Запорошко научно друштво "Ј. Новицки"
Српско-украјинско друштво, Нови Сад — Србија и Црна Гора
Институт за украјинску археографију и науку о изворима
"М. Грушевски" НАН Украјине — Запорошко одељење
Источни институт за историју Украјине "Ковањски" — Запорошки огранак

ИЗВОРИ ЗА ИСТОРИЈУ ЈУЖНЕ УКРАЈИНЕ

ТОМ 7

КАНЦЕЛАРИЈА НОВОСРПСКОГ КОРПУСА

Запорожје
2005

Запорізьке наукове товариство ім. Я. Новицького
Сербсько-українське товариство (м.Нові Сад, Сербія та Чорногорія)
Інститут української археографії та джерелознавства
ім. М. Грушевського НАН України — Запорізьке відділення
Східний інститут українознавства ім. Ковальських — Запорізька філія

ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ

ТОМ 7

КАНЦЕЛЯРІЯ НОВОСЕРБСЬКОГО КОРПУСУ

Запоріжжя
2005

ББК: Т 3 (4 Укр) 4

УДК: 930. 2 (477. 6) : 94(= 1. 497. 11) “1754/1764”

Редакційна колегія серії
“Джерела з історії Південної України”:
Андрєєв В., Бех В., Боряк Г.,
Бойко А. (науковий редактор), Брехуненко В., Кравченко В., Лепявко С.,
Лиман І., Лях С., Маленко Л., Мільчев В. (відповідальний секретар),
Мицик Ю., Сохань П., Текуч В., Швидько Г.

Упорядники: В.Мільчев, О.Посунько

Науковий редактор тому: А.Бойко

Канцелярія Новосербського корпусу / Упорядники: В.Мільчев, О.Посунько / Передмови: С.Гаврилович, С.Лалич, В.Мільчев, О.Посунько // Джерела з історії Південної України. Том 7. — Запоріжжя, 2005. — 442 с.
ISBN 966-599-271-6

У сьомому тому серії опубліковано залишки архівного фонду “Канцелярія Новосербського корпусу” та повний опис справ цього фонду, який не зберігся до нашого часу. Опублікований документальний комплекс є цінним джерелом з соціальної, етнічної та політичної історії степового регіону України середини XVIII століття – він охоплює період від 1754 до 1764 рр. та висвітлює широке коло проблем, пов’язаних із створенням та існуванням сербських військово-землеробських поселень на півдні України, відносинами сербів-поселенців із місцевим українським населенням, а також із поляками та кримськими татарами, історією гайдамацтва на теренах Нової Сербії та багатьма іншими.

ISBN 966-599-271-6

© ЗНТН, 2005
© В. Мільчев, О. Посунько, 2005

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Появу даної публікації в тому вигляді, який вона має, спричинили кілька як цілком закономірних, так і досить випадкових обставин. А починалося все у вже далекому 1997 р., коли відбулося перше очне знайомство авторів-упорядників цього видання, які тоді тільки-но долали свої перші милі по "звивистих кам'янистих стежках" історичної науки. Втім, випадковим це знайомство назвати було б важко. Воно було зумовлено належністю (безпосередньою й опосередкованою) обох фігурантів до так званої "дніпропетровської" наукової школи в джерелознавстві, пріоритетним напрямком діяльності якої були і є студії над джерелами з історії України XVI – XVIII століть. Постійні та незмінні, ще з студентських років, наукові керівники та консультанти обох упорядників — професори Швидько Ганна Кирилівна та Бойко Анатолій Васильович, у свою чергу, були учнями фактичного засновника та багатолітнього керівника й духовного наставника абсолютної більшості науковців, причетних до діяльності цієї наукової школи — професора Ковальського Миколи Павловича.

Це вже само по собі, майже автоматично, зумовлювало неминучість наукових контактів, зустрічей під час роботи наукових конференцій та семінарів, плідного обміну ідеями та наробками. Якщо ж додати до цього ще й те, що наукові інтереси обох упорядників даного тому серії лежали в площині дослідження історії вихідців із Балканського півострова, які оселилися на півдні України впродовж XVIII століття, то стає зрозумілим, що ідея спільної творчої праці з реалізації даного проекту виникла далеко не на порожньому місці.

Від моменту знайомства минуло ще кілька років, упродовж яких обидва автори-упорядники продовжували займатися дослідженням проблем балканської колонізації на Півдні. Вівся подальший науковий пошук, робилися виступи на конференціях, з'являлися статті в наукових часописах, уже були захищені кандидатські дисертації та видано монографії.

Паралельно з цим було встановлено наукові контакти з сербськими партнерами проекту. Зауважимо, що знайомство з ними відбувалося не в зовсім традиційний спосіб. Чудово усвідомлюючи необхідність їх долучення до реалізації проекту, ми ще жодною мірою не були обізнані з конкретними особами чи то науковими й громадськими організаціями в Сербії, які б могли приєднатися до нас. Допомогли ВИПАДОК та INTERNET. Упродовж другої половини 2000 р., фактично навмання, електронною поштою, на адреси Інституту історії Сербської Академії Наук, Бєлградського й Новісадського університетів були розіслані інформаційні листи з запрошенням до співпраці. Минали дні, тижні, місяці, а відповіді все не було…

І от, погожого травневого дня 2001 р., пролунав телефонний дзвінок. Співробітник однієї з будівельних фірм м.Запоріжжя, який перед цим побував із робочим візитом у м.Нові Сад, столиці Автономної області Воєводина, на прохання одного з його мешканців передав нам невеликий пакунок. У пакунку були наукові часописи, монографії, листи… Так розпочалася наша співпраця з паном Средойєм Лаличем — магістром (к.і.н.), провідним знавцем історії сербської діаспори в Україні, багаторічним директором Архіву Воєводини (на той час уже пенсіонером та головою започаткованого ним Сербсько-Українського товариства в м.Нові Сад). Згодом, після наших відвідин м.Нові Саду, в червні 2002 р. та в травні 2003 р. до участі в проекті долучився й видатний знавець історії Військового Кордону — академік Славко Гаврилович. Створення згаданого вище товариства з самого початку мало не лише сприяти пожвавленню контактів із прабатьківщиною місцевої української громади, але й, переважно, пропагувати та по-

ширювати серед місцевих сербів історичні знання про участь їх предків, граничар Військового Кордону Австрійської імперії у переселенському русі та заснуванні на півдні України двох військово-землеробських колоній — Нової Сербії та Слов'яносербії.

Отже, влітку 2001 р. було прийнято рішення перейти до безпосереднього втілення в життя проекту публікації документів канцелярії Новосербського корпусу, ідея якого вже кілька років роїлася в головах. Першим кроком на шляху до її реалізації стала камеральна обробка матеріалів, які мали становити першооснову майбутньої публікації. Як було з'ясовано ще впродовж попередніх евристичних студій обох дослідників, такими були:

- архівний опис фонду, який зберігався в Державному архіві Дніпропетровської області (ДАДО), та, на превеликий жаль, загинув у полум'ї війни під час боїв за звільнення Дніпропетровська від німецько-фашистських загарбників восени 1943 р.;
- три справи з канцелярії Новосербського корпусу, що зберігаються в рукописному зібранні Дніпропетровського історичного музею ім. Д.Яворницького (ДІМ), та які опинилися в ньому ще до описування фонду.

Майже цілковите фізичне знищення документального комплексу канцелярії Новосербського корпусу під час Другої Світової (вціліло лише 3 справи з 1639 — 0, 002 % від довоєнного обсягу), фактично перетворило складений наприкінці 1920-х рр. опис архівного фонду на першоджерело, яке, попри свій екстрактний характер, дозволяє надати у розпорядження дослідників величезну кількість фактажу для реконструкції історії Нової Сербії. Високий рівень професіоналізму, який продемонстрував упорядник опису й автор історичної довідки про фонд, зробив його цінним джерелом не тільки для істориків, але й для джерелознавців.

Особистість автора-упорядника опису — Грекова Василя Олексійовича (1870 – 1934) не є пересічною та заслуговує на більше висвітлення бодай основних віх його біографії. В.Греков народився та деякий час жив у м.Харкові, в родині дрібних службовців. Закінчивши одну з класичних гімназій цього міста, він продовжив здобуття освіти в Московській духовній академії, а паралельно й на історико-філологічному факультеті Московського університету, як вільний слухач. У цих навчальних закладах він здобув вельми пристойну освіту. Зокрема вільно володів давньогрецькою, латиною, німецькою та французькою мовами. Духовного сану, скоріш за все, В.Греков ніколи не приймав, оскільки достеменно відомо, що вже з початку 1890-х рр. він розпочинає свою, більш ніж тридцятирічну викладацьку діяльність у гімназіях та духовній семінарії м.Катеринослава. Через брак докладних біографічних відомостей нам не вдалося встановити, чи займався він науковою діяльністю в дореволюційний період свого життя. Враховуючи відсутність бібліографічних позицій В.Грекова в тогочасних катеринославських часописах, ми можемо припустити, що в цей час він частіше виступав в амплуа педагога, ніж науковця, а якщо й дописував якісь матеріали історико-краєзнавчого характеру до "*Летописи Екатеринославской ученой архивной комиссии*", або "*Екатеринославских губернских ведомостей*", то робив це під псевдонімом, що було повсякденною практикою істориків-аматорів тих часів. Як би там не було, це питання залишається відкритим для подальшого дослідження.

Докорінний злам попереднього соціального та політичного ладу, який відбувся після закінчення подій, пов'язаних із революціями та Громадянською війною, змусив В.Грекова, подібно до багатьох представників "старої" інтелігенції, змінити рід та характер занять. Втім, зміна ця не носила занадто радикального характеру, та саме вона дозволила В.Грекову відбутися як науковцю та увічнити своє ім'я в аналах вітчизняної історичної науки. Уже в травні 1923 р. ми зустрічаємо його на посаді архіваріуса-дослідника Катеринославського губернського (з 1929 р. — окружного, потім крайово-

го) архіву. Впродовж наступних десяти років В.Греков, незмінно працюючи в цьому закладі, займав посади та виконував функції помічника (заступника) завідуючого архівом, голови експертної комісії. До цього ж самого часу відноситься й поява його наукових розвідок, здебільшого присвячених історії Степової України в XVIII столітті[1], або оглядові архівних фондів Дніпропетровського архіву з різноманітної тематики[2], опублікованих на сторінках тогочасних провідних часописів в історико-архівній галузі.

Крім цього, В.Греков був активним членом місцевої філії Історико-філологічного відділу Всеукраїнської Академії Наук — Катеринославського наукового товариства, — від самого часу його заснування в 1925 р. Достеменно відомо, що він перебував у найкращих стосунках з багатьма видатними діячами української історичної науки того часу — Д.Яворницьким, Н.Полонською-Василенко, М.Ткаченком[3].

Як це видно з переліку його робіт, після 1931 р. В.Греков відходить від активних занять наукою. Можна припустити, що це було пов'язано з побоюванням звинувачень в "українському буржуазному націоналізмі". Побоювання були не марними. Адже саме на 1930 – 1931 рр. прийшлися тотальні арешти київських науковців-істориків, звинувачених у причетності до "Спілки визволення України", серед яких було чимало його знайомих по Історико-філологічному відділу ВУАН. Однак навіть і такі пересторогі не допомогли. В.Греков став жертвою чергової хвилі арештів, що прокотилася наприкінці 1933 – початку 1934 рр. по архівних, музейних та освітніх установах м.Дніпропетровська. Подібно до десятків інших, його було звинувачено в членстві в "контреволюційній націоналістичній організації". Після нетривалого слідства, яке більше нагадувало фарс, його було присуджено до вищої міри покарання — розстрілу. Вирок було виконано навесні 1934 р.[4]

Повертаючись до архівного фонду "Канцелярії Новосербського корпусу", зауважимо, що відсутність його опису стала на перешкоді багатьом дослідникам історії Південної України. Так, за свідченнями самого В.Грекова, переказаними згодом Н.Полонською-Василенко, київський дослідник М.Ткаченко ще в 1925 р. намагався приступити до студіювання історії Нової Сербії, та з цією метою відвідав Катеринославський архів. Відсутність опису та перспектива фронтального перегляду справ фонду настільки збентежила його, що, попрацювавши в архіві всього чотири дні, він змушений був відступитися від початкового задуму та повернувся з наукового відрядження ні з чим[5]. Як наслідок цього, його розвідка, опублікована роком пізніше в часописі "Укра-

---

[1] Греков В. Бунт сіроми на Запоріжжі 1768 р. // ЗІФВ ВУАН.— Т. 11.— 1927.— С. 209 – 241; *Його ж:* Запорозький Кіш та Коліївщина // Україна. — 1928. — № 4. — С. 14 – 20; Мінеральні багатства на Дніпропетровщині // Радянський архів. — 1931. — № 3 (18). — С. 104 – 105.

[2] Греков В. Дніпропетровський краєвий історичний архів та його фонди: характеристика фондів архіву // Архівна справа. — 1929. — № 9 – 10. — С. 86 – 87; *Його ж:* Фонд Новосербського корпусу приступний для науково-дослідницьких студіювань // Архівна справа. — 1929. — № 11. — С. 68 – 69; Цікаві архівні дані про Келебердянські соляні джерела: огляд джерел в Дніпропетровському крайовому історичному архіві // Архівна справа. — 1930. — № 3 (14). — С. 61 – 63.

[3] Оглоблин О. Українська історіографія. 1917 – 1956. / Вступ. ст. І.Верби; упоряд. та прим. І.Верби, О.Юркової; пер. з англ. О.Кураєва, О.Юркової. — К.: КНУ ім. Т.Шевченка; Держкомархів України, 2003. — С. 59, 193; Полонська-Василенко Н. Історична наука в Україні за совєцької доби та долі істориків // ЗНТШ. — Париж – Чикаго, 1962. — Т. 173. — С. 7 – 62.

[4] Христова Н. В.О.Греков // Українські архівісти: біобібліографічний довідник. — Вип. I (XIX ст. – 1930-ті рр.). — К.: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України, 1999. — С. 103; Репресоване краєзнавство. — К.: Рідний край, 1991. — С. 158.

[5] Центральний державний архів-музей літератури та мистецтв України (ЦДАМЛМУ), ф. 542, оп. 1, спр. 27, арк. 178 (Цей та інші документи з ЦДАМЛМУ потрапили в розпорядження упорядників тому люб'язністю Н.Швайби).

їна" та присвячена заснуванню Нової Сербії, грунтувалася виключно на опублікованих джерелах та вже існуючому історіографічному доробку[6].

Не виключено, що саме підвищений інтерес дослідників до фонду "Канцелярії Новосербського корпусу" спонукав архіваріуса-дослідника В.Грекова приступити до впорядкування його справ та впорядкування опису. Інший київський історик — Н.Полонська-Василенко, яка працювала в Дніпропетровському окружному архіві з 11 до 26 листопада 1927 р.[7], за її свідченнями, вже користувалася робочим, "чорновим" варіантом опису фонду та, як наслідок, спромоглася не тільки переглянути переважну більшість справ, але й опрацювати частину з них[8]. Зокрема при написанні першої частини монографії "Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775)", яка лягла в основу її докторської дисертації, нею було використано документи з 40 архівних справ фонду[9]. При цьому, документи трьох справ — №№ 772, 965, 1343 (див. *Опис*), — було нею скопійовано цілковито й опубліковано в основному тексті монографії та додатках до неї у вигляді грунтовних статистичних таблиць[10]. На жаль, Н.Полонська-Василенко залишилася єдиним дослідником, який, хоча й не повною мірою, спромігся ввести до наукового обігу бодай незначну частину документів фонду.

На шляху до остаточного впорядкування справ фонду В.Грекову довелося подолати чимало практичних перешкод та розв'язати не одне логічне хитросплетіння. Справа в тому, що фонд "Канцелярії Новосербського корпусу", який був узятий на облік у Дніпропетровському (Катеринославському) окружному архіві, у своєму складі налічував ще кілька квазі-фондів, прямо не пов'язаних з поточним архівом Головної канцелярії Новосербського корпусу — справи канцелярії "першої" Новоросійської губернії (1764 – 1774) та деякі інші. Це значно ускладнювало розбір та описування фонду. Вельми прикметно охарактеризувала подібний стан речей, що існував на момент складання опису В.Грековим, все та ж Н.Полонська-Василенко: "Всі справи Новоросійської губернії аж до самого 1773 р. вважаються "новосербськими"! Тут в'язка № 1, і тут! Тут справа № 1, і тут № 1... Страшена плутанина!"[11].

Чимало зусиль довелося докласти упорядникові й при переведенні справ фонду з архаїчної "в'язочної" системи групування та зберігання, в більш сучасну "пономерну". Паралельно відбувалася й фронтальна звірка одиниць зберігання та кількості аркушів у них, дослідження та коментування фізичного стану документів. Усе це теж займало багато часу. Однак уже приблизно на середину 1929 р. роботу з упорядкування та описування справ фонду було завершено. У листопадовому номері часопису "Архівна справа" з'явилася невеличка замітка В.Грекова, в якій, в притаманному тим часам звітно-рапортовому дусі, повідомлялося — "Фонд Новосербського корпусу приступний для науково-дослідницьких студіювань!"[12].

---

[6] Ткаченко М. Утворення Нової Сербії на запорозьких землях в 1752 р. // Україна. — 1926. —№ 2 – 3. — С. 146 – 159.

[7] ЦДАМЛМУ, ф. 542, оп. 1, спр. 280, арк. 30.

[8] ЦДАМЛМУ, ф. 542, оп. 1, спр. 27, арк. 179 – 180.

[9] Полонська-Василенко Н. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Частина I (Заселення Нової Сербії та Слов'яносербії). — Мюнхен: Український Вільний Університет, 1960. — С. 71, 73, 107, 112, 119, 120, 122, 123, 125, 141, 144, 147, 163, 165, 188, 195, 209, 211, 214, 217.

[10] ЦДАМЛМУ, ф. 542, оп. 1, спр. 280, арк. 30 зв.; Полонська-Василенко Н. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Частина I. — С. 141, 195.

[11] ЦДАМЛМУ, ф. 542, оп. 1, спр. 27, арк. 180 – 180 зв.

[12] Греков В. Фонд Новосербського корпусу приступний для науково-дослідницьких студіювань // Архівна справа. — 1929. — № 11. — С. 68 – 69.

На жаль, упродовж 1930-х рр., за умов фактичного розгрому історичної науки в Україні карально-репресивною машиною більшовицької держави, не знайшлося дослідників, які б продовжили розпочате Н.Полонською-Василенко — простудіювали фонд та ввели до наукового обігу його матеріали. Гадаємо, що публікація повного тексту опису фонду та передмов до нього хоч би частково заповнить лакуну, яка виникла в джерельній базі досліджень з історії сербської колонізації на півдні України другої половини XVIII століття після фізичної втрати абсолютної більшості документів Головної канцелярії Новосербського корпусу.

Решта джерел, які склали основу даного тому, як уже було сказано вище, це три архівні справи, які нині зберігаються в рукописному зібранні Дніпропетровського історичного музею. Очевидно, що ці справи потрапили до фондів Катеринославського (з 1926 р. — Дніпропетровського) історико-археологічного музею десь у 1923 – 1924 рр., коли його директор — Д.Яворницький, паралельно перебував на посаді завідувача Катеринославським губернським архівним управлінням. Вірогідніше за все, що саме він узяв їх у тимчасове користування для ознайомлення та написання наукової розвідки. Враховуючи тематичну спрямованість усіх трьох справ, у документах яких переважає інформація розвідувального характеру, можемо припустити, що Д.Яворницький планував написання статті, присвяченої стосункам населення Нової Сербії з найближчими сусідами — поляками, татарами та запорожцями (див. у тексті). Залишається пошкодувати, що несвоєчасне повернення до архіву допомогло врятуватися лише трьом справам, а не більше.

Дане видання продовжує серійну публікацію "Джерел з історії Південної України", що здійснюється Запорізьким науковим товариством ім. Я.Новицького, Запорізьким відділенням Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України та Запорізькою філією Східного інституту українознавства ім. Ковальських, за участтю Сербсько-українського товариства м.Нові Сад (Сербія та Чорногорія).

Передмови до публікації написали С.Гаврилович, О.Посунько, В.Мільчев, С.Лалич. Тексти передмов, вміщених до тому, подано, відповідно до походження авторів, українською та сербською мовами. Гадаємо, що генетична спорідненість цих двох сестринських мов не тільки не завадить читачеві зрозуміти сенс написаного, але й допоможе поринути в атмосферу безпосередніх етно-лінгвістичних контактів сербів з українцями, які відбувалися впродовж XVIII століття, подумки здійснити подорож у часі й відчути специфіку повсякденного побуту мішаного сербсько-українського населення Нової Сербії.

Опис архівного фонду "Канцелярія Новосербського корпусу" та історична довідка про нього, укладені В.Грековим, публікуються в редакції їх автора-упорядника, зі збереженням мовних, орфографічних і пунктуаційних особливостей.

Матеріали з рукописного зібрання Дніпропетровського історичного музею ім. Д.Яворницького публікуються єдиними документальними комплексами — справами, згідно з хронологічним принципом. Номінально-хронологічне розміщення документів усередині кожної з цих справ, як правило, не вміщується в жорсткі календарні рамки та, радше, відбиває безпосередню послідовність їх створення (надходження) та канцелярської обробки конкретними історичними утворювачами. Нами не було змінено автентичне хронологічне розміщення документів усередині справ, оскільки воно дозволяє простежити динаміку документообігу між канцелярією Новосербського корпусу й іншими установами, проаналізувати еволюцію розгляду поточних питань, прийняття рішень по них.

До кожного з опублікованих документів додано порядковий номер та складено заголовок. Оскільки документи публікуються компактними комплексами — справами, легенди, що подаються в кінці до кожного з них, включають лише номери аркушів, а назву архіву, номери фонду, опису та справи подано перед кожною зі справ. У тому разі, коли архівний документ уже був опублікований, після легенди в кінці подано відповідну примітку.

Документи справ із рукописного зібрання Дніпропетровського історичного музею ім. Д.Яворницького опубліковано мовою оригіналу. Скорочення під титлами розкриті, виносні літери та їх сполучення включені в рядок. Явні описки виправлено, або прокоментовано. Старі кириличні літери "**і**", "**ѣ**", "**ѳ**", "**ѡ**", "**ѯ**" замінені, відповідно, літерами "**и**", "**е**", "**ф**", "**о**" та сполученням "**кс**". Твердий знак наприкінці слів опущено.

Закінчення аркушів, як в описі, так і в документах, позначено двома косими рисками в середині чи наприкінці тексту, перед якими проставлено квадратні дужки з порядковими номерами аркушів (із зазначенням зворотів).

Розшифровані слова та фрагменти документів подано в квадратних дужках. Пошкоджені та непрочитані в тексті місця позначено трьома крапками в квадратних дужках. У разі доповнень (приписок) або закреслень, зроблених до тексту документа, подібні місця виділено знаками надстрокових посилань, а пояснення подано у підсторінкових коментарях. Непрочитані підписи позначено квадратними дужками, в які вписано слово "підпис". Пунктуаційні та орфографічні особливості документів збережено.

Публікацію супроводжує науково-довідковий апарат та ілюстративний матеріал. Примітки та коментарі склав В.Мільчев. Іменний і географічний покажчики впорядкувала В.Ликова. Підбір ілюстрацій та впорядкування карт здійснив В.Мільчев.

Упорядники висловлюють щиру подяку всім тим, хто своїми науковими консультаціями й порадами, практичною допомогою сприяв археографічному опрацюванню та публікації даного комплексу джерел, а саме: голові Запорізького наукового товариства ім. Я.Новицького, д.і.н., професору Бойку Анатолію Васильовичу; голові Державного комітету архівів України, д.і.н., професору Боряку Геннадію Володимировичу; завідувачам відділів Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України д.і.н. Брехуненку Віктору Анатолійовичу та д.і.н. Мицику Юрію Андрійовичу; дирекції і науковим співробітникам Державного архіву Дніпропетровської області та Дніпропетровського історичного музею ім. Д.Яворницького; директору Нікопольського регіонального відділення НДІ козацтва Інституту історії України НАН України Грибовському Владиславу Володимировичу; науковим співробітникам Запорізького відділення Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.Грушевського НАН України к.і.н. Абросимовій Світлані Вікторівні, Білівненку Сергію Миколайовичу та к.і.н. Головко Юлії Іванівні; викладачу кафедри історії України Коробову Олексію Івановичу; науковому співробітнику лабораторії біографічних та генеалогічних досліджень Запорізького національного університету Кучеркову Ігорю Вікторовичу; співробітникам кафедри джерелознавства, історіографії та спеціальних історичних дисциплін Запорізького національного університету: Швайбі Надії Іванівні (викладач), Ликовій Вікторії Вікторівні (магістрант), Молдавському Роману Леонідовичу та Іріоглу Юрію Олександровичу (аспіранти).

Особливу подяку упорядники хотіли б висловити керівництву Запорізького наукового товариства ім. Я.Новицького, Канадського інституту українських студій (м.Едмонтон), Східного інституту українознавства ім. Ковальських і директорському складу ТОВ "Біогрант" (м.Бердянськ) за фінансову допомогу в підготовці та тиражуванні даного тому серії.

Володимир Мільчев, Ольга Посунько

НОВЕ ВОЈНЕ ГРАНИЦЕ У СРЕМУ, ПОТИСЈУ И ПОМОРИШЈУ КАО ПРИМАРНЕ ОБЛАСТИ МИГРАЦИЈА У РУСКО ЦАРСТВО У XVIII ВЕКУ*

У Великом бечком рату (1683 – 1699), поред других хришћанских народа, врло активно суделовали су и Срби из тадашње Војне крајине, односно Карловачког и Вараждинског генералата, као и Срби из дотадашње «турске» Славоније, али и они из Угарске, који су у току тог рата испод турске власти прелазили на хришћанску страну и, најзад, они који су у току Велике сеобе под патријархом Арсенијем III Чарнојевићем преплавили јужну и централну Угарску и као тзв. «рацка» (српска) милиција, под својим народним капетанима и војводама, поднели велики терет рата, посебно у биткама код Сланкамена (1691) и Сенте (1697).

Пошто се рат ближио крају, у војним и политичким круговима у Бечу постављено је питање егзистенције Срба у новооснованим областима Славоније и Угарске, односно питање како бранити будуће државне границе према Турцима. Преовладало је мишљење да Србе треба задржати као «привилеговани национ», али без посебне, њихове националне територије, чему су се одлучно противили угарски феудални сталежи, као и да се погранично подручје према Турској брани стварањем нових војних крајина, чему је већ 1698 г. претходило раздвајање (сепарација) становништва на војничко, коморско и кметско-спахијско. Ради извођења сепарације Бечки двор створио је две комисије највишег ранга — Карафину за Славонију и Срем и Шлихтингову за Бачку и Поморишје. После израде одговарајућих елабората, шема и планова, комисије су у току 1702 г. дошле на терен и издвојиле земљиште и насеља, односно становништво за Посавско-подунавску и Потиско-поморишку војну границу.

Посавска војна граница протезала се уз реку Саву од Градишке до Раче а делила се на Горњу, Средњу и Доњу односно Сремску границу са Рачом и Моровићем као својим капетанатима. Подунавска је преко Шида пресецала централни део Срема и излазила на Дунав, укључујући подједнак број насеља на сремској и на бачкој страни

---

* Извори и публикована грађа овог истраживања:
[1] Ратни архив у Бечу, Дворски ратни савет: Протоколи и експедитна акта 1686 – 1752.
[2] Коморски архив у Бечу, Дворске финансије Угарске 1686 – 1752.
[3] Државни архив Мађарске у Будимпешти, Акта Угарске дворске канцеларије — различите скупине; Акта из скупине Е — Угарска дворска комора, итд.
[4] Архив САНУ у Карловцима, фонд ПМА «А», «Б».
[5] Рукописно одељење Матице српске у Новом Саду, Манускрипти.
[6] Архив Хрватске у Загребу, Акта Славонско-сремске генералне команде.
[7] Јакшић И. Из пописа становништва Угарске почетком 18 века. — Нови Сад, 1966.
[8] Гавриловић С. Грађа за биографије официра Потиско-поморишке војне границе // Зборник Матице српске за историју. — Св. 61 – 62. — Нови Сад, 2000.
Литература:
[9] Vaniček Fr. Specialgeschichte der Militargranze. — I. — Wien, 1875.
[10] Ивић А. Историја Срба у Војводини. — Нови Сад, 1929.
[11] Костић М. Нова Србија и Славеносрбија (репринт издање). — Нови Сад, 2001.
[12] Поповић Д. Ј. Војна граница // Зборник «Војводина». — Књ. II. — Б.д.
[13] Поповић Д. Срби у Војводини. — Књ. II. — Нови Сад, 1959.
[14] Корокнаи А. Проблеми задруге у Подунавској и Потиској граници // Истраживања. — Књ. 3. — Нови Сад, 1974.
[15] Форишковић А. Текелије, војничко племство 18 века. — Нови Сад, 1985.
[16] Историја српског народа. — Књ. IV/1. — Београд, 1986.
[17] Гавриловић С. Сомбор — граничарски шанац. 1687 – 1745. // Зборник Матице српске.
[18] Церовић Љ. Срби у Украјини. — Нови Сад, 2002.

реке, међу којима и Петроварадински шанац или Рацки град и Тител као кључно стратешко место. Посавска и Подунавска војна граница улазиле су у састав Славонског генералата са седиштем штаба у Осечкој тврђави и посебне команде на Тврђави у Петроварадину. Потиска војна граница протезала се дуж бачке обале Тисе, од Тителa до Сегедина, али је у свом саставу имала и војне шанчеве Суботицу, Сомбор и Брестовац, подаље од Тисе. Седиште њеног штаба било је у војном делу слободног краљевског града Сегедина, односно његовом предграђу — паланци. Поморишка граница ишла је северном обалом реке Мориша од Сегедина на исток а са седиштем штаба у војном делу коморске вароши Арада.

Сеоба Срба у Аустрију, 1690. године.

Све нове војне границе биле су подељене на капетанате а они на компаније или чете, које су биле пешачке или хајдучке и коњичке или хусарске.

Граничарско становништво, а реч је скоро увек само о пунолетном мушком његовом делу, било је сврстано у четири категорије: служеће, чардаклије, емерите и егземпте. Обавеза војне службе падала је скоро искључиво на прве две категорије граничарског становништва: активно служеће или земаљску милицију и чардаклије. У те обавезе спадало је учешће у ратовању против Турака, стражарска служба на чардацима дуж пограничног кордона према Турској, осматрање и обавештавање о покретима с друге стране река, сузбијање изненадних продора од стране Турака, прогон разбојника, спречавање криумчарења различитих роба, а нарочито соли, онемогућавање прелажења могућих преносника куге из турских у хабзбуршке области, као и пружање помоћи лађама које су превозиле дрво, со и друге производе још нерегулисаним речним токовима. Граничари из тих редова подлегали су одговарајућој

војној обуци, строгој дисциплини према тзв. «Артиклбрифу» и «Муштри» која је вршена сваког пролећа и била праћена пописом мушког дела популације.

Граничар (почетком XVIII века).

У ред емерита убрајани су ислужени, остарели граничари и инвалиди, а у ред егземпта они који су били изузети од војне службе, као што су свештеници, учитељи, занатлије, трговци, фељчери, служинчад и «прекобројни» (супернумерарии). У прво време постојања нових војних граница, те две категорије становништва биле су не само под војном него и под коморском и жупанијској влашћу али су касније и оне дошле под искључиво војну јурисдикцију.

Граничарско становништво уживало је, за оно време, значајне повластице: било је ослобођено пореза или контрибуције, десетине и других натуралних дажбина, уконачења царске војске, плаћања царине за робу и производе, потребне њиховом домаћинству а не и за трговину, плаћање мостарине, малтарине и других ситнијих дажбина, а користило је право на слободну пашу, огрев и грађевно дрво, на жирење свиња, риболов итд. Оно је било поштеђено и од најтегобније кметско-подложничке обавезе — од работе односно кулука осим повременог рада на поправљању шанчева и тврђава и дводневне годишње работе за оберкапетане.

Почетне две деценије, до 1722 г., прва и друга категорија граничара добијала је минималну плату у новцу као помоћ за набавку коњске и јахаће опреме, оружја и одеће.

Стражарска служба граничара на чардацима.

Граничари и њихове породице издржавали су се од земљишта које је за пешаке-хајдуке износило 18 јутара а за коњанике-хусаре 24 јутра.

Официри по капетанатима и компанијама били су у Горњој и Средњој Посавској граници Срби и Шокци, а у свим другим деловима нових војних граница скоро искључиво Срби православне и католичке вере (Буњевци); Мађара је било само у хусарским и хајдучким компанијама у Сегедину. Они су једну трећину плате примали у новцу а две трећине у земљишном поседу, и то:

Хајдучки заставник	61
Хусарски заставник	96
Војвода	92
Хусарски поручник	112
Капетан	192
Оберкапетан	384

Официри по штабовима, односно тврђавама били су искључиво католици, најчешће Немци. Они су са народним официрима општили преко «илирских» тумача и оберкапетана који су, по правилу били српске народности. Штабски официри су плату примали само у новцу и то из касе Царске дворске коморе и доприноса који су стизали од суседних угарских жупанија.

Историја нових војних граница може се поделити на три периода: од 1702 до 1722 гг., од 1722 до 1741 гг., и од 1741 до 1751 гг.

Тек што су нове војне границе створене, у Угарској је 1703 г. дошло до антихабзбуршког устанка са Франьом II Ракоцијем на челу. Срби су се нашли на страни

Бечког двора па је првих година терет ратовања пао на њих, а нарочито на потиске, поморишке и сремско-славонске граничаре. Вођен је суров и истребљивачки рат: Ракоцијеви «куруци» продирали су у Барању, Бачку и Поморишје, разарали, спаљивали, убијали, а граничари обе вероисповести узвраћали својим смелим походима до Великог Варадина, Сентеша, Кечкемета, до Ердеља. И тако, у обостраном крварењу и сатирању све до Сатмарског мира 1711 г. У тим, безбројним окршајима посебно су се истакли оберкапетани Јован Текелија, Илин Вулин, Сава Николић, Јован Белградијан и десетине капетана и официра нижих чинова, како Срба тако и Буњеваца.

Граничари из свих нових војних граница, после краћег предаха, масовно су учествовали у аустро-турском рату 1716 – 1718 гг., претрпели велике губитке, нарочито у одбрани Ирига под оберкапетаном Адамом Монастирлијом, допадали у турско робство, из кога су се за велике суме новца откупљивали, а после рата се суочили с питањем даљег опстанка у свом повлаштеном војничком статусу. Пошто је државна граница према Турској померена далеко на југ, до испред Ништа и Крушевца дворска комора предложила је да се расформирају војне границе дуж Дунава, Тисе и Мориша и извршии њихова провинцијализација, што је изазвало панику у граничарским срединама, али су војни врхови у Монархији, са принцом Евгенијем Савојским на челу, успели да границе очувају од развојачења, али тако што су граничари морали да се одрекну поменуте плате у новцу, да се подвргну опорезовању и преузму обавезу ратовања не само против Турака него и на свим другим бојиштима, попут регуларне царске војске. Биле су то далекосежне одлуке и, може се рећи, први кораци у умањењу граничарских повластица, али су их они без значајнијег отпора прихватили само да би задржали свој дотадашњи статус војника-сељака, који је сматран за повољнији од стања у коме су били сељаци-војници и сељаци-кметови.

Следећих петнаест година граничари су провели у миру да би 1733 г. по први пут измарширали на ратиште у Италији и ушли у период ратова који ће их пратити све до развојачења средином XVIII века. Почело се појављивати незадовољство међу њима, чак и међу официрима, па ће доћи и до њиховог учешћа у буни у Подунавској граници 1735 г., као и учешћа исте године у социјалним немирима у Бачкој па и у буни у Источној Угарској, у коју је било уплетено неколико поморишких официра с капетаном Пером Сегединцем на челу, а у чијем гушењу су учествовали баш поморишки официри и граничари. У новом аустро-турском рату 1737 – 1739 гг. граничари су се борили у Србији, а учествовали су и у гушењу побуне Влаха-Румуна у Источном Банату у току 1738 г., а само две године касније измарширали су на ратиште против Пруса, Баваpаца и Француза, на којима их је затекла одлука Двора о развојачењу њихових граница.

О привреди нових војних граница може се говорити тек после Ракоцијевог устанка, у краћим или дужим периодима мира, односно ратовања подаље од њиховог завичаја.

Граничарска привреда састојала се од сточарства, ратарства, риболова и трговине. Оскудице у земљишту није било, али је оно, често плављено јер реке нису биле регулисане. То се односило нарочито на насеља поред Мориша, па и на она поред Саве. Житарица се производило претежно за кућне потребе; обрада земље била је екстензивна а ратарски инвентар примитиван, дрвени и оскудан. Запрежна стока били су волови. Неупоредиво бољи били су услови за сточарство, посебно за гајење говеда, коња, оваца и свиња, јер су сва граничарска насеља располагала пространим пашњацима и пустарским земљиштима које је издавано у закуп општинама и сточним трговцима. Стока, а нарочито волови, била је најбоља «роба», која се брзо и лако могла уновчити на тржиштима у Италији, Аустрији и Јужној Немачкој. Локално тржиште било је врло неразвијено а на њему су, због ниске царине (од 3%) у већем броју били

присутни трговци из Отоманског царства: Цинцари, Грци, Јермени, с којима се домаћи, српски трговци удружују али и воде конкурентску борбу.

Значајну улогу у трговини, првенствено стоком, воловима, имали су и граничарски народни официри, подофициpи па и свештеници.

Официри су имали земљишне поседе које сами нису могли обрађивати, а нису располагали ни слободном снагом, која је била ограничена на слуге и «прекобројне» дошљаке, још неукључене у редове граничара, па им је највише одговарало да на њима гаје и тове стоку и да се у трговачком послу уортачују са сточним трговцима. Баш се они најчешће појављују као закупци пустара, па и као кредитори других трговаца и људи из сопственог сталежа. Верски, национално, родбински, женидбено и удадбено повезани, официри, свештенство и трговци, са понеким бољестојећим занатлијама, претварали су се, условно речено, у виши друштвени слој у војним границама. Почеле су се стварати мале династије од породица Рашковића, Витковића, Пишчевића, Николића у Посавско-подунавској граници, Вулиних, Јулинаца, Зака, Зорића у Потиској и Текелија, Шевића, Хорвата и других у Поморишкој војној граници, којима треба придодати буњевачке капетанске породице Сучиће, Видаковиће, Марковиће и друге у Суботици и Сомбору. Најзад, као изузетну личност у сваком погледу, треба поменути сомборског капетана Јована Бранковића — Липовца («грофа Јанка»), синовца или усвојеника несуђеног српског деспота, грофа Ђорђа Бранковића.

Личности из тог војно-граничарског круга имале су неоспоран углед у свом народу јер се нису одвајале од њега у његовом настојању за очувањем народноцрквених привилегија и православља. О том сведочи њихово активно суделовање као депутираца на народноцрквеним саборима и чланова народних депутација упућиваних Двору ради решавања најважнијих питања из живота народа и цркве. Из њихових редова потицали су многи ктитори и дародавци цркава и манастира, као и носиоци племићких титула и диплома, стицаних војним заслугама и друштвеним угледом.

Иако су нове војне границе успеле да се одрже и после Пожаревачког мира 1718 г., њихов опстанак све су више угрожавале угарске жупаније, чија је моћ била у сталном, постепеном порасту. Скупштине и управе жупанија у суседству војних граница, посебно Бачко-бодрошке, Чанадске, Арадске, Чонградске и Зарандске непрекидно су официре и граничаре оптуживали да преувеличавају своје заслуге за државу и Двор, само да би задржали свој повлаштени положај, да масовно дезертирају и избегавају одласке на ратишта да примају разбојнике и удружују се с њима, да прихватају бегунце свих врста и спахијске подложнике-кметове, да од жупанијских поданика краду стоку и отимају земљу, заузимају пашњаке, изазивају сукобе, убијају стоку и људе, речју да уносе неред, немир и несигурност на њихове територије и међу њихове поданике. Да је тога, заиста, било, не може се порицати али су жупаније у тим оптужбама претеривале и граничаре скоро изједначавале са пустахијама и рушиоцима друштвеног поретка. Жупанијама су се придруживали и градови, нарочито Сегедин и Арад, оптужујући граничарске команданте за кршење њихових муниципалних права, присвајање прихода, за разне незаконите поступке, за мешање у судство и што-шта друго. Они су се жалили и на трговце, занатлије, крчмаре и месаре, који су под заштитом граничарских команди слободно пословали а избегавали плаћање контрибуције и дажбина, које су теретиле градски трговачко-занатски сталеж. Оптуживали су и граничаре који су одбијали да плаћају градске таксе, малтарину, акцизе на производе и робе, које су доносили на градска тржишта, а позивом на своје повластице, али и на оружје.

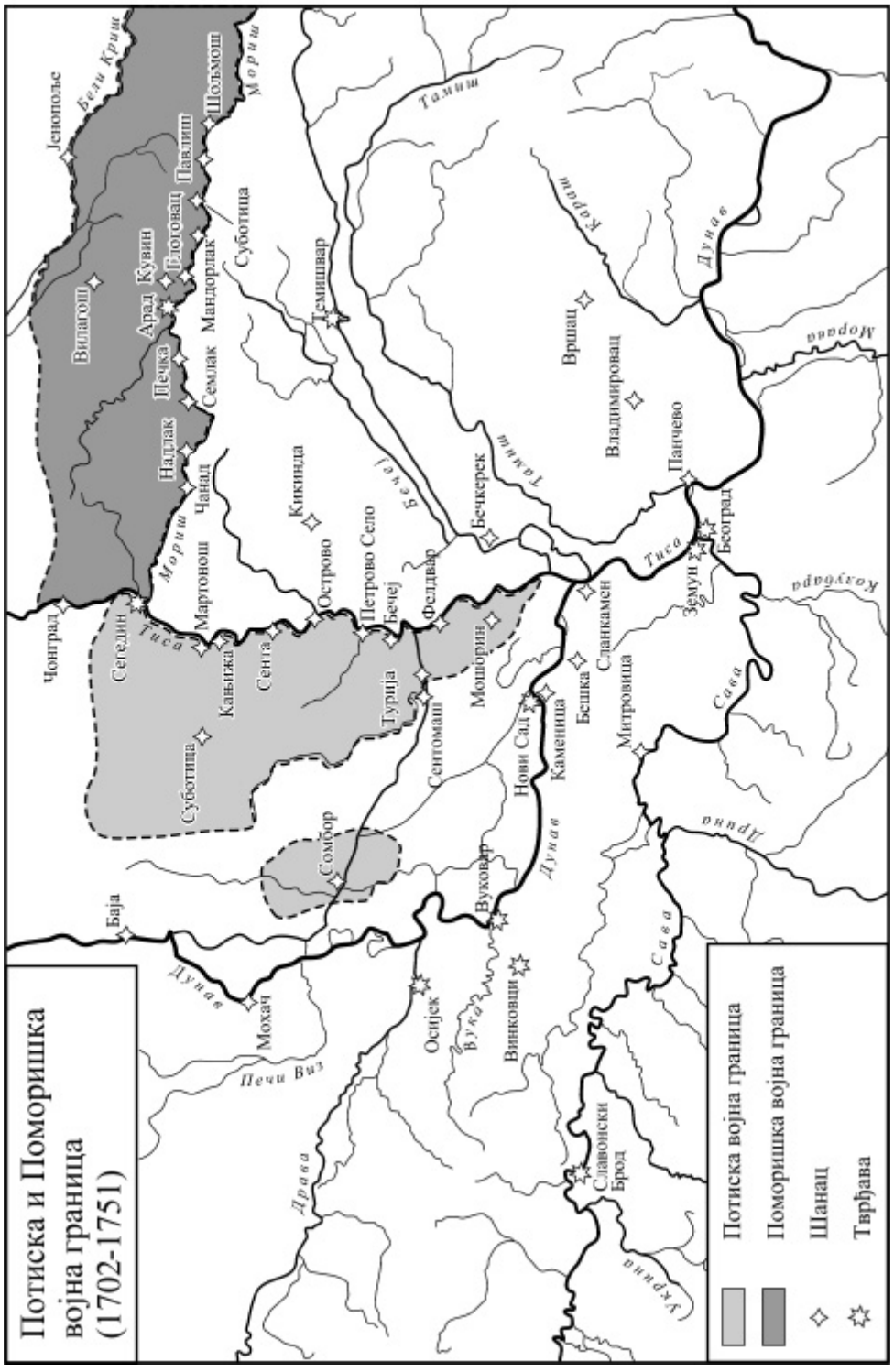
Потиска и Поморишка
војна граница
(1702-1751)
Потиска војна граница
Поморишка војна граница
Шанац
Тврђава
Јенополье
Бели Криш
Шољмош
Мориш
Павлиш
Глоговац
Кувин
Арад
Вилагош
Мандорлак
Суботица
Печка
Семлак
Надлак
Чанад
Темишвар
Тамиш
Караш
Дунав
Вршац
Владимировац
Панчево
Морава
Кикинда
Бечкерек
Бечеј
Острово
Петрово Село
Фелдвар
Мартонош
Чонград
Сегедин
Тиса
Кањижа
Сента
Турија
Мошорин
Сланкамен
Бешка
Земун
Београд
Колубара
Митровица
Сава
Каменица
Нови Сад
Сентомаш
Суботица
Сомбор
Вуковар
Дрина
Баја
Мохач
Осијек
Вука
Винковци
Печи Виз
Драва
Славонски Брод
Укрина

Нема сумње да су те оптужбе задавале бриге војним командама, па и Дворском ратном савету у Бечу, али жупаније нису успевале да издејствују укидање војних граница и потчињавање њиховог становништва цивилној јурисдикцији. То ће успети тек Угарски сабор (Дијета) у периоду од 1741 до 1751 гг.

Угрожена у праву наслеђа на челу Монархије од стране Пруске, Баварске и Француске, млада царица Марија Терезија ослонила се на угарско племство и добила његову помоћ, али је, за узврат, на Дијети од 1741 г. обећала да ће испунити њене захтеве: укидање Подунавске, Потиске и Поморишке војне границе и њихово инкорпорисање у Краљевину Угарску. То је Србе јако уплашило, али су се они надали да се та одлука (зак. чланак 18: 1741) неће остварити, јер су и они, још више од Мађара, бранили Монархију и измарширали на бојишта. Да би их умирио, Двор је 1743 г. потврдио њихове народноцрквене привилегије и 1744 г. одобрио одржавање њиховог Народног сабора, иако је у међувремену створио мешовиту комисију ради инкорпорације војних граница у Угарску.

Поткрај 1745 г. та Комисија је развојачила Подунавску војну границу, а Тител и околину припојила Потиској војној граници, као и војне шанчеве Суботицу, Сомбор и Брестовац у Потиској граници, остављајући граничарима слободу опредељења за останак у својим насељима у статусу жупанијских и коморских поданика или, пак, за исељавање у Срем, Потисје и Банат. Годину дана касније иста судбина снашла је и мање, филијалне граничарске постаје у Јенови, Вилагошу, Охаби, Иратошу, Шиманди и Араду у Поморишкој граници. Али, на томе се није стало па су 1748 г. под удар инкорпорације дошла и сва друга насеља односно војни шанчеви у Потиској и Поморишкој граници. Та одлука добила је коначну потврду августа 1750 г.: граничарима је саопштено да бирају да ли да постану «поданици Угарске круне» или да се преселе у Северни Банат. Граничари су били ужаснути а своје незадовољство и разочарење изражавали су на масовним зборовима и речитим представкама Двору, али су постигли само то да им се рок за коначну одлуку продужи до Михољдана 1751 г. У међувремену, да би се разбило јединство граничара, а нарочито њихових официра, Двор је донео одлуку о стварању Потиског крунског диштрикта, као српске привилеговане коморске области у саставу Бачке жупаније. Официрима и подофицирима, који прихвате провинцијални статус обећани су племство и куријални поседи, што је довело до тога да се већи део официра Потиске границе изјаснио за останак у Жупанији док су се поморишки официри, којима у изглед није стављен никакав посебан округ, већином определили за останак у војном статусу и преселили у Банат а потом и у Руску царевину. У сличној сразмери тако се десило и са обичним граничарима па су дотадашња искључиво српска насеља више него упола депопулисана, чим ће бити отворена врата за масовно усељавање у њих становника несрпске националности. Тако се, на пример, из поморишких шанчева Чанада, Надлака и Шајтина иселило око 80% а остало само 20% становника и око 15% од раније постојећег сточног фонда.

Гледано у целини, укидањем нових војних граница, које су постојале само пола века, и сеобом у Руско царство 1751 г. и неколико година касније, осетно је пољуљан и умањен значај Срба у Угарској, заснован, добрим делом, на постојању баш тих војних граница и овлаштеном статусу њиховог становништва.

Славко Гавриловић

СЕРБИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТОЛІТТЯ

Вісімнадцяте століття — час небачених змін у системі "європейської рівноваги" та послідовної експансії Росії на південь. У боротьбі, яку вела Росія з турками, їй потрібні були вірні союзники, яких вона цілком слушно шукала серед поневолених Османською імперією балканських народів. І хоча вся зовнішньополітична діяльність російської дипломатії на Балканах упродовж XVIII століття проходить під гаслом безкорисливої боротьби за інтереси "*единокровных и единоверных*"[*], ми не можемо заперечувати оцінку такої діяльності лише як один із багатьох кроків на шляху до досягнення кінцевої мети — панування на теренах Османської імперії, населених православними. Сербській "карті" в цій грі відводилось одне з перших місць.

Ведучи розмову про зв'язки сербського народу з Російською державою впродовж зазначеного часу, ми не повинні забувати, що реально ці стосунки були стосунками сербсько-українськими, оскільки переважна більшість сербських переселенців до російської держави осідала саме в Україні, сербське духовенство контактувало переважно з київськими монастирями... Тобто, взаємини ці лежали немовби у потрійному вимірі: на рівні державному ми можемо розглядати їх як стосунки сербсько-російські, на рівні побутовому, реальному, як, головним чином, сербсько-українські. Сербсько-українські взаємини мали сталу та давню традицію. Особливою активізацією вони відзначилися протягом XVII – XVIII століть[1].

Якщо ж казати про стале та масове оселення сербів у південних регіонах тогочасної України, за ініціативою та сприянням російського уряду, то ми можемо віднести його до років життя та діяльності Петра І. Відзначимо, що впродовж усього правління цього монарха російська держава опікувалася інтересами сербів як в Османській, так і в Австрійській імперіях. Одним із пріоритетних питань "сербського" напряму в російській дипломатії була підтримка зв'язків із православним населенням Банату, Бачки, Славонії, Срему та Трансильванії і захист його інтересів перед урядом Відню[2]. Наявність у згаданих регіонах великої кількості змілітаризованої людності — граничар, окреслила й притаманну всьому XVIII століттю тенденцію до вступу значних мас сербів-військовослужбовців на російську службу.

Зокрема, вважаючи за корисне завести легку кінноту, цар Петро наказом від 20 квітня 1707 р. доручив офіцерові, на ім'я Апостол Кічич, набрати 300 вояків до гусарської команди, при 8 офіцерах з сербів та волохів. Люди ці увійшли до так званої "Волоської хоругви"[3]. Незважаючи на свою назву — "Волоська", ця гусарська команда не була суто моноетнічним формуванням і включала до своїх лав і представників інших балканських етносів, зокрема сербів, про що свідчить хоч би ім'я та прізвище її полкового командира. Упродовж 1708 р. до цієї військової команди заступила значна кількість військовослужбовців-сербів. Велися переговори про приїзд до російської

---

[*] Тут і далі за текстом цитування документів здійснюватиметься мовою оригіналу — російською XVIII ст., без паралельного перекладу, оскільки генетична спорідненість української, сербської та російської мов дозволяють читачеві без особливих труднощів зрозуміти зміст цитати. Цитати та вставки російською виділено в тексті курсивом.

[1] Шевченко Ф.П. Серби і болгари в українському козачому війську XVII – XVIII ст. // Питання історії та культури слов'ян. — К., 1963. — Ч. І. — С. 67 – 86.

[2] Російський державний архів давніх актів (далі — РДАДА), ф. 86, оп. 1, спр. 1, арк. 1 – 4.

[3] Гусары // Военная энциклопедия в XVIII томах. / Под ред. К.И. Величко и др. — СПб.: Т.-во И.Д. Сытина, 1912. — Т. VIII. — С. 547.

держави нових груп сербів з Австрії та з Чорногорії[4]. Створення подібних легкокінних загонів швидко стало необхідним для Росії як повітря.

Ситуація у південноукраїнському регіоні, починаючи з 1709 р., була надзвичайно складною: антиросійський виступ запорожців під проводом Костя Гордієнка та їх подальший перехід під протекцію Туреччини поставили російське командування перед неприємним, але болюче реальним фактом — відсутністю на південних кордонах України сили, за допомоги якої можна було б забезпечити збереження державних інтересів у регіоні. За планами Петра І, такою силою мало стати православне, насамперед сербське, населення Балканського півострова.

Під час російсько-турецької війни 1710 – 1711 рр., більш відомої в історіографії під назвою Прутського походу, Петро І розіслав на Балкани емісарів із закликами підіймати повстання проти турок та заступати у російську службу[5]. Число гусар збільшилося та налічувало у 1711 р. 6 полків і 3 хоругви. Після невдалої Прутської кампанії їх було частково розпущено, а офіцерів та рядових оселено в Україні на території слобідських козацьких полків[6].

У складі російського війська залишилося лише 3 п'ятисотенні гусарські команди, які було використано у війні зі Швецією та розформовано у 1721 р.[7]

Серед офіцерів цих хоругв у 1715 р. вперше згадано людину, якій судилося стати першим командиром та організатором Сербського гусарського полку — капітана Івана Албанеза: разом з іншими сербськими офіцерами його на початку 1715 р. було відряджено до Новгорода, ближче до театру бойових дій, до місць дислокації гусарських команд[8].

Нейштадтський мирний договір, котрий вивів Росію у розряд держав загальноєвропейської значущості, з іншого боку, надав Петру можливість повернутися до більш активного розв'язання проблеми виходу до південних морів, що настільки яскраво проявилося у Перському поході 1722 р. Терміново потрібно було нарощувати кількість військовосухопутних сил у південному регіоні. Ідею створення легкокінних гусарських полків було реанімовано: 07 січня 1723 р. було опубліковано іменний наказ, оголошений президентом Військової колегії князем Олександром Меншиковим — "*О наборе из однодворцев, вместо ландмилиции, гусар и сформировании из них полков*"[9]. За цим наказом однодворческе населення центральних районів Росії мало переселятися на південь — до Бахмутської провінції[10]. Полковниками, ротмістрами та унтер-офіцерами до них призначалися ті серби, котрі раніше служили в гусарських хоругвах та були тямущими у військовій справі. Організаційного оформлення полку, однак, не відбулося — він проіснував лише на папері, незважаючи на те, що однодворці почали переселятись у басейн Лугані та Бахмуту.

Увагу Петра І, у той час, відволік інший, більш життєздатний та ефективний проект, покликаний до життя такими обставинами. На середину правління Карла VI

---

[4] РДАДА, ф. 86, оп. 1, спр. 1, арк. 1 – 3.

[5] Балканы в международной жизни Европы (XV – XIX в.в.) / Арш Г.Л., Виноградов В.Н., Достян И.С., Наумов Е.П. // Балканские исследования: исторические и историко-культурные процессы на Балканах. — М.: "Наука", 1982. — Вып. 7. — С. 47.

[6] РДАДА, ф. 86, оп. 1, спр. 1, арк. 5.

[7] Гусары // Военная энциклопедия в XVIII томах... — Т. VIII. — С. 548 — 549.

[8] РДАДА, ф. 86, оп. 1, спр. 1, арк. 65.

[9] Полное собрание законов Российской империи (ПСЗРИ) — СПб.: Печатано в Типографии 2 Отделения Собственной ЕИВ Канцелярии, 1830. — Т. VII: 1723—1727 гг. — С. 2.

[10] Кабузан В.М. Заселение Новороссии (Екатеринославской и Херсонской губернии) в XVIII — I пол. XIX века (1719—1858 гг.). — М.: "Наука", 1976. — С. 75.

Габсбурга (1711 – 1740 рр.) припало й загострення релігійної проблеми. Пожаревацька мирна угода (1719 р.), за рахунок територіальних надбань на Балканах, призвела до зростання кількості православних підданців імперії. Римська курія відразу ж звернула увагу австрійського та угорського католицького духовенства на необхідність привести його хоч би під формальний патронат Ватікану. Простіше кажучи, мова йшла про запровадження унії та утворення таких церковних структур, у яких би при збереженні "східного" обряду, вищою інстанцією вважався папа. Склалася ситуація, подібна до тієї, яка мала місце в Україні після укладення Брестської унії (1596 р.). Український народ відповів серією невщухаючих козацьких воєн. Посилилася напруга і в граничарському середовищі. За таких обставин частина граничарського офіцерства знову звернула погляд у бік єдиної, на той час, православної слов'янської держави — Російської імперії. Імідж її серед сербських граничар, на тоді, був надзвичайно позитивним.

Військові успіхи Петра І мали широкий резонанс та приваблювали кадри військовослужбовців, що бажали швидко просунутися по службі. Та й різноманітні привілеї і високі чини, які надавалися Петром І іноземним військовим, були дуже суттєвим стимулом.

Весь цей комплекс чинників призвів до того, що до Російської імперії чергового разу було спрямовано сербський переселенський рух, причому рух цей відбувався з території Військового Кордону Австрійської імперії. Серед головних ініціаторів переселення знаходився вже знаний нам І.Албанез. Очевидно, після 1721 р., або й раніше, він виїхав з Росії та заступив до австрійської служби, оскільки у 1723 р. він з'являється на обрії в іпостасі майора австрійського війська. Відомо також, що він у цей час був протеже відомого в історії Росії дипломата графа Сави Владиславича (Рагузького), який особисто опікувався долею Албанеза та фінансово сприяв виїзду його до Російської імперії[11].

25 жовтня 1723 р. Колегією іноземних справ було отримано пропозицію І.Албанеза щодо набору на російську службу гусарських полків із сербських граничар. У цьому донесенні ми маємо ретельно обміркований план щодо вербування, формування та оселення на українських кордонах сербських граничар "*с фамилиями, сиречь з женами и детьми*". Згідно з четвертим параграфом донесення, формування полків планувалося вести в Києві під наглядом київського губернатора спеціально призначеними офіцерами. І лише тоді "*когда полк соберетца, в тое время да будет ему определена служба, где Ея Величество повелит*"[12].

Албанез пропонував не вдовольнятися очікуванням переселенців на місцях, а "*дать мне ж три пасуся по обикновению оставля имя на бело, которые имею служить для отпуску моих посыльщиков в Польшу, в Сербскую и Самоградские землю или куды путь надлежать будет*" (параграф 9)[13]. Уже 31 жовтня 1723 р., як наслідок цієї пропозиції, з'явився універсал Петра І з закликом до сербів вступати до гусарських полків в Україні, яким гарантувалося отримання ними різноманітних пільг та привілеїв "*по их рангам и службам, как они оное получали от Его Величества цесаря римского в прошедшие войны без всякой разности*"[14]. Завідувати комісією доручалося Албанезу.

[11] РДАДА, ф. 9, оп. 1, спр. 16, арк. 83.
[12] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в. (Документы). — М.: Изд.-во АН СССР, 1984. — С. 66.
[13] Там само.
[14] РДАДА, ф. 20, оп. 1, спр. 38 , арк. 1.

Отримавши паспорти та 1200 крб. підйомних, майор Албанез з офіцерами виїхав за кордон вербувати гусарів.

Оселення австрійських військовослужбовців, з самого початку, планувалося в Україні, на чому наполягав і сам І.Албанез. Як ймовірне місце розташування майбутнього полку вказується територія Прилуцького та Київського козацьких полків[15]. Обов'язок підтримувати зв'язок із Албанезом та коригувати діяльність його комісії покладався на київського генерал-губернатора, князя Івана Трубецького. Перебування Албанеза у граничарських землях відноситься до зими-весни 1724 р. Саме в цей час відбувалося знайомство граничар з текстом універсалу.

Відкритої агітації, як нам бачиться, не було — переманювання військових дійсної служби не могло бути схвалено австрійським начальством. Але ж не було нестатку й у "скорочених" та апшитованих австрійським урядом військовослужбовцях. Комісія йшла успішно. У своєму листі до київського генерал-губернатора Трубецького від 5 травня 1724 р., з Банату, Албанез писав, що роздав подорожні листи (паспорти), десяти штаб та обер-офіцерам, у тому числі одному полковнику[16]. Привертає увагу факт існування добре налагодженого кур'єрського зв'язку: повідомлення Банату до Києва йшли тиждень. Очевидно, комісія ця, в очах російського керівництва, була справою надзвичайно важливою.

Перші переселенці прибули до Києва 11 червня 1724 р. Серед них був сам Албанез, а з ним 2 капітани, 2 вахмістри та 14 рядових. Про це Трубецький доповідав президенту Колегії іноземних справ Петру Толстому[17]. Відання справами, пов'язаними з переселенням граничар до Російської імперії, входило в компетенцію саме цієї установи. Ще за кілька тижнів до їх прибуття (23 травня) імператором особисто було регламентовано порядок отримання граничарами військових російських чинів та відповідної платні за службу.

Що ж до оселення родин військовослужбовців, то наказувалось "*дабы их селение было ближе к великороссийским городам*"[18]. Для цього непогано підходила територія Слобідських козацьких полків. Уже в червні-липні 1724 р. було розіслано посильних у їх сотні для вибору місць під оселення граничар[19].

Тим часом еміграція тривала. Аби не нервувати, надмірно, австрійський уряд, граничари та їх родини рухались невеликими групами, щонайбільше 20-30 осіб. Такі переселенські команди прибували до Києва мало не щодня: 13 жовтня 1724 р. прибула група з 7 рядових гусарів — колишніх мешканців м.Сегєдін. На чолі групи, зазвичай, стояв один із військовців, як правило, той, хто мав найбільший авторитет у своїх товаришів. У даному випадку — Тодор Сегдієв (Сегєдинець) [20].

Менш ніж за півроку (червень-жовтень) 1724 р. у Києві було сконцентровано чималу кількість граничарської людності. Станом на 01 листопада 1724 р. — 135 військовослужбовців. А саме: 10 обер-офіцерів — 3 капітани, 3 поручики та 3 прапорщики; 6 унтер-офіцерів — 3 вахмістри, 2 капрали та 1 ротний писар; 119 рядових[21]. Враховуючи, що за деякими (хоча й не всіма) з них стояли жінки та діти,

---

[15] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 67.
[16] Центральний державний історичний архів України (м. Київ) (далі — ЦДІАУК) , ф. 59, оп. 1, спр. 76, арк. 3 зв.
[17] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 76, арк. 7.
[18] Там само. — Арк. 4 – 4 зв.
[19] Там само. — Арк. 8.
[20] Там само. — Спр. 75, арк. 79.
[21] Там само. — Арк. 81.

яких, проте, окремо ніхто не фіксував, реальна кількість осіб спільної статі, котрі виїхали з меж Австрійської імперії, мала бути близькою 0,5 тисячі.

Про подальшу динаміку та характер еміграції граничар красномовно свідчать рапорти генерал-губернатора Трубецького до Колегії іноземних справ, які мали надсилатися щонайменше раз на місяць. Згідно з рапортом від 27 грудня 1724 р., особовий склад команди Албанеза зріс за рахунок збільшення кількості рядових гусар до 177 службовців[22].

Утворений 1724 р. Сербський гусарський полк був поліетнічним формуванням, в якому серби не становили абсолютної більшості. Багато також було волохів, греків, болгар, македонців, угорців та арнаутів. У цьому відношенні полк немовби віддзеркалював багатонаціональну специфіку Банату, Срему, Славонії та інших регіонів, звідки переселялися граничари.

Протягом 1725 р. гусарський полк входив до складу Київського гарнізону, але служби не ніс, оскільки перебував у процесі організаційного оформлення. Полковим командиром, як і раніше, був майор Албанез. Як можна побачити з офіційних документів, протягом року нові групи переселенців прибували до Києва майже щотижня, та значно поповнили особовий склад полку[23].

У грудні 1725 р. у складі полку було 4 роти. Організаційна структура роти гусар була такою. На чолі роти стояв капітан. При ньому ж мали знаходитись поручик та прапорщик, вахмістр та ротний квартермістр, а також 5 капралів. Тобто, з загальної кількості 100 службовців, 10 припадало на обер та унтер-офіцерів.

Перша та друга роти були комплектні — 102 та 100 військовослужбовців. Командиром 1-ої роти був капітан Іван (Живан) Стоянов. Серед обер-офіцерів цих двох рот згадується поручик Стефан Віткович, прапорщики Боже Райнов та Нєдєлко Стоянов[24]. 3 рота, яка, до речі, залишалася некомплектною рядовими, — 72 гусари. Її командиром був капітан Георгій Марков[25]. 4 рота перебувала у самому початку оформлення — капітан, поручик, вахмістр та 8 рядових[26]. Усього в полку — 295 військовослужбовців.

Подальша комплектація відбувалася у бік оформлення вже існуючих, та започаткування нових рот. За неповний місяць кількість рядових зросла на 20 осіб[27]. У березні 1726 р. у Сербському полку вже було 12 обер-офіцерів; 22 — унтер-офіцерів та 307 рядових[28].

За два роки існування та діяльності комісії, дорученої майору Албанезу (1724 – 1725 рр.), "критична маса" граничар сягнула тієї межі, за якою розпочиналося хоча й невелике, але цілком боєздатне з'єднання. Очевидно, виходячи саме з цих міркувань, Сенатським наказом від 24 січня 1726 р. гусарський полк було передано з компетенції Колегії іноземних справ до відання Військової колегії[29].

Паралельно відзначимо, що починаючи з кінця 1726 р. еміграція колишніх австрійських військових, уповільнюється. Причиною цього став підписаний 06 серпня 1726 р. російським міністром у Відні, Ланчинським, договір між імперіями Романових та Габсбургів. За одним із пунктів договору, держави зобов'язувались не надавати

[22] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 71.
[23] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 96, арк. 6, 10.
[24] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 98, арк. 1 зв.
[25] Там само. — Арк. 4.
[26] Там само. — Арк. 4 – 4 зв.
[27] Там само. — Арк. 5, 9, 12 зв.
[28] Там само. — Спр. 136, арк. 15 – 15 зв.
[29] ПСЗРИ. — Т. VII. — С. 563.

притулку та допомоги бунтуючим підданцям союзної держави, а довідавшись про будь-які ворожі плани таких осіб, доносити про них та сприяти їх знищенню[30]. Переселенці-граничари не те щоб були стовідсотковими зрадниками та бунтівниками (спротив їх носив, скоріш, пасивний характер), але, аби не виглядати невдячними в очах друзів, дипломатичне та військове відомство Російської імперії тимчасово припинили проросійську агітацію серед сербів та скоротили обсяги видачі виїзних документів через амбасадора у Відні та емісарів у граничарських полках Військової Границі. Таким чином, інтереси православного населення Австрійської імперії було, тимчасово, принесено у жертву високій політиці.

Російське військове командування, мабуть, усвідомлювало, що за таких умов доукомплектувати полк за рахунок граничар буде неможливо. Почалися роздуми та міркування. Військова колегія пропонувала розписати гусар по Слобідських козацьких полках, але офіцери-серби вблагали, аби, навпаки, гусарський полк доповнили слобожанами. Щоб не ображати переселенців "*по их иностранству*", так і зробили — прислали до Сербського гусарського полку 200 слобідських козаків. Не всі вони були українцями. Після Прутської акції (1711 р.) на території Слобідської України оселилося чимало сербів, котрі заступили на російську службу. Довідавшись про набір сербської військової команди, який вівся у Києві, вони також побажали вписатись до неї[31].

Некомплектність полку (насамперед рядового складу) вносила певний дискомфорт у життя його військовослужбовців. У першу чергу це позначилось на виплаті грошового жалування. Згідно з грамотою Катерини I від 02 лютого 1726 р., надісланою до Київської губернської канцелярії, кошти на утримання гусар Сербського полку мали бути виділені з доходів Малоросійської колегії[32]. Кожен із прибулих, незалежно від рангу, отримував 5 російських рублів підйомних грошей[33]. Оскільки ж полк не ніс польової служби, а лише формувався, до того ж офіцерів був надлишок, то жалування всім чинам було знижено на ранг. Тобто, майор отримував майорське звання, але гроші йому сплачувались за капітанським чином; капітанам — за поручицьким, і так далі.

Рядові гусари залишились єдиною категорією військовослужбовців, платню якій знижено не було. Хоча така знижка і планувалася. За штатами гусарського полку на початок 1726 р. "*жолнери*" (як величають рядових гусар офіційні документи того часу) мали отримувати 1 карбованець на місяць, а відтак, і капрали та ротні писарі, яким жалування давалось на ранг нижче. На рік це мало скласти 12 рублів (24 флорини), проти 36 флоринів, які отримували рядові граничари від Габсбургів[34]. Однак російське військове командування швидко схаменулось, правильно розсудивши, що такий непопулярний захід стане на перешкоді вступу на російську службу військовослужбовців саме нижчої ланки, яких не вистачало, і вже влітку 1726 р. згаданим категоріям залишили жалування на рівні австрійського — 1,5 рубля на місяць (3 флорина)[35].

Раціони та порціони, котрі в Австрії отримувались натурою, у Росії сплачувались грішми. При цьому австрійські норми, знову ж таки, виявились вищими за російські (останні регламентувалися "Генеральною табеллю" для військовосухопутних сил,

---

[30] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — М.: Изд.-во соц.-эк. лит.-ры, 1963. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 29 – 30.
[31] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 72.
[32] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 76, арк. 11 – 11 зв.
[33] ПСЗРИ. — Т. XLIII. Книга штатов. — Ч. I. — С. 251.
[34] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 136, арк. 13.
[35] ПСЗРИ. — Т. XLIII. Книга штатов. — Ч. I. — С. 252.

1720 р.). Наприклад: сіна для коней в Австрії — 4 вози на місяць, у Росії — 2; те ж саме і дров[36]. Для кращого орієнтування у питаннях фінансового забезпечення військових гусарського полку наведемо ціни на деякі з складових раціонів, які було зафіксовано в другій половині 1720-х рр. в українському м. Переяславі: овес — 20 копійок за чверть; сіно — 20 копійок за віз; дрова — 10 копійок за віз. Мундири, амуніцію, зброю та коней гусари мали купувати самі[37].

Твердження про те, що в Російській імперії створювались виключно сприятливі, мало не курортні, умови для оселених в Україні сербів, як бачимо, не відповідають дійсності.

Залишалося невирішеним питання про оселення родин, так званих "фамілій" військових. І за рішенням уряду, й за сподіваннями переселенців, то мала бути Україна. Але де, в якому місці? Російські офіцери-геодезісти нишпорили землями слобідських та українських полків, але остаточного варіанту обрано ще не було: так, 23 травня 1727 р. з Державної військової колегії було надіслано наказ до начальства Білгородської губернії, яким вимагалося підшукати землі для Сербського гусарського полку. Літо пройшло у пошуках, але 22 грудня того ж року місцева влада доносила президенту колегії, князю Михайлу Голіцину, про відсутність необхідного фонду земель[38]. Напровесні 1728 р. пошуки розпочалися знову — 15 квітня 1728 р. командир Української армії Іоган Бернгард фон Вейсбах ознайомив старшину Полтавського полку з тотожним, за змістом, розпорядженням вищого військового відомства імперії — підготувати землі за ріками Ворсклою та Оріллю для розташування граничар. Аби відкараскатися від можливих квартирантів, керівництво козацького полку негайно рапортувало про неможливість селити сербів на тих землях — оскільки через це місцевим мешканцям будуть чинитись утиски[39]. Зрозумівши, що начальство козацьких полків просто намагається позбавитись зайвого "головного болю", у вигляді небажаних гостей, Вейсбах сам стає до справи, і вже 04 червня 1728 р. начебто визначається з остаточним місцем оселення: 1-е — у Полтавському полку, місцевість Висока Діброва на гирлі річки Берестовенки, при впадінні її у Берестову; 2-е — в Ізюмському полку, при впадінні річок Камишенки та Сиренки у Сіверський Донець[40]. Переведення всього складу полку в ці місця, проте, не відбулося — вони були необжиті, і селити там людей на зимівлю було б безглуздям. Натомість, з Києва гусарську команду виводять та розміщують на вінтер-квартири у сотенному містечку Прилуцького козацького полку — Варві. Невідомо з яких саме міркувань російського командування, але там він пробув весь 1729 р.[41] Очевидно, запропоновані Вейсбахом місця не відповідали котримсь із вимог, тому, що протягом усього 1729 р. пошуки тривали.

Остаточне рішення прийняв президент Військової колегії М.Голіцин. За його визначенням, полк для найкращого виконання службових функцій — охорони кордону, мав бути оселений неподалік від турецьких володінь, на південь від Української лінії, у Бахмутській провінції, при містечку Тор, де була й невеличка фортеця[42]. Від того часу,

---

[36] Там само. — С. 258.
[37] Там само. — С. 261.
[38] Інститут рукопису Національної бібліотеки України (далі — ІР НБУ), ф. "Балканистика", оп. 1, спр. II-1687, арк. 442.
[39] Там само. — Арк. 338 – 338 зв.
[40] Там само. — Арк. 443 – 443 зв.
[41] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 193, арк. 3 зв.; Там само. — Спр. 194, арк. 1 зв.; Там само. — Спр. 175, арк. 5.
[42] ПСЗРИ. — Т. XLIII. Книга штатов. — Ч. I. — С. 253.

на довгі роки, Тор мав стати місцем перебування (постійного) гусарських родин та власне польового Сербського гусарського полку (у мирний час).

Тим часом у структурі полку відбулися не стільки кількісні, скільки якісні зміни. Простежити їх дають нам можливість списки чинів на отримання жалування за вересень-грудень 1728 р., складені на початку 1729 р. Станом на 01 січня того ж року загальна кількість військовослужбовців складала 316 осіб, що було навіть нижче показників 1726 р. — 341 гусар. При цьому рядових було 279 осіб. Решту складали обер- та унтер-офіцери. З ними все було гаразд — існуючі 4 роти були цілковито укомплектовані керівними кадрами. З рядовими ж, навпаки — замість необхідних 90, на кожну роту припадало: 59 (1-а рота), 64 (2-а), 72 (3-а) та 84 (4-а). Зрозуміло, що скорочення торкнулось саме рядового складу[43]. Очевидно, невдоволення малим, у порівнянні з цісарським, забезпеченням активізувало реемігрaцію деякої частини гусар. Це підтверджується і шляхом співставлення прізвищ особового складу — чимало сербів-рядових вибуло, а на їх місця заступили зовсім інші[44].

Тривало й переселення граничар з Австрії. У червні 1729 р. у Києві з'явилися "*цесарской нации Степан Павлов, ... с товарищи*"[45]. Хоча граничар приїздило вже не настільки багато як у 1724 – 1725 рр. Більшість згадуваних переселенців без вагань приймалися на російську службу та зараховувались рядовими у 5-у та 6-у роти полку, чиє організаційне оформлення тривало протягом усього 1729 р. Складніше доводилось офіцерам. Наприклад, коли з травня того ж року у Варву до Івана Албанеза прибув граничарський капітан Ілія Міркович (Маркович) з двома гусарами — Волчею Стоєвим та Стояном Савичем, то рядових вписали відразу[46]. Капітану ж було запропоновано заступити у вакансію без жалування, видача якого передбачалась можливою не раніше за повну комплектацію 6-ої роти, якщо ж він не погоджувався на подібні умови, то й їхав би собі куди йому заманеться[47]. Чекати йому довелось би довго — весь склад цієї роти у червні 1729 р. налічував 12 осіб[48]. Всього ж, у цей час, військовослужбовців у Сербському полку налічувалося 347[49].

Російське командування воліло якнайшвидше завершити організацію гусарського полку. Очевидно, саме з цією метою у Варву було відряджено російських офіцерів як комісарів-спостерігачів. До травня 1729 р. на цій посаді перебував капітан Єнцин (Янсен?)[50]. З червня 1729 по 1730 рр. — капітан Петро Володимирів[51].

Прискорення комплектації полку мало і безперечно приємну частину для всього його складу — починаючи з 1728 р., жалування почали видавати відповідно чину (зняли пониження на ранг)[52]. Був й інший, менш приємний, бік медалі: за планами Урядуючого Сенату полк готувався до включення у так званий Низовий корпус.

За Петербурзьким трактатом, укладеним 12 вересня 1723 р. російськими міністрами та уповноваженим послом перського шаха Тахмасіба — Ісмаіл-Беком, шах

---

[43] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 175, арк. 2 зв. – 7.
[44] Там само. — Арк. 3 зв., 5 – 5 зв., 6 – 6 зв.
[45] Там само. — Спр. 194, арк. 12 зв.
[46] Там само. — Арк. 1.
[47] Там само. — Арк. 12.
[48] Там само. — Спр. 203, арк. 7.
[49] Там само. — Спр. 202, арк. 7 зв.
[50] Там само. — Спр. 194, арк. 1 зв.
[51] Там само. — Спр. 193, арк. 4.
[52] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны. Война России с Турцией в 1736—1739 г.г. Первые три года войны. — СПб.: Электро-Типография Н.Я. Стойковой, 1906. — С. 253.

Ірана, за надання йому військової допомоги у боротьбі проти Туреччини, поступався на користь Росії провінціями на західному та південному узбережжі Каспійського моря (Гілян, Мазандеран та Астрабад, з містами Дербент та Баку)[53]. У 1729 р. до них приєдналась і Ширванська область. Російські війська, що знаходилися в цих провінціях, складали Низовий (Перський) корпус, склад якого регулярно оновлювався. У 1724 р. у корпусі нараховувалось 3500 осіб.

Сенатським наказом від 14 серпня 1730 р. гусарський полк, доповнений 200-ми слобідськими козаками, у кількості 459 службовців, передавався у підпорядкування генерала Лєвашова, командира корпусу[54]. На початку вересня 1730 р. полк виступив у похід. Уже на шляху до першого збірного пункту російських військ з полку втекло 179 осіб. Зиму 1730 – 1731 рр. полк провів на вінтер-квартирах у Царицині, продовживши рух 06 травня 1731 р.[55]

Відомості про перебування полку в перських провінціях є вкрай неповними через брак документальної бази. Зазначимо, що умови для служби в корпусі були страшенно несприятливі — субтропічний клімат спричиняв появу різноманітних епідемій; харчування, часто, складалося з одного хліба; жалування військовим корпусу затримували, бувало й на 11 місяців; медичного обслуговування, вважай, що не було — на весь корпус не припадало й 10 лікарів, при майже повній відсутності медикаментів[56]. Вищеперелічені негаразди скорочували особовий склад не гірше за сутички з загонами місцевих, протурецьки настроєних, феодалів, в яких, однак, нестатку не відчувалось. За півтора року (1731 – 1732 рр.) полк втратив третину військових. Близько сотні сербських гусар лягло кістьми на берегах Каспію. Не повернувся з цього походу і його командир — І.Албанез. Його місце заступив І.Стоянов, отримавши, на той час, чин майора.

Перебуванням у Персії всі вже були ситі по горло. Майор Стоянов прийняв рішення просити російське командування про повернення полку в Україну. Політична ситуація на південноукраїнському кордоні сприяла реалізації цього плану — восени 1731 р. намітилась конфронтація з Туреччиною. Ще 25 серпня генерал-аншеф граф фон Вейсбах, командир Української армії, надіслав до Москви, з Полтави, донесення про те, що кримський хан на чолі татарських та ногайських орд готується до виступу в похід. Вейсбах наказав регулярним військам негайно виступити до кордону та писав гетьману Данилу Апостолу, аби той негайно мобілізував козаків[57]. Відомості про таку напруженість у відносинах Росії та Туреччини стали знаними І.Стоянову і він, користуючись моментом, зв'язується із Вейсбахом. У своєму листі він представляв, що оскільки у балканських країнах пройшла чутка про зарахування Сербського полку до Низового корпусу, то це відсахнуло потенційних військовослужбовців від виїзду до Російської імперії. У той же час, як відомо, людина, яка бажає зробити кар'єру у армії, завжди пробирається до кордонів тієї країни, в якій очікується війна. Тож, якби Сербський полк улітку 1732 р. перебував в Україні, то мешканці Сербії та інших країн, а також і ті, хто "*были с ним в цесарской службе*", тобто, все ті ж граничари, вступали б до його лав, і за півроку набралось би їх кількасот вояків[58]. Вейсбах рапортував до

---

[53] ПСЗРИ. — Т. VII. — С. 110 – 112.
[54] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 76 – 77.
[55] Там само. — С. 89.
[56] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 15.
[57] Там само. — С. 280.
[58] ПСЗРИ. — Т. IX. — С. 196 – 197.

Військової колегії про таку пропозицію Стоянова. Вищим генералітетом цей план було сприйнято схвально, і, в свою чергу, зроблено "*представление*" Сенату та імператриці.

Маховик державної машини набрав обертів. 27 травня 1732 р. на докладі Військової колегії було підписано наказ про відозву гусар з Низового корпусу[59]. Основний склад полку було відправлено в Україну в серпні 1732 р. Наказом командира корпуса Михайла Лєвашова всі місцеві органи влади зобов'язувались всіляко сприяти просуванню гусар, забезпечувати їх, без зволікання, харчами, фуражем та підводами[60].

Уже восени 1732 р. його повернення очікували в Україні. Колегія іноземних справ 17 жовтня надіслала гетьманові Данилу Апостолу грамоту, якою пропонувалося гетьману "*вишеупомянутим сербом по возвращении их из Низового корпуса жалованье и рации, и порции велеть выдать по прежним их окладом из Малоросийских доходам*"[61]. Контроль за поверненням гусарів було покладено на київського генерал-губернатора (на той час І.-Б. фон Вейсбах), подальша діяльність якого протягом кількох наступних років була спрямована на посилення обороноспроможності регіону. Оселення полку планувалося Вейсбахом у контексті будівництва Української лінії, автором проекту якої він і був[62].

Між канцелярією київського губернатора та Військовою колегією зав'язалося жваве листування з приводу місця оселення. Остаточне рішення залишила за собою Колегія. За її планом "серби" повинні були оселятись усе при тому ж містечку Тор (поблизу Бахмута). Таке рішення закріпив наказ Військової колегії від 26 січня 1733 р.[63] Тобто, на тих самих місцях, які було ухвалено ще наприкінці 1720-х рр. Чисельність гусарського полку у 1733 р. була вкрай незначною: 14 офіцерів та 183 нижніх чинів[64]. Скорочення кількісного складу полку майже вдвічі примусило уряд вжити заходів щодо відновлення його боєздатності. Зупинилися на кандидатурі козаків українських полків, яких планувалося завербувати у службу до 200 осіб. Для цього до козацьких селищ надсилався офіцер-вербівник Сербського полку[65]. Вербівля козаків була вимушеним кроком. Це визначали й представники вищого генералітету Російської імперії. Саме через необхідність збереження, по можливості, балканського характеру полку, наказами Ганни Іоаннівни від 12 березня та 03 вересня 1733 р. передбачалось конскріптування балканських християн[66]. Окремо наголошувалось на тому, що не слід буквально розуміти заклик до виїзду "*сербского народу*", оскільки "*в службе гусарской у Его Величества цесаря римского разных народов люди принимаются, весьма к службе гусарской храбры и искусны*"[67].

Проте реального покращання життя не відбулося. Полк практично не був оселений на відведених йому землях, незважаючи на чисельні "*битье челом*" його командира Стоянова[68]. "*Фамилиям*" полку доводилось мешкати на правах підсусідків в українських та слобідських полках. Це сталося, головним чином, через те, що полк протягом кількох років знаходився у діючій армії.

---

[59] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 90.
[60] Там само. — С. 89.
[61] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 89.
[62] Скальковский А.А. Опыт статистического описания Новороссийского края. — Одесса: В Городской Типографии, 1850. — Ч. I. — С. 223.
[63] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 90.
[64] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 83.
[65] ПСЗРИ. — Т. IX. — С. 197.
[66] Там само. — С. 196 – 199.
[67] Там само. — С. 197.
[68] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 93.

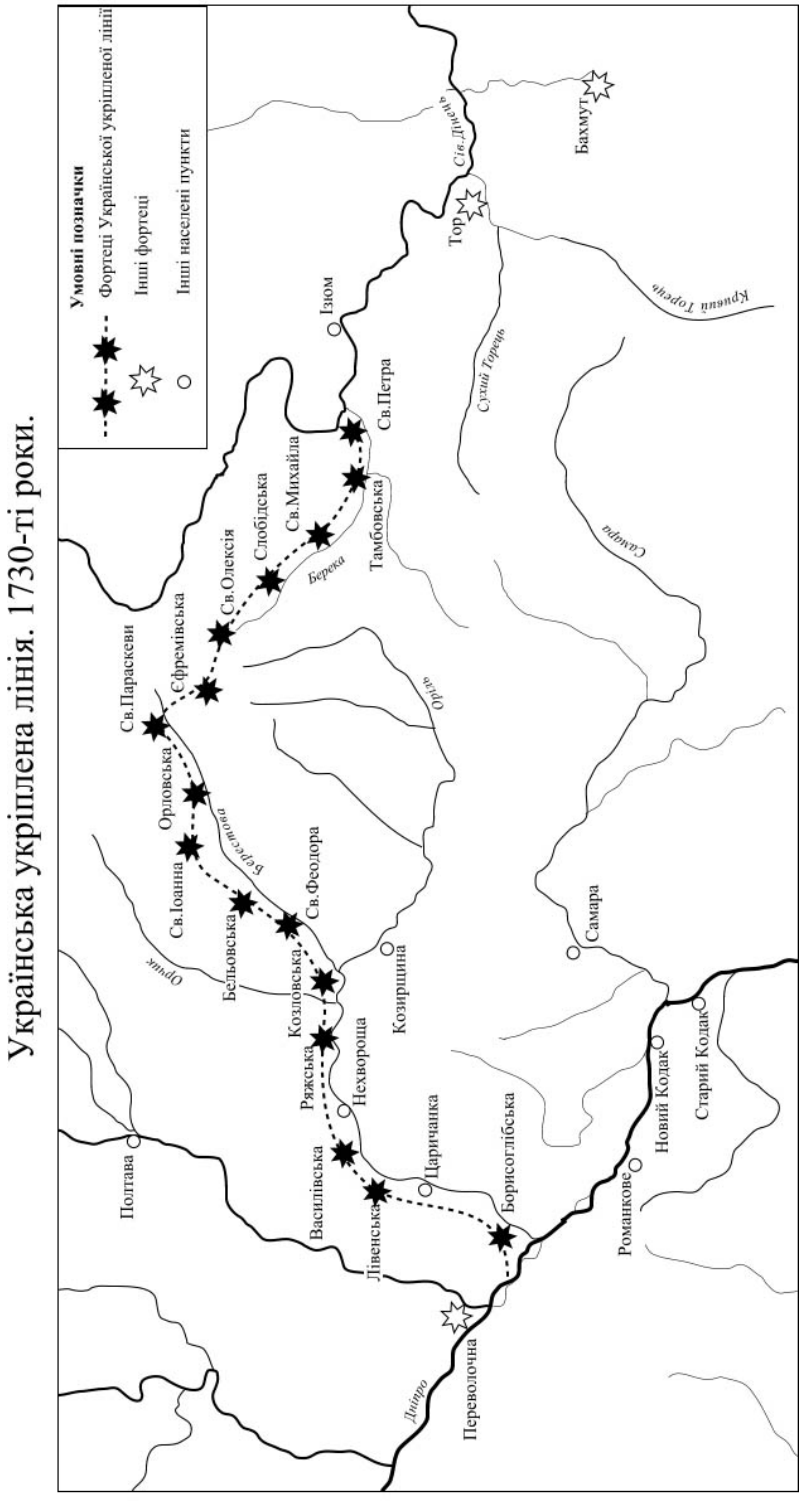
Українська укріплена лінія. 1730-ті роки.
Умовні позначки
Фортеці Української укріпленої лінії
Інші фортеці
Інші населені пункти
Св.Параскеви
Єфремівська
Св.Олексія
Слобідська
Св.Михайла
Св.Петра
Орловська
Св.Іоанна
Бельовська
Св.Феодора
Козловська
Ряжська
Василівська
Лівенська
Царичанка
Борисоглібська
Переволочна
Тамбовська
Ізюм
Тор
Бахмут
Полтава
Нехвороща
Козирщина
Самара
Романкове
Новий Кодак
Старий Кодак
Берека
Сухий Торець
Самара
Орель
Оржиця
Дніпро
Сів.Донець
Красна Горянь

Службовці полку не встигли оговтатись від перебування у Персії, коли Європу охопила політична лихоманка: 01 лютого 1733 р. помер польський король Август II Фредерік. Звістка про цю подію пролунала як заклик до війни — Росія готувалася взяти найактивнішу участь у розподілі "польської спадщини". Замість креатури польських магнатів — Станіслава Ліщинського, Росія, спільно з Австрією, воліла бачити корону на голові саксонського курфюрста Августа. Аби додати сильні аргументи до свого побажання, на спільному засіданні міністрів та генералітету, під головуванням імператриці, яке відбулося 22 лютого 1733 р., вирішено було висунути до польського кордону 20 тисяч російського війська під командуванням фельдмаршала Петра Лассі. Військо складалося з 18 піхотних та 10 кінних полків регулярної армії. У підкріплення їм додавалося 15 тисяч іррегулярного війська, головним чином козаків (донських, слобідських, українських) та калмиків, а також "*гусар украинских сколько есть*", тобто, весь особовий склад Сербського гусарського полку[69]. Подальша ескалація напруженості у польських справах призвела до безпосереднього втручання Російської імперії. 31 липня 1734 р. корпус Ласі перетнув російсько-польський кордон.

Аннали офіційної російської воєнної історії не переховують жодних повідомлень про участь службовців Сербського гусарського полку в польській кампанії 1733 – 1734 рр. Можливо так сталося через порівняну малочисельність цього військового формування, що додавало йому певної "другосортності" в очах дослідників. Однак в очах російського командування особовий склад полку, попри свої невеликі розміри, залишився на висоті. Про це ми дізнаємося з апшитів сербських гусар: рядові Михайло Константінов та Михайло Стєфанович (службу в полку розпочали у 1723 та 1724 рр.), разом з іншими чинами, брали участь в облозі Данцига (Гданська) російськими військами під командуванням фельдмаршала Бурхарда-Христофора фон Мініха, яка відбувалася протягом першої половини 1734 р. (місто взяли 28 червня), й за це неодноразово були відзначені начальством[70].

Сподівання більшості службовців на, хоч би невеличкий, перепочинок після закінчення війни з польськими конфедератами, під час якого можна було б налагодити господарства в Україні та хоч трішки побути з родинами, виявилися марними.

В Україну полк таки перевели, але зовсім не для звичної прикордонної служби. Ще восени 1734 р. розпочалася конфронтація між Петербургом та Стамбулом з приводу втручання турок у перські справи, з одного боку, та наскоків запорожців на ногайські аули — з іншого. Щоправда, того, та й наступного року, військові дії, якщо можна так їх назвати, не виходили з площини локальних сутичок.

Росія, на той час, знаходилась у найсприятливіших обставинах, котрі обіцяли їй успіх у війні: коштів у казни вистачало, військо знаходилось у доброму стані. У Петербурзі вже давно бажали розпочати цю війну. Повернення Росією Ірану провінцій, завойованих Петром I (за Рештським та Гянджинським договорами 1732 та 1735 рр.), хоча й могло бути виправданим через те, що ці територіальні надбання, як ми бачили, давно вже перетворилися на цвинтар для надісланих туди військ та державних коштів, однак тривожили амбіційну натуру імператриці та її найближче оточення — не хотілось розпочинати нове правління з розбазарювання петровського спадку. Конче необхідною була компенсація. Нею могло стати повернення втрачених, за ганебним для Росії Прутським миром, земель, а може й придбання нових на південному заході (тобто, на балканському напрямку).

---

[69] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 345.

[70] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 9, арк. 106, 112.

А відтак, увесь склад Сербського гусарського полку міг бути впевненим, що не залишиться без служби. У 1736 р. полк І.Стоянова (на той час уже підполковника), у складі 300 гусар було включено до Дніпровської армії Б.-Х.Мініха, яка у кампанії того року мала діяти на оперативному просторі нижньої течії Дніпра та в Криму[71].

Б.-Х.Мініх, який мав змогу ознайомитись із бойовими якостями "стояновців" ще під час облоги Данцига, дуже високо оцінював можливості цієї легкої, надзвичайно рухомої кінноти, та, навіть, не вважав їх нерегулярними. Особливості організації гусарського полку та його дії під час проведення військових операцій підтверджували справедливість характеристики видатного полководця.

Обоз у гусар був незначний — його мали лише чини полкового штабу, та й те, у найобмеженішій кількості. Гусари відзначалися особливими здібностями до розвідувальної служби (через знання турецької), та відмінно діяли як у кінному, так і в пішому строю[72].

Першою воєнною операцією гусарського полку в кампанію 1736 р., про яку ми маємо звістки, слід вважати взяття ними, спільно з донськими козаками, табору татарського війська, командиром якого був онук хана — калга-султан. Перебивши кількасот татар, вони були змушені відступити, не отримавши допомоги від головних сил, які знаходились далеко позаду. Втрати авангардної команди становили близько 100 осіб. Питома вага гусар І.Стоянова, у цих втратах, на жаль, не вказується. Сталося це 30 травня 1736 р.[73]

Кампанія 1736 р. носила, великою мірою, характер пробний, розвідувальний. Уже 25 червня, спаливши та сплюндрувавши головні татарські поселення, Б.-Х.Мініх, через нестачу води та епідемію кишкових інфекцій, змушений був відвести армію до Дніпра. Незважаючи на те, що не вдалося здійснити всього запланованого та закріпитися у Криму, похід цей мав велике значення через той резонанс, який він отримав у межах турецьких володінь. Російський резидент у Стамбулі, І.Вєшняков, у одному з донесень Колегії іноземних справ, писав, що турки дуже небезпечні супроти своїх християнських підданців, оскільки ті можуть повстати, якщо російські війська наблизяться до кордонів: "*...сербы, болгары, волохи, молдоване и другие так сильно заботятся об избавлении своем от турецкого тиранства и так сильно преданы Росии, что при первом же удобном случае жизни не пожалеют для вашего императорского величества, как уповаемой избавительницы*"[74].

Осягнувши неперспективність походів у безводну кримську пастку, російський генералітет планував кампанію 1737 р. з урахуванням попередніх помилок. Кінцевою метою походу стало здобуття турецької фортеці Очаків. Армія Мініха, до складу якої було включено 600 гусар Стоянова, переправившись через Дніпро поблизу Мишуріна Рога, стала табором при р.Омільник. Весь час, на всі сторони, з метою виявлення загонів татар, надсилались гусарські роз'їзди[75]. 21 травня 1737 р. було розпочато просування у бік Очакова. Рухались повільно, обережно. Першою "справою" гусар став бій з передовими загонами турецького війська, у 12 верстах не доходячи міста (29 червня 1737 р.). Бій тривав близько 4-х годин, силами Сербського гусарського полку та донських козаків. Втративши 10 гусар та 15 козаків, авангард знищив більше сотні з 5-

[71] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 83.
[72] Там само. — С. 84.
[73] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 408.
[74] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 417.
[75] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 357, 368, 371.

ти тисячного неприятельського загону. Окрім того, захоплені полонені, дали цінні свідчення про прибуття морем до Очакова 7 тисяч арнаутів, босняків та помаків (серби та болгари мусульманського віросповідання)[76].

Не бажаючи гаяти часу на облогу, Б.-Х.Мініх 01 липня 1737 р. повів війська на приступ. Штурм був на дивовиж нещасливим — відкинуті силами гарнізону, кількість якого сягала 20 тисяч вояків, російські війська відступили, несучи значні втрати, але ж тут допомогло несподіване везіння: від випадкового пострілу вибухнув пороховий льох (500 діжок пороху), внаслідок чого загинуло 6 тисяч турок[77]. Скориставшись загальною панікою та нерозберихою, гусарський полк, очолюваний І.Стояновим, вдерся до Очакова з боку морського порту, своїми тілами вимостивши шлях для решти російських військ[78].

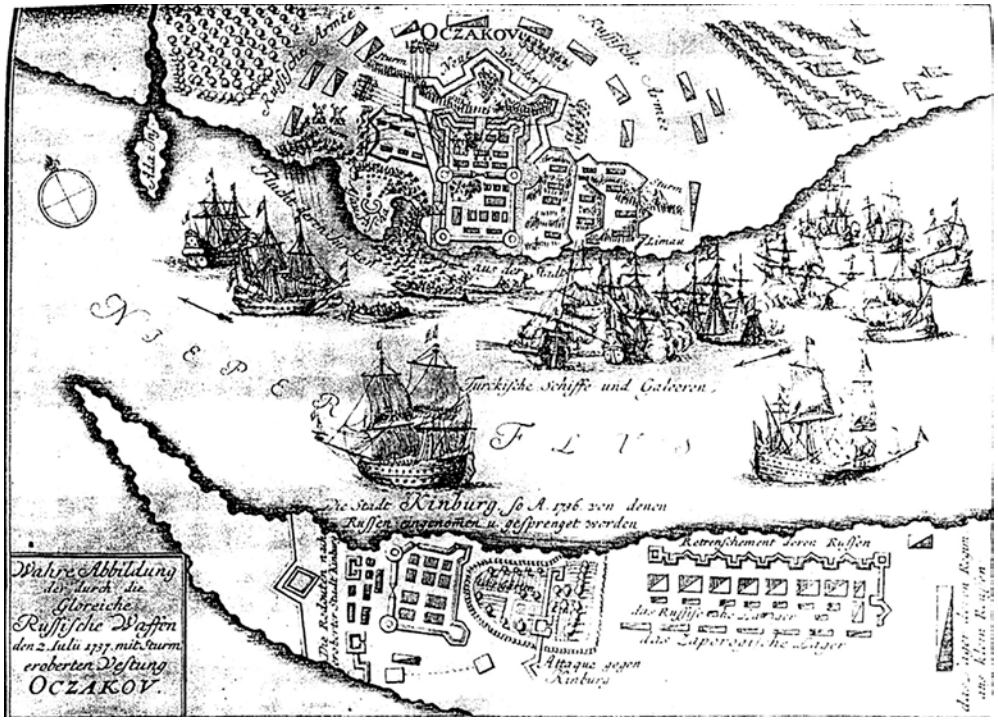

Карта-схема штурму Очакова.

Стоянов настільки відзначився в очах Мініха, що той визнавав, що йому "*корпусы регулярного войска в команду с надеждой поручать можна*"[79]. Командир полку у нагороду за взяття Очакова отримав чин полковника (до цього згадується як підполковник чи бригадир). Усі обер-офіцери та нижні чини були заохочені сплатою премії у розмірі місячного жалування.

---

[76] Там само. — С. 382 – 383.
[77] Там само. — С. 388 – 390.
[78] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 423.
[79] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 393.

Аби хоч якось компенсувати втрати військовослужбовців-гусар, до полку зарахували 54-х сербів, болгар та греків чоловічої статі, яких виявили серед населення міста[80]. Переважно то були ремісники-заробітчани, серед яких Очаків користувався популярністю як місце стабільних та, порівняно, високих заробітків[81].

Очаків було здобуто, але утримати його було справою не легшою, ніж взяти його приступом. Для зимівлі під Очаковом всієї Дніпровської армії не було жодних умов. 27 серпня 1737 р. головні сили Мініха рушили до російських кордонів. У фортеці було залишено 8 тисяч залоги. Комендантом призначено генерал-майора Ф. фон Штофельна. До складу очаківської гарнизи увійшла й рота гусар Стоянова (решта відійшла до вінтер-квартир в Україні)[82]. Протягом зимівлі полк було переформовано, доповнено з врахуванням втрат. У кампанію 1738 р. він уже складався з 5 рот[83].

У 1737 р. було покладено початок ще одному полку, серед службовців якого болгарський елемент посідав чільне місце: колишній полковник австрійської служби, а на той час, генерал польської, ад'ютант князя Любомирського — Кумінг влітку 1737 р. наступного разу змінив сюзерена та виїхав у Росію. Йому було пожалувано чин полковника та призначено на службу у Сербський гусарський полк, але, згодом, у Військовій колегії осягнули, що цим завдано образу офіцерам полку, які більший час знаходяться на російській службі та мають більше підстав на отримання цієї посади. Тоді під командування Кумінгу було передано 2 роти гусар, головним чином з православного слов'янського населення Банату (Угорщина), та названо новостворену одиницю Угорським гусарським полком, але, фактично, він оформився лише напровесні 1738 р., і саме в кампанії цього року вперше виступив як самостійна бойова одиниця.

Взимку ж 1738 р. обидва полки було дислоковано на Українській лінії. Гусарські полки — як Сербський, так і Угорський, таким чином, були найближчим резервом російських військ, розташованих на кордоні. У степ регулярно направлялись гусарські роз'їзди для розвідок та відбиття татарських загонів. Завдяки спільним діям гусар та запорожців, взимку 1737 – 1738 рр., татарські наскоки вперше виявилися неефективним інструментом у боротьбі Туреччини проти Російської імперії[84].

Поки гусари Стоянова та Кумінга рубали на пір'я ногайські чамбули, імператрицею 13 січня 1738 р. було затверджено план літньої кампанії. За особистим побажанням фельдмаршала Б.-Х.Мініха 900 гусарів з обох полків знову ж було включено до Дніпровської армії, командиром якої він був. Показовим є той факт, що гусарські полки у реєстрі військ показано як регулярні. Це було визнанням їх заслуг в Очаківській акції[85]. У квітні, покинувши Українську лінію, Стоянов та Кумінг повели свої команди на правий бік Дніпра для сполучення з іншими. Обидва гусарські полки знаходились серед військ, сконцентрованих у таборі при Переволочні (04 травня 1738 р.)[86]. Подальший рух мініховської армії відбувався згідно із стратегічним планом, у південно-західному напрямку, з метою вторгнення за Дністро та розгрому турок у Молдавії. Під час просування теренами Очаківського степу, гусари постійно брали участь у битвах з татарами: 30 червня на річці Кодимі та 08 липня на річці Саврані[87].

---

[80] Там само. — С. 391.
[81] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 36, арк. 488.
[82] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 404.
[83] Там само. — С. 83.
[84] Там само. — С. 462.
[85] Там само. — С. 486.
[86] Там само. — С. 495.
[87] Там само. — С. 507 – 508, 512 – 513.

Під час останньої Сербський полк, за свідченням учасника та очевидця битви — Х.Манштейна, поніс втрати, — було поранено поручика Стоянова та 19 гусарів, з яких 1 помер[88]. Наприкінці серпня (28 числа) російська армія вийшла на береги Дністра, де очікували генеральної атаки турок, але такої не відбулося, лише незначні групи турецько-татарської кавалерії "зшибалися" з гусарськими роз'їздами[89].

Виконати програму-maximum — вторгнення на територію "Дунайських князівств", того року так і не вдалося: наближалось осіннє бездоріжжя; слід було терміново повертатись в Україну. Наступну звістку про дії гусарських полків ми отримуємо вже з-під Канева, де було налагоджено 35 паромів: 13 вересня через Дніпро переправились гусари І.Стоянова, а 23 числа того ж місяця — службовці Угорського гусарського полку[90]. Дислокація гусарських команд зимою 1738 – 1739 рр. була прямо залежною від виконання ними службових обов'язків — охорони кордону і, тому, обмежувалася все тією ж Українською лінією.

Кампанію 1739 р. Б.-Х.Мініхом було спрямовано, насамперед, з урахуванням помилок попередніх років, чи не найголовнішою, з яких слід було вважати відмову від бойових дій на балканському напрямку[91]. Всі ці хиби було виправлено влітку 1739 р. Отримавши 19 серпня у свої руки фортецю Хотин — ключ до Бессарабії, армія вже через 10 днів вступила до неї; армія йшла без зупинок, не відчуваючи нестатку в продовольстві та фуражі, кожен день розростаючись за рахунок місцевих жителів[92]. 01 вересня 1739 р. російський авангард увійшов до Яс — столиці Молдавського князівства. Вже 5 вересня "*между статами Духовными и Светскими Молдавского княжества и фельдмаршалом графом Минихом*" було укладено договір про вступ князівства у підданство Російської імперії[93]. Перед Росією відкрились чудові, приголомшливі перспективи для просування на Балкани. Це чудово розумів генералітет — Мініх-син, згадуючи про події осені 1739 р., писав — "*обстоятельства теперь сложились таким образом, что не только были на лицо идеальные зимние квартиры для войска, но, что важнее, открывался путь — в будущую кампанию напасть на неприятеля в его собственной стране*" (тобто, вже на Балканах)[94].

Тим більше, що майже щодня до представників вищого російського командування доходили чутки про те, що їхнього приходу з нетерпінням чекають. Причини на це були, і причини вагомі — невдачі австрійських військ у воєнних діях проти турок. У цілому, війська цісаря непогано провели кампанію 1736 р., заглибившись на територію Османської імперії в районі сербського м.Ніша. Місцеве населення зустрічало їх піднесено, забезпечуючи поводирями, продовольством, фуражем та квартирами. Того, та й наступного року войніки цілими загонами приставали до армії Карла VI[95]. Метою військових операцій наступного року було визнано гарно укріплену турецьку фортецю Відін на Дунаї (Північно-Західна Болгарія), але, через низку негативних для цісарців обставин, здобути її не вдалось: тут можна

---

[88] Манштейн Х. Записки исторические, гражданские и военные о России с 1727 по 1744 год. Перевод Т.Мальгина. — М., 1823. — С. 145.
[89] Байов А. Русская армия в царствование императрицы Анны Иоанновны… — С. 526.
[90] Там само. — С. 539.
[91] Бескровный Л.Г. Русская армия и флот в XVIII веке. — М.: Воениздат, 1958. — С. 250.
[92] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 454.
[93] ПСЗРИ. — Т. X. — С. 890 – 894.
[94] Кочубинский А. Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. Из истории Восточного вопроса. Война пяти лет (1735—1739). — Одесса: Тип. Штаба Одесского воен. округа, 1899. — С. 487.
[95] ЦДІАУК, ф. 59, оп.1, спр. 2006, арк. 2.

вказати і на розтягнуті тили, слабку піхоту та нестачу артилерії, але головною причиною невдач слід було, все ж таки, визнати епідемію чуми, яка охопила Трансильванію та Банат — базу австрійських військ[96]. Уже восени 1737 р. імперські регіменти почали відходити. То був початок Апокаліпсиса — турецькі війська, які знову опанували землі під Нішем та північніше, до Дунаю, влаштували різанину, не залишаючи ні малих, ні старих[97]. Звичайно ж, це не додало популярності Габсбургам в очах сербського народу. Кампанії 1738 та 1739 рр. не виправили становища. Росіяни запізно почали діяти у необхідному напрямку — і головні сили османів було кинуто на західний фронт. Австрійці, втративши наступальну ініціативу, були здатні вести лише оборонну війну, покидаючи позицію за позицією. Морова язва також не вщухала: за повідомленнями з Відня лише гарнізон Тимішоари втрачав щодня до півсотні воїнів, померлих від страшної хвороби[98]. За таких обставин збільшувався приток до росіян, у Молдову, нових і нових вихідців. На початку вересня 1739 р. Б.-Х.Мініх писав у листі до імператриці, що "*гусары здесь добрых людей навербовали, между которыми есть сербы и болгары, пришедшие из-за Дуная нарочно для службы*"[99].

Хто ж були ті новозавербовані? Іменні та формулярні списки, апшити та атестати дають нам змогу відповісти на це питання: першими, як і завжди, переходили "*служилые люди*" — часто згадувані допоміжні загони турецької армії. Як от, наприклад, войнік із Македонії Панайот Константінов, який 17-річним хлопцем, з власної ініціативи, прийшов під стіни обложеного Хотина, та 11 серпня 1739 р. був зарахований до Сербського гусарського полку[100]. Чимало було й звичайних селян. Ми не можемо вказати точну кількість цих волонтерів, але, враховуючи віддаленість театру воєнних дій російського війська від сербських земель, слід гадати, що число їх не було дуже великим. Не слід і занижувати їх імовірну кількість, адже саме із війни 1735 – 1739 рр. балканські команди вийшли комплектними, що, з урахуванням постійних втрат, виводить нас на думку про те, що таких мігрантів могло бути кількасот, до тисячі[101]. Переважно то був "квіт нації" — чоловіки у віці щонайстарше 20 років. Однак, навіть незначні, ці переселення означали, що надії на допомогу з боку Російської імперії ставали конкретною програмою дій як окремих осіб, так і груп сербського народу.

Щойно зараховані сербські волонтери відразу опинились у гущі бойових дій. Відторгнену, за договором від 05 вересня 1739 р., від турок Молдавію треба було якнайшвидше закріпити у російських руках. З цією метою на південь, до р. Серет (кордон з Валахією), були розіслані летучі гусарські загони: в Галац, Роман, Бакау. Мініх відзначав, що "*гусары добычей обагатились, которая им немалый кураж придает*" (від 23 вересня 1739 р.)[102]. За свідченнями учасника тих подій — гусара Сербського гусарського полку з 1739 р., Ніколи Вєлічкова, окремі загони діяли не лише у Молдавії, але заходили й у Валахію, де мали сутички з корпусом військ, очолюваних

---

[96] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 420.
[97] Положението на българския народ под турско рабство. Документи и материали. Съставил и редактирал Никола Тодоров. — София: Издание на БАН, 1953. — С. 107 – 108.
[98] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 448.
[99] Кочубинский А. Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. Из истории Восточного вопроса. Война пяти лет (1735—1739). — С. 487.
[100] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 48 зв.
[101] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 125.
[102] Кочубинский А. Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. — С. 489 – 490.

пашою Чари-Мегметом. Бої були запеклі, кровопролитні — турки, підкріплені загонами липкан та добрудзьких татар, використовували проти "стояновців" й легку артилерію (картечниці), через що особовий склад ніс втрати вбитими та пораненими[103].

Гусар Сербського полку. 1730-ті роки.

[103] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 1705, арк. 1.

Рейди по території Дунайських князівств стали гарною школою для новоспечених гусарів, справжньою "кузнею кадрів": значна частина обер- та унтер-офіцерів гусарських полків на півдні Російської імперії у другій половині XVIII століття (сербів за походженням) розпочали службу в російській армії саме під стінами обложених Бендер, Хотина та Яс[104].

Але ж, у той самий час, коли в ставці фельдмаршала Мініха святкували підкорення Молдавії, а сини Балкан мріяли про повернення наступного року до рідних домівок уже не як "райя", а переможцями і визволителями, було отримано звістку про укладення австрійцями миру з турками, миру, за висловом все того ж Мініха, "*стыдного и весьма предосудительного*"[105]. Розписавшись у власному безсиллі, Габсбурги, крім того, 12 вересня 1739 р. підписали вирок усім християнам відданих туркам земель (тих самих, які Відень отримав у 1719 р., за Карловицьким миром) — сербам, болгарам та валахам. Славетний полководець апелював до государині, благаючи дозволити йому, заручившись підтримкою православних балканців, продовжити переможний похід за Дунай, але в Петербурзі, йдучи на поводу "великої європейської політики", в особі Австрії та Франції, поквапили з підписанням договору. Не залишалось нічого іншого, як приєднатись 18 вересня до Бєлградського трактату — "*О вечном между обеими дворами мире и согласии*"[106].

Таким чином, російсько-турецька війна 1735 – 1739 рр., у завершальній стадії, мала всі шанси перерости в якісно вищий гатунок, стати "балканською". Передбачалося, але ж не збулося. Більш того, укладений мирний договір переховував у собі гальмуючу, деструктивну, з огляду на перспективи подальших сербських переселень, силу: згідно з восьмим артикулем, прикордонні командири мали "*ежели кто по заключении мира, из подданых обеих стран, учиня измену, непослушание или какое преступление в другую сторону перейдет, то их не принимать, но тотчас выдавать, чтобы из-за таких пустых людей между империями какой холодности, а наипаче сор не произошло*"[107]. Отже, відтепер, Росія не мала приймати жодного серба — підданця Порти, оскільки всі вони підпадали під категорію скоївших "*непослушание*": насмілились без дозволу турецької влади покинути територію країни.

Важко сказати, наскільки точно дотримували росіяни "*букву закона*", але, мабуть, не особливо ретельно. Наприклад, за формулярним списком, двадцятирічний Іван Сєрбул заступив у службу та підданство її імператорської величності у 1740 р., у час, коли всі артикули трактату набули законної сили[108]. Така поведінка російського командування має і може бути пояснена. Як наслідок Бєлградського договору, 03 жовтня 1739 р., у таборі під містом Ніш, при посередництві французької дипломатії, було укладено конвенцію між Російською та Турецькою імперіями "*Об определении границ обеих империй*"[109]. Стало зрозумілим, що новий кордон, на південно-західному напрямку, буде окреслено ріками Дніпро та Південний Буг. Уже восени 1739 р. почалося виведення російських військ за цю лінію. Восени 1739-ого та напровесні 1740 рр. полк І.Стоянова знаходився на прикордонній дільниці по Бугу; на його службовців було покладено місію зустрічі та забезпечення послугами перекладачів

[104] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 47 зв.; спр. 42, арк. 189 – 189 зв.
[105] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. X (Т. 19 – 20). — С. 455.
[106] ПСЗРИ. — Т. X. — С. 899 – 904.
[107] ПСЗРИ. — Т. X. — С. 902.
[108] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 47 зв.
[109] ПСЗРИ. — Т. X. — С. 914 – 915.

турецької делегації, яка прибула для остаточного розв'язання всього кола питань, пов'язаних із розмежуванням земель[110].

Зрозуміло, що будь-який серб-перебіжчик міг розраховувати на найприязніше ставлення та раду зустріч з боку вояків з'єднання, яке складалося, не в останню чергу, з сербів. На практику прийому на службу подібних осіб "затуляли очі" не тільки офіцери-балканці, а й представники власне російської адміністрації в Україні. Для тих, хто не хотів піддавати небезпеці своє життя у ризикованій подорожі ногайськими степами, був ще один шлях, щоправда, довший — через Молдавію та Польщу до Києва. Саме так влітку 1740 р. прибула до київського генерал-губернатора М.І.Леонтьєва група з 16-ти сербів, болгар та греків[111]. Звідти, отримавши підйомні та склавши присягу на вірність російському престолу, вони направлялись у польові гусарські полки.

Після остаточного врегулювання прикордонного питання, закріпленого укладенням "Інструменту" при р. Великий Інгул 04 листопада 1740 р., здавалось би, можна було повернутися до домівок у Бахмутській провінції, поблизу Тора[112].

Стале оселення сербської громади, змушеної довгі роки займатися лише військовою екзерцицією, могло прискорити приєднання до неї все нових і нових переселенців з Балкан та Банату. Але час "*дворцовых переворотов*" з його нестабільністю часто-густо показував незбагненні метаморфози людської долі, угрупувань при імператорському дворі та навіть течій у внутрішній чи зовнішній політиці. Бурхливі події 1739 – 1740 рр. докорінно змінили орієнтацію на остаточне вирішення "турецького питання". Смерть Ганни Іоаннівни, короткочасне правління Брауншвейзької династії та переворот 25 листопада 1741 р. зміняли уряди і не сприяли продовженню петровського курсу. Усунення з керівних посад та заслання до Сибіру (як альтернатива смертному вироку) головних натхненників та провідників антитурецької політики — Б.-Х.Мініха та А.Остермана, згубно вплинули на дії нового кабінету Єлизавети Петрівни[113]. Його представники недалекоглядно відхрещувались не лише від опальних персон, а й від їх діянь. До цього ж додалося бажання Росії, зайнятою війною з Швецією, не загострять відносин з Туреччиною.

У російсько-шведській війні 1741 – 1743 рр., волею долі та російського генералітету, службовці Сербського та Угорського гусарських полків взяли найжвавішу участь: в їх активі — участь у приступах Фридрихсгама, Геменфорса, Умі та інших міст шведської Фінляндії[114]. Приток сербського елемента до складу цих балканських військових формувань, однак, тривав, незважаючи на віддаленість полків від зон виходу. Транзитним, проміжним пунктом, у цьому разі, виступала територія України.

26 квітня 1742 р. київським генерал-губернатором М.І.Леонтьєвим було надіслано до Військової колегії донесення про прибуття "*из Цесарии и из Турецкой области в высокославною ея И.В. службу разного иностранного народу люди, коих принято мною сего апреля по 18 число 48 человек и по желанию их до определения в высокославную ея И.В. службу в гусарские полки кои обретаются ныне при Остзее*"[115]. Такі ж самі донесення зі списками прибулих, серед яких було чимало сербів, відсилалися ним до Колегії протягом 1742 та початком 1743 рр.

---

[110] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 1705, арк. 1 зв.
[111] Там само. — Арк. 1.
[112] ПСЗРИ. — Т. XI. — С. 291 – 292.
[113] Кочубинский А. Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. — С. 140 – 145.
[114] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 1705, арк. 1 зв.
[115] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 111.

Наказ Військової колегії Леонтьєву від 15 квітня 1743 р. добре ілюструє зміни в політиці уряду по відношенню до підданців Порти: "*ежели кто из них явитца природные сербы и венгры и пашпорты и абшиты имет правильныя, тех в службу ея И.В. принять и для определения в гусарские полки отправить, а коих из не национальных сербов и венгров, не удержав ни мало а выдав только на проход для пропитания каждому человеку по 8 рублев отпустить, что откуда прибыл и впредь таких пребывающих из-за границы иностранных людей, також и афицеров без указа не принимать*"[116]. Своїми діями уряд немовби декларував, що він сповнений був бажання рішуче дотримуватись нейтралітету у справі відносин християнських підданих Османської імперії зі своїм сюзереном.

Таким чином, шлях до вступу в російську службу найбільш масовому контингенту сербів — з Туреччини, було тимчасово перекрито. Ускладнювало доплив нових переселенців і те, що після російсько-шведської війни полки так і не повернулись в Україну. Хоча ще 05 жовтня 1743 р. було надано височайшу резолюцію на доповідь Сенату про надання квартир полкам, згідно з якою гусарські полки мали мешкати у слобідських полках (власне, у Бахмутському) — полки Стоянова та Кумінга залишались дислокованими у Ліфляндії протягом 1744 – 1745 рр.[117] Тепер, аби бути зарахованими до полків, емігранти мали довгий час очікувати в Україні у так званих "нових командах", своєрідних таборах-накопичувачах, санкції російського командування на вступ до служби. Іноді термін цього змушеного очікування був досить тривалим: наприклад, колишні австрійські граничари Сіма Дімітров та Георгій Стойков прибули до Києва ще у 1742 р., але, через відсутність там гусарських полків, не були зараховані. Півтора роки тяганини настільки вимучили їх, що вони просили або прийняти їх якомога швидше до служби, або дозволити виїзд назад, у володіння Марії-Терезії. За особливим клопотанням генерал-майора Стоянова, який у той час, за службовими потребами, перебував в Україні, їх було зараховано до Сербського гусарського полку в січні 1744 р.[118]

Попри всі перепони та митарства, пов'язані зі вступом до гусарських полків, службу в них важко було назвати легкою та приємною: часи були не кращі. Безперервний 15-ти річний марафон по театрах бойових дій призводив до постійної ротації кадрів, (що було цілком зрозуміло, враховуючи постійні втрати), а це, у свою чергу, створювало напружену атмосферу в міжособових взаєминах. Затримка жалування складала 1,5 роки (осінь 1743 — весна 1745 рр.)[119]. У наявності був повний моральний "знос" гусар, особливо тих, котрі роками не бачили своїх родин, змушених злидарювати в Україні. І це при тому, що ще універсалами Петра І їм було обіцяно оселення на південних кордонах, на засадах ландміліції, а насправді ж, зведено до жалюгідного становища звичайного польового полку, яким латають найбільші проріхи. Усе це чорною плямою відкарбувалось у свідомості військових-балканців. Невдоволення було масовим: наприкінці 1743 — початку 1744 рр. у полках, які стояли на кордонах Ліфляндії, розпочалися втечі. Втікали до Польщі, а звідти вже — кому куди заманеться. Більше того, було "*приключено так, что последовавше возмущение и другие подобные тому непорядки слабоумно учинить дерзнулися*"[120]. У цій завуальованій сентенції членів Військової колегії стосовно становища в гусарських

[116] Там само. — С. 116.
[117] ПСЗРИ. — Т. XI. — С. 928.
[118] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 123 – 124.
[119] ПСЗРИ. — Т. XII. — С. 408.
[120] Политические и культурные отношения России с югославянскими землями в XVIII в… — С. 126.

полках (квітень 1744 р.) проглядає щось більше за констатацію факту банальних втеч. Навіть у головному армійському відомстві Російської імперії почали розуміти, що перегнули палицю. Але ж хто винен ? Винних знайшли досить швидко — офіцерський корпус полків. Відразу зауважимо, що шеф гусарських полків, генерал-майор І.Стоянов, ні на яку конфронтацію з російською владою не йшов. Він, мабуть, уже достатньо віддалився від свого етнічного середовища, і розподіл "свої — чужі" у нього вже став трохи іншим. Бажаючи врятувати завинивші гусарські полки від повного розформування і зберегти для себе посаду, він на нараді у Військовій колегії 29 вересня 1743 р. запропонував проект "*О разобрании и содержании гусарских полков*". Згідно з ним, головною причиною хиткої дисципліни було те, що у минулі війни, а особливо за ордерами фельдмаршала Б.-Х.Мініха, у штаб- та обер-офіцери виводили за одні лише бойові заслуги "*сплошь с неумением грамоте и незнанием по своей должности ..., чрез которых в тех полках пред прежним основанием немалое к бытию их утрачено*"[121]. Тобто, як би не було таких пастирів, то й вівці (рядові) не насмілились би йти проти влади.

Уже 14 жовтня 1743 р. у розпорядження вищого російського генералітету було надано "проскрипційні списки". Відповідно до них, необхідно було негайно звільнити та відіслати за кордон 6 штаб-, 29 обер- та 17 унтер-офіцерів. Такі "ревнощі" було схвально сприйнято в Колегії, списки затверджено, та, крім того, запропоновано анітрохи не затримувати всіх невдоволених, видаючи їм паспорти для виїзду за кордон та, якнайшвидше, приступити до переформування гусарських полків, оскільки час був мирним і можна було наважитися на подібний вчинок. По тому й вирішили. Невдоволених звільнили; тих, хто залишився — вирішили трохи "підгодувати".

06 січня 1744 р., під час перебування Єлизавети Петрівни у Києві, представники гусарських полків подали їй меморіал з проханням сприяти розв'язанню їх проблем[122].

По-перше, законодавчим актом імперського рівня — сенатським наказом від 19 червня 1745 р. зобов'язали Генеральну Військову канцелярію Гетьманщини забезпечити доставку у Ліфляндію для покриття боргів по сплаті жалування чинам гусарських полків за вересневу третину 1743 та весь 1744 р.: для Молдавського гусарського полку — 68489 руб. 27 коп., для Угорського — 16461 руб. 73 коп. (для Сербського гусарського полку винайшли кошти з інших джерел), та якомога швидше підготувати 30 тис. руб. для погашення боргу за квітневу третину 1745 р.[123] Полегшили становище ще однієї категорії гусар — тим, хто під час російсько-шведської війни потрапив у полон, а тепер повертався до служби. Окрім разової премії в розмірі 10 руб., їх нагороджували річною видачею грошей за жалування, порції та рації. Всі ці заходи були покликані зменшити соціальну напругу у полках[124].

В Україну їх, однак, не перевели. Весь 1746 р. вони провели у Прибалтиці; це видно з того, що порох та свинець для потреб гусар відпускали з арсеналу м.Риги[125]. Надії, покладені на швидкий перевід та оселення в Україні виявились марними. Весь 1747 р. та першу половину 1748 р. вони залишались в Остзейських провінціях. Військова колегія навіть просила Урядуючий Сенат, аби суми для їх утримання призначали з доходів ризьких або ж псковських, оскільки через далеку відстань гроші з України приходять з затриманням, жалування вчасно не видається, і через це "*уже и*

[121] Там само. — С. 125.
[122] ПСЗРИ. — Т. XII. — С. 628.
[123] Там само. — С. 408 – 409.
[124] Там само. — С. 584 – 585.
[125] Там само.— С. 626.

побеги за-границу начались, чего допустить нельзя, так как гусарские полки состоят в кампанентах по границе" (11 грудня 1747 р.)[126]. Тобто, повернулися до того, з чого й розпочали. Далі подібне безглуздя тривати не могло. Щось мало змінитись. Сербська військова колонізація мала увійти в нормальне русло.

Зовнішньополітичне та військове відомства Російської імперії дійшли розуміння недалекоглядності політики початку 1740-х рр., яка призвела до втрати політичної ініціативи на балканському напрямку, чим вдало користувалась Австрійська імперія. Висновок цей виник не раптово і був логічним закінченням діяльності плеяди талановитих дипломатів. Російський посол у Константинополі І.Вешняков послідовно доводив, що для Росії було вигідним, заручившись підтримкою сербів, болгар, греків та інших християнських народів, ліквідувати Османські володіння в Європі, а на їх місці створити сильну християнську державу, яка не могла б бути окремою від Росії через спільність інтересів та бажання безпеки на кордонах[127].

Близько 1748 р. склався остаточний план дій по втіленню у життя цих ідей. З цією метою, навесні 1749 р. гусарські полки повертають в Україну. Видається спеціальний наказ ЇІВ про вербування "*из чужестранного способной нации людей, а имянно булгарских сербских греческих граватских мултянских и бошняцких которые в сим (православном* — В.М.*) законе находятся*"[128].

Штаб-квартирою гусарських полків, що комплектувалися, було обрано Київ. На київського генерал-губернатора (І.Лєонтьєв) покладено завдання контролювати цей процес. Зовнішньо переформування полків відбувалося як і раніше: вербунок — отримання підйомних — присяга — служба. Але з'явилася принципова відмінність у якісному відношенні — було започатковано інститут вербівників. Якщо раніше російська влада вдовольнялась пасивним очікуванням заступаючих безпосередньо у головному збірному пункті — Києві, то тепер за кордон спеціально надсилаються офіцери-балканці, добре обізнані з мовами та звичаями народів Балканського півострова. Саме вони, за висловом одного з таких вербівників, "*с повержением живота своего крайней опасности в турецкой области*", знаходять бажаючих переселитись, формують з них групи та одним їм знаними стежинами переводять через гори, ріки та степи до кінцевої мети — в Україну[129]. Хоча, як і раніше, за власною ініціативою, продовжували прибувати групи австрійських граничар. Зокрема у жовтні 1750 р. до Києва приїхало 10 цісарських військовців. На чолі групи стояв дехто Іван Кірілов (очевидно, унтер-офіцер). Згадувані особи везли з собою і зброю — 4 рушниці австрійського зразка та 2 пістолети[130].

Вербівники дійсно ризикували своїм життям. Зрозуміло, що у випадку розкриття турецькою стороною діяльності подібної особи (фактично, шпигуна та диверсанта), шлях був один — на палю. Але ж і стимул у них був неабиякий: у разі вербування 60 осіб рядових гусар (рота за цісарським штатом), такий щасливчик отримував посаду ротного командира в ній, що автоматично призводило до нагородження капітанським чином та отримання російського дворянства (в тому разі, якщо до цього не був офіцером)[131].

---

[126] Там само. — С. 801 – 802.
[127] Соловьев С.М. История России с древнейших времен в 15-ти книгах. — Кн. IX (Т. 17 – 18). — С. 388 – 389.
[128] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 1705, арк. 2.
[129] Там само. — Спр. 2006, арк. 2 зв.
[130] Там само. — Спр. 1839, арк. 3.
[131] Там само. — Спр. 1705, арк. 2.

Історія донесла нам кілька прізвищ вербівників того часу (1749 – 1750) — прапорщик Нікола Вєлічков, вахмістр Стєфан Корнєшанов, капітани Валда і Дюка[132]. Приведені ними групи, зазвичай, не були великими — від 4 до 10 осіб, однак, були надзвичайно строкатими в етнічному відношенні: серби, греки, болгари, угорці та німці, євреї (для останніх обов'язковим було прийняття православ'я). Відсоткова доля сербського елементу в них коливалась від 20-25 до 50 %[133].

Абсолютну більшість новоприйнятих гусар зараховували протягом 1749 – 1750 рр. до Угорського гусарського полку, оскільки в ньому була найбільшою нестача рядового складу. У Сербському гусарському полку на той час уже був повний комплект. Протягом згадуваного часу подібну диспропорцію вдалось вирівняти.

Однак навіть ажіотаж навколо комплектації вже існуючих гусарських полків, навіть зроблені урядом (який врешті-решт осягнув, що навіть скаковим коням треба давати перевести подих), полегшення режиму проходження служби для їх складу не могли затьмарити розуміння того, що ідею створення балканських колоній на південних рубежах імперії, виплекану Петром I, було скомпрометовано. Скомпрометовано, насамперед, в очах потенційних переселенців. Звичайно, можна було доукомплектувати сербськими кадрами полки, можна було надати їм квартири в Україні, але цього було обмаль. Потрібно було створити таку систему військових колоній, при якій би гусар не нервував з того, що роками не бачить родини (бо родина буде поруч), тим, що болітиме голова через те, що він не має чого завтра попоїсти та чим нагодувати коня, якщо, як завжди, затримають жалування (оскільки буде натуральне господарство), та не втече за першої нагоди за кордон, через неподобства. На обрії от-от мали з'явитися нові переселенські валки, ось-ось мала зазвучати голосніше сербська мова у південноукраїнських степах — розпочиналась нова еміграційна хвиля.

Таким чином, перший етап сербської іміграції до України хронологічно припадає на першу половину XVIII століття. Саме в цей період російською дипломатією було визначено місце та роль православних південнослов'янських народів у справі приборкання Османської імперії та відторгнення її балканських теренів, а також встановлення паритету і розмежування сфер впливу на півострові із союзною Австрією. Християни Балканського півострова стають поводирями зовнішньополітичного курсу Російської імперії. Одночасно з цим до Південної України спрямовується переселенський рух представників сербського народу (як з метрополії, так і з осередків сербської діаспори в Австрії), що стає складовою процесу подальшої інкорпорації цих територій до сфери впливу Російської імперії. Ця хвиля сербських переселенців не була надто потужною та йшла у руслі загальнобалканської військової еміграції. Це була навіть не хвиля, а струмочок, у порівнянні з більш масовою сербською колонізацією другої половини XVIII століття, але простежується він досить чітко, а тому є всі підстави для виокремлення сербських переселень до України в першій половині XVIII століття у самостійний хронологічний період.

Володимир Мільчев

---

[132] Там само. — Спр. 1705, арк. 1; спр. 1836, арк. 20; спр. 2006, арк. 10 – 10 зв.
[133] Там само. — Спр. 1836, арк. 3, 20; спр. 1837, арк. 1.

НОВА СЕРБІЯ ТА СЛОВ'ЯНОСЕРБІЯ — ВІЙСЬКОВО-ЗЕМЛЕРОБСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (1751 – 1764 рр.)

Південна Україна являє собою велику степову територію, яка зараз включає південну частину Луганської, майже всю Донецьку, Кіровоградську, Миколаївську, Одеську, північну частину Херсонської та Запорізької областей. Освоєння цих земель почалося ще в XVI столітті з виникненням запорозького та донського козацтва. Однак довгий час воно відбувалося повільними темпами і лише на певній локальній території. Однією з причин цього були постійні напади турецько-татарських орд, що ускладнювало життя в степу і робило його небезпечним.

Перший етап інтенсивної колонізації вказаної території припадає на 30-40-і рр. XVIII століття. Він був зумовлений посиленням міграційних процесів в Україні. Тікаючи сюди з Гетьманщини, Слобожанщини і Правобережжя, селяни йшли в Запорозьку Січ або оселялися слободами. Крім утікачів, територію на правому березі Дніпра, біля рік Орелі і Самари навпроти володінь Полтавського і Миргородського полків, освоювали також козаки і посполиті. Одні потім поверталися на зиму додому, інші оселялися хуторами на постійно, поступово просуваючись усе далі на південь.

Одним з районів активного господарчого освоєння стали так звані "задніпровські місця" — землі на південь від ріки Тясмин між Дніпром і Синюхою. Наплив сюди переселенців збільшився після війни з Туреччиною 1735 – 1739 рр. Війна довела економіку України до розорення, а населення — до зубожіння, тому селяни тікали навіть на землі, які були під владою Польщі[1].

Однак найбільш значну роль у заселенні Південної України в першій половині XVIII століття відіграло запорозьке козацтво, яке у 1734 р. повернулося під протекторат Російської держави. Населення Запорожжя досить швидко зростало. Якщо в 30 – 40-х рр. Січ мала п'ять паланок, то в 50 – 60-х рр. їх було вже вісім[2]. За підрахунками А.Скальковського, в 60-х роках тут проживало 100 тисяч козаків[3]. У 1766 р., за свідченням старшини В.Чернявського, на Запорожжі було 4 тисячі зимівників, і це лише ті, які добре упорядковані[4]. Посполиті проживали в Кодацькій, Самарській, Орільській та Протовчанській паланках, тому, окрім зимівників, тут було по 15 – 20 населених пунктів[5].

Дозвіл на перехід у межі Російської імперії запорожці отримали у зв'язку з підготовкою до нової війни Росії з Туреччиною. Ще раніше (у 1731 р.), з метою попередження можливих нападів татар на південь Росії, розпочалося зведення Української укріпленої лінії. Це також певною мірою сприяло притоку населення в межиріччя Дніпра і Сіверського Дінця.

Повернувши втрачені за Прутським договором землі, Росія вдається до більш енергійного їх освоєння. У 1731 р. указом імператриці Анни втікачам з Росії та Гетьманщини, які були в молдавських і польських володіннях, дозволено повертатись у Росію

---

[1] Дорошенко Д. Нарис історії України в 2-х томах. — К.: Глобус, 1992. — Т. 2 (від половини XVIII століття). — С. 194.
[2] Голобуцький В.О. Запорозьке козацтво. — К.: Вища школа, 1994. — С. 495.
[3] Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, 1731—1823. — Одесса: Городская типография, 1836. — Ч.I. — С. 120.
[4] Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. — Львів: Світ, 1990. — Т. I. — С. 282.
[5] Ефименко А. История украинского народа. — К.: Лыбидь, 1990. — С. 343.

і селитись у задніпровських степах[6]. У 1743 р. офіційно дозволялося козакам і посполитим Лівобережжя переселятись за Дніпро[7]. Аналогічні заходи проводилися і по відношенню до розкольників. Указами 1734 і 1755 рр. їм також надавалась можливість повернутись у Росію і заснувати поселення на південних землях[8].

Та вказаних заходів для освоєння такої великої території виявилося недостатньо. До того ж у результаті умов, що склалися, на даних землях підданими Російської держави в основному були запорожці, розкольники, селяни-втікачі. Такий склад населення не давав царському урядові впевненості у своїй владі на півдні України. Також занепокоєння викликали спроби Польщі поширити свій вплив на ці землі. Вихід Росії до північних морів змушує Польщу шукати ближчих економічних стосунків з Україною. М.Ткаченко вказує на особливу роль польських князів Потоцьких, які намагалися встановити постійні зв'язки із Запорожжям і в такий спосіб шукали можливості виходу до Чорного моря[9]. Таким чином, у 40-х роках Південна Україна певною мірою стала центром зіткнення інтересів декількох держав. Для Росії, якій належала дана територія, нагальним стало завдання зміцнення тут своїх позицій. Саме в цей час у правлячих колах Російської імперії з'являється ідея про переселення сербів з Австрії.

Створення і реорганізація сербських адміністративно-територіальних одиниць. Ще в 90-х роках XVII століття близько 70 тисяч сербів перейшли з окупованих Османською імперією земель у габсбургські володіння в Угорщині. Поселенці отримали назву "серби-граничари", оскільки саме вони стали основною складовою частиною військ на новому кордоні з Туреччиною вздовж річок Сави, Дунаю, Тиси і Мориша. Територія називалася Потисько-Поморіською і Посавсько-Подунайською військовими Границями[10].

Оселившись на землях Австрійської імперії, серби отримали низку привілеїв. Але згодом, особливо за правління Марії-Терезії, їх становище значно погіршилося. У 40 – 50-х роках XVIII століття більша територія їх місця проживання опинилась далеко від нових кордонів з Туреччиною. Сербам було запропоновано або переселятись у прикордоння, де спостерігався великий вплив Порти, або прийняти угорське підданство[11]. Залишитись в Угорщині стало неможливо через надзвичайно неприязне ставлення місцевого населення і релігійний гніт з боку католицької церкви. О.Пишчевич писав, що сербські офіцери могли отримати лише чин капітана, а далі зростання по службі було можливим лише за умови зміни віросповідання[12].

За таких обставин серед сербського офіцерства поширився рух за переселення в Росію. До того вже були відомі поодинокі випадки переходу сербів у російське підданство. В Росії на той час служили відомі сербські вихідці: М.Милорадович (полковник

---

[6] Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. — Дніпропетровськ: Січ, 1994. — С. 309.

[7] Шамрай С. До історії залюднення Степової України в XVIII ст. (Крилівщина і Лизаветщина) // ЗІФВ. — 1929. — Кн. XXIV. — С. 236.

[8] История Украинской ССР в 10 т. — К.: Наукова думка, 1983. — Т. 3. Вторая половина XVII – XVIII в. — С. 587.

[9] Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В.Вернадського (далі — ІР НБУ), ф. X, спр. 18258 – 18259, арк. 5.

[10] История Югославии / Под ред. Ю.В. Бромлея. — М.: Изд. АН СССР, 1963. — Т. 1. — С. 263.

[11] Павлюченко О.В. Сербські військово-землеробські поселення на Україні у XVIII ст. // УІЖ. — 1981. — № 2. — С. 102.

[12] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 113.

Гадяцького полку), І.Стоянов, генерал П.Текелі, С.Віткович. Усі вони мали високі військові чини[13].

Дослідження македонського вченого А.Матковського свідчать, що ініціаторами переселення в Росію серед сербського офіцерства стали брати Микола, Іван та Федір Чорби. Але, оскільки всі вони брали участь у повстаннях проти австрійського панування, то дозволу на виїзд з певною кількістю людей Чорби не отримали б. Тому очолив переселенський рух полковник поморіської міліції Іван Самійлович Хорват фон Куртич (*Horwat od Kurticz*)[14].

Хорват, Іван Самійлович (? – 1780)

В 1750 р. І.Хорват звернувся до російського посла у Відні обергофмейстера графа П.Бестужева-Рюміна з проханням про переселення в Росію. Разом з ним були його брати Михайло та Дмитро Хорвати, Федір Чорба, племінник Самійло Хорват та інші офіцери[15]. Вони пропонували вивести два полки (всього 3 тисячі осіб) за свій рахунок до Батурина. Натомість І.Хорват бажав мати звання полковника російської служби[16].

---

[13] Павлюченко О.В. Сербські військово-землеробські поселення на Україні у XVIII ст. // УІЖ. — 1981. — № 2. — С. 102.

[14] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — Скопје: Мисла, 1985. — С. 171.

[15] Ястребов В. Дополнение к родословной Хорватов // Труды VI археологического съезда в Одессе (1884 г.). — Одесса, 1889. — С. 87; Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — М.: 1964. — Т. 23. — С. 128.

[16] Попов Н. Военные поселения сербов в Австрии и России // Вестник Европы. — 1879. — № 6. — С. 598.

У травні 1751 р. імператриця Єлизавета Петрівна отримала листа від графа П.Бестужева-Рюміна з пропозиціями сербських офіцерів. Посол радив селити сербів не біля Батурина, як того вони бажали, а на кордоні і на тих умовах, що і в Австрії, оскільки сербські війська мали досвід боротьби з турецькою експансією. Граф вказував, що новим поселенцям слід видати матеріали для будівництва, платити утримання протягом року, а далі вони вже самі будуть себе утримувати і нести військову службу[17].

11 липня імператриця дала відповідь: "Коли справа дійшла до того, що віденський двір самовільно позбавляє себе хороброго сербського війська, то нам належить старанно домагатись, аби його собі придбати..."[18]. У цьому ж листі Єлизавета наказувала П.Бестужеву-Рюміну розпочати переговори з австрійським урядом. 13 липня того ж року посла сповістили, що всі приведені І.Хорватом люди будуть прийняті в російське підданство[19].

У Росії прийняття в підданство сербів сприймалося сучасниками як акція надання допомоги єдиновірним народам. К.Дашкова писала, що імператрицею Єлизаветою "керувало релігійне почуття, яке змусило її взяти під своє покровительство православних, яких переслідували за віру"[20]. Таке сприйняття подій було вигідне для Росії і на міжнародній арені, особливо у стосунках з Австрійським урядом, який обов'язково б висловив незадоволення з приводу втрати своїх підданих.

Отже, на початковому етапі переселення сербів, російський уряд у першу чергу мав на меті забезпечити охорону південних кордонів імперії, створити надійний тил у подальшій боротьбі з Туреччиною за вихід до Чорного та Азовського морів.

Отримавши дозвіл на пересування, І.Хорват з людьми вирушив до Росії. До міста Токая їх супроводжував конвой австрійських військ[21]. Перша валка сербських емігрантів прибула до Києва восени 1751 р. З цього приводу у вересні з колегії іноземних справ до київського генерал-губернатора було надіслано рескрипт. У ньому говорилось, що слід направити для зустрічі сербів "добрих гусарів", а потім розмістити новоприбулих до весни по квартирах довкола Києва, який був збірним і розподільним пунктом для всіх чужоземців[22].

Тим часом Сенат доручив Колегії іноземних справ вирішити з Австрією питання про подальше переселення сербів. 07 січня 1752 р. Колегія повідомляла, що віденський двір незадоволений виїздом своїх підданих і урядом переслідується відкрита агітація за переселення до Росії. Сенат наказував шляхом дипломатичного листування вказати Австрії на вигідність для неї справи, розпочатої І.Хорватом та іншими офіцерами[23]. Адже в такий спосіб віденський двір міг спростувати думку про те, що православні тут переслідуються владою.

І.Хорват же, прибувши в Росію, одразу ж подався до Петербурга, де виклав детальніше свій план. Він пропонував вивести вже 16 тисяч осіб, з яких мало б сформуватись 4 полки (по 4 тис. осіб кожний) — 2 гусарські і 2 пандурські (піхотні). Хорват просив надати їм такі привілеї: вільна торгівля з Західною Європою і Росією; пенсії

---

[17] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Мюнхен, 1960. — Ч. 1. — С. 59.
[18] Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — Т. 23. — С. 125.
[19] Попов Н. Военные поселения сербов в Австрии и России // Вестник Европы. — 1879. — № 6. — С. 599.
[20] Екатерина Дашкова. Записки. 1743—1810 гг. — Л.: Наука, 1986. — С. 37.
[21] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — С. 172.
[22] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 129.
[23] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 1. — С. 92.

вдовам; збереження за сербами тих офіцерських звань, які вони мали в Австрії; виплата утримання полкам — гусарам повністю, пандурам у розмірі двох третин; вимагав побудувати фортецю силами російських підданих; забезпечення для себе і своїх синів спадкового полковництва в одному з полків та дещо інше. І.Хорват планував виводити в Росію не лише сербів, а й волохів, македонців, чорногорців та інших православних[24].

Височайшим указом від 24 грудня 1751 р. наказано Сенатові разом з Військовою колегією розглянути справу відносно переселенців. Хорватові необхідно було з'явитися до київського генерал-губернатора М.Леонтьєва і там на місці сформувати 2 гусарських і 2 пандурських полки, по 20 рот у кожному. Розмістити їх у вигляді міліційного війська наказувалося вздовж кордонів від фортеці Кам'янки праворуч (на захід) до польського кордону, включаючи Чорний ліс, а ліворуч — до запорожців і до кордонів турецьких і татарських[25]. Таким чином, даний указ лише приблизно вказував місце розташування сербських полків.

Вирішуючи питання про територію, яку слід надати переселенцям, Сенат користувався картою, складеною в 1740-х роках інженер-полковником Даніелем де Боскетом разом з миргородським полковником В.Капністом. На карті було зображено, що вказана територія частково вже залюднена і має певну кількість населених пунктів, про що і сам де Боскет пізніше повідомляв Сенат[26]. Та на це не звернули уваги. Указ Сенату і Військової колегії від 29 грудня 1751р. так окреслював територію розселення сербів у місцях за Дніпром: від гирла ріки Кагарлик до ріки Тури, а від її верхів'їв до гирла ріки Кам'янки, потім у верхів'я ріки Березівки на вершину ріки Омельник і по ній вниз, де вона в Дніпро впадає, відступивши від польського кордону на двадцять верст[27]. Такий нечіткий опис у майбутньому давав підстави для численних непорозумінь на пограниччі між новими поселенцями і їх сусідами — поляками та запорожцями.

Жалуваною грамотою від 11 січня 1752 р. предводителю сербських переселенців дозволялось формування полків, а в одному з них Хорватові, який уже отримав чин генерал-майора, і його нащадкам надавалось спадкове право бути полковниками; полкові командири прирівнювалися до військових чинів російської армії, їм належала ділянка землі, річна платня; захищалися права дітей і сиріт; дозволялась вільна торгівля. Вказане поселення названо Новою Сербією. Для його захисту наказувалось розпочати будівництво фортеці Св.Єлизавети[28]. Тут же зазначалось, що в полках офіцерами дозволено призначати лише тих осіб, які приведуть з-за кордону певну кількість людей. Пізніше навіть було встановлено, що за виведення 100 осіб офіцери отримували чин капітана, за 75 осіб — поручика, 50 — прапорщика, 30 — вахмістра[29]. Звичайно, при такому вирішенні питання з військовими кадрами для Нової Сербії, вже можна було сумніватись у професійності офіцерів.

---

[24] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 61.
[25] Полное собрание законов Российской империи (ПСЗРИ). — СПб., 1830. — Изд. 1-е. — Т. 13.— № 9919.
[26] Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. — Дніпропетровськ: Січ, 1994. — С. 332.
[27] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9921.
[28] Там само.— № 9924.
[29] Шишмарев В.Ф. Романские поселения на юге России. — Л.: Наука, 1975. — С. 38.

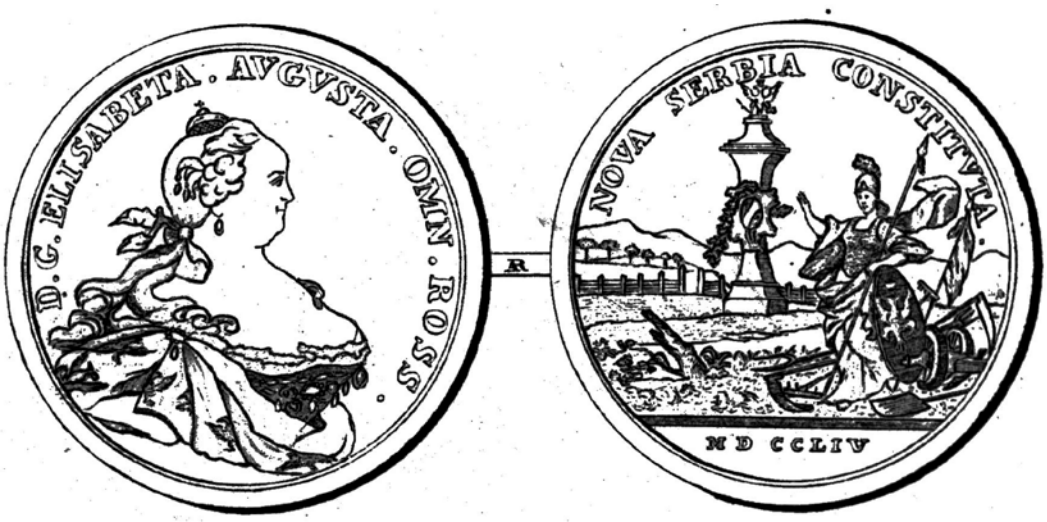

Медаль у пам'ять про заснування Нової Сербії (1754)

Ще докладніше регламентовано організацію Нової Сербії в "Інструкції головному командирові Нової Сербії", виданій 3 лютого 1752 р. У ній визначено територію розселення, розмір земельної ділянки кожному службовцю, суми грошей на утримання полків. Відстань між гусарськими ротними поселеннями (сербська назва — "шанці") мала бути 8 верст, а між пандурськими — 6. В степу гусарська рота займала 30, пандурська — 25 верст. Земельні наділи по чину становили: капітану — 100, поручику — 80, підпоручику — 70, прапорщику — 50 і рядовим від 20 до 30 четвертей на кожного. Взагалі на організацію поселень виділялось 50 тис. рублів[30].

Тим часом у Відень за прикладом І.Хорвата прибули депутати від 2228 родин на чолі з полковниками Іваном (Живаном) Георгієвичем Шевичем і Райком Прерадовичем (Депрерадовичем). А.Матковський зазначає, що їх заагітував Микола Чорба. Але через обставини, про які сказано вище, він не міг очолити переселенців[31]. Усі ці військові були з ліквідованих прикордонних поселень. Вони просили видати їм паспорти для виїзду до Росії.

Вихід такої кількості емігрантів стурбував цісарський уряд. Марія-Терезія видає указ про заборону вербування сербів, про посилення нагляду за кордонами. Віденський двір пообіцяв ряд пільг сербам, проте все одно залишалось чимало охочих виїхати до Росії[32]. Тоді уряд заборонив видавати сербам документи на виїзд; деяких офіцерів, у тому числі і Р.Прерадовича, навіть заарештували. Згодом Р.Прерадовича звільнили, але не дозволили взяти в Росію свою сім'ю. Вислали без родин також двох братів Чорб[33].

Усі ці обставини змусили російський уряд замінити М.Бестужева-Рюміна на посту російського посла у Відні як одного з ініціаторів сербського переселення. На його місце призначили графа Кейзерлінга[34]. Виникли певні непорозуміння і в дипломатич-

[30] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9935.
[31] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — С. 213.
[32] История Югославии / Под ред. Ю.В. Бромлея. — Т. 1. — С. 266.
[33] Записка о сербском деле 1752 г. // ЗООИД. — 1860. — Т. 4. — С. 357.
[34] Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — Т. 23. — С. 129, 132.

них колах обох країн. Російський двір направив восени 1752 р. у Відень протест з приводу заборони сербам на виїзд до Росії. Щоб не дати розгорітись конфлікту, австрійський посол Претлак у жовтні 1752 р. просив аудієнції з російським канцлером. Виправдовуючи дії свого уряду, Претлак вказував, що в Росії склалась несправедлива думка, ніби серби мають право йти куди забажають, і що до Росії виїхало вже близько 2 тисяч осіб, замість дозволених 500. Аби довести прихильність Марії-Терезії до Росії, посол повідомив, що з І.Шевичем у дорозі вже 800 осіб, відпустили і сім'ю Прерадовича. Натомість Претлак просив, щоб Єлизавета Петрівна забрала назад промеморію до Марії-Терезії з висловленням незадоволення відносно сербського питання. Однак послу було відмовлено, хоча і складено інший документ з висловленням дружби і поваги до віденського двору. А на першій промеморії російська імператриця написала: "Великодушною бути хочу, але підступності не люблю..."[35].

Та конфлікт не було вичерпано. Коли в 1754 р. російський посол граф Кейзерлінг звернувся з проханням про дозвіл на виїзд до Росії дружин і родичів сербів, які вийшли з І.Шевичем, було дано відповідь, в якій зазначалося, що Австрія має зацікавленість в "іллірійцях" (сербах) і тому уряд дає дозвіл на виїзд лише дружинам і дітям, які ще не вступили в шлюб[36].

А.Матковський у своїй монографії вказує, що в урядових архівах Відня зберігається чимало листів від сербських офіцерів з Росії, які розповідали про своє життя в достатку в межах Російської імперії, про пільги, які вони там мають[37]. Усі ці листи вилучались австрійською владою, оскільки вони могли викликати новий сплеск переселенського руху.

Навіть в 1761 р. в Сенаті обговорювалась нота віденського двору з приводу постійних поїздок в Австрію офіцерів з полків Хорвата, Шевича, які агітували сербів на виїзд[38].

Отже, наприкінці 1752 р., подолавши безліч перепон, І.Шевич і Р.Прерадович прибули зі своїми командами до Києва. Р.Прерадович одразу ж направився в Петербург, де йому запропонували поселитись або в Оренбурзькій губернії, або в Україні в "порожніх місцях" біля Тору і Бахмуту[39]. Такий план сербів не задовольнив. Прерадович бажав отримати землі понад Дніпром, від Орелі до Кінських Вод і до річки Бахмуту (майже до самого центру Запорожжя), а Шевич просив північну частину Нової Сербії, незалежну від Хорвата[40].

31 березня 1753 р. відбулось засідання Сенату, на якому остаточно вирішилась доля полків І.Шевича та Р.Прерадовича. На засіданні були присутні представники Військової колегії і колегії закордонних справ, а також головний командир Нової Сербії генерал-майор І.Глєбов, генерал Толстой, полковник І.Бібіков. Вимоги І.Шевича і Р.Прерадовича Сенат визнав за надмірні і дав таку відповідь: землі, які просив Шевич, уже заселив Хорват; що ж до претензій Прерадовича, то дати йому таку велику кількість землі не можна. Для обох полковників досить земель між ріками Бахмутом і Луганню, де можна поселити 5 тисяч людей. Таким чином, І.Шевичу велено селитись від Лугані, а Р.Прерадовичу від Бахмуту через вершину річки Сенжарівки до верхів'я річок

---

[35] Записка о сербском деле 1752 г. // ЗООИД. — 1860. — Т. 4. — С. 358.
[36] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке. // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 1. — С. 95.
[37] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — С. 201.
[38] Сенатский Архив. — СПб., 1907. — Т. 12. — С. 7.
[39] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 681 – 691.
[40] Там само. — Т. 9. — С. 35, 36.

Міуса і Білої, не переходячи Донець, всього на відстані близько 100 верст[41]. Отже, І.Шевич та Р.Прерадович отримали землі не лише незалежні від І.Хорвата, але і відокремлено один від одного.

Олександр Пишчевич з цього приводу писав, що, мовляв, сербські офіцери з самого початку були ображені російським урядом, який поселив їх усіх порізно. Але документи Сенату свідчать, що І.Шевич та Р.Прерадович ні в якому разі не бажали бути під проводом І.Хорвата, посилаючись на те, що в Австрії вони мали вищі чини, ніж він. С.Пишчевич, який був свідком подій, підтверджує цей факт. Він також згадує про постійні непорозуміння між самими Шевичем і Прерадовичем, внаслідок яких вони не бажали підлягати і один одному. Можливо, з цієї причини "особливих привілеїв", як пише Пишчевич, їм не було надано[42].

Нове поселення Шевича і Прерадовича названо Слов'яносербією, хоча офіційного документа про присвоєння такої назви нами не виявлено.

Лише через рік, 31 березня 1754 р., з'явився сенатський указ, за яким І.Шевичу і Р.Прерадовичу надавалось право приймати на поселення як сербів, болгарів, волохів, македонців, так і албанців, далматинців, чорногорців, боснійців, хорватів та представників інших народностей, які сповідують православ'я. Також їм обом дозволяють сформувати по одному полку в дві тисячі осіб[43].

До цього часу команди обох полковників знаходились у Києві. Про їхнє перебування там розповідають матеріали Київської губернської канцелярії[44]. Невелику їх частину опублікував О.Андрієвський у "Київській старовині"[45].

Сербів розквартирували в Києві у міщан, що одразу викликало обурення останніх. Негативне враження від сербських постояльців залишилось у киян ще від постою в Києві команди І.Хорвата. Наприклад, добірка документів з архіву Київської губернської канцелярії присвячена розбору непорозумінь між гусарами Хорвата і ченцями Києво-Печерського монастиря у квітні 1752 р. Новоприбулі влаштували напад з метою пограбування на служителів Лаври, застосовуючи навіть зброю. Сам київський генерал-губернатор був змушений займатися даною справою[46].

Перебування команд Шевича і Прерадовича взагалі відзначилось постійними сварками як між офіцерами, так і між рядовими. Оскільки Прерадович нікого, крім своїх родичів, не зумів вивести, то в Києві почалася справжня боротьба за кожного новоприбулого. "Діяв" тут і І.Хорват. Під виглядом купців він посилав до Києва агентів, які зманювали людей у Шевича і Прерадовича[47]. Останні ж весь час надсилали скарги до Військової колегії один на одного. Кількість переселенців була такою малою, що вже в Києві полковники почали ігнорувати сенатські укази, в яких обумовлювався склад полків — в "новобранні серби" почали записувати місцевих жителів, в основному збіднілих ремісників[48].

Протягом трьох років київський магістрат звертався до Сенату з проханням про звільнення міста від квартирантів, які магістрату і міщанам чинять образи і різні незру-

---

[41] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 10104.

[42] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича 1731 – 1785 / Под ред. Н. Попова. — М., 1884. — С. 176 – 178.

[43] Сборник военно-исторических материалов. — СПб., 1904. — Вып. 16. — С. 135 – 136.

[44] Центральний державний історичний архів України у м. Києві (далі — ЦДІАУК), ф. 59, оп. 1, спр. 2186, 2188, 2387, 2470.

[45] Андриевский А. Сербы в Киеве // Киевская старина. — 1885. — Т. 12. — С. 505.

[46] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2103.

[47] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 177 – 178.

[48] Андриевский А. Сербы в Киеве // Киевская старина. — 1885. — Т. 11. — С. 394.

чності. А в травні 1753 р. магістрат навіть спорядив особливу депутацію до Петербурга, яка подала скаргу в Колегію іноземних справ. У ній, зокрема, вказувалось, що серби самовільно займали і спустошували міські сіножаті і замість вдячності кияни та магістрат мають лише образи і розорення[49].

У відповідь на таку поведінку постояльців кияни виказували їм своє презирство. В губернську канцелярію надходили скарги від сербів, що обиватели глузують з їх вбрання, особливо докучають сербському жіноцтву: "... обиватели з Подолу і студенти значне глузування їм чинять і з великим глумом називають їх дружин циганками, тому що вони мають на голові убір, шпильками защепнутий, і нібито приїхали сюди шпильками торгувати". Сама генеральша Хорватова вимагала, аби жіноча стать була захищена від таких лайок. Київський магістрат за наказом генерал-губернатора М.Леонтьєва розіслав по всіх цехах і сотнях особливі розпорядження, щоб міщани ставились до сербів приязно[50].

Коли ж серби в кінці кінців залишили Київ, до генерал-губернатора пішли скарги з інших міст, де зупинялись нові поселенці по дорозі. Полковник переяславський С.Сулима і лубенський — П.Апостол доповідали, що команда Р.Прерадовича чинила в містах різні безчинства, а переяславський магістрат навіть не захотів видати довідку, в якій мало значитись, що серби ніяких образ і збитків не завдали[51].

За розпорядженням І.Бібікова слов'яносербські поселенці спочатку розмістились на зиму по слободах Бахмутської провінції. Лише навесні 1755 р. Бібіков, який керував поселенням, відправив офіцерів межувати землі для полків І.Шевича та Р.Прерадовича. Всі плани надсилались до Військової колегії, яка так затягла справу, що заселення довелось відкласти на 1756 р.[52] І лише навесні 1756 р. почалось розміщення сербів по шанцях у межах Слов'яносербії.

З перших кроків південнослов'янської колонізації почала відчуватись нестача колоністів. Тут зіграли свою роль заборони австрійського уряду, а також ті чутки, що розповсюджувались, про постійні сварки між керівниками переселення, про труднощі, з якими зіткнулися емігранти на новому місці, особливо в Слов'яносербії.

У 1753 р. російський уряд підготував заяву з даного приводу, в якій говорилось, що у Київській губернії отримані відомості, що нібито в Польщі і Угорщині поширились чутки про відміну привілеїв для сербів у Росії. Насправді ж поселенці отримують грошове жалування, мають ряд привілеїв і живуть спокійно[53]. Все ж надалі не доводилось покладати надії на самостійну еміграцію. Все активніше починають діяти агенти з числа сербських офіцерів, які відкрито чи таємно їздили за кордон з метою виводу людей.

У 1754 р. І.Шевич відправив секунд-майора Петровича в Чорногорію набирати людей у свій полк. Австрія, через кордони якої вони повинні були пройти, вказувала Росії на можливі непорозуміння з Туреччиною з даного приводу. Але царський уряд відповідав, що вважає чорногорців вільними людьми[54]. В 1757 р. від І.Шевича в Польщу для вербування охочих відправлявся прапорщик Мілютінов[55]. Документи свідчать, що своїх офіцерів за кордон відряджав і Р.Прерадович. Так, в 1756 р. він дозволив по-

[49] Там само. — С. 506.
[50] Там само.
[51] Там само. — С. 50 – 510.
[52] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 184 – 185.
[53] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 129.
[54] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 1. — С. 96.
[55] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 10, арк. 72 – 76.

ручику Поповичу виїхати "на вербунг в Цесарію", але натомість і сам Попович пропав і оголошувались його пошуки[56]. Навіть син Прерадовича в 1764 р. нагороджувався чином майора за певну кількість виведених іноземців[57].

У 1754 р. в Сенат звернувся Василь Петрович, який назвався "чорногорським владикою" і обіцяв вивести з Чорної Гори декілька тисяч людей[58]. Насправді ж він виявився звичайним пройдисвітом, а та мізерна кількість людей, що з ним вийшла, була, за словами С.Пишчевича, "всі підряд грабіжники і п'яниці гіркі, наволоч така була, що гірше і не знайти ніде, між ними були озброєні справжні лісові розбійники"[59].

Сам С.Пишчевич добре знав стан справ, оскільки входив до складу створеної тоді так званої "Чорногорської комісії", яка мала приймати новоприбулих. З ним співпрацювали полковник Пучкович, майор Петрович, поручик Ездемович[60]. Згодом вказана комісія приймала вже сербів з Боснії та інших областей, що перебували під владою Порти. В 1757 р. вийшло до тисячі людей, у результаті чого Османська імперія почала висловлювати незадоволення[61]. В 1758 р. комісію закрили.

Проблемам, які виникли при переселенні чорногорців, присвячена ціла добірка документів зі Слов'яносербської комісії. Справа в тому, що І.Хорват примусово відправляв у Нову Сербію чорногорців, які збирались у Москві. У зв'язку з цим призначено розгляд даного питання в Сенаті, після чого в 1760 р. частину емігрантів з Чорної Гори відправили в оренбурзькі степи, а частина бажаючих могла переселитися в Нову Сербію[62].

У 1759 р. за домовленістю з Сенатом єпископ Симон Концаревич разом із сином поручиком Концаревичем вивели невелику кількість людей з Далмації, яка була під владою Венеціанської республіки. Вони спочатку поселились у Новій Сербії, але згодом перейшли в Слов'яносербію, оскільки були незадоволені порядками І.Хорвата[63].

Досить значну кількість емігрантів становили болгари, молдавани і волохи. Спочатку вони прибували з Польщі, куди вийшли ще до 1752 р. За час перебування там більшість з них втратила свої національні особливості[64]. В 1752 р. переселено з Польщі 620 болгарських родин, які розмістилися біля Новоархангельська, в Синюшиному Броді та інших шанцях. Частина Новомиргорода, яка знаходилась біля озера Лунко, навіть мала назву "Болгарія"[65].

У вересні 1752 р. Сенат дізнався про приїзд у Нову Сербію "молдавського шляхтича" Манолакія Замфіраковича, який запевняв, що велика кількість молдаван, румунів, греків бажає переселитись з Молдавії в Росію на початку зими. Обговорюючи питання з Колегією іноземних справ, Сенат вирішив, що Порта має повне право вимагати повернення самовільних вихідців назад як перебіжчиків на основі восьмої статті Бєлградського трактату 1739 р. Тому Сенат вирішив взяти від Замфіраковича пояснення про умо-

---

[56] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 847, арк.1 зв.
[57] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 42, арк. 799 – 801.
[58] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 179.
[59] Там само. — С. 247.
[60] Там само. — С. 180.
[61] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 1. — С. 96.
[62] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 130.
[63] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 134.
[64] Ульяновський В. Наталія Полонська-Василенко: штрихи до портрета // Полонська-Василенко Н.Д. Історія України: У 2 т. — К.: Либідь, 1992. — Т. І. До середини XVIII ст. — С. 37.
[65] Скальковский А. Болгарские колонии в Бессарабии и Новороссийском крае. — Одесса: Тип. Г. Неймана и К°, 1848. — С. 3.

ви, за яких емігранти збираються здійснити перехід, про ступінь їх свободи, а допоки ці питання не проясняться, бажаючих переселитися не приймати[66]. Однак, незважаючи на рішення Сенату, Хорват прийняв до себе М.Замфіраковича з капітанським чином, зобов'язавши його вербувати волохів[67].

Сенат не схвалив таких дій з боку І.Хорвата. Але М.Замфіракович пояснював, що вже чимало емігрантів вийшло з Молдавії в Польщу і Угорщину і їх повернення Туреччина не вимагала. До того ж бажаючі переселитися в Росію будуть іти таємно через Польщу. Потреба в людях була такою, що Сенат змінив своє рішення з даного приводу. Зіграла роль і позиція О.Обрєзкова — російського посла в Константинополі. Він писав, що чекати від Порти дозволу на переселення нічого, тому нехай бажаючі виходять самовільно, але невеликими групами без розголосу. В кінці кінців Сенат погодився на еміграцію молдаван за умови, що вони повинні обов'язково реєструватися на кордонах Нової Сербії[68]. Виводом молдаван займались сербські офіцери Василь (Лупул) Звєрєв та І.Штерич.

Частина молдаван потрапила в полк І.Хорвата, частина — в Новослобідський козачий полк, яким деякий час командував серб М.Одобаш[69]. Саме молдавани складали основу всіх іноземних переселенців у Новій Сербії.

У 1761 р. з території Польщі вийшла партія волохів. Цікавий той факт, що вони не бажали йти до І.Хорвата. Тому комендант фортеці Св.Єлизавети просив Сенат від імені бажаючих переселитися, щоб їх влаштували в Новослобідському полку. Сенат дозволив селити і волохів, і українців з Правобережної України в козацьких слободах[70].

Отже, навіть ті не досить значні переселення, що мали місце, не завжди поповнювали новосербські полки. Самоуправство І.Хорвата було відоме далеко за межами Нової Сербії і тому досить часто новоприбулі відмовлялись служити в його полках. Однак Хорват мав широкі повноваження і завжди намагався затримати бажаючих виїхати до Слов'яносербії навіть якщо йому доводилося застосовувати силу. С.Пишчевич згадує, що командир Новосербського корпусу не видавав документи бажаючим піти в полки І.Шевича та Прерадовича, відбирав людей, яких приводили інші офіцери[71].

Нестача поселенців призводила до того, що використовувалася найменша можливість аби поповнити полки. В 1754 р. І.Хорват доповідав у Сенат, що в його відомство просяться дезертири Угорського і Сербського полків, яких за наказом Військової колегії слід було відправити назад у частини. Про них генерал-лейтенант довідався з донесень прапорщика його полку Арнаута, який їздив у місто Умань і бачив там близько п'ятидесяти людей — колишніх військових. Сенат Хорватові оголошував, що дезертири помилувані і мають право йти на службу в Нову Сербію[72].

Того ж таки року видано ще один сенатський указ, в якому дозволялось приймати сербів, що не придатні для служби — осіб похилого віку (також малолітніх). Їм надавалась ділянка землі і одноразова грошова допомога в розмірі 10 рублів. Військова колегія, якій підпорядковувались полки І.Шевича та Р.Прерадовича, повинна була за наказом Сенату віддати аналогічні розпорядження в Слов'яносербію[73].

---

[66] Сенатский Архив. — СПб., 1907. — Т. 8. — С. 691 – 692.
[67] Там само. — С. 708 – 709.
[68] Там само. — Т. 9. — С. 718 – 720.
[69] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 405, арк. 48; Там само. — Спр. 459, арк. 5.
[70] Там само. — Спр. 1143, арк. 20.
[71] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 178.
[72] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10228.
[73] Там само.— № 10272.

Існували дві категорії людей, яких заборонялось приймати на поселення: українців і тих, хто не сповідував православ'я. Наприклад, в 1755 р. генерал-майор І.Глєбов, який займав посаду головного командира новосербського поселення, повідомляв Сенат, що в Нову Сербію з Угорщини прибув капрал Гашпар Юн з чотирма гусарами. Сенат наказував відправити їх у Київ, оскільки католики повинні служити в Угорському полку[74].

Коли було прийнято рішення про створення Нової Сербії, головному командирові новосербського поселення генерал-майору І.Глєбову наказали зробити перепис місцевих жителів. Донесення Глєбова показували, що на вказаній території проживали: "сходці", які вийшли з Гетьманщини, Слобідських полків та Запорожжя (3710 дворів); старожили (642 двори); українці з території Польщі і Молдавії (195 дворів). 20 листопада Сенат наказував вислати всіх, крім старожилів на попередні місця проживання[75]. (Щодо кількості старожилів, то згідно зі списками Переволочанської і Келебердянської сотень Полтавського полку, тут знаходилось 642 двори, а не 643)[76]. І.Глєбову також доручалось провести "дослідження" старожилів — чи не будуть вони заважати в майбутньому поселенцям[77].

Підрахувавши загальну кількість дворів, про які рапортував І.Глєбов, О.Шмідт у своїх дослідженнях стверджував, що виселено було населення з 4008 дворів[78]. Але це було не так. По-перше, залишились старожили (642 двори). По-друге, указом від 1 вересня 1754 р. І.Хорватові дозволено не висилати ремісників і майстрів, яких не вистачало в нових поселеннях[79]. Крім офіційно дозволених категорій населення, залишились і ті, яким слід було повернутися на старі місця проживання. Одним не дали виїхати сербські офіцери, до яких посполиті йшли в найми, інші залишались самі.

У 1760 р. гетьман України граф К.Разумовський повідомляв Сенат, що в Новій Сербії приймають вихідців з Гетьманщини. З цього приводу Сенат надсилав накази генерал-лейтенанту І.Хорвату та комендантові фортеці Св.Єлизавети М.Муравйову, в яких знову говорилось про заборону прийому осіб з Гетьманщини, Слобожанщини, Запорожжя і наказувалось виявити винних у таких правопорушеннях[80].

Проте І.Хорват відчував потребу в людях і тому такі укази Сенату залишались поза увагою. В Сенаті ж добре знали з різноманітних джерел про те, що в Новій Сербії поселилось чимало втікачів і посполитих з інших регіонів України. Тому і в 1761 р., коли до І.Хорвата з інспекцією відправлено полковника Спічинського, в одному з пунктів інструкції, даної йому, вказувалось про необхідність виявити всіх осіб, які не мають права там перебувати[81].

Документи свідчать, що і в полки І.Шевича та Р.Прерадовича також приймались місцеві жителі, посполиті зі слобідських полків[82].

Випадки прийому українців гусарами в сербські полки ще раз доводили, що сербська колонізація не виправдовувала сподівань уряду. Тому, беручи до уваги необхідність інтенсивного заселення Південної України, царизм деякий час мирився з втечами

---

[74] Там само.— № 10491.
[75] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 726 – 727.
[76] ІР НБУ, ф. І (63), спр. 59307, арк. 9 – 18; Там само. — Спр. 59308, арк. 19 – 27.
[77] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 732.
[78] Шмидт А. Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами генерального штаба. Херсонская губерния. — СПб.: Военная типография, 1863. — Ч. 1. — С. 29.
[79] ПСЗРИ. — Т. 14. — № 10288.
[80] Там само. — Т. 15. — № 11048.
[81] Там само. — № 11108.
[82] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 12, 19.

селян безпосередньо у вказану місцевість. Незважаючи на укази і розпорядження, представники влади на місцях не застосовували ніяких заходів для пошуків утікачів. А ті втікачі, які поверталися з-за кордону, зокрема з Польщі, офіційно звільнялись від кріпацтва, отримували землю і певні пільги[83].

Був, звичайно, і відтік населення з території, яку відведено під Нову Сербію. Так, у Новоархангельську в 1745 р. проживала 381 особа чоловічої статі, а в 1757 — 290; в Олександрії (Усівка) в 1752 р. було 256 жителів, а в 1761 — 182[84]. Значна кількість жителів зовсім залишила дану територію, інші пересунулись на південь і саме "сходці" з Нової Сербії склали основу Новослобідського козачого полку. В 1755 р. їх нараховувалось тут 3211 родин з 4198 особами чоловічої статі[85]. Таким чином, певна частина населення пішла з земель Нової Сербії і оселилась у регіонах, розташованих південніше. Якщо в 1745 р. на території Нової Сербії проживало 9660 осіб обох статей, то в 1754 — 3989 осіб [86]. Аналогічно йшли справи і в полках Шевича і Прерадовича на початку заселення. В 1755 р. в Слов'яносербії проживало 1513 осіб обох статей, а в 1763 р. — 3992 особи чоловічої статі, але слід підкреслити, що лише 378 з них серби[87].

Взагалі, досить складно визначити кількість жителів регіону до поселення сербів і в період з 1752 до 1764 р., оскільки I – III всеросійські ревізії охоплювали невелику кількість населення, а пізніше національність населення не фіксувалась. Приблизну кількість військових і цивільних у полках можна визначити за відомостями, які подавали командуючі полками, а пізніше з моменту організації Новоросійської губернії генерал-поручик О.Мельгунов. Згідно з ними, за підрахунками В.Кабузана, в Новій Сербії 1757 р. всіх іноземних переселенців було 5482 особи обох статей. З них молдаванів — 75,33%, сербів — 11,56%, інших націй — 13,11% [88].

У Слов'яносербії в національному відношенні ситуація склалася дещо інакше. За нашими підрахунками, здійсненими на основі рапортів І.Шевича, в 1756 р. у його полку серби становили близько 38%, волохи — 23%, угорці — 9%, македонці — 8%, інші — 22% [89].

Новоприбулі спочатку розселялись по домівках посполитих у вже існуючих селах. Лише людям І.Шевича довелось скрутніше, тому що землі, відведені для його полку, знаходились далеко від обжитих місць. С.Пишчевич згадує, що більшість офіцерів були незнайомі з будівельною справою. Сам автор мемуарів спорудив собі плетений з лози будинок, який перші ж вітри розкидали вщент. Про труднощі влаштування на нових землях С.Пишчевич пише: "...на цій землі, коли наші вихідці Шевич і Прерадович зі своїми колоніями туди прийшли, було спочатку скорботи доволі" [90].

---

[83] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11265.
[84] Тимофеенко В.И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII в. — К.: Наук. думка, 1984. — С. 127 – 128.
[85] Тимофеенко В.И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII в. — С. 128.
[86] Кабузан В.М. Заселение Новороссии (Екатеринославской и Херсонской губернии) в XVIII — первой половине XIX в. (1719—1858 гг.). — М.: Наука, 1976. — С. 256.
[87] Там само. — С. 88, 256.
[88] Там само. — С. 88.
[89] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 42 – 74 зв.
[90] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 185 – 186.

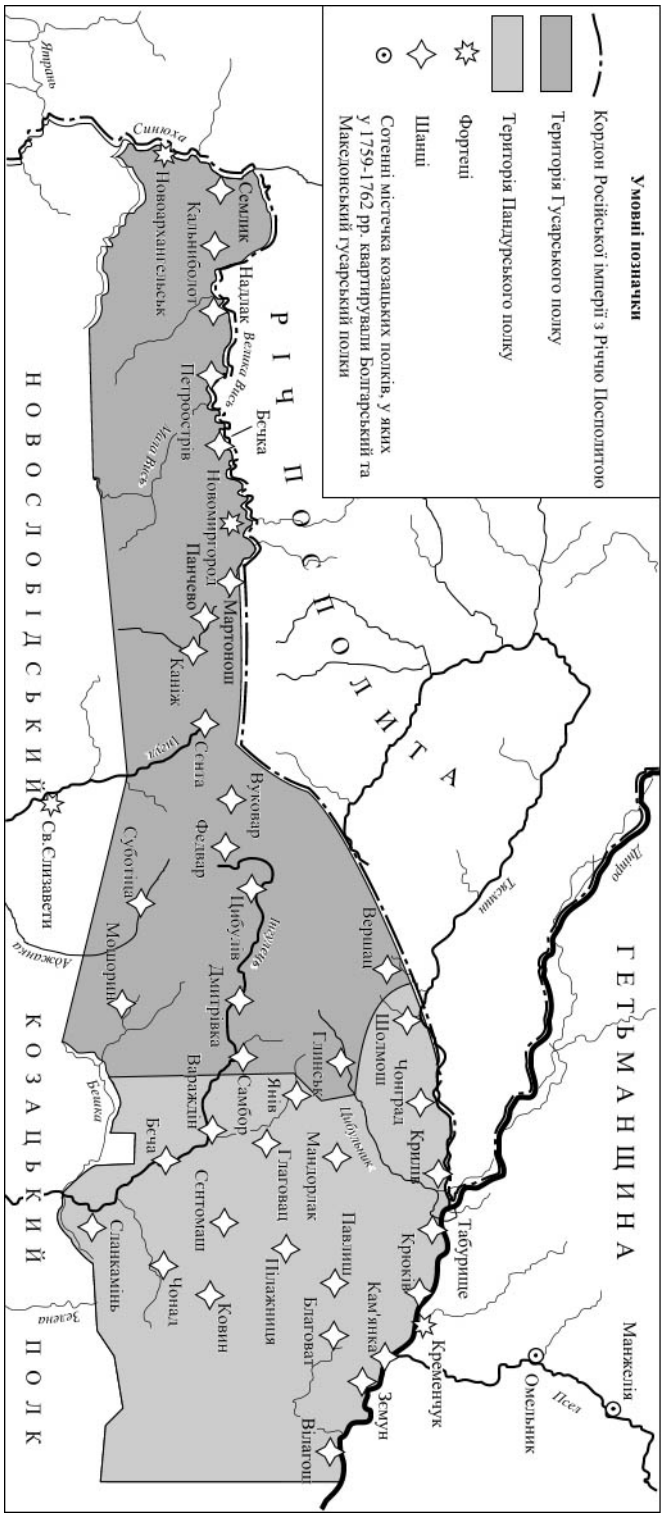
Умовні позначки
Кордон Російської імперії з Річчю Посполитою
Територія Гусарського полку
Територія Пандурського полку
Фортеці
Шанці
Сотенні містечка козацьких полків, у яких у 1759-1762 рр. квартирували Болгарський та Македонський гусарський полки
Р І Ч П О С П О Л И Т А
Г Е Т Ь М А Н Щ И Н А
Н О В О С Л О Б І Д С Ь К И Й К О З А Ц Ь К И Й П О Л К
Нова Сербія. 1752-1764 рр.
Янтарь
Синюха
Новоархангельськ
Кальниболот
Семлик
Надлак
Бечка
Петроострів
Новомиргород
Панчево
Мартонош
Каніж
Сента
Вуковар
Фелвар
Суботица
Св.Єлизавети
Моштонин
Цибулів
Дмитрівка
Вершац
Шолмош
Чонград
Глинська
Янів
Самбор
Варжджин
Бечка
Крилів
Мандорлак
Глаговац
Сентомаш
Чонад
Ковин
Плажниця
Павлиш
Благоват
Сланкамінь
Табурище
Крюків
Кам'янка
Кременчук
Зсмун
Білагоч
Манжелія
Омельник
Псел
Дніпро
Тясмин
Ташлик
Інгул
Інгулець
Цибульник
Бечка
Ажджида
Зелена

Канцелярія Новосербського корпусу.

Збереглись досить точні відомості відносно розміщення рот Новосербського корпусу. Гусарський полк Хорвата складався з таких поселень (нумерація рот іде відносно порядку перерахованих селищ) [91]:

1) Новомиргород (Трисяги)
2) Печка (Коробчино)
3) Петроострів (Давидівка)
4) Надлак
5) Калніболот (Ганівка)
6) Семлик (Скелева)
7) Новоархангельськ
8) Мартонош (Яремина Балка)
9) Панчов (Ольховатка)
10) Каніж (Три Байраки)
11) Сентов (Могилів)
12) Вуковар
13) Федвар
14) Суботці (Мала Аджамка)
15) Цибулів
16) Мошорин (Некрасовське)
17) Дмитрівка
18) Самбір (Диківка)
19) Глинськ
20) Бершац (Нестерівка)

Пандурський піхотний полк мав такі села і слободи:

1) Крилов
2) Табурище
3) Крюків
4) Кам'янка
5) Зимунь (Плахтіївка)
6) Чанад
7) Пілажниця
8) Ковин
9) Благоват (Онуфріївка)
10) Сланкамінь
11) Беча (Усівка)
12) Вараджин (Протопопівка)
13) Глаговац (Косівка)
14) Янів (Пантазіївка)
15) Шалмош (Стецівка)
16) Чонград (Андрусівка)
17) Павлиш (Бутівка)
18) Мандорлак
19) Сантомаш
20) Вілагош (Дериївка)

Є відомості, що принаймні 26 з цих сорока поселень існували ще до прибуття сербів. Більшість з них були засновані козаками і посполитими Келебердянської, Переволочанської, Орлянської сотень Полтавського полку і Кременчуцької, Власівської, Потоцької сотень Миргородського полку. В північній частині Нової Сербії в таких селах, як Бутівка, Плахтіївка, Манзурівка, Дериївка, Мишурин Ріг, Порохнівка, Кам'янка, Калуханівка (належали до Полтавського полку) на початку 50-х років XVIII століття проживало 975 родин. 560 родин прийшли сюди на початку століття, решта 415 родин говорили ревізорам, що не пам'ятають, з яких часів тут живуть їх предки. За становою належністю населення поділялось на: козаків — 295 дворів, посполитих — 233, підсусідків — 97, робітників — 17 [92]. Посполиті і підсусідки належали полковій старшині, сотникам, духівництву.

Гетьманський уряд негативно відреагував на появу сербів. Адже полковники Гетьманщини теж мали намір поширити свій вплив на Запорожжя і за його рахунок розширити свої володіння. Ще в 40-х роках полтавський полковник В.Кочубей почав втручатися в старосамарські вольності. Тоді ж миргородський полковник В.Капніст спорудив на запорозьких землях з боку польського кордону укріплене містечко Новоа-

[91] Историко-хронологическое описание церквей епархии Херсонской и Таврической / Сост. Гавриил [Розанов]. — Одесса, 1848. — С. 6 – 8, 15; Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, 1731—1823. — Одесса: Гор. типогр, 1836. — Ч. І. — С. 41 – 43.
[92] ІР НБУ, ф. Х, спр. 18258, арк. 19 – 20.

рхангельськ на річці Синюсі і Орловський шанець на Бузі біля запорозької "садиби" Орла[93].

9 вересня 1751 р. грамотою уряд повідомляв гетьманові К.Розумовському про поселення сербів[94]. Гетьман одразу ж надіслав листи з цією звісткою полтавському полковникові А.Горленкові і миргородському — Ф.Остроградському[95]. Затим старшина та Розумовський подали до Петербурга заяву про скасування наказу щодо створення нової Сербії на правобережжі. Вони зазначали, що землі належать до Гетьманщини за царськими указами 1741 і 1744 рр., що ними старшина і козаки володіють практично всі на підставі гетьманських універсалів та царських грамот і "давніх урядових записів"[96]. Сенат же відповідав, що запорожці права свої на ці землі вже втратили, а Полтавському і Миргородському полкам заселяти їх не дозволялось[97].

Новосербські поселення, такі як Трисяги (Новомиргород), Коробчино, Бутовська слобода, Онуфріївка, Усиківка (Усівка — пізніше Олександрія), Протопопівка, Андрусівка, були засновані запорожцями[98]. Окремі українські назви сіл і слобід серби замінили на свої. Ольховатку було названо Панчов, Стецівку — Шалмош, Нестерівку — Бершац, Андрусівку — Чонград, Плахтіївку — Зимунь[99]. Новостворювані поселення називались у пам'ять про батьківщину, як от Панчов було однойменним з невеликим містечком Банатської землі Австрійської імперії[100].

Згодом, коли у 1784 р. Новоросійську та Азовську губернії об'єднали у Катеринославське намісництво, більшість поселень перейменували. Назви давалися за місцевими річками та урочищами, на честь козаків, з іменем яких пов'язана поява багатьох населених пунктів. Так, Самбір — Диківка, оскільки засноване сотником Миргородського полку Яковом Диком; Беча — Усівка, бо тут був колись зимівник козака Уса; Благоват — Онуфріївка, де в кінці XVIII століття оселився козак Онуфрієнко та ін.[101] Мемуарист О.Пишчевич це передав у такий спосіб: "забажали більше залишити пам'ять про звичайних козаків, можливо розбійників, а не про народ, який заселяв дикий край"[102].

Нагадують про існування Нової Сербії назви таких населених пунктів нинішньої Кіровоградщини: Надлак, Мартоноша, Панчеве, Каніж, Мошорино, Павлиш, Аджамка[103]. Ще наприкінці XIX століття залишились серед населення найменування Аджамка Гусарська (сучасне с.Суботці Знам'янського району) і Аджамка Пікінерна (зараз Аджамка). Маючи схожу назву, ці два поселення знаходились у різних полках Новосербського корпусу.

---

[93] Эварницкий Д. Источники для истории запорожских казаков. — Владимир, 1903. — Т. 2. — С. 1336, 1730; Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. — С. 310.
[94] Яворницький Д.І. Історія запорізьких козаків. — Т. 1. — С. 22.
[95] ІР НБУ, ф. І (63), спр. 59303, арк. 1.
[96] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 661.
[97] ІР НБУ, ф. Х, спр. 18258, арк. 18, 22.
[98] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Кіровоградська область. — К.: Вид-во АН УРСР, 1972. — С. 488, 524, 601, 630, 647, 659.
[99] Скальковский А. Опыт статистического описания Новороссийского края. Ч. 1. — Одесса, 1850. — С. 224.
[100] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 250.
[101] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Кіровоградська область. — С. 324, 601, 647.
[102] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 118.
[103] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Кіровоградська область. — С. 326, 329, 463, 512, 524, 526, 659.

Слов'яносербія. 1753-1764 рр.

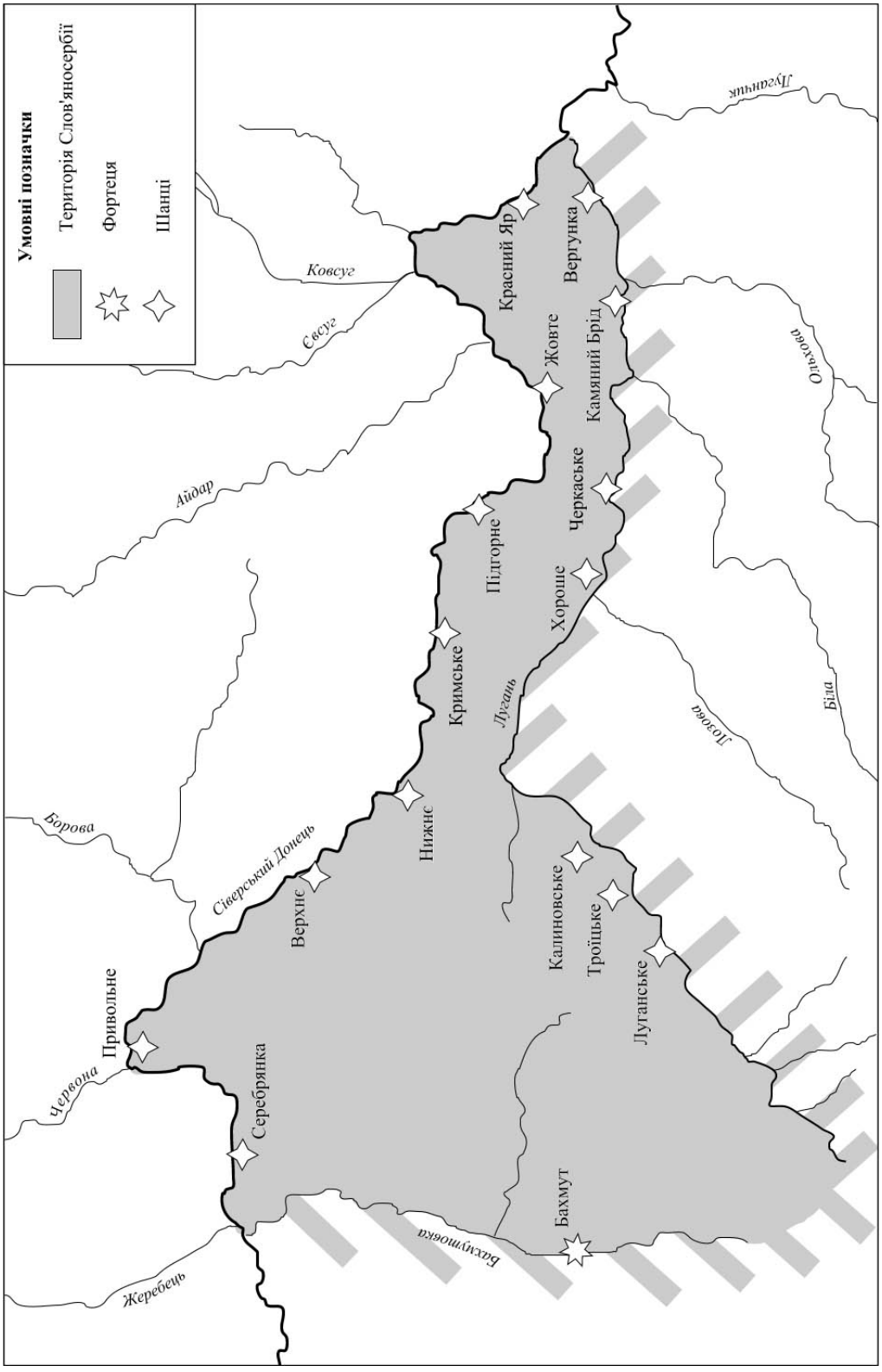

В яких населених пунктах розміщувались роти з полків І.Шевича та Р.Прерадовича — не зовсім ясно. В їх полках, на відміну від Хорватових, було не по 20, а по 16 рот. У полку Шевича знаходились такі шанці[104]:

1) Серебрянка
2) Красний Яр
3) Верхня
4) Вергунка
5) Привольне
6) Кримська
7) Нижня
8) Підгородня
9) Жовта
10) Кам'яний Брід
11) Черкаська
12) Хороша
13) Калинівка
14) Троїцька
15, 16) Луганська

Щодо полку Р.Прерадовича відомості показують, що його штаб розташовувався у м. Бахмуті, що ж до розміщення рот — свідчень обмаль. Серед документів Слов'яносербської комісії нами виявлено рапорт Прерадовича за 1755 р., в якому він повідомляє, що перша рота знаходиться біля Дінця неподалік слободки Серебрянки (поруч з ротою Шевича), третя — на річці Верхній Біленькій, шоста — на річці Нижній Біленькій, сьома — на річці Камишеватій, восьма — між річками Верхньою та Нижньою Біленькими навпроти Боровського мосту. А друга, четверта, п'ята, дев'ята і десята ще не розміщені, оскільки не прибули офіцери, які відповідають за межування земель[105]. Відомо, що п'ята рота згодом знаходилась на території сучасної Горлівки[106].

У Слов'яносербії нові поселенці для проживання обирали місця по річках Лугані і Сіверському Дінцю через нестачу води в степу. Хоча тут було мало поселень, однак деякі, в яких поселилися серби, засновані ще до їх приходу. Село Калинівка (тепер Калинове Лисичанського району Луганської області) згадується в документах з 1720 р.; у Вергунці (на місці сучасного Луганська) запорожці жили ще з XVII століття; Черкаське (до 1764 р. Черкаський Брід, а зараз — с.Зимогір'я Слов'яносербського району) також заселено запорожцями в XVII столітті; на території Підгірного (нині Слов'яносербськ) з 40-х років XVIII століття були зимівники і хутори Запорозької Січі[107].

Деякий час села, в яких розміщувались серби, мали назви за нумерацією рот — Луганське до 1923 р. називалось 15-ою Ротою, Жовте — 9-ою Ротою, Хороше — 12-ою Ротою[108].

Пізніше нащадки сербів, які жили біля Бахмуту, домоглися в Олександра I права переіменування с.Підгірне в Слов'яносербськ, який став повітовим містечком[109]. Нині — це районний центр Луганської області.

Інші села не були місцем розташування сербських рот, а виникли на території рангових наділів сербських офіцерів і належали їм. Серед таких: Сентянівка (в наш час —одноіменний населений пункт Луганської області), засноване офіцером гусарського

[104] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 58; Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 93.
[105] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 4, арк. 284.
[106] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Донецька область. — К.: Вид-во АН УРСР, 1970. — С. 268.
[107] Там само. — Луганська область. — К.: Вид-во АН УРСР, 1968. — С. 66, 489, 790, 802.
[108] Там само. — Донецька область. — С. 188; Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Луганська область. — С. 66, 489.
[109] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 119.

полку Сентянином; Іванівка, Красний Кут, Штерівка, Біле, які належали полковнику І.Штеричу[110].

Сербські селища називались шанцями, що означало "укріплене поселення". У кожному полку знаходились укріплені містечка, чи фортеці. В Слов'яносербії розмістилася Бахмутська фортеця[111].

Ще в 40-х роках XVIII століття інженер де Боскет і полковник В.Капніст спорудили Петроостровський шанець на річці Висі, Новоархангельський на Синюсі і укріплення в Крилові[112]. З моменту організації Новосербського поселення на його південному кордоні розпочалось будівництво фортеці Св.Єлизавети. Пізніше було укріплено Глинськ, Крюків[113]. Інші шанці Нової Сербії, як правило, являли собою бастіонний чотирикутник, в якому сторона по фронту мала 100 сажень. Кожен з них обнесений земляним валом[114].

Новомиргородське укріплення, за спогадами С.Пишчевича, мало п'ятикутну форму, в ньому було двоє воріт. Усе це було обнесено земляними валами і ровами[115].

З самого початку між І.Хорватом та І.Глєбовим виникли непорозуміння стосовно того, які селища та укріплення слід будувати в Новій Сербії. Хорват хотів мати багато невеликих укріплених поселень. Глєбов же вказував, що зважаючи на незначну кількість переселенців, для їх безпеки доцільне невелике число шанців, де буде 100 і більше дворів. Думку І.Глєбова підтримав Сенат. Будівельні матеріали видавав уряд, а роботи повинні були вести козаки з Гетьманщини в кількості 100 осіб. Хорват постійно наполягав на збільшенні цього числа[116]. Крім допомоги в будівництві житла для сербів на козаків покладалися обов'язки заготівлі лісу для фортеці Св.Єлизавети, охорони поселень. В 1754 р. І.Глєбов доповідав у Сенат, що козаки майже всі розбіглися — втекли у свої полки. Сенат наказував переслати в Колегію закордонних справ розпорядження, щоб звідти веліти графу К.Розумовському виділити козаків у Нову Сербію для "закриття" і виконання робіт[117]. По черзі направлялися в полки Слов'яносербії козаки Бахмутського кінного полку, Харківського слобідського полку для несення охоронної служби[118].

Поява фортеці Св.Єлизавети викликала непорозуміння між Новою Сербією і сусідніми державами. Хоча сама фортеця не була у відомстві І.Хорвата і серби не входили до складу її гарнізону, але вона призначалась для охорони новосербського поселення.

С.Соловйов на підставі ділових матеріалів Колегії іноземних справ пише, що звістка про будівництво фортеці Св.Єлизавети справила на Порту велике враження. Коли російський посол у Константинополі О.Обрєзков повідомив про плани російського

---

[110] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Луганська область. — С. 175, 416, 814; Мітельман Є. Сербські емігранти Штеричі в Росії // УІЖ. — 1989. — № 4. — С. 119.

[111] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 53; Там само. — Спр. 92, арк. 8; Мітельман Є. Сербські емігранти Штеричі в Росії // УІЖ. — 1989. — № 4. — С. 119.

[112] Тимофеенко В.И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII в. — С. 39.

[113] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 114.

[114] Г.А.Т. и К.[Гавриил Розанов]. Отрывок повествования о Новороссийском крае из оригинальных источников почерпнутый. — Одесса, 1851. — С. 7; Ласковский Ф. Материалы для истории инженерного искусства в России. — СПб., 1865. — Ч. 2. — С. 83 – 84.

[115] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 201.

[116] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 4. — С. 126.

[117] ПСЗРИ. — Т. 14. — № 10186.

[118] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 66; Там само. — Спр. 24, арк. 381.

уряду, то рейс-ефенді відповів, що це суперечить Бєлградській домовленості між Росією і Туреччиною 1739 р.[119] В серпні 1754 р. київський віце-губернатор І.Костюрін змушений був написати листа до очаківського паші з поясненням ситуації. Він писав, що "...та фортеця призначена лише для охорони і захисту від свавільних людей — гайдамаків російських кордонів" і сама вона "...не поблизу турецького кордону, а досить віддалена від нього безпосередньо в російських володіннях..."[120].

На вимогу Порти російський уряд мусив пообіцяти, що фортеця буде залишена в тому вигляді, що і в 1754 р.[121] Однак в Оттоманській Порті постійно отримували звістки про зміцнення південних кордонів Росії і тому Порта вирішила відправити в Нову Сербію свого посланця. В серпні 1755 р. листа з такою вимогою отримав комендант фортеці бригадир О.Глєбов[122]. Після переговорів О.Обрєзкова з О.Глєбовим уповноважений від Туреччини Девлет-Алі-Сеїд-ага прибув до фортеці і все оглянув. Своїм донесенням останній заспокоїв Константинополь. Він писав, що фортеця хоч і будується міцно і надійно, але вали її невисокі. За літо нічого не зроблено, лише намагаються зберегти те, що вже збудовано. Новопоселян біля неї небагато, а лежить вона близько до турецьких кордонів — кіньми їхати 37 годин[123].

Згодом Росія стала почувати себе впевненіше на території Південної України і фортецю було закінчено. Французький резидент при ханові барон де Тотт писав у своїх мемуарах, що під час останнього татарського набігу на Україну в 1769 р. багато сіл Єлизаветградщини були порожніми, оскільки їх жителі встигли добратися до фортеці Св.Єлизавети і сховатися там. Військо хана Крим-Гірея двічі підходило до фортеці, але брати її так і не наважилось, хоч там був і не досить сильний гарнізон[124].

Своє незадоволення з приводу будівництва фортеці Св.Єлизавети та деяких інших укріплених місць висловлювали і поляки. У зв'язку з цим Сенат навіть заборонив називати укріплені шанці "фортецями"[125].

Нова Сербія на півночі і заході межувала з Польщею. Територіально вона була мало пов'язана з Росією, тому на початку існування цієї адміністративно-територіальної одиниці зносини з Києвом досить часто велись через польські володіння. В 1753 р., збираючись у Нову Сербію з Києва, генерал-майор І.Глєбов просив через київського обер-коменданта дозволу польського уряду проїхати через польські землі[126].

Однак кордони між Польщею і Новою Сербією не були чітко розмежовані, що спричиняло конфлікти і навіть збройні сутички. Обидві сторони намагались захопити більше землі. 9 лютого 1761 р. в Сенаті розглядалося питання з цього приводу. І.Хорват доповідав у Колегію іноземних справ (яка у свою чергу звітувала перед Сенатом) нібито поляки зайняли землі на кордоні, які за 7 артикулом Вічного миру (1768 р.) мали бути незаселеними. Хорват представляв і карту з зазначенням цих місць. Колегія іноземних справ висловлювала таку думку: землі не відбирати, оскільки за 3 артикулом трактату кордони повинні проходити від гирла ріки Тясмину вверх прямою лінією до Чорного лісу, а І.Хорват провів на карті лінію аж за Синюхою, де вже знаходилися польські

---

[119] Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — Т. 24. — С. 229.
[120] Шамрай С. До історії залюднення Степової України в XVIII ст. // ЗІФВ. — 1929. — Кн. XXIV. — С. 241.
[121] Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. — С. 316.
[122] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 188, арк. 110.
[123] Скальковський А.О. Історія Нової Січі або останнього Коша Запорозького. — С. 316.
[124] Записка барона Тотта о татарском набеге 1769 г. на Ново-Сербию // Киевская старина. — 1883. — Кн. 10 – 11. — С. 168.
[125] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 674.
[126] Там само. — Т. 12. — С. 10 – 11.

містечка. А стосовно земель, які повинні були заселятися, то дану справу буде вирішувати колегія, а Хорват має слідкувати за спокоєм на кордонах[127].

Про постійні непорозуміння на кордонах новосербців з графами Потоцькими, Браницькими і князем Любомирським доповідав у Сенат і полковник Спічинський, який перебував у той час з інспекцією в Новій Сербії[128]. Зокрема І.Хорват погрожував Любомирському, що відбере в нього Смілу[129].

Того ж року загострились відносини з Польщею у зв'язку з будівництвом фортеці в Умані графом Потоцьким, про що сповіщали в Сенат і Хорват, і граф К.Розумовський[130]. Ще раніше Сенат висловлював своє незадоволення з приводу укріплення Умані[131]. Для розв'язання цих суперечок указом Сенату від 17 жовтня 1762 р. в шанці Архангельському було організовано прикордонну комісію[132].

Але більшість непорозумінь з поляками виникала з приводу обопільної боротьби за поселенців. Поляки вчиняли наїзди і на зворотному шляху забирали новосербських жителів у Польщу. Хто не бажав іти, того брали силою, а іноді і вбивали[133]. Новосербці і козаки Новослобідського полку відповідали тим же. Перші скарги з приводу розбійницької поведінки гусарів І.Хорвата почали надходити в Київську губернську канцелярію в 1755 – 1756 рр.[134] Сам Хорват досить часто намовляв своїх офіцерів і рядових їхати таємно до Польщі і "налякати" поляків. В 1757 р. з допитів гайдамаків стало відомо, що І.Хорват доручив сотнику Ю.Табанцю зібрати загін і відправлятися в щу[135]. Того ж року у вересні граф К.Розумовський доповідав у Сенат про напад запорожців на польських обивателів. Керував ними сотник Савранський, якого направили генерал-лейтенант Хорват і комендант фортеці Св.Єлизавети бригадир О.Глєбов. Мовляв, І.Хорват наказав Савранському привести з Польщі людей на поселення. Сотник перевів 35 родин. На все це Сенат відповідав, що, оскільки Савранський раніше був спійманий на крадіжках, то йому вірити не можна. А Хорват за такі вчинки своїх офіцерів жорстоко карав, тому йому доручалось розслідування даної справи[136]. Сенат наказував командирові Новосербського корпусу ставитись до поляків "по сусідньому дружньо", адже наслідки тих неприємностей, що він чинить "поправити досить важко і дорого буде"[137].

Тоді новосербці і козаки Новослобідського полку почали діяти інакше. В "Архіві фортеці Св.Єлизавети" зберігається донесення ротмістра Дмитра Попова в канцелярію фортеці. Він просив виписати паспорт його козакові Єфрему Полякову, який відправлявся на 4 місяці за кордон у Польську область для виводу звідти великоруського народу на поселення". Але їхав він туди "під виглядом власної його потреби"[138]. Проте траплялись окремі приклади і добросусідських відносин керівництва Нової Сербії з поля-

---

[127] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 70.
[128] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 73.
[129] Там само. — С. 87 – 88.
[130] Там само. — С. 88.
[131] Там само. — Т. 11. — С. 358.
[132] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1683, арк. 1.
[133] Ястребов В. Архив крепости Святой Елизаветы // ЗООИД. — 1889. — Т. 15. — С. 554.
[134] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2854, арк. 9.
[135] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — Кн. 1. — С. 66.
[136] Эварницкий Д.И. Сборник материалов для истории запорожских казаков. — С. 149 – 150.
[137] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 72.
[138] ІР НБУ, ф .ІХ, спр. 412, арк. 58.

ками. Їх намагався підтримувати губернатор Сміли Добрянський, який неодноразово надавав І.Хорватові різні послуги, обмінювався з ним необхідними товарами[139]. Економічні потреби змушували сусідів вести активну торгівлю.

Особливим приводом для незадоволення польських магнатів були наїзди гайдамаків на їх володіння. Оскільки в Новій Сербії діяла слідча комісія у гайдамацьких справах, управителям маєтків Потоцьких, Любомирських, Браницьких неодноразово доводилося звертатися до представників влади в Новій Сербії з цього приводу. В грудні 1759 р. гайдамаки вчинили напад на Смілу. Через рік 19 грудня 1760 р. вони здійснили новий наїзд на місто. За два наїзди нанесено збитків до двох мільйонів злотих. Смілянські жителі після останнього нападу відправились за гайдамаками, але через кордони Нової Сербії їх не пропустили сербські військові 8-ї і 9-ї рот. Дружина смілянського комісара двічі зверталася до І.Хорвата з проханням про надання допомоги загонові зі Сміли. Та І.Хорват не лише не прийняв листів, але й не допустив посланців у Новомиргород. Така позиція командира Новосербського корпусу не дивна, адже в цілому він ставився вороже до поляків. До того ж, знаючи про його зв'язки з гайдамаками, можна припустити, що частину здобичі якимсь чином отримував і він.

Усю цю історію виклав у своєму листі до київського губернатора князь Любомирський. Послання в Київ привіз шляхтич Казимир Скелмовський, який просив дати охорону і дозволити проїхати в Січ для пошуків гайдамаків[140]. Таким чином, більш дієву допомогу польські жителі отримували, звертаючись до київського генерал-губернатора або ж безпосередньо в Січ. А І.Хорват не докладав особливих зусиль для забезпечення спокою в регіоні, хоча від гайдамацьких нападів потерпали і жителі Нової Сербії.

Організовуючи на території Південної України такі поселення, як Нова Сербія та Слов'яносербія, російський уряд покладав на них великі надії. Однак факти свідчать, що сербське керівництво в першу чергу дбало про своє благополуччя і достаток, а інтереси населення не завжди бралися до уваги. Особливо великі зловживання своєю владою були з боку генерал-лейтенанта І.Хорвата, який фактично одноосібно розпоряджався всім у Новій Сербії. Майже з самого початку сербського заселення офіцери Пандурського піхотного і Хорватового гусарського полків почали висловлювати незадоволення керівництвом Хорвата.

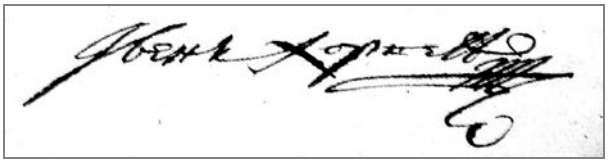

Автограф І.Хорвата

У 1755 р. на генерал-лейтенанта в Сенат було подано донос полковника Перича. У ньому говорилось про гоніння на офіцерів з боку командира Новосербського корпусу, про незаконні вирахування з жалування нижніх чинів, використання військових для виконання різноманітних робіт у своєму господарстві. І.Хорват також підбурював офі-

[139] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 74.
[140] Гайдамацький рух на Україні в XVIII ст. Збірник документів. — К.: Наукова думка, 1970. — С. 297.

церів до сварок, у результаті чого в полках спостерігалась постійна ворожнеча. Перич вказував, що генерал-лейтенант не виконує наказів Сенату — приймає людей недозволених категорій, найбільший шанець Крюків віддав своєму малолітньому синові. Хорват також примушував місцеве населення працювати задарма, захоплював сіножаті, а постачання харчових припасів віддав на відкуп, що викликало велику дорожнечу[141].

Таких звинувачень мало б бути достатньо для влаштування слідства чи інспекції в Новій Сербії. Сенат же лише викликав командира Новосербського корпусу для пояснень ситуації. Але генерал-лейтенант усі звинувачення відкинув і навіть зумів повернути справу проти самого Перича. Оскільки І.Хорват, завдяки дорогим подарункам, зумів заручитись підтримкою обер-секретаря Івана Єрмолаєва, секретаря Олексія Донського та інших впливових осіб, Сенат став на його бік. Врешті-решт Перич був змушений публічно просити у Хорвата вибачення[142]. Сенат не лише виправдав командира Новосербського корпусу, а навіть доповідав імператриці про необхідність нагородження його за "труди і образу через наклеп"[143].

А в 1759 р. проти І.Хорвата виступив прем'єр-майор П.Шміт, який стояв на чолі рахункової комісії і таким чином знав про всі його махінації. Шміт розпочав справу легальним шляхом — подав Хорватові заяву про неправильне ведення рахунків, про помилки в грошових справах і т.п. І.Хорват наказав арештувати Шміта, останній втік, почувши про це. В 1760 р. П.Шміт і кригцалмейстер Я.Браїлов подали доповідну на Хорвата М.Муравйову[144]. Генерал-лейтенант теж часу не гаяв і направив у Сенат рапорти із звинуваченням проти М.Муравйова і Шміта. І хоч М.Муравйова відкликали з Нової Сербії, справу все ж не залишили без уваги. Слідство на місці було доручено новому комендантові дійсному статському раднику Г.Толстому. Шміт, однак, вимагав призначити генеральне слідство, яке і очолив генерал-аншеф Стрешнєв[145]. Згідно з архівним описом цьому присвячена окрема справа — № 676, з архіву Новосербського корпусу[146].

У січні 1761 р. з інспекцією в Нову Сербію відправили полковника Спічинського. Інструкція, яку йому дав Сенат, складалася з 10 пунктів з докладним описом, яким чином діяти в Новій Сербії. Спічинський повинен був узяти в Хорвата іменні списки його полків та Новомиргородського гарнізону і перевірити наявність усіх військових, оскільки до Сенату дійшли відомості, що багато звітів Хорвата про кількість людей у полках фіктивні. Необхідно також було перевірити укомплектування полків і їх військову готовність, опитати офіцерів і рядових чи вони не мали образ від І.Хорвата, чи немає утисків представникам різних національностей. Результати перевірки Спічинський мав представити в Сенат. Окремо вказувалось, що для допомоги полковник міг брати офіцерів Пермського драгунського полку, який перебував на той час у Новій Сербії[147].

У ході перевірки виявилося, що звинувачення П.Шміта цілком достовірні. І.Хорват наділяв своїх малолітніх синів високими чинами, отримував гроші за "мертві душі", навіть, купуючи коней та амуніцію для полків, завищував у відомостях ціну, аби мати для себе зиск[148].

---

[141] Сенатский Архив. — Т. 9. — С. 232 – 327, 332 – 333.
[142] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 199 – 201.
[143] Там само. — С. 349.
[144] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 118.
[145] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 458 – 460.
[146] Державний архів Дніпропетровської області. (далі — ДАДО), ф. 52, Опис справ, арк. 97.
[147] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11198.
[148] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 440.

13 березня 1762 р. за іменним указом Петра III при дворі було створено особливу комісію для розгляду скарг на І.Хорвата. Його викликали до Петербурга[149]. Туди ж приїздили й офіцери Новосербського корпусу, які свідчили проти Хорвата[150].

Прибувши до столиці, генерал-лейтенант почав обходити з дарунками своїх знайомих, які мали вплив у Сенаті. Такі сановники, як Л.Наришкін, О.Мельгунов та І.Глєбов доповіли про це Петру III. Як згадує Катерина Дашкова, імператор схвалив дії останніх, забрав собі половину хабарів (кожний з них ортимав по 2 тисячі дукатів), а потім сам відправився в Сенат і вирішив справу на користь Хорвата[151].

Однак, коли того ж року на престол зійшла Катерина II, вона веліла князеві Г. Мещерському, який саме заміняв І.Хорвата, залишитися в Новій Сербії розслідувати справу. Г.Мещерський, розглянувши на місці скарги і донесення, пересвідчився, що Хорват дійсно винен і рапортував імператриці[152]. Після цього Катерина II звернулася до київського генерал-губернатора І.Глєбова: "...повеліли ми до вас відправити з Сенату Наш указ, щоб Ви провели слідство над Хорватом для зручності в самій Новій Сербії і що по тому буде відбуватись рапортувати в Наш Сенат... не дивлячись ні на які симпатії, ні задля догодити кому-небудь, але лише задля виявлення правди справжньої і Наш особистий у цій справі інтерес, те слідство так провести і закінчити, щоб Нам після цього нічого не залишалося як з твердою впевненістю дати останню конфірмацію в чому Ми на Вас і покладаємось"[153]. "Особистий інтерес" імператриці дехто з сучасників пояснював навіть тим, що Хорват, дізнавшись про переворот Катерини II, немовби оголосив себе і свої війська прихильниками Петра III[154].

Після вищезгаданого листа до комісії, яка розслідувала справу в Новій Сербії, ввійшли І.Глєбов, О.Мельгунов. До фортеці Св.Єлизавети викликали всіх офіцерів, які мали скарги на Хорвата. Про ці події згадується в справі Йосипа Олішевського, який також їздив до фортеці, а потім був обраний депутатом до Петербурга у зв'язку зі справою Хорвата[155].

Та до завершення слідства було ще довго. У вересні 1762 р. помер князь Мещерський і всі справи тимчасово перейшли до І.Глєбова, а головування в канцелярії Новосербського корпусу тимчасово прийняв полковник Станіславський[156]. До складу канцелярії входив родич Хорвата надвірний радник Акацатов і капітан Булацель, який також звинувачувався як спільник І.Хорвата[157]. Не дивно, що через деякий час на комісію Станіславського почали надходити скарги в Сенат, в яких вказані особи звинувачувались у тому, що прикривають колишнього командира Новосербського корпусу і переслідують П.Шміта[158].

У зв'язку з цим в 1763 р. комісію по розслідуванню було передано генерал-майору В.Наришкіну разом з бригадиром князем О.Грузинським[159]. Під час слідства

---

[149] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 175 – 176.
[150] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1659, арк. 7 – 8.
[151] Екатерина Дашкова. Записки. 1743—1810 гг. — Л.: Наука, 1986. — С. 37.
[152] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 76.
[153] Адрес-календарь и справочная книга "Елисаветград" на 1888 год. — Елисаветград, 1887. — С. 3.
[154] Адрес-календарь и справочная книга "Елисаветград" на 1888 год. — С. 3.
[155] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1662, арк. 12.
[156] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 268 – 269.
[157] Грибовский В.М. Высший суд и надзор в России в первой половине царствования императрицы Екатерины II. — СПб., 1901. — Ч. II (приложения). — С. 16.
[158] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 310.
[159] Там само. — Т. 12. — С. 276.

виявилося, що І.Хорват розтратив 64999 руб., вимагав гроші з офіцерів нібито для хабарів у Сенат для вирішення справи з використанням українців як денщиків, давав гроші новосербських полків купцям під великі проценти, які забирав собі[160]. Коли оголосили про прийом скарг на генерал-лейтенанта І.Хорвата, то, за словами С. Пишчевича, здавалось, що немає в Новій Сербії людей, яких би не скривдив командир Новосербського корпусу. Скаржились і офіцери, і поселенці, і купці, і духовенство[161]. Ці слова мемуариста підтверджує значна кількість скарг на І.Хорвата, перелік яких вказується в описі справ Новосербського корпусу[162].

Командуючий Нової Сербії довго сподівався, що і на цей раз йому вдасться відвернути від себе звинувачення, він засипав Сенат донесеннями про неправильне ведення слідства, вимагав перенести його в Петербург, де мав надію через старих знайомих припинити справу[163]. Але ставлення до генерал-лейтенанта було вже не тим, що раніше, і Сенат не пішов йому назустріч.

Іменним указом від 11 червня 1763 р. Хорвата звільнили з посади, а на його місце призначили генерал-поручика О.Мельгунова, якому повинен був допомагати сербський офіцер Зорич. Слідча комісія від В.Наришкіна переходила під керівництво О.Мельгунова. Ще до завершення слідства за цим же наказом необхідно було повернути всі гроші, які І.Хорват дав під проценти купцям[164].

06 травня 1764 р. генерал-поручик О.Мельгунов доповідав Катерині ІІ про всі злочини І.Хорвата[165]. Після цього видано було іменний указ, за яким все майно І.Хорвата повинні конфіскувати. Великих збитків зазнавали села, які розміщувались на території Новосербського поселення — "взяті в казенне відомство села обкласти грошовим податком; вирахувати в казенну уплату проценти за арештованими векселями; землю, якою володів Хорват, роздати іншим за умови виплати в казну вартості тієї роботи, що на землі проведена"[166]. Діти Хорвата виключалися з військової служби. Вказувалось, що боржники І.Хорвата повинні протягом чотирьох місяців все повернути в казну. Генерал-лейтенанта І.Хорвата передавали військовому суду під керівництвом генерала і кавалера Оліца, сам звинувачений мав утримуватися в Білевській фортеці[167].

Вирок колишньому головному командирові Новосербського корпусу був таким: смертна кара через повішення, яка пізніше замінена на заслання до Вологди[168]. Згодом після 1775 р. генерал П.Текелі особисто випросив пом'якшення вироку для Хорвата і останній повернувся до дітей, а в 1780 р. помер[169].

І.Хорват відзначився великими зловживаннями. Але слід поглянути на цей факт і з іншого боку. Чи зміг би він так поводити себе, якби не відчував за собою підтримку Сенату? Розглядаючи справу Хорвата, ні в Сенаті, ні в слідчій комісії, ні на суді нічого

---

[160] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 76.
[161] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 440.
[162] ДАДО, ф. 52, Опис справ, арк. 96 зв., 97 – 97 зв, 98 зв., 114, 144, 163, 171.
[163] Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, 1731—1823. — Ч. І. — С. 62.
[164] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 11861.
[165] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 77.
[166] Два указа отысканы в канцелярской переписке бывшего в 1777 г. Волошского гусарского полка. // ЗООИД. — Т. 8. — С. 270.
[167] Там само. — С. 271.
[168] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 78.
[169] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — С. 238.

не було сказано про безвідповідальність російських чиновників, які повинні були контролювати адміністрацію Нової Сербії. Російський історик права В.Грибовський вказує, що сенатори мали особисті інтереси, затримуючи слідство над "вдалим вихідцем і пройдисвітом"[170].

В якійсь мірі повинні були відповідати і ті особи, які перебували на посту коменданта фортеці Св.Єлизавети, адже саме вони довгий час тримали у своїх руках "новосербську суму" — ті гроші, які виділялися на Нову Сербію. Відомості про видачу грошей з цієї суми за травневу третину 1762 р. свідчать, що 10% від загальної суми витрачалося на фортецю Св. Єлизавети — на дачу жалування гарнізону, задоволення різноманітних потреб[171].

Таким чином, самі урядовці значною мірою винні в тому, що історія Нової Сербії закінчилася саме так.

Ще до остаточного вирішення справи І.Хорвата було створено комісію, яка мала обмірковувати шляхи реформ у Новій Сербії. До її складу входили: сенатори графи М. та П.Паніни, київський генерал-губернатор І.Глєбов та генерал-поручик О.Мельгунов[172]. За даними цієї комісії, організація Нової Сербії коштувала близько 700 тис. рублів за 12 років існування[173]. Тому члени комісії пропонували створити тут губернію, в якій планувалося зберегти напіввійськове управління. 22 березня 1764 р. опубліковано "План про поселення в Новоросійській губернії"[174]. С.Соловйов вказує, що брати Паніни пропонували назвати губернію Катеринінською, але Катерина II написала: "Називати Новоросійська губернія"[175]. До її складу ввійшли території Нової Сербії, Новослобідського козачого поселення. Вищезгаданий план мав 8 розділів з докладним описом становища вказаної території і розпорядженням відносно реформ краю. Згідно з II-им розділом Новосербське поселення поділялося на 70 округів — 52 військових, 16 цивільних і 2 міських. Підкреслювалася необхідність заселення краю і знов таки іноземці отримували перевагу перед місцевим населенням. За вивід людей з-за кордону давались чини: за 300 людей — майора, 150 — капрала, 80 — поручика, 60 — прапорщика, 30 — вахмістра. Якщо нововиведені не йшли у військову службу, то їх мало бути вдвічі більше[176]. Гусарський Хорватовий полк переіменовано на Чорний, а Пандурський піхотний — Жовтий полк, у кожному з них по 16 рот. Тут же були Пікінерний Єлизаветградський полк і Молдавський, які розмістилися частково на бувших новосербських землях, частково на землях запорожців[177].

У травні комісія у складі генерал-фельцехмейстера Вільбоа, сенатора М.Паніна, віце-президента Військової колегії З.Черникова розглянула проект О.Мельгунова про реорганізацію Слов'яносербії. 11 червня 1768 р. "План про заселення Слов'яносербії" затвердила Катерина II[178]. Згідно з ним сербські поселення та Українська лінія стали

---

[170] Грибовский В.М. Высший суд и надзор в России в первой половине царствования императрицы Екатерины II. — С. 119.
[171] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1598, арк. 1 – 33.
[172] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Мюнхен, 1960. — Ч.2. — С. 2.
[173] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 72.
[174] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 12099.
[175] Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — Т. 26. — С. 348.
[176] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 12099.
[177] Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, 1731 — 1823. — Ч. I. — С. 72.
[178] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 12180.

складовими частинами Катеринінської провінції, що ввійшла до Новоросійської губернії: Катеринінська провінція також поділялась на 140 округів — 108 військових, 32 — для поселян. Офіцери, лікарі, військові чиновники отримували "рангові" землі. Поручик, прапорщик, полковий аудитор, лікар отримували по 4 двори чи ділянки (104 – 120 десятин); капітан, ротмістр — по 6 ділянок (260 – 300 десятин); полковник — 16 (416 – 480 десятин). З полків І.Шевича та Р.Прерадовича створювався гусарський Бахмутський полк, до якого додавались пікінерні — Луганський, Донецький та Самарський. Таким чином, Новоросійська губернія охопила територію Нової Сербії з Слобідським полком, Слов'яносербії з Українською лінією і землями позаду неї, які належали Полтавському та Миргородському полкам[179].

Сербські офіцери за браком російських кадрів ще довго відігравали значну роль в житті краю. При головному командирові, який стояв на чолі канцелярії Новоросійської губернії була посада "довіреної особи із сербів". Її обіймав бригадир Зорич, дядько фаворита Катерини II Семена Гавриловича Зорича[180]. Командиром Чорного гусарського полку був прем'єр-майор Лазар Серезлій, Жовтого полку — полковник Федір Чорба. Молдавським гусарським полком керував полковник Василь (Лупул) Звєрєв, Єлизаветградським пікінерним — Миколай Одобаш, Волошським гусарським — Григорій Булацель. Першим воєводою Єлизаветградської провінції став секунд-майор Миколай Черніков, колишній ад'ютант Хорвата[181]. Офіцери з полків Шевича та Прерадовича несли службу в Ізюмському, Ахтирському, Харківському полках[182].

О.Пишчевич вказує, що коли в кінці XVIII століття в Росії ліквідовувались гусарські полки, сербське офіцерство розійшлось по всій армії[183]. Деякі з них мали визначні заслуги перед Росією. Портрети героїв Вітчизняної війни 1812 р. М.Вуїча, М.Депрерадовича, І.Дибича, П.Івеліча, М.Милорадовича, І.Штерича знаходяться у Військовій галереї Зимового палацу в Санкт-Петербурзі[184].

Що ж стосується нащадків І.Хорвата, то відомостей про них небагато. Синам його все таки дозволили залишитися на військовій службі. Князь Дабіжа, який передав частину канцелярської переписки Волоського гусарського полку Одеському товариству історії та старожитностей, стверджував, що син Івана Самійловича Іван служив у вказаному полку в чині підполковника і жив у Крилові[185]. Але папери родинного архіву племінника Івана Самійловича Хорвата — Самуїла Марковича свідчать, що у Волоському полку служив син Дмитра Самійловича — брата командира Новосербського корпусу[186]. Другий син Йосип мав чин генерал-майора, в другій половині XVIII століття

---

[179] Полонская-Василенко Н.Д. Заселение Южной Украины в середине XVIII ст. // Историк-марксист. — 1941. — № 5. — С. 31.
[180] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 117.
[181] Два указа отысканы в канцелярской переписке бывшего в 1777 г. Волошского гусарского полка. // ЗООИД. — Т. 8. — С. 267; Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 2. — С. 21 – 22.
[182] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 465.
[183] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 119.
[184] Мітельман Є. Сербські емігранти Штеричі в Росії // УІЖ. — 1989. — № 4. — С. 122.
[185] Два указа отысканы в канцелярской переписке бывшего в 1777 г. Волошского гусарского полка. // ЗООИД. — Т. 8. — С. 267.
[186] Ястребов В. Дополнение к родословной Хорватов // Труды VI археологического съезда в Одессе (1884 г.). — С. 87.

займав посаду правителя Катеринославського намісництва[187]. Останній прямий нащадок І.Хорвата, про якого є якісь відомості — правнук Микола Іванович мав маєток у Головщино Курської губернії. Сучасники згадували, що Хорвати ці мали прекрасний струнний оркестр і театральну трупу[188]. Але Микола Іванович дітей не мав і помер у самотності[189].

Перед керівниками сербського поселення уряд ставив два основні завдання: захист південних кордонів Російської імперії і заселення відведених їм територій. Ні перше, ні друге завдання практично не були виконані.

Новосербські полки, які мали б захищати територію Нової Сербії і навколишні землі, самі потребували допомоги. Неодноразово генерал-лейтенант І.Хорват у перші роки існування Нової Сербії звертався до генерал-лейтенанта І.Глєбова з вимогами збільшити кількість "закритних" козаків, оскільки "новосербський народ... від нападів і грабунків гайдамацьких в крайнє розорення приходить"[190]. В Архіві коша Нової Запорозької Січі зберігається чимало звернень з проханням про допомогу в пошуках і втікачів з полків, і гайдамаків[191]. Сюди, в Кіш, зверталася й адміністрація Слов'яносербії з тими ж проблемами[192].

Таким чином, новосербські і слов'яносербські полки не могли забезпечити спокій у вказаних регіонах навіть, якщо мали за противника незначні гайдамацькі угруповання. До того ж сама система організанізації служби не сприяла підвищенню боєздатності полків. Оскільки рядові роками не отримували жалування, зазнавали утисків з боку вищих чинів, керівництво відчувало постійну загрозу бунту. Тому зброя знаходилася в арсеналі, її видавали лише у зв'язку з якимись бойовими операціями або ж, коли доходили чутки про можливий напад татар[193]. Звісно, що коли зненацька гайдамацькі загони нападали на сербські шанці, поселенці не могли чинити їм опір. На перших порах були і перебої з постачанням. В листопаді 1755 р. І.Хорват звертався до командування Пермського драгунського полку з проханням позичити три тисячі патронів[194].

Крім того, що така ситуація не слугувала зміцненню оборонних позицій Новосербського корпусу, вона не сприяла і притоку іноземного населення, до якого доходили чутки про незадовільний фінансовий та матеріальний стан сербських полків. Це стало однією з причин відсутності нових переселенських хвиль у дані регіони.

Полки І.Хорвата, І.Шевича, Р.Прерадовича були абсолютно неукомплектовані. На основі документів Новосербського корпусу Н.Полонська-Василенко наводить такі дані. Станом на 1762 р. Хорватовий гусарський полк був укомплектований на 41,3%, а

---

[187] Яворницкий Д.И. История города Екатеринослава. 2-е изд., доп. — Днепропетровск: Проминь, 1989. — С. 97.
[188] Очерки русской культуры XVIII века. Ч. 4. — М.: Изд-во МГУ, 1990. — С. 244.
[189] К истории заселения и обустройства Екатеринославской губернии // Киевская старина. — 1903. — Кн. 3. — С. 135.
[190] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 241, арк. 4; Спр. 251, арк. 6.
[191] ІР НБУ, Хронологічний каталог (50 – 60 рр. XVIII ст.), ІІ, спр. 5844, арк. 1; ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 44, арк. 36, 77.
[192] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 53, 58, 60, 67; Спр. 92, арк. 8.
[193] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 134.
[194] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 241, арк. 4.

Пандурський піхотний — на 9,1% [195]. Полки Р.Прерадовича, І.Шевича в 1764 р. укомплектовано лише на 31,4%[196].

Українське населення на даних територіях переважало. Якщо за відомостями 1763 р. в шанцях гусарського Хорватового полку було військових 1844 особи, то селян — 3490 осіб чоловічої і жіночої статей[197]. Як тільки реорганізували нову Сербію і Слов'яносербію, одразу ж збільшився потік переселенців, які йшли в ці регіони. За відомостями О.Мельгунова в Нову Сербію в 1764 р. прийшла 10291 особа обох статей[198].

Таким чином, сербська колонізація як складова частина руху іноземних переселенців, не може зрівнятися з тим напливом українського та російського населення, що розпочався з 60-х років XVIII століття. До того ж, говорячи про кількісні дані стосовно полків І.Шевича, І.Хорвата, Р.Прерадовича, не можна всіх службовців вважати за іноземців. Як уже вказувалося вище, в полки "записувались" часто українці, молдавани, росіяни, які потім у відомостях рахувалися як сербські поселенці.

Незважаючи на невдалу сербську колонізацію, уряд все ж не відмовився від ідеї залучення іноземців для заселення Новоросійської губернії. Подальшими маніфестами Катерини II декларується намір уряду використовувати чужоземну колонізацію з метою господарчого освоєння краю. Г.Писаревський вважає, що тут зіграв певну роль приклад інших європейських держав[199]. Чутки про користь, яку принесли французькі емігранти промисловості Голандії та Англії, про колонізаційні заходи Пруссії, Данії, Австрії справили на Росію чимале враження. Особливо відчутні результати принесла іноземна колонізація в першій половині XIX століття, коли на території Південної України організовуються великі німецькі, болгарські, грецькі колонії.

Як національний елемент серби досить швидко втратили свої особливості, асимілювалися з українським населенням. Цьому, зокрема, сприяло те, що переважаюча більшість сербських вихідців — чоловіки у віці 20 – 40 років, які створювали сім'ї вже на новій батьківщині.

Влаштування таких адміністративно-територіальних одиниць, як Нова Сербія та Слов'яносербія, слугувало в першу чергу політичним інтересам Російської імперії. В такий спосіб зміцнювалися позиції царського уряду в Україні; південні регіони втягувалися в систему всеросійського адміністративного підпорядкування; готувалися міцні позиції для остаточного завоювання земель Північного Причорномор'я та Приазов'я.

Адміністративний устрій і господарство Нової Сербії та Слов'яносербії.

Адміністративний устрій Нової Сербії та Слов'яносербії унікальний з самого початку. Система управління цими територіальними одиницями заплутана і відрізняється від стандартної на інших територіях Росії, що відобразилось і на темпах заселення регіону, і на долі місцевого населення.

Заселяючи простори Південної України як складової Російської імперії, необхідно було створити чітку систему управління краю. Це диктувалось, у першу чергу, стратегічними інтересами держави — потребою створити умови для завоювання виходу до

---

[195] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 142.

[196] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 1. — С. 83.

[197] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 142, 195 – 196.

[198] Полонская-Василенко Н.Д. Заселение Южной Украины в середине XVIII ст. // Историк-марксист. — 1941. — № 5. — С. 44.

[199] Писаревский А.О. Из истории иностранной колонизации в России в XVIII в. — М.: 1909. — С. 29.

Чорного та Азовського морів. Відсутність зручних природних рубежів для оборони вимагала зведення системи прикордонних укріплень і організації мобільних військових формувань для забезпечення прикордонної служби. Саме з цих міркувань насамперед виходив царський уряд, вводячи не цивільне, а військове адміністративне управління краєм і створюючи систему військово-землеробських поселень, таких як Нова Сербія і Слов'яносербія.

Декрет від 24 грудня 1751 р. передавав сербські колонії під юрисдикцію Військової колегії, а полковникові австрійської служби І.Хорвату надано чин генерал-майора[200]. Сенат доручав Військовій колегії розмістити, згідно з наказом, сербські полки і заснувати в новому поселенні земляну фортецю Св.Єлизавети.

За спогадами учасника подій сербського офіцера С.Пишчевича "Хорват не забажав бути під Військовою колегією, а випросив залежність прямо від Сенату"[201].

Згідно з іменним указом від 15 березня 1753 р. Нова Сербія підпорядковувалась безпосередньо Сенатові до тих пір, поки генерал-майор І.Хорват не візьме на службу обіцяну кількість людей[202]. Тобто планувалось, що за умови повного укомплектування полків вони знову перейдуть під керівництво Військової колегії. Але оскільки І.Хорват повного комплекту так і не набрав, то з підпорядкування Сенату Нова Сербія і не вийшла.

Велика кількість сенатських указів щодо сербських колоній свідчить про значну увагу Сенату до цієї справи. Ним вирішувались питання про штат і керівництво колоній, проблеми життєзабезпечення поселенців, включаючи господарчі дрібниці.

Проте Хорват не відчував особливого тиску влади. В Сенаті через підкупи він мав постійних прихильників і захисників і зумів поставити себе вище свого безпосереднього керівництва на місці[203]. Це проявлялось в ігноруванні багатьох указів, зловживанні владою на місці.

Незважаючи на увагу Сенату до сербського переселення, контроль над даною справою був недостатнім. Функції адміністрації на місці визначались нечітко. Влада розподілялась між кількома особами і їх вплив залежав більше не від посади, а від особистих якостей і зв'язків.

Теоретично найбільшу владу мав київський генерал-губернатор, якому підпорядковувалися всі прикордонні військові формування. В його відомстві знаходились дипломатичні справи, йому доручалась розвідка про плани татар і турків[204]. Але чіткого формулювання прав і обов'язків генерал-губернатора уряд не давав, тому між посадовими особами, які мали відношення до Нової Сербії, постійно виникали непорозуміння. В сенатських інструкціях говориться, що і командуючий Новосербським поселенням, і сам І.Хорват повинні "в усьому зноситись" з київським генерал-губернатором[205].

Пізніше, коли було створено Слов'яносербію, генерал-губернатор займався розподіленням прибуваючих поселенців між колоніями. Іноземці спочатку приїздили до Києва, де приймали присягу на вірність російському престолу, а вже потім отримували призначення до одного з трьох сербських командирів — Хорвата, Шевича чи Прерадо-

---

[200] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9919.
[201] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 178.
[202] Сборник военно-исторических материалов. — СПб., 1904. — Вып. 16. — С. 121.
[203] Соловьев С.М. История России с древнейших времен. — Т. 25. — С. 239.
[204] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 99.
[205] Сенатский Архив. — Т. 9. — С. 182.

вича[206]. Йому ж командири цих полків доповідали про прибулих іншим шляхом, не через Київ[207].

Документи свідчать, що саме генерал-губернатор очолював боротьбу з гайдамаками в регіоні[208]. У зв'язку з цим йому підпорядковувалась заснована в 1756 р. Новосербська слідча комісія в гайдамацьких справах[209]. Київський генерал-губернатор був також вищою апеляційною інстанцією для Нової Сербії[210].

Вплив на справи з боку саме цієї посадової особи був неоднаковим і пов'язано це, в першу чергу, з особистими якостями того, хто в даний момент обіймав вказану посаду. Після смерті у 1753 р. генерал-губернатора Михайла Івановича Леонтьєва, який був владолюбним, але компетентним і авторитетним у своїй справі, до 1762 р. генерал-губернатор не призначався. Його обов'язки виконував спочатку віце-губернатор І.Костюрін (до 1758 р.), потім генерал-аншеф Лопухін, затим генерал-майор Чичерін[211]. Саме в цей час роль і вплив І.Хорвата значно зросли. У 1762 р. на посаду генерал-губернатора Києва призначено колишнього командира Новосербського поселення генерал-аншефа І.Глєбова[212]. З цього часу стан справ змінюється, оскільки Глєбов дуже добре знав життя Нової Сербії, взаємовідносини її адміністрації. Та і становище І.Хорвата на даний момент стає досить хитким.

У Новій Сербії було три головних представники влади: головний командир Новосербського поселення, командир Новосербського корпусу і комендант фортеці Св.Єлизавети. Посада головного командира Новосербського поселення впроваджувалась сенатським указом від 29 грудня 1751 р.[213] Функції командира формулювались нечітко, не розмежовувались докладно сфери впливу його і командира Новосербського корпусу. Багато справ вони повинні були вирішувати за спільною угодою. В загальних рисах головний командир поселень мав призначати землі для поселенців, слідкувати, щоб на поселення приводили людей православного віросповідання, дозволених імператрицею націй. До даних питань мав відношення і І.Хорват. Разом з ним головний командир повинен був чинити суд над невійськовим населенням колоній до тих пір, поки не почне діяти гарнізонний суд[214]. Але лише головний командир Новосербського поселення вів дипломатичне листування, керував усіма військами, зібраними за Дніпром, займався будівництвом військових укріплень та фортеці Св.Єлизавети, вирішував питання стосовно переселення місцевих жителів. Йому ж підпорядковувалась і особлива фінансова комісія, яка розпоряджалась коштами Нової Сербії[215].

Про широкі повноваження цієї посадової особи свідчить і велика кількість документів канцелярії Новосербського корпусу, які знаходяться в "Архіві фортеці Св.Єлизавети". На ім'я генерал-майора І.Глєбова (який свого часу перебував на цій

---

[206] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2387, арк. 3; Андриевский А. Сербы в Киеве // Киевская старина. — 1885. — Т. 11. — С. 381.
[207] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2146, арк. 1.
[208] Там само. — Ф. 229, оп. 1, спр. 77, арк. 11.
[209] Сенатский Архив. — Т. 9. — С. 484, 515.
[210] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11312.
[211] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 101.
[212] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 4. — С. 141.
[213] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9921.
[214] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 101.
[215] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 145, арк. 27 – 29; Спр. 187, арк. 109.; ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9935, 9966; Сенатский Архив. — Т. 9. — С. 96.

посаді) надходили листи від кошового Запорозької Січі і старшини, київського генерал-губернатора, гетьмана К.Розумовського, військових керівників різних рангів, які узгоджували з ним господарчі, військові і політичні проблеми. Саме через нього на початку існування Нової Сербії І.Хорват вирішував різноманітні питання, які регулювалися в Київській губернській канцелярії. Дипломатичне листування представлене листами від турецького султана, кримського хана, польських магнатів[216]. Так, у 1755 р. саме І.Глєбов спільно з російським послом у Константинополі О.Обрєзковим вирішували з Портою проблему відносно будівництва фортеці Св.Єлизавети[217].

Незважаючи на таку роль головного командира поселення і на те, що він мав виконувати ще і контролюючі функції стосовно командира Новосербського корпусу, І.С. Хорват все ж зумів на місці поставити справу так, що поселенці, як згадував С.Пишчевич, сприймали І.Глєбова як генерала для особливих доручень при І.Хорватові[218]. Навіть деякі формулювання в рапортах і донесеннях І.Глєбова свідчать про те, що Хорват вважав себе можновладним господарем у Новій Сербії. Так, у донесенні на ім'я київського генерал-губернатора М.Леонтьєва від 25 березня 1752 р., передаючи прохання командира Новосербського корпусу переправити до нього декількох новоприбулих, І.Глєбов пише: "Хорват через повідомлення вимагає..." [219].

Обговорюючи в грудні 1751 р. кандидатуру на посаду головного командира Новосербського поселення, Сенат запропонував призначити генерал-майора Чернцова. Але при спільному з Військовою колегією розгляді даної справи у січні 1752 р. було вирішено, що поселення повинно контролюватись людиною, компетентною в інженерній справі. З цієї причини і призначався генерал-майор І.Глєбов[220]. Він обіймав вказану посаду до 1756 р., коли був відкликаний до Петербурга у зв'язку з новим призначенням. Свої справи І.Глєбов тимчасово передав комендантові фортеці Св.Єлизавети[221]. Але заступника головному командирові Новосербського поселення так і не прислали.

У 1758 р. в Сенаті знову підняли питання про заміщення кимось вільної вакансії головного командира. Згадали про цю необхідність у зв'язку з обвинуваченнями проти І.Хорвата, який нібито мав якісь стосунки з гайдамаками. Тому для нагляду за І.Хорватом слід було відправити в Нову Сербію людину в одному чині з ним, яка мала б контролюючі повноваження. Але при обговоренні питання Сенат, посилаючись на заслуги Хорвата у справі колонізації краю, "не розміркував за потрібне іншу з Генералітету персону призначити; щоб він (Хорват — О.П.) ображений не був"[222].

Лише у 1762 р. І.Хорвата було викликано для звіту про свої справи до Петербурга. За рішенням Сенату від 23 червня того ж року в Нову Сербію відправили генерал-поручика Григорія Семеновича Мещерського як тимчасового командира не лише над колонією, а й над фортецею Св.Єлизавети і над Новослобідським поселенням[223]. Князь Мещерський влаштував ревізію в Новій Сербії, але, не закінчивши справи, 03 вересня того ж року помер. Його повноваження перейшли до київського генерал-губернатора

---

[216] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 167, арк. 79; Спр. 187, арк. 109; Спр. 188, арк. 110.
[217] Там само. — Спр. 188, арк. 110.
[218] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 176.
[219] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2147, арк. 1.
[220] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9924.
[221] Записка барона Тотта о татарском набеге 1769 г. на Ново-Сербию // Киевская старина. — 1883. — Кн. 10 – 11. — С. 140.
[222] Сенатский Архив. — Т. 10. — С. 565.
[223] Там само. — Т. 12. — С. 176 – 177.

І.Глєбова. Зважаючи на величезний простір вверіної йому території, Глєбов неодноразово просив Сенат призначити когось замість Г.Мещерського[224].

Протягом 1762 – 1763 років головні командири змінювали один одного дуже швидко: спочатку генерал-поручик Лачінов, потім генерал-майор Щетнов, з січня 1763 р. — генерал-майор В.Наришкін[225]. Весь цей час на своїй посаді перебував і І.Хорват. Коли ж його у 1763 р. звільнили, то замість нього і В.Наришкіна призначили генерал-поручика О.Мельгунова, якому підпорядковувались Нова Сербія і Новослобідський полк з поселенням. На допомогу О.Мельгунову посилався бригадир С.Зорич, як той, хто знав звичаї і потреби вихідців, оскільки він сам — серб за походженням[226].

Пізніше в документах канцелярії Новосербського корпусу як командир Нової Сербії згадується генерал-майор О.Ісаков, який перебував на цій посаді до березня 1764 р., коли Нова Сербія ввійшла до складу Новоросійської губернії[227].

При головному командирові Новосербського поселення була спеціальна фінансова комісія, про яку згадувалось вище. До її складу входили голова і декілька офіцерів, які повинні були здійснювати контроль над розподіленням коштів Нової Сербії. Комісія приймала на облік усі кошти, які виділялись на дану адміністративно-територіальну одиницю, контролювала ведення фінансової документації. Саме голова даної комісії П.Шміт виявив зловживання І.Хорвата і у зв'язку з цим порушив судову справу[228]. Коли в 1756 р. І.Глєбова на посаді головного командира Новосербського поселення ніхто не замістив, комісія перейшла у відомство Хорвата. Пізніше вона підпорядковувалась комендантові фортеці Св.Єлизавети. Про це свідчать урядова інструкція полковнику Спічинському, який у 1761 р. направлявся в Нову Сербію з інспекцією; рапорти офіцерів на ім'я коменданта з проханням виплати жалування з так званої "сербської суми"[229].

Комендант фортеці Св.Єлизавети, згідно з сенатськими указами, був другою особою, що представляла владу в регіоні. Як і головний командир Новосербського поселення він підлягав безпосередньо Сенатові, що надавало його особі значної ваги[230]. Цілком логічно, що комендант мав такий вплив, адже і самій фортеці в той час надавалось виключне значення.

Крім того, комендантові підпорядковувались усі військові формування, які розміщувались на території Нової Сербії (крім самих сербських полків); цивільне населення, яке не проживало в новосербських шанцях; усі форпости, а також військові команди, що тимчасово перебували тут. У випадках, коли головний командир Новосербського поселення або командир Новосербського корпусу виїздили за межі Нової Сербії, всі повноваження вони перекладали на коменданта фортеці[231].

Однак, як і у випадку з головним командиром Новосербського поселення, вплив коменданта на справи Нової Сербії залежав більше від особистих якостей останнього як керівника. Між ним і І.Хорватом відкрито велась постійна боротьба за владу, за сфери впливу. Незважаючи на те, що на посаді змінилось багато людей, майже кожен із них конфліктував з Хорватом (перелік осіб, що перебували на посаді коменданта фортеці дивись у додатку). Наприклад, у 1757 р. проти нього зібралось чимало свідчень про

---

[224] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1912. — Кн. 4. — С. 142.
[225] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 276.
[226] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 11861.
[227] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 2038, арк. 4.
[228] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 458.
[229] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 378, арк. 13; Спр. 1777, арк. 1; ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11198.
[230] Сборник военно-исторических материалов. — С. 121.
[231] Там само.

зв'язки з гайдамаками, а також про те, що він посилає своїх підлеглих з наїздами до Польщі для переманювання місцевих жителів. Справу мав розслідувати комендант Ф.Юст, який вимагав від І.Хорвата, щоб останній направляв у фортецю своїх офіцерів для допитів. Натомість Хорват звинуватив Юста у відсутності контролю над його підлеглими, які також мали стосунки з гайдамаками[232]. Розгляд справи передоручили київському обер-коменданту генерал-майору Лопухіну, але потім знову передали комендантові фортеці Св.Єлизавети, на посту якого вже був М.Муравйов[233].

З М.Муравйовим у І.Хорвата сталося найбільше сутичок. Муравйов вважав, що саме комендант має більше повноважень у краї. Коли в 1759 р. він обіймав указану посаду, то сповістив про це голові Слов'яносербської комісії таємному радникові А.Фліверку. У листі бригадир зокрема наказував, щоб у разі потреби звертались лише до нього[234]. Саме М.Муравйов у 1760 р. прийняв від Шміта донос на Хорвата і дав хід справі. Хорват проти Муравйова, якого на певний час звільнили з посади, висунув контрзвинувачення[235]. В 1762 р. конфлікт повторився, але і тоді, після розслідування, коменданта було виправдано[236].

Такі непорозуміння не йшли на користь справі. З рук у руки переходили кошти Нової Сербії, військові формування, як-от Новослобідський полк, який у 1759 р. віддано під управління І.Хорватові, а в 1761 р. — знову повернуто у відомство ва[237].

Неприязнь командира Новосербського полку до комендантів фортеці Св.Єлизавети пояснювалась тим, що коменданту формально надавались більш широкі права і повноваження. Значна роль відводилась йому в стосунках Росії з Польщею і Туреччиною, оскільки фортеця мала тоді прикордонне положення. У зв'язку з цим комендант мав право навіть вести дипломатичне листування. Очевидно, таку можливість він отримав після того, як була незаміщена посада головного командира Нової Сербії. З огляду на дані обставини, саме комендантові повідомляли різноманітні відомості, які стосувались прикордонних справ. Так, у жовтні 1758 р. комендант Ф.Юст листом сповіщав І.Хорвата, що кошовий Запорозької Січі Г.Федоров подає деякі відомості про стратегічні плани кримського хана[238]. Отже, в першу чергу, кошовий направляв повідомлення саме комендантові фортеці Св. Єлизавети.

Хорват же постійно намагався взяти цю справу у свої руки і за указом від 28 лютого 1760 р. комендант повинен був радитися з ним у дипломатичних справах[239]. Повторне підтвердження даного указу у вересні 1761 р. свідчить про те, що Муравйов намагався все, що стосується закордонних проблем, вирішувати особисто[240].

Велику увагу комендант приділяв господарчим справам. Доказом цьому є численні ордери Ф.Юста і М.Муравйова з приводу будівельних робіт, що велись тут; най-

---

[232] Загоровский Е. Очерки по истории славянской колонизации в Новороссии в XVIII веке // Военно-исторический вестник. — 1913. — Кн. 1. — С. 75.
[233] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 414.
[234] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 15, арк. 431 – 432.
[235] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 367 — 372; Polons'ka-Vasylenko N.D. The settlement of the Southern Ukraine (1734 – 1775). — N.Y., 1955. — P. 87.
[236] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 173.
[237] Шмидт А. Материалы для географии и статистики России, собранные офицерами генерального штаба. Херсонская губерния. — СПб.: Военная типография, 1863. — Ч. 2. — С. 784.
[238] Дніпропетровський історичний музей ім. Д.І. Яворницького (далі — ДІМ), ф. 13, КП – 38211 / Арх – 222, арк. 15.
[239] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 93.
[240] Там само. — С. 95.

му ремісників; купівлі-продажу будівельних матеріалів, військового обладнання, коней і рогатої худоби тощо[241].

До 1757 р. є свідчення про існування при комендантові фортеці Св.Єлизавети особистої канцелярії[242]. Пізніше вона була перетворена на гарнізонну, що передбачалось указом від 29 грудня 1757 р., тому всі документи, датовані пізніше 1757 р., виходили з гарнізонної канцелярії[243]. До її складу, наприклад, у 1762 р. входили сам комендант, радник О.Яковлєв, аудитор Гаврило Попов, колезький регістратор Василь Вєшняков, два канцеляристи, підканцелярист, писар, чотири копіїсти, лікар Петро Волков, перекладач Федір Семенов, гарнізонний квартирмейстер Єгор Арапов (відомий автор багатьох карт Південної України) [244]. Канцелярія повинна була вершити суд над цивільним населенням, але пізніше ці функції виконувала "військово-судна комісія Нової Сербії"[245]. Вищою інстанцією для канцелярії фортеці вважалась київська губернська канцелярія[246].

Крім членів комісії, в штабі фортеці перебували й інші службовці. Зокрема, інженери, які вели будівництво фортеці і військових укріплень у регіоні. Керував ними інженер-підполковник Людвіг Менцеліус. У його розпорядженні знаходились чотири інженери і дев'ять геодезистів, крім того, їм допомагали військові з Київського, Глухівського гарнізонів[247].

Третім представником адміністрації в Новій Сербії був її засновник генерал-лейтенант І.Хорват. Спочатку він був командиром гусарського полку, а з 1757 р. отримав звання командира Новосербського корпусу, до якого входили гусарський і пандурський полки, Новомиргородський гарнізон. Титул його звучав так: "Його високопревосходительство пан генерал-лейтенант, при гусарських полках Новосербського корпусу, який засновується, головний командир і першого гусарського Хорватового полку полковник Іван Самійлович Хорват"[248].

Повноваження Хорвата не можна розглядати як обов'язки і права звичайного командира. З самого початку існування Нової Сербії І.Хорват повинен був більшість справ вирішувати спільно з головним командиром Новосербського поселення, комендантом фортеці Св.Єлизавети. В указі від 11 січня 1752 р., зокрема, говорилось: "З людьми, що не перебувають на службі, поки дійсно поселенням влаштуються і гарнізонна канцелярія заснована буде, суд і розправу чинити генерал-майорам Глібову і Хорвату спільно, в необхідних випадках з київською канцелярією зносин мати"[249].

З часом І.Хорват виборював собі все нові й нові права і привілеї. У 1753 р. генерал-лейтенант скаржився, що не може виконувати свої обов'язки через те, що не має права вести закордонне листування. Тому Сенат постановив — важливі і секретні справи залишити у відомстві головного командира Новосербського поселення, а менш значимі, які стосуються лише питань заселення, дозволити вести Хорватові[250].

---

[241] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 270, арк. 18; Спр. 1777, арк. 1 – 1 зв.; Спр. 1778, арк. 3.
[242] Там само. — Спр. 251, арк. 1.
[243] Там само. — Спр. 412, арк. 58; Спр. 169, арк. 10; Спр. 1777, арк. 1 – 3.
[244] Там само. — Спр. 1598, арк. 32.
[245] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 113.
[246] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11312.
[247] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1598, арк. 2, 7.
[248] ДІМ, ф. 13, КП – 38211 / Арх – 222, арк. 3; Сенатский Архив. — Т. 10. — С. 563.
[249] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 79 – 81.
[250] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9924.

Командир Новосербського корпусу не лише через Сенат домагався для себе нових прав, але і на місці намагався поставити справи таким чином, аби мати вплив на вирішення всіх питань. Коли у 1756 р. була незаміщена посада головного командира Новосербського поселення, І.Хорват поспішив розширити межі своєї влади — під його керівництво тимчасово перейшла фінансова комісія. Цьому сприяли різні фактори: по-перше, нечіткі формулювання прав і обов'язків посадових осіб Нової Сербії, по-друге, сам Хорват був досить неординарною впливовою людиною, якщо зумів підпорядкувати собі стільки інстанцій і установ.

Як вказувалося вище, спочатку нових поселенців приймав і розподіляв між полками київський генерал-губернатор. Хорват завжди домагався якимсь чином відношення до вирішення даних питань, щоб отримати змогу залучити до себе більшу кількість новоприбулих. Сенатським рішенням від 03 березня 1759 р. він отримує право приймати емігрантів[251]. Таке рішення викликало обурення у І.Шевича та Р.Прерадовича, оскільки І.Хорват і без цього перехоплював людей, що направлялись у Слов'яносербію.

Якщо у 1752 – 1753 рр. головний командир Новосербського корпусу звертався до київського обер-коменданта за дозволом відправити своїх підлеглих за кордон, то згодом він особисто видавав дозволи на виїзд[252].

1759 р. генерал-лейтенанту доручили формування ще двох полків — Македонського і Болгарського, що давало йому можливість розширити коло своїх повноважень[253]. До того ж на цю справу виділялись значні кошти, якими Хорват розпоряджався фактично безконтрольно[254].

І.Хорватові належав пріоритет у вирішенні господарчих проблем Нової Сербії. Він здавав в оренду гарнізонні землі. Займався питаннями придбання амуніції і військового обладнання для полків[255].

09 березня 1759 р. вийшов указ про створення в Новомиргороді канцелярії Новосербського корпусу. Вона мала вплив на всі сфери життя регіону. Мета її створення — "дотримання і виконання всіх, як військових, цивільних, політичних і економічних справ, також внутрішніх і зовнішніх різного звання розпоряджень"[256]. Їй підпорядковувались полкові канцелярії. До її складу входили: сам Хорват, як голова; командуючий Новосербським гарнізоном як заступник голови; по одному офіцеру від кожного полку, які змінювались кожного року. Надалі кількість членів канцелярії доведено до 6 осіб штаб- і обер-офіцерів[257]. При канцелярії знаходились обер-аудитори, секретар і декілька канцеляристів. За підписами на документах можна дізнатися прізвища деяких членів комісії в різні роки її існування. В її складі перебували у 1759 – 1760 рр. підполковник Антон Хорват, секретар Данило Іванов, майор Лазар Серезлій; в 1761 – 1762 рр. капітан Самійло Хорват, підполковник Антон Хорват, секретар Данило Вайда, радник Лука Акацатов, капітан Григорій Булацель, обер-аудитор Максим Нелюбов; у 1763 р. — О.Мельгунов, як голова, полковий квартирмейстер Кирило Лобов, канцелярист Федір Панков[258].

---

[251] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 33.
[252] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2187, арк. 1.
[253] Пашутин А.Н. Исторический очерк г. Елисаветграда. — Елисаветград, 1897. — С. 7.
[254] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 732, арк. 1 – 3.
[255] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10610; Т. 15.— № №11346, 11363.
[256] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 10933.
[257] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 404.
[258] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 896, арк. 7; Спр. 1660, арк. 4, 20, 30; Спр. 1667, арк. 14; ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 114, арк. 25.

Канцелярія Новосербського корпусу.

Канцелярія підпорядковувалась "особливому відомству" Сенату у вирішенні цивільних справ, а у військовому відношенні підлягала Військовій колегії. Здавалось, що вона створена, аби обмежити сваволю Хорвата. Насправді ж він себе поставив вище канцелярії. Крім того, що до її складу входили його малолітні діти, яким до школи носили папери на підпис, родичі. Хорват мав також вплив на вибір кандидатур у члени канцелярії. Як пише С.Пишчевич, генерал-лейтенант не рахувався з думкою і рішенням цієї установи. Якщо щось його не влаштовувало, він рвав папери і примушував секретаря писати так, як сам вважав за потрібне[259].

Пізніше (у 1761 р.) юридичні функції канцелярії перейшли до спеціально створеного трибуналу під керівництвом полковника Цвєтіновича. З цього часу на ім'я Цвєтіновича надходять і скарги від поляків на незаконні дії гусарів Новосербського корпусу[260].

Членами даного трибуналу були Антон Хорват, Йосип Хорват, Григорій Булацель, Лазар Серезелій[261]. Тобто, бачимо знову ті ж прізвища, що і в складі канцелярії. Таким чином, Хорват мав вплив на всі справи в регіоні. 1759 – 1762 рр. стали періодом найбільшої його могутності, яку здавалось ніщо не може порушити.

У документах зустрічаємо згадку про похідну канцелярію при І.Хорватові як при командирові Новосербського корпусу[262]. Але нічого певного про її склад та роботу не можна сказати. Очевидно, вона складалась з секретаря і канцеляристів, які були при Хорватові під час його відряджень.

З самого початку існування Нової Сербії створено особливу фінансову (розрахункову) комісію, яка займалась коштами Новосербського корпусу. Про її діяльність мало що відомо. Судячи з документів, у 1760 р. до її складу входили прем'єр-майор П.Шміт і кригцалмейстер Я.Браїлов, який вів облік виплати грошей[263].

У Новій Сербії працювали і деякі інші установи. Документи свідчать про активну роботу Новосербської слідчої комісії у гайдамацьких справах. До її складу у 1759 – 1760 рр. входили капітан П.Максутов, поручик М.Нелюбов[264]. Комісія координувала діяльність розрізнених військових формувань, які займались пошуком і винищенням гайдамацьких загонів. Сюди присилали арештованих гайдамак, тут вирішувались питання щодо їх покарання. Комісія підлягала владі київського генерал-губернатора[265].

У новосербському містечку Новоархангельську працювала Брацлавська прикордонна комісія, де розглядались справи прикордонних зносин з Польщею[266]. Але прямого відношення до Нової Сербії вона не мала, хоча жалування члени комісії отримували з новосербської суми[267].

Є відомості про активну діяльність лікаря Новосербського корпусу німця Лау. Його прізвище зустрічається у фінансових паперах кригцалмейстера Я.Браїлова про виплату платні, у рапортах самого Лау, який їздив до Польщі за ліками[268].

---

[259] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 404 – 405.
[260] ІР НБУ, ф. І (63), спр. 59303, арк. 1 – 3.
[261] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 123.
[262] ДІМ, ф. 13, КП – 38211 / Арх – 222, арк. 3; ІР НБУ, Хронологічний каталог (50 – 60 рр. XVIII ст.), ІІ, 5844, арк. 1 зв.
[263] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1597, арк. 1; Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 367.
[264] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 77, арк. 8, 18.
[265] Сенатский Архив. — Т. 9. — С. 484, 515.
[266] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1683, арк. 1.
[267] Там само. — Спр. 1598, арк. 7.
[268] ДАДО, ф. 52, Опис справ, арк. 18 зв.; ДІМ, ф. 13, КП – 38212 / Арх – 223, арк. 81.

Оскільки Новосербський корпус складався з двох полків, то наступними за значенням посадовими особами є полкові командири. Вони виконували ті ж функції, що і Хорват, лише в межах полків і населення території, де вони розміщувались. Оскільки полкові командири часто змінювались, то вони не встигли зміцнити своє становище на вказаній посаді. Зауважимо, що у Хорватовому гусарському полку, незважаючи на зміну командирів, вся влада фактично належала самому І.Хорвату. Адже за указом від 11 січня 1752 р. він і його нащадки отримували право спадкового полковництва в даному військовому формуванні[269]. У Пандурському полку командири мали більше значення, але полк був недоукомплектованим і тому його командир не мав якогось впливу на справи Нової Сербії. При полкових командирах знаходились полкові канцелярії чи правління[270].

Полки, у свою чергу, поділялись на роти, на чолі яких стояли ротні командири з ротною канцелярією. За спогадами О.Пишчевича в кожному шанці ротний командир був "керівником поселення і родин вверіної йому роти"[271]. Цікавий той факт, що не лише полкові командири займались вербуванням людей у полки, а і ротні командири приводили у свої роти нових поселенців. Показовою тут є справа капітана Пандурського полку Йосипа Олішевського, який у 1762 р. скаржився на І.Хорвата, котрий забрав у нього половину людей, що їх капітан привів у Нову Сербію за свій кошт для поселення в підпорядкованій роті[272].

Немає ніяких відомостей про цивільне управління поселеннями. Відомо лише, що в Єлизаветграді ще у 1755 р. почав діяти міський магістрат[273]. Першим бургомістром міста був Григорій Звенигородський, про що свідчать його донесення комендантові фортеці Св.Єлизавети[274].

Дещо інакше було влаштовано життя Слов'яносербії. Адміністративний устрій теоретично мав бути аналогічним з Новою Сербією. Проте тут можна відмітити більш упорядковану організацію системи і деякі відмінності в порівнянні з вище описаною адміністративно-територіальною одиницею.

Перша і головна відмінність полягала в тому, що Слов'яносербія підпорядковувалась Військовій колегії. Про чітку регламентацію у вирішенні всіх справ з боку Військової колегії свідчать документи Слов'яносербської комісії[275].

А.Скальковський звертав увагу на особливу залежність керівництва Слов'яносербії від генерал-фельдцехмейстера, на посаді якого до 1762 р. перебував П.Шувалов[276].

Як у Новій Сербії був генерал-майор І.Глєбов, так у Слов'яносербії "персоною з російських" призначався інженер-полковник Ілля Олександрович Бібіков, який мав улаштувати сербів на тих засадах, що й у І.Хорвата[277]. З 1756 р. він згадується вже в чині генерал-майора[278]. І.Бібіков обіймав дану посаду до 1757 р., коли його замінив таємний радник Андрій Фліверок. Він очолював Слов'яносербську комісію до кінця її

[269] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9924.
[270] Там само. — Т. 13.— № 10114; Т. 15.— № 10933.
[271] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 115.
[272] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1658, арк. 1.
[273] Пашутин А.Н. Исторический очерк г. Елисаветграда. — С. 16.
[274] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 251, арк. 1; Спр. 459, арк. 5.
[275] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 8; Спр. 8, арк. 178 – 179.
[276] Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края, 1731—1823. — Ч. І. — С. 31.
[277] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 10104.
[278] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 12, 15.

існування, коли вказана адміністративно-територіальна одиниця ввійшла до складу Новоросійської губернії[279].

Керуючий Слов'яносербською комісією вирішував фактично всі питання і проблеми, які стосувались полків І.Шевича та Р.Прерадовича. Обидва командири полків доповідали йому регулярно про склад своїх частин, про прибуття нових людей, про всі події у полках[280]. У його руках знаходилися всі кошти, що виділялись на Слов'яносербію — на ім'я І.Бібікова та А.Фліверка постійно надходили рапорти від кригцалмейстера про стан фінансових справ. Тому, на думку С.Пишчевича, тут не було таких грошових махінацій, як у Новій Сербії[281].

Сама Слов'яносербська комісія знаходилася в Бахмуті. Не вдалось відшукати документи, які б дали відомості про склад комісії. Проте, можливо, крім керуючого нею, канцеляристів і писарів більше ніяких посадових осіб у складі комісії не було. Зустрічається лише згадка про канцеляриста Петра Погожева в листах зі Слов'яносербії за 1758 рік[282].

При Слов'яносербській комісії перебувала розрахункова комісія, яку очолював кригцалмейстер Іван Челіщев. Під його керівництвом знаходились канцелярист і два писарі. В 1756 р. писарями були Михайло [Щелівський] та колишній писар Київського гарнізону Ніжинського полку Петро Плєщеєв[283]. Є ще відомості про існування військового суду в Бахмуті, який розглядав справи про втікачів із сербських полків[284].

Безпосередніми керівниками на місцях були командири полків — І.Шевич та Р.Прерадович. Вони не залежали один від одного. Штаб Р.Прерадовича знаходився в Бахмуті, а І.Шевича, очевидно, в шанці Червоний Яр, оскільки саме сюди він просив запорозьку старшину присилати втікачів з його полку (інших вказівок у документах не знаходимо)[285]. Обидва командири полків мали чин генерал-майора[286]. Вони були незмінними на своїх посадах.

Між цими командирами були постійні непорозуміння, особливо з приводу розподілення новоприбулих. Почалися вони ще з Києва, де спочатку перебували обидва полки. Надалі ці суперечки продовжувались. Так, у квітні 1755 р. Р.Прерадович писав І.Бібікову, що чергова команда новоприбулих за рішенням Слов'яносербської комісії має йти у відомство І.Шевича. Але, оскільки такого наказу з Військової колегії немає, то чому він не має права взяти їх собі в полк[287]. Таких донесень у справах Слов'яносербської комісії з обох сторін чимало.

При полках І.Шевича та Р.Прерадовича (на відміну від Новосербського корпусу) перебували російські чини, вакансії яких вводились Військовою колегією. Вони так і називались "аудитор із російських", "комісар із російських"[288]. Це ще раз свідчить про більш суворий контроль над полками Слов'яносербії з боку Військової колегії в порівнянні з ситуацією в Новій Сербії, яка підпорядковувалась Сенатові.

Коли у 1764 р. Нова Сербія і Слов'яносербія увійшли до складу Новоросійської губернії, адміністративна система управління набула зовсім іншого вигляду. Всі від-

---

[279] Там само. — Спр. 12, арк. 17.
[280] Там само. — Спр. 6, арк. 33, 42 – 74 зв.
[281] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 217 – 218.
[282] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 77, арк. 58 зв.
[283] Там само. — Ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 8.
[284] Там само. — Ф. 229, оп. 1, спр. 92, арк. 8.
[285] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 58.
[286] Там само. — Ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 29, 42.
[287] Там само. — Спр. 4, арк. 13.
[288] Там само. — Спр. 6, арк. 44.

мінності в становищі місцевого населення і сербських поселенців скасовувались, численні військові формування, які тут перебували, майже всі переформували.

Нова Сербія в церковно-адміністративному відношенні підпорядковувалась київському митрополиту[289]. Ще до заснування Нової Сербії на вказаній території за різними джерелами було 10 – 15 церков, які залежали від гетьманського правління[290]. Сербські переселенці забажали мати своїх священиків. З цим проханням вони звернулися до київського митрополита Тимофія Щербацького. Мотивом було те, що серби не розуміють російських та українських священиків, які їх сповіді також не сприймають. У 1753 р. в Нову Сербію направлявся сербський ігумен Афанасій Милутінович, а в 1756 р. архімандрит Софроній Добрашевич[291]. Того ж таки 1756 року рішенням Синоду від 1 липня фортецю Св.Єлизавети і 24 новосербські слободи переведено з відомства київської єпархії в переяславську[292].

У 1758 р. І.Хорват їздив до Петербурга, маючи на меті домогтися, аби в Новій Сербії була заснована своя єпархія. Для цього він навіть викликав з Далмації єпископа Симона Концаревича. З тим же проханням звернулись до Сенату всі новосербські офіцери: 17 прапорщиків, 14 поручиків, 5 капітанів, 3 прем'єр-майори і 1 підполковник[293]. Сам факт такого офіцерського зібрання говорить про те, яку пильну увагу приділяли вихідці даній справі. Очевидно, таке серйозне ставлення до церкви зумовлювалося тим, що на батьківщині серби переслідувались за православну віру. Ця обставина була однією з головних причин, що штовхала їх на шлях переселення в "єдиновірну" Росію. Про це свідчать і листи, які сербські офіцери надсилали родичам в Австрію. Один з них писав, що в Росії вони живуть у своїй вірі, ніхто тут про уніатство, що їм нав'язували, і не чув. "Не залишайтесь в такій землі, де ви у вашій вірі потривожені буваєте" — заключав автор листа[294].

У Сенаті також підтримали І.Хорвата, однак Священний Синод не задовольнив прохання командира Новосербського корпусу і його офіцерів[295].

Майже в кожному шанці знаходилась церква, жалування церковні служителі отримували з новосербської суми[296]. За ті кошти, що виділялись на Новосербський корпус, побудована Святотроїцька церква у фортеці Св.Єлизавети, а в Новоархангельську — Миколаївська церква зведена самими новоприбулими[297].

І.Хорват же збирався своїм коштом побудувати монастир. Справа ця, однак, затяглася через непорозуміння між Хорватом і Софронієм Добрашевичем, який скаржився на постійне втручання командира Новосербського корпусу в церковні справи. У кінці кінців монастир добудовувався Добрашевичем практично за рахунок свого жалування[298].

---

[289] Д-ский В. Сербские выходцы в Новороссии и их духовенство. // Киевская старина. — 1904. — Кн. 3. — С. 107.
[290] Архимандрит Арсений. Софроний Добрашевич — архимандрит Новой Сербии // Киевская старина. — 1884. — Т. 10. — С. 273.
[291] Там само. — С. 281 – 282.
[292] Там само. — С. 282.
[293] Там само. — С. 301.
[294] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 132.
[295] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11106.
[296] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1598, арк. 5.
[297] Историко-хронологическое описание церквей епархии Херсонской и Таврической / Сост. Гавриил [Розанов]. — Одесса, 1848. — С. 6, 13.
[298] Архимандрит Арсений. Софроний Добрашевич — архимандрит Новой Сербии // Киевская старина. — 1884. — Т. 10. — С. 302.

Конфлікт між І.Хорватом і С.Добрашевичем свідчить, що взаємовідносини між сербським офіцерством і духовенством були не завжди доброзичливими. Незважаючи на ту увагу, яку вони приділяли питанням віри, вище офіцерство вважало себе повноправними господарями на виділених землях, яким повинно було підкорятись і духовенство. Про такий стан справ згадує у своїх мемуарах і декабрист О.Гангеблов, бабуся якого походила з роду Чорб. З розповідей своєї матері він дуже добре знав побут перших сербських вихідців, та і сам бачив життя їх нащадків. Гангеблов пише: "Всі ці вихідці з Цесарії керували своїми володіннями з нещадним деспотизмом. Вони підкоряли своїй волі не лише селян, але і місцеве духовенство. Священик починав обідню не інакше як за наказом власника; мало того, він схилявся перед його владою і в справах совісті"[299].

Слов'яносербія ж за наказом Сенату від 03 жовтня 1756 р. підпорядковувалась Білгородському архієрееві[300]. В усіх табелях і списках на отримання жалування в документах Слов'яносербії обов'язково вказувались полкові священики. Їх у полку було по 2 – 3 [301]. Жалування вони отримували нарівні з комісарами з російських чинів — 134 рублі 20 копійок щорічно[302].

Вищеописана система управління всіма сферами життя Нової Сербії мала забезпечувати організацію і несення прикордонної служби на місцях. Згідно зі штатом у роті повинно було бути 200 рядових. Та в жодному полку кількість військових у підрозділах не була сталою. Н.Полонська-Василенко в монографії "Заселення Південної України в половині XVIII століття (1734 – 1775)" подає таблицю укомплектування новосербських полків станом на 1763 рік[303]. Складена вона на основі донесень і звітів ротних командирів Новосербського корпусу. Найменша кількість у 13 роті Пандурського полку — 6 осіб, найбільша у 5 роті Хорватового полку — 126 осіб. Тут таки вказано, за які кошти вивезено свого часу поселенців. Привертає увагу той факт, що в Хорватовому полку і більша кількість людей, ніж у Пандурському, і переважна частина їх переселена на казенний кошт. Натомість у Пандурському полку більшість колоністів прибували самі або коштом своїх офіцерів. Тобто І.Хорват, у першу чергу, дбав про укомплектування свого полку, в якому його нащадки мали право спадкового полковництва.

За документами, в 1762 р. в Новосербському корпусі разом з Новомиргородським гарнізоном нараховувались 1792 особи, тоді як кожен полк повинен був мати мінімум 2000 людей[304].

Не краща картина була і у формуваннях Слов'яносербії. В іменних списках за 1756 р. в полку І.Шевича були 534 особи[305]. За звітами Р.Прерадовича у нього в 1755 р. нараховувалось 413 осіб[306]. Пізніше ситуація не змінилась на краще, оскільки з роками вихід іноземців зменшився.

Поселенці в ротах поділялись на три категорії: I — "служилі люди", тобто ті, які мали нести безпосередньо військову службу; II — резерв, які справляли службу на місці, коли перші виходили в похід; III — так звані "фаміліати" (члени родин перших двох категорій), які обробляли землю свою і вже вказаних підрозділів, якщо ті несли служ-

---

[299] Воспоминания декабриста А. Гангеблова. — М.: 1888. — С. 231.
[300] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10618.
[301] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 74 зв., 99.
[302] Там само. — Ф. 59, оп. 1, спр. 2186, арк. 40.
[303] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 141.
[304] ДІМ, ф. 13, КП – 38299 / Арх – 309, арк. 5.
[305] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 74 зв.
[306] Там само. — Спр. 4, арк. 246 зв.

бу[307]. Так планувалось проектом Сенату. Насправді ж справа була поставлена зовсім інакше. Наприклад, у листопаді 1760 р. І.Хорват клопотав перед Військовою колегією про відставку офіцерів Болгарського та Македонського гусарського полків. В офіцерських чолобитних, які Хорват додавав до свого донесення, вказувалось, що за станом здоров'я прохачі не можуть нести і польову, і гарнізонну службу одночасно[308]. Очевидно, за браком людей у полках одні і ті ж особи виконували обов'язки і першої, і другої категорій поселенців. Оскільки Болгарський і Македонський полки влаштовувались на тих засадах, що і новосербські, то цілком імовірно, що так справи йшли і в Новосербському корпусі.

У документах Новосербського корпусу, Слов'яносербської комісії не зустрічається і згадки про "фаміліатів". У першу чергу це, очевидно, зумовлено тим, що в основному лише офіцери перейшли в Росію зі своїми родинами, більшість же сербських воїнів була неодруженою. Тому в джерелах часто зустрічаються вказівки на те, що і місцеві жителі, і навіть деякі рядові Новосербських полків ішли в найми до сербських офіцерів[309]. У 1760 р. І.Хорват у результаті двох своїх донесень домігся, аби офіцерам, які не мають денщиків, дозволили виводити українські сім'ї з Правобережної України (з польських володінь) для ведення свого господарства. Дозволялось викликати: полковникам — 12 дворів, підполковникам — 8, прем'єр-майорам — 6, капітанам — 4, іншим офіцерам — 2 [310]. Селяни, які переходили в Росію коштом офіцерства, ставали тут наймитами, а згодом кріпаками заможних сербських землевласників.

Проблема недостатньої кількості людей змушувала сербське керівництво приймати українців і росіян у гусари або пандури (солдати піхоти). Такі вчинки заборонялись Сенатом ще на початку сербського заселення. Проте у 1760 р. Сенат змушений знову видати наказ про заборону таких дій з боку сербських офіцерів[311]. Вказаний документ з'явився в результаті численних повідомлень з цього приводу, зокрема донесення українського гетьмана графа К.Розумовського.

Про недостатній контроль над прибуваючими свідчить такий факт. У 1756 р. І.Шевич доповідав І.Бібікову, що в його полку виявлено кріпака-втікача Б.Лукіна, який видавав себе за болгарина. За вимогами Чугуївської воєводської канцелярії його відіслано назад до поміщика В.Шидловського[312]. Тобто, не було проблемою стороннім записатися в сербські полки.

У полках не вистачало не лише рядових, а й офіцерів. У відомостях за 1762 р. вказується, що в гусарському Хорватовому полку за штатом мало бути 102 офіцери, а було — 70; в Пандурському відповідно 98 і 32 [313].

Внаслідок місця розташування Новосербського корпусу, його формування мали нести прикордонну службу, вирішувати можливі конфлікти на пограниччі з Польщею і Кримом. Особливо напруженими стали стосунки з Польщею. Вони відзначались цілою низкою збройних сутичок. Сам І.Хорват наказував своїм офіцерам їхати з загонами в Польщу, щоб захопити там людей на поселення. Наприклад, в 1761 р. він послав сто гусар з офіцерами в ліс "Болтишу" і наказав напасти на польський загін на чолі з чиги-

[307] Клаус А. Наши колонии. Опыты и материалы по истории и статистике иностранной колонизации в России. — СПб., 1869. — Вып. 1. — С. 6.
[308] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11143.
[309] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 185, 193.
[310] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 10958.
[311] Там само. — Т. 15.— № 10948.
[312] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 19.
[313] Полонська-Василенко Н.Д. Заселення Південної України в половині XVIII ст. (1734 – 1775). — Ч. 1. — С. 142.

ринським полковником, у результаті чого вбито і поранено 50 поляків, взято в полон полковника, хорунжого і підхорунжого[314].

На початку існування Нової Сербії там дуже уважно відносились до чуток про можливі татарські напади і остерігалися конфліктів з Кримом, про що свідчать матеріали засідань Сенату, документи Новосербського корпусу[315]. Але пізніше новосербські поселенці стали почувати себе вільніше. У 1759 р. в Сенаті розглядалась справа за донесенням коменданта фортеці Св.Єлизавети М.А. Муравйова про те, що Хорват наказав своїм гусарам організувати напад на отару татарського "гетьмана" в Дубосарах у помсту за образу новосербців. Загін відбив 1400 овець, яких пригнано до Новомиргорода. До того ж по дорозі гусари влаштували стрілянину з карантинною охороною. Сенат доручив Хорвату розслідувати справу, а про вину самого командира Новосербського корпусу не сказано нічого[316].

Військові Хорватового гусарського полку і Пандурського піхотного входили до складу загонів, які формувалися в Новій Сербії для боротьби з гайдамаками, як конвоїри відправляли арештованих до Києва[317].

У воєнних діях Росії в Семилітній війні (1756 – 1763 рр.) були зайняті формування гусарського полку генерал-лейтенанта І.Хорвата, ескадрон І.Шевича, Р.Прерадовича[318]. Новосербські частини, які брали участь у військових діях, очолював прем'єр-майор Цвєтінович[319]. Але це лише окремі епізоди майже двадцятилітнього існування сербських полків.

Про спорядження полків І.Шевича і Р.Прерадовича дбала Військова колегія, оскільки їхні підрозділи підлягали саме їй. А в Новій Сербії І.Хорват мав самостійно забезпечувати свої полки амуніцією, збройними припасами.

Споряджені сербські формування були на зразок австрійських, їх форма відрізнялась від російської. Амуніцію, обмундирування І.Хорват виписував спеціально з Австрії, що викликало протест з боку Сенату, який вважав, що все це можна придбати в Росії, не витрачаючи стільки коштів[320]. О.Пишчевич же наголошував, що в Росії на той час "про пандурів і гусарів не мали ніякого уявлення" і потрібні речі тут знайти було неможливо[321].

Описуючи втікачів з полків Шевича і Прерадовича, А.Фліверок зі Слов'яносербської комісії називає серед предметів їх одягу гусарські чоботи, ківер, гусарський пасок, ментик зеленого кольору з гудзиками в п'ять рядів, штани червоні. Волосся заплітали в косу "на угорський манер", при собі мали гусарські карабіни і шаблі[322]. Полки Хорвата споряджалися в мундири блакитного кольору з позолотою[323].

---

[314] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 246 – 247; Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 78.
[315] ДІМ, ф. 13, КП – 38211 / Арх – 222, арк. 3 — 15; КП – 38299 / Арх – 309, арк. 1а – 8; Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 358; Т. 12. — С. 87.
[316] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 329.
[317].ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 241, арк. 4; ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 44, арк. 85; Спр. 58, арк. 23.
[318] ДАДО, ф. 52, Опис справ, арк. 52; Павлюченко О.В. Сербські військово-землеробські поселення на Україні у XVIII ст. // УІЖ. — 1981. — № 2. — С. 108.
[319] ДАДО, ф. 52, Опис справ, арк. 52.
[320] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11363.
[321] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 115.
[322] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 58.
[323] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 401.

У шанцях рядові і офіцери мали своє житло, а в укріплених фортецях, таких як Новомиргородська, Новоархангельська, було побудовано казарми[324].

Жалування в Слов'яносербії отримували від Військової колегії, а в Новій Сербії — з так званої "сербської суми", яка виділялась Сенатом. Стосовно виплат військовим Новосербського корпусу зберігся лише один документ — відомість кригцалмейстера Я.Браїлова про прибуток і видатки сербської суми за травневу третину 1762 р. Офіцерське жалування складали виплати "необхідні по чину і штату", на денщика (124 рублі на рік), на харчування, так звані "соляні", на обмундирування[325]. Встановити сталу суму жалування офіцерам певного звання досить важко, оскільки іноді воно виплачувалось за 2, а то і 3 роки. Наприклад, І.Хорват за три роки по генеральському чину лише отримав 581 рубль 75 копійок, капітан-лейтенант Михайло Чорба за три місяці — 65 рублів. А рядовому Пандурського полку Г.Липці з серпня 1758 р. по січень 1762 р. виплатили 10 рублів 13 копійок[326]. Виплата жалування дуже затримувалась. Як видно з відомості, деякі підрозділи не отримували його по 2 – 4 роки. В мемуарах С.Пишчевича сказано, що поселенці, які жили за рахунок жалування, "страшенно мучились"[327]. Можливо, саме таке становище змушувало сербів займатись розбоєм по відношенню до місцевого населення, або навіть іти на крайні вчинки — втечі в Росію, назад на батьківщину, а іноді і на Запорожжя[328]. Але найчастішими з Новосербського корпусу втечі були до Слов'яносербії[329].

Відносно фінансових справ Слов'яносербії збереглося набагато більше матеріалів. Крім регулярних фінансових звітів кригцалмейстера Челіщева, книг прибуткувидатків, збереглася відомість, яка фіксувала розмір жалування різних чинів. У ній, зокрема, є такі дані[330].

За рік різним чинам слід було виплатити таке жалування:

полковнику — 836 рублів 58 копійок;
підполковнику — 585 рублів 92 копійки;
прем'єр-майору — 427 рублів 29 копійок;
секунд-майору — 288 рублів 46 копійок;
капітану — 288 рублів 46 копійок;
капітан-лейтенанту — 243 рублі 3 копійки;
поручику — 208 рублів 63 копійки;
прапорщику — 144 рублі 23 копійки;
комісару з російських — 133 рублі;
аудитору з російських — 128 рублів 23 копійки;
полковому обозному — 144 рублі 23 копійки;
попу — 134 рублі 20 копійок;
лікарю — 206 рублів 23 копійки; підлікарю — 120 рублів;
полковому писарю з російських — 74 рублі 30 копійок;
літаврщику — 47 рублів 10 копійок;
трубачу — 32 рублі 40 копійок;

---

[324] Тимофеенко В.И. Города Северного Причерноморья во второй половине XVIII в. — К.: Наукова думка, 1984. — С. 40.
[325] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1598, арк. 2 – 34.
[326] Там само. — Арк. 11, 12, 15.
[327] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 185.
[328] ІР НБУ, ф. V, спр. 847, арк. 1; ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 18, арк. 53, 58.
[329] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 6, арк. 15 – 15 зв., 115.
[330] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 2038, арк. 39 зв. – 40.

ротмістру — 74 рублі 30 копійок;
ротному квартирмейстеру — 74 рублі 30 копійок;
капралу — 47 рублів 10 копійок;
ротному писарю — 35 рублів 10 копійок;
рядовому — 32 рублі 40 копійок.

Очевидно, це жалування, яке включало всі доплати, оскільки у відомостях Р.Прерадович вказував, що жалування "згідно зі штатом" для різних чинів нижче на 20 – 150 рублів[331].

Хоча в Слов'яносербії не було такого безладу, як у Новій Сербії, все ж і тут траплялись затримки. М.Перич скаржився, що не отримав жалування за січневу третину того ж року[332]. Отже, певні непорозуміння з фінансами були і в Слов'яносербській комісії, але таких затримок з виплатами як у Новій Сербії не припускалось.

Не дивно, що незадоволення з цих причин виливались часто в крайні форми. У 1760 р. через невиплату жалування, невидачу провіанту в Новомиргороді серед команди чорногорців піднявся бунт. Капралів Степана Вукотича і Спасоє Цвєтковича підтримали 200 вояків, які зайняли оборону і заявляли, що не здадуть зброю, поки їм не виплатять жалування. Хорват при використанні гармат придушив виступ бунтівників, 58 осіб арештували. Капралів Філіповича та Цвєтковича бито кнутом, вуха відрізано, ніздрі вирвано, на лобі і щоках поставлено тавро. Вони були вислані на каторгу. А мертве тіло головного зачинщика Вукотича на колесо покладено[333]. Всі ці дії І.Хорвата схвалено Сенатом[334].

Про ставлення деяких офіцерів до рядових говорять документи справи Йосипа Олішевського, який подав скаргу на незаконні дії поручика Пандурського полку Карачуна. Описуючи ставлення Карачуна до своїх підлеглих, Олішевський вказує: "Пандура Івана Смоляна невідомо за що нехристиянськи бив і зв'язавши в Крилов послав. Той Смолян до дому свого і сім'ї більше не повернувся — з Росії за кордон утік. Пандура Василя Бузиновського без жодної вини перед Преображенієм в два дні два рази, а в сам день Преображенія господнього ще до початку господньої літургії покликавши у свій будинок, знявши з шаблі паски бив його по щоках і потім повалив його на землю, став бити палицею аж поки мало дух у ньому залишався, а потім майже мертвого віддав під караул і так його калічив, що не лише в минулі часи, але і тепер уже служби пандурської нести не може через слабке здоров'я і завжди хворіє"[335].

Сам Олішевський також постраждав від Карачуна, який у відсутність першого побив дружину капітана, вчинив бешкеття на подвір'ї. Те, що і командир Новосербського корпусу зневажливо і грубо ставився до офіцерів, підтверджує С.Пишчевич. Він пише, що Хорватові нічого не коштувало прилюдно побити будь-кого з офіцерів[336].

Навіть вищі офіцерські чини не лагодили між собою. Перебуваючи в Києві зі своїми командами в 1752 – 1754 рр. генерали І.Шевич та Р.Прерадович на все місто "прославились" своїми сварками. Між ними були постійні непорозуміння через те, що офіцери переманювали один в одного гусарів[337].

---

[331] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 4, арк. 246.
[332] Там само. — Арк. 327.
[333] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 425.
[334] Сенатский Архив. — Т. 11. — С. 340.
[335] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1658, арк. 4 – 5.
[336] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 426.
[337] Андриевский А. Сербы в Киеве // Киевская старина. — 1885. — Т. 11. — С. 382, 395.

Були у новосербців постійні непорозуміння і з місцевими жителями. Серби, вважаючи себе повноправними господарями в регіоні, лише за плату дозволяли косити сіно, випасати худобу, рубати ліс. Уже згаданий поручик Карачун з слободи Троїцької взяв 14 рублів за випас худоби, а на друге літо — вже 23 рублі[338]. Посполиті за право користуватись випасами і землями безкоштовно косили для полків сіно, обробляли землі. Ліс також призначався для будівництва шанців, будинків для сербів, а місцеве населення платило за право його використання. Таке право їм давали "білети" і розписки, отримані від сербських офіцерів.

Про роботу посполитих на користь Новосербського корпусу свідчить і відомість кригцалмейстера Я.Браїлова за 1762 р. Тут, зокрема, вказується про видачу платні українцям, які працювали "на казенних роботах"[339].

Крім цього, новосербці часто насильно відбирали у місцевих жителів їх сіно, худобу. В.Ястребов опублікував у "Записках Одеського товариства історії та старожитностей" документи з "Архіву фортеці Св.Єлизавети", що стосуються саме цієї ми[340]. Траплялись випадки, коли серби захоплювали навіть самих слобожан і змушували їх працювати на себе. Щоб звільнитися, необхідно було внести викуп. Про такий вчинок гусарів Суботцівського шанця доповідав аджамський сотник Кирило Вовк[341].

В ордері Новослобідської канцелярії до сотників слободи Мурзинки вказується, що селянам у Чорний ліс дозволено їздити лише двома дорогами і заборонено ні під яким приводом з'являтися в "новосербських дачах"[342]. Тому сербські ротні командири наказували своїм підлеглим переймати вози селян, які йшли не тим шляхом. Усе це призводило до того, що з регіону, який мав достатньо лісу, через неможливість його використання посполиті повертались назад на території, підвладні Польщі[343].

Така ж ситуація складалась і в Слов'яносербії. У 1756 р. в Слов'яносербську комісію звернувся Бахмутський провінційний магістрат з заявою про неправомірні дії поручика І.Брайковича з полку Р.Прерадовича, який забрав 12 кіп хліба з поля купця Болотова[344]. Тим же роком датовано донесення від Ф.Погрібняка, який сповіщав, що йому все таки повернули 7 волів, яких забрали гусари 4 роти полку Прерадовича[345]. Про вирішення непорозумінь такого порядку з жителями Старого Айдара свідчать і донесення І.Шевича[346].

Усі ці факти представляють інтерес і з іншого боку. Вони вказують на те, яким чином господарювали нові поселенці. Великою мірою це зумовлено тим, що емігранти раніше не займались сільським господарством, а з покоління в покоління жили за рахунок служби. Самі серби неодноразово підкреслювали, що вони справні вояки, а з землеробством і тваринництвом мало знайомі. С.Пишчевич з даного приводу писав: "Ми серби за природою нашою ні до чого більше нахилу не мали як до військової ви"[347].

---

[338] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1669, арк. 2.
[339] Там само. — Спр. 1598, арк. 22.
[340] Ястребов В. Архив крепости Святой Елизаветы // ЗООИД. — 1889. — Т. 15.
[341] Там само. — С. 568.
[342] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 901, арк. 11.
[343] Ястребов В. Архив крепости Святой Елизаветы // ЗООИД. — 1889. — Т. 15. — С. 580.
[344] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 83.
[345] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 98.
[346] Там само. — Спр. 7, арк. 52.
[347] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 6.

Місцеве ж населення склало чимало прислів'їв та приказок про безпорадність новосербців у господарстві, про їхні лінощі і зневагу до праці землеробів[348]. Цікава в даному відношенні і "Пісня про серба", записана В.Ястребовим в Єлизаветградському повіті. Про господарство серба говориться:

Ой сербине, сербиночку
Годі сербувати:
Бери серп, та йди в степ
Пшениченьку жати!
Сербин того не злюбив,
Тільки вусом закрутив...
У сербина чужа хата,
Бо й сам сербин, як гармата,
Худибоньки тільки в нього
Серп, та плахточка картата.
Чом сербина не любить,
Чи не подобонька?
Як сів на коня
То й вся худибонька[349].

Дана пісня — яскраве свідчення відношення місцевого населення до новосербців, які не викликали поваги через своє неробство ("За сербином добре жити, що нічого не робити..."), зневагу до селян.

Серед новоприбулих було також мало людей, обізнаних з ремеслами. Коли засновано Нову Сербію, Сенат вирішив територію її розташування звільнити від місцевих жителів, за виключенням старожилів[350]. Але пізніше, в 1754 р., видано указ, який дозволяв залишати в Новій Сербії місцевих ремісників до "розмноження таких серед сербів". Таке рішення приймалося в результаті численних прохань І.Хорвата[351].

У Новій Сербії склались більш сприятливі умови для влаштування новоприбулих аніж у Слов'яносербії, адже вона розмістилась на території, достатньо заселеній. Слов'яносербія ж знаходилась майже в голому степу і людям з полків І.Шевича та Р.Прерадовича довелося переборювати чимало труднощів, щоб обжитися на новому місці. С.Пишчевич писав з цього приводу: "Ми взнали яке тяжке життя. Пустеля, де ніде голову схилити"[352]. Рядові Шевича і Прерадовича жили спочатку в землянках. Пишчевич згадує, що ніхто не був обізнаний з столярною справою, не мали уявлення і про будівництво житла. Сам автор мемуарів побудував для себе плетений з верболозу курінь, який при першій негоді розвалився. Тому серби, особливо офіцери, намагалися взяти в найми когось із місцевих жителів, щоб якось влаштувати своє життя на новій батьківщині.

Господарство сербів відрізнялось у заможних офіцерів і в рядових, у жителів Нової Сербії і Слов'яносербії, оскільки ці адміністративно-територіальні одиниці мали певні відмінності, пов'язані з кліматом, географічними умовами. Наклали свій відбиток і різні традиції господарювання в даних регіонах.

Основним заняттям сербів було тваринництво, переважно розведення коней. Оскільки серби здавна несли військову службу, то самі забезпечували себе кіньми. Про

---

[348] Материалы по этнографии Новоросийского края, собранные в Елисаветградском и Александрийском уездах Херсонской губернии В.Н. Ястребовым. — Одесса, 1894. — С. 164, 178.
[349] Ястребов В. Песня о сербе // Киевская старина. — 1884. — Т. 10. — С. 757.
[350] Сенатский Архив. — Т. 8. — С. 727.
[351] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10288.
[352] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича... — С. 185 – 186.

їх обізнаність у цій справі говорить той факт, що у 1752 р. сербські офіцери секунд-майор Дмитро Перич і капітан Петро Текелі відряджались у Трансільванію, щоб купити коней для двору імператриці Єлизавети Петрівни[353].

За 1754 р. збереглися відомості з полків І.Шевича і Р.Прерадовича зі вказівками числа офіцерів та рядових у полках і кількістю коней, яких вони мали. В підрозділах І.Шевича половина рядових не мала коней, а у формуваннях Р.Прерадовича їх мали всі[354].

Традиційно так склалося, що на території Південної України табунами гарних коней, які користувалися попитом, володіли і запорожці. З появою сербських поселенців з'явились і нові породи, що сприяло розвитку даної галузі тваринництва. Тому цілком закономірно, що в першій половині XIX століття на ярмарки в Єлизаветград за кіньми приїздили промисловці з Москви і Петербурга[355].

Заняття тваринництвом, а також особисті потреби мали забезпечувати земельні наділи, які отримали колоністи: на капітана — 100 десятин, на поручика — 80, підпоручика — 70, прапорщика — 50, рядові отримували від 10 до 15 десятин[356]. З цього приводу один із переселенців писав на батьківщину в Банат: "Вести торгівлю і худобу розводити дозволяється, а орати, хто скільки зможе"[357].

Більшість рядових жили за рахунок спільних припасів роти. Разом повинні були заготовляти сіно, хліб, частина яких направлялась і в розпорядження полкових канцелярій для потреб полку. Жалування йшло на харчування і амуніцію, яку вони мали самі оплачувати. Тому коштів на худобу і знаряддя праці не вистачало. У відомостях зі Слов'яносербії за 1757 р. про господарства рядових часто сказано, що або "нічого з обзаведення не має", або коня чи корову[358].

Зовсім інакше жили заможні офіцери. За вищезгаданими відомостями у генерал-майора І.Шевича налічувалось 170 коней, тоді як гусари їх не мали[359].

У 1762 р. у прем'єр-майора Серезлія (з Хорватового гусарського полку) купували будинок у Новоархангельську для Брацлавської прикордонної комісії. Складений кошторис докладно описує дворище Серезлія. Будинок покритий ґонтом, цегляний фундамент, груби, викладені кахлями; окремо зведено покої для челяді, погріб, сарай і стайня (всі будівлі також покриті гонтом) [360].

Досить яскраво описав життя "вихідців з Цесарії" О.Гангеблов, який був близько знайомий з родиною Текелі. Він згадував, що жили сербські поміщики в дерев'яних будинках, які з пихою називали "палацами", мали безліч прислуги. В кожному "палаці" був свій мундир і напіввійськовий статут. Ввечері господар виходив "до зорі", а челядь з музикою та барабанним боєм крокувала по двору. Такі порядки були заведені у Лазаря Абрамовича Текелі (молодшого брата відомого генерал-поручика Петра Абрамовича). Виїздив він у дорогій кареті з трьома парами коней в угорській упряжі, кучер і два гайдуки, що стояли позаду карети, одягнуті в мундири. Гангеблов наголошує, що Лазар

---

[353] ЦДІАУК, ф. 59, оп. 1, спр. 2100, арк. 1.
[354] Там само, ф. 1413, оп. 1, спр. 1, арк. 69 зв. – 70.
[355] Соловьева Т. Н. Экономическое развитие Херсонской губернии в первой половине XIX в. // Первая Правобережная научная конференция по историческому краеведению: Тезисы докладов. — Кировоград: КДПИ, 1988. — С. 58.
[356] Історія міст і сіл Української РСР: В 26 т. — Луганська область. — С. 6.
[357] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 132.
[358] Там само. — С. 133.
[359] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 1, арк. 69 зв.
[360] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1687, арк. 5 – 6.

Абрамович був ще відносно небагатий, бо мав не більше, як п'ять-шість тисяч десятин землі[361].

Але такий опис зроблено дещо пізніше, наприкінці століття. За часів існування Нової Сербії і Слов'яносербії сербські офіцери лише розпочинали влаштування свого господарства. Проте, вже в 1758 р. генерал-майор І.Шевич мав будинок, млин, 20 табунів коней, 1365 голів рогатої худоби; його ж полку секунд-майор Г.Філіпович — будинок, слободу, 15 коней, 20 голів рогатої худоби[362].

І.Хорват неодноразово звертався до запорожців із проханням відшукати коней, які викрадено гайдамаками з його хутора. Серед них — породисті скакуни, привезені з Австрії, ціна яких на той час доходила до 150 рублів[363]. Про заможність Хорвата свідчить і той факт, що він хотів своїм коштом побудувати в Новій Сербії монастир[364]. За спогадами С.Пишчевича, Хорват мав гарний дерев'яний будинок, флігелі для челяді, надвірні будови зі стайнею більш як на 50 коней. Садиба оточена липовими алеями з великим садом[365].

Відомості про прекрасний Хорватовий сад підтверджуються таким прикладом. В 1762 р. на прохання гетьмана К.Розумовського командир Новосербського корпусу через свого підданого посилав до графа 30 тисяч виноградних лоз, які посланець мав би посадити, за що і отримає винагороду[366].

Незважаючи на судову справу над Хорватом, після якої його родина майже все втратила, нащадки генерал-лейтенанта мали чималі володіння. Так, Самійло Іванович володів п'ятьма поселеннями в Олександрійському повіті[367].

Мати гарні садиби і господарство офіцерам дозволяло жалування, яке вони отримували. Крім того, як уже було сказано, вони насильно примушували працювати місцеве населення на себе, а пізніше за чини отримували цілі села з кріпосними. Як пише македонський дослідник А.Матковський, сербські офіцери стали поступово перетворюватись на панство[368].

І.Хорват, який був фактично повновладним господарем у Новій Сербії, збагачувався і за рахунок махінацій з коштами Новосербського корпусу, поборів зі своїх підлеглих і місцевого населення. В сенатському указі від 11 червня 1763 р. про слідство над Хорватом зокрема говорилось, що він утримував на свою користь з жалування офіцерів і рядових, часто позичав у місцевих купців гроші на рахунок своїх офіцерів[369]. У відомостях Я.Браїлова за 1762 р. неодноразово згадується про видачу невідомо кому певних сум "на секретні витрати"[370]. Не виключено, що це справа рук Хорвата, бо саме в цей час у Новій Сербії працювала комісія полковника Спічинського і командир Новосербського корпусу неодноразово відвозив у Сенат різним чиновникам подарунки, щоб уладнати справу.

У 1755 р. І.Хорват вніс до Сенату пропозицію: дозволити в Новій Сербії винокуріння і оптовий продаж горілки усім жителям, а роздрібну торгівлю віддати на викуп або обкласти податком. Прибутки з цього передавати на потреби Нової Сербії. Тут же

---

[361] Воспоминания декабриста А Гангеблова. — С. 228, 231.
[362] Бажова А.П. Из югославянских земель — в Россию // Вопросы истории. — 1977. — № 2. — С. 132.
[363] ЦДІАУК, ф. 229, оп. 1, спр. 99, арк. 124, 127.
[364] ПСЗРИ. — Т. 15.— № 11106.
[365] Известие о похождении Симеона Степановича Пишчевича… — С. 401.
[366] ДІМ, ф. 13, КП – 38299 / Арх – 309, арк. 1.
[367] Шишмарев В.Ф. Романские поселения на юге России. — Л.: Наука, 1975. — С. 88.
[368] Матковски Александар. Македонскиот полк во Украина. — С. 202.
[369] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 11861.
[370] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 1598, арк. 12, 15.

Хорват указував, що і йому як полковникові гусарського полку слід відраховувати частину прибутків із шинків, які знаходяться в Новомиргороді. Сенат указаний проект затвердив[371]. Таким чином, у руках генерал-лейтенанта опинився один із найвигідніших промислів, який давав чималі прибутки.

За тим же сенатським указом дозволялось винокуріння і соляні промисли в Слов'яносербії "без підриву бахмутському винокурінню"[372]. Як і в Новій Сербії дозволялося здавати на відкуп шинки і роздрібну торгівлю. Проте в Слов'яносербії, за пропозицією І.Бібікова, податки з продажу горілчаних виробів мали йти на потреби полків І.Шевича та Р.Прерадовича[373].

У Слов'яносербії важливу роль відігравало видобування солі. Соляні промисли базувались тут на традиціях солеваріння в Бахмуті і Торі.

Із зростанням міст виникає необхідність у будівельних матеріалах. Тому з'являються цегельні "заводи". О.Пишчевич згадує, що за часів І.Хорвата в Чутівському лісі існував і скляний завод[374].

Досить розвиненим було млинарство. Млини будували вітряні, водяні і земляні, коли механізм приводився в рух за допомогою тяглової сили.

На початку XIX століття в одному лише Єлизаветграді нараховувалось 5 цегельних, 7 шкіряних, 12 салотопних, 4 мильних, 3 свічкових і 1 пивоварний "заводи"[375]. Проте згадані підприємства промисловості мали більш кустарний характер. Отже, всі промисли і ремесла, що розвивались на території Нової Сербії та Слов'яносербії, були в основному пов'язані з переробкою сільськогосподарської продукції.

Сільське господарство, як і на інших територіях України, залишалось основою економіки у вказаних регіонах. Однак в умовах Південної України йому притаманна своя специфіка.

Більшість населення віддавала перевагу тваринництву, оскільки воно не вимагало такої кількості робочих рук, як землеробство. Розводили коней, рогату худобу, особливо волів, що були основною тягловою силою в господарстві. Молдавани і волохи, які разом з сербами переселились у Нову Сербію, займались вівчарством, що давало непогані прибутки. Пізніше воно стане однією з найбільш розвинутих галузей тваринництва на території Південної України. Особливо цінною породою будуть тонкорунні іспанські мериноси, яких розводили тут із середини XVIII століття[376]. Про поширення тваринництва говорить і такий факт. В 1769 р. кримський хан Крим-Гірей з кіннотою напав на Нову Сербію. Французький резидент барон де Тотт, який був при ханові в цьому поході, згадував, що кожен татарин гнав з собою в середньому 60 овець і 20 волів[377].

Землеробство в сербських поселеннях, як і в цілому на Півдні України мало досить низький рівень розвитку. Навіть говорячи про рільництво Південної України в середині XIX століття, А.Скальковський називає його напівдиким у порівнянні з сіль-

---

[371] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10610.
[372] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10610.
[373] ЦДІАУК, ф. 1413, оп. 1, спр. 8, арк. 214.
[374] Примечания Александра Пишчевича на Новороссийский край // Киевская старина. — 1884. — Т. 8. — С. 120.
[375] Соколов К. Историческая и статистическая записка о военном городе Елисаветграде. // ЗООИД. — 1848. — Т. 2. — С. 390.
[376] Соловьева Т.Н. Экономическое развитие Херсонской губернии в первой половине XIX в. // Первая Правобережная научная конференция по историческому краеведению: Тезисы докладов. — С. 59.
[377] Записка барона Тотта о татарском набеге 1769 г. на Ново – Сербию // Киевская старина. — 1883. — Кн. 10 – 11. — С. 169.

ським господарством країн Європи[378]. Сербські поселенці були мало обізнані з сільськогосподарською працею, тому перейняли від місцевого населення культуру обробітку землі. У даному регіоні землю орали переважно важким українським плугом "сабаном" з залізним ралом, у який впрягали волів[379]. Сіяли жито, пшеницю, ячмінь, овес, просо, гречку, льон, коноплі. Але всі перераховані культури, крім жита і пшениці, займали мізерні площі.

У 1752 р. царський уряд дозволив переселитися в Нову Сербію разом з підлеглими І.Хорвата і болгарам, які до того вийшли в Польщу[380]. Це було започаткування численних болгарських колоній, які засновано пізніше в першій половині XIX століття. Саме болгари принесли досить високу культуру садівництва і городництва. Їх городники використовували навіть штучне зрошування — велике колесо з підвішеними відрами, які черпали воду з річки і наливали в корита[381]. Болгари користувалися великою повагою серед місцевих жителів за свою працелюбність і майстерність. Значення культурного впливу цього народу на землеробство Південної України підкреслював і Д.Багалій у своїй роботі, присвяченій заселенню краю[382].

Займалось населення і допоміжними галузями господарства — рибальством, бджільництвом. В одному з донесень І.Хорвата про розбій гайдамак згадується про існування великих пасік у Чорному лісі біля п'ятнадцятої роти[383].

Звичайно, що сільське господарство і промисли не могли розвиватися без торгівлі. Сербські колонії, а особливо Нова Сербія, мали виключне положення для ведення торгівлі. Ще в іменному указі від 11 січня 1752 р. про заснування Нової Сербії тут дозволялось вести внутрішню торгівлю і прикордонну — з Кримом, Молдавією і Польщею, а товари, які будуть вивозитись у Росію чи інші регіони України, обкладались митом[384]. Того ж року в Нову Сербію відпускалась російська монета і вказувалось, що від мита звільнялись товари, що йшли з Гетьманщини і Слобожанщини, які були необхідні для харчування і господарства новосербців[385]. Тобто уряд у торгівлі створював сприятливі умови для сербських поселенців та іноземних купців, які торгували в Новій Сербії, але не бажав, щоб тут зміцнили свої позиції купці з інших регіонів України. Така тенденція збереглася і надалі. В 1762 р. указом підтверджувались виключні права на торгівлю біля Єлизаветграда розкольників[386]. За царським маніфестом 1784 р., саме російські та іноземні купці дістали право на необмежену торгівлю в містах Південної України[387]. Пізніше, коли територію, де розмістилась Нова Сербія, Росія стала вважати остаточно своєю, було вирішено встановити митні кордони за межами Нової Сербії[388].

Про тісні торгові зв'язки Нової Сербії з Польщею, Молдавією, Кримом говорить чимало документів. У 1754 р. Сенат дозволяє приходити на ярмарок у фортецю

---

[378] Скальковский А. Хронологическое обозрение истории Новороссийского края… — Ч. I. — С. 163.
[379] История Украинской ССР. В 10 т. — Т. 3. Вторая половина XVII – XVIII в. — С. 595.
[380] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9919.
[381] Бабенко В.А. Этнографический очерк народного быта Екатеринославского края. — Катеринослав: Тип. губ. земства, 1905. — С. 68.
[382] Багалій Д.І. Заселення Південної України і перші початки її культурного розвитку. — Харків: Вид-во "Союз", 1920. — С. 83.
[383] ІР НБУ, ф. IX, спр. 242, арк. 5.
[384] ПСЗРИ. — Т. 13.— № 9924.
[385] Там само. — Т. 13.— № 10013.
[386] Там само. — Т. 16.— № 11683.
[387] Рибалка І.К. Історія України. Ч. І. Від найдавніших часів до кінця XVIII ст. — Харків, Основа, 1995. — С. 310.
[388] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 153.

Св.Єлизавети турецьким підданим. Особливо наголошувалось, що необхідний суворий контроль, щоб останні не пішли в Росію, минаючи митниці[389].

Вказані питання на місці повинен був вирішувати головний командир Новосербського поселення І.Глєбов. До нього в 1755 р. звертався Ібрагім-паша для вирішення проблеми забезпечення недоторканості на кордонах купців обох сторін[390]. Глєбову ж повідомляли про жителів Гетьманщини, які йшли через Нову Сербію торгувати в різні місця Криму[391].

Сюди ж у Нову Сербію російські купці сповіщали у 1762 р., що Очаківський паша за наказом хана не дозволяє вивіз деяких товарів (наприклад, коси, з яких ніби-то роблять шаблі — з ними затримали два кораблі[392]. А в 60-х роках Єлизаветградський купець Семен Сенковський відправляв товар у Константинополь через Хаджибейську пристань[393].

Торгували жителі Нової Сербії деякими мануфактурними товарами, продуктами сільського господарства. Одним із найбільш прибуткових промислів була торгівля худобою. Її скуповували у селян і відганяли до Польщі. В Новій Сербії попитом користувались тканини, вироби з металу, посуд, льон[394]. З-за кордону (зокрема з Польщі) заборонялось ввозити лише горілку, оскільки і новосербці, і козаки свого часу отримали право вільного винокуріння. До того ж у такий спосіб у Польщу вивозились російські гроші[395].

Важливою формою внутрішньої торгівлі були ярмарки, на які приїздили іноземні купці, а також купці, міщани, чумаки з Росії, Лівобережної України, Запорозької Січі. В Єлизаветграді у 80-х роках XVIII століття організовувалось чотири ярмарки на рік: Середпостна, Георгіївська, Семенівська і Спиридонівська[396]. Ярмарки Новомиргорода та Єлизаветграда мали не лише місцеве значення, вони обслуговували значну територію Південної України. Таким чином, вказаний регіон включався в систему всеросійського ринку, що починав створюватись.

Крім ярмарок, постійно збирались торги і базари. У 1757 р. в Єлизаветграді було вже 14 постійно діючих крамничок, які міщани відкривали у себе вдома, або орендували для цього приміщення. Серед них дві крамниці належали відставним військовим із сербських полків. Ці дані повідомлялись бургомістром форштадта комендантові фортеці Св.Єлизавети О.Глєбову[397].

Деякі купці та міщани брали казенні підряди і забезпечували всім необхідним військові формування, яких було вдосталь у Новій Сербії. У відомостях про витрати з новосербської суми за травневу третину 1762 р. вказується, зокрема, про видачу міщанину Івану Масленникову за папір для гарнізонної канцелярії; греку Тимілею за 49 листів скла; калужському купцю Науму Денисову за куплені для фортеці Св.Єлизавети цвяхи і паклю[398].

---

[389] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10303.
[390] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 180, арк. 97.
[391] Там само. — Спр. 149, арк. 32 — 34.
[392] ДІМ, ф. 13, КП – 38212 / Арх – 223, арк. 17.
[393] Соколов К. Историческая и статистическая записка о военном городе Елисаветграде // ЗООИД. — 1848. — Т. 2. — С. 395.
[394] Шамрай С. До історії залюднення Степової України в XVIII ст. (Крилівщина і Лизаветщина) // ЗІФВ. — 1929. — Кн. XXIV. — С. 286.
[395] ПСЗРИ. — Т. 16.— № 11686.
[396] Пашутин А.Н. Исторический очерк г. Елисаветграда. — С. 45.
[397] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 252, арк. 5.
[398] Там само. — Спр. 1598, арк. 15, 27, 32.

Примітний той факт, що більшість купців Єлизаветграда, Новомиргорода, Новоархангельська були росіянами, переважно старообрядцями. Досить часто в різних відомостях згадуються купці-греки[399].

Про розвиток торгівлі в Слов'яносербії даних мало. Зовнішня торгівля тут регламентувалась указом від 25 липня 1755 р.[400] Згідно з ним організовано головну митницю в Бахмуті, а також у Луганській станиці. В Слов'яносербії були інші умови для зовнішньої торгівлі. Це пов'язано з тим, що дана адміністративно-територіальна одиниця розміщувалась неподалік кордонів Російської імперії, а уряд надзвичайно пильнував, щоб іноземні купці не могли йти в Росію, минаючи митниці.

В "Архіві фортеці Св.Єлизавети" збереглись деякі відомості про позики під проценти церковних грошей. Практично лише дві категорії населення брали позики — купці та офіцери сербських полків[401]. Таким чином, функції банку своєрідно виконувала церква.

Російський уряд був зацікавлений у розвитку зносин з іншими країнами. Особливе місце у цих планах відводилось Південній Україні, зокрема Новій Сербії, яка мала кордони з Польщею. У березні 1762 р. в Сенаті заслухали доповідь надвірного радника Лодигіна, якого було відряджено на Південь "для комерційних приміток". Лодигін пропонував вести торгівлю з Туреччиною, Німеччиною і навіть Італією через Нову Сербію, минаючи землі Польщі. Можна було йти двома шляхами: через Нову Сербію і невелику частину Польщі від Торговиць; або ж з Нової Сербії через Слобідський полк на р. Синюшин Брід, взагалі не торкаючись Польщі. І.Хорват, мовляв, обіцяв купцям охорону, щоб останні не боялись нападів гайдамак[402]. Проте, до якої думки дійшов Сенат з цього приводу — невідомо.

Отже, сербські колонії Нова Сербія і Слов'яносербія в середині XVIII століття являли собою унікальні адміністративно-територіальні формування. З огляду на стратегічні інтереси Російської імперії, уряд був зацікавлений в організації чіткого управління на вказаних територіях. З цією метою дані адміністративно-територіальні одиниці підпорядковувались безпосередньо установам центральної влади: Нова Сербія — Сенату, Слов'яносербія — Військовій колегії. Однак така система виявилась недієвою. Органи контролю знаходились надто далеко, а функції місцевих керівників, особливо в Новій Сербії, нечітко окреслені, що викликало постійні непорозуміння. Саме з цих причин стали можливі зловживання місцевої адміністрації.

Намагання уряду заселити край без участі місцевого населення і у зв'язку з цим надання іноземним поселенцям більших прав і привілеїв призвело до конфліктів між посполитими і козаками, з одного боку, і новими жителями регіону — з іншого.

Поселяючи сербів на території Південної України, російський уряд, у першу чергу, переслідував мету зміцнення південних кордонів. Але згодом саме життя вже підказувало необхідність господарчого освоєння краю. Цій нагальній потребі і слугували закони про торгівлю і промисли на пільгових умовах у Новій Сербії та Слов'яносербії.

Розглядаючи розвиток торгівлі, промисловості і сільського господарства на вказаних територіях, неможливо виокремити частку, яку внесли саме сербські колоністи. Поодинокі відомості про їх господарство не дають змоги зробити певні висновки про розмір і силу впливу сербських чинників на життя краю у даній сфері. Але, безсумнівно, саме іноземці привертали увагу уряду, який створював сприятливі умови для життя

---

[399] Там само. — Арк. 1 – 33.
[400] ПСЗРИ. — Т. 14.— № 10437.
[401] ІР НБУ, ф. ІХ, спр. 248, арк. 6.
[402] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 135.

і господарювання. І якщо не колоністи, то досить часто місцеві купці, ремісники, селяни використовували їх на свою користь, а значить і на користь економіки регіону.

Нова Сербія в 50 – 60-х роках XVIII століття займала більш вигідне положення, ніж Слов'яносербія. Маючи тісні відносини з Кримом, Молдавією, Польщею, тут склались сприятливі умови для розвитку торгівлі. Це викликало зростання міст — Єлизаветграда, Новомиргорода, Новоархангельська, Глинська та інших. Але згодом, коли Росія отримає вихід до Чорного та Азовського морів, територія ця втратить значення. До того ж у Новій Сербії основою економіки було сільське господарство. Жителі міст інших регіонів України вже починали втрачати свої зв'язки з землею, міщани ж Єлизаветграда, Новомиргорода на життя заробляли, в основному, займаючись сільським господарством[403].

Слов'яносербія ж не мала таких сприятливих умов для землеробства. Тому ще в 50 – 60-х роках XVIII століття тут віддається перевага племінному тваринництву, соляним та іншим промислам. На початку 90-х років Петро Іванович Штерич, син одного з перших сербських поселенців, відкрив на даній території багаті поклади вугілля і залізної руди, за що отримав у нагороду орден Св. Володимира 4 ступеня[404]. З цього часу розпочалася нова сторінка в історії регіону.

Чимало сербських офіцерів стали заможними землевласниками. В Слов'яносербії це були Штеричі, Войковичі, Прерадовичі, Шевичі; в Новій Сербії — Хорвати, Чорби, Текелії.

Соціально-економічні зміни в Південній Україні у другій половині XVIII століття певною мірою викликані заснуванням Нової Сербії та Слов'яносербії. За допомогою даних адміністративно-територіальних формувань указаний регіон входив у систему загальноросійського адміністрування, що поступово стирало відмінності в становищі Південної України в складі Російської імперії.

Ольга Посунько

[403] Соколов К. Историческая и статистическая записка о военном городе Елисаветграде // ЗООИД. — 1848. — Т. 2. — С. 390.

[404] Сенатский Архив. — Т. 12. — С. 121.

СРБИ — ШТАБ-ОФИЦИРИ И ГЕНЕРАЛИ У РУСКОЈ ВОЈСЦИ У XVIII ВЕКУ

У свом «Извештају сабраном из разних аутора...»[1], Симеон Пишчевић је, при крају свога рукописа који има 104 листа, дао и списак Срба-официра у руској војсци током, готово целог, XVIII века. Пишчевић је у тај списак укључио само оне Србе који су, по оновременој терминологији, имали неки од чинова генерала (генерал-мајор или генерал-поручник) и «штаб-официра» (секунд-мајора, премијер-мајора, потпуковника, пуковника и бригадира). «Обер-официри» (сержанти, поручници и капетани) и «унтер-официри» (капрали, рот-мистри, квартер-мистри и вах-мистри) нису наведени у списку.

Списак садржи 98 имена са податком о чину, вероватно највишем, који је свако од њих достигао. Двојица од њих 98 нису били официри (Сава и Јефим Владисављевић), тако да се у списку налази укупно 96 генерала и официра, односно 25 генерала и 71 «штаб-официр».

Пишчевићев списак Срба приредила је путем непосредне анализе Пишчевићевог рукописа, и објавила, у новије време, Мирјана Д. Стефановић[2].

Седамдесетак година раније, Пишчевићев списак преузео је и објавио др Мита Костић у својој књизи о насељима Срба у Русији,[3] али му је као извор, вероватно, послужила штампана верзија Пишчевићевог дела кога је за штампу приредио Нил Попов[4].

Милош Црњански се несумњиво користио списком из Костићеве књиге кад је, на последњим страницама «Сеоба II», истина у скраћеном обиму а са својим допунама, навео имена Срба официра.

Упоређивањем са изворним Пишчевићевим списком, и код М.Костића и код М.Стефановић уочене су мање грешке у транскрипцији појединих имена (на пример, код Костића: уместо Ранковић, треба Рајковић,[5] или код М.Стефановић: уместо Лабош, треба Лалош).

Током истраживања архивских докумената у архивима Москве и Кијева, наишао сам на веома бројне документе који потврђују ваљаност Пишчевићевог списка — кад је реч о Србима које је он навео у свом писку. Међутим, изворни архивски документи открили су веома важну мањкавост Пишчевићевог списка — знатан број Срба, високих

---

[1] Потпуни наслов, у преводу на српски језик, гласи: «Извештај сабран из разних аутора и сведен у историју преводом на словенски језик, о народу словенском, Илирији, Србији, и свим тој српској нацији негдашњим кнезовима, краљевима, царевима и деспотима, такође нека објашњења о Грчкој, Турској и о давно бившем угарском бунту, а напослетку о изласку српског народа у Русију, сачињен генералмајором Симеоном Пишчевићем, његовим сопственим трудом и руком, започет пре неколико година, окончан 1795 г. I део». — Архив САНУ(Београд), сигн. 9238 (Библиотека Матице српске, сигн. МК, инв. бр. МФ 217).

[2] Списак је објављен у чланку Мирјане Д. Стефановић — Симеон Пишчевић — грађа за историју српске књижевности // Даница — српски народни илустровани календар за 1995 г. — Београд: Вукова задужбина, 1995.

[3] Костић Мита. Српска насеља у Русији — Нова Србија и Славеносрбија // Српски етнографски зборник. — Књига XXVI. — Београд: Српска краљевска академија, 1923.

[4] Вестник Европы. — СПб., 1870.

[5] Прегледајући на хиљаде листова архивских докумената, нисам наишао ни на једног Србина са презименом Ранковић, него са презименом Рајковић. Види и: Лалић Средоје. Архивска грађа о нашој земљи у архивима и другим установама СССР. — Сремски Карловци: Заједница архива Војводине, 1972. На страници 106 забележен је Рајковић Симеон који је 1753 г. дошао из Цесарије у Русију, у Шевићев пук, и унапређен у чин поручника.

официра, у њему није наведен. Интегрисањем података из Пишчевићевог списка, са подацима до којих сам дошао коришћењем архивских и штампаних извора — настао је нови списак Срба генерала и штаб-официра, у коме је наведено нових 56 имена, а њихов укупан број износи 152.

Главни извор за допуну података о официрима на Пишчевићевом списку или о Србима који нису били на Пишчевићевом списку, био је архивски фонд «Хусарски одсек Канцеларије Војне колегије» («*Гусарское повытье Канцелярии Военной колегии*» — архивски фонд № 10) у Централном државном војно-историјском архиву СССР у Москви (сада: *Российский государственный военно-исторический архив, Москва*)[6]. Занимљиво је да у штампаним радовима српских или иностраних аутора о овој тематици, нисам наилазио упућивања на документе овог веома богатог и добро сачуваног архивског фонда.

Други примарни извор података био је архивски фонд «*Слов'яносербська комісія*» (архивски фонд № 1413) (*Центральний державний історичний архів України. Київ*)[7].

Штета је што, изгледа, нико од домаћих архивиста и историчара није истраживао архивски фонд «*Ландмилицкое повытье Канцелярии Военной коллегии*» (архивски фонд № 14, *Российский государственный военно-исторический архив, Москва*). Документи овог архивског фонда бацили би прилично светла на слабо познату историјску судбину «старог» Српског хусарског пука током његовог неуобичајено дугог, вишедеценијског постојања (од 1727 г.), па и на судбину Срба официра који су у њему службовали (све до 80-их година XVIII века).

Од публикованих дела послужио сам се *Мемоарима* Симеона Пишчевића[8] и мултиграфисаним делом Н.Василенко: *Насељавање јужне Украјине половином XVIII столећа (1734 – 1775)*[9]. За Пишчевићеве *Мемоаре* определио сам се зато што сам се уверио, консултујући многобројне архивске документе из тога времена, у веродостојност свих факата које је он у својим списима наводио. За дело Н.Полонске определио сам се, пак, стога што је настало изразито великим ослањањем на примарне архивске изворе.

---

[6] Припада групи архивских фондова који су настали у оквиру Војне колегије (постојала од 1717 до 1802 гг.) која се делила на «експедиције» (одељења) и «повитја» (одсеке). Хусарски одсек Канцеларије Војне колегије, судећи по грађи која се односи на период 1723 – 1793 гг., бавио се војним аспектима оснивања, устројства и ангажовања хусарских (коњичких) пукова. Према «водичу» тога Архива, архивски фонд садржи укупно 4 749 архивских јединица. Током истраживања грађе тога фонда, прегледао сам укупно 90 укоричених свезака докумената, са око тридесет хиљада листова. Микрофилмована је само једна свеска (№ 73, по «опису» 2/109) која садржи документе из 1752 – 1754 гг. (око 580 страница). Микрофилм се чува у Архиву Војводине у Новом Саду (сигн. МФ ролне 233).

[7] Славјаносербска комисија образована је 1753 г. са задатком да се бави распоређивањем досељених Срба, снабдевањем и издржавањем новосрбских и славеносрпских пукова и унутрашњим уређењем Нове Србије и Славеносрбије. Била је подређена Сенату и Војној колегији. Укинута је успостављањем Новоросијске губерније, 1764 г. Документи су укоричени у 52 свеске које имају од четрдесет до око хиљаду ликова. Снимања или копирања докумената на основу већ спроведених истраживања, још није било.

[8] Изворни наслов овог дела гласи: «Известија о жизни и похождении Симеона Пишчевича, сина Степанова». Почевши од 1961 г., до сада су на српском језику штампана четири издања његових мемоара.

[9] Полонська-Василенко Н. Заселення Південної України в половині 18 ст. (1734 – 1775). — Т. I, II. — Мюнхен: Український Вільний Університет, 1960.

Канцелярія Новосербського корпусу.

Податке о извесном броју официра у Пишчевићевом списку нисам могао потврдити сигнатурама архивских докумената које сам наводио. Ипак сам уверен да су његови наводи о тим официрима тачни. Темељније истраживање докумената наведених архивских фондова сигурно би их потврдило.

Сигнатуре многих забележених докумената о појединим официрима нисам наводио у списку који у наставку следи, него тек само онолико колико је неопходно за потврду да су ти официри постојали и да су били у том чину. Навођење докумената о њима док су били у чиновима обер- и унтер-официра, у потпуности сам изоставио.

Ради сажимања текста употребљене су скраћенице[10] за означавање извора који су послужили за израду обједињеног списка Срба — штаб-официра и генерала.

1. АДАБАША, НИКОЛАЈ, Стефановић — пуковник

Слободски хусарски пук, 1757 (НПВ, I, 163; ГП, Оп. 2/109, Е. х. 41).

2. АДАБАША, СТАНЧУЛ — секунд-мајор

Шевићев или Прерадовићев хусарки пук, 1763 (ССК, Е. х. 29).

3. АДАБАША, ФЕДОР — секунд-мајор

Шевићев или Пререадовићев хусарски пук, 1761 -1763 (ССК, Е. х. 29).

Молдавски пук, 1777 (ГП. Оп. 1/74, Е. х. 218, део 2).

*АДАБАША — пуковник

Дњепровски хусарски пук, 1772 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221; НПВ, II, 61).

4. АЛБАНЕЗ, ИВАН — мајор

Српски хусарски пук, 1731 (Полное собрание законов Российской империи, 6062).

5. БАЈКОВИЋ, МАРКО — секунд-мајор

Српски хусарски пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).

6. БОГДАНОВ, ГЕОРГИЈЕ, Михаиловић — генерал-мајор

(ИСП).

7. БОГДАНОВ, ИВАН — секунд-мајор

Саратовски хусарски пук, 1790 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/10).

8. БОГДАНОВ, МИХАИЛО — секунд-мајор

1764 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 54).

9. БОЖИДАРЕВИЋ –мајор

Основао село Божидаревку, 1760, (НПВ, II, 137).

10. БОЖИЋ, ИВАН, Пантелејмоновић — «Сербин» — генерал-мајор

(ИСП).

Украјински драгунски пук, 1732; Српски хусарски пук, 1739 -1741; Нежински хусарски пук; Черниговски хусарски пук, 1748 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 1).

11. БОЖИЋ (Панић), ПАНТЕЛЕЈМОН-Пана — пуковник

Малоруски черниговски хусарски пук, 1704 – 1711 (МСП).

12. БОШКОВИЋ — премијер-мајор

---

[10] С к р а ћ е н и ц е:

ИСП = Известие... Симеона Пишчевића.

МСП = Мемоари Симеона Пишчевића.

НПВ = Наталија Полонска-Василенко (број тома, и број странице).

ГП = Архивски фонд «Гусарское повите...», са бројем «Описа» (нека врста деловодника) и бројем «Е. хр.». (јединице чувања у оквиру тог «Описа»).

ССК = Архивски фонд «Славјаносербска комисија» (са бројем свеске у оквиру архивског фонда).

ОЖК = Описаније живота мога.

МКИ = Мита Костић: Историја Нове Србије и Славеносрбије.

* Редни број испред презимена није стављен у оним случајевима кад није било могуће да се утврди на којег официра са једнаким презименом (и именом) се наведени подаци односе.

Хорватов новосербски хусарски пук, 1759 (НПВ, II, 83).
Црни хусарски пук, 1766 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 74).
13. БУКИНСКИ, СТЕПАН — мајор
(ИСП).
14. ВАНИЈ, ТЕОДОР — мајор
(ИСП).
15. ВЕЛИЧКОВ — премијер-мајор
1763 (МСП, стр. 439, 440, 442, 444).
16. ВЕСЕЛИНОВ, ПАВЛЕ — секунд-мајор
1790 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/10).
17. ВИТКОВИЋ, СТЕФАН — бригадир
(ИСП).
Српски хусарски пук, 1750 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 15).
18. ВУЈИЋ, ГЕОРГИЈЕ — мајор
(ИСП).
19. ВУЈИЋ, ИВАН — секунд-мајор
(ИСП).
Македонски хусарски пук, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 219/2).
20. ВУЈИЋ, МАКСИМ –мајор
Хорватов новосербски хусарски пук, 1761 (МСП).
21. ВУЈИЋ, ПАВЛЕ — потпуковник
(ИСП).
Олвиопољски хусарки пук, 1792 (ГП, О.п. 1/74, Е. х. 221/8).
22. ВУКОТИЋ, ИВАН — потпуковник
(ИСП).
1789. Ослобођен службе 1793 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/11).
23. ГОЛУБ, ИВАН –мајор
(ИСП).
24. ГОЛУБ, ПЕТАР — мајор
(ИСП).
25. ДАВИДОВИЋ, АРСЕНИЈЕ — пуковник
(ИСП).
26. ДРАШКОВИЋ, СИМЕОН — потпуковник
Јекатеринославски пук. 1783 (ГП. Оп. 1/74, Е. х. 220/11).
27. ЂАКОВ, Никола — секунд-мајор
Харковски пикинеријски пук, 1776 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/2).
28. ЂОРИЋ, — пуковник
Српски хусарски пук, 1758 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 51).
29. ЂУРЂЕВ, ЛАЗАР — премијер-мајор
Српски хусарски пук, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 15. и 18).
30. ЖИГИЋ, СТЕПАН, Осипов — секунд-мајор
(ИСП).
Македонски хусарски пук, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/3).
31. ЗОРИЋ, МАКСИМ — генерал-поручник
(ИСП).
Прерадовићев славјаносербски хусарски пук, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 36).
Венгерски хусарски пук (МСП).
Изјумски хусарски пук, 1765 (МСП).
32. ЗОРИЋ, СИМЕОН, Гавриловић — генерал-мајор

(ИСП).
33. ЈАНКОВИЋ, ТЕОДОР, Ивановић-Миријевски — бригадир
(ИСП).
34. ЈАНОВ, АДАМ — потпуковник
Молдавски хусарски пук (МСП).
35. ЈЕЗДИМИРОВИЋ, ЈАКОВ — потпуковник
Прерадовићев славјаносербски хусарски пук (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 40. и 45).
36. ЈУЗБАША, АЛЕКСЕЈ — мајор
(ИСП).
37. ЈУЗБАША, КОНСТАНТИН, Николајевић — бригадир
(ИСП).
Бахмутски хусарски пук, 1765 (ССК, Е. х. 46).
38. КОСАВЧИЋ, ВАСИЛИЈЕ — пуковник
(ИСП).
39. КРЕСТИЋ, АЛЕКСЕЈ — секунд-мајор
Црни хусарски пук, 1774 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/1).
40. ЛАЛОШ, КОНСТАНТИН, Николајевић — генерал-мајор
(ИСП).
41. МАНОЈЛОВИЋ, ПЕТАР — секунд-мајор
1790 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/10).
42. МАРЈАНОВИЋ, ИВАН — секунд-мајор
Чорни пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/2).
43. МАРЈАНОВИЋ, ПЕТАР — мајор
(ИСП).
44. МАРКОВ, ГРИГОРИЈЕ — премијер-мајор
Илирически пук, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/3).
45. МАРКОВ, ИВАН — секунд-мајор
Венгерски хусарски пук; Шевићев славјаносербски хусарски пук, 1753 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 36).
46. МАРКОВИЋ, ИВАН — премијер-мајор
Илирически пук, 1784 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/7).
47. МИЛОРАДОВИЋ, АНДРЕЈ — генерал-поручник
(ИСП).
48. МИЛОРАДОВИЋ, ИВАН — мајор
(ИСП).
49. МИЛОРАДОВИЋ, ЛУКА — секунд-мајор
Српски хусарски пук, 1750, 1755 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 15. и 26).
50. МИЛОРАДОВИЋ, МИХАЈЛО — пуковник
Гађацки пук, 1718 (ИСП).
51. МИЛОРАДОВИЋ, ПЕТАР — генерал-мајор
(ИСП).
*МИЛОРАДОВИЋ, — потпуковник
1753 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 51).
52. МИЛУТИНОВ, ПЕТАР — пуковник
Таврически лаки коњички пук, 1786 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/9).
Ослобођен војне службе, 1792 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/8).
53. МИЉКОВИЋ, ГЕОРГИЈЕ — секунд-мајор
Илирически пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/5).
54. МИОКОВИЋ, АВРАМ — мајор

(ИСП).
55. МИОКОВИЋ, ИВАН — мајор
(ИСП).
56. МИОКОВИЋ, ИГЊАТ — мајор
(ИСП).
57. МИОКОВИЋ, ПАВЛЕ — секунд-мајор
Илирически пук, 1780 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/3).
(ИСП).
58. МИОКОВИЋ, ПЕТАР — мајор
(ИСП).
59. МИХАЈЛОВИЋ, БОЖА — пуковник
Слободски хусарски пук, 1765 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 63).
Црни хусарски пук, 1771/1772 (НПВ, II, 60).
60. МИХАЈЛОВИЋ, ИВАН — секунд-мајор
Српски хусарски пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).
61. МИШКОВСКИ, МИХАИЛО — мајор
(ИСП).
62. МЛАДЕНОВИЋ, ИВАН — секунд-мајор
Српски хусарски пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).
63. НЕРАНЏИЋ, ДАВИД, Гавриловић — генерал-мајор
(ИСП).
Дњепровски хусарски пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 219/1).
64. ОЖЕГОВИЋ, СТЕПАН — потпуковник
(ИСП).
65. ПАНТАЗИЈ, АЛЕКСЕЈ — мајор
(ИСП).
66. ПЕИЋ, ПЕТАР — секунд-мајор
Илирически пук, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 219/2).
67. ПЕРИЋ, ДИМИТРИЈЕ — потпуковник
(ИСП).
Српски хусарски пук, 1749; Хорватов новосербски хусарски пук, 1755; Шевићев славјаносербски хусарски пук, 1756 (МСП).
68. ПЕТРОВИЋ, НИКОЛАЈ — пуковник
(ИСП).
69. ПЕТРОВИЋ, СТЕВАН — мајор
1759 (МСП).
70. ПЕТРОВИЋ, ФИЛИП — мајор
(ИСП).
71. ПИШЧЕВИЋ, АЛЕКСАНДАР, Симеона — мајор
(ИСП).
72. ПИШЧЕВИЋ, ГАВРИЛ — секунд-мајор
(ИСП).
1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 219/2).
73. ПИШЧЕВИЋ, ИВАН, Симеона — мајор
(ИСП).
74. ПИШЧЕВИЋ, ЈЕФИМ — секунд-мајор
(ИСП).
Олвиопољски пук, 1792 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/8).
75. ПИШЧЕВИЋ, ЛАЗАР — мајор

(ИСП).
76. ПИШЧЕВИЋ, СИМЕОН, Степанов — генерал-мајор
(НПВ, I — II).
Ахтирски хусарски пук, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/1).
77. ПИШЧЕВИЋ, СТЕПАН — мајор
(ИСП).
78. ПИШЧЕВИЋ, ТЕОФИЛ — мајор
(ИСП).
79. ПЛАМЕНАЦ, РОДИОН, Степановић — бригадир
(ИСП).
80. ПОДГОРИЧАНИН, ГЕОРГИЈЕ, Петровић — генерал-мајор, гроф
(ИСП).
Српски хусарски пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).
81. ПОДГОРИЧАНИН, ИВАН — генерал-поручник
(ИСП).
Молдавски хусарски пук, 1763 (МСП).
Ахтирски хусарски пук, 1765, 1767 (МСП).
82. ПОПОВ, ГАВРИЛО — секунд-мајор
Бахмутски пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/2).
83. ПОПОВИЋ, — пуковник
Поседник слободе Жовте, 1773 (НПВ, II, 168).
84. ПРЕРАДОВИЋ, АЛЕКСЕЈ, Рајка — бригадир
(ИСП).
1763 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 45).
85. ПРЕРАДОВИЋ, ГЕОРГИЈЕ, Рајка — генерал-мајор
(ИСП).
Прерадовићев славјаносербски хусарски пук, 1764 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 45; МСП).
86. ПРЕРАДОВИЋ, ИВАН, Родионовић [Рајка] — генерал-мајор
(ИСП).
Поручник, 1763 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 45).
Пуковник, 1784 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/5).
87. ПРЕРАДОВИЋ, МИХАИЛ — потпуковник
Воложски пук, 1782 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/4).
88. ПРЕРАДОВИЋ, НИКОЛАЈ, Ивановић — генерал
(МКИ, Стр. 144).
89. ПРЕРАДОВИЋ, РАЈКО-РОДИОН — генерал-поручник
(ИСП).
Прерадовићев славјаносербски хусарски пук, 1754 — 1763 (ГП, ССК, МСП).
90. РАШКОВИЋ, АВРАМ — пуковник
(ИСП).
Бахмутски хусарски пук, 1765 (ССК, Е. х. 46).
5-ти ратни ескадрон Црног хусарског пука, 1774 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/1).
91. РАШКОВИЋ, ИВАН — секунд-мајор
1753 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 36).
92. РАДИВОЈЕВИЋ, ВАСИЉ — секунд-мајор
1779 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/2).
93. РАДУЛОВИЋ, ГАВРИЛ — пуковник
(ИСП).
Олвиопољски пук, 1792 (ГП, Оп. 1./74, Е. х. 221/8).

94. РАИЧЕВИЋ, ЈЕФТА — секунд-мајор
Македонски хусарски пук, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 219/2).
95. РАЈКОВИЋ, ЈЕВРЕМ — пуковник
(ИСП).
96. РАЈКОВИЋ, СИМЕОН — мајор
(ИСП).
97. РУНИЋ, ГЕОРГИЈЕ, Василијев — секунд-мајор
Славјански пук, 1782 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/5).
98. РУЖИЋ, НИКОЛАЈ — секунд-мајор
Бахмутски пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/2).
99. САБОВ, ВАСИЛИЈЕ — мајор
(ИСП).
100. САБОВ, ЛАЗАР — мајор
(ИСП).
101. САБОВ, СТЕПАН — мајор
(ИСП).
102. СЕЛАКОВИЋ, ИВАН, Димитријев — потпуковник
Прерадовићев славјаносербски пук, 1763 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 45, 36. и 19).
Бахмутски хусарски пук, 1764 (ССК, Е. х. 46).
103. СЕНТЈАНИН, ПЕТАР — пуковник
(ИСП).
1792 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/8).
104. СЕРЕЗЛИЈА, ЛАЗАР — потпуковник
Главна канцеларија Новосербског корпуса, 1761;
«Казеиј округ» у Јелисаветградској провинцији, 1771 (НПВ, I, 123).
105. СТАНИШИН, — мајор
Илирически пук, 1781 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/4).
106. СТАНКОВИЋ, ИГЊАТИЈЕ — потпуковник
1787 (ОЖМ, стр. 93. и 98).
107. СТАНКОВИЋ, МИХАИЛО — мајор
(ИСП).
108. СТАНОЈЕВ, НЕДЕЉКО — потпуковник
Венгерски хусарски пук, 1745 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 5).
Српски хусарски пук, 1752 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 17).
109. СТОЈАНОВ, ИВАН — генерал-мајор
(ИСП).
Српски хусарски пук, 1740 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 1 и 2).
110. СТОЈАНОВ, МИХАЈЛО, Ивана — генерал-мајор
(ИСП).
Српски хусарски пук, 1752 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 17).
Српски хусарски пук, 1764 (МСП).
111. СТРАТИМИРОВИЋ, АНТОН — бригадир, књаз
1776 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/11).
Далматински пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).
112. ТЕКЕЛИЈА, ЛАЗАР, Аврам — пуковник
(ИСП).
Македонски хусарски пук, 1783 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/6).
113. ТЕКЕЛИЈА, ПЕТАР — генерал-поручник, генерал-аншеф
(ИСП).

Српски хусарски пук, 1750 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 12 и 16).
Српски хусарски пук, 1764, 1765 (МСП).
114. ТОМИЋ, АНТОН — премијер-мајор
Лејб-хусарски пук, 1791 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/7).
115. ТОТОВИЋ, ВАСИЛИЈЕ — пуковник
(ИСП).
116. ТРЕБИЊСКИ, АЛЕКСЕЈ — потпуковник
(ИСП).
Влашки пук, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/1).
117. ТРЕБИЊСКИ, ИВАН — Угричић — пуковник
(ИСП).
Волоски пук, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/1).
1792 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/8).
118. УВАЛОВ, ИГЊАТ — пуковник
(ИСП).
119. ФИЛИПОВИЋ, ГЕОРГИЈЕ — секунд-мајор
Шевићев славјаносербски хусарски пук, 1754 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 36).
Бахмутски хусарски пук, 1765 (ССК, Е. х. 46).
120. ФИЛИПОВИЋ, ИВАН — пуковник
Грузински хусарски пук, 1763 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 52).
1765 (НПВ, II, 83).
121. ХОРВАТ, АНТУН, Ивана — пуковник
(ИСП).
Главна канцеларија Новосербског корпуса, 1759 (НПВ, I, 121).
122. ХОРВАТ, ГЕОРГИЈЕ, Ивановић — генерал-мајор
(ИСП).
123. ХОРВАТ, ДИМИТРИЈЕ, Иванович — бригадир
(ИСП).
Хорватов новосербски хусарски пук, 1759.
124. ХОРВАТ, ДИМИТРИЈЕ, Михаиловић — потпуковник
(МКИ, стр. 71).
125. ХОРВАТ, ИВАН, Димитријевић — генерал-мајор
(ИСП).
126. ХОРВАТ, ИВАН, Самојловић — генерал-поручник
(ИСП; ГП; МСП; ССК; НПВ).
127. ХОРВАТ, ИВАН, Михаила — потпуковник
Хорватов новосербски хусарски пук, 1759 (НПВ, I, 127).
128. ХОРВАТ, ИВАН, Ивановић — пуковник
(ИСП).
* ХОРВАТ, ИВАН — потпуковник
Жути хусарски пук, 1766 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 74).
* ХОРВАТ, ИВАН — пуковник
Смоленски драгунски пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/2).
129. ХОРВАТ, ЈОСИФ, Ивановић — генерал-поручник
(ИСП).
Генерал-губернатор Новоросијске губерније (НПВ, I, 129-132).
130. ХОРВАТ, МИХАИЛО — потпуковник /? пуковник/
Хорватов новосербски пандурски пук, 1752-1754 (НПВ, I, 126).
131. ХОРВАТ, САМОЈЛО — потпуковник

(ИСП).
Далматски пук, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 218/1).
132. ЦВЕТИНОВИЋ, ЈОСИФ — пуковник
(ИСП).
Хорватов «походни» хусарски пук, 1759 (МСП).
Хорватов новосербски пандурски пук, 1762 (НПВ, I, 127).
Жути хусарски пук, 1771/1772 (НПВ, II, 60).
133. ЧОРБА, АРСЕНИЈЕ — потпуковник
(ИСП).
134. ЧОРБА, ИВАН — пуковник
(ИСП).
135. ЧОРБА, МАКСИМ — мајор
(ИСП).
136. ЧОРБА, НИКОЛА — пуковник
Жути хусарски пук, 1766 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 74).
Харковски хусарски пук, 1767 (МСП).
137. ЧОРБА, НИКОЛАЈ, Ивановић — генерал-мајор
(ИСП).
138. ЧОРБА, ПЕТАР — потпуковник
(ИСП).
139. ЧОРБА, ФЕДОР, Арсенијев — генерал-поручник
(ИСП).
Жути хусарски пук, 1778 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 210/1 и 220/1).
140. ЧОРБА, ФЕДОР — секунд-мајор
Дњепровски хусарски пук, 1779 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/2).
141. ЧЕРНОЈЕВИЋ, ПАВЛЕ — пуковник
(ИСП).
142. ЧЕРНОЈЕВИЋ, СИМЕОН, Михаиловић — генерал-мајор
(ИСП).
143. ШЕВИЋ, ГЕОРГИЈЕ, Ивановић — генерал-поручник
(ИСП).
Украјински хусарски пук, 1775 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/1).
Смоленски драгунски пук, 1777 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/2).
144. ШЕВИЋ, ИВАН, Ђурђевић — генерал-поручник
(ИСП; МСП; ГП; ССК).
145. ШЕВИЋ, ЖИВАН, Ивановић — пуковник
(ИСП).
Шевићев славјаносербски хусарски пук, 1754 (МСП).
Бахмутски хусарски пук, 1765 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 47; ССК, Е. х. 47).
146. ШЕВИЋ, ИВАН (праунук Ивана Шевића) — потпуковник
(ИСП).
147. ШЕВИЋ, ПЕТАР — потпуковник
(ИСП).
Мајор, 1754 (МСП).
148. ШКОРИЋ, ИВАН — мајор
(ИСП).
149. ШТЕРИЋ, ИВАН, Христофоровић — генерал-мајор
Македонски хусарски пук, 1762 (ГП, Оп. 2/109, Е. х. 41).
Бахмутско «повите», 1774 (НПВ, II, 68).

Константинградски лаки коњички пук, 1788 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 221/7).
150. ШТЕРИЋ, МАКСИМ — секунд-мајор
Илирически пук, 1779 (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 220/2).
151. ШТЕРИЋ, ПЕТАР — потпуковник
(ИСП).
152. ШУТОВИЋ, ИВАН — мајор
(ИСП).

Обједињавањем података о броју штаб-официра и генерала у ИСП, са подацима добијеним увидом у наведене изворе, знатно се повећао укупан број Срба штаб-официра а бројчана структура по чиновима значајно се изменила:

Чинови	**Број штаб-официра и генерала**	
	Само у ИСП	Обједињено
Генерал-поручник	10	10
Генерал-мајор	15	17
Бригадир	6	7
Пуковник	19	26
Потпуковник	9	21
Мајор**	37	71
Укупно:	96	152

Осим знатног повећања укупног броја официра, може се запазити и све већа сразмерна разлика између две колоне кад се упоређују бројке од највишег до најнижег чина. Пишчевић, у каснијим годинама свога живота и завршавања писања своја два дела, очигледно није имао у свом видокругу потомке српских досељеника из треће, па и четврте генерације — а који су тек током последње две-три деценије XVIII века досегли до поручничког, капетанског или мајорског чина[11].

Знатне тешкоће у утврђивању потпунијег броја Срба официра проузроковане су и општим реформама које је Катарина II започела 1764 г., а у њиховом склопу и реформе пуковског система и војске у целини. Национална, српска обојеност састава (официрског и војничког) српских пукова до те године, убрзано се мења увођењем полиетничке структуре пукова — независно од тога што су поједини пукови и даље задржали национално одређење у своме називу (Српски, Молдавски, Македонски, Бугарски, Далматски, Илирически).

У каснијим годинама све већи број Срба официра налази се у пуковима који нису имали никакве везе са Новом Србијом и Славеносрбијом. Таквом стању знатно је допринело, а у склопу започетих реформи, укидање њиховог посебног, аутономног статуса (Нова Србија, 11. 01. 1752 г. – 22. 03. 1764 г.; Славеносрбија, 29. 05. 1753 г. – 11. 06. 1764 г.).

Основано се може претпоставити, што би се темељнијим архивским истраживањима сигурно и потврдило, да су, на пример, неки Срби који су овде

**Пишчевић је секунд- и премијер-мајоре навео збирно као «мајоре». Ради лакшег упоређивања и ја сам их, у напред датој табели, приказао збирно.

[11] И сам Пишчевић, после завршетка списка штаб-официра и генерала, примећује да има још велики број у чиновима обер-официра и оних који су се «...овде у Русији родили, од којих би се, кад би их поименично такође описали, накупило њих много».

наведени као мајори, каснијих година досегли до виших штаб-официрских чинова, или да су поједини сержанти, поручници и капетани у 70-им и 80-им годинама XVIII века — које у овом раду нисам наводио — вероватно напредовали у више, штаб-официрске чинове до краја тога века.

Наглашену националну, српску, обојеност целокупног састава, од редова до команданта пука, имали су, поред «старог» Српског хусарског пука, два Хорватова пука (хусарски и пандурски) на подручју Нове Србије, и по један хусарски пук Шевића и Прерадовића на подручју Славеносрбије. Можда се та обојеност само делимично сачувала (поглавито у официрском и подофицирском кадру) у Црном хусарском и Жутом пандурском пуку, у које су преименована напред поменута два Хорватова пука, 1764 г. Ово би се односило и на Бахмутски хусарски пук који је настао спајањем хусарских пукова Шевића и Прерадовића, такође 1764 г.

Великим непознаницама је окруженм први Српски хусарски пук, који је основан 1727 г. и који је тада имао 459 Срба-хусара. Првобитно је био размештен око тврђаве Тор (сада град Славјанск, на реци Северскиј Доњец) на северо-западној граници касније образованог подручја Славеносрбије. Након повратка из ратног похода у Персију, у оквиру Низинског корпуса, распоређен је поново на «Украјинској линији» која се простирала од Дњепра (код града Кременчуга), преко Тора и Северског Доњца, до Дона, а у укупној дужини око 440 километара. На том простору је, вероватно, био размештен до оснивања Нове Србије и Славеносрбије кад му се, ради разликовања од пукова Хорвата, Шевића и Прерадовића, додаје реч «стари». Индикације, иако недовољно прецизне, у бројним архивским документима указују на велику вероватноћу да је стари Српски хусарски пук из «ландмилицког» преведен у «походни» (покретни, ратни) убрзо после конституисања Нове Србије и Славеносрбије, а, готово сигурно, од почетка Седмогодишњег рата, 1756 г. То потврђују и бројни архивски документи о прекомандама хусара и официра из новосрбских и славеносрбских пукова у стари Српски хусарски пук, и о враћању неспособних и остарелих из тог пука, на насељавање у Нову Србију и Славеносрбију.

Где је све био размештен стари Српски хусарски пук немогуће је, за сада, потпуније приказати. Извесно је, према МСП, да је овај пук, тада под командом Петра Текелије, био размештен у Смоленску 1764 – 1765 гг.

Као готово потпуно сигурне треба прихватити податке Герасима Зелића у «Житију» и Саве Текелије у «Описанију живота мога». Г.Зелић, боравећи јуна месеца 1782 г. на добру генерала Антона Стратимировића у варошици Дмитровици, бележи: «...гостећи ме с млого официра Срба и Руса од његове регименте и полка, који се зваше Славено-серпски полк». С.Текелија, пак, 1787 г. — пет година после Зелића — бележи: «Олвиополски прежде српски полк, у којем стриц [Петар Текелија] био полковник био ту у Мирограду».

Будући да се и први документи о Србима официрима и подофицирима у Олвипољском пуку налазе тек из 1785 г., може се са сигурношћу констатовати да је «стари» Српски хусарски пук престао да постоји, са старим називом, између 1782 и 1785 гг. [12]

[12] Као официри или подофицири у Олвипољском пуку, почевши од 1785 г., у документима се наводе: вахмистри Лазар Богданов, Лазар Живковић и др. — 1785 г., поручник Михаило Чорба и Марко Цветковић — 1789 г., ротмистр Иван Пиваровић и корнет Петар Јакшић — 1790 г., потпуковник Гаврило Радуловић, секунд-мајор Павле Вујић и Ефим Пишчевић — 1792 г., и ротмистр Милетић — 1793 г. Ови документи, као и многи други о Србима официрима, подофицирима и редовима у другим пуковима, чувају се у најчешће цитираном архивском фонду № 10 у РГВИА у Москви.

У биографијама које су Срби официри писали приликом напуштања војне службе, често се наводи њихово учествовање, са српским ескадронима, у свим ратовима против Турске и Пруске (и у «взјатију Берлина»), у сукобима у Пољској, у угушивању буне под Јемељаном Пугачовим на Уралу и Кубану, и у уништавању Запорошке Сечи — а током друге половине XVIII века. Може ли се претпоставити да је у свим тим збивањима суделовао и стари Српски хусарски пук?! Последњи мени доступан документ о том пуку говори о оставци на војну службу хусара Селаковића, 1793 г. (ГП, Оп. 1/74, Е. х. 222).

Независно од тога што ће се новим архивским истраживањима доћи до још већег броја Срба официра у руској војсци у XVIII веку, већ и бројка од 152 штаб-официра и генерала зачуђује својом величином. Поготову ако се има у виду да је оновременим прописима и правилима било одређено да у «комплекту» (прописани број редова, унтер-, обер- и штаб-официра) једног пука, буде свега 2 – 3 штаб-официра.

Срби штаб-официри (а и обер-официри, па и унтер-официри), почевши од 60-тих година XVIII века, све чешће се налазе у саставу пукова различитих назива, већином добијених по месту њиховог формирања. То су, на пример: Македонски, Бугарски, Слободски (дуж јужне границе Нове Србије), Харковски, Изјумски, Ахтирски, Сумски, Острогожски, Далматски, Илирически, Херсонски, Олександријски, Јелисаветградски, Лубенски, Олвиопољски, Дњепровски, Смоленски, затим, Лугански, Самарски, Славјански, Гађацки, Јекатеринославски и др. Општа карактеристика свих ових пукова је да су, готово сви, били на подручју данашње Украјине.

Веома велики број Срба официра у односу на релативно малобројан српски «национ» (који, по мојој процени, на почетку 70-тих година XVIII века броји око 20 хиљада душа), посебно је допринео, заједно са другим узроцима, брзаној асимилацији Срба. Слој повлашћених, имућних, образованих и утицајних Срба официра у већини се расуо по целој Украјини и брзо утопио у украјинску и, малим делом, у руску средину.

Само Нова Србија, а не и Славеносрбија, имала је, током свог кратког постојања, привлачну снагу за мањи број високих официра и генерала да се определе, након напуштања војне службе, за стално насељавање на подручју Нове Србије[13].

Ни у једном насељу на подручјима Нове Србије и Славеносрбије, било да су га Срби засновали или да су се у њему населили, није остварена и очувана етничка српска већина. Удео Срба у становништву, чак и селā — која у том добу, уколико су етнички компактна, представљају најистрајније чуваре националног идентитета — сведен је током две-три деценије на само неколико процената. Непостојање бар неколико компактних етнички српских насеља, државна политика интензивног насељавња празних простора јужне Украјине припадницима разних националности (осим Срба, још и Молдавцима, Власима, Бугарима, Пољацима, Грцима и др. а највише Украјинцима и Русима), сродност језика и истоветност вере — битни су фактори веома брзе асимилације Срба.

Међутим, не само социјална и културна одвојеност, већ и географска удаљеност бројчано јаког слоја Срба штаб-официра и генерала од главнине «простих» припадника српског «национа» — била је додатни чинилац убрзавања асимилације, како главнине српског етникуса, тако и слоја Срба официра. Притом треба имати у виду да је српска дијаспора у Украјини, услед неколиких историјских околности, више од два века била одсечена од културног и духовног бића матичог дела српског народа и његовог могућег утицаја да се процес асимилације бар успори.

---

[13] О томе сведоче и Сава Текелија (Описаније живота мога. — Београд: Нолит, 1989) и Герасим Зелић (Житије. — Београд: Нолит, 1988).

Овај прилог унеколико је употпунио нашу представу о заступљености Срба у руској војсци у XVIII веку. Међутим, нова архивска истраживања сигурно ће допунити ову слику а и помоћи да се научно осветли улога Срба у војној историји Русије, јачању централизма и у експанзији Руске империје.

Средоје Лалић

ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Ф.-Р. 1684, ОП. 2, СПР. 122
"Канцелярія Новосербського корпусу. 1754–1765 рр."

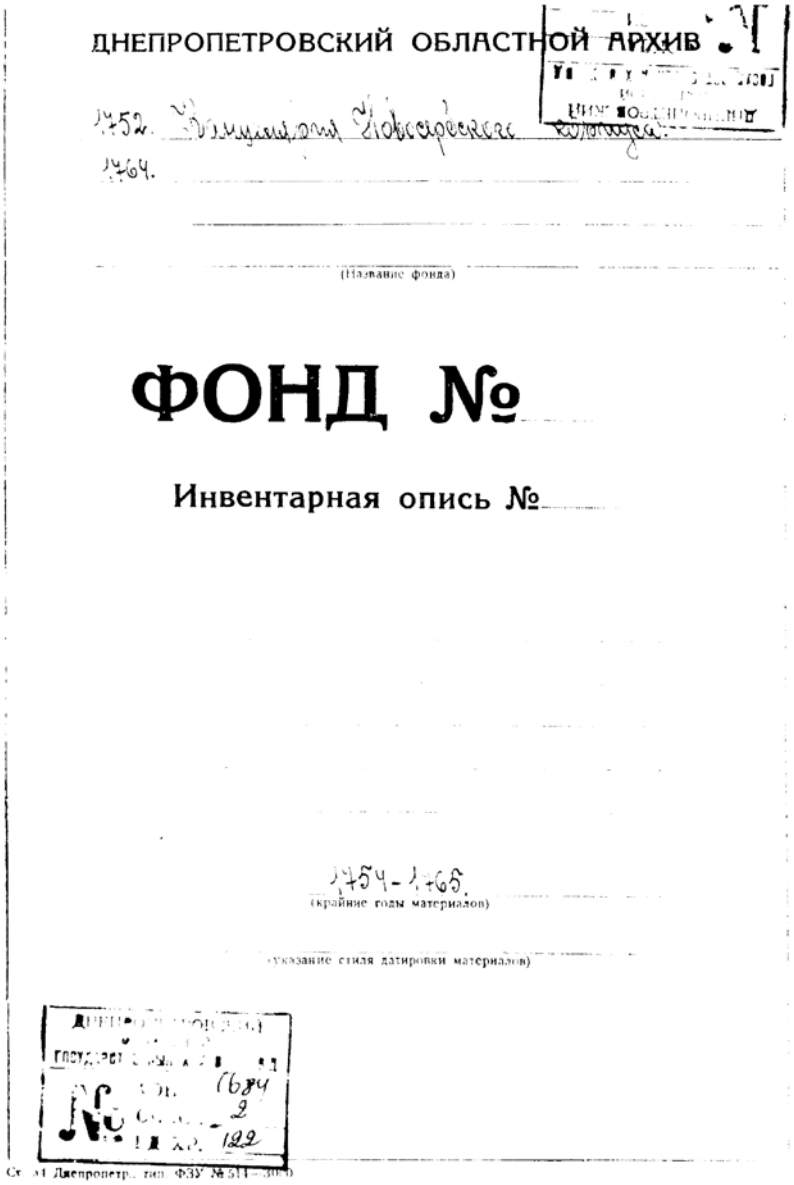

ДНЕПРОПЕТРОВСКИЙ ОБЛАСТНОЙ АРХИВ

1752. Канцелярия Новосербского корпуса.

1764.

(Название фонда)

ФОНД №

Инвентарная опись №

1754-1765.

(крайние годы материалов)

(указание стиля датировки материалов)

1684
2
122

Краткая история Новосербского корпуса

Новосербский Корпус или Новосербия, как иначе именовался он, учрежден был в 1752 году полковником австрийской службы Иваном Самойловичем Хорватом. Серб по происхождению, он, во избежание принуждения со стороны австрийского правительства подчиниться папскому престолу, возбудил ходатайство пред русским Правительством о принятии его в свое подданство, с обещанием организовать из сербов и других славянских наций два полка, конный и пехотный и, по указанию Правительства, поселить их в Заднепровской Украине для охраны ея от внешних врагов[1]. Такое предложение Хорвата вполне согласовалось с давними заботами Правительства касательно защиты южно-русских границ от турок, татар и поляков путем насаждения на них военных поселений, а потому ходатайство его было уважено и Хорват в октябре 1751 года с партией сербов в 218 человек, переселился из Австрии в Россию. На другой год по прибытии в Россию, Хорват приступил к организации упомянутых полков, которые, затем, систематически пополнял иностранными выходцами "повеленных наций" путем вербовки их заграницей[2]. Территория, отведенная правительством для Новосербии, охватывала пространство так называемой Степовой Украины в 1,421000 десятин земли. Границы ея простирались от устья реки Кагарлыка до вершины реки Туры, от вершины Туры до устья реки Каменки, от устья Каменки до верховья реки Березовки и от сей последней до вершины реки Омельника, впадающей в Днепр. Иначе говоря, территория Новой Сербии охватывала северную часть бывшей Херсонской губернии, а именно: Ольвиопольский, Александрийский и Новомиргородский уезды и северо-западную часть Верхнеднепровского уезда, бывшей Екатеринославской губернии. **[1]** //

Главным опорным пунктом Новосербии была крепость Св. Елисаветы, заложенная в том же 1752 году, а центром управления ея был город Новомиргород, в котором находилась главная Канцелярия Новосербского корпуса, имел свое место пребывание командующий корпусом.

Будучи военно-земледельческой организацией, Новосербия, находясь под "особливым ведомством Правительствующаго Сената", в административном отношении делилась на полки и роты. Основных полков в ней было два – гусарский имени Хорвата полк, штаб коего находился в г. Новомиргороде и пандурский пехотный полк, со штабом в г. Крылове. Кроме того, для охраны Новомиргородского шанца и несения в нем караульной службы учрежден был особый гарнизон из 300 человек военнослужащих, увеличенный впоследствии до 800 человек. Во время семилетней войны России с Пруссией (1756 – 1763) из холостых переселенцев "повеленных же иностранных наций" организовано было еще два гусарских полка – Болгарский и Македонский, которые, впрочем, в 1763 году были расформированы. Отведенная во владение Новосербии земельная площадь разделена была между двумя ея полками – гусарским Хорватовым и Пандурским, а доставшиеся им участки земли разделены были на более мелкие или ротные земельные единицы, на которых возникали населенные пункты, в виде сел и

---

[1] Архиеп. Гавриил "Отрывок повествования о Новороссийском крае". Записки Одесского Общества Истории и древностей; т. 3, стр. 82. Одесса, 1853 г.

[2] В 1753 г., под предводительством сербских же полковников Ивана Шевича и Райко Прерадовича, в Россию приведена была другая партия славян разных наций, занявшая земли в Бахмутском и Славяносербском уездах б. Екатеринославской губернии. Это была так называемая Славяносербия,- получившая такое наименование в отличие от территории, отведенной правительством первой партии славян с наименованием Новосербии. Так как в Днепропетровской имеется архив собственно Новосербии, то краткий исторический очерк дается только ея.

хуторов. Населенные места обычно носили двойное название – от урочища занимаемого каждым из них и номерные – от номера роты. Что касается плотности населения Новосербии, то таковая, сравнительно с занимавшеюся ею земельною площадью была слаба. Так, в 1763 году, т.е. за год до упразднения Новосербского Корпуса, в ней числилось – в гусарском Хорватовом полку 1716 человек военнослужащих и при них "их фамилий" на поселении – 2254 мужчин и 3152 женщин; в Пандурском полку 444 пандура и при них – 460 муж. пол. и 788 жен. пол.; в Новомиргородском гарнизоне – 365 чел. военнослужащих – и при них – 350 муж. пол. и 587 жен. пол. Всего, таким образом, было 10128 душ обоего пола на 1,421000 десятин земли, т.е. в среднем на каждую душу приходилось приблизительно по 140 десятин. В каждом полку было по 20 шанцов, т.е. укрепленных пунктов, в целях защиты их от внешних врагов.

Гранича с Польшей, Турцией и Запорожьем, Новосербский Корпус вступал в ближайшие с ними взаимоотношения; но эти взаимоотношения его характеризуются не столько мирными добрососедскими отношениями, сколько постоянными недоразумениями, возникавшими или на почве спорных пограничных **[1 зв.]** // земельных отношений, или по поводу выступления гайдамак, или же в связи с насильственными вторжениями запорожцев, поляков, татар в пределы Новой Сербии.

С открытием в 1764 году Новороссийской губернии, Новая Сербия упразднена была как самостоятельная административно-территориальная единица, а земля ея вместе с Новослободскими поселениями вошли в состав учрежденной в том же году Елисаветградской провинции.

В. Греков.

25.12 1929 г. **[2]** //

Общее пояснение к описи фонда Новосербск. Корп.

Опись фонда составлена по ф. №2, исключением […]ными номенклатурами или же имеющих особую научную ценность […] дела описаны по ф. №3, т.е. с кратким содержанием их.

Все данные для описи брались из канцелярских обложек, внесенное же в текст описи взято в скобки, за исключением архивных номеров.

Так как, при разборке архива структуру канцелярии Н. К. точно установить не удалось, то дела описаны только в их хронологическом порядке.

Помимо основной описи, архив имеет еще и дополнительную, в которую вошли дела случайно выявленные в других фондах Днепропетровского Окрарха после того, как опись архива Крайархом была уже закончена.

Пояснение к графам.

К гр. 1. – Здесь дана порядковая нумерация для всего фонда.

К гр. 2. – Канцелярская нумерация взята из обложек. В тех же случаях, когда ее не удавалось установить, в графе ставилось тире. Дела с несколькими нумерациями на обложках вносились в опись с наличием всех их.

К гр. 3. – Канцелярские номенклатуры переписаны из обложек без изменений. Исключения делались только в отношении исправления механических ошибок, замеченных в номенклатурах, расчленения нескольких слов, слитых в одно слово или же, наоборот, соединения расчлененных слов и употребления прописных букв для собственных имен. Для дел без обложек составлены новые номенклатуры, которые взяты в скобки.

К гр. 4-5. – Даты начала и окончания дел взяты из обложек, будучи предварительно проверены в натуре.

К гр. 6. – Количество листов отмечено на обложке только после фактической проверки их в делах. Об утерянных листах сделаны соответствующие примечания.

К гр. 7. – В этой графе отмечены дефективные стороны дел, как то: ветхость, отсутствие обложек, листов и проч., а также кое – где сделаны замечания, касающиеся содержания дел.

В. Греков.

25.12 .1929 г. **[3]** //

Краткая история и характеристика фонда Н. К.

Архив Новосербскаго Корпуса относится к числу военных архивов второй половины XVIII в. Местом происхождения его был город Новомиргород, б. Херсонской губернии, в котором находилась главная канцелярия корпуса, или "Канцелярия поселения Новосербскаго", как иначе именовалась она. Сохранившиеся дела этой канцелярии и составляют названный фонд.

Объем архива сравнительно невелик: при 101/2 метрах своего линейного размера, в нем насчитывается всего 1583 дела, 12 книг, 21 журнал, 7 екстрактов и 10 регистров, охватывающих период времени с 1754 по 1764 год. Однако, означенное количество дел, книг и проч. составляет только часть когда-то бывшего более громоздкого по объему архива, чем каким он является сейчас. Другая часть его и, притом, весьма значительная утеряна, благодаря вероятнее всего неоднократным передвижениям архива с одного место на другое. Таких передвижений, сколько известно, архив имел 4. Так, в связи с бывшей правительственной ревизией Новосербского Корпуса и следствием над г. Хорватом, по распоряжению командующаго корпусом г. Нарышкина, в марте 1763 года, Главная Канцелярия Н. К. перевезена была в г. Елисаветград[1]. Одновременно с ней перевезен был и ея архив "для скорейших справок по Комиссии", производившей ревизию и заседавшей в г. Елисаветграде[2]. Затем, с учреждением в 1764 году Новороссийской губернии и переводом Канцелярии ея в 1765 году[3] из Елисаветграда в Кременчуг, **[4]** // сюда перевезен был и архив Новосербского Корпуса, поступивший при реорганизации канцелярии корпуса в Новороссийскую Губернскую Канцелярию в ведение сей последней. Наконец, в 1787 году архив перевезен был в м. Новые Кайдаки, куда временно перевезены были из Кременчуга все Губернския учреждения, впредь до постройки для них в г. Екатеринославе зданий[4]. С устройством последних, архив был перевезен в названый город. Все эти передвижения архива, вне всякого сомнения, гибельно отразились на его судьбе: возможно, что, благодаря главным образом им, архив и потерял около 50 % своего объема.

---

[1] Предписанием г-ла Нарышкина, от 7. 03. 1763 г., Главной Канцелярией Н. К. предложено было со всеми своими экспедициями, денежной казной и канцелярскими служителями в срочном порядке переехать в крепость св. Елисаветы (ныне Зиновьевск), что и исполнено было ею к 15 марта т. г. Между прочим, Канцелярия перевезена была на 80 почтовых подводах и на перевозку ея израсходовано 25 рублей 85 коп. Архив Н. К. д. №1186, л.л. 1 и 7 ; см. также д. №1187, л. 176 обор. И д. №1319, л. 2.

[2] Там же, д. № 1106, л. 24 обор.

[3] П. С. Зак. №12367.

[4] М. Владимиров "Первое столетие г. Екатеринослава" стр. 77, см. примечание; срав. стр. 29. Н. Быстрицкий "Памятная книжка", стр. 37, 1889 г.

Сколько можно судить по документальным данным, Главная Канцелярия Н. К. первоначально состояла из двух отделов или экспедиций аудиторской и секретарской. Ведению первой подлежали дела судебного характера и дела по сношению с Польшей, Турцией и Крымом касательно разных претензий и, в частности о беглых лицах воинского и гражданского состояния[1]. Ведению секретарской экспедиции подлежали секретные и текущие дела по гражданскому и военному ведомствам, а также дела финансового характера[2]. В 1761 году канцелярский аппарат расширился двумя новыми экспедициями – Счетной (бухгалтерия) и, вероятно тогда же открытой, Расчетной экспедицией (Кассовый п/отдел)[3].

Внешнее состояние фонда, в общем, удовлетворительное: большая часть дел его сохранилась в целости; но на ряду с уцелевшими делами встречаются и дела значительно пострадавшие от времени и сырости – с подгнившими краями, разбитые, без обложек и утерянными листами. При чем некоторые из них, под влиянием сырости, полуистлели и потому в исследовательских целях использованы быть не могут, а в некоторых делах чернила настолько повыцвели, что чтение их возможно лишь с помощью лупы.

В. Греков.

25. 12. 1929 г. **[4 зв.]** //

[1] Архив Н. К. д. №1583, л. 3
[2] Там же, л. 3 об.
[3] "…" д. №625 и 626. срав. д. №628 и 1583.

1	2	3	4	5	6	7
1	1	Щет новоучреждаемого гусарского Хорватова полку полковаго камисара Василья Сотенского о приходе и расходе 754 году состоящей в ведении ево на дачу жалованья денежной казны.	28. 01. 1754	1754	67	
2	б/н	Книга приходная ея им. В-ства денежной казны Сербской суммы, принимаемой сербского корпуса от крикс-цалъмейстера Александр(а) Яковлева нынешнего 1754 года гусарского полку полкового комисара Василья Сотенского.	28. 01.	24. 11. 1754	12	
3	б/н	Опись принадлежащим к щету гусарского Хорватова камисара Сотенского о расходе имеющихся в ведомстве ево отпущенных на дачу новосербского корпуса разным чинам, военнослужителям в жалованье из новосербской суммы денег.	31. 01. 1754	31. 12. 1754	10.	
4	б/н	Щет учреждаемого гусарского Хорватова полку полкового комисара Василья Сотенского 1754 году.	31. 01	31. 12. 1754	63	
5	б/н	Книга расходная на дачу ея им. в-ства денежной казны учреждаемых **[5]** // гусарского и пандурского полков служителям нынешнего 1754 году гусарского полку полкового камисара Василья Сотенского.	31. 01	31. 12. 1754	94	
6	б/н	Переписка по вопросу о денежном довольствии военных чинов и на содержание канцелярий гусарского и пандурского имени г-ла Хорвата полков в 1754 году.	31. 01	30. 12. 1754	87	Титульный лист дела утерян, номенклатура ему дана заново.
7	20	1754 году черныя репорты и ведомости. Как рапорты, так и ведомости касаются денежного довольствия гусарского и пандурского имени г-ла Хорвата полков.	8.03	30. 12. 1754	59	Конец дела утерян.
8	13	Ведомостей 3; список именной один; без заглавия сочиненная одна; экстрактов 2. Все означенные документы этого дела денежного характера, касающиеся расходов по содержанию воинских чинов и военнослужащих гусарского имени г-ла Хорвата полка за время с 1754 по 1757 год.	1754	1757	47	
9	б/н	Приходно-расходные ведомости по	1754	1758	515	Дело расшито,

1	2	3	4	5	6	7
		содержанию гусарского и пандурского **[5 зв.]** // полков новосербского корпуса; описи приходо-расходных книг и денежных документов; журнал исходящих писем полкового комиссара Сотенского; списки воинских чинов и рядовых, получивших денежные награды по случаю рождения в. князя Павла Петровича и описи ошибок, подчисток и приписок, сделанных в шнуровых денежных книгах.				многие листы его утеряны, а некоторые значительно подгнили от сырости.
10	б/н	Приходо-расходные ведомости по содержанию лазарета при гусарском имени г-ла Хорвата полку и описи таковых же книг, раздаточных списков и других денежных документов полкового комиссара В.Сотенского.	1753	1756	7	
11 а)	3	Щет бывшего полкового комиссара Сотенскаго приходу и расходу денежной казны 1756 году.	1756		42	
11 б)	1	Щет бытности в 756 году новосербского корпуса прапорщика и комиссара В.Сотенского приходу и расходу денежной казны, учрежденной от Новой Серби(и) резервной гусарского Хорватова полку трехсотной команде разным чинам порционным и рационным деньгам. **[6]** //	21. 03.	28. 11. 1756	21	
12	9	Журнал исходящих бумаг полкового комиссара В.Сотенского за 1756 год. Журнал состоит из рапортов комиссара Сотенского по вопросам денежного довольствия гусарского и пандурского полков Новосербского корпуса.	25. 01.	13. 06. 1756	16	Титульный лист утерян, номенклатура дана заново.
13 а)	б/н	Дело о выдаче состоящим при форпостах и резервным военным командам гусарского Хорватова полка порционных и рационных денег.	8. 09.	21. 10. 1756	24	
13 б)	2	Именной список воинских чинов трехсотной команды гусарского Хорватова полка, коим выданы порционные и рационные деньги в 1756 году.	17. 04.	22. 11.1756	68	
14	5	Именной список на выдачу зарплаты штаб, обер и унтер офицерам и другим воинским чинам пандурского пехотного полка Новосербского Корпуса в 1756	1756		10	Номенклатура делу дана заново.

1	2	3	4	5	6	7
		году.				
15	7	Именной список воинских чинов гусарского и пандурского полков Новосербского Корпуса на выдачу им зарплаты, а так же порционных и рационных денег за сентябрьскую треть 1756 года. **[6 зв.]** //	1756		8	
16	2	Книга расходная на дачу денежной казны учреждаемых гусарского и пандурского полков служителям.	20. 01.	25. 03. 1756	10	
17 а)	1	Черновая расходная ведомость на выдачу порционных и рационных денег резервной трехсотной команде гусарского Хорватова полка.	17. 04.	28. 11. 1756	96	
17 б)	4	Ведомость о приходе и расходе и об остатке денежной казны сербской суммы, принимаемой от господина крикс-цалъмейстера Александра Яковлева на дачу новоучреждаемых гусарского и пандурского полков служителям жалованья гусарского полку полковым камисаром В.Сотенским нынешнего 1756 году, июля по 29 число.	1756		62	
18	5	Список военнослужащих гусарского и пандурского полков Новосербского корпуса, коим выдано за майскую треть 1756 г. жалованье, а так же порционные и рационные деньги.	1756		8	Номенклатура дана делу заново.
19 а)	1	Ведомость для записи принятых полковым комиссаром В.Сотенским от крикс-цалместера Сербского Корпуса денег в 1756 на содержание гусарского и пандурского полков. **[7]** //	11. 01.	13. 12. 1756	8	Тоже.
19 б)	8	Черновой журнал исходящих бумаг комиссара гусарского полка В.Сотенского. Журнал состоит из рапортов комиссара Сотенского, касающихся содержания гусарского и пандурского полков.	25. 01.	29. 12. 1756	70	
20 а)	б/н	Щет камисара Захарова о жалованной и на протчие надобности сумме.	1756	1758	70	Щет начинается с 28 листа.
20 б)	б/н	Экстракт о поступивших расходованных денежных суммах на содержание Македонского гусарского полка Новосербского Корпуса за время с 1756 по 1759 год.	1756	1759	17	По старой полистной нумерации дело начинается с 510 листа.

1	2	3	4	5	6	7
21	3	Описи денежных документов за 1756 год по содержанию воинских чинов гусарского Хорватова полка. **[7 зв.]** //	1756		18	
22	245/781	Сообщении, доношении, рапорты, известии, о внов проэктированной легкой гусарской команды о разных материях. Дело касается организации в Новосербском Корпусе шести легких гусарских полков. В связи с этим большая часть переписки этого дела носит административный и организационно-осведомительный характер с статистическими сведениями о количестве набранных людей на укомплектование упомянутых полков (именные списки), или же финансовый – касающийся расходов по вербованию и содержанию новоформируемых полков. Упоминается так же в деле по гайдамаках (л. 499).	2. 01. 1756	24. 12. 1757	992	Края некоторых листов от сырости подгнили.
23	43/368	Журнал подлиником исходящим о денежной казне отпускам: 757 года. Исходящии отпуски этого журнала представляют собой преимущественно ордера г-ла Хорвата на имя подведомственных ему воинских чинов по вопросам, касающимся организации и денежного довольствия новоформируемых шести легких гусарских полков Новосербского Корпуса. В частности в журнале имеются именные списки выведенных из заграницы людей разных наций для укомплектования **[8]** // упомянутых полков, а в конце журнала табель взятых из гусарского Хорватова полка оружейных, аммуничных, конных и мундирных вещей для военной команды в 124 человека, с расценкой стоимости каждой вещи и месячная расписка жалованья воинским чинам команды.	10. 01. 1757	31. 12. 1757	141	Обложка журнала почти на половину истлела от сырости, края некоторых листов также значительно подгнили.
24	400	Черныя дела бытности при Новосербском Корпусе в 757 году комисара Сотенского с особою описью. Названные дела комиссара Сотенского состоят из разрозненных приходо-расходных и отметочных ведомостей,	1757	август 1758	125	

1	2	3	4	5	6	7
		счетов и описей денежных документов по содержанию Гусарского и Пандурского полков Новосербского Корпуса; 2) спецификации арендных денег с торговых предприятий; 3) переписки счетной (ревизионной) полковой комиссии с комиссаром Сотенским и 4) рапортов последняго финансового характера.				
25	б/н	Два экстракта о выдаче жалованья воинским чинам Македонского и новоформируемых легких гусарских полков Новосербского Корпуса в 1757 году.	1757		60	
26	3	Черные отпуски 1757 году. Черновые рапорты и донесения полкового **[8 зв.]** // комиссара В.Сотенского финансового характера.	8. 01	25. 09. 1757	31	
27	1	Расходная книга (черновая) на выдачу порционных и рационных денег воинским чинам резервной трехсотной команды гусарского Хорватова полка.	1757		42	Конец книги утерян.
28	2	Расходная ведомость на выдачу порционных и рационных денег воинским чинам, командированным на форпосты для наблюдения и поиска гайдамак. **[9]** //	4. 01.	27. 04. 1757	52	
29	б/н	Щет камисара Захарова о жалованной и на прочие надобности сумме. Счет представляет собою приходо-расходную ведомость по содержанию формировавшихся г-лом Хорватом легких гусарских полков за 1758 год.	17. 01. 1758	в мае 1762	30	Корешок дела значительно истлел от сырости. Счет начинается с сотого листа и кончается 129 листом.
30	144/369	Журнал публичный исходящим в разные места ордерам и протчему. Журнал состоит преимущественно из ордеров г-ла Хорвата воинским чинам касательно формирования новых гусарских полков. В конце журнала имеется инструкция, им же изданная, с изложением правил внутренняго распорядка и воинской дисциплины в упомянутых полках.	10. 01. 1758	28. 12. 1758	81	Некоторые листы в журнале изгрызаны мышами.
31	б/н	Книга расходная ея императорскаго величества денежной казны, принимаемой из Сербской суммы на довольствие внов набираемым в проектирован-	31. 01.	31. 12. 1758	93	Книга начинается с 257 листа.

1	2	3	4	5	6	7
		ные легкие гусарские полки гусарам жаловане и на прочие по той команде надобности определенного к тому расходу Киевского гарнизона, полтавского полку **[9 зв.]** // порутчика Никиты Захарова.				
32	1/3	Дело произведенное в Новосербском Корпусе в вонном суде о уходе колодников из земляной тюрьмы октября по (4) 19 число 1758 году Лантмилицкого корпуса, Ефремовского полку над караульным и протчими следствие.	19. 07. 1758	07. 05. 1759	84	Дело значительно пострадало от времени: края многих листов изорваны, а от 620 листа оторвано 2/3 его. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
33	75	Дело о поиманом в полском местечке Немерове Новомиргородского гарнизона капрале Даниле Калугеренке, которой по отпуске ево за фамилиею не намерен был в Новую Сербию возвратится и потому сумнителству определен в Македонской полк гусаром.	05. 08. 1758	04. 07. 1759	6	Некоторые листы в деле подгнили от сырости.
34	16/30	По рапорту пандурской полковой канцелярии о смертном убийстве слободы велицковки малороссиянина Николая Трояна малороссиянином Васильем Рымарем.	22. 11. 1758	27. 08. 1759	67	
35	47/78	Дело о чинимых чрез архангелскую слободу, в противность указов, из заграницы и заграницу пропусках пограничным камисаром коллежским ассесором Наковалниным.	12. 12. 1758	24. 08. 1759	19	Последний написанный лист изорван.
36	б/н	Дело о денежном довольствии воинских **[10]** // чинов тысячной гусарского Хорватова полка команды и их семейств за 1758, 759 и 1760 годы.	01. 05. 1758	10. 06. 1760	257	За отсутствием точной номенклатуры, делу дана новая номенклатура.
37	49/80	Дело о взятых у дуколовского эконома Думбровского деньгах порутчиком Маркою Николичем.	19. 10. 1758	08. 08. 1766	295	
38	147/372	Разных годов доношении и рапорты о разных делах. Донесения и рапорты этого дела касаются укомплектования людьми, денежного довольствия, ремонта лошадьми и снабжения фуражом формировавшиеся г-лом Хорватом легкие гусарские полки Новосербского Корпуса, а так же дезертирства гусар из полков. В конце дела приво-	01. 01.	29. 04. 1759	146	

1	2	3	4	5	6	7
		дятся статистические данные о числе воинских чинов Молдавского гусарского полка и Черногорской команды.				
39	145/370	Журнал исходящим в главные места представлениям и сообщениям 1759 года. Журнал состоит из ордеров врем. исп. обяз. командующего Новосербским Корпусом пример-майора Константинова подведомственным ему воинским чинам, в связи с формировванием македонского и **[10 зв.]** // болгарского гусарских полков названого корпуса.	02. 01.	01. 06. 1759	86	Обложка журнала сильно пострадала от вредителей, нижняя часть ея съедена ими.
40	3/6	Дело по рапорту пандурского пехотного полку в разграблении того ж полку четвертай на десять роты пандуром Николаем Волошиным, да кременчуцким жителем Иваном Волошиненком на тракту слободского козачего полку слободы Мурзинки Буличенка разных вещей и лошади и произведенной над ним гусаром фергер и кризрехт с экстрактом.	20. 01.	10. 10. 1759	127	
41	98/62	О пропуске чрез границу следующих с Польши с грабежными пожитками гайдамак порутчиком Ивановым и капралом Райдочиним.	24. 01.	29. 12. 1759	82	
42	5/14	Дело по рапорту гусарского Хорвата полку капрала Балки о бежавшем было в Польшу того ж полку капрале Костентинове из женою порутчика Арнаута.	31. 05. 1759	26. 06. 1760	88	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
43	17/46	Дело об экзархе Генадии. **[11]** //	16. 03.1759	22. 07. 1762	58	
44	б/н	Счета о приходе и расходе денежных сумм по содержанию Македонского гусарского полка и других гусарских эскадронов Новосербского Корпуса за 1759 год.	02. 02.	В июне 1759	36	Делу дана новая номенклатура. Счета начиаются с 131 листа. Кореш. дела в середине значительно истлели от сырости.
45	б/н	Именные списки ротных служителей пандурского пехотного полка с обозначением, какая сумма денег, за разными вычетами, подлежит выдаче каждому из них из дополнительного жалованья.	Без даты.		30	
46	88/102.66.	Указы из государственной военной коллегии ис канторы с приложенными именными списками, данными капи-	03. 04.	26. 06. 1759	20	

1	2	3	4	5	6	7
		тану Вукотичу и прапорщику Сабецкому о препровождении до местечка Омелника черногорской команды.				
47	102	Рапорты от полку пандурского с приложением ведомостей к требованию состоящим на форпостах воинским чинам порционных и рационных денег. **[12]** //	05. 04. 1759	13. 10. 1760	65	
48	45/21 – 40	Дело по рапорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о покраденных из пандурского цейхауза ружьях и мундире лантъмилицкого белевского полку драгуном Григорьем Барановым.	27. 04. 1759	28. 11. 1760	47	
49	101	Подленные разных чинов присяги.	Без даты.		60	
50	111	Регистр публичной краткий полученным сообщениям, доношениям и промемориям из разных мест. Входящий журнал Главной канцелярии Новосербского Корпуса.	01. 05. 1759	31. 12. 1759	169	Последний лист регистра изорван.
51	107	Правительственные указы, ордера, промемории и переписка г-ла Хорвата по административным, денежным, хозяйственным и земельным вопросам, а так же рапорты и сообщения разных. **[13]** //	1. 05. 1759	5. 12. 1759	766	Дело разбито, титульный лист изорван.
57	112	Журнал краткой исходящей сообщениям, промемориям, ордерам и указам. Журнал исходящих бумаг из Главной Канцелярии Новосерб. Корпуса.	07. 05. 1759	31. 12. 1759	138	Последний чистый лист изорван.
58	15/4. 13	Дело о бежавших отсел и проживающих полской области Савранской губернии в слободе Поляневской дву гусар з женами и детми.	13. 05. 1759	14. 05. 1759	4	
59	106	Гусарского Хорватова полку состоящей в заграничной армии от тысячной команды доношениям и рапортам дело.	24. 01. 1759	05. 12. 1759	94	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Два последних листа утеряно.
60	105/69	Письмо от генералного регименгера Адама Морозовицкого, командующаго войсками партии Украинской, состоящего в полском местячке Бугуславе, **[13 зв.]** // рекомендателное и еще два о других материях.	23. 05. 1759	18. 06. 1759	14	

1	2	3	4	5	6	7
61	50/26. 45	Дело по рапорту подполковника Грая о поиманном и отосланном шетающейся без пащпорта астраханского гранодерского полку майор Кругликова крепостном человеке Степане Осипове крепости святыя Елисаветы канцелярию.	25. 05. 1759	30. 05. 1759	8	
62	34/20. 31	Дело по рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о отосланных для поступления по указам поиманных при рубке сырого дерева команды брегадира Дегартвиса пяти человеках драгунах и извозчиках.	27. 05. 1759	24. 06. 1759	12	
63	48/24. 43	Дело по рапорту гусарского Хорватову полку полковой канцелярии о бежавшем было в Полшу и поиманном **[14]** // канонерской науке солдате Семене Будникове обще з женою салдата ж Крежева Авдотею Васильевою дочерью.	27. 05. 1759	01. 06. 1759	6	
64	[…]/71 […]3	Дело по доношению капитана Гернича о злоумышленном на господина генерал лейтнанта Хорватова полковником Одобашем, подполковником Перичем, да прапорщиком Милютиновичем намерении.	28. 05. 1759	09. 04. 1761	151	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
65	[…]	О заграбленных полского местечка Звенигородки губернатора Матвея Спендовского плетенотащлецким жителем Перехрестом волах и протчего.	30. 05. 1759	17. 09. 1759	14	Часть первого листа, внизу оторвана.
66	[…]	Дело о приблудных и пропавших разных чинов лошадях промемориям **[14 зв.]** // и репортам.	30. 05. 1759	6. 12. 1759	33	
67	66/37. 59	Дело по рапорту подполковника Грая о последовавшей скоропостижно едущему в шанец Петроостровский на тракту драгуну Фоме Щеглому смерти.	31. 05. 1759	02. 06. 1759	8	
68	33/19–30	Дело о причиненном в шанце Могилном (которой ныне именуется Сента) из лантмилицкой капитана Давыдова команды драгунам воровстве и разорении.	14. 04. 1759	01. 06. 1759	10	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
69	141/367	Дело о ружье и о амуничных вещах Македонского гусарского полку.	02. 06. 1759	23. 08. 1759	26	
70	104/68 –	Дело по доношению полского жителя	04. 06.	05. 06.	6	

1	2	3	4	5	6	7
	90	Мартына Кохановского с прошением о даче ему к свободному в России проживанию пашпорта. **[15]** //	1759	1759		
71	33 5	Дело по доношению Новомиргородского гарнизона пандура Иована Драгутиновитя о задержанной жене ево в малороссийском селе Лютенке тамошним атаманом.	05. 06. 1759	30. 07. 1759	14	
72	[…]/25-44	Дело по рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о пойманном близ шанца Архангелского и отосланном для поступления по указам крепости святыя Елисаветы в гарнизонную канцелярию великороссийском человеке Максиме Татаринове.	06. 06. 1759	19. 06. 1759	14	
73	[…]/30 52	Дело по доношению Новомиргородского гарнизона пандура Кирицы, брата Мардария Кирицы, в причиненном ему от порутчика Герьвасия напрасном бое. **[15 зв.]** //	06. 06. 1759	30. 11. 1759	18	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
74	65/36 – 58	Дело по доношению подполковника Костентинова в неприёме от него взятых для усмотрения и покупке пермского драгунского полку капитаном Григорьем Кортом дву черных лисиц.	29. 05. 1759	02. 06. 1759	10	Тоже.
75	47/23 – 42	Дело порутчика Костентина Иванова в непоставке на сроки полскими шляхтичами Багинским и Байковским овса ста дватцати четвертей, да жителем Яковом Шеленговским дватцати пяти четвертей.	09. 05. 1759	21. 06. 1759	10	Тоже.
76	42/72 – 64	Дело по сообщениям господина генерал майора Юста о упуске взятых в Полше беглых ево господина генерала Юста людей гусарского Хорватова полку вахмистром Ко(а)лоновичем. Тут же ево фергер и крикс-рехт.	17. 06. 1759	25. 05. 1760	110	Тоже.
77	67/32 – 60	Дело по репорту гусарского **[16]** // Хорватова полку полковой канцелярии о явившихся из бегов и отосланных для поступления по указам в канцелярию брегадира Дегартовича при промемории астраханского гусарского полку драгунам Василье Иванове и Иване Клюкине.	18. 06. 1759	30. 06. 1759	10	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
78	[…] 63	Дело по сообщению генерал майора Юста о бытии пограничной с Брацловским воеводством для производства с обоих сторон следствей коммисии в слободе Новоархангелской.	19. 05. 1759	22. 06. 1759	19	Тоже
79	[…] – 17	Дело по представлению состоящего при Колонтаеве над казацкою командою сотника Треполского о употреблении капитаном Баяем козаков и лошадей в партикулярные работы и в бои атамана **[16 зв.]** // плетми, о исследовании над ними Баяем и о подтверждении в полки, ежели кто впред в таких поступках обращатся, с теми поступлено будет, как с прешлушними.	20. 06. 1759	21. 12. 1759	100	Тоже
80	49	По доношению Македонского гусарского полку отставного капрала Василя Тамана о принятии и об определении на поселение в шанец Печку.	21. 06. 1759	30. 06. 1759	10	
81	48/9 – 61	Дело по докладу гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о явшемся собою из бегов и определенном Новомиргородского гарнизона в 4 пандурскую роту, в шанец Архангелской пандуре Савина Иовичина.	23. 06. 1759	13. 07. 1759	10	
82	51/29 – 51	Дело о посылаемом по промемориям крепости **[17]** // святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии для подлежащих розысков палаче Савелье Турченинове.	25. 06. 1759	24. 10. 1759	8	
83	[…]	По рапорту капитана Вукотича и прапорщика Сабецкого о ученившемся в Черногорской команде при следовании из Москвы в городе Курске бунте.	25. 06. 1759	17. 12. 1763	315	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
84	[…] 81	Дело по писму Бугуславского губернатора Ма(о)ровского о занесенных кушнером Грицком Понежею у бугуславского жителя Пустовойтенка осми овчинах и о жидовском долгу.	28. 06. 1759	13. 12. 1759	20	Тоже
85	[…]	По доношению гусарского Хорватова полку третей на десять роты шанца Федворы священника Матвыя Левицкого той же роты **[17 зв.]** // на прапорщика Андронакина Доня за бои его и о прочем.	28. 06. 1759	13. 02. 1763	116	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
86	101/65 – 87	Дело о намерении пройти между 12 и 13 рот тайно за границу следующих с крепости святыя Елисаветы полской области, Чигиринской губернии жителей Юска Тарана, Ивана Слюсаря, Омелки и Корнея Тихоренков, Грицка Холобченка, Грицка Суменченка (Сумчиненка?), Леска Брайченка, да Ивана Роя с 4 лошадми и одним лошаком.	04. 07. 1759	06. 07. 1759	8	
87	84/52 – 74	Писмо и при том пункты о разных по границе постановлениях подчашего Звенигородского Артынского.	05. 07. 1759	25. 08. 1759	20	Часть документов этого дела написаны на польском языке.
88	110	Журнал секретной подлинникам, указам, сообщениям, рапортам и доношениям. **[18]** //	05. 07. 1759	29. 12. 1759	75	
89	94/64 86	Дело о содержании фергера и крикс рехта над беглым ис тысячной команды гусаром Стратиевым.	06. 07. 1759	14. 06. 1760	26	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
90	70	Дело о пользовании нижных чинов и за бои главным лекарем Лау цырулника Чернодырова. Дело касается отказа главного лекаря Новосерб. Корпуса Лау от подачи воинским служителям и их семьям медицинской помощи на дому и нанесения им побоев цирульнику Чернодырову.	21. 06. 1759	24. 09. 1762	72	
91	[…]	О беглых разных чинов промемориям и рапортам дело. В деле ведется речь о дезертирстве как воинских чинов, так и крепостных крестьян.	24. 05. 1759	18. 12. 1759	70	Документы расположены в деле не в календарном порядке. Корешок обложки частью истлел от сырости.
92	[…]	По рапортам гусарского **[18 зв.]** // Хорватова полку полковой канцелярии о наезде слободским Тышковским сотником с козаками и обывательми оружейною рукою и в забрании из накошеннаго на отмежеванной Новомиргородского гарнизона под четвертую пандурскую, остающуюся при шанце Архангелском, роту земле сена.	13. 07. 1759	24. 06. 1760	58	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
93	50/81	О пропалых у находящагося в 9 роте волоской нации Мариана Михаиловича (Михаилова ?) из запазухи 60 червонцах.	13. 07. 1759	03. 08. 1759	17	
94	40/69 –	Дело по промемории крепости Свя-	17. 07.	01. 10.	10	

1	2	3	4	5	6	7
	62	тыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о взятой напрасно малороссийского Лубенского полку у казака шанца Мошорин капитаном Вуичичем лошади.	1759	1759		
95	113	Журнал пашпортам и **[19]** // билетам.	12. 01. 1759	30. 12. 1759	32	
96	[…]	Дело по докладу гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о намеревших было в Полшу побег учинить гусаре Николае Волощуке, да малороссиянине Павле Каленском обще с гусарскою женою.	20. 04. 1759	20. 07. 1759	22	
97	[…]	О уведенных порутчиком Штеричем гусарского Хорватова полку гусара Василья Тодорова трех лошадях.	14. 07. 1759	15. 06. 1763	37	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
98	[…]	Дело по писму чигиринского комисара Потоцкого о удержанных в шанце Чонграде полских жителей Федера Остроушка с товарищи семи волах, кои отданы в место пограбленных пандурского полку барабанщику Колашникову.	28. 07. 1759	11. 10. 1759	17	Тоже. Часть титульного листа оторвана.
99	[…]	Дело по репорту гусарского **[19 зв.]** // Хорватова полку полковой канцелярии о поиманом и содержащемся здесь под караулом за кражу волов полского села Капустина атамане Стогнее.	29. 07. 1759	11. 12. 1750	40	
100	55/87 – 77	Дело о задержанных полского местечка Торговицы губернатором Квяткевичем веденных сюда ко определению в службу внов вышедших ротного кварътермистра Факула, брата (его) и 16-ти душах.	06. 07. 1759	25. 08. 1759	28	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
101	34/103	О явшемся из бегов гусарского Хорватова полку: 3 роты гусару Василью Урсуленку.	20. 08. 1759	02. 09. 1759	6	
102	50	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о причислении внов выведенных в службу и в купечество. **[20]** //	01. 09. 1759	03. 09. 1759	12	
103	[…]	Дело по репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о поиманых и отосланных под караулом слободского Харковского полку в полковую канцелярию козацком сыне Ми-	15. 08. 1759	18. 08. 1759	11	

1	2	3	4	5	6	7
		хаиле Павленке, да к брегадиру Муравьеву малороссийского лубенского полку козаках Степане Овсюченке и Василье Глушенке.				
104	[…] 54	Дело по доношению умершего капитана Вуича жены Станики Вуичевой о заплате ей подлежащего числа денег жившим в доме ее капитаном Игнатом Уваловым.	17. 08. 1759	21. 08. 1759	8	
105	28/54	По доношению военослужащей фамилии Апостола Никори о пропалих у него одний, да у товарищей ево двух пар волах, **[20 зв.]** // ис которых одна товарища ево сысканна, а две пропали за (о) сим, которых он Никора бывшему тогда сотнику Волку дал 1 р. 20 коп. и о возврате тех денег.	19. 08. 1759	27. 10. 1759	11	
106	13/26 – 24	Дело по сообщению генерал лейтнанта графа Девиера с требованием о учинении по указом с Крыловским протопопом Семионом за передержку беглого Ефремовского полку драгуна Евдокима Воротынцова.	22. 08. 1759	30. 12. 1759	20	
107	45/76 – 67	Дело по челобитью порутчика Константина Ваиды в бои ево того ж полку порутчиком Константином Ивановым.	22. 08. 1759	31. 08. 1759	10	
108	81	Дело гусарского Хорватова полку порутчика Костентина Георгиева о взыскании слободского гусарского полку капитана Баловича данных им под вексель 68 р. 75 к. **[21]** //	24. 08. 1759	20. 01. 1760	18	
109	19/168	О причиненных состоящим в Малороссии Миргородском и Лубенском полках Македонского гусарского полку гусарами и другими чинами малороссийским старшинам и обывателям обыдах и о заплате Пивогородского Монастыря обывателям за харчевие припасы денег.	18. 08. 1759	28. 08. 1760	291	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
110	[…] 25	Дело по сообщениям генерал леитнанта графа Девиера о присылке потребных по производимому там над бывшим здесъ капитаном Безобразовым фергеру и криксрехту капитанов Чернича и Баранова для некоторых доказательств.	11. 08. 1759	02. 03. 1760	33	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
111	51	По доношению Гусарского Хорватова полку капитана Бошковича о переводе **[21 зв.]** // ис первой в первую на десят роту и о выключке ис той капитана Филиповича в пандурской полк.	06. 09. 1759	11. 10. 1759	10	Тоже
112	47/48	Ордер от генерал порутчика Хорвата, посланной к находящемуся в Цесарии пример-майору Михаиловичу о немедленном ему следовании в Новую Сербию.	06. 09. 1759	06. 09. 1759	6	
113	52	По доношению иерея Михаилы Алексеева о приняти(и) ево в Новосербсое поселение и об определении в седмую роту.	07. 09. 1759	13. 09. 1759	6	
114	53	По определению главной канцелярии о подтверждении в гусарском Хорватовом и пандурском пехотном полках всем воинским служителям, чтоб козачьих подвод без прогонов, а казаков в портикулярные услуги не употребляли. **[22]** //	04. 09. 1759	16. 10. 1759	9	Тоже
115	6/94 – 82	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о явшемся собою и желающем оставатца жителством в крепости святыя Елисаветы в усшедшем ис полского села Кветок малороссиянине Моисее Николенке з женою и детми и со всем имуществом.	07. 09. 1759	25. 10. 1759	23	
116	54	По репорту гусарского Хорватова полку полково(й) канцелярии о требовани(и) состоящим в кананерской науке Глуховского гарнизона салдатам на маискую третъ денежного жалованья.	01. 09. 1759	29. 10. 1759	6	
117	55	По доношению пандурского полку маиора Ле(в)ула, коим просил о запрещении в причиняемых ему капитаном Вуичем разнымы случаямы обидах. **[22 зв.]** //	11. 09. 1759	18. 12. 1759	12	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
118	356/770	Рапорты разных годов третные о Новосербском Корпусе. Дело состоит из третных и месячных рапортов, ведомостей и экстрактов о состоянии Новосербского корпуса со сведениями о количестве в нем воинских чинов, убыли и прибыли их, о перемещениях их из одних воинских частей в другие,	1759	1763	256	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		о находящихся в отлучке, больных и проч., за время с 1759 по 1763 год, маискую треть включительно.				
119	56	По доношению выехавшего из Цесарии капитана Арсения Юле(и)нца об определени(и) ево в Новосербско(й) корпус.	12. 09. 1759	23. 09. 1759	6	
120	108/185 – 159	О наезде сотника Лишевского с козаками на шанец Че(а)наф. **[23]** //	12. 09. 1759	03. 05. 1760	33	
121	19/48	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии, при коем поданная от гусара Ивана Сегединца челобитная приложена, коею просит об отставке его от службы на поселение.	16. 09. 1759	17. 11. 1759	8	
122	97	По репорту пандурского полку полково(й) канцелярии о взыскании гусарского полку капитана Бошковича за взятые у капитана же Поповича киверы денег 120 р. 60 коп.	12. 09. 1759	04. 11. 1759	8	
123	58	По доношению гусарского Хорватова полку полковой канцелярии об отпуске пример маиора Серезлия до Василковского форпоста сроком на пятнадцат дней.	22. 09. 1759	29. 09. 1759	7	
124	43/73	По предложению генерал лейтнанта Хорвата о изъследовании в по(д)говоре гусар и гусарских жен к **[23 зв.]** // побегу служителем ево Луполом и протчими по изъяснению 8 роты гусара жены Марьи Ивановой.	26. 09. 1759	03. 01. 1760	75	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
125	–	Книга расходная черная бытности при вновь набираемых гусарских Хорватовых эскадронах полтавского гарнизонного полку порутчика и камисара Никиты Захарова.	1759	1761	55	Книга начинается с 206 листа.
126	57/89 – 79	Дело о поиманных без писменного вида малороссиянах полской области, Уманской губернии жителях Никиты Кошерском и Войцехе Козловском с везенными ими под предводителством малороссияна Якова Мастера з 20 ружьями в Полшу.	01. 08. 1759	23. 09. 1759	12	
127	32/18	О нерубки никому черного леса казенной часты и о поиманных в том лесе слободских поселян. **[24]** //	25. 05. 1759	14. 09. 1759	22	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
128	126	По промемории медицинской канце-	03. 08.	23. 09.	6	

1	2	3	4	5	6	7
		лярии о присылке известия, ис какой суммы, ежели в гарнизон лекарем Фенхель пожалован будет, жалованьем доволствоватца имеет; тут же по доношению главного лекаря Лау об отправлении находящегося при полковом резерве пандурского пехотного полку подлекаря Барта для э(к)земенации на линию к доктору Детельсу.	1759	1760		
129	85/53 – 75	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии и о приблудившихся в шанец Вершац трех волах, кои поляками отобраны, тож и проходящих с Полши разными партиями не малого числа гайдамак.	04. 08. 1759	19. 09. 1759	32	
130	60	Дело Малороссийского **[24 зв.]** // Гадяцкого полку сотника Масюка об отпуске ево в дом для необходимых нужд.	01. 10. 1759	21. 11. 1759	16	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
131	59	Дело пример маиора Шмита о подтверждении ему в сочинении денежных суммах экстрактов и о наблюдении в полковой канцелярии писменных дел.	03. 10. 1759	04. 10. 1759	6	
132	–	Опись этого дела см. в дополнительной описи под №1445				
133	62	Дело о явшемся из Прусии гусарского Хорватова полку первой роты гусаре Семене Николаеве.	05. 10. 1759	08. 10. 1759	8	
134	64/35 – 57	Дело спасшихся с татарского полону и отпущенных с пашпортом для определения в козацкую службу Чугуевского козацкого полку в полковую канцелярию колмыков – крещеного Костянтина Данжике, да махометанского закона Асан-Темира.	06. 10. 1759	06. 10. 1759	8	
135	25/12 – 23	Дело по доношению гусарского Хорватова полку прапорщика Никорицы о пропавших у него ис хутора волах и явленом **[25]** // сумнителстве на лантмилицкую команду, бывшую в балке Кистенской у заготовления на казенных лошадей сена.	07. 10. 1759	31. 03. 1760	16	
136	63	Дело по сообщению господина генерала Стрешнева о присылке к производимому в Киеве над капитаном	09. 10. 1759	30. 11. 1759	10	

1	2	3	4	5	6	7
		Масловым фел(р)геру и крикс-рехту к доказателству проживающих в Новой Сербии малороссиян – атамана Кривца, Семерика и Кажана.				
137	–	Указы и распоряжения Главной Канцелярии Новосербского Корпуса административного, финансового и хозяйственного характера; военные приказы в связи с бывшей ревизией некоторых воинских частей того же корпуса и с угрожаемым положением крепости Св. Елисаветы и Новомиргородского **[25 зв.]** // шанца со стороны татарского набега на них; челобитные военнослужащих о пожаловании их в высшие воинские чины и разная переписка воинских чинов и других лиц с названной канцелярией и г-лом Хорватом. В деле упоминается и о гайдамаках (л. л. 968, 969 и 1051).	09. 10. 1759	26. 11. 1760	310	Дело начинается с 767 листа. Документы в нем расположены не в хронологическом порядке; последний лист изорван.
138	64	Дело пандурского пехотного полку о пандуре Анастасии Чемежии, которой находится в городе Нежине.	02. 10. 1759	14. 11. 1761	37	
139	88/56	Об отлучившихся неведомо куда капитане Юлинце и порутчике Пищевиче.	12. 10. 1759	в октябре 1761	31	
140	65	Дело по доношению сербского гусарского полку ротного квартермистра Костентина Богдановича о принятии в Новосербской корпус на поселение.	12. 10. 1759	28. 11. 1759	6	
141	66	Дело великоросийских людей Кирилы Сенковского и Василья **[26]** // Костылева о пропуске чрез Крыловский форпост заграницу с покупной солью.	15. 10. 1759	04. 11. 1759	6	
142	46/22 – 41	Дело о определенном было в болгарской гусарской полк ротным квартермистром Милоше, кой в полском селе Колдорушах за кражу волов от палача был штрафован.	17. 10. 1759	16. 12. 1760	27	
143	71	Дело об обмулевании знаменных древок.	16. 10. 1759	28. 10. 1759	8	
144	83/51 – 73	Дело по доношению священнической фамилии малороссиянина Григорья Федорова о проданных племянником полского камисара Потоцкого шестидесят кобылицах ценою за триста шездесят восем рублев.	13. 10. 1759	05. 12. 1759	11	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
145	87	Дело о содержании в карантине при	16. 10.	18. 12.	20	

1	2	3	4	5	6	7
		полковом резерве малоросиянам Кондрату **[26 зв.]** // Понамаренку и Степану Шевцу харчевых и пищейных припасов з будущаго 760 году годовым термином.	1759	1760		
146	67	Дело о имении полковому квартермистру Арапову в ведомстве ружья и оружейных вещей, тож и приблудного скоту.	16. 10. 1759	20. 10. 1759	10	
147	68	Дело о перемене состоящего за шанцом Архангелским при полковом резерве кременчуцкого сотника Гаврилова значковым товарищем Задорожным.	19. 10. 1759	12. 11. 1759	12	
148	69	Дело гусарского Хорватова полку, первой на десять роты шанца Сента о переносе строющейся в оно(й) Божией церкви на другое место.	20. 10. 1759	31. 10. 1759	8	
149	70	Об отъезде протоирею Буличу в духовную переяславскую Консисторию. **[27]** //				
150	72	Дело о взятии с флигер адьютанта Черникова ответа, для чево о погорелом в Кременчуке провианте капитана Безрукова без допросу оставлен.	22. 10. 1759	3. 11. 1759	6	
151	31/17	О отмежеванной слободского казачьево полку от слобод Новоархангелской, Тышковки, Красной и других под Новомиргородской гарнизон земли и о протчем. На ряду с земельным вопросом, в этом деле ведется речь о побегах поселян Слободского козачьяго полка за-границу и о мерах к пресечению их, а также о мерах защиты населенных мест того же полка от неприятельских нападений. В конце дела излагаеться тяжебный процесс коменданта крепости Св. Елисаветы, Муравьева с г-м Хорватом о праве его пользоваться для государственных нужд лесом из, так называемого, **[27 зв.]** // Черного леса, отмежеванного Хорватом без правительственной санкции к Новосербским дачам.	24. 06. 1759	27. 02. 1760	11 9	Документы расположены в деле не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
152	73	О даче геодезии сержантам Выжлыкову и Васману открытых указов для проезду по шанцам в сочинении планов.	27. 10. 1759	03. 11. 1759	8	
153	74	О истребовании от Глуховской канцелярии в присылку находящимся здесь в кананирской науке того гарнизона солдатам аммуничных вещей.	28. 10. 1759	04. 11. 1759	8	Последний лист в деле изорван.
154	23/10 – 21	Дело по промемории крепости Святыя Елисаветы о украденных в полском местечке Медведовке у Константина Дуженка (Дужененка) 8 лошадях сведома шанца Дмитровского вахмистра Дюки того ж шанца малороссиянами Иваном Лаврененком с товарищи. **[28]** //	29. 10. 1759	13. 02. 1760	42	Корешок обложки частью изорван.
155	83	Дело о вышедшем из цесарского села Деске иерее Иосифе Федорове и определенном гусарского Хорватова полку в первую на десять роту в шанец Сент.	29. 10. 1759	20. 11. 1759	14	
156	29/15 – 26	Дело по доношению Словено-Сербии вахмистра Терека об оддаче проживавшаго у прапорщика Теранжи (Турунжи) во услужении пасынка ево Ионакия, о коем просил и нежинской житель Аврам Екимов.	29. 10. 1759	31. 12. 1759	12	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
157	76	Определение главной канцелярии об отдаче воинских служителей малолетних детей для общения в определенную школу.	31. 10. 1759	22. 07. 1761	24	Тоже
158	75	Дело иеродиякона Генадия о нечинении состоящему под Черным лесом монастарскому хутору ротными командирами Дмитровского и Цыбулевского обид и озлобления. **[28 зв.]** //	31. 10. 1759	04. 11. 1759	4	
159	88	По определению командующаго генералитета об отобрании розданых первой тысячи гусарам ис покупных для второй гусарского Хорватова полку тысячи гусар верховых лошадей.	01. 11. 1759	28. 08. 1760	18	
160	79	Дело об отдаче в шанцах на откуп кабаков и местных лавок в три года.	06. 11. 1759	22. 09. 1761	74	Тоже
161	82	О покупке музыкалных инструментов в Киеве.	01. 11. 1759	30. 05. 1760	23	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
162	9/22 – 20	Дело по доношению умершего подполковника Костентинова о изнуренных и поиманных состоявшим при ставке Мазнице сотником дву верховых ево лошадей.	07. 11. 1759	17. 11. 1759	8	Тоже
163	8/21 – 19	Дело гусарского Хорватова полку гусара Бранковича о пропавших у него лошадях.	12. 11. 1759	24. 09. 1763	43	Тоже. Дело состоит собственно из двух однородных дел того же Бранковича.
164	77	По определению главной **[29]** // Канцелярии о имении от воровства в Новосербском поселении крепкой предосторожности.	13. 11. 1759	05. 12. 1759	6	
165	84	Дело о присланном ис крепости святыя Елисаветы из гарнизонной канцелярии при промемории вышедшем ис полского села Плоскова волохе Василье Михаилове и об определении оного гусарского Хорватова полку в первую роту на поселение.	16. 11. 1759	28. 11. 1759	8	
166	86	Дело о выключке ис пандурского полку в гусарские полки порутчика Кончара(е)вича.	16. 11. 1759	05. 12. 1759	6	
167	77/46	По репорту гусарского Хорватова полку с представлением слободскаго поселения Новоархангелской слободы обывателя Ивана Шматного, пойманого **[29 зв.]** // с нарубленным в Ма(с)ловом боираке лесом.	17. 11. 1759	30. 11. 1759	10	
168	78	По представлению учрежденной для окончания по прежней бывшей Новосербской канцелярии нерешеных дел и щетов камисии и по учиненой от генерал маиора Александр Степановича Исакова резолюции, а по определению камисии о выдаче удержанного генералом порутчиком Хорватом, находившимся штатном положении полковым священникам Илье Драгитеевичу и Саве Маринковичу отставших за роздачею по повелению Хорватовому других, отпущенных на них с Новосербской суммы на жалованье денег с имеющихся при камисии в наличности ста дватцати семи рублев 74 копеек каждому пополам.	18. 11. 1759	10. 06. 1766	20	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
169	99/58 – 80	Дело по репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о	09. 11. 1759	15. 01. 1760	32	

1	2	3	4	5	6	7
		проходящих в Полшу **[30]** // таиными местами гайдамаках, о искоренении которых полским командирам давано знат.				
170	85	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии об отставке того полку ротного писаря Бытъкеря от службы на поселение.	26. 11. 1759	30. 11. 1759	8	
171	80	О учреждении в Новосербском корпусе генералной щетной и ращетной коммисии и о бытии при оной подполковнику Костентинову и маиору Шмиту здесь же и все переписки по той щетной кам-мисии.	04. 11. 1759	19. 12. 1761	61	
172	114	Дело по доношению вышедшаго ис Цесарии бывшаго адъютанта Праскевича об определении ево в гарнизон в плац гоуптаны. **[30 зв.]** //	28. 11. 1759	19. 06. 1760	29	Документы в деле расположеныне в календарном порядке. Края дела частью истлели от времени.
173	89	По предложению господина генерал порутчика Хорвата о учинении в Новосербском Корпусе справки, сколко в числе военно-служащей фамилии на поселении, кои у присяги не были имеется и денежного на посев хлеба и на обзавод экономии жалованья не получали.	03. 12. 1759	03. 01. 1760	8	
174	92	По доношению артилерии штык юнкера Томсина об отпуске команды ево воинских служителей произведенных в чины к приводу к присяги в крепость святыя Елисаветы.	06. 12. 1759	11. 12. 1759	6	
175	90	О учреждении по писму генералной воисковой канцелярии членов для воски Куриеров за Днепром почты.	06. 12. 1759	03. 03. 1760	6	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
176	91	По сообщению брегадира Мура(в)ева, коим требовал о непропуске привезенного из Волощины к полковому гусарского **[31]** // Хорватова полку резерву волоского вина без осмотра и атестата пограничного лекаря Власова.	06. 12. 1759	13. 12. 1759	4	
177	93	По репорту гусарского Хорватова полку полково(й) канцелярии о прибывшем ис полского местечка Калиши от армии бежавшем сербского гусарского полку капрале Арнауте.	07. 12. 1759	11. 12. 1759	6	
178	103/67	Следствии, присланные государствен-	10. 01.	05. 07.	506	Документы в

1	2	3	4	5	6	7
		ной военной коллегии ис канторы о произшедших в Москве от черногорцев непорядках, которые, в силе указа ис правительствующаго сената, оставленны без изъследования. Дело касается дебоша, учиненного гусарами черногорского гарнизона, Новосербского Корпуса, в г. Москве, на Вшивой горе, в **[31 зв.]** // трактире и во дворе баронессы Д. Строгановой, во время которого два человека из ея службы было ими ранено, а ворота и решетка на улице изрублены.	1759	1760		деле расположены не в календарном порядке. Само дело, будучи громоздким, значительно разбито, последние 6 листов оторваны от дела.
179	98	По доношению малоросийского Гадицкого полку сотника Манка об отпуске в дом ево для нужд сроком на месяц.	22. 12. 1759	31. 12. 1759	10	
180	24/11 – 22	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о пойманных против 6 роты шанца Семлек полского местечка Хащоватой жителях волохах Иване Зареле, Мартыну Ганчюле и Евтение Николаеву, кои той роты у поселенцов требовали в покупку краденых лошадей.	09. 12. 1759	27. 06. 1760	17	
181	102/181	Дело о грабеже ротным квартермистром Новомиргородского гарнизона А. Ракулом с товарищами овец и другого скота у Т. Сердула, зятя татарского **[32]** // Дубосарского гетмана. Упоминается также в деле о гайдамаках, напавших на шанец Сомбор (л.л. 49-53).	10. 12. 1759	04. 01. 1764	501	Дело сильно пострадало от времени. Титульный лист и первые три листа изорваны, л.л. 142-145 изгрызаны мышами; л. 234- частью изгрызан, частью истлел; л.л. 494 и 495 также частью истлел. Л. 146 оторван от дела. В деле имеется 4 письма на турецком языке Крымского хана Крым-Гирея к г-лу Хорвату. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
182	94	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии, а по доношению Новомиргородского гарнизона пандура Савы Иовановича о переводе из Македонского полку в показанной гарнизон оного пандура брата Милина	10. 12. 1759	17. 12. 1759	8	

1	2	3	4	5	6	7
		Иовановича.				
183 а)	95	По доношению гусарского Хорватова полку капитана Бошковича о пропуске чрез Крыловской форпост хлебного в семи куфах вина в шанец Крыловской (русский).	14. 12. 1759	30. 12. 1759	6	
183 б)	96	По репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о дозволении сотнику Гаврилову с **[32 зв.]** // старшиною вывоскою из дач Крыловского и Табуриского шанцов трасника и форосту.	18. 12. 1759	02. 02. 1760	8	
184	99/63	О содержании фергера и криз-рехта над аудитором Васильем Соколовым.	22. 08. 1759	03. 01. 1763	94	
185	97	По промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии, которою требованно, заподленоль малоросиянин Иван Гаврилов, кой в крепосты пойман без всякого писменного вида, в Новосербской Корпус в трубачи записан и от капелместера Стройникова в шанец Глинской для взятия матери без писменного виду отпущен уведомления.	19. 12. 1759	18. 01. 1760		
186	59/31 – 53	Дело о поиманном и отосланном для поступления по указом к генерал лейтнанту графу Девиеру лантмилицкого слободского полку драгуне Иване Вишнекове.**[33]** //	21. 12. 1759	30. 12. 1759	15	
187	99	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о выдаче воинским служителям из могазейна ста четвертей муки под росписки.	20. 12. 1759	24. 12. 1759	12	Документы в деле расположены не в хронологическом порядке.
188 а)	99/153 172	Дело по челобитью пандурского пехотного полку прапорщика Михаилы Цветиновича в ругании ево бранными словами того ж полку прапорщиком Сафрониевым.	24. 12. 1759	21. 03. 1760	30	
188 б)	118/167	По писму полского местечка Богуславля губернатора Спендовского о задержанных им в Бого(у)славе беглых из македонского гусарского полку четырех человек гусаров.	29. 12. 1759	05. 03. 1760	35	Тоже. В деле имеется переписка на польском языке.
189	375/150	О принятии в македонской гусарской полк шляхтича Ивана Остроградского вахмистерским чином. **[33 зв.]** //	25. 12. 1759	07. 03. 1760	6	

1	2	3	4	5	6	7
190	197/873	Дело по премемории крепости Святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о заразившейся на запорожских козаках опасной поветренной болезни.	02. 01. 1760	18. 09. 1760	11	
191	297/181	Регистр получаемым письмам, сообщениям, промемориям и доношениям. В регистре перечислены разные секретные бумаги, полученные Главной Канцелярией Новосербского Корпуса и г-лом Хорватом в течении 1760 г., с кратким содержанием их.	03. 01. 1760	31. 12. 1760	40	
192	299	О оказавшейся в полских местах опасной болезни.	03. 01. 1760	14. 05. 1761	164	
193	301/185	Дела о татарских обращениях 1760 году.	03. 01. 1760	02. 01. 1761	466	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
194	1/319	О посылке гусарского Хорватова полку из 8 роты гусар, сколко на лошадей сесть могут, для отбыву поляков, кои намерение имеют сено зажечь. **[34]** //	01. 01. 1761	03. 01. 1761	4	Тоже
195	317/201	Журнал в какие места доношениям и репортам подлинникам. Исходящий журнал содержит в себе подлинные секретные донесения и репорта с приложениями г-ла Хорвата и канцелярии главной Новосерб. корпуса в центральные правительственные учреждения за 1760 год.	Начато 04.01. 1760	02.11. 1760	128	
196	208/182	Дело о оказавшейся в Сечи Запорожской опасной болезни.	07.01. 1760	30.12. 1760	353	То же. Обложка изорвана.
197	184/300	Дело о паролях и лозунгах.	23.01. 1760	30.09. 1761	141	Края дела по местам подгнили. Л. 134 и 135 оторваны от корешка.
198	49/134	По секрету. Дело болгарского гусарского полку квартермистера Ягана Рембса, капрала Михаила Григорьева в сказывании ими слова и дела государева.	01.01. 1760	08.12. 1761	54	
199	202/318	Регистр краткой полученным сообщениям, промемориям, **[34 зв.]** // доношениям и репортам 1760 году. Регистр представляет собою журнал с кратким содержанием поступивших бумаг на имя г-ла Хорвата и главной канцелярии Новосербского корпуса от разных учреждений и лиц в 1760 году.	02.01. 1760	31.12. 1760	260	

1	2	3	4	5	6	7
200	130/100 -122	Дело о взятых по повелению пандурского пехотного полку прапорщиком Мавродием Челебием воинскою командою в дачах того полку лесе слободы Аврамовичи жителей Федору Юрошенку, Василья да Семена Усиковым свезенными дровами.	02.02. 1760	24.02. 1760	10	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
201	109/40- 132	Дело по сообщению генерал лейтнанта графа Девиера о присылке по производимому там фергеру и кризрехту над порутчиком Волковым в датии им и в забрани разных пожитков Мишуринорожской слободы казака Чалого. **[35]** //	03.01. 1760	21.01. 1760	7	
202	289/174	Дело о артилерийской команде Новомиргородскаго гарнизона.	04. 01. 1760	?	46	Дело полуистлело от сырости. Особенно пострадал конец его, начиная с 32 листа многие листы почти наполовину совершенно сгнили, так что установить время окончания дела невозможно.
203	89/168	Дело по сообщению брегадира Муравьева о забранном слободы Мурзинки у обывателей 16 роты шанца Мошорин воинскими служителями разном скоте и денег.	04. 01. 1760	06. 03. 1760	14	
204	97/151 – 176	Дело по промемории глуховской гарнизонной канцелярии о требуемом по производимому в Московском драгунском полку над капитаном Федором Загряжским фергеру и кризърехту бывшего здесь в кананерской науке солдат Лазаре Максимове.	06. 01. 1760	18. 08. 1760	10	
205	172/287 – 117	О постройки внутре шанца Новомыргородского казенных артелерийскаго **[35 зв.]** // цейхауза салдатских казарм.	08. 01. 1760	17. 11. 1760	117	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Края некоторых документов этого дела и корешок титульного листа истлели от сырости.
206	105/36 – 128	1760 году, дело по доношению капитана Боя и о уведенных служителем ево, слободы Виши жителем, Иваном Долгим 10 роты у гусара Попова пары волов и прочаго.	09. 01. 1760	12. 03. 1760	12	
207	2/116	По предложению генерал порутчика	10. 01.	29. 01.	4	

1	2	3	4	5	6	7
		Хорвата, коим велено о выданных гусарского Хорватова полку ундер офицерам и капралам ружьях и оруженых вещах и о взыскании за оные с них деньгами учинит справку.	1760	1760		
208	33/107	О присланном от майора Серезлия малороссиянине волоском уроженце Андрею Харобарценку (Харабарщике).	31. 12. 1759	05. 05. 1760	12	
209	80/135	По рапорту пандурского пехотного полку полковой **[36]** // канцелярии о блудном житии того полку капитана Георгия Пищевича з женою пандура Матвеева.	14. 01. 1760	03. 12. 1763	139	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
210	88/142 – 167	Дело по промемории крепости Святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о задержанных шанца Суботица прапорщиком Юрьевым ехавших в Черной лес для набрания из валежника дров слободы Аджамки жителях Горбу с товарищи трема человеки и о взятье у них трех рублев денег.	11. 01. 1760	26. 01. 1760	11	
211	117/3	Дело о присланных пандурского пехотного полку ис полковой канцелярии при репортах отобраннные у бывших по черногорской коммисии и определенных **[36 зв.]** // во оной полк в пандуры пети человек гусарские оружейные вещи.	15. 01. 1760	31. 01. 1760	4	
212	268/153	О выдаче генерал порутчику Хорвату из полкового казначеиства на исходатаиствование полезных резолюций 3000 р.	20. 01. 1760	25. 01. 1760	6	
213	288/173	Дело по сообщению брегадира Муравьева о кабаках и месных лавках, на каком основании в здешнем Новосербском корпусе учреждены.	22. 01. 1760	07. 03. 1760	3	Края дела значительно подгнили; чернила по местам сильно повыцвели.
214	124/10	Дело по репорту гусарского Хорватова полку о посылке бывшему во оному полку камисаром Лобовым о принимаемой им из Новосербской суммы денежной казны к крыксъцалмейстеру Бреилову ведомостей.	28. 01. 1760	10. 03. 1760	11	
215	129/15	Инструкция, дана Новомиргородского гарнизона **[37]** // плац гауптману Праскевичу; тут же такова и посланная со оной копия для ведома в гусарской полк.	02. 02. 1760	19. 02. 1760	26	
216	91/145	О украденных гусарского Хорватова	02. 02.	15. 09.	24	

1	2	3	4	5	6	7
		полку первой на десять роты гусара Кирияна Спанатиева отца Тодора Спанатиева в крепость святыя Елисаветы из двора отставного гусара Григорья двух парах волов з санми.	1760	1760		
217	122/8	Дело по доношению молдавского гусарского полку отставного гусара Ивана Ерхана об определении ево гусарского Хорватова полку в двадесятую роту шанец Вершац на поселение.	09. 02. 1760	11. 02. 1760	4	
218	121/7	Об определении в главную канцелярию Новосербского **[37 зв.]** // корпуса из гусарского Хорватова полку из ундер офицеров для исправления адютанской должности.	09. 02. 1760	13. 02. 1760	3	
219	156/381	О заплате киевскому мещанину Иосифу Равному за взятые в македонской полк чижмы денег.	07. 02. 1760	28. 05. 1760	11	
220	130/16	Дело по доношению прибывшего из армии гусарского Хорватова полку тысячной команды моркитентера Ионицы Беры об определении ево в здешней шанец на поселение.	14. 02. 1760	19. 02. 1760	3	
221	179/5	Дело по доношению Гадицкого сотника Манка об отб(п)уске в дом ево за имеющеюся у него болезни.	15. 02. 1760	02. 03. 1760	6	
222	128/14	О зделании в здешнем шанце пожарных инструментов. **[38]** //	16. 02. 1760	19. 02. 1760	2	
223	1/73	О явшемся из бегов астраханского гранадырского полку гранадыре Осипе Волкове.	17. 02. 1760	23. 02. 1760	4	
224	90/144	О сазженном слободского казачьего полку слободы Новоархангелской жителей Кондрата Меткого, Якова Мухи, да Петра Горбова сене трех скирдах.	17. 02. 1760	06. 03. 1760	12	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
225	118/4	О следовании в Санкт Петербург полковому квартермистру Фо(а)тееву и о приеме в Москве от купцов Шеколютиных денег 550 руб. 64 коп.	22. 02. 1760	06. 06. 1760	6	
226	131/17	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полково(й) Канцеляри(и), а по представлению того ж полку пример майора Цветиновича об определении к состоящей в Петроостровском шанце лантмилицко(й) **[38 зв.]** //	22. 02. 1760	06. 03. 1760	5	

1	2	3	4	5	6	7
		команде, за неимением при оно(й) обер офицера, афицеров.				
227	123/9	Дело по доношению пандурского пехотного полку полково(й) Канцелярии о изобранном того полку штап, обер, ундер афицерам и нижним чинам к состоящей в шанце Крыловском церквы Покрова Пресвятыя Богородицы, за неимением при оной настоящего священника, в священники Ивана Федорова в настоятели по рукоположении, куда надлежит о представлении.	24. 02. 1760	01. 06. 1760	7	
228	92/146	О пропалих слободского козачьего полку слободы Красной жителки Домникии Малеваной двух лошадях.	24. 02. 1760	29. 09. 1763	12	
229	32/102	О сказанных македонской нации неприсяжному Марки Маноилову крепости **[39]** // святыя Елисаветы переводчиком некоторых речей на генерала Хорвата.	24. 02. 1760	29. 02. 1760	4	
230	120/6	Дело об определенном в гусарской Хорватов полк в 15 роту молдавского гусарского полку отставного капрала Иваницу Галаца на поселение.	25. 02. 1760	06. 03. 1760	7	
231	125/11	Дело по доношению пандурского пехотного полку порутчика Георгия Пищевича, которой просил об отпуске ево в прежнее отечество для забрания фамилии, толко в том ему отказано.	25. 02. 1760	21. 03. 1760	7	
232	82/137	О задержании Новомиргородского гарнизона пандура Марки Петковича в Кременчуцкой пограничной таможне табаку шести тысяч папуш.	24. 02. 1760	16. 03. 1760	5	
233	199/83	Дело по доношениям подполковника Алексея **[39 зв.]** // Константинова о взыскании гусарского Хорватова и пандурского пехотного полков с штап и обер офицеров за патенты и за прочее денег.	29. 02. 1760	07. 10. 1760	10	
234	87/141 – 166	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы о высылке бежавшаго оттоль проживающаго в 12 роте великороссийского человека Никиты Григорьева.	04. 03. 1760	14. 03. 1760	18	
235	304	Дело о недопуске полского местечка Гранова полковника Осипа Жарского к покупке лошадей и другого скота.	12. 03. 1760	13. 03. 1760	2	

1	2	3	4	5	6	7
236	132	По рапорту гусарской полковой канцеляри(и) об отказе отставки того ж полку гусару Ивану Сегединцу; тут же о переводе брата ево капрала Петра Радичева (Радича) из 17 в двадесятую роту к общему с ним Сегединцем прожитию и о написании оного Сегединца **[40]** // по исключени(и) из службы в число фамили(й) (военнослужащих).	04. 03. 1760	27. 12. 1761	7	
237	152/377	Об определенных в болгарской полк вновь выведенных из заграницы в службу в гусары 3 человеках.	06. 03. 1760	21. 03. 1760	8	
238	135/21	Дело по доношению вышедшаго волоха Ивана Иванова об определении гусарского полку в 13 роту на поселение.	11. 03. 1760	4. 04. 1760	3	
239	206/90	Дело об отставном гусаре Георгие Сербуле.	13. 03. 1760	31. 07. 1760	4	
240	[...]/74	О присылке капитану Ушакову ответа за удержанную полского человека села Ташлика лошадь.	16. 03. 1760	28. 03. 1760	13	
241	[...]/75 97	Дело поиманного в полском селе Толмачах гусарского Хорватова полку гусаром Сандулом Парканом **[40 зв.]** // лантмилицкой команды борисоглебского полку драгуне Карпе Та(о)кареве, которой для исследования за то по указом отослан к капитану Ушакову.	17. 03. 1760	в марте 1766	8	
242	4/76	Об определении по прежнему в службу спасшегося с пруского полону бывшего в тысячной команде гусара Якова Чалого.	17. 03. 1760	20. 03. 1760	8	
243	48/115	О запорозком козаке Михаиле Соколе, присланном при репорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии поиманном при сражении с гайдамаками.	03. 03. 1760	в апреле 1760	16	
244	55/119	По сообщению генерал аншефа и кавалера Стрешнева о неупотреблении Новосербского Корпуса штап и обер офицерам бывших здесь лантмилицкого корпуса разных чинов в неподлежащие караулы и конвои и о протчем. Дело касается незаконных **[41]** // действий штап и обер офицеров	18. 03. 1760	02. 08. 1760	91	Документы в деле расположены не в каландарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		Новосерб. Корпуса, требововших себе во время об'ездов пограничных шанцов воинских служителей из Ландмилицкой команды для несения ими караульной и конвойной службы и в случае отказа им в этом со стороны ундер офицеров и капралов, прибегали к грубым физическим мерам. На ряду с этим в деле имеется экстракт о преступных деяниях Ландмилицкой команды и чинившихся ими воровствах среди местных обывателей, а в конце дела говорится о переводе названной команды на пограничную украинскую линию и об отобрании у нее погрaбленного ею имущества.				
245	19/133	По сообщению брегадира и коменданта Муравьева о присылке пандурской полковой канцелярии о малороссиянинах Якове Иванченке и о зятях ево рапорта и об **[41 зв.]** // отпуске их в слободу Мурзинку с семейством и имуществом.	19. 03. 1760	26. 05. 1760	12	
246	123/170	О присланном при сообщении генерал маиора Лопухина бывшем в пруском полону капрале Иване Михаилове.	15. 03. 1760	29. 07. 1761	34	
247	127/13	О небрании состоящих при Новосербских форпостах малороссийских казаков лошадей без пашпортов и билетов полковых и главной канцеляри(и) без прогонов.	29. 02. 1760	10. 06. 1760	6	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
248	134/20	Дело по репорту камисара Хорламова об отдаче бывшим камисаром же Лобовым камисарской инструкции с наставлениями ему Харламову.	21. 03. 1760	18. 06. 1760	5	
249	136/22	Дело по репорту пандурской полковой канцелярии об определении того полку в шестую роту священика Андрея Будруцкого (? Подруцкого). **[42]** //	21. 03. 1760	24. 03. 1760	8	
250	191/376	О представленных гусарского полку ис полковой канцелярии и от капитана Михаилова ко определению в болгарской полк в службу в гусары 5 человеках.	21. 03. 1760	19. 04. 1760	13	
251	/81 – 103	Дело о приведенных болгарского гусарского полку вахмистром Константином Апостоловым явшихся собою в	26. 03. 1760	03. 04. 1760	14	

1	2	3	4	5	6	7
		полском местечке По(а)лееве Озере македонского гусарского полку дву беглых гусарах Ивана Мина(о)са, Танасея Федорова, кои отосланы во оной болгарской полк.				
252	157/182	Дело о заплате сержантом Гервасием в полском местечке Полееве Озере туркам ста двадцати рублев денег, якобы за подговоренного им, Гервасием, у них служителя.	27. 03. 1760	18. 03. 1761	27	
253	[...]/106 129	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой **[42 зв.]** // канцелярии о подговоре к побегу Новомиргородского гарнизона капралом Якшею Насичем, да пандуром Трандафировым того же гарнизона до тритцати человек пандур же.	30. 03. 1760	18. 05. 1760	14	
254	378/153	О командировании для освидетелствовании зделанных плац леитнантом Станковичем восми фур прапорщика Германа, да капитана Свику.	22. 03. 1760	01. 04. 1760	6	
255	65/127	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о приличившихся в грабителстве полской области в селе Косары жида ал(р)ендаря с 12 роты гусарах Юрью Новаку, Якову Иванову и Ивану Сребному с товарищи.	31. 03. 1760	11. 08. 1761	76	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
256	137/23	Дело об отправлении маиора Чорбу по поданному от него доношению к армии в Прусию и с ним лошадей и явшихся из бегов гусар. **[43]** //	31. 03. 1760	09. 06. 1760	33	Корешок дела частью подгнил.
257	86/140	О задержанном в Сечи у девера проживающей в хуторе генерала Хорвата вдовы Настасьи Фомановой дочери Юска Тарана (Трояна) четверном возу с солю и о понесенных убытках 50 руб.	[...] 1760	[...]1760	10	
258	24/138	Подоношению капитана Ивановича об определении ево в пандурской полк в третью, а бывшаго во оной порутчика Байрановича о переводе в четвертую на десять роту и о выдаче реченному капитану за выезд с порции и рации жалованья; тут же о выключке ис пандурского полку в Новомиргородской гарнизон порутчика	05. 04. 1760	26. 07. 1760	15	

1	2	3	4	5	6	7
		Самоилу Хорвата.				
259	63/125 – 148	Дело по репорту гусарского Хорвато-ва полку полковой канцелярии о са-моволном разбитии летнантом Стан-ковичем подпрапорному Кузменку желез, кой и бежал. **[43 зв.]** // Дело касается самовольного распоряжения плац лейтенанта Станковича о снятии с арестованного подпрапорщика Куз-менка кандалов, которой, затем, убе-жал.	06. 04. 1760	19. 11. 1761	30	
260	139/25	Дело о переносе состоящего в форш-тате закрытной казачей команды ла-гиря за разлитием воды в здешней Новомиргородской форпост и бытии в ведомстве форпостного ундер афице-ра.	06. 04. 1760	07. 04. 1760	3	
261	154/379	О уплате капитану Увалову маиором Пищевичем за покупные три верхо-вые лошади денег 220 галанских чер-вонцев.	07. 04. 1760	11. 05. 1760	4	
262	5/77	О беглом малоросийского Гадяцкого полку, сотни Майковой козаку Ивану Бурби.	08. 04. 1760	08. 04. 1760	6	
263	6/78	О прибывших из российской армии к Новомиргородскому форпосту и от-пущенных по прежнему в свои жили-ща чугуевского козацкого конного полку козаках Якову **[44]** // Сусою и Сергею Сучинину с другими двомя товарищами.	08. 04. 1760	11. 04. 1760	7	Половина после-днего листа оторвана.
264	15/41	Дело по репортам гусарского Хорвато-ва и пандурского пехотного полков о посылке инжинера для розмежевания штап, обер афицерских по ротам земел-ных дач.	09. 04. 1760	14. 11. 1760	22	Документы в деле расположе-ны не в календа-рном порядке.
265	140/26	О присылке отставшего имущества после умершаго из тысячной команды вахмистра Янки Тараина.	12. 04. 1760	10. 05. 1760	2	Все листы дела вверху изорваны, а концы его частью подгнили.
266	27	О имении гусарского Хорватова (и) пандурского пехотного полков штап (и) обер афицерам в пахотной и сено-косных лугах довольствие из опреде-ленных им дач .	13. 04. 1760	09. 05. 1760	3	Концы дела значительно подгнили от сырости.
267	[...]/79 – 101	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о пропалых с квартеры слободского коза-	15. 04. 1760	19. 04. 1760	6	

1	2	3	4	5	6	7
		цкого полку слободы Аджамки **[44 зв.]** // жителя Федора Демешки у запорожских козаков трех, да у тамошнего жителя Фомы Ключника дву, всего пяти лошадей.				
268	124/147	Дело по репорту гусарского Хорвато-ва полку полковой канцеляри(и) о покраденных ис каморы сдешняго маркитанта Нешковича лантмилиц-кими драгунами вещей и сала, кои найдено при здешних магазеинах.	15. 04. 1760	07. 06. 1760	29	Документы в деле располож-ены не в календа-рном порядке.
269	100/154	По промемории крепости святыя Ели-саветы гарнизонной канцелярии о забранных нанятых подрядчиками для воски сена во оную крепость к дово-льствию государевых лошадей шести подводах набежавшими резерфной команды гусарами.	15. 04. 1760	02. 05. 1760	8	
270	142/28	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии и по пред-ставлению во оную капитана Бошковича о неслушании находящимся **[45]** // в шанце Сенте прапорщиком и командою ево.	15. 04. 1760	27. 04. 1760	6	Тоже
271	143/29	О битии в главной канцелярии ассе-сорами подполковнику Антону Хор-вату, маиору Серезлию, капитану Булацелю; при полковой (канцелярии) оставатся подполковнику Костенти-нову, а при военном суде преизусом маиору Цветиновичу.	19. 04. 1760	03. 05. 1760	12	По местам концы дела подгнили.
272	144/30	Дело о состоящей ординарной коман-де у здешнего генералитета и о удер-жании из порционных и рационных денег и о заготовлении на оную сена.	19. 04. 1760	20. 04. 1760	4	
273	8/80	О явшемся собою по побеге из армии полеваго Шлютер(л)бурского пехот-ного полку солдате Аверяне Григорь-еве. **[45 зв.]** //	20. 04. 1760	30. 04. 1760	6	
274	145/31	О обучениии воинских служителей екзерциции и о держании карабина вместо на руке на плече.	[...] 1760	[...] 1760	3	
275	146/32	Об определенном в гусарской Хорва-тов полк в ротные писари волохе Ва-силе Славицком.	20. 04. 1760	30. 04. 1760	4	

1	2	3	4	5	6	7
276	147/33	По доношению порутчика Леонтьева о уплате ему из оставшего после умершаго подполковника Фон-Грая имения должных трех рублей.	20. 04. 1760	03. 05. 1760	3	
277	148/34	Дело по доношению 10 роты отставного гусара Ивана Костентинова об отпуске ево в заграничную армию для переводу сынов своих из сербского гусарского полку в здешней гусарской Хорватов полк.	22. 04. 1760	03. 05. 1760	2	
278	170/55	Дело о перенесении состоящего здесь лантмилицкого лагеря к здешнему Новомиргородскому форпосту. **[46]** //	23. 04. 1760	23. 04. 1760	2	
279	157/42	Дело о бежавшем от маиора Чарбы скороходе Павле Игнатове.	25. 04. 1760	04. 10. 1760	16	
280	167	Дело это наполовину впродоль сгнило от сырости, а потому установить номенклатуру его, как и содержание не представляеться возможности.				
281	59/121 – 144	Дело по репорту капитана Ушакова о приблудных дву лошедях.	26. 04. 1760	28. 04. 1760	6	
282	122/169	Дело бывшего в пандурском пехотном полку прапорщиком, а потом написанного за некоторые предерзосты в гусарской Хорватов полк в ротные писари Ильи Чакия, кой отсель бежал и явился было в правительствующем Сенате. В этом же деле имеется и другое судебное дело о Чакие по поводу разстраты им 50 рублей казеннных денег (л. 99) **[46 зв.]** //	26. 04. 1760	19. 07. 1762	160	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
283	149	Черной ордер о произведенном гусарского Хорватова полку осмой роты капрале Штефане Флору в пехотные квартермистры.	26. 04. 1760	26. 04. 1760	1	
284	150/36	О выключке из пандурского полку прапорщика Станчевича в старые гусарские полки.	27. 04. 1760	26. 05. 1760	3	
285	152/38	Дело о бывших в македонском полку и пожелавших при розпределении в старой гусарской полк осми человеках и об отпуске им заслуженного чрез всю их бытность при том полку денежного жалованья каждому 23 р. 46 ¾ к. в щет сербского гусарского полку.	27. 04. 1760	16. 05. 1760	20	
286	169/54	Дело с требованием Новомиргородс-	28. 04.	30. 04.	9	

1	2	3	4	5	6	7
		кого гарнизона штап, обер, ундер афицерам, капралам, редовым и прочим чинам сего году четвертую треть окладного жалованья об отпуске из Новосербской суммы. **[47]** //	1760	1760		
287	37/151	О истребовании состоящим в гусарском Хорватовом, пандурском пехотном полках, и в Новомиргородском гарнизоне и в штапе генерала порутчика Хорвата и в главной канцелярии из руских разным чинам денежного жалованья за 1759 и 1760 года.	30. 04. 1760	09. 08. 1760	24	
288	115/164 – 191	Дело о задержанных в полском местечке Торговице тамошним губернатором Квяткевичем веденных сюда ко определению в Новосербии в службу шеснатцати душ со всех их скотом и имуществом.	01. 06. 1760	13. 07. 1760	–	В деле имеется переписка на польском языке. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
289	49/164	По рапорту полкового камисара Харламова о присылке 756 году умершаго камисара Сотенского тетрадей об отпущенных порционных и рационнных деньгах.	04. 05. 1760	02. 06. 1760		
290	10/82 – 104	Дело поиманного в **[47 зв.]** // Лебединском лесу посыланными для поиску дезертиров гусарами и козаками бежавшего ис крепости святыя Елисаветы рекрута Григорья Грачева.	05. 05. 1760	06. 05. 1760	4	
291	39/153	О непоставленном капитаном Живановичем и капитаном леитнантом Вайдою по подряду сотника Новицкого, у коего они денги получили на покупку провианта.	05. 05. 1760	15. 02. 1761	35	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
292	165/50	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о истребовании к заложению того полку в шанце Самборе церкви богоявления и о неприпятствования в переходе ис пандурского полку двум малоросиянам.	05. 05. 1760	15. 10. 1760	6	Тоже
293	166/57	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцеляри(и) о требовании находящимся здесь при артилерии в кананирской науке Глуховского гарнизона салдатам прошлаго 759, **[48]** // маия с 6 и сего 1760 годов, маия по 1-е число денежного	05. 05. 1760	08. 06. 1760	5	

1	2	3	4	5	6	7
		жалованья.				
294	45/113	О намерении гусарского Хорватова полку гусара, которой находится в тысячной команде, Енакия Васильева жени Ефросинии с проживающим у оной малороссиянином Матвеем Цвиненком, с коею он, Цвиненко жил блудно, в Полшу побег учинить.	06. 05. 1760	17. 05. 1760	8	
295	44/152	О требовании гусарского Хорватова и пандурского пехотного полков штаб, обер, ундер афицерам и капралам сего 760 году на генварскую треть жалованья.	06. 05. 1760	06. 05. 1760	8	
296	154/40	Дело об определенном в пандурской полк в полковые попы Федоре Киш Добрянском и о требовании на него выездного жалованья. **[48 зв.]** //	06. 05. 1760	16. 06. 1760	6	
297	96/150 – 175	Дело по репортам плац гаубтмана Параскевича о бежавшем было из острога под 7 число маия малороссиянине Хороборщуке и о намеревавшихся к побегу до 15 человек арестантов.	01. 05. 1760	18. 06. 1760	12	
298	140/182	Дело бежавшаго маиора Шмита, которой доносил на бывшаго генерала порутчика Хорвата и о непристойных поступках полкового квартермистра Грабовникова и о протчем. На ряду с этим, в деле имеется также переписка с г-лом Хорватом коменданта крепости св. Елисаветы Толстого, производившего следствие по поводу доносов маиора Шмита в Провительств. Сенат на упомянутого генерала, а также ряд распоряжений главной канцелярии Новосерб. Корпуса, вызваннных побегом из под ареста маиора Шмита и запущенность их дел в полковой счетной комиссии. **[49]** //	07. 05. 1760	07. 07. 1764	443	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
299	11/83 – 105	Дело явшегося собою из бегов в полском местечке Могилеве у вахмистра Костентина Апостолова Киевского гарнизона солдата Ивану Федорову.	08. 05. 1760	23. 05. 1760	7	
300		О найденных разъездною командою 12 роты под лесом болтышевским одинадцаты волах.	23. 02. 1760	20. 05. 1760	28	Тоже
301	117/166	Дело о задержанных в полском месте-	09. 05.	10. 08.	44	

1	2	3	4	5	6	7
	– 193	чке Чигирине старостою Ленским пандурского полку пандурских жен, тож и о наезде оным же Ленским с 20 человеки козаками розбойническим образом на шанец Ченад.	1760	1760		
302	157/382	О уплате за взятие для казенных лошадей у обывателей оброти и торбы денег маиором Уваловым.	09. 05. 1760	23. 08. 1760	4	
303	167/52	Дело о взыскани(и) с **[49 зв.]** // подполковника Фукера 3000 р. майору Чорбе.	11. 05. 1760	11. 05. 1760	4	
304	85/139	По доношению гусарского Хорватова полку подполковника Алексея Костентинова о ослушносты полкового квартермистра Лобова.	17. 05. 1760	29. 04. 1763	86	Тоже
305	61/123	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о содержащемся в крепости святыя Елисаветы 10 роты гусаре Алексее Талеву, которой был в конвое для провожания задержанных в 11 роте посланных с билетом от капитана Ушакова драгуна и козака.	23. 05. 1760	29. 05. 1760	21	
306	48/163	По доношению проживающаго на Виском хуторе малороссиянина Суховенка о взыскании пандурского полку порутчика Бабина за проданные волы и двор денег 15 р. 50 коп.	18. 05. 1760	10. 07. 1760	9	Тоже
307	168/53	О выгоне ис пандурского пехотного полку проживающих малоросиян в шанец **[50]** // Новомиргородской для казенной работы с подводами и с топорами и об отправлении капитана Бошковича с прапорщиком Кушнером и с пристоиною воинскою командою.	18. 05. 1760	09. 06. 1760	9	
308	171/55	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцеляри(и) о предоставленных ко определению в македонской полк Новомиргородского гарнизона пандурах Ненадовиче и Дмитриевиче о быти(и) оным по прежнему в том гарнизоне.	22. 05. 1760	31. 05. 1760	2	
309	12/84 – 106	Дело по писму полского местечка Смелого камисара Добрянского о присланных от него бежавших с крепости святыя Елисаветы слободы Злынки раскольниках Андрее и Кип-	23. 05. 1760	31. 05. 1760	19	

1	2	3	4	5	6	7
		рияне Бузиных с одною девкою Настасьею, которые по прежнему к господину **[50 зв.]** // брегадиру Муравъеву при сообщении за конвоем отосланы.				
310	161/46	Дело Новомиргородского гарнизона гарнизонного квартермистра Арапова о выдаче ему заслуженного бытностию в македонском гусарском полку жалованья.	24. 05. 1760	28. 05. 1760	4	
311	172/56	Дело по доношению капитанши Герничевой о взыскании по росписке с подрядчика крепости святыя Елисаветы Федора Слюняева за взятое в 758 и в 759 годах сено 17 р. 50 коп.	25. 05. 1760	27. 05. 1760	4	
312	162/47	Дело по доношению отставного гусара Ивана (Степана) Ерх(г)ана об отпуске ему определенного на обзавод экономи(и) денежного жалованья.	26. 05. 1760	05. 06. 1760	4	
313	173/57	Дело по доношению протопопа Булича об отпуске **[51]** // шанца Цыбулевского дьякона Матвея Федорова для приискания в слободском поселении себе парафии в сану священническом.	26. 05. 1760	31. 05. 1760	3	
314	174/58	Дело по сообщению брегадира и переволоченского коменданта Ионина об отводе для укрепления переволоченского берега фашиннику.	26. 05. 1760	07. 06. 1760	5	
315	158/43	Об отпуске из Новосербской суммы находящимся при внов строющемся манастыре монахам и иеромонахам денежного жалованья.	27. 05. 1760	15. 06. 1760	3	
316	59/175	Дело о производстве полковому квартермистру Грабовникову 755, маия от 1, 759 годов ноября по 1 числ денежного с порци(и) и рации жалованья.	29. 05. 1760	09. 08. 1760	6	
317	155/380	Об определении в болгарской полк внов вышедших из заграницы 3 человек в гусары. **[51 зв.]** //	29. 05. 1760	08. 07. 1760	12	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
318	305/189	О сказанном слове и делу Государеву Лантмилицкого борисоглебского полку драгуном Васильем Маргушевым на проживающих в шанце Архангелском малороссиянина Грицка, а гусарскую женку Чернявскую.	28. 06. 1760	17. 07. 1760	20	Тоже
319	309/193	Дело о искоренении умножившихся в Черном, Чуте и Великом лесах гаида-	05. 06. 1760	17. 06. 1760	9	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
		мак.				
320	67/128	О содержании фергера и кризрехта над капитаном Бояею за бой пандурского полку писаря Ивана Васильева.	01. 06. 1760	27. 04. 1764	70	Тоже
321	176	Полученные репорты из армии от тысячной команды о состоянии онои и о протчих происходствах. Дело состоит из взаимной переписки подполковника Цветиновича с г-лом Хорватом, в связи с **[52]** // бывшей, так назыв., семилетней войной России с Пруссией. Цветинович в своих рапортах осведомляет г-ла Хорвата о состоянии, происшествиях и нуждах тысячной гусарского Хорватова полка команды бывшей на театре военных действий, а г-л Хорват, соответственно донесениям Цветиновича, делает разного рода распоряжения – административного, военного, хозяйственного и финансового характера.	16. 01. 1760	18. 08. 1760	50	Тоже самое. Дело начинается с 17 листа.
322	107/158	По писму малороссийского гетмана и кавалера графа Разумовского о непринимании из Малой России в Новую Сербию малороссиян и о высылке ныне находящихся в Новосербском Корпусе в службе по прежнему в Малороссию.	02. 06. 1760	20. 10. 1760	16	
[...]	71/187	Об отказе пандурского полку порутчику Барьямовичу поездкою ему в Цесарию. **[52 зв.]** //	02. 06. 1760	13. 07. 1760	4	
324	180/64	Дело по доношению капитана леитнанта Ранича о заслуженных им в тысячной команде порционных и рационных денгах.	03. 06. 1760	28. 08. 1761	19	
325	63/179	Доношение, поданное гусарского Хорватова в главную того полку канцелярию от прапорщика Бундоша, которим просил о переводе ево из гусарского в Македонской полк.	06. 06. 1760	30. 06. 1760	4	
326	189/73	О определении в службу в Новомиргородской гарнизон в шипоши Федора Вите(и)зя, в Хорватов полк в ротные квартермистры Лазаря Арсановича, да на поселение Яна Стоянова.	06. 06. 1760	15. 07. 1760	13	
327	45/160	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о посылке бывшаго камисара, а нынешнего	07. 06. 1760	29. 12. 1761	42	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		полковой квартермистра Лобова для щету в принимаемых им денежных сумм в крепость святыя Елисаветы. **[53]** //				
328	182	Сообщение от брегадира Муравъева с требованием присылки проживающих в слободском козачьем полку в слободе Мурзинке обывателя Ивана Чепиленка с товарищи шестю человек.	01. 06. 1760	01. 06. 1760	2	
329	13/85	По сообщению господина генерал маиора Лапухина с жалобою великороссийского человека Мирона Плотникова о украденных у него двух лошадях в шанце Петроостровском.	08. 06. 1760	28. 08. 1760	10	
330	76/192	Дело по сообщению действителного статского советника Фливерка об отправленном и(с) Славяносербии капрале Михаиле Петровиче в Новую Сербию.	02. 06. 1760	28. 08. 1760	3	
331	74/190	Дело о исправлении привезенных Свияжского полку прапорщиком Сергеевым из главно(го) камисариата аммуничных вещей, явшихся непрочных. **[53 зв.]** //	12. 06. 1760	12. 06. 1760	2	
332	50/116	О поиманных в Черном и Чуте лесах поискною гусарскою и драгунскою командами трех человеках гаидамаках – Петре Кумпане, Иване Таране и Иване Шаповале.	13. 06. 1760	19. 08. 1760	12	
333	60/176	О переводе капитана леитнанта Ваиду ис первой в 13 роту.	16. 06. 1760	16. 06. 1760	2	
334	147/93	Дело по писму атамана кошевого Белецкого о чинимых обидах пандурского пехотного полку прапорщиком Сидором Яновым проезжающим запорожским козакам и чюмакам в слободке Омелницкой.	16. 06. 1760	25. 10. 1760	26	Правый верхний край дела подгнил.
335	186/137 – 211	Дело о присланном ис Киева от вахмистра Давыдова явшемся собою из бегов на Василковском форпосте Македонского гусарского полку гусару Григорье Печке.	18. 06. 1760	24. 08. 1760	8	
336	178/62	О прибытии в крепость святыя Елисаветы действителного **[54]** // статского советника Толстова к комендантской должности.	18. 06. 1760	24. 06. 1760	3	
337	185/69	Дело о невозможном к командованию	19. 06.	28. 06.	3	

1	2	3	4	5	6	7
		17 ротою определении по слабости капитана леитнанта Ранича и о состоянии ему в той роте без службы.	1760	1760		
338	193	Дело о принятии маиору Скорову от капитана Ушакова с 1747 году по 1752 год писменых дел без описи, а толко одною архивою.	21. 06. 1760	27. 06. 1760	2	
339	184/68	Дело о доволствии лошадей собственным сеном, высылаемым на ординарцию и в полковой резерф гусарам, как оне за то порционные и рационные денги получают.	21. 06. 1760	19. 07. 1760	2	
340	[...]/191	Дело о поиманных слободского козачьего полку слободы Овнянки жителях на 23-х подводах с нарубленным сырым деревом в **[54 зв.]** // даче Хорватова полку 16 роты.	22. 06. 1760	27. 06. 1760	6	
341	205/89	Дело о взысканных с плац лейтнанта Станковича принятых им с Новосербской суммы на определенного в Новомиргородской гарнизон в 3 пандурскую роту пандуром Габора Яноша, которой при раздаче денежного жалованья не явился и отосланных в Новосербскую сумму к возврату в выездное жалованье 21 р. 60 к.	22. 06. 1760	21. 07. 1760	5	
342	18/90	По доношению слободской полковой канцелярии о пограбленных слободы Каменки у подпрапорного козака Сиора при следовании ево за деревом шестой на десят роты шанца Мошорина гусарами трех лошадях.	23. 06. 1760	28. 08. 1760	9	
343	181/65	Дело о представленных ис пандурского полку внов вышедших 13, да принятых на поселение бывших старых гусарских полков 4, всего 17 человек. **[55]** //	23. 06. 1760	06. 07. 1760	18	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
344	195/79	Дело о требовании на прибывшего сюда из Аренбурга и остающегося здесь на поселении Демяна Релича подлежащего жалованья и о причислении ево и об отпуске оного жалованья.	24. 06. 1760	28. 06. 1760	2	
345	70/186	Дело о стоящих в пандурском полку при резерфах и форпостах в прошлом 1759 году военных служителях.	25. 06. 1760	30. 06. 1760	2	
346	196/80	Дело об отводе лантмилицкой петисо-	27. 06.	16. 07.	10	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
		тной команды на государевых лошадей к кошению сена места и о заготовлении на форпостных для козачих лошадей сена ж.	1760	1760		
347	177/61	Дело о представленных из ращетной камисии и отданных ко отправлению в государственную военную коллегию обрасцовых вещах.	28. 06. 1760	28. 06. 1760	9	Под обрасцовыми вещами розумеются мундирные вещи и конские уборы, заказанные для Македонского и болгарского гусарских полков.
348	182/86	О населении Новосербского корпуса штап и обер афицерами **[55 зв.]** // вместо денщиков определенного числа дворов вызывающими ис Полши малоросиянами.	28. 06. 1760	28. 08. 1760	20	
349	72/188	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о взыскании с капитана леитнаната Арнаута не явившихся при здаче в 757 году прапорщику Юрьеву казенных денег девяти рублев.	30. 06. 1760	23. 08. 1760	4	
350	198/82	Дело о произведенных Новосербского корпуса штап и обер афицерах и о распределении их по назначенным ротам.	30. 06. 1760	05. 07. 1760	4	
351	94/148 – 173	Дело по представлению из запорожской воинской канцелярии о уведенной у запорожского козака Петра Литвина шанца Печка табунщиком Иваном Яровенком лошади и в сносе платья. **[56]** //	17. 05. 1760	27. 07. 1760	17	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
352	197/81	Дело о смене состоящей здесь лантмилицкой пятисотной команды слободских полков козаками.	02. 07. 1760	16. 05. 1761	13	
353	215	О посланных к присяге в крепость св. Елисаветы с прапорщиком Ильею Маръяновичем определенных в службу в гусарской Хорватов полк и в Новомиргордской гарнизон 12 человеках.	04. 07. 1760	30. 07. 1760	21	
354	203/87	Дело по доношению Гадяцкого сотника Герасима Станиславского о учинении капитаном Бошковичем состоящему пандурского полку на Шалмошском форпосте козаку Прокопу Плаксе обиды, яко то о употреблении в свою партикулярную работу и о	05. 07. 1760	05. 07. 1760	2	

1	2	3	4	5	6	7
		перегнании оного козака лошади, едучи на почте, от чего оная и пала. **[56 зв.]** //				
355	114/163 – 190	Дело по писму полского камисара Добрянского о наезде самоволно порутчиком Германом в их земли и в кошениии травы.	06. 07. 1760	12. 07. 1760	6	
356	218	О высылке из шанца Сента бежавших из слободы Ташлицка четырех семей малоросиян Никифора Гуся з двуми зятями, да Василья Шаповала.	06. 07. 1760	19. 08. 1760	2	
357	158/383	О выдаче Македонского полку гусару Станке Станкевичу денежного жалованья.	08. 07. 1760	10. 07. 1760	3	
358	120/184 – 196	Дело по писму Лысянского губернатора Крымовского о взятых проживавшим у порутчика Германа малоросиянином Яковом Пустовоитом у жида Леибы семи волах.	09. 07. 1760	14. 07. 1760	7	Дело от сырости значительно пострадало: края его подгнили, чернила сильно повыцвели. Некоторые документы можно читать только с помощью лупы.
359	210/94	Дело о учинившемся слободского козачьего в слободе Висе **[57]** // скотскому рогатому скоту падежа.	09. 07. 1760	28. 07. 1760	4	
360	202/86	О употребленных капитаном леитнантом Вайдою в проезде из Санкт Петербурга на прогоны из собственных денег 18 р. 40 к., коих просил в возврат.	10. 07. 1760	10. 07. 1760	2	
361	209/93	Дело о определении в гусарской Хорватов, в Новомиргородской гарнизон и в пандурской полк Новосербского Корпуса из афицерских и протчих чинов из малолетных детей в ротные писари.	10. 07. 1760	29. 07. 1760	6	
362	219/102	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о недопущенных в жалованье гарнизонному квартермистру Арапову девяти рублях девяноста восми копеиках дву третях.	10. 07. 1760	09. 08. 1760	2	
363	88/204	Об отосланных в крепость святыя Елисаветы прошлих годов отъпускаемим на канцелярские расходы денгам **[57 зв.]** // тетрадях; тут же и о истребовании в отпуске на канцелярские же расходы денег – в главную на 760	11. 07. 1760	30. 10. 1760	14	

1	2	3	4	5	6	7
		г. в гусарской Хорватов и в Новомиргородской гарнизон и в пандурской пехотной полк на 759 и 760 годы.				
364	211/95	Дело о бежавших из находящейся в Прусии из гусарского Хорватова полку тысячной команды гусарах – Ионицты Фортуны, Фтодора Лупула, кои у капитана Гиржева украли казенных 30 р., да собственых разных вещей.	13. 07. 1760	28. 07. 1760	5	
365	175	О подписывании определенных в Главной канцелярии штап, обер афицерам указов, а обер адитору и секретарю своих повытьев определении и о бытии адютанту Черникову в щетной коммисии предложении.	14. 07. 1760	22. 08. 1760	5	
366	214	О даче на священнодействие благославения определенному пандурского полку в шанец **[58]** // Головиц (Глаговац) священнніку Федору Петрову.	15. 07. 1760	26. 07. 1760	8	
367	35/180	По репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о намерении полского чигиринского камисара Потоцкого на прежде бывшем месте строит мелницу.	-	-	-	
368	194	Дело о выдаче капитану леитнанту Ванде прошлого 759 года, февраля с 22 маия по 16-е число за бытие ево в Москве у приему и препровождения иностранного бывшего т черногорской каммисии народа порционных и рационных денег.	24. 08. 1759	21. 07. 1760	6	
369	[...]/104	Дело о переводе из Македонского гусарского в Новомиргородской гарнизон гусара Д(Георд(г)ия Антонова.	19. 07. 1760	05. 08. 1760	5	
370	[...]/92	Дело о пропавших лантмилицкого Брянского полку порутчика Бабаева, да пермского полку священика Ивана Екимова лошадях. **[58 зв.]** //	21. 07. 1760	14. 08. 1760	5	
371	201/85	Дело по репорту капитана Бошковича о подряженных в шанец Сент на казенное строение, на казармы и ворота гонте и гвоздях и об отпуске на то денег 39 р. 50 к.	23. 07. 1760	11. 08. 1760	5	
372	15/87 – 109	О бежавшем ис крепости святыя Елисаветы пермского драгунского полку драгуну Федору Скабачъку (Скабачину).	24. 07. 1760	29. 07. 1760	6	
373	217/101	О прибытии пандурского пехотного	24. 07.	12. 08.	2	

1	2	3	4	5	6	7
		полку ротным командирам в главную Канцелярию.	1760	1760		
374	207/91	О невысланных малоросийского Лубенского полку из сотен Снетинской 6, Чигирин-дубровской 3, Яблуновской 9, Сенчанской 12, а всего тритцати человеках козаках в состоящую здесь закрышную команду.	26. 07. 1760	24. 09. 1760	6	
375	212/96	О издержанных в 759 году в разных числах посылаемым в турецкие и полские места для розведования о тамошних обращениях 7 роты гусарам из ротной суммы 48 рублях.	28. 07. 1760	23. 08. 1760	2	
376	84/138 – 163	Дело о пропалых с пазбы секреторя Иванова трех лошадях. **[59]** //	02. 07. 1760	23. 02. 1761	18	Корешок дела от сырости подгнил. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
377	100/216	О учреждении до шанца Архангелского и до реки Днепра почтовых подставных подвод.	28. 07. 1760	23. 08. 1760	14	
378	213/97	О щете плац лейтнанта Ста(н)ковича в принимаемой и раздаваемой им казенной суммы и о препоручении ево должности гарнизонному адютанту Гервасию.	28. 07. 1760	28. 07. 1760	4	
379	84/200	Об отставке капитана леитнанта Ранича от службы и отбытии на поселении в шан(ц)е Самборе, а до прибытия из армии афицерства 17 роту с порядком принял бы и командовал оною.	29. 07. 1760	29. 07. 1760	4	
380	220/103	По промемориям гарнизонной канцелярии о высылке прожива(ю)щих в пандурском полку, в шанцах Каменском и Земуне Шалмоше малороссиян в слободы (у) Троиницкую и о неудержке желающих переитит в слободское **[59 зв.]** // селение из шанца Стебловского двух человек малороссиян с семейством.	01. 08. 1760	10. 04. 1761	13	
381	271/156	Дело по сообщению господина действителного статского советника Фливерка о справке в полках Новосербского Корпуса и во вновь фармируемых македонском и болгарском, нет ли в котором полку гусар Федора Турчина и Петра Маркова.	02. 08. 1760	20. 03. 1761	10	

1	2	3	4	5	6	7
382	105/222	Дело по сообщенью господина генерал маиора и киевского обер коменданта Лапухына о взыскании взятой в 758 году ис Крыловского магазейна порутчика Загина 47 четвертей мукы рознымы чинами, тут же и о починке того магазейна.	04. 08. 1760	02. 07. 1762	32	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
383	246/130	Дело о требовании Новомиргородского гарнизона капелмеистеру Строинекову заслуженных 759 маия с 1 сего 760 годов, маия по 1-е число денег 18 р. 71 2/3 к.	05. 08. 1760	18. 10. 1760	4	
384	71/130	По репорту пандурского **[60]** // пехотного полку полковой канцелярии в насильственном растлении дочери своей 12-летной того же полку Капралом Каменским.	06. 08. 1760	31. 03. 1761	39	Тоже
385	70/129 – 152	Дело по репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии в убивстве проживающим 14 роты в шанце Глоговац малоросиянином Власом Винником малоросиянина же Левка Бондаря.	06. 08. 1760	20. 12. 1760	24	
386	223/106	Дело о присланном при доношении болгарского гусарского полку от вахмистра Давыдова вышедшем ис Цесарии вахмистре Даниле Филипове и определенном гусарского Хорватова полку тем же чином во вторую на десять роту.	07. 08. 1760	17. 08. 1760	4	
387	284/107	Дело по доношению капитана Бошковича о выдаче порционых и рационных денег.	08. 08. 1760	07. 09. 1760	12	
388	225/108	Дело по доношению артилерии маиора Гернича об отпуске находящихся в Новой Сербии. **[60 зв.]** // артилерийских служителей в крепость святыя Елисаветы для обучения.	02. 08. 1760	22. 08. 1760	6	
389	160/385	О выданном болгарского гусарского полку гусару Якову Павлову денежном жалованье.	11. 08. 1760	12. 08. 1760	4	
390	159/384	О присланных из македонского полку за переломленные сабли денгах 8 р. 38 к. и отосланных в полковую гусарского полка канцелярию.	15. 08. 1760	27. 08. 1760	6	
391	14/86 – 108	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о	17. 08. 1760	24. 08. 1760	8	

1	2	3	4	5	6	7
		требуемом в присылку туда для допросу в некотором свидетлстве гусарского Хорватова полку 11 роты капрале Василье Иванове, которой для того и послан был.				
392	186/302	О состоящих в Новой Сербии воинских регулярных и нерегулярных командах. В этом деле имеются сведения о всех шанцах и форпостах, бывших в Новосербии. л. л. 4–11. **[61]** //	13. 08. 1760	26. 08. 1760	11	
393	306/190	Дело по сообщению генерал маиора Лопухина о появившейся в Бакцысарае на людях болезни поветреной.	20. 08. 1760	10. 11. 1760	12	
394	295/179	Черные отпуски бытности генерал Хорвата в шанце Крюковском. Дело преимущественно состоит из ордеров (черновики) г-ла Хорвата на имя подведомственнах ему воинских учреждений и чинов военно-административного и частью финансового характера. Имеется так же в деле экстракт представлений, сделанных г-лом Хорватом в Правительств. Сенат по вопросам, касающимся нужд Новосерб. Корпуса.	22. 08. 1760	26. 09. 1760	23	
395	20/92	О намерении раскопать чигиринским полковником Адамом Пиларем учиненные в Новосербском корпусе при розграничении могилки и о определении к недопущению с командою капитана Бошковича. **[61 зв.]** //	17. 08. 1760	26. 08. 1760	18	
396	226/109	Дело по доношению вышедшаго ис полского местечка Белой Церквы священника Иосифа Григорева об определенни ево пандурского полку во вторую на десять роту.	17. 08. 1760	19. 08. 1760	2	
397	227/110	Дело о привезенных из Москвы тенгинского пехотного полку подпорутчиком Плоховым в гусарской Хорватов полк на дву тысячное число фамилиаров аммуничных вещах.	17. 08. 1760	19. 08. 1760	5	
398	228/111	Дело о привезенных по подряду из Москвы гусарского Хорватова полку капитаном леитнантом Ваидою Новомиргородского гарнизона гранодерской роты обер, ундер афицерам, капралам и другим чинам аммуничных вещах.	19. 08. 1760	05. 09. 1760	11	

1	2	3	4	5	6	7
399	166/391	О представленных капитаном Максимовым денгах 30 р., выданных капитаном Булацелем на прогони капитану Пламенцу для возврату в полковое казначейство. **[62]** //	21. 08. 1760	?		Дело наполовину истлело от сырости и потому установить дату окончания его, равно как и количество листов невозможно.
400	41/110 – 133	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о присматривании бежавших из воронежского магистрата от президента Кривошеина колмыцкого сына Александры(а) Акинфиева, да дворового человека Григорья Калмыкова.	21. 08. 1760	27. 09. 1760	6	
401	229/112	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о взыскании того полку с прапорщика Буидоша казенных и народних денег 254 р. 8 ½ к. из ево жалованья.	22. 08. 1760	13. 02. 1760	10	
402	16/88 – 110	Дело по сообщению малороссийского гадяцкого полку полковой старшины (о) поиманных там по сумнителству билета проживающих пандурского пехотного полку в шанце Земуне малороссиан Антона Стобы, да Кондрата Иванова, которые для исследования в том билете при указе в пандурскую полковую канцелярию за конвоем отосланы. **[62 зв.]** //	23. 08. 1760	24. 08. 1760	5	
403	139/181	По промемориям крепости святыя Елисаветы гарнизонной кканцелярии о присылке по производимому там над порутчиком Исаевым следствия маиора Серезлия и протчих.	23. 08. 1760	31. 07. 1762	79	Дело плохо сшито. Титульный лист частью изорван.
404	17/89 – 111	Дело о присланных ис крепости святыя Елисаветы приличившихся в краже пары волов Новосербского корпуса шанца Санбурского гусаре Павлу Се(и)рюшенку, да малоросиянину Мартыну Камару.	24. 08. 1760	11. 11. 1760	28	
405	230	По представлению гусарского Хорватова полку Духовного Правления о истребовании 12 роты дьячку Яковлеву в чин священнической (руко)положения и к священнодействию благословения.	24. 08. 1760	30. 11. 1760	4	
406	131/176	О побеге находящегося в Прусии при армии гусара Павла Иванова, брата его Петра Иванова с о(т)цом своим в крепость святыя Елисаветы.	25. 08. 1760	14. 02. 1761	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
407	132/177 – 206	По доношению прибывшаго из Москвы со аммуничными вещами **[63]** // тенгинского пехотного полку подпорутчика Плохова в краже у него денег и вещей и в сказывании слова и дела государева Киевского гарнизона солдатом Харламом Горбачевым.	25. 08. 1760	29. 08. 1760	16	
408	141/183	Дело о начатых полским воеводою графом Потоцким при устье реки Сенюхи самоволно строениях. Дело касается самовольной, вопреки обоюдного соглашения России с Польшей, постройке Киевским воеводой, графом Потоцким на пограничной реке Синюхе крепости с населенным пунктом. Здесь же переписка г-ла Хорвата с Правительствующим Сенатом, в связи с тяжбой его с маиором Одобашем и бывшим комендантом крепости св. Елисаветы Муравьевым, а также переписка его же с графом Потоцким и Коллегией иностранных дел по возникавшим **[63 зв.]** // недорозумениям во взаимоотношениях Новой Сербии с Польшей.	25. 08. 1760	01. 02. 1761	486	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Само дело сильно пострадало от сырости: многие листы его подгнили, чернила выцвели.
409	51/117	По промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о присланном гаидамаке Мартыне Зеленском.	28. 08. 1760	12. 07. 1761	79	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
410	231/114	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о требовании находящимся Глуховского гарнизона салдатам в кананирской науке двадцати двум человекам сего году за маискую треть денежного жалованья.	29. 08. 1760	23. 09. 1760	5	
411	232/115	По репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о имении того полку 12 роты ротным командирам и воинским служителям довольствия сенокосными лугами и выпуском скота в дачах 11 и 13 ротах.	28. 08. 1760	29. 10. 1760	13	
412	77/133	По писмам полского шляхтича Гадзембы Вардеиского об отдачи ему заемных денег бывшими полковым обозным **[64]** // Хмелинским и вахмистром Тищецким и об отдачи волошину	30. 08. 1760	19. 06. 1761	100	Тоже. В деле имеется много документов на польском языке. Листы с 94 по 98

1	2	3	4	5	6	7
		Штефану Чабану отогнанных беглим гусаром Николаем Янковичем овец.				частью изгрызаны мышами.
413	161/386	О присылке македонскому полку ведомости о бежавших капралех и редовых гусарах, которого месяца и числа бежали и что ими снесено.	05. 09. 1760	05. 11. 1760	30	
414	22/94	По сообщению генера(л) леитнанта графа Девиера о присылке справки по производимому над капитаном Поповым Фергеру и Кризрехту, по какой цене в 757 и 758 годах в продаже овса четверть и сена пуд было.	06. 09. 1760	03. 11. 1760	14	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
415	26/97 119	Дело по сообщению господина генерал лейтнанта графа Девиера с требованием известия о выгранной капитаном Безобразовым пермского драгунского полку у вахмистра Алексея **[64 зв.]** // Смолякова в лот лошади, которая лошадь явилась ливенского полку драгуна Болоцкого.	06. 09. 1760	30. 11. 1760	10	Тоже
416	46/114	По репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии, а во оною по доношению шанца Крыловского вдовы Марьи Осиповой дочери о заграбленных у дочери ее Агафьи крепости святыя Елисаветы протопопом Криловским разных крамних вещах.	19. 09. 1760	19. 03. 1761	18	Тоже
417	233/116	Дело по представлению гусарского Хорватова полку духовного правления о бежавшем того полку девятой роты священнике и о вышедшем ис полку в ту роту священнике ж Иоанне Василеве.	12. 09. 1760	10. 01. 1761	6	
418	19/91 – 113	Дело по репорту стоящаго на го(у)б(т)вахте в карауле капитана Самойла Хорвата о бежавшем полской Каневской губернии жителе Карнее Ермоленке. **[65]** //	13. 09. 1760	22. 11. 1760	11	
419	233/121	Дело по репорту капитана Вукотича о подтверждении состоящему в шанце Архангелском с лантлмилицкою командою капитану Меркулову, чтоб по требованиям оного капитана непременное исполнение чинил.	13. 09. 1760	08. 10. 1760	9	
420	118/141	Дело гаидамаки, запорожского козака Платнеровского куреня Романа Сама-	15. 09. 1760	18. 01. 1761	10	

1	2	3	4	5	6	7
		ръскаго, которой отослан в Сибир. –				
421	13/175 – 204	Секретное дело по доносу гусарского Хорватова полку 18 роты гусара Марки Шароновича. Дело касается собственно ложного доноса Шароновича на бывшего капитана Гернича в сказании им будто бы “слова и дела“ государевы. Здесь же имется судебное дело, возбужденное против самого Шарновича за пособничество к побегу ротных писарей и одного пандура. **[65 зв.]** //	15. 10. 1760	30. 04. 1762	58	Корешок дела частью подгнил от сырости.
422	44/112 – 135	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о даче шанца Цибулевского ктитору Роману Крылову гайдамаками в церкву медной кадилнице.	16. 09. 1760	19. 09. 1760	4	
423	171/200	Дело о соженном гусарского Хорватова полку капитан-леитнанта Николича и воинских служителей сене полской области села Торговицы диспозитором Квяткевичем всего по цене на сто семъдесят четыре рубли.	16. 09. 1760	10. 10. 1760	16	
424	133/178 – 207	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии приличившихся гусарского Хорватова полку 12 роты капралу Якиму, да проживающему в той роте жителю Петру Покащевского в краже у капитана Баранова четырех, да у запорожского козака Андрея Вечерняго девяти лошадей.	21. 09. 1760	04. 10. 1760	9	
425	72/131 – 154	Дело о подстрелении в лесу болтышевском монаха Товии **[66]** // гусарского Хорватова полку 12 роты гусаром Кондратом Тулчином и в покраже пчел и протчего.	21. 09. 1760	26. 09. 1760	30	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
426	307/191	Дело по репорту маиора Серезлия по обявлению прибывшего из молдавского города Яс гусарского Хорватова полку седмой роты капрала Берлядина о имеющихся в городех Бенедерах и Коушанах поветренной на людях болезни.	22. 09. 1760	23. 09. 1760	8	
427	294	Дело о Черном лесе. Дело касается охраны Черного леса от расхищения и порядка пользования из него матери-	04. 09. 1760	28. 07. 1762	91	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
		алами для казенных и партикулярнах надобностей. Возникло оно в связи с незаконными действиями коменданта крепосты св. Елисаветы Муравьева, самовольно распоряжавшегося как названным лесом, так и граничащими с ним землями, **[66 зв.]** // которые находились в ведении Главной канцелярии Новосербского Корпуса.				
428	101/155	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о бежавшем и поиманном в Полше Новомиргородского гарнизона капитану леитнанту Черноевичу с ево сообщниками; тож о продаже дому ево и пожитков ко уплате казенных и партикулярных долгов.	22. 09. 1760	19. 01. 1764	812	Тоже.
429	234	По доношению отставного маиора Левула причиненных ему пандурского пехотного полку от разных чинов обидах.	22. 09. 1760	10. 04. 1761	5	Края дела частью подгнили от сырости.
430	31/101	О бежавшей крепосты святыя Елисаветы из магистрата жене Марье Женишилихе.	27. 10. 1760	03. 11. 1760	8	
431	236/119	О посланом к действителному статскому советнику Толстому на немецком диолекте **[67]** // катологосе (ге) ко отправлению в Лубенскую полевую аптеку для постоновления на оном цен.	26. 09. 1760	27. 01. 1761	17	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
432	132/74 - 155	Дело по писму генерал маиора де Прерадовича о присылке капитана Пищевича жены в Словено-Сербию, ежели она к наследству утопшаго капитана Радовановича участие имеет.	26. 09. 1760	04. 02. 1761	16	
433	120/237	О пропуске воиска запорожского куреня корсунского козака Петра Мазура с сорока лошадми в полскую область.	30. 09. 1760	02. 10. 1760	3	
434	189/625	Дело о явшихся из Полши спасшихся ис пруского полону и от армии разными случеи отставших з разных гусарских полков и определенных в Новосербской гусарской полк.	30. 09. 1760	04. 02. 1763	60	Чернила на титульном листе сильно выцвели.
435	24/95	По предложению графа Разумовского о дозволении стрелцам ево в здешних	31. 10. 1760	30. 12. 1760	8	

1	2	3	4	5	6	7
		местах зверей ловить. **[67 зв.]** //				
436	292/176	Дело, произведенное следствием в бое пандурского полку сержантом Сучеваном малороссийского миргородского полку значкового товарища Денисова и в причиненных намесником табуриским того шанца табуриского воинским служителям обидах.	04. 10. 1760	04. 10. 1760	9	
437	734/296	Писма партикулярние, адресованние от разных персон генерал лейтнанту Хорвату.	10. 06. 1753	09. 11. 1763	602	Письма расположены не в календарном порядке. Листы 413 по 423 частью истлели от сырости.
438	235/118	По доношению вышедшаго из заграничницы порутчика Владимера Ковача, определенном в пандурской полк тем же чином.	01. 09. 1760	23. 07. 1761	23	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
439	113/162 -189	Дело по репорту маиора Скорова о бежавших из ево команды драгунах. Упоминается в деле и о гайдамаках (л. 16 и 17)	01. 10. 1760	20. 10. 1762	20	Тоже
440	247/131	Дело по доношению пандурского полку полковой канцелярии о определении в 12 роту в шанец **[68]** // Бечий к церкве вышедшего ис Полши священника Степана Назарьева.	02. 10. 1760	02. 12. 1760	8	
441	21/98 – 115	Дело явшегося собою из бегов Троицкого пехотного полку извощика Якова Шашникова.	04. 10. 1760	05. 10. 1760	6	
442	257/142	О принятии гусарского Хорватова полку в 13 роту в шанец Федвар вышедшего ис Полши священника Савву Костентинова и об отправлении ево для получения к литургированию благословения в Переяславль к преосвященному; тут же и о даче благословения о строении в том же шанце церкви.	29. 10. 1759	21. 12. 1760	8	Тоже
443	155/129	Дело (о) определении пандурского полку в шанец Вараждин ко вновь заложенной церкви вышедшего ис Полши священника Василья Грушева.	06. 10. 1760	03. 02. 1761	8	
444	164/389	О выдаче полковому квартермистру Ершову порционных и **[68 зв.]** // рационных денег.	06. 10. 1760	10. 10. 1760	5	Некоторые листы в деле прошли сыростью, в следствии чего текст читается с трудом.
445	253/138	Дело по доношению пандурскго пехотного полку прапорщика Морвая о взыс-	08. 10. 1760	06. 06. 1761	8	

1	2	3	4	5	6	7
		кании того полку с комисиантов выч-тенных с него на постройку мундира 30 р.				
446	256/141	По репорту инженер порутчика Тевя-шева о уплате за взятой кирпич про-топопу Буличу денег 36 р.	08. 10. 1760	06. 02. 1761	8	
447	13/185 – 210	Дело слободы Злынки расколников Тимофея Голубцова, да Якова Корнау-шенка о пропавших с позбы дву лоша-дях.	09. 10. 1760	10. 10. 1760	6	
448	239/122	Дело по репорту гусарского Хорвато-ва полку полковой канцелярии о по-чинке состоящих на бастионах чеса-вых буток или о зделании вновь.	09. 10. 1760	19. 10. 1762	18	
449	134/179	По доношению лантмилицкой пяты-сотной команды маиора Скорова о поиманых за границею двух беглых драгунах. **[69]** //	12. 10. 1760	24. 12. 1760	11	
450	251/136	Дело об определенном в Новосербс-кой корпус на поселение отставном капрале Федоре Бегуле.	12. 10. 1760	12. 10. 1760	4	
451	249/133	Дело о доволствии состоящей в Новой Сербии лантмилицкой пятисотной команды государевых лошадей овсом из здешних заднепрских магазинов.	10. 10. 1760	15. 10. 1760	9	
452	165/390	О явшемся в македонском полку де-зертире ис пруской армии команды генерал маиора Шевича гусаре Васи-лье Медведеве.	13. 10. 1760	24. 12. 1760	4	Все дело от сырости прогнило, причем 1-й и 4-й листы с текстом частью истлели.
453	163/388	Об отдаче остаточной денежной казны за удоволствия воинских служителей полковому квартермистру Острогадс-кому.	13. 10. 1760	14. 10. 1760		И это дело значи-тельно пострадало от сырости и потому текст читается с трудом.
454	241/124	Дело о рукоположении в священники в шанец Крюковской Петра Иосифова на место отца ево Иосифа Леонтиева по старости.	15. 10. 1760	20. 10. 1760	8	
455	254/139	О определении ис пандуров в **[69 зв.]** // ротные писари Юрия Понкатьева.	15. 10. 1760	19. 11. 1760	2	
456	255/140	О определении в гусарской Хорватов полк из внов вышедших в гусары пяти человек и о посылке оных для приво-ду к присяге и получения выездного жалованья в крепость святыя Елиса-веты.	18. 10. 1760	30. 10. 1760	10	
457	127/244	О взыскании с капитана леитнанта Палалова при первом производстве	19. 10. 1760	05. 03. 1761	3	Края дела подгни-ли от сырости.

1	2	3	4	5	6	7
		порционных и рационных денег, выданных ему при отправлении ево в Санкт Петербург под ево расписку из главной канцелярии двенадцати рублей.				
458	98/152	По доношению слободского козачьего полку полковаго обозного Михальчи в забранном шанца Самборского командирами и гусарами на даче слободы Мурзинки обывателей разном скоте и денгах.	20. 10. 1760	26. 10. 1760	10	
459	243/126	Об отпуске на прибывшего из отлучки иеромонаха Захария **[70]** // за прошлой 759 год в силе указов денежного жалованья 35 руб.	20. 10. 1760	30. 10. 1760	4	
460	250/135	Дело по репорту гусаского Хорватова полку полковой канцелярии о представленом и выведеном из заграницы Новомиргородского гарнизона пандуром Сандулом Мунтяном вместо себя в службу в той гарнизон Михаиле Грескуленке.	20. 10. 1760	14. 12. 1760	3	
461	252/137	Дело о возвращении ис полковаго гусарского Хорватова полку казначейства в полковое того же полку камисарство взятых заимообразно ко удоволству бывшего здесь епископа переяславского Гервасия с ево свитою 275 р.	20. 10. 1760	29. 10. 1760	6	
462	149/374	О отосланном к главному лекарю Лау учиненного находящимся в македонском **[70 зв.]** // полку лекарским учеником Крыгманом каталогусе и о присылке оного Крыгмана для апробации ко оному главному лекарю.	20. 10. 1760	24. 12. 1760	7	
463	162/387	О выведенных вахмистрами Черчелом Гояном и Костантином Апостоловым 7 человеках и определенных в болгарской полк в службу.	20. 10. 1760	29. 10. 1760	8	Середина всего дела прогнила сыростью и частью истлела; края дела тоже подгнили.
464	245/128	О требовании недопущенных Новомиргородского гарнизона ундер афицерам, капралам и редовым денежного жалованья ста шеснатцати рублев девяносто девяти копеек трех четвертей из Новосербской суммы.	22. 10. 1760	10. 11. 1760	6	
465	248/132	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковаго камисара Харламова о	25. 10. 1760	10. 11. 1760	3	

1	2	3	4	5	6	7
		недопущенных ему при отпуске Новомиргородского гарнизона второй пандурской роты ис перечня удержанных вместо умершаго оной роты пандура Томы Симонова, коему при отпуске денежного жалованья и выдано 5 р. 47 ½ к. **[71]** //				
466	240/123	Дело о учреждении гусарского Хорватова полку полковой канцелярии в ревизедиющим в здешнем Новом Миргороде полским обывателям для продажи хлеба и протчего мер и о постановлении цены.	26. 10. 1760	26. 10. 1760	3	
467	125/242	О определении Новомиргородского гарнизона в гранадерскую роту Самоилу Хорвата и о приеме ему гранадерской роты от капитана леитнанта Чорноевича с надлежащим порядком.	27. 10. 1760	29. 10. 1760	3	
468	256/143	Дело по репорту гусарского полку полковой канцелярии о выдаче полковому камисару Харламову после оставшего пандурского полку ротного писаря Василева денежного жалованья для отсылки матери ево Анны Васильевой дочери полковому писарю Елкину. **[71 зв.]** //	21. 10. 1760	31. 10. 1760	6	
469	308/192	(По секрету) О посылке главного лекаря Лау для осмотра признанной лекарем Волковым в слободе Груской на козаке Грицке Пузыренке опасной болезни.	20. 11. 1760	30. 11. 1760	16	
470	303/187	Репорты от состоящих на определенных постах обер афицеров благополучные.	25. 11. 1760	20. 12. 1760	41	
471	310/194	(По секрету) Дело о пропуске в шанец Архангелской от состоящей у броду реки Синюхи команды за провиантом и овсом.	28. 11. 1760	07. 12. 1760	15	
472	316/200	О пропуске чрез состоящей при урочище Чернолежском карауле следующей ис крепости святыя Елисаветы лантмилицкого воронежского полку сотной команды.	22. 11. 1760	25. 11. 1760	2	
473	311/195	(По секрету) О содержании в карантине находящихся в Петроострове защитной команды лантмилиц Воронова, Шахова, Сомородова и Толма-	26. 11. 1760	30. 11. 1760	5	

1	2	3	4	5	6	7
		чева, притчине ими найденного в сене запорожского кафтана и о привозе оного в лагер. **[72]** //				
474	85/170	Дело по доношению слободской полковой канцелярии о даче билетов в слободы для въезду в Черной лес за дровами обывателям.	02. 11. 1760	08. 01. 1761	9	
475	148/263	По доношению вышедшаго ис Цесарии иеромонаха Сафрония Гавриловича о принятии ево в будущей в Новой Сербии монастырь и о приводе на вечное подданство к присяге.	05. 11. 1760	в декабре 1760	2	
476 а)	122/60 - 145	Дело об отправлении на линию к господину генерал леитнанту графу Девиеру для поступления по указам за непристойные поступки и пьянства лантмилицкого Ефремовского полку порутчика Жохова.	06. 11. 1760	12. 06. 1761	25	
476 б)	261/146	Дело о причислении гусарского Хорватова полку ротного писаря Дмитрия Степанова, да з недорослей того ж полку камисара Харламова сына Степана Харламова в главную **[72 зв.]** // канцелярию в писари, а на место помянутого Степанова означенного камисара другого сына Григоря Харламова в гусарской полк в ротные писари.	06. 11. 1760	06. 11. 1760	2	
477	26/207	О насылстве Болгарского гусарского полку гусаром Васильем Тымофеевым белоцерковской жителки Васки.	10. 11. 1760	10. 07. 1761	31	
478	264/149	Дело о определенном в гусарской Хорватов полк на поселение гусара Бреескула.	11. 11. 1760	в феврале 1761	4	
479	283/168	Дело по репорту пандурской полковой канцелярии об отпуске капитану Георгию Поповичу в прозбе о убавке из афицерской дачи в ротную леса, а из ротной в афицерскую сенокосу прибавлении.	12. 11. 1760	05. 12. 1761	4	
480	25/96 - 118	Дело о пограбленной гайдамаками миргородского малороссийского полку у козака Василья Яковенка лошади, которая явилас в Черном лесу у тамошних козаков. **[73]** //	14. 11. 1760	26. 11. 1760	12	
481	57/120	О покраденных слободы Красной у козаков Григорья Брехуна с товарищи	15. 05. 1759	15. 05. 1762	167	Документы расположены в

1	2	3	4	5	6	7
		пяти человек лошадях и о поварованном же лантмелицами у порутчика Никорицы и у других новосербских чинов тою ж командою скоте и лошадях.				деле не в календарном порядке.
482	187/83 - 162	Дело об однодворце Григорье Димовском, бывшем во услужении Пермского драгунского полку у порутчика Илина, которой отправлен в Елецкую провинцыальную канцелярию.	16. 11. 1760	08. 06. 1761	6	
483	116/165	О истребовании удоволствия от уманского коменданта Горъжевского за покраденные шанца Архангелского у гусар торговицкими жителями волы.	19. 11. 1760	18. 12. 1760	22	
484	265/150	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о прибывъших из Цесарии к Ново- Миргородскому форпосту ротном квартермистре **[73 зв.]** // Габоре и купце Доче. Дело касается пропуска чрез Новомиргордский форпост возвращавшихся из Цесарии квартермейстера Габоры и купца Доче чрез Полшу, в которой в некоторых местах обнаружилась моровая язва на людях.	20. 11. 1760	25. 11. 1760	4	
485	151/266	О вышедшем ис Цесарии священнике Константине Белоушовиче з сыном Лазарем и о бытии ему в Новой Сербии и о выдаче ему отпущенного на священников Маринковича и Драгитевича жалованья.	27. 11. 1760	10. 05. 1761	13	Тоже
486	39/108 - 131	Дело спасшего(ся) с пруского полону Македонского гусарского полку гусара Александр(а) Григорьева.	20. 11. 1760	30. 11. 1760	10	
487	269/154	Дело о выдаче Киевского гарнизона порутчику Леонтьеву из Новомиргородского могазеина находящимся в Новосербском корпусе из руских обер (и) ундер афицерам и другим чинам муки и овса.	28. 11. 1760	15. 05. 1762	16	
488	27/98	По сообщению графа Разумовского, **[74]** // подлино ль капитан Коцари отъехал в Санкт Петербург.	30. 11. 1760	04. 12. 1760	4	Края дела частью истлели от сырости.
489	55/270	По сообщению генерал маиора Лопухина о дозволении выноскою из великого леса капитану Турченинову на построение в Крыловском шанце к	30. 11. 1760	29. 03. 1761	11	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		поклаже провианта амбара потреб(н)ого леса.				
490	260/145	Дело по доношению грека Юрья Андолского, определенного в пандурской полк в шанец Крюковской в фурьиры.	30. 11. 1760	16. 01. 1761	5	
491	267/152	Дело по репорту гусарского Хорватова полку канцелярии о пропуске прибывшего к Новомиргородскому форпосту 8 роты ис Полши с сыном военнослужащей фамили(и) Василя Шолара.	30. 11. 1760	05. 12. 1760	5	
492	274/159	Дело по репорту пандурского пехотного полку и того ж полку по доношению от порутчика Бабина о переводе ево за понесеннии труды, состоя с самого начала того пандурского полку **[74 зв.]** // определенным при первой роте в шанце Крыловском, в 9-ю роту в шанец Ковин.	01. 12. 1760	16. 01. 1761	5	
493	284/169	Дело по репорту маиора Серезлия о недопущении слободы Терновки жителей дачи шанца Архангелского в Маслов боерак за дровами.	30. 11. 1760	в декабре 1760	3	Края дела частью истлели от сырости.
494	144/259	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о определении присланных от находящегося в Цесарии капитана Живановича четырех человеков в полк гусарской в службу, одного в капрали, а двух в гусары.	02. 12. 1760	17. 12. 1760	13	Документы расположены в деле не календарном порядке.
495	315/199	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцеляри(и) о пропуске прибывших к Новомиргородскому форпосту ис Полши здешнего купца Ивана Ставровича, священника Афанася Яковлева чрез форпост Новомиргородско(й).	13. 12. 1760	17. 12. 1760	7	
496	314/198	О оказавшейся в Кременчуке опасной болезни. **[75]** //	20. 12. 1760	03. 02. 1761	15	
497	312/196	Дело по репорту полковой гусарского Хорватова плоку канцелярии о пропуске прибывшего ис полского местечка Богославля к здешнему полковому Новомиргородскому форпосту купца Семена Масленикова.	21. 12. 1760	22. 12. 1760	6	
498	177/293	О пропуске прибывшего ис полского	22. 12.	23. 12.	3	

1	2	3	4	5	6	7
		села Кишенец к полковому Новомиргородскому форпосту проживающего в шанце Надлак малороссиянина Кондрата Рымара.	1760	1760		
499	180/34	Черные списки пандурского пехотного полку.	1760	1760	34	
500	162/277	О доставленном из Умани в Торговицу купленном там маиором Серезлием хлебном вине, коего о перевезении к выдержанию карантина шесты дней к полковому резерфу.	06. 12. 1760	14. 12. 1760	3	
501	276/161	Дело о пропуске прибывших ис полских разных мест и удержанных за здешним Новомиргородским **[75 зв.]** // форпостом в карантине купца Дуковича и полковаго квартермистра Грабовникова крепостных людей.	07. 12. 1760	12. 12. 1760	8	
502	232/167	Дело о пропуске привезенного находящимся здесь купцом Петром Томашевым волоского вина.	08. 12. 1760	14. 12. 1760	5	
503	272/197	О выдаче племяннику здешняго Новомиргородского гарнизона порутчика Геръвасия, кой в реке Висе утонул по смерте ево жалованья.	08. 12. 1760	31. 12. 1760	3	
504	275/160	Дело по доношению гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о взыскании из отпушенного того полку на умершего вахмистра Стоцкого денежного жалованья должных им в казенные суммы и партикулярных долгов.	08. 12. 1760	17. 12. 1760	7	
505	166/281	По сообщениям действительного статского советника Толстова о пропуске отправленных ис крепости святыя **[76]** // Елисаветы в Лубенскую полевую аптеку Пермского полку капрала Рычкова, да лекарского ученика Макара Ипатова и других едущих за былетами за его, Толстова подъписом пандурского полку чрез шанец Усовской.	10. 12. 1760	19. 01. 1761	10	
506	8/99 121	Дело о явшемся собою з бегов Македонского гусарского полку гусаре Иване Ильиче и об определении ево в болгарской гусарской полк.	13. 12. 1760	14. 12. 1760	9	
507	78/163	Дело о записке в расход гарнизонному адютанту Гервасию употреблен-	17. 11. 1760	14. 12. 1760	5	

1	2	3	4	5	6	7
		ных на покупку ко вновь строющемуся казенному цейхгаузу железных гвоздей, гонта и скла денег 40 р. 56 к.				
508	—	Дело об ограблении гайдамаками омельницкого сотника Миргородского полка Николая Остроградского с командою его и церкавных ктиторов шанца Вершац. **[76 зв.]** //	19. 12. 1760	27. 04. 1766	587	Дело без титульного листа; номенклатура дана ему заново. Документы расположены не в календарном порядке.
509	147/262	О сочинении аудитору Мелихову как о гусарском, так и о пандурском пехотном полках с показанием, сколко и на ком именно штаб, обер и ундер афицерах и в какие суммы долгу остается за вычетом будущего 1761 года, генваря по 1-е число именной ведомости и при своем репорте в Главную канцелярию о представлении.	в ноябре 1760	21. 12. 1760	4	
510	279/164	О выпуске ис карантина бывшего в Сече Запорожской здешнего коваля Андрея Шутилы, как уже он карантин шести неделной выдержал.	22. 12. 1760	22. 12. 1760	2	
511	273/158	Дело о командировании на место состоящего в шанце Крыловском лантмилицкой команды капитана Шепелева порутчика Батюшкова.	23. 12. 1760	07. 02. 1761	10	
512	280/165	Дело о посланном в полковую гусарского Хорватова **[77]** // канцелярию опробованого Правительствующим Сенатом штате о содержании потому Новомиргородского гарнизона.	24. 12. 1760	24. 12. 1760	2	
513	148/373	О выдаче надворному советнику князю Дивееву за майскую и сентярскую трети денежного жалованья.	28. 12. 1760	29. 12. 1760	6	
514	127/172	О задержанных было в полском местечке Смелом ротном квартермистру Томши, писару Бурукову и других чинах и поселенцах.	29. 12. 1760	30. 01. 1761	24	
515	64/126 - 149	Дело по доношению Новомиргородского гарнизона гранодера Михаила Ивановича матери ево Ристы Цветановой дочери о порублении ее голою шпагою лантъмилицкой команды порутчиком Семеном Мошатиным.	30. 12. 1760	30. 01. 1761	20	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
516	59/238 - 268	Дело о украденных следовавшими на линию для **[77 зв.]** // принятия жалованья с порутчиком Жоховым, да с прапорщиком Камышниковым лант-	30. 12. 1760	23. 06. 1761	6	

1	2	3	4	5	6	7
		милицами у прапорщика Костентинова серебреной табакерке; да у гусара Андрея Яшана денгах и вещах.				
517	262/698	О выдаче пандурского пехотного полку воинским служителям из отпущенной камисару Харламову суммы жалованья.	31. 12. 1760	31. 12. 1760	28	
518	164	Регистр краткой посылаемым сообщениям пормемориям, указам и в Полшу писмам разных дел.	01. 01. 1761	30. 12. 1761	237	Корешок титульного листа весь истлел от сырости.
519	404/86	Журнал секретной, исходящий в разные места сообщениям, указам, промемориям. Журнал состоит преимущественно из указов Главной **[78]** // канцелярии Новосерб. Корпуса на имя разных воинских чинов, изданных ею или по поводу обнаружевшихся в пограничных местах с Новой Сербией враждебных “неприятельских обращений“ – польских и татарских, или же в связи с появлением на людях “поветренной болезни”, т.е. моровой язвы в Полше, Турции и Молдавии.	01. 01. 1761	09. 12. 1761	121	
520	421	Регистр краткой получаемым сообщениям, промемориям, доношениям и рапортам (Главной Канцелярии Новосербского корпуса).	02. 02. 1761	31. 12. 1761	162	
521	/209	Дело о причиненных состоящими в малоросийском местечке Белоцерковке болгарского гусарского полку гусарами и другими чинами малоросийским обывателям обидах. **[78 зв.]** //	02. 10. 1761	02. 10. 1761	46	В документах местечко называется то Белоцерковкой, то Балаклией.
522	403	Регистр краткой получаемым сообщениям, промемориям и репортам. Часть названных документов с кратким содержанием носит секретный характер и касается известий о “неприятельских обращениях” поляков, турок и крымских татар, направленных против России, остальные документы с таким же кратким содержанием касаются сообщений о “поветренной болезни” на людях в Польше, Крыму, Турции и Запорожьи, а так же чумной эпизотии на рогатом скоте.	03. 01. 1761	29. 12. 1761	17	Под влиянием сырости чернила на титульном листе повыцвели и номенклатура дела читается с трудом.
523	320/2	Дело о собрании гусарского Хорвата полку с рот 2, 8 и 9 обер, ундер	04. 01. 1761	04. 01. 1761	3	

1	2	3	4	5	6	7
		афицеров, капралов и гусар, Новомиргородского гарнизона пандур для освящения на Иордане знамен.				
524	125/298	По рапорту маиора Скорова о забранных ис команды ево **[79]** // ведомства полского чегиринского камисара Потоцкого стрелцами драгунах Сидоре Шипилове, Максиме Фандееве, Иване Реговском.	05. 01. 1761	10. 04. 1761		Документы в деле расположены не в календарном порядке.
525	125/230	Дело рапортам месячным о умерших гусарах и упалих лошадях.	02. 01. 1761	29. 12. 1761	324	Тоже. Титульный лист изорван.
526	87/405	По репорту штик юнкера Томъси(е)на о выдаче на заплату за выстреленной в 6 ден генваря, в день Богоявления при водосвятии на Иердане порох 2 р. 86½ денег.	09. 01. 1761	17. 02. 1761	3	
527	78/255	О поиманом в бегах лантмилицкого брянского полку солдату Александру Чакгрину.	12. 01. 1761	20. 01. 1761	6	
528	118/291	О пограбленных гайдамаками подполковника Хорвата двух жеребцах и верховом коне и у капитана Сабецкого цуговых 4-х, да верховом же одном, а всего 8 лошадях. **[79 зв.]** //	14. 12. 1761	03. 03. 1762	8	
529	100/418	Секретные черные отпуски. Доношения и репорты. Названные отпуски представляют собою главным образом черновики доносений и рапортов г-ла Хорвата в Государ. военную коллегию, Правительств. Сенат и в Коллегию иностранных дел с изложением предпримаемых им мер по охране границ Новой Сербии от внезапных вторжений в них татар и поляков и занесения в Россию чумной эпизотии. В частности, в своих донесениях г-л Хорват жалуется на независимые и самовольные распоряжения коменданта крепости св. Елисаветы Муравьева в вопросах государственной верности, как охрана границ и яр, и на его оскорбительное отношение к нему и ко всему Новосерб. корпусу. В конце дела переписка г-ла Хорвата с графом Потоцким по поводу возникших между ними недоразумений **[80]** // касательно вербовки в Польше людей на	14. 01. 1761	20. 12. 1761	34	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Часть 33 и 34 листов оторвана с текстом.

1	2	3	4	5	6	7
		службу в Новосерб. корпус, устройства моста чрез реку Синюху и безпрепятсвенного возвращения из Польши раскаявшихся русских дезертиров.				
530	3/321	О допуске чрез Новомиргородской форпост бывшего из состоящей в Прусии при армии тысячной команды македонской нации Дмитрия Радовича.	15. 01. 1761	17. 01. 1761	3	
531	325/7	Дело по сообщению действителного статского советника Толстого о перевалки при здешнем магазейне вовремя чинимой прежде бывшим и внов на смену прибывшим к тому магазейну афицерами смены кулей состоящими козаками.	16. 01. 1761	17. 03. 1761	8	
532	118/435	Разные репорты, черные промемории и указы. Все названные документы финансового характера. **[80 зв.]** //	18. 01. 1761	29. 10. 1761	33	Корешок титульного листа весь истлел от сырости, сильно выцвели в деле чернила.
533	123/296	О поиманном из гайдамацкой партии запорожском козаку Григорьеву.	22. 01. 1761	28. 01. 1761	6	
534	322/4	Дело об отправлении прибывшаго сюда сербской нации Ивана Мишкова по ево желанию в шанец Глинской.	23. 01. 1761	в марте 1761	4	
535	120/293 -324	Дело по репорту лантмилицкой петисотной команды маиора Скорова в побоях той команды разных воинских чинов Новасербского корпуса обер афицерами.	19. 01. 1761	04. 04. 1761	18	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
536	323/5	Дело по репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии о пропуске из заграницы прибывшую к Крыловскому шанцу малороссийского миргородского полку сотни омельницкой жителку Ульяну Радчиху, коя еще до затворения границы туда пропущена была.	24. 01. 1761	27. 01. 1761	2	
537	126/199 -330	Дело о бежавших пандурского пехотного полку пандурах Дмитрию Петрову и капралу Федору Карасевичу, кои находятся полской области местечка Чигирине. **[81]** //	24. 01. 1761	в апреле 1761	8	Тоже
538	127/337	Дело по писму чигиринского камисара Потоцкого о выкопанных в болтышевском лесу 13 роты прапорщиком Донею 11 садовых деревьях.	19. 01. 1761	06. 02. 1761	20	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
539	324/6	О присылке гусарского Хорватова полку ротного писаря Трофима Мамошина в главную канцелярию.	28. 01. 1761	29. 01. 1761	2	
540	9/327	По определению главной канцелярии о по(д)рядных и зделанных крепосты святыя Елисаветы купцом Масля(е)никовым к артилерии хомутов, уздечек, недоуздков по 12, чрезседельник, седелок, седел по 6 и канату 200 сажень.	14. 01. 1761	16. 03. 1761	15	Тоже
541	326/8	Дело по доношению гусарского Хорватова полку полковой канцелярии об отпуске того полку прапорщика Бошку Мияшковича в прежние жиличе в Черногорию **[81 зв.]** // в местечко Строган за выводом своей фамилии.	31. 01. 1761	17. 02. 1761	2	
542	98/418	Черные отпуски, доношении и репорты в высокия места. Разнохарактерные по содержанию, черные отпуски представляют собою по преимущетву черновики донесений и рапортов г-ла Хорвата Правит. Сенату, Военной Коллегии и Коллегии иностранных дел по вопросам, касающимся формирования Новосербских полков и укомплектования некоторых из них командным составом, расформирования (по предложению г-ла Хорвата) болгарского полка, посылки подкрепления заграницу, в действующую армию (в связи с семилетней войной) и дезертирства из нея гусар, а так же ухода некоторых афицеров из своих частей в крепость св. Елисаветы; мер пресечения переходу русских в польский город Умань на поселение, в виду об'явленных льгот графом Потоцким для поселенцев и применения **[82]** // к возвращающимся обратно из Польши беглецам из великороссов и малороссов более снисходительных мер. Обращают на себя внимание так же в этом деле приговор офицерства всего Новосерб. Корпуса касательно улучшения материального быта военнослужащих ега, препровожденных в Сенат и жалобы г-ла Хорвата на са-	31. 01. 1761	27. 12. 1761	61	

1	2	3	4	5	6	7
		мовольные распоряжения коменданта крепости св. Елисаветы Муравьева суммами Новосерб. Корпуса и притеснения им крестьян.				
543	413/95	О состоящих в Новой Сербии у содержания пограницы фарпостов и закрытных команд малороссийских старшин подаваемые доношении рапорты и на то посылаемые указы.	31. 01. 1761	10. 12. 1761	136	
544	406/88	Дело об отпуске на покупку на гоубтвахту в остроге и при дву ворот Крымских и Полских караул в зимные **[82 зв.]** // времена к топлению дров и свечей и что к тому принадлежат, также и для починке оных караулов и казарм не менше и полкового лазарета от ныне впред, то есть, зачав нонешнего генваря с 1 числа, всегда погодно из полковой гусарского Хорватова полку казначейства по сту рублев.	31. 01. 1761	11. 08. 1763	101	
545	417	Журнал представлениям и рапортам, посилаемим от генерал лейтнанта Хорвата в высокие места. Названый журнал состоит главным образом из донесений и рапортов г-ла Хорвата в Правит. Сенат и Военную Коллегию военно-служебного (почасти формирования Новосерб. полков, посылки македонского полка в действующую против Пруссии армию, дезертирства гусар из армии и полков и др), уголовного (об убийствах и грабежах, учиненных военно-служащими Новосерб. Корпуса) и финансового характера. Имеется в журнале донесения Хорвата в Сенат **[83]** // и о гайдамацких выступлениях в Польше и Новосербии запорожских козаков, с характеристикой отношения к ним Запорожского Коша, а также переписка Хорвата с графом Потоцким, в связи с возникавшими между ними пограничными недоразумениями и графом Бутурлиным по военным делам. В конце дела помещен экстракт следственного дела над г-лом Хорватом по доносу на него маиора Шмита.	31. 01. 1761	31. 08. 1761	192	

1	2	3	4	5	6	7
546	89/407	Доношении, поданные от порутчика Баряновича, прапорщика Миюшковича и пандурского полку фурьира Ивана Дюрича об отпуске в отечество за вывод фамилии.	01. 02. 1761	15. 08. 1761	20	
547	128/301	По репортам Новосербского гусарского и пандурского **[83 зв.]** // полков– гусарского о созжении поляками капитан лейтнанта Михайловича хутора, а пандурского – в забрании в шанце Шолмоше поляками семи семей малороссиян со всем их имуществом.	12. 01. 1761	31. 07. 1761	133	Здесь же и дело по письму комисара Потоцкого о нападании пандуров на польское село Калантаево (л. 120–133). Документы в деле расположены не в календарном порядке.
548	33/138	О присылке с македонского полку сербской нации Николая Змиула.	02. 02. 1761	13. 03. 1761	4	
549	35/140	О выбранном в македонском гусарском полку в полковые казначеи капитану лейтнанте Остроградском.	02. 02. 1761	13. 03. 1761	6	
550	10/328	О построении как скоро весна наступит нового лазарета (в Новомиргородском шанце).	02. 02. 1761	05. 03. 1761	2	
551	11/329	По репорту инженер порутчика Тевяшова о уволнении ево в крепость святыя Елисаветы.	03. 02. 1761	05. 02. 1761	4	
552	12/330	Репорт ис пандурской полковой канцелярии о переводе ис пятой в 17 роту капрала Максима Подолянского. **[84]** //	03. 02. 1761	20. 06. 1761	4	
553	55/160	О невзысканных с отправленных в македонской и болгарской полки определенных в службу дюдей казенных денгах 24 р. 68 коп.	04. 02. 1761	31. 03. 1761	10	
554	138/313	О бежавшем ис тысячной команды гусарского Хорватова полку гусару Ивану Керстычу.	06. 02. 1761	04. 08. 1761	24	
555	331/13	Репорт от маиора Серезлия, при чем представлена сказка, взятая с прибывшаго к учрежденному карантину пятой роты з гусара Василя Фрунзы, кой посылан был для розведывания о татарских обращениях, о выпуске ис карантина.	06. 02. 1761	14. 02. 1761	3	
556	–	Фрагменты дела по ложному обвинению капитанами Вуичичем и Герни-	07. 02. 1761	11. 10. 1761	19	Означенные фрагменты составляют часть

1	2	3	4	5	6	7
		чем маиора Одобаша в злоумышлении его против г-ла Хорвата.				большого дела, очевидно утерянного, т.к. начинаются с 154 листа.
557	25/206	О подколеном малороссийского миргородского полку местечке Богачки козацким **[84 зв.]** // подсуседкой Антоном Шуленком болгарского гусарского полку гусару Антону Григорью Антонову.	06. 02. 1761	09. 02. 1761	8	
558	332/14	По доношению пандурского полку порутчика Бабина о переселении из шанца Крыловского в девятую роту малоросиян.	07. 02. 1761	13. 02. 1761	5	Передний лист титульного листа изорван.
559	420/102	По доношению пандурского полку порутчика Бабина о взыскании того полку первой роты с воинских служителей 50 р.	07. 02. 1761	17. 02. 1761	2	
560	333/15	Дело по доношению протоирея Петра Вулича о высылке для перевоски находящейся в шанце Крыловском в пристане церковной извести подвод.	01. 02. 1761	25. 07. 1761	26	
561	334/16	Дело об определении явшегося пандурского пехотного полку у капитана Алешевского волоской нации Григораша Василева в шанце Вы(и)ло(а)гоше в пандури.	07. 02. 1761	01. 04. 1761	9	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
562	17/335	По предложению генерала лейтнанта Хорвата о подтверждении **[85]** // всем воинским служителям и поселенцам, чтоб никто ночью и днем из ружя не стрелял.	10. 02. 1761	23. 02. 1761	6	
563	337/19	Дело по репорту пандурского пехотного полку, а по доношениям во оной того ж полку пандура Ивана Куяша и ктитора Василя Сиденка о взыскании с капитана Шашкевича должных им обеим двадцат девять рублев денег.	10. 02. 1761	05. 03. 1761	3	
564	338/20	Дело по репорту гусарского Хорватова полку о вышедшем с полской области драгуне Андр(е) Крыжановском со всею своею фамилиею и определенном в здешнем корпусе на поселение и о протчем.	12. 02. 1761	13. 02. 1761	3	Содержание дела полностью исчерпывается номенклатурой
565	339/21	Дело о переводе Новомиргордского гарнизона капитана Самойла Хорвата в гусарской Хорватов полк в 17 роту в шанец Дмитровской и о протчем.	17. 02. 1761	17. 02. 1761	5	В связи с переводом С. Хорвата в деле говорится о переводе других воинских чинов.

1	2	3	4	5	6	7
		[85 зв.] //				
566	340/22	Дело о смотрении шанца Крюковского ротному командиру, дабы из дачи третей роты хворосту и треснику слободсками людьми брано не было.	18. 02. 1761	29. 03. 1761	2	
567	397	Указ пандурского пехотного полку полковой канцелярии о присылке того полку капитана Вуича сюда и о бытии ему в главной канцелярии Новосербского корпуса в асессоры.	10. 02. 1761	в марте 1761	4	
568	38/143	Дело о имении в македонском полку для продажи харчевых и питейных припасов маркитенторов.	27. 02. 1761	31. 03. 1761	8	
569	25/130	О вычете с гусара Костентина Дмитриева денег 4 р. 50 к.	28. 02. 1761	05. 03. 1761	6	Титульный лист изорван, чернила в деле сильно выцвели от времени.
570	90/409	По доношению второй роты гусара Костентына Ревенка, да поселенца Тодора Лапушнына о удержанных у них напрасно подполковником Костентыновым из жалованья у Ревенка 16 р., а у Лапушенка 7 руб. **[86]** //	28. 02. 1761	28. 03. 1761		Документы в деле расположены не в календарном порядке.
571	286	Новой Сербии о архимандрите Софроньи. Дело касается тяжбы архимандрита Софрония с г-м Хорватом по поводу воспрощения последним постройки монастырского подворья и храма в урочище Уховке при Черном лесе.	09. 08. 1759	18. 12. 1765	97	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Само дело значительно пострадало от сырости: корешок титульного листа почти весь истлел, прогнили также и края дела.
572	408/90	Дело о требовании на переведенного из македонского гусарского полку в Новомиргородский гарнизон гранодера Деордия Антонова жалованья.	02. 03. 1761	31. 03. 1761	3	
573	58/237	Дело бежавших ис тысячной команды и явшихся собою гусарского Хорватова полку гусарах Ивану Гатману и Сандуну Марошану.	02. 03. 1761	13. 04. 1761	12	
574	50/165	О причислени(и) из болгарского в македонской полк трубача первого голоса. **[86 зв.]** //	02. 03. 1761	28. 03. 1761	12	
575	63/242	Дело по писму смелянского камисара Добрянского о опустошении в Найденовском бояраке здешними чинами лесов и в битии девятой роты священником пасечника.	03. 03. 1761	03. 04. 1761	6	
576	30/135	Дело о переводе из болгарского в маке-	03. 03.	02. 04.	12	Документы в деле

1	2	3	4	5	6	7
		донской полк капитана одного, прапорщиков трех и редовых гусар сорок человек.	1761	1761		расположены не в календарном порядке.
577	27/132	О выдаче Обшеронского пехотного полку подпорутчику Богдану Елютину в обратной путь на прогоны денег.	06. 03. 1761	07. 03. 1761	8	
578	36/141	Об определении в болгарской полк в гусары четырех человек.	06. 03. 1761	30. 03. 1761		Тоже
579	37/142	О следовании македонскому полку к армии.	01. 03. 1761	14. 03. 1761	8	Тоже
580	67/172	О выдаче македонского гусарского полку гусарам трем человекам денежного жалованья.	31. 12. 1760	01. 05. 1761	8	Тоже
581	73/282	Дело об отнятых у Полше старостою Синицъким у поселенца Алексея Садоцкого вещах на 432 р. 37 к. **[87]** //	06. 03. 1761	29. 03. 1761	16	15 лист изорван.
582 а)	419	Журнал секретной предложениям, репортам и доношениям. Почти весь названный журнал состоит из донесений и рапортов г-ла Хорвата и главной канцелярии Новосерб. корпуса на имя Правител. Сената, Военной Коллегии, Коллегии иностранных дел и некоторых высших воинских чинов по делам чисто военного характера, связанным или с, так называемой, семилетней войной России с Прусией, или же с враждебными действиями и намерениями крымских татар и поляков. Касается также г-л Хорват в своих донесениях и мер предосторожности, принятых им против занесения в Новую Сербию чумы из Крыму, Польши и Запорожья, а в конце журнала помещен экстракт о незакономерных деяниях маиора Одобаши и **[87 зв.]** // коменданта крепости св. Елисаветы Муравьева, потворствовавших полякамв устройстве ими крепостей и поселений на границе с Новой Сербией и об'яснения г-ла Хорвата Коллегии иностранных дел по поводу доноса на него полковника Спичинского о его будто бы вызывающих действиях к полякам.	07. 03. 1761	25. 09. 1761	112	
582 б)	26/131	О выдаче капитану Максимову за маискую треть денежного жалованья.	07. 03. 1761	07. 03. 1761	3	

1	2	3	4	5	6	7
583	32/137	Об отпущенной на македонской полк ис крепости св. Елисаветы денежной казны.	08. 03. 1761	07. 05. 1761	44	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
584	92/410	Об отпущенной в главной канцелярии и в штате генерал порутчика Хорвата жалованье 760 года за майскую и сентябрскую треты.	09. 03. 1761	09. 03. 1761	7	
585	28/133	О выдаче порутчику Костентину Иванову до **[88]** // Санкт Петербурга на две почтовые подводы прогонных денег.	09. 03. 1761	09. 03. 1761	4	
586	29/134	Об отпуске пример маиора Пищевича в Славено-Сербию для ево нужд.	10. 03. 1761	30. 04. 1761	15	
587	93/411	О построившемся чрез реку Вись для проезжающих из заграницы разного звания людей мосту и о выдаче из главной канцелярии денег ста рублев полковой канцелярии.	10. 03. 1761	23. 09. 1762	80	
588	34/139	О записке капитану Максимову присланных от пример маиора Чорбы денег 400 р. в приход.	13. 03. 1761	13. 03. 1761	4	
589	39/144	О выдаче капитану Максимову и порутчику Штеричу в щет заслуженного жалованья под росписку денег.	13. 03. 1761	14. 03. 1761	4	
590	139/314	О бежавшем македонского гусарского полку гусару Андрею Дворецкому. **[88 зв.]** //	15. 03. 1761	18. 03. 1761	10	
591	41/146	Об определенном в болгарской полк в гусары Христофоре Бои(е)ректоре.	15. 03. 1761	19. 03. 1761	10	
592	40/145	Об отсылке пандурскому(го) полку(а) капитана Сабецкого в полк Македонской.	17. 03. 1761	28. 03. 1761	6	
593	51/156	О выдаче полковому квартермистру Ершову денежного жалованья с порции и рации и за денщиков.	17. 03. 1761	28. 03. 1761	6	
594	42/147	О удоволствии порутчика Штерича денгами.	20. 03. 1761	20. 03. 1761	4	
595	36/217 - 246	Дело о захваченном чигринскими козаками из выкомандированной разъездной по границе команды ведомства капитана Баяи гусаре Аксентие Декуцануле и о поранении теми козаками гусарских лошадей.	21. 03. 1761	10. 04. 1761	34	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
596	53/233 - 263	Дело о содержавшихся в крепости святыя Елисаветы под арестом гусарского Хорватова полку гусара Петра Попова, фамилиарных Яну Волошину	21. 03. 1761	22. 03. 1761	12	

1	2	3	4	5	6	7
		и Степану Бурлу. **[89]** //				
597	143/315	О бежавшем ис тысячной команды гусаре Павле Фадосове.	23. 03. 1761	25. 09. 1761	15	
598	412/94	О производстве Новомиргородского гарнизона квартермистру Арапову и ундер афицерам, капралам, тоже редовым и другим чинам прошлого 760 году на майскую и сентябрскую трети денежного жалованья.	23. 03. 1761	19. 05. 1761	15	Тоже
599	4/218	Дело о выдаче палачу на 1761, 762 и 1763 годы жалованья.	21. 03. 1761	01. 01. 1764	24	
600	43/148	О выдаче Македонского полку капралу Семеону Михайлову денежного жалованья.	24. 03. 1761	24. 03. 1761	8	
601	102/207	О выключке из болгарского полку порутчика Дачу в Новомиргородской гарнизон.	24. 03. 1761	03. 08. 1761	5	
602	116/434	Дело об отправлении гусарского Хорватова полку полкового комисара Харламова с принятою на роздачу в **[89 зв.]** // пандурской пехотной полк на воинских служителей денежного жалованья казенную суммою.	24. 03. 1761	27. 03. 1761	6	
603	44/149	О выданных купцу Ивану Александрову с товарищи денгах 600 руб.	25. 03. 1761	06. 07. 1761	14	Тоже
604а)	45/150	О щете полкового камисара Костентинова.	26. 03. 1761	26. 03. 1761	6	
604б)	46/151	Об определенных в болгарской полк в гусары одинадцати человеках.	26. 03. 1761	24. 01. 1762	41	Тоже. Последний лист в деле изорван.
605	27/208 237	О вымогателстве болгарского гусарского полку гусарами, состоящими в малоросийском миргородском полку у обывателей пищи и протчего.	27. 03. 1761	15. 01. 1762	18	Тоже.
606	7/193	По рапорту болгарского гусарского полку о убивстве гусарами Андреем Юрченком и Семеоном Ильиным в местечке Балаклеи жителя Дениса Сулженка. **[90]** //	27. 03. 1761	19. 12. 1763	41	Тоже
607	47/152	Об отправленном в македонской полк мундире и конском уборе с порутчиком Штеричем.	21. 03. 1761	11. 05. 1761	40	Тоже
608	58/163	О подаче Македонскому полку ведомости, сколко за продовольствие гусар пищею, а лошадей фуражем обывателям заплатить подлежит.	26. 03. 1761	02. 04. 1761	9	
609	49/154	О имеющихся македонского гусарс-	21. 03.	28. 03.	8	

1	2	3	4	5	6	7
		кого полку на разных чинах вычетах.	1761	1761		
610	75/253	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии проживающих шанца Цыбулевского гусарских женах в Полше Опре и Захарьева в местечке Жаботине, а Поповича в селе Ясковцах.	28. 04. 1761	13. 06. 1761	6	
611	[...]/281 312	Дело о присылке з Сечи Запорожской бежавших гусарского Хорватова полку гусара Дмитра, **[90 зв.]** // бывшего во услужении у порутчика Никорицы, (и) Кости Волошина.	29. 03. 1761	30. 03. 1761	3	
612	115/319	Дело о пограбленных у вахмистра Требинского гайдамаками верховых пяти лошадях.	29. 03. 1761	19. 04. 1761	6	
613	52/197	Об определении из македонского в болгарской полк гусар 11 человек и о присылки из оного в македонской толикого ж числа гусар.	30. 03. 1761	09. 04. 1761	9	
614	53/158	Об отпуске из гусарского Хорватова полку цейхгауза в Македонской полк разных оружейных вещей.	30. 03. 1761	02. 04. 1761	6	
615	54/159	О учинении македонскому полку волентиром Петру и Ивану Ломановским штрафа.	30. 03. 1761	02. 04. 1761	8	
616	56/161	О исключении и записке в расход за убылых гусар денег 57 р. 70 к.	31. 03. 1761	02. 04. 1761	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
617	57/162	Черные указы и инструкции, каковы даны полковым командирам, тож полковым квартермистру и камисару. **[91]** //	01. 04. 1761	11. 05. 1761	21	
618	62/241 - 271	Дело о бежавших пандурского пехотного полку капитана Алишевского стаднике Якове Литвине и пандоре Матвее Усе.	02. 04. 1761	08. 05. 1761	8	
619	115/433	Дело по репортам пандурского пехотного полку полковой канцеляри(и) о выдаче гусарского Хорвато-ва полку полковому комисару Харламову оного пандурского полку оставшим после умерших пандур законным наследникам денежного жалованя.	02. 04. 1761	28. 04. 1761	12	Тоже
620	150/323	По доношениям пермского драгунского полку пример маиора Фонростика о должных жены ево первому мужу ма-	11. 10. 1760	18. 12. 1762	98	Тоже. Края дела по местам значительно подгнили.

1	2	3	4	5	6	7
		йору Арпасию (Арпашу) того пандурского полку воинским чинам, тож и оным маиорам Арпасием другим чинам денгах.				
621	10/195 - 223	Дело бежавшего из слободского **[91 зв.]** // козачьего полку слободы Виси сотника Бузулато(е)ля.	09. 04. 1761	в июне 1761	14	Чернила в деле по местам сильно повыцвели.
622	45/226	О исследовании при военном суде капитана Вукотича за дачу им ис команды своей отпущенному в области виенского (венского) двора майору Степану Петровичу двух человек гусар.	12. 04. 1761	03. 12. 1762	28	
623	193/88	Дело о инспекторском Македонского полку смотре.	17. 04. 1761	18. 01. 1762	63	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
624	59/164	О выдаче капитаном Максимовым вахмистру Дрезъманову прогонных денег.	20. 04. 1761	20. 04. 1761	2	
625	10/839	Указы по щетной коммисии 761, 762, 763 и 764 годов с кратким журналом. Дело это собственно представляет собою журнал с кратким содержанием указов и других бумаг, поступавших из главной канцелярии Новосерб. Корпуса в Счетную комиссию с 1761 по 1764 год финансового характера и резолюциями по исполнению некоторых из них. **[92]** //	23. 04. 1761	09. 01. 1764		Титульный лист в деле изорван.
626		Указы и промемории главной канцелярии Новосербского корпуса с предложениями генеральной счетной комиссии при корпусе касательно производства ею проверки денежной отчетности на израсходованные полковыми комиссарами, казначеями и др. воинскими чинами суммы по содержанию Новосербских полков.	23. 04. 1761	19. 12. 1763	268	Титульный лист дела утерян; номенклатура дана заново. Документы в деле расположены не в календарном порядке; самое дело начинается с 33 листа.
627	147/320	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о посылке в Полшу за оставшимися там по показанию явшегося из бегов гусара Николая Федорова беглими гусарами же.	23. 08. 1761	02. 10. 1762	12	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
628	840	Журнал отпускам сначала учреждения Щетной комисии, то есть апреля з 24 числа 1761 года. Журнал этот сос-	24. 04. 1761	21. 09. 1762	22	

1	2	3	4	5	6	7
		тоит из копий промеморий, представлений, сообщений, ордеров и запросов, **[92 зв.]** // посланных ею в разные места денежного характера.				
629	3/178	О переведенных в македонской из болгарского полку капитане одном, прапорщиках трех и редовых гусар 56 человеках.	24. 04. 1761	19. 05. 1761	17	Тоже
630	432/114	По рапорту гусарского Хорватова полку полкового камисара Харламова о непроизведенном новомиргородского гарнизона Таламбасиеву, Чайкашу и редовым денежном жалованьи.	24. 04. 1761	13. 10. 1761	9	
631	60/165	Об отпущенном в македонской полк ротным квартермистром Арсою Радоичиным сене.	26. 04. 1761	26. 04. 1761	6	
632	61/166	О производстве македонского полку на казенных лошадей сена на каждую в сутки по 25 фунтов.	27. 04. 1761	27. 04. 1761	3	
633	62/164	О заплате присланным от полковника Остроградского за взятой в македонской полк фураж денег 887 р. 87 к. **[93]** //	28. 04. 1761	30. 04. 1761	3	
634	83/188	О выдаче майору Семичеву за июньскую треть денежного жалованья.	29. 04. 1761	18. 05. 1761	5	
635	63/168	О взыскании македонского полку з гусара Сими Дебре долговых порутчику Бабину денег 4 р. 15 коп.	30. 04. 1761	03. 05. 1761	2	
636	64/169	О ползовании главному лекарю Лау македонского полку болных.	30. 04. 1761	01. 05. 1761		
637	65/170	Об определенном в македонской полк в погонщики Гавриле Иванове.	30. 04. 1761	11. 05. 1761	4	
638	60/173	О освидетельствовании зделанных плац лейтенантом Станковичем четырех фур.	30. 04. 1761	13. 05. 1762	12	
639	80/185	О требовании македонскому полку по прибытии к армии от главнокомандующаго генералитета лекаря и коновалов.	30. 04. 1761	14. 05. 1761	4	
640	81/186	О переводе ротных писарей из болгарского Литвинова, а в македонской полк Даншина. **[93 зв.]** //	30. 04. 1761	28. 05. 1761	5	
641	83/260	По промемории крепости Св. Елисаветы гарнизонной канцелярии о присылке в оную капитана лейтнанта Михайловича стадника.	30. 04. 1761	17. 05. 1761	11	
642	91/265	По рапорту македонского гусарского	27. 11.	04. 10.	16	Документы в деле

1	2	3	4	5	6	7
		полку полковой канцелярии о присылке в оную с намерением принять службу гусарскую Николая Смиула	1760	1761		расположены не в календарном порядке.
643	69/174	О принятии капитану Максимову македонского знамя, палаток, труб, седел, хамутов с уздами и возжами.	01. 05. 1761	02. 06. 1761	5	
644	87/192	О причислении в болгарской полк в гусары 3-х человек.	02. 05. 1761	03. 08. 1761	6	Тоже
645	32/213	По репорту полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о задержанных было капралу Григорашу Танасиеву с веденною фамилиею в полском местечке Крутах ротмистром Скоричем. **[94]** //	03. 05. 1761	13. 05. 1761	4	
646	431/113	По доношению гусарского Хорватова полку полковаго камисара Харламова о возврате ему выданных в долг здешнему купцу Чачичу за умершаго того полку 15 роты капрала Евстратия Подаруля 49 коп., да бежавшего Новомиргородского гарнизона 4 пандурской роты капрала Якши Носича восми рублев 38 ¼, всего 8 руб. 87 ¼ к., по прежнему в ево сумму.	03. 05. 1761	07. 05. 1761	3	
647	18/201	По доношению табурижского наместника Семеона Яковлева о погрибленных у него гайдамаками, запорожскими козаками пяти лошадях.	03. 05. 1761	14. 05. 1762	69	Тоже
648	22/205 - 234	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о поварованных артилериской команды капралом Михаилою Масловым картечах, дроби и пороху. **[94 зв.]** //	05. 05. 1761	11. 06. 1761	10	
649	93/198	О даных маиором Семичевым гусарскому и пандурскому полкам в полученном фураже квитанциях.	05. 05. 1761	26. 06. 1761	6	
650	61/240 - 270	Дело о бежавших от капитана лейтнанта Чорбы трех человеках малороссиян в слободское поселение.	04. 05. 1761	19. 05. 1761	8	
651	70/175	О подаче капитану Максимовичу ведомости, сколько воинским служителям денежного жалованья и сколько в добавку денег потребно.	08. 05. 1761	10. 05. 1761	4	
652	71/176	Об отпуске капитану Максимову, пример майору Семичеву денег 6988 р. 63 ¾ коп.	08. 05. 1761	10. 05. 1761	5	
653	74/179	О переводе из македонского полку в	07. 05.	12. 07.	20	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
		Новосербской корпус адъютанта Турковского и аудитора Аврамова.	1761	1763		
654	86/191	О выдаче порутчику Штеричу после бежавшого капрала Вирона денежного жалованья с порции и рации. **[95]** //	08. 05. 1761	21. 05. 1761	5	
655	77/182	Об отпуске в македонской полк сабель с паски и панталеров с крюками железными.	10. 05. 1761	25. 06. 1761	6	
656	[...]/177	Об определении из македонского полку в Новсербской корпус на поселение 12 человек гусар.	08. 05. 1761	11. 05. 1761	20	
657	75/180	О присылке маиору Семичеву порутчика Звягина.	10. 05. 1761	13. 05. 1761	3	
658	[...]/181	О оставлении македонского полку воинским служителям жен и детей в Новсербском корпусе.	11. 05. 1761	11. 05. 1761	3	
659	[...]/183	Об определенных в македонской полк в гусары четырех человеках.	11. 05. 1761	13. 05. 1761	6	
660	[...]/184	Об отпуске македонского полку в полковую канцелярию на канцелярские расходы денег.	11. 05. 1761	21. 05. 1761	8	
661	[...]/250 -280	Дело присланного при репорте ис пандурской полковой канцелярии беглом глуховского гарнизона солдату Семену **[95 зв.]** // Евсевьеву.	12. 05. 1761	31. 05. 1761	14	
662	101/206	Об определении в македонской полк в гусары двух человек.	12. 05. 1761	25. 07. 1761	5	Тоже
663	122/295	О взятых при наезде на здешные границы польском полковнике, старосте и хоронжем с 27 человеке козаками. Дело это вообще касается пограничных недоразумений, какие происходили между Польшей и Новой Сербией.	13. 05. 1761	05. 06. 1761	300	Тоже. Корешок титульного листа почти весь истлел от сырости.
664 а)	–	Смотровой список македонского гусарского полку учинен к смотру господина полковника Спичинского. Список этот представляет собою не что иное, как статистические данные о военнослужащих македонского полка. их чинах, семейном положении, судимости и проч.	13. 05. 1761	13. 05. 1761	49	Список начинается с 139 листа и очевидно представляет собою фрагмент утерянного дела.
664 б)	82/187	О выдаче порутчику Герману за взятое сено денег 419 р. 43 ¼ к. **[96]** //	18. 05. 1761	18. 05. 1761	2	
664 в)	84/189	О присылке из македонского полку прогоннных денег 5 р. 40 к.	18. 05. 1761	24. 05. 1761	5	
665	83/304	Опись этого дела см. в делах за 1762				

1	2	3	4	5	6	7
		год.				
666	85/190	О произведенном македонского полку ис полковых камисаров в адъютанты Алексее Костентинове.	10. 05. 1761	19. 05. 1761	3	
667	-	Фрагменты дела со списком конского состава в македонском гусарском полку со времени начала его формирования, с указанием откуда и кем приведены лошади и сколько состояло налицо в момент составления списка их.	21. 05. 1761	21. 05. 1761	75	Означенные фрагменты начинаются с 64 листа и очевидно представляют только часть какого то утерянного дела.
668	97/139	Дело пандурского полку капитана Рат(д)ковича о разных причиненных ему от генерала порутчика Хорвата обидах.	26. 05. 1761	31. 10. 1761	16	
669	94/199	Об отсылке к капитану Максимову вычтенных в полку **[96 зв.]** // македонском за разные казенные оружейные и амуничные вещи денег.	24. 05. 1761	26. 06. 1761	24	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
670	65/711	Дело по челобитью Новомиргородского гарнизона капитан лейтнанта Арсения Черноевича в чинимых ему от генерал порутчика Хорвата разных обыдах.	28. 05. 1761	11. 11. 1763	72	
671	13/196 - 225	Дело о побои Новомиргородского гарнизона порутчиком Горвасием находящегося на здешних кирпичных заводах наемного работника Ивана Загородного с товарищи 15 человек и в порче несколко тысяч кирпича.	28. 05. 1761	*08. 06. 1761*	8	
672	39/220	По доношению отставного капитана Дмитрия Коцары о должных ему находящимся на поселении Иваном Нешковичем ста тридцати пяти рублях.	30. 05. 1761	25. 11. 1762	18	
673	105/278	По доношению волошина Керстатия Савельева о уведенной у него подъполковника Костентинова табунщиком кобыле. **[97]** //	30. 05. 1761	02. 06. 1761	4	
674	106/748	Дело по челобитным подлекаря Барта в причиненных ему от генерал порутчика Хорвата разных обыдах.	30. 06. 1761	10. 02. 1763	194	Тоже. Корешок титульного листа значительно истлел от сырости.
675	62/708	Дело по челобитью новосербского гусарского полку капитан лейтнанта Максима Чорбы о переводе ево генерал порутчиком Хорватом из роты в роту и о вычетах из жалованья его по	27. 10. 1761	08. 11. 1763	10	

1	2	3	4	5	6	7
		розметке.				
676	-	Следственное дело, возбужденное Правительствующим Сенатом г-ла Ив. Хорвата, в связи с доносом на его незакономерные деяния маиора П. Шмита.	31. 05. 1761	05. 11. 1761	481	Дело без титульного листа, номенклатура дана ему заново. Значительно пострадало оно и от сырости: некоторые листы в нем подгнили, первый и три последних изорваны.
677	[...]/738	Дело гусарского полку капитана Бояи о причиненных ему от генерала порутчика Хорвата разных притеснениях. **[97 зв.]** //	31. 05. 1761	04. 11. 1763	54	
678	38/219 – 248	Дело о определении на место маиора Цветиновича в прейзусы маиора Серезлия, в ассесоры капитана Глазова и для производства фергеров и кризърехтов аудитора Аврамова и протчих.	31. 05. 1761	10. 08. 1762	38	
679	89/194	О выдаче капитану Максимову, ротному квартермистру Кондорову прогонных денег.	04. 11. 1761	05. 05. 1761	2	
680	60/239 – 269	Дело по доношению запорожского козака Максима Олховского о должных ему запорожским же козаком Никитою Ровным 15 рублях.	05. 06. 1761	06. 06. 1761	4	
681	64/710	Дело по челобитью пандурского полку порутчика Саввы Станоева о переводе ево из роты в роту генерал порутчиком Хорватом.	06. 07. 1761	11. 11. 1763	22	Челобитная с жалобой Станоева на незакономерные действия г-ла Хорвата.
682	66/712	Дело по челобитью пандурского полку капитана Иосифа Али(е)шевского о вычтенном **[98]** // у него из жалованья и протчем.	06. 07. 1761	18. 11. 1763	28	
683	100/742	Два дела по челобитным прапорщика Петра Герасимова о неполученном им жалованьи и полковаго писаря Плотникова о употреблемых генералом порутчиком Хорватом из входящих в пандурское полковое казначейство на свой стол денгах и о протчем.	07. 07. 1761	22. 11. 1763	38	
684	104/748	По челобитью пандурского гусарского полку порутчика Пищевича о неполученном им за 756 год жалованьи.	в июне 1761	12. 11. 1763	6	
685	114/287	О требованных в присылку из Миргородской полковой канцелярии гайдамаках Козме Кузюмке и Максиму Копице.	08. 06. 1761	12. 06. 1761	4	

1	2	3	4	5	6	7
686	86/262 - 293	Дело о побоях состоящими при инспекторе полковнике Спичинском пермского драгунского полку драгунами **[98 зв.]** // волунтира Георгия Дуковича.	08. 06. 1761	17. 08. 1761	16	
687	96/737	Челобитная Новосербского корпуса, гусарского Хорватова полку пример майора Лазаря Серезлия о причиненных ему генерал порутчиком Хорватом обыдах и о вычтенных денгах.	13. 06. 1761	13. 06. 1761	4	
688	97/202	О содержании капитану Максимову в своем ведомстве вычтенных македонского полку з беглых гусар денег.	13. 06. 1761	03. 07. 1761	8	
689	92/197	О записки в приход отъпущенных из Новосербской суммы на производство македонского полку воинским служителям денежного жалованья 14533 р. 63 ¼ к.	15. 06. 1761	25. 06. 1761	7	
690	81/258	О присланных при рапорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии бежавших из полского села Василкова жителях Данилу и Ивану Гавуренкам. **[99]** //	16. 06. 1761	28. 06. 1761	14	
691	91/196	О подаче протоирею Буличу в принятых денгах 62 р. 12 коп. на церковь сведения.	16. 06. 1761	19. 06. 1761	2	
692	145/318	О явшемся из бегов гусарского Хорватова полку капрала Петру Алексееву.	18. 07. 1761	25. 07. 1761	8	
693	102/744	Дело по челобитью главного лекаря Лау о причиненных ему генерал порутчиком Хорватом обидах и о протчем.	18. 06. 1761	05. 12. 1763	44	
694	12/251 - 281	Дело о прибытии полскому Уманскому управителю Горжевскому в шанец Новомиргородской для некоторого дела.	19. 06. 1761	28. 06. 1761	10	Из за какого дела намеревался Горжевской прибыть в Новомиргород в самом деле не объяснено.
695	130/112	О выдаче ис полковаго казначейства капелмейстеру Стрейникову на покупку инструментов денег 44 р. 50 к.	19. 06. 1761	19. 06. 1761	3	
696	[...]/212	О бежавшем с чесовым слободского лантмилицкого полку драгуном Артемьем **[99 зв.]** // Горбуновым волоской нации Артему Горбуненку.	22. 07. 1761	04. 08. 1761	5	
697	90/195	О вычете болгарского полку с разных чинов денег 17 руб.	22. 05. 1761	13. 06. 1761	4	
698	99/272	О представленом при рапорте из пол-	22. 06.	22. 06.	5	

1	2	3	4	5	6	7
		ковой гусарского Хорватова полку канцелярии поиманном капитаном Здрохлею полском козаку Леску Оробцу.	1761	1761		
699	42/223	По рапорту порутчика Никорици о поворованных тои роты у гусара Афанасья Оргия, да гусарской фамилии Данили Погонеева полской слободы Латошевой трех лошадях.	23. 06. 1761	10. 07. 1761	5	
700	82/259	О представленных при рапорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии взятых в полском селе Турье малоросссиянке Анне Николаевой дочери.	23. 06. 1761	28. 06. 1761	8	
701	95/200	О записке капитану Максимову в расход издержанных на прогоны денег 3 р. 60 к. **[100]** //	23. 06. 1761	30. 06. 1761	4	
702	30/211	По промемории войска запорожского атамана кошеваго Григорья Федорова о покраденных в бывшую троицкую ярморку у запорожского козака Донского куреня Данили Маленовского и у товарищей ево воинскими чинами лошадях.	26. 06. 1761	08. 10. 1761	10	
703	96/201	Об определении в болгарской полк в гусары восми человек.	28. 06. 1761	31. 07. 1761	10	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
704	106/211	О выдаче директора Кузнецова поверенному Гавриле Иванчееву за поставленной в македонской полк овес, да хорунжому Терентьеву за сено подлежащих денег.	29. 07. 1761	07. 08. 1761	11	
705	59/376 - 409	Дело по писму от торговицкого губернатора Квяткевича о жалобе капитана Вукотича в последовавших обидах.	30. 12. 1761	30. 12. 1761	6	
706	111/284	По рапорту пандурской полковой канцелярии о захваченных было ис команды **[100 зв.]** // порутчика Батюшкова драгунских и козачьих лошадях гайдамаками.	01. 07. 1761	13. 08. 1761	10	Верхняя часть корешка дела истлела от времени и сырости.
707	98/271 - 302	Дело о задержанной Смелянской губернии в селе Капустине генерала Хорвата слободы Виски обывателя Юски Коваля жены с возом и с лошадью тамошним атаманом Стогнеем.	23. 06. 1761	02. 07. 1761	4	
708	2/188	О отосланном по явке из турецкого полку в Москву государственой воен-	02. 07. 1761	04. 07. 1761	6	

1	2	3	4	5	6	7
		ной Коллегии в кантору грузине Григорье Георгиеву.				
709	64/243	По репорту пандурской полковой канцелярии о исследовании при учрежденном в Новосербском корпусе военном суде в притворных болезнях оного полку капитана Алишевского и порутчика Станоева.	02. 07. 1761	14. 10. 1763	106	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Корешок дела частью истлел.
710	98/203	О вычете македонского полку з гусар Симы Добре и Николая Янковича денег 10 р. **[101]** //	15. 06. 1761	08. 09. 1761	12	
711	99/204	О прибытии майору Пищевичу в шанец Новомиргородской.	07. 07. 1761	10. 07. 1761	3	
712	85/261	Доношение аудитора Мелихова о приеме бывших в ведомстве ево письменных дел.	29. 10. 1760	09. 07. 1761	4	
713	6/192 - 220	Дело по доношению полского местечка Умани жителя Николая Коберского о сворованном у него в бывшую сего года троицкую ярмонку здешней лантмилицкой команды драгуном двух штук сукон (которые находятся той команды у маиора Скорова) и об отдаче ему.	13. 07. 1761	13. 09. 1761	22	
714	80/257	О представленных при репорте гусарского Хорватова полку от прапорщика Яндина бежавших было от генерал лейтнанта Хорвата шталмейстеру немцу з женою ево, да провожатых полской области, Уманской губернии села Егубец жителях Алексею Гречеленку и Федору **[101 зв.]** // Головилновскому (Головыневскому).	14. 07. 1761	07. 03. 1762	18	
715	116/289 -320	Дело по репорту пандурской полковой канцелярии о отбитых состоящим в шанце Крыловском лантмилицкой команды порутчиком Батюшковым с командою у гайдамак шести лошадях (которых определено той команде за труд роздать).	16. 07. 1761	18. 07. 1761	6	
716	109/282 -313	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизоной канцелярии о загрaбленных слободы Зеленой у жителя Резника гайдамаками пожитках и протчего.	17. 07. 1761	25. 07. 1761	4	
717	84/305	По рапорту гусарского Хорватова полку о причиненных обидах разным	16. 07. 1762	31. 07. 1762	34	

1	2	3	4	5	6	7
		чинам украинского корпуса капитаном бароном Фонгалтгаузеным и по челобитной пример майора Цветиновича в ругательстве и ево им же капитаном бароном.				
718	100/205	О некомплектовании в болгарской гусарской полк людей до указу. **[102]** //	18. 07. 1761	07. 08. 1761	3	
719	124/297	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии с представлением оговоренных брянского лантмелицкого полка порутчиком Костентиновым в подговоре к побегу заграницу ево людей великороссийского человека Герасима Яблочкова, да малороссиянина Яцка Яльмужина.	22. 07. 1761	22. 07. 1761	4	
720	105/210	О выключке ротного писаря из болгарского полку Ли(е)онтья Михаилова.	23. 07. 1761	31. 07. 1761	3	
721	97/270	По рапорту майора Серезлия, при котором представлен полского села Жидовчика житель Грицко Романенко, желающий на поселении осаватся в слободе Грузкой.	25. 07. 1761	25. 07. 1761	6	
722	104/209	О выдаче капитану Максимову за две трети денежного жалованья.	25. 07. 1761	31. 07. 1761	5	
723	111/429	По репорту гусарского Хорватова полку третей роты **[102 зв.]** // о гусаре Иване Гатмане, которой из бегов явился, о истребовании денежного жалованья.	27. 07. 1761	14. 08. 1762	8	
724	103/208	Об отпуске порутчику Захарову денежного жалованья.	28. 07. 1761	31. 07. 1761	3	
725	1/187 - 215	По писму торговицкого губернатора Квяткевича с требованием о присылке и о взыскании с находящегося здесь волошине Михаили Гренулетуля 12 рублев денег.	18. 07. 1761	24. 07. 1761	6	
726	8/194	По доношению пермского драгунского полку порутчика Жедринского о пропуске чрез Новомиргородской форпост беглих ево и протчих афицеров людей новомиргородского гарнизона капитаном Свикою и сержантом Милютиновичем.	31. 07. 1761	02. 04. 1763	127	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
727	48/229	О присланных при репорте с допросами гусарского Хорватова полку ис полковой канцелярии явшихся во	31. 07. 1761	08. 08. 1761	8	

1	2	3	4	5	6	7
		оной, **[103]** // великороссийских людей Игнату Соколовскому и Михаилу Терентьеву.				
728	70/249 - 279	Дело присланных при репорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии найденных в полском селе Турье сержантом Иваницею крепости святыя Елисаветы в казацком звании Захару Гончарову и расколнику (И)зоту Тихонову.	31. 07. 1761	09. 08. 1761	8	
729	110/274	По доншению пандурского полку капрала Ивана Попы о пропавших у него пары волах.	17. 09. 1761	24. 09. 1761	2	
730	108/213	О выдаче порутчику Костентину Иванову по верющему писму порутчика Вукотича денег.	02. 08. 1761	16. 08. 1761	4	
731	107/212	О щете порутчика Захарова и об отсылке ево в щетную комисию.	03. 08. 1761	03. 08. 1761	3	
732	56/235	По сообщению полковника Спичинского о присылке за **[103 зв.]** // содержащихся под караулом разных чинов списка по посланным от него формам.	03. 08. 1761	27. 07. 1762	39	
733	110/428	По репорту Новомиргородского гарнизона адютанта Горвасия о записке в расход издержанных на достройку артилериского цейхауза денег 19 р. ½ 17 коп.	09. 08. 1761	17. 08. 1761	3	
734	21/204	О бежавшей главного лекаря Лау бабе Прасковье Федоровой дочери и о знесенных нею разных пожитках.	09. 08. 1761	30. 11. 1762	54	
735	109/427	О производстве полковому камисару Харламову Новомиргородского гарнизона после умерших воинских служителей оставшим законным наследникам и содержащимся под арестом денежного жалованья.	10. 08. 1761	11. 08. 1761	5	
736	111/216	Об определенном в болгарской полк ротном квартермистре Яне Шпаре. **[104]** //	11. 08. 1761	24. 12. 1761	10	
737	31/136	Дело о выдаче капитану Сабецкому, Вукотичу и Штеричу вместо издержанных ими собственных денег, всех 283 р. 89 к.	12. 08. 1759	13. 03. 1761	26	
738	90/264 - 295	Дело о выпустошении близ шанца Крыловского порутчиком Куровълевым с командою лесов и в порублении угодного дерева груш и протчаго.	13. 08. 1761	14. 12. 1761	40	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
739	110/215	О выдаче атаману Золотаревскому за взятой в македонской полк фураж денег.	13. 08. 1761	04. 09. 1761	16	Тоже
740	44/225	О смертном убивстве Киевского гарнизона прапорщиком Владичиным Новомиргородского гарнизона сержанта Табуровича жени Катерини.	13. 08. 1761	24. 09. 1761	20	
741	107/425	О выдаче Новомиргородского гарнизона сержанту Пековскому 760 году за две – майскую и сентябрскую трети **[104 зв.]** // денежного жалованья.	15. 08. 1761	15. 08. 1761	2	
742	40/221	По писму хана Крымского Крим-Гирея о взыскании с беглого именем Ильи (Кора) унесенных у турка Усмана Одобаша 153 левов.	14. 08. 1761	26. 08. 1761	35	В деле имеется письмо Крым-Гирея на древне татарском языке. Корешок титульного листа значительно подгнил.
743	104/277 -308	По промемории крепосты святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о отбитих компанейского полку у козаков гайдамаками семи лошадей.	17. 08. 1761	31. 08. 1761	4	Верхняя правая часть листов дела с текстом истлела.
744	112/285	По рапорту пандурской полковой канцелярии о приличившемся в разбое в польском местечке Крылове тамошнего старосты и протчих проживающем в хуторе капитана Поповича малороссиянине Андрею Шолоху.	17. 08. 1761	30. 01. 1764	48	
745	96/269	По сообщению полковника Спичинского о неприсылке по требованию его адьютантом Гервасием на смотр военных служителей и о протчем. **[105]** //	18. 08. 1761	05. 12. 1762	26	
746	100/273	О бежавших из шанца Архангелска гусарах Ивану Негуру с сыном Иону Стрейну з женою и Семену Унгуряну.	18. 08. 1761	21. 08. 1761	6	
747	102/275 –306	Дело по доношению сотника Нелговского о отбитой у козаков Якова Нестеренка и Каленика Бартоша близ слободы Аджамки гайдмаками пяти человеками лошади и пожитках.	19. 08. 1761	21. 08. 1761	4	
748	107/280 –311	Дело по доношению болгарского полку капрала Сандула Курелара в причинении в огороде его поселенца Патракия Георгицы свинями порчи и в битии ево же Курелара.	20. 08. 1761	07. 09. 1761	4	
749	108/426	Дело по доношению полского местечка Палеева озера волоской нации Ва-	21. 08. 1762	30. 08. 1762	5	

1	2	3	4	5	6	7
		силья Бланара о взыскании с проживающаго здесь Николая Фаставана турецких левов 150, а на российской курс 63 руб. **[105 зв.]** //				
750	68/247	По рапорту майора Скорова о бежавших ис команды ево в Полшу драгунах Ливенского (полка) Алексею Черному и протчими.	01. 05. 1761	15. 09. 1761	30	
751	103/275 -307	Дело по писму смелянского камисара Добрянского о взятой на срок села Деренковца у жителей Петра Григоренка, Демка(и) Кириленка Новомиргородского гарнизона порутчиком Гервасием на 97 р.60 к. горелке.	22. 08. 1761	03. 09. 1761	4	
752	109/214	Об отпуске пример маиора Пищевича в Санкт Петербург.	22. 08. 1761	31. 10. 1761	5	
753	424/106	По доношению слободского гусарского полку капитана Станковича о выдаче ему заслуженного в бытность в Новосербском корпусе за 756 год денежного жалованя.	23. 08. 1761	31. 08. 1761	5	
754	146/319 349	Указы из Правителствующаго Сената и з государственной **[106]** // военной Коллегии о поступлении з беглыми и от армии гусарских Хорватовых эскадронов гусарами воинским судом и на представлении, чтоб от того штрафа помилованы были и последовал (бы) на то указ.	27. 08. 1761	09. 09. 1761	19	
755	16/199	По предложению бывшаго генерал порутчика Хорвата о подущении духовенства к неякомусь возмущению здешняго народа плац-лейтнантом Станковичем.	27. 08. 1761	12. 11. 1763	16	
756	106/279 310	Дело по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о взятых в лесе, состоящем близь слободы Виси у обывателей Усатенков гусарами пары волах, топору и сапогов.	27. 08. 1761	07. 09. 1761	4	
757	148/321	О бежавших с тысячной команды гусарах Пракопу Андронакиеву и о протчих. **[106 зв.]** //	31. 08. 1761	07. 09. 1761	14	
758	119/292	О присланном ис пандурской полковой канцелярии приличившимся в разбои едущих из Малороссии двух человек козаков пандуру Николаю	02. 09. 1761	26. 10. 1761	20	

1	2	3	4	5	6	7
		Матвееву.				
759	105/423	О выдаче отправляющемуся в Санкт Петербург в правительствующии Сенат с представлениями на платеж за взымаемые в оба пути две подводы прогонных денег в щет Новосербской суммы из главной канцелярии гусарского Хорватова полку вахмистру Бандюру 38 р. 74 к., тож ис полковаго казначейства на продержание ево 10 р.	04. 09. 1761	24. 09. 1761	12	
760	37/218	Дело гусарского брата Петра Демьянова в застрелении неосторожностию из ружья шанца Федвар дьяка малолетнего сына.	05. 09. 1761	02. 10. 1761	14	
761	87/263 294	Дело о пропущенном чрез шанец Архангелской великороссийскому купцу Василью Партному с четырьмя бутами волоского вина. **[107]** //	05. 09. 1761	26. 11. 1761	10	
762	113/218	О уплате капитану Башковичу денег 40 рублев.	06. 09. 1761	27. 08. 1762	9	
763	133/308	О пограбленных гайдамаками ис хутора слободского козачьего полку сотенного хорунжева Саввы Яценка (Яцена) трех, да сотником Диком у гусаре шести лошадях.	13. 09. 1761	28. 09. 1766	49	Дело сильно пострадало от сырости: передние края листов посередине истлели, частью с текстом, чернила в документах по местам значительно повыцвели.
764	27/306	Об отдаче по болезни майора Веревкина к следствию дела о девке Василисе в военной суд.	16. 09. 1762	31. 11. 1762	10	
765	9/838	Дело о постройке гусарского Хорватова полку майором Серезлием того полку второго батальона воинским служителям мундира и аммуничных вещей.	28. 09. 1761	28. 09. 1761	27	И это дело значительно пострадало от времени: половина корешка титульного листа истлела, 23 лист внизу изорван.
766	110/283	По рапорту подполковника Цветиновича о явшемся с побегу вахмистре Козме Марьяновиче. **[107 зв.]** //	01. 10. 1761	04. 10. 1761	6	
767	119/224	О выдаче болгарского полку умершаго ротного писаря Михайлова жене заслуженного по день смерти жалованья.	02. 10. 1761	14. 11. 1761	3	Концы листов в деле с правой стороны внизу изъедены мышами.
768	79/256	О подколенном слободского козачьего полку слободы Мишуринорожской козаку Карпу Шовкану пандурского	04. 10. 1761	13. 10. 1761	4	

1	2	3	4	5	6	7
		полку сержантом Константином Георгиевым.				
769	14/197 226	Дело по сообщению (господин) господина генерал майора Власьева о учреждении для поиска и искоренения гайдамак розъездные команды.	25. 09. 1761	02. 04. 1762	38	
770	94/268 299	Дело о самоволной прапорщика Марьяновича от военного суда в дом свой в шанец Глинской отлучке.	05. 10. 1761	05. 11. 1761	8	
771	67/246 276	Дело о отосланных к господину генерал аншефу и ковалеру Стрешневу пойманных полским местечка Торговицы губернатором Квяткевичем драгунах, пермского – Матвею Осетрову, **[108]** // да лантмилицкого белевского полков Михаилу Матавилову.	19. 09. 1761	07. 12. 1761	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
772	4/701	Доношения полковника Спичинского в правителствующий Сенат о проживающих в Новой Сербии малороссианах.	07. 10. 1761	26. 04. 1762	14	Тоже. Края дела значительно истлели от сырости.
773	16/221	О заплате атаману Вакуловичу за взятой в македонский полк фураж денег.	19. 05. 1761	10. 10. 1761	27	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
774	149/322	По промемории гарнизонной канцелярии с присылкою беглаго гусара Юраша Марковитя и волоха Станковича.	01. 10. 1761	13. 10. 1761	8	
775	115/220	О выключке ис пандурского в болгарской полк полкового квартермистра Фатеева.	16. 10. 1761	16. 10. 1761	3	
776	112/217	О записке в расход Хорватова полку ис полковаго казначейства употребленных на разные расходы 3000 р. денег.	17. 10. 1761	17. 10. 1761	2	
777	11/196 224	Дело о написанном отставного майора Извекова крестянину Григорю Щербакову **[108 зв.]** // проживающим в 12 роте, в шанце Вуковарском дьячком Петром (Комарницким) пашпорте.	23. 10. 1761	18. 11. 1763	35	
778	47/228 257	Дело о дозволении графа Разумовского стрелцам здешняго Новосербского корпуса в Черном и Чуте лесам стрелять дикой зверь и пташство.	24. 10. 1761	25. 10. 1761	4	
779	117/222	Об определенных в болгарской полк в гусары семи человеках.	24. 10. 1761	06. 12. 1761	21	
780	114/219	О выдаче капитану Максимову за майскую треть денежного жалованья.	26. 10. 1761	30. 10. 1761	4	

1	2	3	4	5	6	7
781	69/248	О бежавшем из армии и отосланном с маиором Лосевым в лантмелицкую канцелярию салдату Алексею Рязанову.	29. 10. 1761	30. 10. 1761	4	
782	92/266 297	Дело о содержании гусарской полковой канцелярии в крепком смотрении находящихся в здешнем укреплении **[109]** // арестантов, чтоб утечки учинить не могли.	01. 11. 1761	10. 11. 1761	6	
783	93/267 298	Дело о учиненном цесарского города Варады в селе Микаиловки гусарского Хорватова полку ротным квартермистром Алексеем Ивановым из ружья выстреле и в повреждении тестя ево.	01. 11. 1761	04. 10. 1762	20	
784	57/236	О порубленном шанца Архангелского жителя Михаили Самойленка воле шанца Архангелского з двумя гусарами.	04. 11. 1761	05. 11. 1761	4	
785	77/254 285	Дело о должных императорскому королевину подданному Георгу Рихтеру гусарского Хорватова полку адъютантом Маркою, да вахмистром Иваном Карачонами 372 гулденах 54 ½ краицерах.	05. 11. 1761	16. 01. 1762	12	
786	113/286	О проживающих в хуторе капитана Булацеля **[109 зв.]** // малороссиянах Данилу Благодирчуку с товарищи приличившихся в краже близь польского села Кареловки двух лошадей, да в ограблении на дороге жида.	07. 11. 1761	26. 11. 1763	31	
787	118/223	Об отправлении сотнику Гаврилову двух конвертов к маиору Пищевичу и в полковую Миргородско(у)ю канцелярию с нарочным.	09. 11. 1761	12. 12. 1761	21	
788	29/210	О пограбленных Новомиргородского гарнизона у гранодира Николая Данула, да у пандура Мунтяна полским жителем Андереем Красовченком, якобы за неотдачу ему долговых денег прапорщиком Лефтером двух лошадях, да пожитков, всего по цене на 37 р.	09. 11. 1761	10. 11. 1761	6	
789	49/230 259	Дело о пропавших у запорожского козака батуринского куреня Матвея Ситниченка четырех волах. **[110]** //	11. 11. 1761	14. 11. 1761	6	
790	46/227	Дело о требуемом в учрежденной при	15. 11.	04. 02.	28	

1	2	3	4	5	6	7
	256	крепости святыя Елисаветы генералной военной суд к ответу порутчику Рыстичу.	1761	1762		
791	43/224 253	Дело о опознанной в шанце Архангелском Киевского гарнизона капитаном Яковом Петровым у расколника Тихона Алгинина лошади.	19. 11. 1761	20. 11. 1761	12	
792	130/303	О отосланных для прокормления на Новомиргородской форпост трех приблудженых волах.	20. 11. 1761	28. 07. 1762	22	
793	15/198 227	Дело по писму войсковой генералной канцелярии о появившихся в лесу Чуте гайдамаках и по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о разграбленном близ чернечьих боераков, в степи слободы Добрянки жителя Савастиана Бондарева разных вещей. **[110 зв.]** //	22. 11. 1761	28. 03. 1762	10	
794	34/215 244	Дело о искоренении появившихся в лесу Чуте гайдамак и в приеме от них 17 роты священником трех лошадей и о ношении им хлеба и протчего харчевого припасу.	23. 11. 1761	06. 03. 1762	14	
795	132/307	О смертном убивстве проживающею в хуторе капрала Луполова малоросиянкою Агафиею Мартиновою мужа своего малороссиянина ж Марка Звенигородского.	25. 11. 1761	05. 04. 1764	50	Края дела по местам подгнили от сырости. Последний лист изорван.
796	120/225	Дело о переводе капитана Сабецкого ис пандурского полку в македонской полк.	26. 11. 1761	23. 01. 1762	7	
797	33/214	По сообщению генерал аншефа Стрешнева, коим требуется в присылку к следствию по ссылке капитана Стратиновича для допросу капитан же Степан Пищевич, тут же и о капитане Радотиче.	30. 11. 1760	15. 03. 1762	3	
798	20/203 232	Дело по доношению сотника Станиславского о заезженных состоящих по форпостам команды ево козаков 14 лошадей **[111]** // и о неупотреблении козачьих пандурского пехотного полку ундер афицерами и другими чинами в партикулярные надобности лошадей же.	01. 12. 1761	02. 04. 1762	18	
799	54/234	Дело о состоящих в шанце Петроостро-	24. 06.	01. 12.	22	Документы в деле

1	2	3	4	5	6	7
	264	вском с 757 года малороссийского миргородского полку 29 человек козаках. Дело касается отпуска 29 козаков миргородского полка в домы их, в виду их долговременной пограничной службы в названном шанце, приведшей их к розорению.	1760	1761		расположены не в календарном порядке.
800	123/228	Об определении в болгарской полк в гусары двух человек.	02. 12. 1761	30. 12. 1761		В этом же деле имеется и другое дело о зачислении в болгарской полк волоха Брия Станковича.
801	121/226	О причислении в болгарской гусарской полк в гусары 13 человек.	04. 12. 1761	24. 12. 1761	12	
802	19/202 231	Дело о задержанном в местечке Умани тамошним комендантом Горжевъским Новомиргородского гарнизона **[111 зв.]** // пандура Андрея Матвеева племяннику Даниле Енакиеву.	05. 12. 1761	07. 12. 1761	4	
803	48/153	О взятьи капитану Максимову из имеющейся у него наличной денежной казны денежного жалованья.	07. 12. 1760	27. 03. 1761	6	
804	5/191 219	Дело по писму торговицкого губернатора Квяткевича о поворованных полского ж села Залужья у жителя Ивана Пророка проживающим в шанце Вершац шинкарем, он же и резник Андреем Крыжановским дву лошадей.	07. 12. 1761	14. 01. 1762	12	
805	65/244	Дело о побеге пандурского полку капитана Радковича того ж полку с капитаном Алишевским и порутчиком Станоевым.	07. 12. 1761	27. 06. 1763	94	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
806	66/245 275	О находящихся в крепосты святыя Елисаветы под защищением гусарского Хорватова полку беглых-капитану-Петру Баяи, капитану лейтнанту Максиму Чорби, пандурского пехотного полку капитану **[112]** // Иосифу Алишевскому и порутчику Станоеву.	04. 12. 1761	19. 07. 1762	42	Тоже
807	121/294	О присланных при рапорте ис пандурской полковой канцелярии гайдамаках – запорожском козаке Корнею Гузю, да бурлаки Саражину.	07. 12. 1761	22. 05. 1762	26	
808	3/189 217	Дело о опознанном на малороссиянине Михаиле Осинове полского села Груской жителями Иваном и Демьяном Басарабами байбараке.	10. 12. 1761	10. 12. 1761	4	
809	122/227	О причислении в болгарской полк в	11. 10.	20. 01.	14	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
		гусары четырех человек.	1761	1762		
810	41/222 251	Дело о потравленном пандурского пехотного полку сержанта Луполова майора Леула лошадиным табуном и скотом хлебе.	13. 12. 1761	26. 10. 1762	10	
811	103/745	По челобитью плац лейтнанта Станковича о **[112 зв.]** // неотводе ему подлежаще по рангу ево земли о вычете из жалования ево за оную денег.	14. 06. 1761	17. 11. 1763	12	
812	117/290 321	Дело о пограбленных гаидамаками пандурского полку у адьютанта Бутовъского девяти лошадях.	14. 12. 1761	03. 03. 1762	8	
813	66/171	Дело о произведенном ис капралов в ротные квартермистры Иване Филовиче.	15. 12. 1760	08. 05. 1761	5	
814 а)	134/309 340	Дело о находящемся в крепости святыя Елисаветы под защищением священику Филофею Вулевичу.	16. 12. 1761	07. 08. 1762	10	
814 б)	35/216 245	Дело о присланых от капитан лейтнанта Ранича поиманных в даче 16 роты при рубке дерева слободских обывателях 4 человеках с их десятью парами волами, тож и о намерени(и) команды прапорщика Подъеполского ротного писаря заколоть ножем гусара.	16. 12. 1761	31. 12. 1761	18	
815	51/234 261	Дело о пограбленных в Полше, Чигиринской губернии в селе Барках **[113]** // старостою Кострицким у бежавшаго из армии ис тысячной команды у гусара Цветки Рыстова верховой лошади, пистолете, сабли и протчаго.	17. 12. 1761	08. 02. 1762	13	
816	684/248	Дело о паролях и лозангах.	17. 12. 1761	20. 12. 1762	25	Тоже. Края дела частью подгнили, 25 лист изорван.
817	261/697	Печатные присяги и формы о титулах (его императорского величества).	25. 12. 1761	25. 12. 1761	151	
818	124/229	Об определении в Новомиргородской гарнизон капрала Цветка Ивановича.	28. 12. 1761	28. 12. 1761	6	
819	129/302 333	Дело по челобитью Новомиргородского гарнизона адъютанта Костентина Гервасия в битии ево закрытной лантмилицкой пятисотной команды разными чинами и в держании безвинно под караулом капитаном Фонхалтъгаузеном. **[113 зв.]** //	28. 12. 1761	24. 07. 1762	20	Титульный лист настолько подмочен водою, что номенклатура читается с трудом.
820	52/232	О содержании Новомиргородского гарнизона 3 роты пандура Никола(я)	30. 12. 1761	30. 12. 1761	4	

1	2	3	4	5	6	7
		Березовского торговицким губернатором Кви(я)ткевичем под караулом.				
821	63/709	Дело по челобитью пандурского полку капитана Фи(е)офила Ивановича о переводе ево из роты в роту генерал порутчиком Хорватом и о протчем.	31. 12. 1761	08. 11. 1763	4	
822	2/232	Об определенных в болгарской гусарской полк в гусары пяти человеках.	31. 12. 1761	05. 01. 1762	11	
823	98/740	Дело пандурского полку капитана Поповича о разных причиненных ему от генерала порутчика Хорвата притеснениях. **[114]** //	31. 12. 1761	08. 11. 1763	20	
824	101/743	Дело по челобитной пандурского полку порутчика Бабина на генерала порутчика Хорвата о употреблени(и) ево, Бабина Хорватом в партикулярную работу.	31. 12. 1761	05. 12. 1763	14	
825	86/729	Дело по рапортам инспектора полковника Свичинского о оказавшихся при его инспекторском смотре непорядках.	29. 01. 1762	21. 03. 1762	241	
826	258/694	Журнал даваемим пашпортам и билетам. В журнале зарегистрированы пашпорта и билеты, выданные главной канцелярией Новосербского корпуса воинским чинам и партикулярным лицам за означенное время.	02. 01. 1762	16. 11. 1762	90	
827	692	Регистр краткой публичной получаемым доношениям, рапортам и сообщениям (главной канцелярией Новосербского корпуса). **[114 зв.]** //	02. 01. 1762	31. 12. 1762	198	
828	3/233	О присылке в главную канцелярию болгарскому гусарскому полку волоской нации Дмитрию Яникиуцу.	04. 01. 1762	20. 01. 1762	4	
829	11/333 363	Дело по сообщению генералной воисковой канцелярии членов о уведенной пандурского полку пандуром Федором Бурачком козака Бойченка лошади.	04. 01. 1762	14. 05. 1762	14	
830	590/154	Рапорты, указы и промемории о разных делах. Разнохарактерные документы этого громоздкого дела по преимуществу военно-административного, финансового и служебно-осведомительного характера.	10. 12. 1761	09. 02. 1764	566	Дело значительно пострадало от времени: титульный лист оторван от корешка и внизу изорван; чернила по местам сильно повыцвели и потому рукописи читаются с трудом. Докумен-

1	2	3	4	5	6	7
						ты в деле расположены не в календарном порядке.
831	655	Дело о щете Мелихова, Харламова и других чинов в щетной комисии. **[115]** //	04. 01. 1762	25. 07. 1762	8	
832	63/413	Дело по репорту пандурского пехотного полку полковой канцелярии и о бежавших в крепость святыя Елисаветы того ж полку пандурах Григорье Липке Иосифе Баранецком и Василье Антонове.	05. 01. 1762	30. 08. 1762	14	
833	263/699	Журнал краткой по команде указам, сообщениям и промемориям.	05. 01. 1762	31. 12. 1762	188	
834	236/672	Доношении от разных чинов о даче паспортов и билетов.	06. 01. 1762	14. 11. 1762	74	
835	1/231	О записке капитану Максимову остаточной от прошлого 761 году жалованной и протчейденежной казны в приход.	01. 01. 1762	26. 01. 1762	10	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
836	257/693	Журнал в высокия места представлениям подленникам. Журнал состоит из донесений и рапортов г-ла Хорвата и главной канцелярии Новосерб. корпуса **[115 зв.]** // на имя Правит. Сената, Коллегии иностранных дел и высших военных чинов по преимуществу военно-служебного и финансового характера. Значительную часть журнала составляет переписка названной канцелярии с высочайше учрежденной следственной комиссии по делам Новосербского корпуса.	07. 01. 1762	30. 12. 1762	152	
837	55/372	О удоволствии полских претендателей по присланным от уманского камисара Горжевского и торговицкого губернатора Кви(я)ткевича пунктам.	15. 01. 1762	05. 06. 1762	20	
838	65/382 415	Дело по репорту военного суда о присылке от пандурского полку в ассессоры капитанов Поповича и Феофила Ивановича, да порутчика Бабина.	08. 01. 1762	01. 08. 1762	12	
839	253/689	Секретной регистр краткой получаемым сообщениям, рапортам и протчему. **[116]** // Секретные сообщения, рапорты и промемории этого регистра касаются главным образом “неприятелских обращений”, направленных против России со стороны поляков и	09. 01. 1762	12. 12. 1762	15	

1	2	3	4	5	6	7
		крымских татар, а також мер предосторожности и боевой готовности новосербских и других войск на случай нападения их на русские границы.				
840	682/246	О продолжающейся полских и волосских местах опасной болезни и о предприятиях полских войск.	09. 01. 1762	17. 06. 1762	69	Документы в деле распложены не в календарном порядке. Листы со 2 по 15 включительно утеряны.
841	602/166	Дело по лантмилицкой пятисотной команде о разных по оной переписках. Переписка главным образом касается воинской службы и содержания упомянутой команды.	09. 01. 1762	28. 11. 1762	206	Документы в деле расположены не календарном порядке.
842	8/331	По рапорту ис пандурской полковой канцелярии с приложением писма от **[116 зв.]** // полского че(и)га(и)ринского камисара Потоцкого в невыдаче слободы Мурзинке(и) жителя Семена Чхаили уведенной туда тайно жены и тещи.	06. 01. 1762	10. 01. 1762	4	Левый верхний край погрызан мышами.
843	62/379 412	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии о бежавшем с определеного места при шанце Архангелском для осмотру проезжающих з заграницы разночинцов во время неблагополучности под защищение в крепость святыя Елисаветы пандурского полку подлекаре Барте.	02. 01. 1762	04. 06. 1762	22	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
844	67/354 417	Дело по репорту пандурского полку, а во оной по доношениям того полку 3 роты воинских служителей в причиненных им от порутчика Ковача несносных обидах.	30. 05. 1762	24. 08. 1766	162	
845	603	О кончине ея императорскаго величества Государыни императрицы Елизавет Петровны **[117]** // и о возшествии на всероссийский престол Его императорскаго величества Государя императора Петра Федоровича. О приводе всех новосербского корпуса чинов в верности к указанной присяге.	12. 01. 1762	06. 07. 1762	155	
846	259/695	Дело по артилерийской команде о потребностях оной.	14. 01. 1762	17. 07. 1762	15	
847	185/621	О беглых разных полков воинских служителях.	15. 01. 1762	14. 07. 1762	23	
848	254/690	Секретной журнал краткой указам и	15. 01.	21. 12.	14	

1	2	3	4	5	6	7
		промемориям. Указы и промемории секретного журнала касаются главным образом сообщений о “неприятельских обращениях” – татар и поляков, направленных против России, чумной эпизоотии за границей и воинских паролях и лозунгах каждый месяц. **[117 зв.]** //	1762	1762		
849	255/691	Журнал подлинным указам, сообщениям и промемориям. Содержание журнала таково же, как и краткого журнала (см. № 848).	15. 01. 1762	21. 12. 1762	177	
850	100/327	Об отпуске македонского полку капитана Радона Пламенца в Москву.	19. 01. 1763	24. 02. 1763	3	
851	4/234	О причислении в болгарской гусарской полк спасшихся из пруского полону македонского полку гусар трех человек.	19. 01. 1762	21. 01. 1762	7	
852	82/309	О бытии македонскому полку в прежних местах на вынтер квартырах.	24. 01. 1763	24. 01. 1763	9	
853	131/773	Списки о состоящих в Новосербском корпусе штап и обер афицерах с приложениями.	20. 01. 1762	20. 01. 1762	38	
854	193/629	О непроизводстве прапорщиком Тотовичем капитану Баии и капитан лейтнанту Чорбе денежного жалованья. **[118]** //	21. 01. 1762	25. 01. 1762	5	
855	74/301	Разных дел доношении, рапорты и черные отпуски. Переписка этого дела почти вся носит характер и касается главным образом расходов по формированию и содержанию македонского и болгарского гусарских полков Новосерб. корпуса. Здесь же имеется экстракт из указов об организации и содержании македонского полка и об отправке его в Пруссию к армии (л. 82).	22. 01. 1762	24. 12. 1762	148	
856	36/357 387	Промемория из духовной епископии Переяславской консистории о приводе всех арестантов ко исповеди и святому причащению.	22. 01. 1762	22. 02. 1762	4	
857	6/236	О недоволствовании болгарского полку военно-служителей обывательми пищею без заплаты.	24. 01. 1762	30. 01. 1762	5	
858	599	Об отьезде Новосербского корпуса главнокомандующого генералитета в	24. 01. 1762	31. 01. 1762	17	Документы в деле расположены не в календарном

1	2	3	4	5	6	7
		Санкт-Петербург. **[118 зв.]** //				порядке.
859	598	По предложению генерал порутчика Хорвата о уничтожении учиненного в полковой гусарского полку канцелярии приговора о содержании Маргажичем сумм и об окончании по ращетной коммисии ращетов.	25. 01. 1762	24. 03. 1762	18	
860	64/381 414	Дело по доношению плац лейтнанта Станковича о должных ему запорожским козаком полтавского куреня Григорьем Тимофеевым, он же и Полтавец, 60 руб. денгах и для сыскания оных об отпуске ево в слободу Петриковку.	29. 01. 1762	29. 01. 1762	6	
861	731	Дела об отпущенных суммах на жалованья.	29. 01. 1762	09. 11. 1762	244	Дело сильно пострадало от сырости. Начиная с 219 листа и до конца дела оно частью совершенно истлело. Титульный лист изорван.
862	628	О требовании на состоящих в главной канцелярии штап генералитета в гусарском Хорватом, пандурском пехотном полках и Новомиргородском гарнизоне штап, обер афицеров и других чинов денежного жалованья. **[119]** //	30. 01. 1762	27. 04. 1762	62	
863	164/600	О ловле в пандурском полку ко отправлению в Санкт-Петербург дикого зверя.	02. 02. 1762	17. 03. 1762	13	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
864	18/340 370	Дело по писму смелянского комисара Добрянского с требованием о исследовании второй роты шанца Коробчинского (?) над гусаром Кра(и)нгою в краже им села Кириловки у обывателя Завалея шестерых лошадей.	04. 02. 1762	06. 02. 1762	4	
865	165/601	Об определенном из недорослей гусарского Хорватова полку в ротные писари Иване Мержанове.	04. 02. 1762	11. 02. 1762	3	
866	5/328 358	Дело по репорту ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии, а во оную по репорту шанца Сента прапорщика Костентинова о покраденных лантъмилицами у гусар волах. **[119 зв.]** //	04. 02. 1762	25. 02. 1762	10	
867	60/377	О явшемся при Архангелском фарпо-	08. 02.	28. 02.	12	

1	2	3	4	5	6	7
		сте Нашебургского пехотного полку подпорутчике Андрее Курочкине.	1762	1762		
868	48/318 398	Дело по доношениям внов выехавшего волоской нации Штефана Лария о причиненном ему от состоящего в слободе Терновке лекаря Власова разорении.	10. 02. 1762	11. 05. 1762	26	Тоже
869	68/385	По предложению генерал лейтнанта Хорвата с приложением последовавшаго из Сената в конфермацию указа о капитане Поповиче, прапорщике Баркотиче и о протчих.	13. 02. 1762	27. 07. 1762	28	
870	206	О долговых пандурского полку подполковника Хорвата на подполковнике Костентинове и здешних купцах денгах.	19. 02. 1762	02. 03. 1762	5	
871	17/339 369	Об отправлении палача Турченинова в крепость святыя Елисаветы. **[120]** //	20. 02. 1762	29. 03. 1762	10	
872	49/369 399	Дело о представленном при репорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии поиманном гаидамаке запорожском Величковского куреня козаке Иване Тесле, кой отослан в войсковую генералную канцелярию июля 27 д.	20. 02. 1762	14. 05. 1762	10	
873	50/370	О гаидамаке запорожском козаке пластуновского куреня Климе Игнатенке, которой с чесовым драгуном Васильем Верейкиным бежал.	22. 02. 1762	19. 12. 1763	28	
874	624	От состоящих в Новой Сербии с малороссийскими козаками старшин получаемые рапорты и доношении. Рапорты и донесения старшин носят или военно-служебный характер (сообщения о прибытии их на места своих назначений для несения пограничной службы, принесения присяги и проч.) **[120 зв.]** // или же личного характера (просьбы старшин об отпуске их в свои дома по разным обстоятельствам).	22. 02. 1762	15. 07. 1762	32	Последние листы дела, начиная с 29, сильно пострадали от сырости: края их подгнили, чернила выцвели и потому рукописи читаются с большим трудом.
875	57/374	По доношению подполковницы Цветиновичевой о нападении на хутор ее служителямы подполковницы Хорватовой Назаром Криворучкою с товарищи и в убивстве Цветиновичевой человека Тарана до смерти.	02. 03. 1762	23. 04. 1764	110	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
876	623	Дело о внов вышедших и определенных в гусарской Хорватов полк и Новомиргородской гарнизон в службу и на поселение.	02. 03. 1762	07. 07. 1762	54	Тоже. Титульный лист оторван от корешка дела.
877	47/361	По рапорту пандурской полковой канцелярии о явшемся из бегов пандуре Юрие Арбене.	03. 03. 1762	17. 04. 1762	14	
878	8/237	О перекрещении болгарского гусарского полку гусара Якова Степанова и об отсылке в лазарет гусара же Панка. **[121]** //	04. 03. 1762	18. 05. 1762	6	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
879	80/394	По предложению генерал лейтнанта Хорвата с приложением указов с 1-го о уничтожении тайных розыскных дел канцелярии и о протчем. В этом же деле имеются указы – 1) о свободном и безопасном возвращении в Россию русских подданных, бежавших в Польшу, Литву и Курляндию и 2) о воспрещении подавать на высочайшее имя челобитных с жалобами и претензиями.	06. 03. 1762	24. 04. 1762	17	Тоже. Края правой стороны дела значительно подгнили от сырости. Титульный лист оторван от корешка.
880	66/383	О погрешностех пандурского полку порутчика Ковача. Дело касается обвинения порутчика Ковача в богохульстве и грубом обращении его с военно-служащими.	07. 03. 1762	29. 01. 1763	56	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
881	12/240	Дело о причислении в болгарской полк долматцов сего 1762 году.	10. 03. 1762	19. 03. 1762	15	
882	10/238	Об определении в болгарской полк спасшегося с пруского **[121 зв.]** // полону македонского полку гусара Федора Яковлева.	02. 03. 1762	16. 03. 1762	6	
883	627/191	По предложениям генерала лейтнанта Хорвата с извещением о полученных им указах к исполнению. Большая часть указов информационного характера – о повышении в воинских чинах, отставках военно-служащих, о новых государ. учреждениях и проч.	02. 03. 1762	28. 06. 1762	50	
884 а)	б/н	Дело с секретной перепиской в связи с враждебными действиями и намерениям Крымских татар и поляков сделать нападение на Новую Сербию и Запорожье. В конце дела имеются сведения о чумной эпизоотии на людях, появившейся в Константинополе,	07. 05. 1762	26. 11. 1762	341	Дело сильно пострадало от времени и сырости: значительная часть его утеряна; так, начинается оно с 101 листа, утеряны так же листы – с 262 по 266; 200 по 207;

1	2	3	4	5	6	7
		его окрестностях и Польше.				246 по 250; 288; с 329 по 231; с 352 по 358 и 459. Часть корешка дела и последние 3 листа значительно истлели. Документы в деле расположены не в строго календарном порядке.
884 б)	630	О требовании гусарского Хорватова полку ундер афицерам, капралам и другим нижним **[122]** // чинам за прошлой 761 году порционных и рационных денег.	13. 03. 1762	05. 07. 1762	92	
885	6/329	По рапорту с полковой гусарского Хорватова канцелярии о згорелом пандура Ростова (Ростована) хлебном выне, кое от него поставлено было под сохранение в крепоты святыя Елисаветы у грека Михаилы Грекула.	14. 03. 1762	30. 03. 1762	8	
886	626	Подавание от духовных персон доношении о разных материях.	05. 02. 1762	10. 07. 1762	36	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
887	218/654	Векселя для протестования в главную Канцелярию представленные.	09. 10. 1762	19. 10. 1762	9	
888	11/239	Об определении в болгарской полк в гусары трех человек.	20. 03. 1762	22. 03. 1762	9	
889	184/601 620	Списки, присылаемые ис полку пандурского к требованию на сей 762 год порционных и рационных денег. **[122 зв.]** //	20. 03. 1762	10. 09. 1762	12	
890	31/353	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о изнурении козацких лошадей и в вымогательстве подвод у живущих в хуторе капитана лейтнанта Ваиды обывателей посланным от подполковника Ивана Хорвата в крепость свытыя Елисаветы к бывшему по инспекторской должности полковнику Спичинскому с портикулярними писмами и о последовавших от него подполковника ослушностях.	21. 03. 1762	16. 09. 1762	107	
891	46/366 396	Дело о бежавшем з гоубвахтного караула полском хоронжем Квасневском и о изследовании в военном суде за то капитана Фонъгалтъгаузена, ундер афицера и чесового драгуна.	15. 03. 1762	29. 11. 1762	63	

1	2	3	4	5	6	7
892	58/375	По писму торговицкого губернатора Квяткевича о возврате беглых подданных **[123]** // Уманской губернии села Каменечего четырех человек, находящихся в шанце Семлек.	23. 03. 1762	27. 03. 1762	5	
893	45/365 395	Дело по доношениям Хорватова гусарского полку от прапорщика Маргаржича и надворного советника Ладыгина о должных ему Ладыгину по векселю находящимся в крепости святыя Елисаветы в купечестве греком Игнатием Юрьевым денег 2241 р.	25. 03. 1762	10. 10. 1762	40	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
894	40/361 397	Дело по репорту ис пандурской полковой канцелярии с приложением доношения, поданного от сержанта Степана Тодорова о взятых у не(го) в 1754 году полским Хоронжем Квасневским паре пистолетах.	26. 03. 1762	26. 03. 1762	4	
895	19/341 371	Дело по репарту ис пандурской полковой **[123 зв.]** // канцелярии о возвратившемся из бегов пандуре Марке Гатмаже.	26. 03. 1762	31. 03. 1762	4	
896	243/10	Дело об определенных в болгарской гусарской полк в гусары шести человек.	29. 03. 1762	27. 04. 1762	19	Тоже.
897	216/652	О выданных ис полкового гусарского Хорватова полку казначейства гусарского полку прапорщику Маргажичу на платеж прогонов до Санкт-Петербурга в один пут 19 р. 37 коп., на дорожное продержание 15 р., всего 34 р. 37 к.	30. 03. 1762	31. 03. 1762	2	
898	22/344	По промемории походной канцелярии генерал аншефа и кавалера Стрешнева оштрафованных понапрасну лантмилицкой команды драгунах.	30. 03. 1762	27. 07. 1762	24	Тоже
899	373/56 406	По промемории из военной походной господина генерал аншефа и кавалера Стрешнева канцелярии о **[124]** // отогнанных у татарина Ток Магмета гаидамаками лошадях и о искоренении оных гаидамак.	30. 03. 1762	25. 04. 1762	4	
900	13/241	Об определенных в гусарской полк бежавших ис полку македонского гусар трех человеках.	31. 03. 1762	16. 04. 1762	12	
901	622	Дело по тысячной команде об определенных по прежнему в службу из	01. 04. 1762	27. 06. 1762	57	

1	2	3	4	5	6	7
		вышедших с полону, из безвестно пропалих людях и протчем. В деле этом имеются именные списки военно-служебного состава гусарских Хорватовых полков, рапорты и ведомости о состоянии полков.				
902	14/242	О причислении в болгарский полк спасшагося ис пруского полону македонского полку гусаре Ивана Крестича.	05. 04. 1762	05. 04. 1762	5	
903	701/265	О должных подполковнику Костентинову маиором **[124 зв.]** // Фукером деньгах и о выведенном Костентиновым и фамилиею его из Цесарии народе.	15. 01. 1762	18. 06. 1762	24	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
904	200/651	О выдаче здешнему поселенцу Христакию Савелеву на покупку лоз виноградных графу Разумовскому под особливую росписку гусарского Хорватова полку ис полковаго козначейства 90 р.	11. 02. 1762	08. 05. 1762	15	
905	198/634	По репорту полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о издержанных прапорщиком Костентиновым из ротной суммы на козенное в шанце Сенте построение денег 58 р.	13. 04. 1762	14. 08. 1762	7	
906	703	Дело по представлению в Правительствующий Сенат от бывшего в Новой Сербии для инспекторского смотру полковника Спичинского о находящемся у генерал порутчика Хорвата за прошествием указных шести лет денщике Ларионе Ржевском, по розметке. **[125]** //	26. 04. 1762	31. 12. 1763	22	
907	730	Разные привезенные ис Петербурга генерал порутчиком Хорватом дела. Номенклатура дела не соответствует содержанию его. Только незначительная часть дела состоит из привезенных самим г-лом Хорватом и присланных ему из С-Петербурга правительственных указов и то в экстрактах (л.л. 45, 50, 113 и 114), которые, впрочем, нестолько местного, т.е. касающиеся Новой Сербии, сколько общеимперского характера, как, напр.-об упразднении тайной розыскных дел	18. 03. 1762	17. 06. 1762	284	Дело значительно пострадало от сырости, края его во многих местах подгнили, л.л. 1, 66, 67 и 144 изгрызаны мышами.

1	2	3	4	5	6	7
		канцелярии, о перепечатке и переделке медной и серебрянных монет, об учреждении корабельной и флотской комиссии, о воспрещении подачи челобитных на высочайшее имя и др. Большая же часть дела состоит из переписки главной канцелярии Новсерб. Корпуса **[125 зв.]** // с г-лом Хорватом военно-служебного и, в частности, финансового характера. К этому же делу приобщено и другое с номенклатурой: “Черные предложении от бывшаго генерал лейтнанта Хорвата в главную Новосербского Корпуса канцелярию и оным черной краткой экстракт”.				
908	54/371	По рапорту ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о постановленном было чигиринской губернии полковником Зеленским против шанца Вершац, над речкою Ирклеем к населению слободы Кресте. **[126]** //	20. 04. 1762	20. 04. 1762	4	
909	15/337	О причиненных капитан лейтнантом Ваидою 13 роты воинским служителям обидах и о протчых непристойных его поступках.	22. 04. 1762	18. 08. 1764	214	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
910	20/247	О умножении Болгарского гусарского полку воинскими служителями.	24. 04. 1762	03. 06. 1762	10	
911	61/707	Дело по представлению бывшего в Новой Сербии для инспектарского смотру полковника Спичинского о неполном произвождени(и) Новомиргородского гарнизона служителям денежного жалованья и о чинимых у них вычетах по розметке.	26. 04. 1762	27. 10. 1763	64	
912	88/731	Дело о оказавшихся при смотре инспектора полковника Спичинского неуказных из жалованья вычетах.	26. 04. 1762	13. 12. 1763	52	
913	19/246	О причислении в болгарской полк Македонского полку беглого гусара Илью Николаева. **[126 зв.]** //	28. 04. 1762	06. 05. 1762	5	
914	17/244	Дело об определенных в болгарской гусарской полк в гусары восеми человек апреля с 1 числа 1762 году.	26. 04. 1762	17. 05. 1762	10	
915	18/245	Дело об определенном в болгарской гусарской полк в гусары бежавшего из Македонского гусарского полку	30. 04. 1762	30. 04. 1762	7	

1	2	3	4	5	6	7
		гусара Деордия Яниева апреля с 1 числа.				
916	22/249	Об определении в болгарской полк сербина Марку Ровчанинова.	02. 05. 1762	11. 05. 1762	6	
917	12/364	Дело по репорту маиора Веревкина в напрасном битии команды ево ротного квартермистра Амоса Грозного здешней первой роты вахмистром Тодором Радионовым и в ругании порутчиком Германом.	03. 05. 1762	17. 10. 1762	27	
918	202/638	Дело по доношению гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о употребленных по недостатку отпускаемых на канцелярские расходы денег из разных сумм 134 рублях 11 коп. **[127]** // за забранные на кредит бумагу, чернила, свечи и дрова к доволствию караулен и гауптвахт.	04. 05. 1762	23. 08. 1762	8	
919	33/355	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о беглом гусаре Иване Андрееве.	04. 05. 1762	20. 08. 1762	14	
920	21/248	О присылке болгарскому полку гусара Ивана Куликовского в шанец Новомиргородской.	20. 04. 1762	07. 05. 1762	6	
921	9/332 362	Дело по промемориям крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии об отпуске в слободу Красную проживающаго в шанце Кидлак(?) (Килтенском) у капитанши Новаковички удержанного малороссиянина Максима Ктитора.	08. 05. 1762	27. 06. 1762	6	
922	8/362	По промемории генеральной воисковой канцелярии с приложением ведомостей **[127 зв.]** // о перешедших из за Днепра малороссиянах.	14. 05. 1762	14. 07. 1762	8	
923		О отбитых на дороге у прапорщика Фелдваря гайдамаками лошадях.	14. 05. 1762	24. 05. 1762		16
924	23/250	О выдаче капитану Максимову за сентябрскую треть денежного жалованья.	14. 05. 1762	22. 05. 1762	5	
925	1/324	О выкомандированной при порутчике Георгиеве для поиску и искоренения гаидамак команде.	20. 04. 1762	21. 08. 1762	52	
926	35/356	По предложению генерала лейтнанта Хорвата, при коем приложено в копии полковника Спичинского донос по инспекторской должности.	20. 05. 1762	28. 05. 1762	32	Интересно об'яснение г-ла Хорвата по поводу доноса Спичинского о состоянии

1	2	3	4	5	6	7
						Новосерб. Корпуса в Правительств. Сенат.
927	24/251	Дело об определенных в болгарской гусарской полк в гусары 10 человек 1762 году, июня с 1 числа.	22. 05. 1762	23. 06. 1762	16	
928	30/352	По доношению купца Семена Масленикова о розграблении его гаидамаками церковных и собственных денег и вещей **[128]** // на 4901 р. 51 коп.	27. 04. 1762	15. 06. 1766	112	К этом делу приобщены и два других дела: 1) Дело о гаидамаках Гриве с товарищи, кои в поимке регименторя Морозавицкого и 2) "О польских претензиях по главным злодеям и ватаги Григоря Гривы с Козырем и князя Любомирского по дву предложениям Аншефа (Глебова).
929	615/48 675	Дело во взятом от секретаря Данилы Иванова в приемке им Лантмилицкого корпуса от подпорутчика Волкова дватцати одной копейки изьяснении.	26. 05. 1762	24. 07. 1763		
930	70/386	По промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о бои гусарского Хорватова полку порутчиком Константином Георгивим драгуна Федота Шейна.	26. 05. 1762	29. 05. 1762	4	
931	23/375	Дело по доношению слободского казачьего полку сотников Туръченовского и Сазанова о взыскании с полского шляхтича Клечковского ста девяти рублев денег.	27. 05. 1762	27. 05. 1762	4	
932	77/392	По доношению пандурского полку маиора Леула о украденных у него полским села Рацева жителем **[128 зв.]** // Иванц(ч)енком с товарищем четырех волах.	29. 05. 1762	04. 09. 1762	10	
933	194/541	См. опись дел за 1769 год Новороссийской губерн. канцелярии.				Не виявлено ревізією.
934	28/550 380	Дело по промемориям из гарнизонной канцелярии о высылки бежавшего з слободы Терновки в шанец Архангелской жителя Гаврилу Потуя.	30. 05. 1762	06. 06. 1762	12	
935	42/363 393	Дело по репорту гусарского Хорвата полку полковой канцелярии, при коем присланы полские писма, пи-	02. 06. 1762	15. 06. 1762	13	

1	2	3	4	5	6	7
		санные от Смелянского камисара Дворженского того же полку к порутчику Герману.				
936	26/348	По промемории крепости святыя Елисаветы гаризонной канцелярии с присылкою поиманного униатского попа Биркацкого.	03. 06. 1762	15. 06. 1762	6	
937	27/349 379	Дело по репорту маиора Веревкина о битии пандурского полку адютантом Бутовским напрасно каптернарса Громова и драгуна Глченикова. **[129]** //	04. 06. 1762	15. 06. 1762	10	
938	30/257	О причислениии в болгарской полк спасшегося ис пруского полону македонского полку гусара Михаилу Яновского с товарищи.	04. 07. 1762	25. 07. 1762	9	
939	25/252	Об определеных в болгарской полк в гусары 13 человеках.	08. 06. 1762	21. 06. 1762	19	
940	21/373	Дело по репорту ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о задержаном в полском селе Ярках под караулом беглом драгуне.	12. 06. 1762	06. 07. 1762	4	
941	26/253	Об определении в болгарской полк спасшегося ис пруского полону македонского полку ротного квартермистри Василья Краевского.	18. 06. 1762	23. 06. 1762	6	
942	683	Известии о татарских предприатиях.	22. 06. 1762	20. 12. 1762	133	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
943	195/631	По репорту полковой гусарского полку канцелярии о подаче ведомости о имеющихся в той канцелярии и по ращетной камисии **[129 зв.]** // денежных суммах, кои без записок в приход остаются.	24. 07. 1762	27. 08. 1762	8	Тоже
944	79/393	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии в ругании скверними словами генерала лейтнанта Хорвата дворовым человеком Егором стоящего на часах пандура Ивана Войновыча.	24. 07. 1762	24. 07. 1762	6	
945	24/346	По промемории от генерал маиора Бринка о публиковании в Новосербском корпусе о беглом украинского Елецкого полку прапорщике Ивану Сызынцове.	25. 06. 1762	03. 07. 1762	8	Внизу края дела подгнили.
946	43/364	По репорту ис полковой гусарского	26. 06.	04. 07.	6	

1	2	3	4	5	6	7
	394	Хорватова полку канцелярии, при коем представлен явшейся собою из бегов грузинского гусарского полку вахмистре Рутин Гомбарул. **[130]** //	1762	1762		
947	39/360	О пропалых гусарского Хорватова полку с хутора капитана лейтнанта Михаиловича одинадцати волах.	27. 06. 1762	07. 03. 1763	23	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
948	37/358	О отлучившемся из Славеносербии отставном капрале Григорье Наумове, которой за конвоем направлен пеши туда.	28. 06. 1762	09. 07. 1762	6	
949	27/254	Дело об определении в болгарской гусарской полк в гусары шести человек с 16 числа июня.	21. 06. 1762	30. 06. 1762	12	
950	29/356 381	Дело по репорту пандурского полку полковой канцелярии в неумышленном убывстве пандурским сыном Карнеем Ивановым из ружя служителя подполковника Ивана Хорвата до смерти.	29. 06. 1762	13. 08. 1762	44	Тоже
951	61/378 411	Дело о присланных ис пандурской полковой **[130 зв.]** // канцелярии при репорте поиманном гайдамаке Иване Шулге и малороссиянине Трофиме Таране, кои с протчими отосланы в войсковую генералную канцелярию.	29. 06. 1762	27. 07. 1762	8	
952	28/255	Об отпуске в болгарской полк на первой случай до асигнации денег 1000 руб.	30. 06. 1762	17. 07. 1762	22	
953	20/342 372	О представленном ис полковой Хорватова полку канцелярии поиманном беглом гусаре Томе Шевченке, которой отослан в военной суд для содержания фергера и кризрехта.	05. 07. 1762	15. 01. 1763	53	
954	7/338	По рапорту полковой гусарского Хорватова полку канцелярии с присылкою малороссиянина Юска Шаповаленка, приличившагося в приеме от гаидамак денег и вещей. **[131]** //	08. 07. 1762	12. 07. 1762	7	
955	38/359 389	Дело по репорту полковой гусарского Хорватова полку канцелярии, а во оную 3 роты порутчика Эрделия о найденном за лантмилицкими лагерями в реке Висе товаричем мясе и о пропалом у воинских служителей разном скоте.	13. 07. 1762	27. 08. 1762	12	
956	13/55	По рапорту пандурской полковой	14. 06.	17. 10.	61	

1	2	3	4	5	6	7
	365	канцелярии, а во оную по доношению запорожского козака Каневского куреня Сергея Тарана о розграблении у ево лантмилицкой команды драгунами Сергеем Улановым, да Радионом Кананыхыним разных вещей.	1762	1762		
957	217/653	Дело по предложению господина генерал лейтнанта Хорва(та) об отсылке с нарочным приложенного при том запечатанного в **[131 зв.]** // конверте на имя графа Потоцкого писма для пересылки к нему к торговицкому губернатору Квяткевичу.	14. 07. 1762	23. 07. 1762	4	
958	260/696	Дело о слободском козачьем при крепости Св. Елисаветы и великороссийских людей поселении.	14. 07. 1762	25. 07. 1762	14	
959	29/256	О освидетелствовании зделанных плац лейтнантом Станковичем 4 фур.	19. 07. 1762	29 .07. 1762	4	
960	230/666	Дело о публиковании в новосербских местах, не сыщется ль охотников к поставке на состоящих при крепости святыя Елисаветы государевых лошадей сена.	19. 07. 1762	05. 09. 1762	9	
961	292/198	О взыскании ис производимого полковому камисару Харламову жалованья явшихся у него в прочете 90 р. 87 к.	19. 06. 1762	02. 09. 1762	4	
962	34/261	О выдаче (выводе) **[132]** // болгарского полку из местечка Городища в другие квартиры.	19. 07. 1762	01. 10. 1762	26	
963	31/258	Об определенном в болгарской полк в гусары Петру Васильеву июня с 1 числа 1762 году.	24. 07. 1762	25. 07. 1762	3	
964	32/259	О причислении в болгарской гусарской полк в гусары спасшегося ис пруского полону Македонского гусарского полку гусара Якова Гелевича.	25. 07. 1762	27. 07. 1762	4	
965	183/619	Дело по предложению его сиятелства господина генерал порутчика и кавалера князя Мещерского о подаче ему о состоянии Новосербского корпуса людей и других воинских команд репортов.	26. 07. 1762	14. 08. 1762	52	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
966	35/262	О причислени(и) в болгарской полк явшихся в том полку бывшаго в цесарской службе Степана Лазаревича, да македонского полку **[132 зв.]** // Гав-	28. 07. 1762	10. 08. 1762	5	

1	2	3	4	5	6	7
		рилу Степанова 1762 году, июля с 15 числа.				
967	171/607	О присутстви(и) в главной канцелярии за отъездом подполковника Антона Хорвата в крепость святыя Елисаветы к господину генерал порутчику и кавалеру князю Мещерскому подполковнику Иосифу Хорвату.	30. 07. 1762	30. 07. 1762	2	
968	172/608	О учинении бывшим по походной генерала Хорвата канцелярии писменным делам кратких журналов и описей.	03. 08. 1762	30. 11. 1762	50	Тоже
969	196/632	Дело по доношению Новомиргородского гарнизона вахмистра Милютиновича о невыданных жене ево жалованных денгах двух рублях пятидесяти копеиках капитан лейтнатом Ваидою.	03. 08. 1762	28. 08. 1762	4	
970	33/260	Об отпуске капитану Маскимову на вспоможение болгарского полку воинских служителей денег. **[133]** //	04. 08. 1762	07. 08. 1762	40	
971	38/265	Об определенных в болгарской полк в гусары 4 человеках.	07. 08. 1762	14. 08. 1762	6	
972	633	По определению главной канцелярии о взыскании за кабаки и мясние лавки с разных чынов денег.	05. 08. 1762	24. 09. 1762	15	Тоже
973	199/635	По определению главной канцелярии о подаче от гусарского Хорватова и пандурского пехотного полков ведомостей о расходе отпущенных в Новосербской корпус на вывод людей десяти тысячах рублев.	05. 08. 1762	11. 08. 1762	10	Тоже
974	75/390 425	Дело по доношению капитана Степана Пищевича о причиненном проживающей в малороссийском местечке Лохвице жене ево значковым товарищем Жуковским не малом разорении и об отпуске ево в Лубны. **[133 зв.]** //	05. 08. 1762	08. 08. 1762	4	
975	173/609	О подаче ведомостей от полков гусарского и пандурского сколко кем сначала учреждении Новой Сербии ис повеленного народа людей выведено.	05. 08. 1762	14. 08. 1762	7	
976	291/727	По репорту полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о взыскании и имеющейся казначейской суммы на долгах.	05. 08. 1762	14. 01. 1763	32	
977	74/389	Дело по доношению слободы Злынки	06. 08.	08. 08.	6	

1	2	3	4	5	6	7
	424	расколника Александра Якимова о пробитии левой ево руки лодони ножем подполковницы Костентиновой пастухом Гаврилою.	1762	1762		
978	170/606	Дело по доношению пандурского полку подполковника Ивана Хорвата о удоволствовании ево Хорвата здешними купцами Чачичем с товарищи взятыми к содержанию на процент денгами тремя тысячами рублями. **[134]** //	05. 08. 1762	06. 08. 1762	2	
979	243/679	О определенных чинах ко учинению имеющимся в главной Новсербского Корпуса военно-походной господина генерала порутчика Хорвата канцелярии писменным делам журналов описей.	06. 08. 1762	29. 08. 1762	6	
980	657	По предложению генерал порутчика и кавалера князя Мещерского и подаче от гусарского полку ведомостей о вербовании того полку тысячной команды, обмундировании и покупке на оную лошадей.	07. 08. 1762	03. 09. 1762	2	
981	222/658	Доношение маиора Серезлия с прошением разсмотрения во взятом пред ним майором Цветиновичем старшинстве.	07. 08. 1762	05. 09. 1762	3	
982	37/284	Об определении в болгарской полк в гусары 4 человек.	08. 08. 1762	28. 08. 1762	12	Тоже
983	72/387 422	Дело по доношению первой роты ротного **[134 зв.]** // квартермистра Томы Марковича в немилосердном ево бое и в причинении не малого разорения оной же роты порутчиком Германом.	08. 08. 1762	14. 08. 1762	8	
984	610	Дело по доношению гусарского Хорватова полку первой роты гусара Стефана Скоте(и)ча о причиненых ему той роты порутчиком Германом побоях и о дачи им, Германом насыльно в прошлом 759-м году для исправления службы в щет жалованья негодной сопотой лошади, коя де вскорости и пала.	08. 08. 1762	05. 02. 1763	21	
985	73/388	По доношению крепости святыя Елисаветы купца Никиты Панова о забранных у него порутчиком Артипар-	09. 08. 1762	16. 08. 1762	4	

1	2	3	4	5	6	7
		маком 140 р. денгах и о протчем.				
986	76/391 426	Дело по доношению первой роты гусара Божи Углитича в битии батажьем сына ево **[135]** // Секулу Углитича порутчиком Германом, которой на третий день умер.	09. 08. 1762	23. 12. 1762	18	
987	659	О учреждении в шанце Сентовском форпоста и о пропуске из заграницы разного звания людей с товарами и харчевными припасами.	10. 08. 1762	18. 09. 1762	26	
988	39/266	О осмотре болгарского полку воинских чинов кто куда способен.	12. 08. 1762	13. 09. 1762	16	
989	79/722	Дело о выдаче маиору Шмиту и квартермистру Грабовникову жалованья.	12. 08. 1762	11. 07. 1763	30	
990	148/790	Книга расходная на записку при проезде генерала аншефа Глебова прогонных денег.	12. 08. 1762	14. 01. 1763	25	
991	224/660	Дело по доношению новомиргородского гарнизона гранодер Николая Ивановича и Петра Миличевича (Мичевича) о взятых у них в **[135 зв.]** // полском городе Дукле поляком ружях в число взятых у того поляка капитаном лейтнантом Николичем червонцов о удоволстве их с ним Николичем.	12. 08. 1762	19. 08. 1762	5	
992	225/661	Дело по доношению новомиргородского гарнизона сержанта Станки Богитевича в содержании ево плац лейтнантом Станковичем под караулом и о покраденных у него ис квартиры вещах.	12. 08. 1762	15. 09. 1762	5	
993	242/678	О произведенных гусарского Хорватова полку ротных квартермистрах Тимофею и Ивану Никорицах, да Новомиргородского гарнизона капралу Стефану Гервасию в вахмистры сверх камплекта.	12. 08. 1762	20. 12. 1762	5	
994	269/705	Дело по доношениям Новомиргородского гарнизона Гаврилы Ильича, Ивана Ивановича, Драгича Ивановича, Михаилы **[136]** // Лаушевича о удоволстви(и) их вычтенных у них из жалованья излишних денег.	12. 08. 1762	17. 08. 1762	10	
995	227/663	Дело по доношению гусарского Хорватова полку гусара Ристы Дюкича о переводе ис третей в первую роты(у).	13. 08. 1762	19. 08. 1762	3	

1	2	3	4	5	6	7
996	176/612	Об осмотре здешнего лазарета и подаче смет потребным к поправлению оного материалами полковому командиру и гарнизонному квартермистру Арапову.	13. 08. 1762	31. 10. 1762	20	
997	267/704	По доношению новомиргородского гарнизона пандура Ракиса Юве(и)тича о учинении справки, сколко с прибытия и с определения ево в службу денежного жалованья получал и какою экономиею обзавелся и имеет ли дом. **[136 зв.]** //	13. 08. 1762	19. 08. 1762	3	
998	9/310	О держании адъютанта Гервасия капитаном бароном Фонхальтъгаузиным под караулом и о протчем.	13.08.1762	09. 12. 1762	50	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
999	266/702	Дело по доношению протопопского писаря Федора Вакуловича о удоволствовании протопопом Буличем тритцатью шестью рублями заслуженными по контракту.	15. 08. 1762	18. 09. 1762	11	
1000	36/263	О приеме от капитана Максимова оставшихся от Македонского полку разных вещей.	10. 08. 1762	14. 08. 1762	8	
1001	615	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о возвращении ис полковаго казначейства в ращетную сумму 25 р. за литаврщицкую лошадь.	16. 08. 1762	05. 09. 1762	4	
1002	226/662	Дело по предложению его сиятелства господина генерал порутчика и кавалера князя Мещерского о присудствовании в главной канцелярии господину полковнику Станиславскому. **[137]** //	17. 08. 1762	20. 08. 1762	2	
1003	229/665	По доношению новомиргородского гарнизона пандура Марки Лукитича (Лукича) о переводе ево с того гарнизона в гусарской Хорватов полк в первую роту гусаром вместо застреленного отца ево и о выключке з гарнизона и о причислени(и) в гусарской полк.	18. 08. 1762	20. 08. 1762	3	
1004	27/706	Дело по доношению ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии о взыскании с подлекаря Барта должных маиору Цветиновичу, аудитору Мелихову денег 25 р.	19. 08. 1762	23. 08. 1762	4	

1	2	3	4	5	6	7
1005	231/667	По предложению его сиятельства генерала порутчика и кавалера князя Мещерского о учинении списка, кто именно генералом Хорватом представлены правительствующему Сенату о перемене чинами. **[137 зв.]** //	20. 08. 1762	12. 12. 1762	13	
1006	200/636	Дело по репорту гусарского Хорвато-ва полку полковой канцелярии об отсылке к полковому казначею упла-ченных за отданые в Македонской полк гусарские верховые лошади и оставших от роздачи маиором Серез-лием фамилиарного жалованья денег, всего 5837 р. 50 к. к хранению.	21. 08. 1762	23. 08. 1762	5	
1007	201/634	Дело по репорту гусарской полковой канцелярии о выдаче ис казначеиства гусара Диомандиева (Деомандовича) жене Анне Георгиевой дочери за про-данной прежнего ее мужа гусара Са-бова двор и оставших от жалованья денег 17 р.	22. 08. 1762	23. 08. 1762	5	
1008	232/668	О бежавших иеродиаконе Пахомии Вуичиче и монахе Викентии.	25. 08. 1762	25. 08. 1762	3	
1009		Ведомости сначала Новосербского корпуса о приходе, расходе и остатке денежной казны и о присылке в кам-ъмисию к ответам подполковника Николая Чорбу. **[138]** //	28. 08. 1762	05. 04. 1763	60	Дело от сырости полусгнило, особенно корешок и верхний правый край его, причем в первых пяти листах пострадал и текст докумен-тов.
1010	233/669	О присматривании и поимки бежав-ших драгун полков Старосколского Ильи Малахова и Курского Алек-сандр Шипялова.	26. 08. 1762	31. 08. 1762	3	
1011	234/670	По доношению сотника апошнянско-го Быковского о прибавке срока к пробытию ему в доме на один месяц.	27. 08. 1762	28. 08. 1762	2	
1012	271/709	По рапорту маиора Веревкина о взя-тьи у подполковника Хорвата ответа в отпуске украинской команды бараба-нщика на линию и о протчем.	27. 08. 1762	28. 08. 1762	5	
1013	40/267	О представлении Правительствующе-му Сенату со испрошением о взыска-нии с капитана Тищецкого взыскан-ных им с капралов Антония Чакия и Павла Крекича 76 р.	30. 08. 1762	10. 09. 1762	8	
1014	182/618	Тетрадь записная из Новой Сербии до	б/д	б/д	17	

1	2	3	4	5	6	7
		Киева и обратно платимым прогонам за подводы **[138 зв.]** // генерала Хорвата.				
1015	113/755	По челобитной гарнизонной канцеляри(и) писаря Ивана Саломина о награжденпи(и) ево чином.	01. 09. 1762	01. 09. 1762	10	
1016	41/268	О подаче пример маиору Семену Пищевичу ответа за самоволную отлучку.	05. 09. 1762	01. 10. 1762	5	
1017	272/708	О заплате из полковаго козначейства генерал лейтнанту Хорвату за состоящей в форштате дом 400 р. и о приторговании у архимандрита Сафрония двора.	05. 09. 1762	13. 11. 1762	20	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1018	207/643	Об отпуске из Новосербской суммы гусарского полку и новомиргородского гарнизона разным воинским чинам на производство денежного жалованья, 762 год за маискую треть прапорщику Юрьеву следуемого числа.	07. 09. 1762	31. 10. 1762	27	
1019	274/710	По доношению военнослужащей фамилии Гаврилы Тителя **[139]** // о взыскании с капитан лейтнанта Ваиды за проданной брата ево, выступившего в поход, гусара дом денег 13 р. и об отдаче ему к постройке другого дома.	09. 09. 1762	11. 09. 1762	4	
1020	235/671	Подаваемые рапорты почему в шанце Новомиргородском на рынке припасы харчевы продавались.	10. 09. 1762	21. 11. 1762	8	
1021	273/709	По доношению пандурского полку капитана Георгия Поповича о присылке от полку пандурского ведомости о выведенных коштом ево, Поповича в службу людях.	10. 09. 1762	11. 09. 1762	5	
1022	279/715	Дело по доношению священика Федора Кишъдобрянского о причислении ево в гусарской Хорватов полк и о истребовании благословения на священнодейство.	13. 09. 1762	09. 02. 1763	20	
1023	180/616	По доношению выкрещенного из еврейского закона **[139 зв.]** // Федора Аврамова о приеме ево в шанце Новомиргородском на поселение.	13. 09. 1762	06. 11. 1763	6	
1024	28/664	Дело по рапорту гусарского Хорвата полку канцелярии о высылке из малороссийского новомиргородского полку ко учрежденному за шанцом	11. 08. 1762	15. 09. 1762	5	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		Архангелским полковому резерфу к содержанию козачей команды настоящего сотника.				
1025	168/604	Дело о крепостном человеке адютанта Черникова Григорье Митяеве.	16. 09. 1762	19. 09. 1762	5	
1026	275/711	По челобитью гусарского Хорватова полку прапорщика Николая Костентинова об отставке ево от воинской службы на поселение.	18. 09. 1762	08. 10. 1762	7	
1027	55/282	О причислении в македонской полк спасшегося из пруского полону гусара Мартына Татарашева.	20. 09. 1762	23. 11. 1762	5	
1028	204/640	Об отпуске в полковую канцелярию на канцелярские расходы денег 30 р. **[140]** //	23. 09. 1762	24. 12. 1762	33	
1029	б/н	Журнал исходящим в разные места отпускам из учрежденной щетной комиси(и) з бытности господина подполковника Молчанова. Названный журнал состоит: 1) из рапортов, промеморий и донесений, так назыв., генеральной счетной комиссии в главную канцелярию Новосерб. Корпуса, в связи с производившейся ею ревизией денежных документов по расходованию казенных сумм полковыми казначеями, комиссарами и писарями; 2) из описей счетов проконтролированных и непроконтролированых комиссией; 3) описей дел, поступивших в счетную Комиссию; 4) списка чинов, состоявших в счетной комиссии и 5) черновых рапортов, известий и донесений членов счетной Комиссии в ту же канцелярию по вопросам, возникавшим у них в **[140 зв.]** // процессе работ по счетной Комиссии.	25. 09. 1762	08. 06. 1764	128	Журнал начинается с 23 листа.
1030	723	Дело о разобрани(и) умершаго камисара Сотенского камисарской должности дел.	25. 09. 1762	26. 05. 1763	26	
1031	83/310	О уволнении пример маиора Пищевича в Санкт Петербург.	27. 09. 1762	30. 10. 1762	17	
1032	139/366	О выдаваемой плац лейтнантом Станковичем, подпорутчиком Богоевичем и прапорщиком Давыдовым болгарского полку воинским служителям еще жалованья денежной казны.	27. 09. 1762	10. 12. 1763	34	

1	2	3	4	5	6	7
1033	276/712	По доношению отставного гусара Костентина Добрина о возврате ему ис полковаго казначейства денег 17 р. з отосланных в то казначейство вычтенных на мундир и за конской убор.	24. 09. 1762	27. 09. 1762	4	
1034	203/639	См. опись того дела за 1762 г. Л. 152 обор. за тем же номером.				
1035	118/760	По доношению пример маиора Серезлия о оставшихся у него **[141]** // червонцах числом 186.	21. 10. 1762	10. 11. 1763	12	Дело это имеет отношение к бывшему над г. Хорватом следствию. (л. 7)
1036	121/763	О отосланных к генерал маиору Брынку для исследования генерала порутчика Хорвата на брегадира Муравьева доношениях з другими приложениями.	02. 10. 1762	18. 11. 1763	48	
1037	84/311	О причислении македонского полку отставного гусара Ивана Емечия в шанец Крюковской на поселение.	03. 10. 1762	03. 10. 1762	4	
1038	267/703	Об определении к ращетной камисии на место маиора Серезлия подполковника Молчанова.	03. 10. 1762	18. 10. 1762	9	
1039	42/269	О разпределении болгарского гусарского полку воинских служителей в разные полки.	02. 10. 1762	28. 05. 1763	89	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1040	205/641	Дело о вновь вышедших и определенных в службу в гусарской Хорватов полк 9, в Новомиргородской **[141 зв.]** // гарнизон 10 человек и о истребовании им подлежащего денежного жалованья.	25. 09. 1762	21. 12. 1762	14	Тоже
1041	213/649	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о истребовании бежавшему ис тысячной команды капралу Лупулу Яковлеву заслуженного жалованья.	04. 10. 1762	22. 10. 1762	4	
1042	280/716	По предложению господина генерал аншефа и кавалера Глебова удоволствовании капитан лейтнантом Михаиловичем находящегося в лесу Чуте Городиского монастыря, пасечника Якова за взятой им, Михаиловичем мед и воск.	04. 10. 1762	08. 10. 1762	5	
1043	145/787	Входящия от подчиненных мест рапорты, доношении и взятые справки по разным материям. Дело состоит из рапортов, донесений и проч. частью	02. 10. 1762	23. 12. 1763	108	Тоже

1	2	3	4	5	6	7
		воинских чинов, а главным образом главной канцелярии **[142]** // Новосербского корпуса, препровожденных ими в комиссию по производству следствия над г-лом Хорватом и бригадиром крепости св. Елисаветы Муравьевым.				
1044	б/н	О расположении следующаго из армии Македонского полка на винтер квартиры в малороссийских местах.	07. 10. 1762	13. 12. 1762	50	Титульный лист изорван; корешок его подгнил.
1045	44/271	О причислениии в македонской полк прапорщика Герасимова.	09. 10. 1762	23. 12. 1762	14	Частью лл. 9, 10, 11, 13 и 14 истлели с текстом от сырости.
1046	279/714	По доношению учрежденного при Новосербском корпусе военного суда в тот суд на канцелярские расходы ис полковаго козначейства денег пятнатцати рублев.	09. 10. 1762	07. 12. 1762	7	
1047	105/747	Дело по доношению пандурского пехотного полку ротного писаря Подшивалова о **[142 зв.]** // неполученном им жалованьи и о вычьтенных на мундир денгах.	09. 10. 1762	05. 12. 1763	16	
1048	303/741	По предложению генерал порутчика и кавалера Нарышкина и по указу правителствующего сената о возвращении из новосербской суммы употребленных в 759 году на удоволствие выкомандированного было к армии из Хорватова полку эскадрона денег 621 р. 38 $^{2}/_{3}$ к.	13. 10. 1762	05. 11. 1764	17	
1049	178/614	Дело по доношению ращетной комисии о имеющихся в долгу на маиоре Шмите за покупные камисара Сотенского вещи сорока рублев восмидесяти четырех копеек на полковом квартермистре Грабовникове 33 р. 38 ½ к.	16. 10. 1762	19. 10. 1762	4	
1050	278/713	О подаче ведомостей о имеющемся в провианъских магазинах Архангелском, Новомиргородском и Крыловском о наличном числе провианте. **[143]** //	17. 10. 1762	29. 10. 1762	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1051	47/274	О выдаче отставному Болгаръского полку трубачу Ивану Шилову денежного жалованья.	18. 10. 1762	24. 10. 1762	3	
1052	281/717	По доношению прибывших из арми(и) из тысячной команды гусар	18. 10. 1762	19. 10. 1762	5	

1	2	3	4	5	6	7
		пяти человек о выдаче в щет следующего им жалованья каждому по 3 р., а всем 15 р.				
1053	46/273	О производстве пандурского полку капрала Якова Павлова в сержанты.	19. 10. 1762	19. 10. 1762	3	
1054	237/673	О причислении явившихся отставных тысячной гусарского Хорватова полку команды чинов на поселение в Новосербию.	21. 10. 1762	13. 11. 1762	37	Тоже
1055	208/644	По доношению подполковника Цветиновича об отпуске его для истребования прибывшей из похода команды военским чинам на производство заслуженых порцей и рацей. **[143 зв.]** //	22. 11. 1762	02. 12. 1762	3	
1056	92/734	Дело по челобитью гусарского полку секунд маиора Марьяновича о должных ему генерал порутчиком Хорватом денгах и о протчем. В челобитной Марьяновичем указаны и другие обиды, причиненные ему по вине г-ла Хорвата, как то разорение его хуторского хозяйства, неуплата денег за содержание в его хуторе черногорской команды и др.	29. 10. 1762	10. 12. 1763	78	Корешок дела подгнил
1057	137/779	О оставлении учрежденных генерал порутчиком Хорватом над лекарем Лау с протчими следствии.	22. 10. 1762	15. 01. 1763	16	
1058	251/687	О неотпуске находящейся в Новомиргородском шанце пяти.-сотной ландмилицкой команды в их жилища до повеления.	23. 10. 1762	13. 11. 1762	7	
1059	214/650	О исключении ис команды генерала Хорвата слободского поселения и другие предложении с приложениями. В этом же деле имеются **[144]** // правительственные распоряжения о порядке подачи апелляций по судебным делам на имя Сената и учреждении коллегии Экономии для управления монастырскими и церковными вотчинами.	14. 09. 1762	29. 10. 1762	34	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1060	48/275	О выдаче пример маиору Семену Пищевичу денежного жалованья.	24. 10. 1762	20. 11. 1762	9	Тоже
1061	293/729	По доношению подполковницы Ефросиньи Хорватовой о истребовании ей подлежащего денежного жвлованья.	24. 10. 1762	24. 10. 1762	4	

1	2	3	4	5	6	7
1062	126/768	О бытии на место умершаго генерал порутчика князя Мещерского в Новосербском корпусе командиром генерал порутчику Лачинову.	25. 10. 1762	21. 11. 1762	5	
1063	249/685	О присматривани(и) на учрежденных форпостах татарина Булюк Баша и о поимке оного. (По секрету). **[144 зв.]** //	28. 10. 1762	29. 10. 1762	5	
1064	117/759	По рапорту генерал порутчика Хорвата о отпущенной ему на вывод иностранного народа сумме.	28. 10. 1762	28. 11. 1763	64	
1065	296/732	О учинении полковнику Цветиновичу ведомости; сколко сначала отъправления тысячной команды на доволствие жалованьем порцыонными и рационными денгами денежной казны в прыеме было.	29. 10. 1762	26. 01. 1764	196	Тоже. Дело значительно пострадало от сырости – корешок титульного листа полуистлел, частично истлели верхние края и всего дела.
1066	51/278	О переводе Болгарского гусарского полку из местечка Поток в асигнованные от полковой миргородской канцелярии места.	30. 10. 1762	30. 12. 1762	26	
1067	49/276	О записке в расход изъдержанных вахмистром Дрезмановичем (Дрезмановым) на прогоны денег 4 р. 69 ¼ к.	31. 10. 1762	31. 10. 1762	2	
1068	73/300	О принятии от вахмистра Дрезманова оставших от прогонов денег 2 р.	24. 12. 1762	31. 12. 1762	3	
1069	613	О явленном фузелером Иваном Маховым за собою слова и дела Государева. **[145]** //	01. 11. 1762	07. 11. 1762	19	В этом же деле имеется и другое такого же характера дело о драгуне Игнате Щербакове.
1070	[...]/217	О выдаче капитану Максимову, вахмистру Егору Захарову на прогоны денег 20 р. 44 к.	02. 11. 1762	02. 11. 1762	2	
1071	287/723	По доношению колежского ассесора Нелюбова о приемке от него обер аудитору Карякину по бывшей гайдамацкой коммисии письменных дел.	02. 11. 1762	11. 12. 1762	6	
1072	252/688	О прибывающих ко учрежденным форпостам из заграницы полских шляхтичах и о препровождени(и) оных, кои до крепости следовать будут.	03. 11. 1762	05. 11. 1762	5	
1073	288/725	По доношению порутчика Иванова о должных маиором Цветиновичем 20 р. и о разобрании дела о проданной лошади.	04. 11. 1762	10. 04. 1763	9	

1	2	3	4	5	6	7
1074	289/724	По промемории из духовной епископии переяславской Консистории и о изследовании в бои порутчиком **[145 зв.]** // Никорице(ю) священника Семиона Григорьева.	05. 11. 1762	13. 12. 1762	9	
1075	122/764	По доношению подполковника Чорбы и маиоров Серезлия и Шмита о отрешении от присутствия полковника Станиславского.	05. 11. 1762	08. 11. 1763	95	Дело касается отрешения полков. Станиславского из следственной комиссии над г-лом Хорватом. С внешней стороны дело значительно пострадало от сырости в особенности начиная с 88 л.
1076	250/636	По секрету. О содержании при Архангелском шанце приезжающих людей в старом карантине до выстроения нового.	06. 11. 1762	18. 12. 1762	7	
1077	282/718	По доношению адъютанта Гервасия, как уже умре, о принятии полковой канцелярии собранных им в бывшую здесь ярмонку, с ведра по 4 к. денег, 13 р. 89 к. от жени ево.	07. 11. 1762	02. 12. 1762	3	
1078	286/722	По предложению генерал аншефа и кавалера Глебова о удоволствие гусара Тому Юрьевича не с полученным им жалованьем. **[146]** //	08. 11. 1762	19. 12. 1762	6	
1079	52/279	О выдаче капитану Максимову, гусару Бауру на прогоны денег.	09. 11. 1762	09. 11. 1762	2	
1080	82/725	Дело по челобитью маиора Шмита об отрешени(и) обер секретаря Ермолаева и секретаря Донскова от дел Новосербского корпусу.	12. 11. 1762	12. 06. 1763	6	Верхние края дела несколько подгнили от сырости.
1081	67/294	О обнадеживании македонского полку воинских служителей, чтоб он до получения ис правительствующаго Сената резолюции обождали. Дело касается уплаты жалованья и порционных и рационных денег воинским чинам Македонского полка.	16. 11. 1762	16. 12. 1762	7	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1082	83/726	Дело о упалых при проезде маиора Шмита казачьих трех лошадях и о протчем. **[146 зв.]** //	19. 11. 1762	02. 05. 1763	12	
1083	7	Ведомость сколко бытностию при Новой Сербии камисара Сотенского в 755 году гусарского и пандурского полков, с каких чинов именно годава-	19. 11. 1762	19. 11. 1762	4	

1	2	3	4	5	6	7
		го жалования за построенные сабли и во время привозу на наем подвод и квартир и за покупные челенки, а в пандурском полку за мундир и гранодерской прибор вычтено явствует ниже.				
1084	238/674	О определении при ундер афицере гусар шести человек для охранения лесной дачи густых боераков к недопущению ко опустошению и о бытии им на квартирах в Виском хуторе господина генерал лейтнанта Хорвата.	21. 11. 1762	28. 11. 1762	2	
1085	209/645	Дело о истребовании в отпуск прибывшим ис **[147]** // Прусии Хорватовых эскадронов воинским чинам заслуженного при армии жалованья.	22. 11. 1762	18. 01. 1763	51	
1086	53/280	О прибытии маиору Хорвату в шанец Новомиргородской.	22. 11. 1762	25. 11. 1762	3	
1087	54/281	О причислении в Македонской полк вахмистра Федора Леспранса.	22. 11. 1762	10. 12. 1762	5	
1088	56/283	О причислении в Новомиргородской гарнизон Болгарского полку капрала Ивана Михайлова.	22. 11. 1762	25. 11. 1762	4	
1089	58/285	Дело о причислении болгарского полку беглого гусара Костентина Ефимова паки в тот полк.	22. 11. 1762	29. 11. 1762	3	
1090	646	По доношению полковника Цветиновича о истребовании вахмистрам Василью Иванову и Алексею Васильеву за **[147 зв.]** // выезд с порции и рации жалованья.	22. 11. 1762	31. 12. 1762	7	
1091	61/288	Дело об определении в македонской гусарской полк в гусары Штефана Крыницкого и воина Турчула декабря с 1 числа.	25. 11. 1762	05. 12. 1762	4	
1092	675	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о произъведении роты второй гусара Павла Маркова в капралы.	25. 11. 1762	02. 12. 1762	4	
1093	290/726	Дело о бежавшем капитана Бырдына человеке Иване Ар(л)шевском.	25. 11. 1762	в мае 1763	13	
1094	286/721	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о щете плац лейтнанта Старковича в приходе и расходе оруженных, аммуничных вещах, порохе и свинце в щетной камисии.	26. 11. 1762	09. 12. 1762	3	

1	2	3	4	5	6	7
1095	57/284	О принятии капитану Максимову от купцов Чачича с товарищи должных денег 131 р. **[148]** //	27. 11. 1762	27. 11. 1762	2	
1096	59/286	Дело об определении в македонской гусарской полк в гусары явшихся ис пруского полону гусар Якова и Игната Ивановых и вновь вышедшаго Василья Недина (Неделки) ноября с 25 числа.	27. 11. 1762	24. 12. 1762	11	
1097	284/720	По доношении полского села Жидовских Станов губернатора Бургерта о возврате взятых во время следования тысячной команды в Новую Сербию четырех лошадей.	29. 11. 1762	18. 01. 1763	9	
1098	6	Ведомость сколко бытность в 755 году при Новой Сербии камисаром Сотенским при разных за оной год денежъного жалованья выдаче за повышения чинов, за цесарскую подрядную аммуницию, за построенные сабли и во время привозу за наем подвод и квартир, за покупные членки, а в пандурском полку **[148 зв.]** // за мундир и гранодерской прибор, за взятые ис комисарской суммы денги на покупку семен и протчего, с каких чинов противно указам вычтено.	в нояб-ре 1762	в ноябре 1762	10	
1099	64/291	О присылке статскому советнику Фливерку выступившаго из македонского полку к армии эскадрона паки в оной полк.	30. 11. 1762	22. 02. 1763	13	
1100	65/292	О комплектовании македонского полку по прежнему до резолюции.	30. 11. 1762	13. 12. 1762	4	
1101	240/676	О принятии в командование от маиора Цветиновича гусарского Хорватова полку маиору Бошковичу.	02. 12. 1762	02. 12. 1762	2	
1102	60/287	О присылке прапорщика Давыдова в шанец Новомиргородской.	04. 12. 1762	04. 12. 1762	2	
1103	283/719	По репортам щетной камисии и артиллерии штык юнкера Томсина о покупке в щетную камисию дву стоп бумаги, а штык юнкеру **[149]** // Томсину о заплате за употребленной в палбе порох денег 4 р. 2 к.	25. 11. 1762	09. 12. 1762	8	
1104	62/289	Об отпуске македонского полку на воинских служителей провианта.	07. 12. 1762	07. 12. 1762	2	
1105	71/298	О присылке Македонскому полку о	24. 12.	05. 01.	5	

1	2	3	4	5	6	7
		штап и обер афицерах именно(го) списка.	1762	1763		
1106	133/775	Доношении от генерал порутчика Хорвата с представлением на решение учиненных им челобитень. Имеющиеся в деле донесения и челобитные г-ла Хорвата находятся в связи с производившимся над ним следствием по жалобам и доносам на него разных воинских чинов Новосербского корпуса. В конце дела просьба г-ла Хорвата в следственную камисию об освобождении **[149 зв.]** // как его самого, так и его дома из под караула.	08. 12. 1762	28. 11. 1763	34	
1107	175/611	Об отдаче маиору Бошковичу гусарского Хорватова полку первой роты порутчику Герману.	08. 12. 1762	02. 07. 1763	16	
1108	169/665	Дело о пропуске ис Полши хлебного вина генерал порутчика Хорвата, протопопа Булича, гусар – Федора Андреева и Василья Бабинчука.	09. 12. 1762	28. 11. 1763	16	
1109	592	По предложению генерал и кавалера Глебова о прибытии пограничной с полским Брацлавским воеводством камисии в шанце Архангелском.	10. 12. 1762	24. 12. 1762	4	
1110	157/593	По доношению полковника Цветиновича о переводе из гусарского в пандурской пехотной полк вахмистра Арсу и капрала Глишу Перины.	11. 12. 1762	24. 12. 1762	4	
1111	264/700	Дело о прибытии тысячной команды обер **[150]** // афицеров в главную канцелярию к распределению оных в роты.	11. 12. 1762	24. 12. 1762	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1112	241/677	По репорту подполковника Ларуя о осведетелствовании у прапорщика Завороткина (Заворотного) имеющейся муки, сколко оной числом и годна л воинским служителям в пищу.	12. 12. 1762	24. 12. 1762	6	
1113	66/293	О причислении в македонской полк бывшаго в голштинской службе ротмистром Ивана Ти(ы)шецкого.	12. 12. 1762	16. 12. 1762	5	
1114	68/295	Об определении в македонской полк в гусары 3-х человек.	14. 12. 1762	21. 12. 1762	5	
1115	16/338 368	Дело по сообщению господина генерала аншефа и кавалера Стрешнева о присылке бывшаго в Новой Сербии слободского гусарского полку порут-	17. 12. 1761	27. 04. 1762	8	

1	2	3	4	5	6	7
		чика Лашкова.				
1116	158/594	По доношению гу(сарского) полку капрала Афанасия **[150 зв.]** // Иванова о причислении сына ево на порозжие ваканцыи в тот полк в ротные писари сего году, сентября с 1 числа.	17. 12. 1762	24. 12. 1762	3	
1117	120/762	О выходящих в Новую Сербию из указных нацей людях.	18. 12. 1762	01. 04. 1763	64	
1118	70/297	Об отпуске болгарского гусарского полку на канцелярские расходы денег.	19. 12. 1762	24. 12. 1762	3	
1119	72/299	О присылке македонскому полку литаврщика Михаилева (Михалева) и трубача Кожина в шанец Новомиргородской.	19. 12. 1762	10. 02. 1763	19	
1120	211/647	По доношению полковника Цветиновича о требовании крепости С. Е. из гарнизонной канцелярии и о производстве тысячной команды определенным во оную из валентиров ротному писарю Штефану Шамовскому, да гусару Григорошу Манковичу подлежащего **[151]** // им за выезд с порцыи и рацыи жалованья по штату гусарскому.	21. 12. 1762	26. 02. 1763	6	
1121	617	Дело о состоящих в шанцах кабаках и мясных лавках.	20. 12. 1762	28. 07. 1763	102	Корешок дела подгнил, титульный лист оторван от дела.
1122	45/681	О пропуске прибывшаго к Новомиргородскому форпосту из Полши македонской нации купца Михаилу Белезнию.	21. 12. 1762	23. 12. 1762	7	
1123	63/290	О присылке македонскому полку в главную канцелярию разных табелей и ведомостей.	22. 12. 1762	28. 01. 1763	34	
1124	69/296	Об определении в македонской полк спасшегося ис пруского полону одного, да бежавших двух человек.	24. 12. 1762	24. 12. 1762	9	
1125	55/591	По доношению трубача Гаврилова об отдаче ему вычтенных было у него с протчими на мундир **[151 зв.]** // денег шести рублев.	22. 12. 1762	24. 12. 1762	3	
1126	32/354 384	Дело по предложению господина генерала аншефа Глебова и по промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии о передерживании вахмистром Требинским гайдамак и во взятье от них в подарок	13. 06. 1762	24. 12. 1762	28	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
		176 р. и других вещей.				
1127	160/596	По доношению сотника Манка об уплате козаку Даниле Цу(ю)пе за перегнаную подполковником Чорбою лошадь денег семи рублев и о подтверждении ему подполковнику, дабы впред без пашпорта главной канцелярии на почтовых лошадях не ездил.	28. 12. 1762	18. 01. 1763	11	Тоже
1128	161/597	По репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о поступлении в пропусках на форпостах при карантине по силе прежних указов. **[152]** //	04. 12. 1762	30. 12. 1762	5	
1129	5/235	О заплате присланному от полку Лубенского за взятий в македонской полк фураж денег.	30. 12. 1762	25. 01. 1763	12	
1130	77/304	О получении болгарского полку воинским служителям провианта ис Кременчуцкого могазина.	31. 12. 1762	10. 10. 1763	6	
1131	203/639	По доношению щетной камисии об отсылке в ту камисию копей с штатов гусарского и пандурского полков и о Новомиргородском гарнизоне с указу о шестилетнем гусарском жалованье с ынструкции камисарской, да с форм о щете. Дальнейшую опись дел за 1762 г., как выявленных впоследствии, см. в дополнительной описи 1763 г.	28. 09. 1762	28. 09. 1762	10	
1131 а)	75/302	О записке капитану **[152 зв.]** // Максимову в приход остаточной выводной суммы.	01. 01. 1763	31. 10. 1763	6	
1132	76/303	О записке капитану Максимову о остаточной жалованной суммы в приход.	01. 01. 1763	10. 01. 1763	3	
1133	84/314	О оказавшемся на бывшем в македонском полку камисаре Вязимском при щете начете денгах 154 р. 40 к.	01. 01. 1763	01. 02. 1763	4	
1134	781/139	О имеющейся в главной канцелярии при ращетной камисии денежной казне.	02. 01. 1763	02. 01. 1763	4	
1135	352/766	По репорту гусарского полку полковой канцелярии о выдаче прибывшим из заграничной армии капитану Субаше Степанову, порутчику Сидору Трандафилову, прапорщику Георгию Варадыю жалованья.	03. 01. 1763	22. 01. 1763	13	

1	2	3	4	5	6	7
1136	733	Дело, в котором подаваемые от разных чинов **[153]** // о выдаче пашпортов доношения, а также из некоторых мест рапорты и промемории о разных требованиях.	03. 01. 1763	февраль 1764	931	В деле имеется манифест Екатерины II на разных языках, разрешающий иностранцам разных наций переселяться в Россию на жительство, а беглым раскольникам возвращаться безнаказано на свои места (л. 88-103).
1137	138/365	Дела в разных материях. Дело состоит: из ведомостей, экстрактов и рапортов о составе и состоянии македонского и болгарского полков; аттестатов воинских чинов тех же полков; челобитных на высочайшее имя; инструкций о формировании македонского и болгарского полков и полковому квартермистру; табелей о военном снаряжении, мундирах, аммунициях и других вещах упомянутых полков; ведомостей с изложением жалоб воинских служителей Македонского полка на командный состав, **[153 зв.]** // допросов подследственных чинов и переписки военно-служебного и осведомительного характера.	04. 01. 1763	03. 09. 1763	281	
1138	366/780	Журнал краткой посылаемим в высокия места репортам и доношениям.	04. 01. 1763	1763	11	Последний лист наполовину изорван.
1139	736	По рапорту пандурского пехотного полку из полковой канцелярии о присматривании о поимке бежавшего первой роты пандура Данилы Иванова.	05. 01. 1763	10. 01. 1763	2	
1140	159/595	О найденном при пропуске сотника Бозозатола с овсом хлебном вине чрез Архангелской форпост.	01. 01. 1763	17. 02. 1763	8	
1141 а)	78/305	О принятии капитану Максимову от прапорщика Николаева денег 1000 р.	08. 01. 1763	16. 07. 1763	27	Документы расположены не в календарном порядке.
1141 б)	130/772	О изключенных по определению генерала поручика **[154]** // Хорвата выданных из гусарского Хорватова полку казначейства разным чинам в долг денгах 89 р. 85 к.	15. 01. 1763	15. 01. 1763	4	
1142	50/677	Дело по доношению слободского	15. 01.	18. 01.	5	

1	2	3	4	5	6	7
		казачьего полку слободы Аврамовки жителя Остапа Гуржия о находящейся у проживающего в шанце Каниже малороссиянина Семена Тарана ево, Гуржия лошади и о удоволстве оною, или денгами шестью рублями.	1763	1763		
1143	85/312	О истребовании в македонской полк для ползования воинских служителей медикаментов.	16. 01. 1763	20. 05. 1763	14	
1144	81/308	О выдаче прапорщику Давыдову в щет ево жалованья денег 20 р.	18. 01. 1763	20. 01. 1763	3	
1145	81/724	Дело по доношению маиора Шмита о **[154 зв.]** // неотпуске капитана Булацеля в Москву.	21. 01. 1763	02. 03. 1763	8	
1146	128/770	О определенном в Новую Сербию на место генерал маиора Шетнева генерал-майору Нарышкину.	11. 02. 1763	22. 02. 1763	6	
1147	86/313	О выдаче македонского полку умершаго капрала Алексеева жене Катерине Ивановой дочери денежного жалованья.	28. 01. 1763	05. 02. 1763	5	
1148	89/316	Об определении в македонском полку в должность полковаго камисара порутчика Иваненкова или подъпорутчика Кончиелова.	28. 01. 1763	07. 02. 1763	4	
1149 а)	136/778	Ведомость кто именно Новосербского корпуса в полках гусарском Хорватовом и пандурском пехотном были полковые командиры.	30. 01. 1763	02. 03. 1763	4	
1149 б)	365/779	Журнал краткой секретной. Журнал представляет собою регистр указов главной канцелярии Новосербского **[155]** // корпуса о недопущении в Новую Сербию без карантина прибывающих из турецких мест; о воинских паролях и лозунгах на январь-октябрь месяцы; об охране в шанцах мельниц; о имении строгой предосторожности против занесения в Новую Сербию скотской чумной епизоотии; о бытии воинским частям в боевой готовности на всех форпостах, ввиду возможности нападения крымского хана и рапорт той же канцелярии г-лу Нарышкину о воспрещении им торговицкому губернатору Квяткевичу строить греблю на реке Синюхе.	13. 01. 1763	31. 10. 1763	5	

1	2	3	4	5	6	7
1150		Архивные документы под этим номером представляют собою продолжение дела о нападении и розграблении гайдамаками омельницкого сотника Н. Остроградского (см. дело за №508), а потому и присоединены к нему. **[155 зв.]** //				
1151	90/317	Об отпуске македонского полку капитан лейтнанта Остроградского в Москву.	01. 02. 1763	10. 05. 1763	5	
1152	95/322	О выключке ис пандурского в македонской полк ротного писаря Подъшивалова.	03. 02. 1763	13. 03. 1763	5	
1153	246/782	Дело по доносу подполковника Федора Чорбы на бывшаго генерал поручика Хорвата о взятых от покупки гусарам лошадей остаточных 120 р. Хорватом в том числе и ему, Чорбе 40 р. оставлено.	03. 02. 1763	27. 09. 1763	30	Внизу края дела подгнили от сырости, последний лист изорван.
1154	88/315	Об отпуске македонского полку отставному литаврщику Михаилеву (Михалеву) денежного жалованья.				
1155	147/789	Дело об отпущенном находящимся при следственной камисии чинам провианте.	09. 02. 1763	09. 10. 1763	24	
1156	91/318	О выдаче Новомиргородского гарнизона капралу Ивану **[156]** // Михаилову денег 4 р.	10. 02. 1763	10. 02. 1763	3	
1157	92/349	Об отправлении пандурской полковой канцелярии македонского полку капитана Сабецкого в крепость святыя Елисаветы.	10. 02. 1763	12. 02. 1763	4	
1158	93/320	О выдаче македонского полку отъставному гусару Георгию Яниеву (Яневу) за провиант денег.	12. 02. 1763	11. 06. 1763	12	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1159	105/332	Об отправленном к генералу поручику и кавалеру Олицу гусаре Емелияне Пономареве.	29. 10. 1762	в мае 1763	7	Тоже.
1160	110/337	Об отказе македонского полку прапорщику Мартыновичу отпуском в Черную Гору.	13. 02. 1763	08. 04. 1763	5	
1161	277/569	О освобожденном ис под караула гусара **[156 зв.]** // Петра Изюмова брате Зенце Изюмове.	13. 02. 1763	06. 05. 1763	16	Титульный лист и корешок дела частью истлели от сырости.
1162	94/321	Об определенном в македонской полк гусаре Петре Михайлове.	14. 02. 1763	14. 04. 1763	6	
1163	312/749	О выдаче гусарам Даниле Опре, да	15. 02.	17. 02.	3	

1	2	3	4	5	6	7
		Сидору Григореву удержанных в ращетной экспедиции денег.	1763	1763		
1164	79/306	О выключке македонского полку гусара Илью Черноберния на поселении.	16. 01. 1763	05. 05. 1763	13	
1165	96/323	О произведении македонского полку гусара Ивана Баура в капралы.	16. 02. 1763	20. 02. 1763	3	
1166	138/780	Дело о произведенных генералом порутчиком Хорватом без конфирмации сената афицерах.	17. 02. 1763	19. 02. 1763	14	
1167 [1]	244/680	Книги и щеты с документами артилерии штык-юнкера Томсина 1762 **[157]** // году о приходе и расходе гарнизонных артилерийских припасов.	11. 02. 1763	17. 02. 1763	54	Документы расположены в деле не в календарном порядке.
1170	80/307	Об определеннии в македонской гусарской полк в гусары Тодора Арота.	19. 01. 1763	20. 01. 1763	3	
1171	101/328	О причислении в полк македонской явшихся ис пруского полону сербского гусарского полку гусара Василья Статея и турчина Махмета и о перекрещении ево при полку.	21. 02. 1763	24. 02. 1763	4	
1172	97/324	О выдаче македонского полку умершого ротного писаря Никиты Иванова жены Авдотьи Ивановой дочери денежного жалованья.	21. 02. 1763	01. 04. 1763	5	
1173	99/326	О выдаче болгарского полку умершаго трубача Ивана Гесколя жене ево денежного жалованья. **[157 зв.]** //	21. 02. 1763	24. 02. 1763	4	
1174	93/325	О причислении в македонской полк порутчика Матвеева.	24. 02. 1763	24. 02. 1763	3	
1175	115/342	О присылке в полк македонской полковым камисару, квартермистру и казначею приходных и расходных книг.	22. 02. 1763	22. 04. 1763	3	
1176	299/737	О выдаче капитану Булацелю ис полковаго козначейства из остаточной выводной суммы на вывод в роту 8-ю в службу людей денег 20 р.	15. 02. 1763	24. 02. 1763	3	
1177	102/329	О выключке из македонского полку капитана Штерича.	25. 02. 1763	26. 02. 1763	7	
1178	103/330	О уплате капитан лейтнантом Вайдою македонского полку порутчику Вукотичу должных им Вайдою ден(е)г восьми рублев.	25. 02. 1763	26. 02. 1763	4	
1179	104/331	О переводе из гусарского Хорватова в	26. 02.	26. 02.	3	

[1] Під час укладання опису було припущено помилки в нумерації – відразу за № 1167 йде № 1170.

1	2	3	4	5	6	7
		македонской полк вахмистра Козму Маряновича. **[158]** //	1763	1763		
1180	29/771	О взятых купцами Дочею и Чаичем из козначейства 4000 р. деньгах.	29. 02. 1763	21. 10. 1763	27	
1181	11/753	По доношению Новосербского корпуса канцелярии о причиненных полковником Иваном Хорватом и матерью ево подполковницею полковнику Цветиновичу обидах.	22. 02. 1763	02. 04. 1763	8	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1182	43/785	Экстракт, сочиненной из документов капитана Федора Кяшки о приходе и расходе в удержуемой им в тысячной команде экономической суммы.	04. 03. 1763	04. 03. 1763		Дата начала и окончания дела проставлена по заметке, сделанной в конце первого документа.
1183	44/786	О произведени(и) находящимся при каммиси(и) у производства дел афицерам из новосербской суммы жалованья.	03. 03. 1763	24. 12. 1763	57	Листы с 41 по 44 оторваны от корешка, а с 45 по 50 утеряны.
1184	96/333	О выключке из македонского полку ротного писаря Страхова. **[158 зв.]** //	06. 03. 1763	12. 06. 1763	7	
1185	302	Дело о жалованье пандурского полку попу Кишдобрянскому 760 ноября с 1762 годов сентября по 1 число.	10. 03. 1763	20. 03. 1763	4	
1186	301/139	О прибытии главной канцелярии в крепость святыя Елисаветы со всеми экспедициями и денежными суммами.	07. 03. 1763	15. 03. 1763	7	Верхний край дела значительно подгнил, чернила сильно повыцвели.
1187	738	Об отпущенном на удовольствие бывших в походе штап и обер афицеров и других чинов и редовых остающихся в Новой Сербии их фамилий определенным жалованьем за 760 год.	26. 09. 1762	27. 05. 1763	51	
1188	276/368	О высылке в военной суд капитана Баяю и капитана лейтнанта Вайду.	15. 03. 1763	15. 03. 1763	4	
1189	107/334	О присылке ис македонского полку ведомости о убылых (и) переведенных из болгарского полку воинских служителях. **[159]** //	18. 03. 1763	19. 05. 1763	4	
1190	268/566	По рапорту гусарского Хорватова полку о заграбленных гусар Матвея Тодорова и Григораша Мирзескуля старостою лесничим паре волах.	20. 03. 1763	20. 03. 1763	2	
1191	6	О учреждении от шанца (Крыловского) до крепости святыя Елисаветы почт и о протчем (касаяющемся) до того.	20. 03. 1763	11. 06. 1763	18	Правый край дела в середине сильно подгнил, что затрудняет чтение рукописи.
1192	14/582	О провезенном из Полши тайним	20. 03.	19. 07.	34	

1	2	3	4	5	6	7
		образом горячем вине слободы Пушкаровки жителем Данилою Удовыним с товарищи.	1763	1763		
1193	108/335	О прибытии подполковнику Костюрину в крепость св. Елисаветы.	29. 03. 1763	29. 03. 1763	4	
1194	360/774	О выключке ис пандурского в грузинской полк **[159 зв.]** // прапорщика князя Туркистанова и о удоволъствовании ево по день выключки жалованьем.	30. 03. 1763	15. 05. 1763	15	
1195	109/336	Дело о выключке ис полку македонского вахмистра Ивана Баранея.	01. 04. 1763	23. 04. 1763	6	
1196	565/617	Дело об отсылке в Киевскую губернскую канцелярию явшегося собою из бегов Киевского гарнизона салдата Ивана Харламова.	02. 04. 1763	14. 04. 1763	8	Корешок дела от сырости подгнил.
1197	230/343	О явшемся с бегов монаху Хрисанфу, бывшем в ефремовском полку драгунском.	02. 04. 1763	11. 04. 1763	10	Тоже.
1198	232/544	Дело о сыске и о присылке во учрежденную комисию капитана Сабецкого.	03. 04. 1763	04. 04. 1763	8	Тоже.
1199	233/545 596	Дело о взятьи секунд маиора Леула в причиненных им в противность указов капитану Поповичу обидах ответа о об отсылке к его высокопревосходителст-ву господину генерал-**[160]** // лейтнанту и кавалару Василью Василевичу Нарышкину.	03. 04. 1763	19. 04. 1763	19	Тоже.
1200	234/546 597	Дело о отосланном при промемории крепости святыя Елисаветы в гарнизонную канцелярию для поступления по указам поиманном в пандурском полку приличившемся в краже лошадей малороссиянине Григорье Назаренке.	04. 04. 1763	09. 04. 1763	10	
1201	94/736	Экстракт, выписанной ис челобитень, поданных на генерал-порутчика Хорвата.	04. 04. 1763	04. 04. 1763	10	
1202	335/756	Об отпуске пандурского пехотного полку полковой канцелярии 761, 762 и 763 годы на канцелярские расходы денег.	06. 04. 1763	26. 04. 1763	7	
1203	111/338	О счислении находящегося при главной канцелярии македонского полку капрала Баура на **[160 зв.]** // ординации.	07. 04. 1763	07. 04. 1763	2	
1204	112/339	О щете капитана Максимова бытнос-	08. 04.	10. 04.	3	

1	2	3	4	5	6	7
а)		ти его у приходу и расходу денежной казны.	1763	1763		
1204 б)	235/547	О явшемся из бегов ливенского полку драгуну Игнату Клементову.	08. 04. 1763	31. 05. 1763	16	Корешок дела от сырости подгнил.
1205	236/548	О отосланном к генерал маиору Бринку беглом драгуне Федоре Скоблину.	09. 04. 1763	09. 04. 1763	5	
1206	243/553	О поиманных в краже лошадей и волов запорожском козаку Ивану Голому, да пандуру Василью Коснецу.	16. 04. 1763	10. 05. 1763	12	Тоже.
1207	113/340	О выключке македонского полку священника Михаилу Иванова и о причислении на место его священника Филофея Вулетича.	14. 04. 1763	07. 06. 1763	7	
1208	240/550	О удоволствии маиору Михайловичу гусара Станкова недоплаченными денгами и о возврате лошадей. **[161]** //	14. 04. 1763	19. 04. 1763	6	Тоже.
1209	238/549 600	Дело о отосланном в гарнизонную канцелярию для поступления по указам за рубку сырого дерева слободы Терновке жителе Остапе Качке.	14. 04. 1763	19. 04. 1763	6	Тоже.
1210	250/558 610	Дело о задержаных полским шляхтичем Думинском (Гиновским) шанца Надла(е)к малороссиянина Кондрата Никитина двух лошадях.	22. 04. 1763	25. 04. 1763	6	Тоже.
1211	241/557 602	Дело о числени(и) при его высокопревосходителстве господине генерал-порутчике и кавалере Василье Васильевиче Нарышкине македонского гусарского полку порутчика Михаилу Матвеева.	14. 04. 1763	19. 04. 1763	10	Тоже.
1212	242/552	О выправке какой капитану Баяе штраф учинен за употребление им двух козаков **[161 зв.]** // в партикулярные услуги и о протчем.	17. 04. 1763	27. 05. 1763	30	Тоже. Дело касается исключительно капитана Баяи и ни о чем другом.
1213	245/554 605	Дело о отосланных во учрежденную комисию для доказателства по поданным челобитным капитанах Петре Баяе, Иване Радковиче и Георгие Поповиче.	17. 04. 1763	19. 04. 1763	10	Корешок дела подгнил.
1214	246/555 606	Дело по указу из учрежденной комисии о вычтенных у капитана Баяи за конской убор 20 р. денгах.	17. 04. 1763	17. 04. 1763	14	Тоже.
1215	114/341	О оставлении капитану Максимову в Киеве на доволствие болгарского полку воинских служителей жалованьем денежной казны в местечке Омельнике.	18. 04. 1763	18. 04. 1763	4	

1	2	3	4	5	6	7
1216	249/557	О выправке, учиненной капитану Черничу по конфермации наказание.	20. 04. 1763	20. 04. 1763	4	Тоже.
1217	248/556	По промемории генерал маиора Фонштодхина **[162]** // о драгуне Щербакову, прикосновенном с вахмистром Перцовым в подговоре бабы лекаря Лау.	22. 04. 1763	20. 09. 1763	14	
1218	251/559	По доношению военного суда об отсылке в оной капитана О(А)лишевского и порутчика Станоева.	22. 04. 1763	в мае 1763	6	Тоже.
1219	7/836	Дело о непорядочной раздаче бывшим в пруском походе Новосербским гусарским эскадронам денежного жалованья. Дело состоит: из денежной отчетности полкового комисара А. Максимова по выдаче им жалованья воинским чинам, бывшим в пруском походе, с документами, об'яснениями к ней и резолюциями следственной комисии; показаний некоторых чинов командного состава по тому же делу; выписки жалоб воинских **[162 зв.]** // чинов на неуплату им жалованья, порцыонных и рацыонных денег, в бытность их в пруской кампании; именных списков воинских чинов, коим выдано было жалованье и канцелярской переписки, в связи с этим делом.	23. 04. 1763	24. 03. 1766	735	. Дело сильно пострадало от сырости – корешок его подгнил, а последние листы, начиная с 729 по 735 полуистлели. Количество листов в натуре несоответ-ствует обозначеному количеству их на обложке: вместо 744 листов налицо имеется только 735, вследствие чего конечную дату дела установить невозможно. Данная конечная дата на обложке приблизи-тельная.
1220	93/735	Дело по доношению пример маиора Серезлия о должных ему генерал порутчиком Хорватом за венгерское вино денгах.	29. 04. 1763	08. 09. 1763	26	
1221	116/343	О производстве отставным гусарам Ивану Кише и Федору Черному мясных и соляных денег.	30. 04. 1763	06. 06. 1763	21	
1222	254/561 613	Дело о украденных крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии у аудитора Гаврилы Попова двух лошадях.	30. 04. 1763	08. 05. 1763	7	
1223	253/560	Дело о отосланном к **[163]** // господину брегадиру Муравьеву капрала Варлама Петрищева крепостном человеке Меркурие Кузмине.	30. 04. 1763	12. 06. 1763	10	Часть корешка подгнившая.
1224	6/574	О удоволствии македонского полку капрала Баура за отданную порутчи-	02. 05. 1763	22. 05. 1763	9	

1	2	3	4	5	6	7
		ком Германом пандуру кобылу з жеребенком.				
1225	69/715	Дело по доношению Новосербского гусарского полку капитан лейтнанта Вайды о издержанных им при посылке его генерал порутчиком Хорватом в свои деревни денгах.	02. 05. 1763	05. 12. 1763	41	
1226	257/563	По предложению генерала Нарышкина с приложением двух указов о позволении производить сусальное листовое золото и о решении колодничьих дел в месяц. **[163 зв.]** //	02. 05. 1763	26. 05. 1763	14	Середина корешка подгнила.
1227	56/562	Дело о бежавших з слободы Лысой горы раскольниках Григорье Чернокоже, да Ефиме Гудакове з женами и з детми и о проживающих в шанце Архангелском, ис которых женщина Елена поимана и в гарнизонную канцелярию при промемории отправлена.	02. 05. 1763	28. 05. 1763	12	Тоже.
1228	70/716	Дело по доношению Новосербского гусарского полку вахмистра Николая Требинского о взятых у него генерал порутчиком Хорватом безденежно двух лошадях и протчого по разметке.	02. 05. 1763	09. 12. 1763	28	
1129	123/765	Дело (о) секунд маиоре Черепове о уволнении его от службы.	03. 05. 1763	09. 11. 1763	48	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Лл. 31-34 и 43 оторваны от корешка.
1230	109/751	По доношению слободы Плетеного Ташлика есаула Лисовского о пограбленных у него адъютантом Гервасием и порутчиком Лазарем денгах и вещах. **[164]** //	07. 05. 1763	13. 05. 1763	6	
1231	275/567	Регистр докладной вступившим в главную канцелярию делам.	07. 05. 1763	07. 05. 1763	4	Регистр вступившим делам по обер аудиторской экспедиции.
1232	108/756	По челобитной волонтира Клинчаровита о награждени(и) его за вывод людей денгами.	07. 05. 1763	10. 05. 1763	4	
1233	5/573	О выправке – по чьему повелению капитана Баяи жена и дом заарестованы.	08. 05. 1763	19. 08. 1763	33	Здесь же и о вычете с капитана Баяи ста рублей. Корешок дела подгнивший.
1234	8/576	О тайном провозе из Полши горячего вина порутчиком Петром Германом с другими.	08. 05. 1763	30. 05. 1763	21	

1	2	3	4	5	6	7
1235	336/757	Дело о истребовании состоящим в главной канцелярии и в штате господина генерал лейтнанта Хорвата чинам сего 763 году за генварскую треть жалованья.	29. 04. 1763	14. 05. 1763	7	
1236	353/767	Дело об отпущенном секунд маиору Марьяновичу 761 году за генварскую **[164 зв.]** // треть жалованье.	25. 04. 1763	14. 05. 1763	7	Нижний край дела изгрызан мышами.
1237	117/344	О употреблении македонской полковой канцелярии из наличной суммы на канцелярские расходы денег.	10. 05. 1763	14. 05. 1763	4	
1238	259/564	О скорейшем в военном суде решении следственных и криз-рехтных дел и о присылке их по заключении сентенции с повелеваемыми списками в главную канцелярию.	10. 05. 1763	14. 06. 1764	150	Корешок дела весь истлел от сырости.
1239		О присланном из слободского козачьего полку явшемся из бегов бывшаго гусарского Хорватова полку гусаре Мирону Г(К)абе.	14. 05. 1763	14. 06. 1763	26	
1240	121/348	О выдаче македонского гусарского полку отставному гусару Екиму **[165]** // Ездемировичу денег 13 р. 80 к.	14. 03. 1763	29. 05. 1763	5	
1241	640	Дело о украденных в полском селе Заслужье у жителя Пророка шанца Вершанц резником (?) Андреем Крыжановским двух лошадях.	15. 05. 1763	30. 05. 1763	6	Верхний край дела истлел; корешок частично тоже истлел.
1242	10/578 637	Дело спасшегося с пруского полону и определенного в македонской полк того ж полку гусара Михаила Серкиса.	16. 05. 1763	29. 05. 1763	6	
1243	3/572	О присылке гусарского Хорватова полку от полковой канцелярии бывшему в том полку капитаном Вуичу во окончании жалования атестата.	17. 05. 1763	13. 06. 1763	23	
1244	7/575	О бежавших капитана Аристова крепостном человеке Любимову и кригс камисара Наумова родственников Неплюевых крестьянину Тимофею Исаеву.	17. 05. 1763	22. 05. 1763	4	
1245	118/345	О записке капитану Максимову принятой в Киеве денежной казны в приход. **[165 зв.]** //	17. 05. 1763	20. 05. 1763	3	
1246	15/583	О отобранных в шанце Архангелском прапорщиком Э(н)диным слободы Красной у жителей Пугача и Гордеенка трех волах.	22. 05. 1763	09. 10. 1763	6	

1	2	3	4	5	6	7
1247	16/584	О взятом без пашпорта великороссийском человеке Тимофею Иевлеву.	22. 05. 1763	31. 08. 1763	25	
1248	146/788	Присланныя ис походной канцелярии при известиях разныя для ведома указы.	24. 04. 1763	24. 06. 1763	34	На обложке дела означено 38 л., в натуре 34 л. в деле.
1249	304/742	По доношению полковника Цветиновича о истребовани(и) пандурского полку сержантам Алексею Василеву, да Костентину Шашкевичу прошлого 752 году за ноябрь и декабрь месяцы жалованья.	26. 05. 1763	04. 08. 1763	11	
1250	2/571	По указу государственной военной коллегии о выправке, сколко где содержится **[166]** // малолетних преступников.	26. 05. 1763	03. 06. 1763	5	
1251	33	О приведении на вечное подданство к присяге капрала Михаила Величка и о протчем.	26. 05. 1763	30. 05. 1763	12	На обложке обозначено 23 листа в деле, в натуре только 12 л. Титульный лист подгнивший.
1252	10/579	Об отправленном в следственную каммисию ротном квартермистре Арсановичу.	26. 05. 1763	22. 11. 1763	20	
1253	17/585	Дело об отсылке в камисию для доказателства по делу Хорвата вахмистров Ивана и Николая Требинских.	26. 05. 1763	03. 06. 1763	7	
1254	18/586	Дело о взыскании македонского гусарского полку с штап и обер афицеров ответов в даче им бывшему при черногорской команде капитану Сабецкому несправедливой квитанции и в сочинении ему, Сабецкому несправедливых щетов.	26. 05. 1763	26. 07. 1763	62	
1255	99/741	Дело волунтира Клинчаровыта о взятой у него генерал порутчиком Хорватом **[166 зв.]** // турецкой модел(и) сабли.	26. 05. 1763	18. 11. 1763	28	
1256	119/346	О вычете с определенных в Новую Сербию из болгарского полку разных чинов за взятые у купца Чачича кивфы денег 16 р. 80 к.	22. 05. 1763	26. 05. 1763	5	
1257	120/347	О выдаче прапорщику Давыдову денежного жалованья.	26. 05. 1763	26. 05. 1763	5	
1258	9/577 636	Дело по репорту маиора Увалова о намерении села Каменки губернатора противу шанца Вуковар в трех верстах слободу селит, к чему уже пят	27. 05. 1763	28. 05. 1763	3	

1	2	3	4	5	6	7
		семей там находятца и один курень зделан.				
1259	107/749	По челобитной гусара Ивана Григорьева жены о выдаче жалованья и о отобранном мундире.	27. 05. 1763	29. 05. 1763	6	
1260	122/349	О выдаче македонского гусарского полку **[167]** // отставному квартермистру Осипу Страхову денежного жалованья.	05. 02. 1763	29. 05. 1763	11	
1261	12/580	О лишении подполковником Цветиновичем отставного гусара Стойко Станчевича вахмистерского чина.	31. 05. 1763	08. 10. 1763	48	
1262	123/350	О выдаче капитану Максимову за 762 год денежного жалованья.	31. 05. 1763	04. 06. 1763	5	
1263	134/776	О учиненном генерал порутчикуХорвату подтверждение, чтоб он ответы подавал немедленно и не писал излишнего. **[167 зв.]**[1] //	31. 05. 1763	06. 12. 1763	8	
1264	129/356	О бытии македонскому полку под ведомством государственной военной Коллегии.	26. 05. 1763	13. 06. 1763	4	
1265	40/608	О поиманном в гайдамачестве запорожском козаку Грицку Пехоте.	01. 07. 1763	30. 11. 1763	14	
1266	31/599	О привезенном горячем вине крепости св. Елисаветы мещанином Васильем Каменевым.	02. 06. 1763	26. 06. 1763	30	
1267	18/590 649	Дело по предложению его превосходителства Нарышкина о взятье с надворного советника Акацатова ответа во взятом им, будучи в слободском полку казенном фураже.	03. 06. 1763	09. 06. 1763	12	
1268	23/591	О приличившихся в провозе горячего вина гусарского Хорватова полку гусарах Секуле и Николае Ефремовичей с товарищи. **[168 зв.]** //	03. 06. 1763	16. 06. 1763	27	
1269	307/745	По предложению генерал порутчика Нарышкина о счислении выданных прибывшей ис Прусии тысячной команде в жалованье 5530 р. 42 $^{1}/_{2}$ к. в расход из отпускаемой на Новую Сербию суммы.	03. 06. 1763	04. 06. 1763	3	
1270	24/592	По рапорту прапорщика Эндина о строении на реке Синюхи торговицким губернатором Квяткевичем гребли.	04. 06. 1763	05. 07. 1763	27	

[1] Текст на арк. 168 відсутній.

1	2	3	4	5	6	7
1271	29/597	О спасшемся с пруского полону гусарского Хорватова полку гусару Лаврентию Иванову.	04. 06. 1763	25. 07. 1763	22	
1272	305/743	По доношению полковника Цветиновича о истребовании ротному писарю Ивану Степанову 759 году за майскую и сентябрскую трети **[169]** // денежного жалованья.	04. 06. 1763	13. 06. 1763	5	
1273	126/353	О требовании определенному в пандурской полк на поселение отставному гусару Ивану Емичию денежного жалованья.	05. 06. 1763	13. 06. 1763	4	
1274	20/588	Дело о исследовании над адъютантом Бутовским в причиненных им, будучи командиром в шанце Крюковском черногорцам обидах.	06. 06. 1763	в сентябре 1763	12	
1275	297/735	По рапорту гусарского полку полковой канцелярии о выдаче оному полку гусару Ивану Петровичу тритцати двух рублев сорока копеек в щет требуемого на его шестилетнего жалованья.	23. 06. 1763	26. 06. 1763	4	
1276	330/753	О требовании состоящим при учрежденных за шанцом Архангелским полковом резерфе и у содержания фарпостов воинским служителям **[169 зв.]** // порционных и рационных денег.	06. 06. 1763	20. 10. 1763	63	
1277	24/357	О присылке ис македонского полку порутчику Матвееву и прапорщику Кусовъцу денежного жалованья.	07. 06. 1763	03. 07. 1763	4	
1278	24/593 652	Дело по репорту от полицейских дел о присылке пандурского полку пандура Василья Головка к следствию в украденной лошади.	08. 06. 1763	06. 10. 1763	20	
1279	127/354	О доволствии спасшегося ис пруского полону македонского полку гусара Маноила Черкеса денежным жалованьем.	09. 06. 1763	11. 06. 1763	4	
1280	19/587 646	Дело о должных Цесарской области местечка Семиклуша жителю Петру Афонасьевичу с товарищи за взятые у него **[170]** // харчевые и питейные припасы полковником Цветиновичем, майором Уваловым и адъютантом Маръяновичем денгах.	09. 06. 1763	10. 10. 1763	23	
1281	362/776	Дело о истребованном из новосербс-	10. 06.	18. 06.	9	

1	2	3	4	5	6	7
		кой суммы отставному гусару Стойко Станевичу жалованья.	1763	1763		
1282	43/270	О удоволствии переведенных из болгарского гусарского полку в гусарской Хорватов, пандурской пехотной полк и в Новомиргородской гарнизон воинских служителей следуемым жалованьем.	09. 06. 1763	10. 06. 1763	29	
1283	60/706	Дело о употреблении генерал порутчиком Хорватом прапорщика Фелдвария вахмистра Бранковича и гусара Думитрашку в портикулярние свои услуги. **[170 зв.]** //	10. 06. 1763	15. 10. 1763	20	
1284	125/352	О взыскании с купца Чачича 469 р.	20. 05. 1763	10. 06. 1763	4	
1285	128/355	Об отправлении находящихся при главной канцелярии македонского полку разных чинов в полк.	12. 06. 1763	10. 07. 1763	10	
1286	130/357	Об определении македонского полку отставного гусара Федора Черного в шанец Дмитровской на поселение.	12. 06. 1763	13. 06. 1763	4	
1287	21/589	О пограбленных слободского козачьего полку слободы Мурзинки у сына козака Устима Котляра Новосербского гусарского полку 16 роты гусарами шести волах.	13. 06. 1763	11. 10. 1763	41	Документы в деле расположены не в календарном порядке. Корешок дела частью истлел.
1288	34/602	О поиманном в гайдамачестве запорожском козаку Ивану Серому.	13. 06. 1763	09. 03. 1764	28	
1289	26/594 653	Дело о приличившихся в краже военнослужащей **[171]** // фамилии у Ивана Павлова ис каморы кафтана сукна голубого и протчего екипажу пермского карабинерского полку гранадер Исае Степанове и Ермиле Арлове.	14. 06. 1763	18. 07. 1763	14	
1290	131/358	О уплате капитану Максимову пример маиору Пищевичу по росписке капитана Панова из имеющихся у него жалованных денег 60 р.	17. 06. 1763	05. 07. 1763	8	
1291	27/595	О провезенном ис Полши горячем вине капралом Тимофеем Кафтаном.	18. 06. 1763	в декабре 1763	15	
1292	28/596	О забратых в Найденевом бояраке полскими козаками у ротного квартермистра Ифтодиева с товарищи волах.	19. 06. 1763	20. 06. 1763	6	
1293	30/598	О даче вахмистру Михаиле Филиповичу на взымание до македонского полку двух подвод подорожней. **[171 зв.]** //	20. 06. 1763	20. 06. 1763	3	

1	2	3	4	5	6	7
1294	306/744	Дело о взыскании, последовавшем по щетам бывшего камисара Сотенского казенных денгах.	22. 06. 1763	14. 07. 1763	4	
1295	127/769	О определенном к присудствию в коммисии, учрежденной над генерал порутчиком Хорватом лейб гвардии капитану князю Грузинскому.	28. 01. 1763	26. 09. 1763	8	
1296	432/359	О выключке из македонского полку капитана Пламенца и в удоволствии денежным жалованьем.	26. 06. 1763	26. 06. 1763	2	
1297	32/600	О явшемся из бегов Ефремовского полку солдату Савиле Савенкову.	28. 06. 1763	30. 06. 1763	8	
1298	33/601	О поиманном путивлского полку извощике Трофиму Долженкову.	28. 06. 1763	01. 07. 1763	7	
1299	55/622	О заграбленных полского местечка Круты у **[172]** // жителя Ионицы Ероша обывателем с товарищи овцах и протчего.	30. 06. 1763	17. 07. 1763	3	
1300	46/614 673	Дело об отдаче заарестованного гусарами Требинскими у малороссиан Молчаненка и Игнатенка разных пожитков и скота и по отдаче оного об отпуске в слободу Аджанку нажите.	03. 07. 1763	05. 07. 1763	4	
1301	49/616 676	Дело о опознанной адьютанта Карачона у служителя Федора Сабадаша рылского полку драгуном Трофимом Лабынцовым лошади.	03. 07. 1763	23. 08. 1763	15	
1302	142/784	Об о(а)тестовании капитана Уманова и аудитора Жедре(и)нского к повышению достойными.	04. 07. 1763	25. 08. 1763	14	Правый край дела подгнил.
1303	52/619	О спасшемся с пруского полону Лантмилицкого елецкого полку драгуну Степану Чекардину. **[172 зв.]** //	05. 07. 1763	07. 07. 1763	4	
1304	53/620	О поиманном без пашпорта великороссийском человеке Никите Агулцову.	05. 07. 1763	09. 08. 1763	10	
1305	56/623 683	Дело о наказании пред командою батожем за побег и увоз капитана Сурмина крепостной девки Софьи слободского полку драгуна Петра Каменева.	05. 07. 1763	21. 08. 1763	7	
1306	174/361	О выдаче умершаго капитана Петра Панова матери ево Анне Федоровой дочери денежного жалованья.	06. 07. 1763	14. 08. 1763	22	
1307	125/767	О даче флигель адьютанту Сандрикову до Москвы подорожне(й).	13. 06. 1763	18. 11. 1763	18	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
1308	58/704	Дело по челобитью находящегося в Новой Серби(и) на поселени(и) гусара Ивана Сегединца о написани(и) ево генерал **[173]** // порутчиком Хорватом из вахмистров в редовые и о протчем по разметке.	07. 07. 1763	04. 10. 1763	10	
1309	38/606	О взятых шанца Архангелского гусарами у козаков Федора Початого с товарищи паре волах и денгах.	11. 07. 1763	02. 08. 1763	16	Здесь же имеется неоконченное дело за 1765 г. по ходатайству врача Власова об уплате ему денег за лечение двух военнослужащих. (л. 13-16).
1310	45/613	О выправке за что был под следствием секунд маиор Марьянович.	11. 07. 1763	24. 07. 1763	2	
1311	58/625	О выправке кто именно в учинывшейся от черногорцев бунт с гусар и пандур ранени.	11. 07. 1763	18. 08. 1763	16	
1312	44/612 671	Дело об отдаче капитану Герничу прежнего капитанского чина.	12. 07. 1763	12. 10. 1763	12	
1313	57/624	По предложению генерал порутчика Нарышкина о должных купцом Дончею Федору Сербину денгах.	12. 07. 1763	25. 08. 1763	17	
1314 а)	133/360	О принятии капитану Максимову от купца Чачича денег 400 р. **[173 зв.]** //	12. 07. 1763	15. 07. 1763	3	
1314 б)	732	Дело по предложению генерала порутчика Нарышкина о употребленных г. пр. Хорватом из собранных за содержание кабаков денгах.	24. 07. 1763	23. 12. 1763	10	Последний чистый лист в деле изорван.
1315	59/626 686	Дело по доношению военнослужащей фамилии Ивана Павлова о насилственном отобрании у него прапорщиком Маргажичем хутора и о отданном капралу Перцу.	14. 07. 1763	18. 08. 1763	12	
1316	39/607	О украденных лантмилицкого ефремовского полку у жены драгуна Савенкова драгуном Альтоховым с товарищи денгах и о держании подьпорутчиком Окороковым кризрехта.	16. 07. 1763	12. 01. 1764	39	
1317	177/699	О явшемся из бегов пандурского пехотного полку пандуре Даниле Павлову. **[174]** //	16. 07. 1763	в декабре 1763	23	
1318 а)	36/604	По предложению генерал порутчика Нарышкина о запрещении поселенцам полские леса пустошить.	19. 07. 1763	23. 07. 1763	6	
1318 б)	43/610 670	Дело о беглом надворного советника Акацатова человеке Лариону Климен-	18. 07. 1763	21. 07. 1763	5	

1	2	3	4	5	6	7
		тьеве.				
1319	41/609 608	Дело о присылке от военного суда указной книги и соборного уложения.	20. 07. 1763	23. 07. 1763	6	
1320	140/782	Об отрешении генерала порутчика Хорвата от Новосербского корпуса и о бытии генералу порутчику и кавалеру Мелгунову.	20. 07. 1763	23. 07. 1763	8	
1321	358/772	По предложению генерала Нарышкина о подаче каждого году, в декабре месяце о ушедших в Полшу из гусарского Хорватова и пандурского пехотного полков воинских служителях ведомостей. **[174 зв.]** //	22. 07. 1763	23. 09. 1763	6	
1322	124/766	По предложению капитана князя Грузинского о отрешении аудитора Мелихова от правления порученных ему дел.	23. 07. 1763	05. 08. 1763	96	В деле имеются сведения о гайдамаке Мартине Зеленском. (л. 51-61; 71-75; 84; 91 об. и 92)
1323	54/621	О присылке оставшихся у капитана Баяи после бежавшей наймички Марьи Васильевой дочери ее пожитков.	24. 07. 1763	13. 08. 1763	7	
1324	60/627 687	Дело по челобитью прапорщика Ивана Маргажича в битьи ево черногорской команды прапорщиком же Маркою Воиновичем.	25. 07. 1763	28. 07. 1763	7	
1325	338/759	По промемории гарнизонной крепости святыя Елисаветы канцелярии о опознании у здешнего жителя расколника Синицина пандуром Вукодиновичем буланой кабыле. **[175]** //	26. 06. 1763	02. 08. 1763	6	
1326	51/618 678	Дело об отдаче посланному от сотника Максимовича козаку Зубенку задержанного в шанце Сентовском порутчиком Тюменевым шести ведр горячего вина, яко оное послано было ево, сотника Максимовича от жены с малороссийского местечка Бубновки.	26. 07. 1763	31. 07. 1763	8	
1327	40/610 669	Дело о должных гусару Илье Дарваше малороссианином Василем Даниловым сорока семи рублях денгах.	26. 07. 1766	03. 10. 1766	6	
1328	37/605	О покраденной близ шанца Крюковского у ватажана Омелка Артеминка капралом Босым из возов рыбе и протчего.	27. 07. 1763	16. 09. 1763	35	
1329	357/771	По доношению гусарского молдавского полку вахмистра Андрея Гроеру(о)сулова об определении сына	29. 07. 1763	01. 08. 1763	3	

1	2	3	4	5	6	7
		[175 зв.] // ево недоросля Ивана Гроеросулова писарем.				
1330	326/752	По доношению отставного македонского гусарского полку гусара Михаила Богдановича об определении ево в шанец Новомиргородской на поселение и об отводе сенокосных дач и для посеву хлеба.	30. 07. 1763	31. 07. 1763	5	
1331	35/603 662	Дело о присылке в главную канцелярию для писма гусарского Хорватова полку вахмистра Экскузовича, да пандурского полку ротного писаря Селятина.	04. 06. 1763	04. 08. 1763	5	
1332	63/630 690	Дело о должных нежинскому мещанину Акиму Кащенку порутчиком Артипермаком денгах. **[176]** //	02. 08. 1763	05. 09. 1763	6	
1333	308/746	Журнал краткой получаемым из высоких мест публичным указам и от главнокомандующего корпусом генералитета предложениям.	03. 08. 1763	31. 12. 1763	19	Дело сильно пострадало от сырости: правые верхние края листов его истлели с текстом.
1334	69/636 696	Дело по указу ис коммисии о исследовании в причиненных полковому писарю Плотникову от подполковника Хорвата, от матери ево и капитана Сабецкого обидах и напрасных побоях.	04. 08. 1763	04. 09. 1763	11	
1335	325/757	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о ударе инженерной команды подпорутчиком Хот(я)инцовым стоящего на фарпосте одного малоросийского полку козака и о називании прапорщика Раказавича шелмою и о протчем.	07. 08. 1763	в сентябре 1763	10	
1336	68/635 695	Дело о заплаченных гусарского Хорватова полку **[176 зв.]** // гусаром Михаилою Федоровым крепости святыя Елисаветы за жителя Власа Костенка полского села Бирок жителя ж Науму Проценку пятидесят рублях денгах.	07. 08. 1763	06. 09. 1763	5	
1337	62/629	О явшемся з бегов гусаре Ивану Паскаренку.	11. 08. 1763	27. 09. 1763	6	
1338	71/638	О спасшихся в пруском полону драгуне Михаилу Логинове и солдату Федору Пермякове.	11. 08. 1763	13. 08. 1763	3	
1339	74/641	По доношению пандурского пехотного полку подполковника Хорвата в причиненных ему того ж полку пра-	14. 08. 1763	03. 07. 1764	15	

1	2	3	4	5	6	7
		порщиком Цветиновичем обидах.				
1340	337/758	О имении ротным командирам по долгу присяги в выводе иностранного народа прилежного старания. **[177]** //	18. 08. 1763	19. 08. 1763	2	
1341	72/639 699	О переводе с пандурского пехотного полку в Новосербской гусарской полк ротного писаря Федора Селятина.	20. 08. 1763	11. 10. 1763	4	
1341 б)	73/640	О краденом воле слободы Злынке расколником Иваном Шаповаловым.	21. 08. 1763	27. 08. 1763	5	
1342	135/362	О принятии от прапорщика Давыдова капитану Максимову остаточных денег 22 р. 15 к.	22. 08. 1763	29. 08. 1763	4	
1343	359/773	О проживающих гусарского Хорвато-ва полку и Новомиргородского гарни-зона у разных чинов малороссиянах.	22. 08. 1763	октябрь 1763	98	Листы с 59 по 98 всередине прогры-заны крысами.
1344	66/633	О учреждении особливой комисии для производства гайдамацких следс-твенных дел. Номенклатура дела не совсем точная, так как в деле ведется речь об учреждении особой Комиссии для скорейшего производства следст-венных дел вообще над колодниками. **[177 зв.]** //	23. 08. 1763	13. 10. 1763	15	
1345	67/634	По предложению генерал порутчика Мелгунова о присылке к нему пове-ленных в предложении ведомостей. Дело касается присылки Главной Канцелярией Новосерб. Корпуса г-лу Мелгунову ведомостей о колодниках, содержащихся под караулом в Ново-миргородском шанце и крепости свя-тыя Елисаветы и количестве дел пос-тупивших и нерешенных в названной канцелярии.	23. 08. 1763	06. 05. 1766	103	
1346	77/645	По доношению капитана Ивана Рад-ковича о небытии ему под ордерами полковника Цветиновича.	23. 08. 1763	05. 09. 1763	8	
1347	83/652	Дело о неотданных маиором Серезли-ем шести, да пограбленнх гусаром Георгием Ротаенком 22 р. 50 к. у жи-теля **[178]** // Михаилы Бурлаки денгах.	26. 08. 1763	09. 10. 1763	8	
1348	70/637	О содержащемся за непристойние слова под караулом подпорутчике Кражавчанине.	29. 08. 1763	31. 08. 1763	3	
1349	64/631	Справка от полицейских дел о капи-тане Баранове, не имеет ли кто на нем партикулярных или других каких	30. 08. 1763	30. 08. 1763	1	

1	2	3	4	5	6	7
		долгов.				
1350	75/642	О провезенном из Полши горячем вине пандуром Урсулом Унгуряном с товарищи.	30. 08. 1763	30. 08. 1766	10	
1351	76/643 703	Дело по доношению плац лейтнанта Станковича со объявлением, что черногорской команды воинские служители в крайней опасности состоят от чего якобы господин генерал порутчик Хорват попрежнему командовать будет. **[178 зв.]** //	30. 08. 1763	30. 08. 1763	7	
1352	82/651	По рапорту полковника Цветиновича о непорядочных поступках прапорщика Ивана Семенова.	30. 08. 1763	в октябре 1763	8	
1353	135/777	О отлучившихся самоволно от команды с гвардии капитаном князем Грузинским.	02. 09. 1763	27. 11. 1763	10	
1354	137/364	Об отсылке с капитаном Максимовым в гарнизонную канцелярию денежной казны.	01. 10. 1763	в октябре 1763	11	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1355	88/654	О подтверждении всем Новосербского корпуса командам, чтоб они в высилке афицеров потребных к ответу следственной коммисии указы исполняли.	02. 09. 1763	04. 09. 1763	5	
1356 а)	85/654 714	Дело о бежавшем пример маиора Серезлия служителе Берхе.	03. 09. 1763	04. 09. 1763	6	
1356 б)	80/648	О покраденых в **[179]** // квартире писаря Перележибакова ротных писарей Алексея Васильева и Максима Надежина разных платенных вещах.	03. 09. 1763	16. 10. 1763	6	
1357	77/644 704	Дело о должных капитаном лейтнантом Вайдою майору Бошковичу по данному ему от московского купца Шеколятина векселю двустах тритцати семи рублях пятидесят копейках.	05. 09. 1763	24. 12. 1763	9	
1358	84/653 713	Дело о отосланном в генеральной военной суд пандурского полку адьютанте Бутовском для производства над ним в передерживании им беглова человека Антона Федорова Фергера и Кризрехта.	05. 09. 1763	23. 09. 1763	4	
1359	67/713	Дело по доносу пример майора Шмита о неуказных с проезжающих чрез Новомиргородской форпост всякого звания **[179 зв.]** // людей на генерал порутчика Хорвата зборах по размет-	06. 09. 1763	29. 11. 1763	16	

1	2	3	4	5	6	7
		ке.				
1360	86/655 715	Дело о исправлении текущих дел канцеляристу Панкову под наблюдением и смотрением аудитора Мелихова.	12. 09. 1763	29. 09. 1763	2	
1361	79/647	О беглом гусарского конного полку гусаре Павлу Середе, он же и Красовскои.	14. 09. 1763	25. 09. 1763	11	
1362	132/774	Экстракт о штрафованных новосербского корпуса обер афицерах, кои были под судом.	20. 09. 1763	20. 09. 1763	12	
1363	87/656	О привезенном ис Полши горячем вине прикажчиком генерала Хорвата Семеном Ри(ы)жковым (Рыжковским).	26. 09. 1763	09. 11. 1763	8	
1364	81/649 709	Дело об отсылке во учрежденную над господином генерал порутчиком **[180]** // Хорватом следственную каммисию гусарского конного полку майора Марьяновича и протчих афицеров.	29. 09. 1763	21. 10. 1763	7	
1365	82/650 710	Дело об отсылке во учрежденную по высочайшему указу коммисию капитан-лейтнанта Черноевича и порутчика Германа.	29. 09. 1763	03. 10. 1763	3	
1366	95/664 724	Дело об отсылке в следственную коммисию подполковника Чорбы с протчими.	02. 10. 1763	04. 10. 1763	6	
1367	90/665 725	Дело об отсылке во учрежденную коммисию прапорщиков Пантазия и Кушнера.	02. 10. 1763	02. 10. 1763	2	Под коммисией разумеется следственная над г-лом Хорватом.
1368	100/669	По доношению гусарской жены Анны Григорьевой дочери в бое ее капитаном лейтнантом Вайдою.	07. 10. 1763	16. 10. 1763	4	
1369	97/666	О уведомлении следственную коммисию какова состояния капрал Ильич **[180 зв.]** // и гранодер Марковыч.	08. 10. 1763	22. 10. 1763	6	
1370	101/670	Об отсылке в следственную коммисию капитана Ке(о)рбу с протчими.	08. 10. 1763	09. 10. 1763	2	
1371	89/658	О пропалых слободы Плетеного Ташлыка у козаков Якова Бурли(я)я и Ивана Шевца двух лошадях и о протчем.	11. 10. 1763	01. 02. 1764	32	
1372	343764	Дело о принятии пандурского полку в командование капитану Алишевскому.	11. 10. 1763	24. 11. 1763	5	
1373	311/748	Дело об отставке капитан лейтнанта Ранича на поселение капитаном.	11. 10. 1763	31. 12. 1763	4	
1374	98/667	О провезенном ис Полши горячем	12. 10.	16. 11.	15	В деле означено

1	2	3	4	5	6	7
		вине атаманом Степаном Матьковским.	1763	1763		только 13 листов.
1375	659/719	Дело о явке полковому квартермейстеру Лабову в походной его **[181]** // высокопревосходителства господина генерал порутчика и кавалера Мелгунова канцелярии с фергерами и кризрехтами.	15. 10. 1763	07. 11. 1763	8	
1376	91/660 720	Дело об отсылке во учрежденную комисию адьютанта Карачона и десяти человек пандур.	15. 10. 1763	23. 10. 1763	4	Последний лист в деле изорван.
1377	92/661 721	Дело о купленной сотником Ботузатолом шанца Нестеровского у капрала Григораша Саламонова сабле.	15. 10. 1763	12. 11. 1763	6	
1378	341/762	По репорту полковой канцелярии о содержании прапорщика Сурацеля (? прапорщика Николая Константинова) под караулом по то время, пока по подряду ево на казенное строение дерево доставит. **[181 зв.]** //	18. 10. 1763	15. 11. 1763	6	
1379	103/671	О опознанной крепости св. Елисаветы жителем Талавиренком с пропалых у него пяти и у вахмистра Требынского одной лошади.	18. 10. 1763	07. 08. 1764	37	Корешок дела частью подгнил от сырости.
1380		Опись этого дела см. в дополнительной описи за 1762 год №1483.				
1381	342/763	О награждении по указу правительствующаго Сената сербославской нации Григорья Клинчаровита прапорщичьим чином.	27. 10. 1763	28. 10. 1763	15	
1382	99/668 728	Дело об отсылке в следственную воинскую коммисию капитана Поповича с протчими.	29. 10. 1763	15. 01. 1764	7	
1383	94/663 723	Дело о явке в следственной коммисии майору Марьяновичу. **[182]** //	31. 10. 1763	31. 10. 1763	2	
1384	340/761	О определенном в пандурской полк отставном капрале Терезлии редовым пандуром.	26. 11. 1763	29. 11. 1763	3	
1385	107/765	О провезенном гусаром Бадынчуком ис Полши горячем вине.	02. 11. 1763	05. 12. 1763	9	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1386	2/339 760	Дело по челобитью адьютанта Карачона о награждении ево капитанским чином, за что вывесть сто человек обещался.	03. 11. 1763	11. 11. 1763	6	
1387	324/750	О подтверждени(и) обер аудитору Корякину секретарю Иванову о сыске	07. 11. 1763	26. 11. 1763	73	

1	2	3	4	5	6	7
		им требуемых в комисию дел. Дело состоит из экстрактов с кратким изложением жалоб г-ла Хорвата в Правительств. Сенат на коменданта крепости св. Елисаветы Муравьева с кратким же изложением опровержений их со стороны последняго. **[182 зв.]** // К экстрактам приложены копии документов, в виде указов Правит. Сената, Коллегии иностранных дел, донесений г-ла Хорвата и указов главной канцелярии Новосерб. Корпуса, на основании коих составлены упомянутые экстракты.				
1388	85/728	Дело по челобитью генерал порутчика Хорвата в причиненных ему подъполковником Чорбою и другими обидах.	08. 11. 1763	02. 12. 1763	36	
1389	106/674	Об отдаче поселенцу Душке заслуженных им у вахмистра Захарова денег.	08. 11. 1763	11. 11. 1763	5	
1390	65/632	О приличившихся в розграблении малороссиянина Семена Бедного малороссиянах же Федору и Саенку со товарищи.	15. 08. 1763	17. 11. 1763	28	Корешок дела частью подгнил.
1391	93/722	Об отсылке майору **[183]** // Серезлии с нарочным к чигиринскому камисару Самборевскому писма.	31. 10. 1763	10. 11. 1763	3	
1392	61/628	О пойманных гайдамаках Омелку Щербине с товарищи.	11. 08. 1763	26. 11. 1763	24	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1393	151/793	Дело о капитане Штериче, явшемся в некотором подозрении на тайном свидании с генералом порутчиком Хорватом.	12. 11. 1763	25. 11. 1763	74	
1394	68/714	Дело по представлению главной Новосербской канцелярии о арестованных в 760 году у полских обывателей во время тайного их чрез границу прохода волах и лошадях.	14. 11. 1763	29. 11. 1763	22	Дело имеет отношение к бывшему следствию над г-лом Хорватом.
1395	351/705	Об отсылке в учрежденную в крепости святыя Елисаветы следственную воинскую камисию по делу полковника Станиславского объяснении. **[183 зв.]** //	15. 11. 1763	15. 01. 1764	10	Первые пять листов дела частью изгрызаны мышами.
1396	108/676	О приличившихся в разных разбоях запорожском козаку Омелке Бойку и малороссиянину Роману Глоте, да в	16.11.1763	10.01.1766	185	Корешок титульного листа подгнил.

1	2	3	4	5	6	7
		написании гайдамакам фалшивого билета дьяку Михаиле Гавришенку.				
1397	105/673	Об отправленных к генерал порутчику Хорвату для положения на экстракте обьяснений по делу брегадира Муравьева требуемых делах.	19. 11. 1763	20. 11. 1763	8	
1398	104/672	О посылке регулярных и нерегулярных команд в Полшу для взятья гайдамак и беглых российских подданных.	23. 11. 1763	29. 11. 1763	8	В деле о гайдамаках не упоминается, а ведется речь вообще о ворах и разбойниках, бежавших в Полшу.
1399	364/778	Дело по предложению генерал порутчика Мелгунова о объявлении **[184]** // вахмистру Захарову подпоручичь(яго) чина.	24. 11. 1763	29. 11. 1763	4	
1400	141/783	О заплате челобитчикам партикулярных долгов из заслуженного генерал порутчиком Хорватом жалованья.	27. 11. 1763	10. 01. 1764	12	
1401	354/768	Дело по доношению чорного гусарского полку 3 роты гусара Николая Би(е)литя о выданных ему претентуемых жолтого гусарского полку с порутчика Ильи Марьяновича за часы денгах 25 р.	03. 12. 1763	28. 06. 1765	9	
1402	152/794	О допросе генерал майору Исакову и бригадиру Зоричу генерала порутчика Хорвата какие чудные за генерал порутчиком Мелгуновым или за другими о чем дела знает и о протчем. **[184 зв.]** //	29. 11. 1763	11. 12. 1763	46	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1403	127/684 744	Дело по репорту ротного писаря Надежина о приключевшейся ему болезни.	08. 12. 1763	16. 12. 1763	4	
1404		Опись этого дела см. в дополнительной описи за 1762 №1503.				
1405	121/682	О распросе с пристрастием, при судах военнослужащих нижних чинов.	10. 12. 1763	18. 12. 1763	4	
1406	123/681	Дело о исследовании во учрежденном при новосербском корпусе военном суде Новосербского полку порутчика Костентина Иванова в провозе им ис Полши горячего вина.	11. 12. 1763	18. 12. 1763	5	
1407	126/683	О изъследовании пример майору Серезлию в причиненных полским жителям обыдах и в упустошении лесов **[185]** // порутчиком Никорицею.	11. 12. 1763	18. 12. 1763	3	
1408	149/791	О употребленных последственной	14. 12.	31. 12.	8	Дело имеет

1	2	3	4	5	6	7
		каммисии из новосербской суммы нащет выннх на разные потребы денгах.	1763	1763		отношение к следственному процессу над г-лом Хорватом.
1409	363/777	Дело о переводе пандурского пехотного полку порутчиков Бабина в 1-ю и Карачона в 8 роты.	14. 12. 1763	19. 12. 1763	5	
1410	116/758	По доношению крепости святыя Елисаветы жителя Антона Соколовского о заарестованых у него с товарищи волах.	18. 12. 1763	18. 12. 1763	6	Тоже.
1411	120/678	О самоволной отлучке в город Чугуев прапорщика Цветиновича.	16. 12. 1763	02. 04. 1764	10	
1412	122/680	По рапорту майора Шмита о причиненных гусару Костентину **[185 зв.]** // Степанову с товарищи капралом Буженицею и порутчиком Эрделием обидах.	16. 12. 1763	08. 03. 1764	19	
1413	109/677 737	Дело по доношению ротмистра Дмитрия Попова о должных ему умершим Новомиргородского гарнизона адютантом Гервасием дватцати рублях денгах.	17. 12. 1763	31. 01. 1764	3	
1414	71/717	Дело по предложению генерал порутчика и кавалера Мелгунова о выданном неконфермованным обер афицерам и малолетним генерала порутчика Хорвата детям, трем подполковникам жалованья.	12. 12. 1763	26. 12. 1763	12	
1415	361/775	Дело о выведенном ис Полши брегадира Кашкарова бежавшем **[186]** // человеке Михаиле Григореве в службу, которой по резону, что он беглой человек, не принят и отправлен в гарнизонную канцелярию.	18. 12. 1763	19. 12. 1763	3	
1416	-	Опись этого дела см. в дополнительной описи дел за 1762г. под № 1525.				
1417	121/679	О исполнении над гусарами Ионою Сорочаном и Кондратом Тулчином со протчими положенной в экстракт конфирмации.	18. 12. 1763	31. 12. 1763	12	Имееется ввиду приведение в исполнение судебного приговора над провинившимися воинскими чинами.
1418	72/718	Дело крепости святыя Елисаветы купца Ивана Маслянникова о недоплаченных генерал порутчиком Хорватом должных Масленникову лейб гвардии капитаном князем Грузинским денгах.	в декабре1763	03. 01. 1764	10	

1	2	3	4	5	6	7
1419	73/719	Дело умершаго архитектора Ста(о)банского жены **[186 зв.]** // Марьи Степановой дочери о забранном генерал порутчиком Хорватом у нее имуществе.	19. 12. 1763	04. 01. 1764	28	
1420	74/720	Дело пандурского пехотного полку прапорщика Челебы(и)я о должных ему генерал порутчиком Хорватом за забранное виноградное выно и другие вещи денгах.	в декабре 1763	05. 01. 1764	25	
1421	-	Опись этого дела см. в дополнительной описи дел за 1762 год под №1520.				
1422	-	Тоже, под № 1519				
1423	-	Тоже, под №1517.				
1424	310/747	О произведении гусарского полку полкового писаря Перележибокова в аудиторы. **[187]** //	28. 12. 1763	31. 12. 1763	4	
1425	150/792	Экстракты, присланные при репорте от гарнизонной канцелярии, кто из содержащихся в остроге колодников какому наказанию и за что приговорени.	31. 12. 1763	31. 12. 1763	34	В экстрактах даются сведения о колодниках-гайдамаках.
1426	-	Опись этого дела см. в дополнительной описи за 1762 год под №1545.				
1427	90/733	Дело по предложению генерал порутчика Хорвата о неуказных выдачах денежных сумм, произведенных генерал порутчиком Хорватом.	16. 12. 1763	03. 01. 1764	47	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1428	153/795	Дело о письме, посланном капитаном князем Грузинским к генералу порутчику Хорвату и о протчем.	04. 01. 1764	11. 01. 1764	69	Дело имеет отношение к следственному процесу над г-лом Хорватом. С внешней стороны дело значительно пострадало от времени: титульный лист оторван, последние листы изорваны.
1429	б/н	Указы 765 году. **[187 зв.]** // (Указы и переписка по делам Счетной Комиссии при Новосербском Корпусе).	05. 01. 1764	19. 03. 1765	38	Дата в номенклатуре указана неверно; дело начинается с 301 листа; корешок титульного листа подгнил от сырости.
1430	136/363	Об отсылке с капитаном Максимовым остаточных выводной суммы денег 25 р. 59 к. крепости святыя Елисаветы в гарнизонную канцелярию.	15. 01. 1764	20. 05. 1764	15	

1	2	3	4	5	6	7
1431	23/8	По репорту новосербского гусарского полку полковых дел (о) оказавшемся в шанце Семлецком скотном падеже.	29. 01. 1764	10. 02. 1764	4	Дело значительно пострадало от сырости. Титульный лист изорван.
1432	145/685	О поиманном без пашпорта малороссиянину Тимошу Анапасове.	18. 02. 1764	30. 03. 1764	4	
1433	150	Дело по репорту маиора Серезлия о подвозном ис Полши новомиргородского гарнизона **[188]** // гранодерами Еремеем Белибовым и Деордием Пантелеевым дву ведрах тринатцати ж, да отставным гусаром Демьяном Костентиновым одной бочке горячем вине.	05. 03. 1764	30. 06. 1764	5	Полистная нумерация начинается с 15 листа. Дело закончено Новороссийской губернской канцелярией.
1434	148/688	О приличившихся в проводе заграницу называемого себя вахмистром малороссиянах Даниле Усенку и Игнату Жлуденку.	10. 03. 1764	25. 05. 1764	16	
1435	147/687	По доношению гусарских жен Федосьи Макси(мо)вой, да Агафии Федоровой в причиненных им подъпорутчиком Крыжавчанином обыдах.	22. 03. 1764	20. 04. 1764	6	
1436	146/686	О провезенном ис Полши гусаром Саливерстом Писярем с товарищи горячем вине.	23. 03. 1764	30. 06. 1764	4	Дело закончено Новороссийской губернской канцелярией.
1437	149/689	О провезенном ис Полши **[188 зв.]** // Новомиргородского гарнизона гранадером Драгутыном Даниловичем с товарищи горячем вине.	23. 03. 1764	03. 07. 1764	14	По титульному листу в деле значится 19 листов. Дело закончено Новороссийской губернской канцелярией.
1438	152/691 766	Дело о должных малоросианину Осипу Будному проживающими в шанце Табурижском малоросианами ж Давыдом Черномором, да Яковом Камашкою денгах. **[189]** //	в апреле	в апреле 1764	4	Хронологические межи дела неясны.
1439	2	Книга расходная на дачу денежной казны учреждаемых гусарского и пандурского полков служителям нынешнего 1754 году гусарского полку полкового камисара Василья Сотенского.	18. 01. 1754	16. 10. 1754	120	
1440	3	Отметочные и именные списки воинских чинов и военнослужащих Гусарского и Пандурского полков Новосербского корпуса на выдачу им денежного довольствия в 1755 году.	-	-	115	
1441	1	Приходная книга для записи полученных полковым комиссаром	17. 01. 1755	24. 12. 1755	14	

1	2	3	4	5	6	7
		В.Сотенским от крикс-цалмейстера Новосербского корпуса А. Яковлева денежных сумм в 1755 году.				
1442	б/н	Ведомость о приходе и о расходе и об остатъке денежной казны сербской суммы, принимаемой господина крикс-цалмейстера Александр Яковлева на дачу новоучреждаемых гусарского и пандурского **[189 зв.]** // полков служителям жалованья гусарского полку полковым камисаром Васильем Сотенъским за минувшей 755 год.	01. 01. 1755	24. 12. 1755	98	
1443	б/н	Книга приходная и расходная – черные 1756 году.	09. 01. 1756	20. 02. 1756	55	По канцеляр. обложке дело начинается с 345 листа.
1444	б/н	Черновая расходная книга по содержанию новоформируемых гусарских полков Новосербского корпуса полкового комиссара Никиты Захаров за 1757.	01. 02. 1757	31. 12. 1757	50	По канцеляр. обложке дело начинается с 400-го листа.
1445	61	По предложениям генерал порутчика Хорвата о выкомандировании из Новомиргородского гарнизона при обер афицере редовых 50 человек, тож капитана Гернича, тут же и данное ему наставление для поиску гайдамак.	03. 10. 1759	16. 11. 1759		
1446 а)	143/316	О бежавшем гусаре Василье Стахурском.	06. 06. 1761	07. 03. 1763	66	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1446 б)	43	О искоренении умножившихся в здешных местах гайдамак. **[190]** //	09. 01. 1760	02. 05. 1761	173	
1447	54/433	По промемории командующаго ландмелицким корпусом генералитета канцелярии о уведомлении, в чьей команде малороссийского миргородского полку козаки состоят.	08. 07. 1762	14. 09. 1762	7	На канцелярской обложке значится 12 листов. Края дела несколько подгнили от сырости.
1448	13/405	По рапорту прапорщика Маргажича о даче ему известия кто содержится ис колодников по кременалним делам.	20. 08. 1762	28. 08. 1762	8	Края дела также значительно подгнили от сырости.
1449	12/404	О вышедшем ис Полши тайно чрез границу жиду Авраме Мунахиме.	27. 08. 1762	02. 10. 1762	14	Тоже.
1450	15/406	Дело о зарезанном польского жителя Башмака воле.	31. 08. 1762	11. 09. 1762	10	
1451	4/400 436	По доношению фуръира Баусова в бои ево порутчиком Бабыным и в похвалках убыть до смерти.	11. 08. 1762	28. 09. 1762	16	Тоже. На канцеляpской обложке значится 21 лист.
1452	6/401	Дело по доношению елисаветского	13. 08.	19. 08.	6	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
		жителя Михаилы Кравца о долговых гусарского Хорватова полку на прапорщике Бундоше денгах пятидесяти рублях. **[190 зв.]** //	1762	1762		
1453	85/397	Дело по предложению господина генерал порутчика князя Мещерскаго о причиненных пандурского полку порутчиком Сидором Яновым пандуру Паниоту Иванову обидах.	20. 08. 1762	20. 08. 1762	4	Тоже.
1454	10/402	По доношению маиора Маряновича об отдаче заграбленных подполковницею Хорватовою волов.	23. 08. 1762	10. 09. 1762	12	Тоже.
1455	11/403	По рапорту полковой Хорватова полку канцелярии о бежавшем в Полшу ротного квартермистра Балии служителе малороссианину Игнату з женою и детми и со уведенным скотом и с несеными вещами.	26. 08. 1762	02. 11. 1762	17	Тоже.
1456	46/427 463	Дело о недопущенном в шанец новомиргородской полском жителе Михаилу Антоновичу стоявшим на гобтвахте в карауле порутчиком Костентином Ивановым и о протчем.	24. 09. 1762	28. 09. 1762	15	Тоже. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1457	16/407	По доношению гусарской жени Мелании Стояновой дочери о взыскании с порутчика **[191]** // Эрделия денег 63 р. 20 к.	02. 09. 1762	в январе 1763	8	Края дела подгнили от сырости.
1458	18/408	Об отсылке крепости святыя Елисаветы в гарнизонную канцелярию при депутате требуемых по оговору гайдамакою Никитою Лисовым капитана Ранича прикащика Маряновича и протчих.	02. 09. 1762	в сентябре 1762	8	Тоже.
1459	23/410	О взятьи с маиора Серезлия и других ответов, для чего они без позволения команды в крепость святыя Елисаветы отлучались.	10. 09. 1762	27. 09. 1762	25	Тоже.
1460	21/409	По доношению военного суда о присылке в оной главного лекаря Лау и подлекаря Райхеля для ответу в побеге маиора Шмита.	07. 09. 1762	02. 11. 1762	33	Тоже.
1461	28/413	О запрещении опустошать леса, принадлежащие гусарского Хорватова полку 10 роте.	16. 09. 1762	28. 02. 1763	77	Тоже.
1462	25/411	Экстракт, требуемой каммиссиею о состоящих в разных предерзостях обер афицерах и другие справки.	12. 09. 1762	30. 10. 1762	32	

1	2	3	4	5	6	7
		[191 зв.] //				
1463	26/412	Об отдаче малоросианину Семену Тарану опознанной им у капитана Иванова лошади.	13. 09. 1762	06. 02. 1763	12	Тоже. Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1464	32/415 451	По рапорту вахмистра Дрезманова, при коем представлен явшейся к нему в Полше беглой драгун Корней Апекин.	19. 09. 1762	23. 09. 1762	10	Тоже.
1465	40/421	По доношению поляка Каменского, которым просыт об определении ево в службу.	19. 09. 1762	11. 10. 1762	9	
1466	33/416	По писму смелянского управителя Чеконского о зъгоне пасущихся на смелянских добрах второй и третей роты воинских служителей овец.	19. 09. 1762	08. 10. 1762	9	
1467	34/417	По промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии, при которой присланы приличившиеся в разбоях адьютанта Бутовского брат Иван Бутовский, да слуга ево Кирил Волошин.	20. 09. 1762	17. 01. 1765	78	Тоже
1468	35/418	По доношению порутчика Ковача жены Марьи Ристовой дочери о чинимых ей адьютантом Бутовским и другими чинами обидах. **[192]** //	21. 09. 1762	24. 09. 1762	6	Тоже.
1469	36/419	По доношению гусарского Хорватова полку канцелярии о непорядочных в присудственном месте поступках прапорщика Маргажича.	21. 09. 1762	в октябре 1762	16	Тоже
1470	37/421	О украденных у гусар Лукьянова и Василейка четырех волах полским жителем Звенигородской губернии Степаном Шевцом.	21. 09. 1762	30. 09. 1762	11	Тоже, причем от сырости пострадали и листы с текстом.
1471	41/422	По предложению генерал аншефа и кавалера Ивана Федоровича Глебова о причиненных полским выходцам Никите Панову и Семену Ганчаренку от порутчика Констентинова и капитана Вукотича обидах.	23. 09. 1762	04. 11. 1762	20	
1472	42/423	О исправлении аудитору Мелихову в Новосербской канцелярии по обер аудиторской экспедиции писменых дел.	26. 09. 1762	11. 10. 1762	6	Тоже.
1473	43/424	Дело о проданной священником Сухинским (села Сухини) полскому жителю Николаю Подлескому лошади.	27. 09. 1762	в ноябре 1762	10	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
1474	44/425	О беглом Новомиргородского гарнизона пандуре Дмитре Юрковиче **[192 зв.]** // представленном от прапорщика Константинова.	05. 05. 1762	24. 01. 1763	20	Тоже.
1475	45/426	По доноше(ни)ю уманского жителя Крыжиновского о недоплаченных ему порутчиком Костентыном Ивановым за ренское вино 66 р. 64 к. денгах.	24. 09. 1762	02. 10. 1762	14	Тоже.
1476	130/478	Об отсылке в военной суд полковника Одобаша и полкового квартермистра Ершова, потребных в отпуске ис под караула гайдамак.	06. 09. 1762	19. 05. 1763	69	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1477	26/414 450	Дело о взятье противу репорта подполковника Хорвата с капитана Сабецкого ответа. Дело касается дачи об'яснения капитаном Сабецким по поводу учиненных им насилий над военнослужащими.	16. 09. 1762	30. 10. 1762	30	Тоже. Края дела подгнившие.
1478	48/429 465	Об определении в должность протоколиста полковаго квартермистра Лобова, а нотариуса генералного писаря Нефедьева.	26. 09. 1762	26. 09. 1762	2	Края дела подгнившие.
1479	47/428	По доношению пятисотной команды капитана Иванова о освобождении с под караула драгун содержующихся за кражу пары волов. **[193]** //	26. 09. 1762	12. 11. 1762	14	Тоже.
1480	50/430 466	По доношению капитана Поповича о причиненных ему от майора Леула обидах.	28. 09. 1762	01. 10. 1762	6	Тоже.
1481	52/431 467	О задержанном в полском местечке Умани гусаре Даниле Колеснике.	28. 09. 1762	18. 10. 1762	4	Тоже.
1482	53/432 468	О явшемся собою из бегов беглом рекруте Луневе.	28. 09. 1762	09. 10. 1762	10	Тоже.
1483	40/72	По доношению полского жителя Ивана Бохо(а)нка о взятых у него волах.	25. 10. 1762	19. 01. 1763	17	
1484	55/434 470	О пропавшем безъвестно новомиргородском жителе малороссиянине Сидоре Барском.	01. 10. 1762	26. 11. 1762	14	Тоже.
1485	56/435 471	Дело о неотданной капитаном Фон Холтъгаузиным господину генерал лейтанту Хорвату подлежащей чести.	01. 10. 1762	07. 11. 1762	22	Тоже.
1486	58/436 472	Дело о взятых сотни веприцкой у жителя Никиты Тимофеева прапорщиком Николаем Тептиковым четырех рублях денгах.	03. 10. 1762	08. 10. 1762	6	Тоже.
1487	59/437	О бритьи воинским служителям бород. **[193 зв.]** //	03. 10. 1762	04. 10. 1762	4	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
1488	60/438 474	О пропавшей у гусара Васильева паре волах, ис коих одного опознано у мужика Савки Тихенка.	03. 10. 1762	04. 10. 1762	2	Тоже.
1489	61/439 475	Дело по доношению шанца Цибулевского волоской нации Николая Коваленка в отнятой у него при (возврате) с армии гусаром Степаном Кодряном жене.	04. 10. 1762	17. 10. 1762	8	Тоже
1490	62/440	По промемории ис каммисии крепости святыя Елисаветы от генерал майора Бринка о посылке в оную по делу брегадира Муравьева к доказателству нарочного.	07. 10. 1762	15. 12. 1762	50	Тоже.
1491	63/441 477	Дело о опознаном полского села Вербовки у жителя Семена Балашенка Новомиргородского гарнизона пандуром Иваном Ивановичем воле.	16. 09. 1762	31. 10. 1762	9	Тоже
1492	64/442	О репортовании мелть ефрейтерам караулного афицера, не упуская в укрепление, естли кто приедет к шанцу.	08. 10. 1762	09. 10. 1762	4	Тоже.
1493	65/443 479	Дело о уведенной у подпорутчика Стремаухова подполковником Хорватом собаке. **[194]** //	27. 09. 1762	08. 10. 1762	4	Тоже.
1494	66/444	О присылке капитана Шагарова к произъводству следствия в пандурском полку по жалобам разных чинов.	08. 10. 1762	12. 12. 1762	22	Тоже.
1495	69/445	По предложению генерал аншефа и кавалера Ивана Федоровича Глебова об отсылке в Сечь запорожского козака Таранца.	11. 10. 1762	13. 11. 1762	24	Тоже.
1496	73/446	О оставлении производственном следственного дела над капитаном Радковичем и о протчем.	11. 10. 1762	16. 12. 1762	41	Тоже.
1497	76/447	О присланых при рапорте ис полковой канцелярии бывших в тысячной от гусарского Хорватова полку команде капралу Цюре (Дуре) Стефанову и о протчих. Дело касается увольнения из полков и поселения в Новой Сербии бывших в тысячной команде во время Семилетней войны с Пруссией военнослужащих.	16. 10. 1762	19. 10. 1762	25	Тоже. Титульный лист внизу изорван.
1498	77/448 484	Дело о употреблении прапорщиком Маргажичем в свои портикулярные роботы малороссийских козаков. **[194 зв.]** //	17. 10. 1762	10. 12. 1762	14	Тоже.

1	2	3	4	5	6	7
1499	83/449	По доношению полского села Товмача жителя Игната Туника в ограблении ево близ Болтишевского лесу гусаром Иваном Ротарем.	29. 10. 1762	28. 02. 1763	49	
1500	84/450	О взятых майором Шмитом с форпоста в подъводы до крепосты святыя Елисаветы малороссийских козаков лошадях.	02. 10. 1762	31. 10. 1762	8	Тоже.
1501	87/451	О наказании служителя обер аудитора Карякина Ивана Иванова за его ослушность и непорядки.	31. 10. 1762	16. 11. 1762	6	
1502	86/398 433	Содержанной фергер и кризрехт македонского гусарского полку над гусаром Александром Григорьевем в побеге ево ис того полку по выступлении в поход, которой определен в тот же полк по прежнему гусаром же.	03. 10. 1762	16. 01. 1762	42	Края дела сильно пострадали от сырости.
1503	84/727	Дело по челобитью генерал порутчика Хорвата со представлением на изъследование доносителей его партикулярных писем. **[195]** //	08. 12. 1762	29. 11. 1763	34	Письма представлены Хорватом в Новой Сербии комиссию.
1504	89/452	О гусаре Марке Констентинове, спасшемся с пруского полону.	04. 11. 1762	25. 11. 1762	24	Верхние края дел подгнили.
1505	91/453	О отнятом прибывшим с Прусии прапорщиком Варадием у порутчика Георгиева купленого им у отъставного майора Эскудовича дома.	24. 11. 1762	07. 12. 1762	8	Тоже.
1506	96/455	О пропавших с квартиры у полского жителя Дробозги двух лошадях.	09. 11. 1762	19. 12. 1762	8	Тоже.
1507	97/456	По доношению малороссийской миргородской полковой канцелярии о чинимых капитаном Пановым малороссийским жителям обидах.	06. 11. 1762	06. 11. 1762	4	
1508	95/454	По челобитию прапорщика Мавродия Челебия о нежелании брать засватанной ево дочери Софьи купцом Констентыном Марковичем в замужество.	06. 11. 1762	30. 05. 1763	38	
1509	98/457	О прибывших фарпосту Новомиргородскому беглих салдат Андрею Салдатову, фурлете и донском казаке. **[195 зв.]** //	11. 11. 1762	15. 11. 1762	14	Тоже.
1510	99/458 495	О даче вахмистру Захарову, отправляющемуся до Санкт-Питербурга с нужнейшими конвертами на почтовые подводы подорожной.	11. 11. 1762	18. 11. 1762	6	
1511	100/459	По указу учереженной о Новой Сербии следственной коммисии о ско-	12. 11. 1762	29. 05. 1763	53	

1	2	3	4	5	6	7
		рейшем происка(и) подълежащих ответу генералу лейтнанту Хорвату дел.				
1512	103/460	О бежавших в Полшу разных полков драгунах и о посыланных для сыску оных.	11. 11. 1762	21. 12. 1762	88	Края дела подгнили от сырости.
1513	104/461	О определении за болезнию майора Веревкина к командованию пети сотною командою другого штаб афицера и о содержание над капитаном Ивановым фергера и кризрехта.	13. 11. 1762	16. 11. 1762	4	Тоже.
1514	109/462	По доношению полковника Цветиновича об отпуске прапорщиков князей Ивана Манвелова и Петра Туркистанова в домы их.	14. 11. 1762	16. 11. 1762	6	
1515	110/463	По доношению пандура Санковича о освобождению его с под караула. **[196 зв.]** //	14. 11. 1762	26. 11. 1762	6	
1516	112/464	Дело по предложению господина генерал аншефа и кавалера Глебова о пропуске чрез шанец Архангелск везенного ис Полши сотником Бутузатолом для государевых лошадей овса.	15. 11. 1762	16. 11. 1762	10	
1517	112/754	По доношению колежского асесора Нелюбова о выдаче ему заслуженного жалования.	10. 12. 1762	15. 01. 1763	12	
1518	113/465	О предписании капитану Пане(о)ву, чтоб он в содержании болгарского полку военнослужащих дисциплине поступал усердно.	16. 11. 1762	16. 11. 1762	4	
1519	114/756	О челобитной умершего капитана лейтнанта Арнаута жены о посланных к ней от оного мужа ее из заграничной арми(и) с разными чинами денгах и вещах.	10. 12. 1762	23. 12. 1762	4	
1520	115/757	По челобитью гусар Федора Иванова и Матвея Рублевского о выдачи им жалованья.	21. 12. 1762	31. 12. 1762	10	
1521	115/466 504	Дело о бытии в квартирах македонскому полку в омелницкой и городисской сотнях. **[197]** //	16. 11. 1762	19. 11. 1762	8	
1522	116/467 505	Дело о отданных слободского козачьего полку подканцеляристу Боханке за проданные дяди ево полского жителя Ивана Бахмки волы семидесят шести рублях денгах.	16. 11. 1762	13. 12. 1762	29	Документы в деле расположены не в календарном порядке.

1	2	3	4	5	6	7
1523	117/468	Дело о именовании произведенных в тысячной команде вахмистру и прочих, как же в той команде преже состояли. Дело касается публикации списка вахмистров, квартирмейстеров и капралов гусарских Хорватовых эскадронов, произведенных во время прусской войны в высшие чины сверх комплекта.	16. 11. 1762	19. 11. 1762	12	
1524	118/469	Дело по репорту гусарского Хорватового полку полковой канцелярии и по писму полского местечка Тарговицы губернатора Квяткевича о достройке ему на реке Синюхе моста.	16. 11. 1762	23. 11. 1762	12	
1525	119/761	О выведенных из указных нацей в Новую Сербию разными чинами людях.	18. 12. 1762	02. 03. 1763	24	
1526	121/470	О освобождении ис под караула солдата Федора Балашова. **[197 зв.]** //	18. 11. 1762.	14. 08. 1763	13	Тоже. Титульный лист оторван от дела.
1527	122/471	По доношению подполковника Цветиновича о недопущении подполковниками Хорватом и Чорбою перевозить с Крыловского в Танбовской (Табуриской) шанец полковой канцелярии и о протчем.	19. 11. 1762	20. 11. 1762	10	
1528	123/472	Дело об отсылке подпорутчика Жигитя в учрежденную комиссию.	19. 11. 1762	19. 11. 1762	4	Под комиссией разумеется “следственная о Новой Сербии комиссия”.
1529	124/473	Дело по ордеру господина генерала аншефа и кавалера Глебова об отпуске в крепость святыя Елисаветы для ползования брегадира Муравьева главного лекаря Лау.	16. 11. 1762	19. 11. 1762	6	
1530	125/474	Дело по доношению прапорщика Полозова о принятии от него подполковнику Ларую на команду купленого им Полозовым овса.	16. 11. 1762	19. 11. 1762	10	Документы расположены не в календарном порядке.
1531	126/475 513	Дело по доношению полковаго есаула Боерака о данных значковому товарищу Сезку гайдамаки Гаркуши з допросов копиях.	22. 11. 1762	27. 11. 1762	6	
1532	127/476	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии в **[198]** // отнятии у гусара Ивана Керстича капитаном Миклоевым девяносто рублев и о протчем.	26. 11. 1762	02. 03. 1763	18	А также о физических насилиях Миклоева и неотдаче им серебряных вещей Суботе Степанову.

1	2	3	4	5	6	7
1533	128/477	По доношению слободской полковой канцелярии о поварованных у разных слободских козаков лошадях.	23. 11. 1762	01. 03. 1763	22	
1534	131/479 517	Дело о находящихся во услужении у капитана Суботы Степанова лифъляндце Ягане Генрикове з женою.	26. 11. 1762	10. 12. 1762	20	Корешок титульного листа изорван.
1535	132/480 518	По рапорту пандурского полку полковой канцелярии о причиненных капитаном Алишевским порутчику Карачану обидах.	26. 11. 1762	28. 10. 1763	23	
1536	133/481	По рапорту гусарского полку полковой канцелярии об отнятых гайдамаками в мелнице капитана Корби у гусара Сорочина и у казаков разных казенных и казачьих вещей.	26. 11. 1762	10. 12. 1762	14	
1537	134/482 520	Дело об отправленном к господину генерал аншефу и кавалеру Ивану Федоровичу Глебову извощике Анофрие Янишеве. **[198 зв.]** //	29. 11. 1762	30. 11. 1762	6	
1538	135/483 521	Дело о посланном к господину генерал лейтнанту Лачино(ви)чу при доношении о канцелярских служителях списке.	30. 11. 1762	30. 11. 1762	6	
1539	136/484	О поиманном гайдамаке слободского изюмского полку жителе Семену Яц(щ)енку и о протчем.	01. 12. 1762	26. 04. 1764	40	
1540	155/482	Дело по челобитью прапорщика Дони в бою его служителей капитаном лейтнантом Вандою.	21. 12. 1762	22. 04. 1763	18	
1541	158/485	О поиманных при рубке сырого дерева в хмелевом боераке расколниках Тимофее Голубцову и Ивану Бузину.	23. 12. 1762	30. 04. 1763	93	
1542	156/487	Дело о заведенных командою полковника Цветиновича у вязовских жителей Павленков трех лошадях.	22. 12. 1762	29. 01. 1763	6	
1543	160/486	По доношению кабацкого откупщика Михаилы Чачича о приличившихся продажою самоволно горячего вина и меду. **[199]** //	30. 12. 1762	07. 03. 1763	90	
1544	487/620	О розграблении кременчугского козака Омелка Мудрого малороссиянами Семеном Пятиченком с товарищи.	01. 12. 1762	07. 01. 1764	130	
1545	212/648	По репорту прапорщика Турунжи о принятии за камисара прапорщика Юрьева остаточных от прежней роздачи денег пяти рублев дватцати восми копеек с полвиною.	31. 12. 1762	в феврале 1763	2	

1	2	3	4	5	6	7
1546 а)	396	Списки и доклады о колодниках (сна)чала Главной Канцелярии (Новосербского корпуса). В этом же деле имеется экстракт о колодниках, содержавшихся в Новомиргородском остроге за время с [...] по 1759 г.	23. 05. 1759	04. 07. 1762	57	Дело сильно пострадало от сырости; края некоторых документов его настолько подгнили, что не могут быть использованы в исследовательских целях.
1546 б)	434/399	По рапорту гусарского Хорватова полку канцелярии с присылкою (гайдамаки) Зеленского и о протчем.				Титульный лист частью истлел от сырости.
1547	161/488 538	Дело по предложению господина генерала и кавалера Глебова с приложением всемилостивейшаго об отпущении впадшим в погрешение вин указа.	02. 01. 1763	08. 01. 1763	9	
1548	962/489 539	Дело о уведенной малороссианином Карпом Литвиненком **[199 зв.]** // села Орловца у жида арендаря паре волах.	02. 01. 1763	03. 01. 1763	4	
1549	163/490	По доношению подполковника Лялина о пропавшем у него стоге сена.	03. 01. 1763	30. 01. 1763	14	
1550	164/491	По рапорту Хорватова полку полковой канцелярии во удавлении гусаром Сорочином гусара же Ионици Домнеца.	03. 01. 1763	29. 10. 1763	32	
1551	16/493	По промемории крепости святыя Елисаветы гарнизонной канцелярии об отнятой порутчиком Георгиевым у малоросийских козаков пары волах.	05. 01. 1763	24. 01. 1763	6	
1552	165/492	О найденном в местечке Потоке на льду болгарского полку мертвом гусаре Ивану Яноше.	05. 01. 1763	29. 01. 1763	12	
1553	168/494	По рапорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о пропавшей ротного квартермистра Кондороша паре волах.	10. 01. 1763	15. 01. 1763	4	
1554	169/495 545	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой **[200]** // канцелярии о бежавшем в Полшу гусара Костентина Иванова служителе.	14. 01. 1763	18. 02. 1763	8	
1555	172/497 546	Дело по репорту македонской канцелярии о приличившемся, будучи в Пруссии воровству у тамошнего купца Кроаса вина и протчего прапорщике Вишневском с гусарами.	18. 01. 1763	24. 01. 1763	9	
1556	175/496 547	Дело об отправленном в крепость святыя Елисаветы палаче Савеле Тур-	25. 01. 1763	28. 01. 1763	6	

1	2	3	4	5	6	7
		ченинове.				
1557	177/498 549	Дело о опознанной у гусара Кранги полским жителем Завалиженком ис пропавших у него шести одной лошади.	26. 01. 1763	28. 01. 1763	13	
1558	178/499 550	Дело о изследовании за кражу волов и между тем последовавшее смертное убийство капралом Петром Радичем да гусаром Матвеем Яновым.	28. 01. 1763	25. 10. 1763	29	
1559	180/500	По доношению великороссийского человека Ивана Андреева о покраденных у него с коморы вещах. **[200 зв.]** //	29. 01. 1763	18. 02. 1763	24	
1560	181/501 552	Дело о разводе вахмистра Петра Стоянова, капрала Ивана Попу, да гусара Константина Георгиева с их женами по беззаконному без бытности их жития.	30. 01. 1763	05. 02. 1763	7	
1561	182/502	О починке колодничьих изб.	30. 01. 1763	05. 02. 1763	6	
1562	184/503	О истребованиии полковнику Цветиновичу у подполковницы Хорватовой содержуемой ею женке Агафии освобождения.	03. 02. 1763	13. 02. 1763	6	Упоминаема в деле вдова Агафия Галатонова содержалась подполков. Хорватовой в “железах неведомо за что”.
1563	187/504 555	Дело о заграбленных полского местечка Олховца губернатором Белецким у гусара Василья Грищенка кормленных чеслах и девяносто пяти червонных золотых.	04. 02. 1763	18. 06. 1763	61	
1564	188/505 556	Дело о опознанной военнослужащей фамилии Штефаном Сорочаном в полском местечке Смелом у жида кобыле, с требованием в отдачу оной.	05. 02. 1763	06. 03. 1763	22	
1565	189/506 87	Дело о посылке в здешнюю городовую роботу содержащихся во укреплении здешнего шанца под караулом гайдамак и протчих разночинцов. **[201]** //	11. 02. 1763	в феврале 1763	9	
1566	190/507 558	Дело о данном в малороссийские места отставного молдавского полку гусару Ивану Федорову пашпорте.	09. 02. 1763	15. 02. 1763	6	
1567	191/508	О содержащемся в местечке Торговице под караулом гусаре Алексее Хмеле.	05. 02. 1763	28. 02. 1763	9	
1568	192/509	О должных за покупной у порутчицы Лупулескулевой дом порутчиком	11. 02. 1763	13. 02. 1763	6	

1	2	3	4	5	6	7
		Гервасием денгах.				
1569	193/510	По доношению македонской нации Христания Савельева в ругателстве жены ево прапорщиком Савенковым.	11. 02. 1763	11. 02. 1763	6	
1570	194/511	По рапорту полковника Цветиновича о приличившихся в зазжении пандура Седлича хаты пандура ж Велички теще и жены ево.	12. 02. 1763	16. 05. 1763	20	
1571	195/512 563	Дело о определенных для производства следствей к полковнику Цветиновичу афицерах капитану Панову, да порутчике Матвееву. **[201 зв.]** //	12. 02. 1763	26. 02. 1763	13	
1572	196/513 564	Дело о поиманных при рубке сырого дерева пятисотной команды драгуна Иване Сапелкине, Карпе Попове, служителях священника Семиона Леске Боханчуке, пандур Петре Штефанове и Якове Стромине.	12. 02. 1763	13. 02. 1763	6	
1573	198/514 565	Дело по промемории господина генерал майора Брынка канцелярии о бежавших с пермского эскадрона Илье Федорове, Степане Банышевском (Банышеве) драгунах.	20. 02. 1763	26. 02. 1763	6	
1574	199/515	О захваченных в шанце Крюковском пандурами у малороссийских козаков из возов разных вещах.	21. 02. 1763	02. 04. 1763	10	В деле перенумерова-но только 8 листов.
1575	200/516 567	Дело о определенном в македонской гусарской полк явшемся собою из бегов извощике Григорье Михайлове, он же и Колесниченко.	22. 02. 1763	25. 02. 1763	8	
1576	201/517	По промемории Коша войска запорожского о присылке в оной о беглих гусарах регистра с приметами. **[202]** //	22. 02. 1763	22. 02. 1763	2	
1577	202/518 569	Дело об отправленном к господину генералу аншефу и кавалеру Ивану Федоровичу Глебову явшемся собою воронежского пехотного полку подпорутчике Дмитрие Артамонове, так же и о содержании под крепким караулом в железах ротного квартермистра Арсановича.	22. 02. 1763	24. 02. 1763	11	
1578	203/519	О явшихся из бегов пандурах Алексею Григорьеву и Каленнику Шаргародскому.	26. 02. 1763	28. 02. 1763	10	
1579	204/520 571	Дело по доношению купца Дмитрия Георгиева в бытии ево ротным квартермистром Васильевым.	26. 02. 1763	28. 02. 1763	8	

1	2	3	4	5	6	7
1580	205/521 572	Дело о счислении у его высокопревосходителства господина генерал порутчика и кавалера Василья Василевича Нарышкина на ординацыи вахмистров Требинского и Табуровича и капрала Ивана Михайловича.	05. 03. 1763	07. 03. 1763	8	
1581	206/522	О испрошении у генерала майора Нарышкина резолюции, повелит ли подъполковнику Хорвату командовать полком или **[202 зв.]** // присудствовать в главной канцелярии.	06. 03. 1763	13. 08. 1763	33	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1582	201/523	По рапорту гусарского Хорватова полку об отпуске гусара Георгия Карачона в Полшу для изълечения от болезни.	06. 03. 1763	02. 04. 1763	6	
1583	208/524 575	Дело о переходе главной канцелярии в крепость святыя Елисаветы и о истребовании под канцелярских служителей квартир, а о том из учрежденной коммисии указ остатца в секретарской экспедицыи.				
1584	209/525 576	Дело о исчислении при главной канцелярии Ефремовского полку драгуна Прокофья Михайлова.	08. 03. 1763	08. 03. 1763	4	
1585	210/526 577	Дело о опознанной купцом болгаром Радионом Дмитриевым у жида Мошки лошади.	08. 03. 1763	11. 04. 1763	10	
1586	211/527	По доношению полского жителя Игната Туника, что он в причиненных ему обидах гусаром Иваном Ротарем удоволствован уже. **[203]** //	08. 03. 1763	30. 05. 1763	12	
1587	212/528	По рапорту македонской канцелярии о сворованной проживающими в шанце Каменском малороссиянами Корносом и Сущем каренной лошади.	11. 03. 1763	18. 04. 1763	16	
1588	213/529	По челобитью вахмистра Ивана Требинского матери Стефаниды Козминой дочери о завлаженных сыном ее бунчуковым товарищем Данилою Требинским разных селах и деревнях.	25. 02. 1763	09. 06. 1763	30	Документы в деле расположены не в календарном порядке.
1589	214/530	О пропавшей у обер аудитора Карякина лошади.	14. 03. 1763	19. 03. 1763	6	
1590	217/531 582	Дело по репорту гусарского Хорватова полку полковой канцелярии о украденных 8 роты у гусара полскими жителями скоте и лошадях.	15. 03. 1763	14. 04. 1763	8	
1591	218/532	Дело о присылке содержащихся в	15. 03.	27. 03.	14	

1	2	3	4	5	6	7
	583	шанце Новомиргородском колодниках 8 человек.	1763	1763		
1592	219/533 584	Дело по доношению обер аудитора Карякина о выдаче ему за генварь и февраль месяцы денежного жалованья. **[203 зв.]** //	17. 03. 1763	18. 03. 1763	3	
1593	220/534 585	Дело о бежавших ис команды порутчика Куравлева солдатах Федоре Ба(о)лошеве и Максиме Гранском.	22. 04. 1763	28. 04. 1763	6	
1594	221/535 586	Дело о содержащемся с приказания господина генерал лейтнанта Хорвата под караулом капитану Поповичу с фамилиею, так же и о Вуичиче.	17. 04. 1763	25. 04. 1763	14	
1595	222/536 587	Дело о беглых команды подполковника Менцелуса малороссийского миргородского полку козаках Василе Шекере и Андрее Долженке.	28. 03. 1763	04. 04. 1763	9	
1596	223/537 588	Дело по репорту пандурской полковой канцелярии в растлении военнослужащей фамилии Лукъяном Евстратиевым пандура Николая Костенътинова осмилетней дочери.	28. 03. 1763	08. 05. 1763	24	
1597	224/538	О присылке в учрежденную комиссию для допросов капитана Вукотича с протчими.	28. 03. 1763	15. 04. 1763	44	
1598	225/539	О вышедшем из Полши малоросиянину Василью Небораку. **[204]** //	28. 03. 1763	в марте 1763	4	
1599	227/540 591	Дело о удоволствии за проданные македонской нацыи Резником Яном 20 овец болгарской нацыи Семена Иванова.	31. 03. 1763	09. 04. 1763	6	
1600	228/541 592	Дело о определенном для производства в пандурском полку следственных дел аудиторе Аврамове.	03. 04. 1763	31. 07. 1763	14	
1601	229/542 593	Дело по представлениям миргородской полковой канцелярии о покраденных местечка Городища у козака Гришка ис каморы гусаром Иваном Тодоровым разных вещах.	02. 04. 1763	09. 04. 1763	22	Титульный лист изорван.
1602	220/656	О причислении попрежнему в полк пандурской майора Леула в 17 роту шанец Чонград.	23. 01. 1762	22. 04. 1763	14	
1603	б/н	Дело по обвинению инженер-порутчика Тевятова в ослушании и оскорблении им гоуптмана Параскевича, а также полкового квартермистра В.Грабовникова и маиора Шмита в	–	21. 10. 1763	379	Большая часть дела утеряна; начинается оно с 444 листа и кончается 822 л. На 779 л. и 782-83

1	2	3	4	5	6	7
		растрате ими казенных и “народс-ких”сумми в похищении из канцеля-рии денежных документов.				листах имеются реестры почтовых станций от Ново-миргорода и Крылова до С.Петербурга.
1604	б/н	Переписка счетной (генеральной) Комиссии Новосербского корпуса **[204 зв.]** // в связи с производившеюся ею ревизией приходно-расходных книг по содержанию македонского гусарского полка того же корпуса за 1756 по 1759 год. Здесь же имеется инструкция для полкового комиссара и именной список гусар названного полка.	06. 03. 1762	30. 07. 1762	25	Корешок дела значительно подгнил. Дело начинается с 3 листа.
1605	б/н	Разныя выправки и раскладки по делу Серезлия, производимые о постройке мундира и прикладов.	в апре-ле 1761	01. 09. 1761	64	
1606	96/414	Тетради с документами бытности маиора Серезлия устроения на воинс-ких служителей мундирных и амуни-чных вещей.	25. 05. 1761	28. 09. 1761	126	
1607	б/н	Дело по тысячной команде о разных оной требованиях. Дело касается отп-равки из Новосербского корпуса ты-сячной команды в пограничный обсе-рвационный корпус графа Н. Шува-лова по случаю начавшейся, так наз. семилетней войны России с Пруссией. В связи с этим большая часть перепи-ски этого дела касается снабжения названной команды снаряжением, денежной казной, фуражом, походной церковью, маршрутом и проч. и попо-лнения командного состава соответс-твующими воинскими чинами из дру-гих воинских частей. В конце дела переписка касается гусар тысячной **[205]** // команды, дезертировавших с театра военных действий.	09. 01. 1761	25. 01. 1762	332	Края титульного листа и последних пяти листов подгнили от сырости.
1608	2/830	При описи белые документы о жало-ваной сумме бытности порутчика Максимова.	в апре-ле 1763	в апреле 1763	196	Дело разбитое. На деле означено 188 л.
1609	2/831	При описи черные и ордера и списки о раздаче в жалованье суммы бытнос-ти порутчика Максимова.	в апре-ле 1763	в апреле 1763	152	Корешок дела подгнил. На деле означено 40 л. Последний лист изорван.
1610	32	Дело по челобитным капитанов Павла	12. 03.	январь	17	

1	2	3	4	5	6	7
		Здрохляка (Здрохли), Георгия Поповича, Ивана Радьковича, порутчика Феодосия Дочи и др. об увольнении их в отставку и об определении их на поселение в Новой Сербии.	1764	1770		
1611	15/690	О малороссиянах Алексею Пирожненку (Пироженку) и Трофиму Ткачу в покраденных ими волах.	21. 04. 1764	18. 08. 1764	21	Дело закончено в канцелярии Новороссийской губернии.
1612	155/692	О провезенном ис Полши гусаром Михаиловичем и пандуром Ракулом горячем вине.	08. 04. 1764	30. 06. 1764		Тоже.
1613	3/832	Дело исследованное маиором Шмитом об отпущенной бывшим в прусском походе Новосербским эскадронам в жалованье сумме. **[205 зв.]** //	05. 05. 1764	27. 02. 1766	326	Дело разбитое. Титульный лист оторван от корешка. В деле неправильно означено 226 листов.
1614	6/835	О удержанном у прибывших ис пруского походу с новосербскими эскадронами штаб и обер афицеров половынном жалованье.	22. 04. 1764	18. 08. 1766	46	
1615	78/646	О украденых полским жителем Филоненком у запорожского козака Алексея Ланка десяти лошадях.	в сентябре 1763	07. 01. 1765	30	Верхний край дела частично изорван.
1615 а)		Ведомость на выдачу жалованья.	1762		10	
1616		Об отпущенном на подлекаря Савве Даковскому 1762 год июля с 11 сентября по 1 число жалованье февраля 11 1763 год. **[206]** //	1763			

Арк. 1-206.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ МУЗЕЙ
ім. Д.Яворницького

КП — 38211 /АРХ. — 222
"Секретні накази, повідомлення, доїзди та рапорти, які було отримано впродовж жовтня 1758 р."

№ 1 1758 р., жовтень. — Діловодний заголовок справи

№ 242 описи

Полученные указы сообщения доезды и репорты секретные
октября мца 1758 году. **[1]** //

Арк. 1.

№ 2 1758 р., вересня 27. — Ордер генерал-аншефа П.Стрєшнєва генерал-лейтенантові І.Хорвату відносно необхідності супроводу офіцерами Новосербського корпусу, особового складу іррегулярних татарських команд на вінтер-квартири в Полтавському та Переяславському козацьких полках

По секрету получено 2 октября 1758 году

Высокородный и превосходительный гсдн генерал лейтенант

№ 0214 Гсдрь мой

Во исполнение ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА высочайшаго имянного указу, посланными от меня расположенных компаментом за Днепром при новопоселенной слободе Красной лехких нерегулярных войск а имянно донских казаков четырех сотной оренбурских мещеряков и казанских татар трех сотных команд к старшинам, и при оных к находящемуся Белгородскаго гарнизона майору Трунову ордерами велено по получении оных немедленно следовать в назначенные им ныне квартиры в нижеозначенных малороссийских полках а именно донской в Полтавской мещерякам и казанским татарам в Переяславском а понеже ис того высочайшаго указу усматривается что ис тех одна команда в Красную Слободу еще не прибыла того ради вашему превосходителству предложит нахожу ежели доныне та нерегулярных войск третя команда с протчими не соединилась а до прибытия оной протчия вышеозначенные команды в повеленные им места выступят в таком случае ваше превосходителство изволите когда та последняя команда к слободе Красной прибудет отправить в вышепомянутой Переяславский полк **[2]** // команды вашей с афицером и поотправлении ко мне дать знать впротчем пребываю:/

Вашего превосходителства
покорный слуга
Стрешнев [Підпис]
в Киеве «27» сентября 1758 году **[2 зв.]** //

Арк. 2.

№ 3 1758 р., вересня 30. — Рапорт поручика Пандурського полку Й.Олішевського генерал-лейтенантові І.Хорвату, з повідомленням про отримання ордера, яким вимагається дотримання суворого пропускного режиму на прикордонних форпостах

Подан 5 октября 1758 году По секрету

В военную походную его высокопревосходителства гдна генерал лейтенанта при гусарских полках Новосербского корпуса учреждающаго главного командира и перваго гусарского Хорватова полку непременного полковника Ивана Самойловича Хорватова канцелярию

Пандурского пехотного полку ис полковой канцелярии

Покорный репорт

Его высокопревосходителства ордер от 23 сего течения под №-м 139-м отправленной, о имении от появившейся в Константинополе и в других тамо околичных местах опасной болезни зело крепкой предосторожности ио пропуске приезжающих к Крыловскому фарпосту из заграницы всякого звания людей внутрь Новой Сербии так и за черту Новосербскую из одной толко Чигиринской губернии из самых пограничных лежащих от пятнатцати до дватцати верст с выдержанием десяти дней карантина, и о чинений по границе денных и ночных разъездов, и о протчем здесь того ж мсца «26» числа в покорности получен и потому его высокопревосходителства ордеру непременно исполнение чинимо быть имеет, а для такового ж исполнения во все полку пандурского роты к ротным командирам испредписанной полковой канцелярии ордерами наистрого предложено.

Порутчик Иосиф Алешевской
Сентября 30 дня 1758 года.
ш: Крыловской **[3]** //

Арк. 3.

№ 4 1758 р., жовтня 4. — Рапорт коменданта фортеці Св.Єлизавети генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату з викладенням отриманих відомостей про обставини бунту ногайців Буджацької орди

О секретном деле Получено 6 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходительный гсдн генерал леитинант.

№ 627 Милостивой гсдрь мой

Посыланной от меня к Ачаковскому паше списмом здешняго слобоцкого казачьего полку сотник Кошевенко коем будучи там всамом деле велено о

тамошних обращениях, проведывать по возврате своему сего приложенную в копии скаскою обявил /: что им проведано в Очакове и около онаго также при речке Березани состоят самым военным делом а кибитки их з женами и детми к полской границе к Кодиме имеютца особо /: Белогороцкой орды много численное войско тысяч до дватцати что он Кошевенко сам очевидно видел которая де орда самое местечко Дубосары а к тому и немалыя три села разорили и что у тамо живущих людей где живут и волохи и турки именея скот и все что у ково сыскать могли заграбили а людей кои тому противными оказались били и мучили а других и досмерти побили а крымских де татар воинав нимало с Кинбура чрез лиман в Очаков судом возятца и намерены стою Белогороцкою баталию иметь за причинимыя от них туркам и волохам обиды кои от той Белогороцкой орды забратием именей скота; разорением сел имеют и намерение де Крымская орда имеет ту причиненную от Белогороцкой разорением сел обид **[4]** // отомстить и в сокращение и послушность ту Белогороцкую орду привести и что между ими татарами великое смятение имеетца и та де Белогороцкая орда намерена подбегнуть под протекцию Российской империи так же и о привозе с военным запасом в Очаков ис Царя града двумя кораблями и о протчем как пространей в той скаске показано и ваше высокопревосходительство сами соизволити усмотреть и хотя противнаго к здешней стороне не оказываетца еще однако чтоб под таким у татар смятением не могли и в здешний границы нападения яко лехкомысленной народ учинить по пограничности сих мест а особливо по полученному мною ис правителствующаго Сената указу коим [пока вящим] ис Костянтинополя известиим яко там новыя распоряжения чинятца к начатию с какою нибудь христианскою державою войны /повелеваетца от неожидаемаго неприятеля во осторожности быть/ оную в здешних воинских командах иметь и без оплошно во всякой исправности быть велено и для ведения а к тому и надлежащей предосторожности по нынешним обстоятельствам в выше показанном посыланным от меня сотником Кошевенком заграничном проведывании и вашему высокопревосходителству сообщаю и впротчем с моим почтением пребываю :/

Милостивой гсдрь мой
вашего высоко превосходителства
покорный слуга Юст [Підпис]
октября 4 дня 1758 года **[4 зв.]** //

Арк. 4.

№ 5 1758 р., жовтень. — Копія зі свідчення сотника Новослобідського козацького полку В.Кошовенка, який побував в Очакові, з викладенням обставин виступу буджацьких ногайців проти турок та кримських татар

Копия со взятой от посыланного к очаковскому паше от гдина генерал майора Юста с писмами новопоселяемого слобоцкого казачьего полку сотника Василия Кошевенко скаски которое он при присудствии оного ж генерал майора показал./

Отправлен он был сего мсца «11» дня по наставлению от помянутого гдна генерал майора Юста в Очаков к тамошнему паше с писмами а в самом деле велено ему в тамошних обращениях проведывать и от здешней крепости ехал на Сечь Запорожскую а из Сечи з данным к лутчему препровождению по писму отсюдова из Сечи запорозким казаком пона Днепром до Перевоски а отудова на косы запорожские а с кос в дубе переправлен через лиман в Очаков запорожскими казаками и по переправе приведен от еничар кои для смотрения на берегу стоят /: по турецком называемому именом то есть секретарю ачаковского паши :/ которой представленной от него ему пашпорт данной отсюдова посмотря и обявлял чрез толмача что его Кошевенка самого хотя он и с писмами прислан до паши не допустит, взял посланное с ним от вышепомянутого генерал майора Юста писмо сам к паше понес а его самого внутрь крепости не допустили и по казанам, и была квартира за городом и в разговорах тот секретарь спрашивал сколко здесь войск при границе имеетца и для чего на что он Кошевенко обявлял ему что несколко [он...] имеетца точию не для чего инаго кроме что для искоренения гайдамацкого почему оной секретарь сие ево обявление за изрядно и в дружественное почел что гайдамакам здесь искоренение чинитца ибо оныя их людям немалое грабителство и соотогнанием лошадей обиды причиняют и веема на оных гайдамак жалуютца их турецкие люди и татары, как и при самом ево сюда обратно отправлении оной секретарь словесно обявляя **[5]** // о причиняемых от гайдамак запорожских их людям обид велел ему Кошевенку реченному генералу донести дабы оныя сокращаемы и искореняемы были; в Очакове он Кошевенко находился три дни, а вчетвертой принявши от очаковского паши в ответ к реченному гдину генерал майору Юсту писмо от вышеупоминаемого секретаря переправес же на сю сторону дубом прямо степью до здешней крепости ехал; а будучи в Очакове он Кошевенко проведал («1») что в Очаков и около оного также при речке Березани состоят самым военным делом а кибитки их з жены и детми к полской границе х Кодиме имеютца особо /: Белогороцкой орды много численное войско тысячь до дватцати что он Кошевенко сам очевидно видел которая орда самое местечко Добосар а к тому и немалыя три села разорили и что у тамо живущих людей где живут турки и волохи имения скот и все что у кого сыскать могли заграбили а людей кои тому противны или оказывались били и мучили а других идосмерти побили :/ («2») крымских татар войска немало ж с Кинбура чрез лиман в Очаков судом возятца и намерены с показанною Белогороцкою ордою баталию иметь за причинимые от них туркам и волохам обиды кои от той Белогороцкой орды забратием именей и скота и за разорением сел и намерение Крымская орда имеет ту причиненную от Белогороцкой разорением сел обиду отмстить и в сокращение и послушность ту Белогороцкую орду привести :/ («3») город Ачаков починен и к тому еще вновь изрядно построен земляной округ прежняго и около онаго полисадником весь оставлен турок же или енычар военных людей в Очакове кроме тамошнего гарнизона имеютца и о прибытии туда турецкаго войска не слыша о кроме толко что туда ис Царя града военных запасов яко то пороха и пуль два корабля великие **[5 зв.]** // недавно привезены и еще под городом невыгруженные стоят :/ («4») показанная Белогороцкая орда как он Кошевенко от тамо живущих в Очакове волох надежных людей а особливо от православного одного попа живущаго там Василия кой в бытность ево Кошавенка к здешней стороне добро желателность оказывал слышал яко оная орда точно намерена подбегнуть под протекцию Российской империи почему де оныя и немалыя обиды туркам и волохам причиняют и села разоряют и в татарской стороне между крымскими и Белогороцкими татарами не-

малые смятения происходят попритчине сему делу начатия зато стало яко белогороцкой солтан как зовут не знает брал к себе у мурз татарских жен и дочерей а от турок так же и от татар к здешней стороне противнаго ничего не имеетца и не предусмотрено и турки крайне желание имеют и впредь быть в смиренности нехотя никаких противностей чинить как и выше упоминаемой очаковской секретарь о соседственной дружбе наупоминал и уверивал ево Кошевенка что у них никакого противнаго к здешней стороне не имеетца и состоит благополучно спрашивая состоит ли и в ваших местах благополучно как и самим же им ничего противнаго не предусмотрено и более выше писанного непроведал а состоит благополучно об опасной же болезни и о скотцком и конском падеже чтоб де оное имелось он де будучи в Очакове не слыхал и всем обявил по присяжной своей должности :/

Свидетелствовал канцелярист Данила Иванов **[5-а]** //

Арк. 5, 5-а.

№ 6 1758 р., вересня 27. — Рапорт поручика Й.Олішевського генерал-лейтенантові І.Хорвату відносно вжитих ним, через загрозу нападів з боку Кримського ханства, заходів для посилення обороноспроможності поселень Пандурського полку

Получен 6 октября 1758 года О секретном деле.

В военную походную его высокопревосходителства гдина генерал леитнанта при гусарских полках Новосербского корпуса учреждающаго главного командира и первого гусарского Хорватова полку непременного полковника Ивана Самойловича Хорвата канцелярию

Пандурского пехотного полку полковой канцелярии

Покорный репорт

Его высокопревосходителства ордер от 25 сего течения под № 144-м отправленной о содержании зело крепкой предосторожности от приуготовленных татар и турок между собою к баталии и о выписании для таких случаев при границах ко [содержанию], из генералной инструкции краткого экстракта коего о содержании при себе таковых о имении и ротным командирам каждому при себе ж и для того в такой осторожности и готовности в пандурском полку с ротными командирами находитца не менше ж о частом к закрытной лантмилицкой команде состоящей в Крыловском шанце и в точном ведомстве полковой канцелярии потому его высокопревосходителства ордеру потверждении чтоб на всякой час в готовности и исправности находилис а между тем того ж часа о посылке в Полшу для выводу повеленного народа надежных и добрых афицеров или ундер афицеров и о протчем **[6]** // здесь того ж мца 26 числа в покорности получен и во исполнение оного его высоко превосходителства ордера при полковой Пандурского полку канцелярии о всем том непременное исполнение чинено будет без упущения а для такового ж исполнения вовсем полку Пандурского роты к ротным командирам з силою прописанием того его высоко превосходителства ордера из оной полковой канцелярии сего числа ордерами наистрого предложено, равно о таковой же

предосторожности и в состоящую здесь закрытную лантмилицкую команду подтверждаемо быть имеет неукоснително.

Парутчик Иосиф Алешовской
Сентября «27»дня 1758 году
ш: Крыловской **[6 зв.]** //

Арк. 6.

№ 7 1758 р., жовтня 7. — Рапорт генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату відносно труднощів у відсилці потрібної кількості боєприпасів для артилерійської команди Новомиргорода

По секрету.

№ 639 получено 8 октября 758 году

Высокородный и высоко превосходителный гдин генерал леитнант

Милостивый гсдрь мой

Ваше высокопревосходителство по репорту находящегося в шанце Новомиргородском артиллерии подпорутчика Сушницына минувшего сентября в «30» день присланным ко мне сообщением обявляя что при имеющихся в ведомстве ево тритцати трех разных калибров пушках запасного снаряду имеются на каждую пороху по сту ядер по восмидесят картеч по дватцати зарядов :/ требовали по нынешним секретным обстоятельствам еще порахом ядрами и картечами против нынешнего имеющегося о немедленном снабдении :/ [а по справке] здешнею артиллерийскою командою явилось как и на посланной от меня ордер здешней артилерии майор Герин репортом обявил что в силе ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА Правителствующего Сената и канцелярии Главной артиллерии и фортофикации указов определено при шанцовой артиллерии иметь тритцать три пушки с их надлежащими лафеты принадлежностями и припасы и ко всем тем тритцати трем пушкам **[7]** // на каждую по калибрам ядер по осмидесят картеч по дватцати и по числу оных на заряд надлежащее число пороха что ныне тамо и имеется :/ что же ваше высокопревосходителство требовали как выше предписано о снабдении сверх показанного числа еще отпуском из здешнего артиллерийского цейхауза, но как по справке артиллерийскою ж командою явилось при оной команде имеющихся в Новой Сербии калиберов пушак ядер и картеч кроме пороха при здешнем артиллерийском цеихаузе не имеется, хотя же во оном цеихаузе трех фунтовых ядер восимдесят три и состоит но оные подлежат к имеющейся здесь трех фунтовой чугунной пушке положенной по штату, и потому сверх выше писанного числа требуемые вашим высокопревосходителством снаряды отправить неищего, при Переволоченской же артиллерийской команде показанного снаряду в наличности имеется как оттудова и сюда артиллериские снаряды всегда требуются и отпускаютца:/ и для того вашему высокопревосходителству сообщаю во известие с тем что не соизволите ли о показанных требуемых вашим высокопревосходителством к шанцовой артиллерии снарядов истребовать из Переволоченской артиллериской команды откудова как

выше показано и к здешней артиллериской команде надобность всегда требуется и отпускается впротчем же с моим почтением пребуду :/

Вашего высокопревосходителства
милостиваго гсдря моего
покорный слуга Федор Юст
октября 7 дня 1758 году **[7 зв.]** //

Арк. 7.

№ 8 1758 р., жовтня 7. — Рапорт генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату відносно необхідності підсилення російських військ на території Новосербського поселення за рахунок іррегулярних команд

По секрету.

№ 038 получено 8 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходителный гсдин генерал лейтнант

Милостивый гсдрь мой

Вашего высокопревосходителства сообщение с приложенного при том копиею с присланного к вашему высоко превосходителству от его высокопревосходителства гсдина генерал аншефа и ковалера Петра Ивановича Стрешнева / предложение об отправлении неприбывшей в Красную Слободу нерегулярных войск третей команды ежели оная доныне с протчими не соединилась, в малороссийской Полтавской полк на квартиры со афицером / от "2" нынешнего мца отправленное и "3" числа получил и хотя о выступлении отсюдова тех нерегулярных команд кои все в соединении имеютца / к расположению за Днепр повелеваетца / однако по нынешним обстоятельствам отпустить мною не приказано; ибо и кроме оных вдобавок к имеющемуся здесь Пермскому драгунскому полку; пехотной полк по полученному мною ис правителствующего Сената указу в присылку требуетца и для того чтоб оныя команды здесь/: впредь до далшего разсмотрения :/ оставались как к его высокографскому сиятелству гдину генерал фелд-цехместеру сенатору ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА генерал адьютанту деиствителному камергеру и разных ординов ковалиру **[8]** // Петру Ивановичу Шувалову так и к его высокопревосходителству гдину генерал аншефу и ковалеру Петру Ивановичу Стрешневу представлено./ о чем вашему высокопревосходителству донеся в протчем с моим почтением пребуду :/

Вашего высокопревосходителства
милостивого гсдря моего
покорный слуга Федор Юст
октября 7 дня 1758 года **[8 зв.]** //

Арк. 8.

№ 9 1758 р., жовтня 1. — Рапорт поручика Пандурського полку С.Станоєва у Військово-похідну канцелярію Новосербського корпусу про отримання ним у Переволочанському цейхгаузі необхідної для полку кількості пороху та свинцю

По секрету

В военную походную его высокопревосходителства гсдна генерал леитнанта. при гусарских полках Новосербского корпуса учреждающаго главного командира и перваго гусарского Хорватова полку непременного полковника Ивана Самоиловича Хорвата канцелярию:/

Пандурского пехотного полку от порутчика Станоева

Всепокорнейший репорт

В силе данной мне его высокопревосходителства инструкции я для принятия в полк пандурского пороха и свинца в Переволочну ездил и тамо в Переволоченской гарнизонной канцелярии явился где по определению оной канцелярии и с Переволоченского порохового цеигауза показанное по инструкции число пороха одинатцать пуд тритцать пять фунтов сорок золотников свинцу сорок один пуд дватцать два фунта сорок восим золотников принял и оной за надлежащим при данном от оной гарнизонной канцелярии конвоем сюда в шанец Крыловской привез где при репорте моем в полковую Пандурского полку канцелярию представил./

Порутчик Савва Станоев
октября 1 дня 1758 году
ш: Крыловской **[9]** //

Арк. 9.

№ 10 1758 р., жовтня 9. — Донесення генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату, в якому викладено інформацію відносно подій в Османській імперії, Кримському ханстві та європейських країнах, отриману від розвідників та з зарубіжної преси

О секретном деле

Получено 13 октября 1758 году №649

Высокородный и высокопревосходительный гдин генерал леитнант

Милостивой гсдрь мой

Посыланной от меня подаю которою с писмом посылкою в Бендеры к тамошнему паше а в самом деле приказано было о тамошних обращениях проведать нет ли каких новых к воинству распоряжений и войск где в собрании здешняго ново поселяемаго Слобоцкого казачьего полку сотник Костентинов кой за имеющею в Бендерах опасною болезнию не доехавши туда за тритцать верст обратно сюда возвратился, по опасности той болезни о чем особо вашему высоко превосходителству сообщено / поданным ко мне доездом обявил яко в бытность ево в пути проведано что едисанской народ между собою а особливо с крымскими

татарами, великое смятение имеет чрез то когда от крымскаго хана определенное в местечко [Еаникий] шло султан чрез улусы их следовал и немалыя им причинил обиды / яко жен их насиловал а других порубил каковыя ево противныя поступки оной едисанской народ уведав собравшись до несколко тысяч переправясь чрез реку Днестр следовали до показанного местечка Ганкишла с тем намерением дабы ево султана убить и тогда оной султан о том уведав уходом скрылса в городе Бендерах куда по уведании к поимке ево тот едисанской народ следовал токмо ко взятью ево тамошней бендерской серакер паша запершись в город ево не пустил а между тем оной султан оттоя ушол **[10]** // к хану крымскому чрез что оной едисанской народ злобствуя начел во отмщение живущих в турецкой области волохов и самого их волоскаго гетмана дубосарского грабить; тако ж и город Яссы разорять откудова учиня оныя грабителство уже пошли к Дунаю:/да в не давнем де времени, венгры якобы с турками имели немалое сражение где с обоих сторон многое число народа побито; да некоторой доброхотной к России члвк чрез сего ж сотника ко мне пишет что де турки татары крымския нагайская и буджацкая орды тако ж греки и волохи покупали пшеницу и суржик платили четверть киевскую по два рубли еще и соизлишеством и отдавали до городов разных яко то до Очакова Бела Города да Гажидеры до Бендер до Килии до Смайлова и до валоскаго города Яс в тамошние могазейны в прошлых мцах то есть майе и июне июле и августе /которая и до сих времен во оных городах находитца/ а орда де ногайская переправясь чрез Днестр пошла на Волощину; к горам к Великому Полю и следуя грабит скот и протчее имущество что сыскать могут также де слышно было что и буджацкая орда с нагайской совокупилась а заподлино то не знает турецкия купцы кои живут в пограничных местах в великой осторожности от татар находятца, и которыя де были в городе Колобери оныя пошли на Волощину а другия при Бендере городе стоят и слышно де яко турки и татары крымския збираютца обще з буджацкими на ногайских нападения учинить и намерены их в послушность свою привести / салтан же де турецкой так же и хан крымской писали до полскаго гетмана и Речи Посполитой чтоб ногайских татар **[10 зв.]** // в свою землю естли б оне прибегать стали не принимали почему оной гетман писал ко всем полским владелцам чтоб ни один в своих маетностях тех нагайских татар не отваживался принимать дабы чрез то между обеими сторонами не воспоследствовало противности мирному трактату да ему корашпанденту полской рохмистр Маковский сказывал что будто те татары которые збунтовались приняли множество у короля прусского денег и якобы намерены к нему передатца / да в нынешнем де октябре мсце пришли газеты полские с таким обявлением что будто король прусской отобрал у цесаря четыре города и француза уже збил а сам де оной король прусской пошел на море ис своим братом родным в пети десят тысячах войска / и того ради для ведома и надлежащей предосторожности вашему высокопревосходителству сообщаю, о сем же от меня в главныя места и к гсдину генералу аншефу Петру Ивановичу Стрешневу донесено, а к пограничному генералитету сообщено в протчем же с моим почтением пребуду:/

Вашего высокопревосходителства
милостивого гсдря моего
покорный слуга Федор Юст
октября 9 дня 1758 года **[10-а]** //

Арк. 10, 10-а.

№ 11 1758 р., жовтня 7. — Донесення генерал-аншефа та київського генерал-губернатора В.Лопухіна генерал-лейтенантові І.Хорвату про необхідність бути готовим до можливого нападу турецького й татарського війська на південні кордони Російської імперії

О секретном деле Получено 13 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходительнейший
Господин Генерал Лейтенант

№ 208 Млстивый гсдрь мой!

Прошедшаго сентября "23" числа сего "1758" года нарочно посыланной ис Киева в Буджаки к тамошнему сераскер султану о пограничных делах с писмом прапорщик Анастасий Бастовик по возвращении своем в киевской губернской канцелярии о тамошних обращениях между протчим показал, что в бытность ево в турецком городе Килии проведано им, яко из Румели следует три паши с войсками, ис коих пашей двубунчужные два, а и один трех бунчужной Беглер Бей румелской, и при тех де пашах войска при первых двух по пятнадцати тысяч, а при Беглер Бее до тритцати тысяч бошняков арнаутов и турок; да следует де из города Сакиза морем с войском десять галер, а сентября "3" числа в город Ачаков с воинскими припасами один корабль прибыл, да и еще де трех кораблей ис Константинополя с таковыми ж припасами вскоре ожидается, и оное де воинское собрание и приуготовление чинится не для единого приведения учинившихся противными едисанских татар в покорение, но с намерением таковым, ежели де едисанским татарам в России дана будет протекция, и при погоне за оными вдаль при российских границах учинится ссора, то чтоб и против России супротивление учинить было можно; и того ради о вышеписанном надлежащей предосторожности вашему высокопревосходителству во известие сообщаю; а о том же как к господам пограничному генералитету в крепость Святыя Елисаветы генералу майору Юсту, на Украинскую линию генералу лейтенанту графу Дивиеру, и на Дон войска донского войсковому атаману Ефремову от меня сообщено, так в Гсдрственную коллегию иностранных дел, и к господину генерал аншефу и кавалеру Петру Ивановичу **[11]** // Стрешневу доношениями представлено, в протчем же со особливым моим почтением остаюсь

Млстивый гсдрь мой
вашего высокопревосходителства
покорный слуга Владимир Лопухин
Киев "7" октября "1758"году **[11 зв.]** //

Арк. 11.

№ 12 1758 р., жовтня 9. — Донесення генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату про результати розвідування, яке здійснив в Очаківському еялеті сотник Новослобідського козацького полку Костянтинів

Получено 13 октября 1758 году О секретном деле.

Высокородный и высокопревосходительный гдин генерал леитнант

Млствой гсдрь мой

Посыланной от меня в Бендеры к тамошнему паше с некоторым письмом а в самом деле для проведования о тамошних обращениях здешнего новопоселяемого Слободского казацкого полку сотник Костентинов по возврате своем поданным ко мне доездом обявил что во оном городе имеетца превеликая опасная болезнь и уже на двух тамо улицах распространилась и от оной немалым числом и людей померло: что слыша оной сотник не доезжая Бендер верст за тритцать паки сюда возвратился:/ о каковой опасной болезни чрез сего ж сотника дубасарской гетман полковник и стражник ханской Андреяш писмом ко мне дал знать; и потому мною определено и к состоящим ведомства моего на фарпостах и пограничных дистанциях ко афицерам накрепко предложено дабы от показанной опасной болезни во осторожность высочайших ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА интересов и для гсдрственной целости всегдашняя **[12]** // и зело строгая чинена была осторожность и указные разьезды:/ и велено смотреть чтоб никто ничаяно ни явно и с таковых опасных и околичных мест неточию с какими б товарами а особливо з бумажными и шерстяными:/ с которыми и не по веема болшой опасности и в двойном двенатцати неделном карантине содержатца должны:/ но и нисчем ни же самих одних людей чрез те опасные места следовавших или из других отдаленных и неизвестных о благополучии отнюдь без указного полного а из ближних надлежаимо карантин, пропускаемы не были:/ а поступано б было, по силе прежних ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА указов тако ж и по состоявшейся в "1728-м" году губернаторской и воеводской инструкции ис которой об опасной болезни уложенной пункт выписав для всегдашнего исполнения в команды кому следовало от меня разосланы:/ а для таковой же предосторожности о сем и вашему высокопревосходителству сообщаю и в протчем с моим почтением пребуду

Млствой гсдрь мой №0722
вашего высокопревосходителства
покорный слуга Федор Юст
Октября 9 дня 1758 году **[12 зв.]** //

Арк. 12.

№ 13 1758 р., жовтня 14. — Донесення генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату з повідомленням про відомості, отримані від утікачів з турецького полону

О секретном деле Получено 19 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходителный гдин генерал леитнант,
Милостивой гсдрь мой

Сего мца "12" дня присланыя при репорте ко мне з броду реки Синюхи где учреждено к выдержанию карантина место от состоящего там обер афицера по выдержании шести неделного карантина бежавший ис полону турецкого донец Минай Васильев и астраханской колмык Дражин Дарин между протчим обявили донец когда в бытность ево в турецкой стороне в городе Килии у турчина Али салтана в полону то сам очевидно видел что турки как ис Цареграда так ис протчих мест збираютца и идут великими силами и воинскою исправностию в Бендеры Ачаков и Хотин, и якобы похваляютца / естли взбунтовавшияся нагайскея татары, кои де как он слышел намерены подбегнуть под протекцию Российской империи почему де оныя с турками бунт имеют то и на Российские места нападение учинить / а помянутой калмык о зборе в показанныя города турок против онаго донца показал сходно точию для чего оныя туда збираютца знать не может и хотя напред сего и невдавне полученным сим же подобным известиям не однократно в здешния воинския команды о имении осторожности и о бытии на всякой непредвидимой случай готовности яко по сей пограничности и всегда бес того **[13]** // должно оную иметь / предлагаемо было / однако и ныне еще повыше писанном обявлению/: кое хотя за самое настоящее к нападению на российския места по содержанию силы мирнаго трактата почесть не можно:/ однако ж и принебрегать же нелзя / и для того крепкую осторожность усугубить велено и по команде ж здешней подтверждено / а к таковой ж осторожности и к пограничному генералитету знать дано а в правителствующий Сенат и в государственныя военную и иностранных дел колегии тако ж и гдину генерал аншефу и ковалеру Петру Ивановичу Стрешневу донесено, о чем и вашему высокопревосходителству сообща, в протчем с моим почтением пребуду./

Вашего высокопревосходителства
милостивого гсдря мого
покорный слуга Федор Юст
октября 14 дня 1758 года **[13 зв.]** //

Арк. 13.

№ 14 1758 р., жовтня 14. — Донесення генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату з повідомленням про отримані відомості щодо появи в Бессарабії чуми та необхідність, через це, жорсткого дотримання карантинного режиму на прикордонних форпостах

№ 0714 О секретном деле.

Получено 19 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходителный гсдин генерал лейтенант
Милостивый гсдрь мой

Сего октября 9 дня нынешнего году у появившейся в турецком городе Бендерах поветреной болезни вашему высокопревосходителству я сообщить честь имел, а сего числа здешний пограничный лекарь Власов по обявлению прибывшего из заграничных мест посыланного для вербования в Новую Сербию повеленных наций людей Новой же Сербии вахмистра Захарова ко мне репортует что оной вахмистр находясь для того вербования в полском местечке Палееве Озере которое де состоит на самой турецкой границе слышел от тамошних людей народное обявление яко в помянутом турецком городе Бендерах поветренная болезнь имеется в сходственность чего и полские губернаторы Палеева Озера Ивашко Егорлицкий Конико[н]ский писменно ко мне дали знать что подлинно в показанном городе Бендерах та поветренная болезнь имеется и с коих губернаторов Егорлицкой уведомляет что в городе и граница заперта оттого: и для того во осторожность высочайших ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА интересов сверх учиненных неоднократных **[14]** // подтверждений ныне посланном от меня по здешней ведомства моего яко пограничным команде к командирам ордером наикрепчайшим образом подтверждено :/дабы отныне впред не толико ис турецкой области но из оных полских далних и ближних кроме самых пограничных к сим местам ближних мест а и то с прочею осторожности а иначе кои положения с [военскою] по оным опасным местам яко и прежним никого нищем ни для чего без указной полной шести неделной карантины из-заграницы в Россию пропускаем не был, а особливо с товарами паче же з бумажными и шерстяными для чего имеющиесь при них вещи и товары к лутчей безопасности когда к той с проезжающих из заграницы людей содержатся будет в карантине ежедневно прокурывал да и по прошествии шестинеделного карантина без осмотру лекарского отнюдь пропускать не велено, а ежели из опасных и околичных ко оным мест кто явится таковых не принимая в карантин, отсылать прочь от границ под опасением за то потеряния жизни, и чтоб иногда кто и ненадлежащими дорогами проехать или пройти не мог ни тайно ни явно всегда бесперерывно разезды а в нужных местах и караул иметь и крепко того наблюдать :/ и смотреть определено и по команде от меня ж подтверждено, и того ради о вышеписанном для той же предосторожности **[14 зв.]** // и вашему высокопревосходителству сообщаю и о том же от меня и ко всем пограничным командирам сообщено и как в правителствующий Сенат в государственную Военную и Иностранных дел коллегии так и к его высокопревосходителству гсдину генерал аншефу и ковалеру Петру Ивановичу Стрешневу донесено :/ в протчем же с моим почтением пребываю :/

Вашего высокопревосходителства
милостивого гсдря моего
покорный слуга Федор Юст
октября 14 дня 1758 году **[14-а]** //

Арк. 14, 14-а.

№ 15 1758 р., жовтня 21. — Донесення генерал-майора Ф.Юста генерал-лейтенантові І.Хорвату відносно пропозицій, отриманих кошовою адміністрацією Запорозької Січі від кримського хана Халім-Гірея, який збирається переправляти своє військо на правий берег Дніпра

По секрету №748
получено 22 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходительный
господин генерал лейтнант :/
Милостивый гсдрь мой

Кошевой войска Запорожского атаман Григорий Федоров при писме своем сообщил ко мне копию с присланного к нему от хана крымского писма коим он уведомляя что он с своим крымским войском для прекращения взбунтовавшихся нагайских татар к Перекопу приехал и просить для переправы войск чрез Кизикерменской перевоз о даче запорожских казаков судов за заплату с оного писма копию для единого знания при сем к вашему высокопревосходителству приобща в протчем с моим почтением пребуду :/

Вашего высокопревосходителства
милостивого гсдря моего
покорный слуга Федор Юст
октября 21 дня 1758 года **[15]** //

Арк. 15.

№ 16 1758 р., вересня 24. — Копія з перекладу листа кримського хана Халім-Гірея до кошового отамана Г.Лантуха, в якому він прохає про оренду суден запорозької флотилії, які потрібні для переправи через Дніпро кримських військ, що мають придушити бунт ногайців Єдисанської орди

Копия

Перевод с турецкого писма писанного к его высокородию гсдину кошовому атаману от крымского хана :/

Ныне всеми запорожскими козаками командующий гдин кошевой атаман Григорий Федорович. По многократному моему писанию доволно вы уже известны о измени нагайцов за которыми ныне я своим крымским войском к Перекопу приехал и находящимся при помянутом войске салтаном с их свитами надлежит по нашему повелению следующим на едисанцов переправится чрез Казикерменской перевоз токмо за неимением у нас судов оное войско медлит :/ а понеже у ваших козаков для таковых случаев имеется доволное число болших судов и дубов :/ того для дружения прошу и с тех дубов и судов по сту по петидесят для переправы наших

воинских людей со взятием за оные перевозы заплаты на оную реку прислать в немедленном времени за что **[16]** // буду благодарить, что же касается до находящихся мест поблизости ваших козаков, в том изверяю вас что от нашего войска не малейшой обиды и налогов произойти не может ибо помянутое наше войско прямо Буг реки имеет следовать :/

При сем остаюсь желаю вам доброго здравия :/
В переводе писано, хан Халим Гирей

Писано на перекопском степе [1172] году сентября "24" дня :/

С присланным свидетелствовал канцелярист Данила Иванов **[16 зв.]** //

Арк. 16.

№ 17 1758 р., серпня 28. — Донесення військового отамана Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про відсилку йому, отриманих розвідниками-козаками, відомостей про події у Кримському ханстві

№ 0150
О секретном деле Получено октября 23 дня 1758 года

Высокородный и превосходителнейший господин генерал лейтнант,

Премилостивый гсдрь

Посыланной от меня до Перекопи под приличным претекстом для секретного в предосторожность высочаишаго ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА интереса о тамошних обращениях разведывания, бывшей войсковой толмач Осип Данилов сего августа 21 дня благополучно возвратился, и что по оной ево посылке о крымских обращениях секретным доездом обявил, со оного вашему превосходителству для известия сообщаю при сем копию: а в Гсдрственные Военную и иностранных дел коллегии о сем от меня донесено, также и ко всем гсдам пограничному генералитету и командирам таковые ж з доезда копии при сообщениях отправлены, что донеся з далнейшим моим почтением пребываю,

Вашего превосходителства премилостивого гсдря покорнейший слуга, Степан Ефремов
августа 28 дня 1758 года
Черкасское **[17]** //

Арк. 17.

№ 18 1758 р., серпня 26. — Копія з доїзду колишнього військового товмача Й.Данилова, який був у Криму для розвідування, про події, що сталися в ханстві

Копия О секретном деле

Высокородному и высокопочтенному
гдну Войска Донского войсковому атаману Степану Даниловичу;

Бывшаго войскового толмача Осипа Данилова

Доезд

Минувшаго июля 20 дня посылан был я от вашего высокородия по одной подорожной крымскою стороною до Перекопи под претекстом якобы для поимки бежавшего из дому вашего высокородия собственного ис калмык крещеного Андрея Яковлева; а в самом деле для секретного разведывания о тамошних крымских обращениях, и по выезде моем из Черкасского в пяти человеках со мною казаках прибыл я к Милюской Коровьего Броду заставе другим днем и взяв тамо ис команды по грамоте войсковой двенатцать человек казаков и калмык прибыл с ними к Бердам и тамо на Бердах и с тех заставной команд двенатцати человек оставил неподалеку от Армянского шляху семь человек казаков и калмык с тем приказом дабы они меня в том месте ожидали шестнатцать дней, а сам я в десяти человеках казаков в том числе два калмыченина отправился в путь свой к Перекопи якобы для поимки означенного бежавшего Андрея Яковлева, а в самом деле как и вышедонесено для секретного о тамошних обращениях разведывании, и едучи до Перекопи по тракту кочующих по степи с одними овцами доволно наезжал крымских чебанов, а проехав Молочные Воды на другой день от Молочных езды встретился со мною от бывшей на Молочных Водах в малом числе крымской заставы один **[18]** // киргизянин которой проводил меня до аулов киргиских народов кочующих на колодезях не доезжая до Перекопи за одни полдня между которыми киргискими народами имелся в том месте знатной кусеп, а сколко при нем кусепе народу было я разведать не мог и сам видетца с ним кусепом случая не имел, а оттого места бес провожатого уже прибыл в Перекоп того ж дня где по приезде тамошним толмачем взят у меня пашпорт для относу по обявлению за отездом Орби солтана в Басщы Сарай тамошнему перекопскому каимахану откуда как скоро тот талмач с пашпортом возвратился то поставил меня на квартиру и приказано было ждать мне своего отправления пока из Басщы Сарая возвратитца Орби солтан в ожидании которого находился тамо я семь дней, да и за приездом ево Арби солтана был три дня, а потом на десятой день приезда моего реченной талмач дав пять человек в проводники тамошних татар и обявя мне что писано было обо мне к крымскому хану почему де велено и отправить меня к нему в Бахчи Сарай отправил туда и в Басщы Сарай прибыл третьим днем где поставя меня на квартиру ханской переводчик Асан взяв мой пашпорт носил к хану а поутру принес и отдал мне обратно и за теми ж провожатыми отправил к Перекопи и тако я на Миюс к заставе Коровьего Броду прибыл сего августа 21 дня благополучно; при обратном же моем отправлении оной переводчик Асан в разговорах сказывал мне белогородцы здесь в Крыму а кубанцы на Кубани взбунтовались и для де того оне кубанцы как у них в Басщы Сарае сказывают к соединению стеми белогородцами и переправлятца будут Азовское море на устье Калмыюса; будучи же в сей посылке разведал я в Басщы Сарае и в Перекопи а при том более **[18 зв.]** // известился от бывшаго в Черкаском пленник Амархана которой ис Кумык и находитца ныне в Перекопе агою что показанные белогородцы веема крымскому хану остались противны и

хотят де итить под всеросийскую протекцию а более же то последовало от несносных бывшаго у них белогородцов сераскера а крымского хана сына налегливостей и знатных белогородцких народов чрез насилие жен их и детей какое же число оных белогородцов и в которых местах под протекцию российскую хотят они притит о том ни от кого разведат не мог, по каковому тех белогородцких народов несогласию для удержания их велено собирать в Крыму войско которого более трех тысяч ниже Перекопи в близости к Черному морю и собрано, а и еще поголовно собирать приказано и с тем собранным войском может в поход итить как мне находящейся в Бакчи Сарае путивльской купец Алексей Степанов сказывал сам крымской хан и Орби солтан яко уже к тому собранному войску Орби солтан и выступил; чтоб же противные замыслы к России от турецкой стороны происходили о том ни от кого у тамо слуху нет в чем и означенной путивлской купец Степанов по продолжаемой своей в Бакцы Сарае немалой бытности меня уверил; а опасной болезни в Крыму в тех местах где я был нет также конского и скотского падежу нигде не наезжал и где б в крымских местах на людей опасная болезнь а на лошадей и на рогатой скот падеж и была я не слышал и в сем своем доезде показал по верноприсяжной своей **[18-а]** // рабской должности самую истину и подписуюсь; к подлинному доезду вместо вышеписанного бывшаго войскового толмача Данилова по ево прошению канцелярии войсковых дел писарь Андрей Юдин руку приложил./

Воисковаго [дьяка] […]
Канцелярии войсковых дел писарь Алексей Гревцов
Августа 26 дня 1758 году **[18-а зв.]** //

Арк. 18, 18-а.

№ 19 1758 р., серпня 28. — Донесення військового отамана Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про отримання надісланих йому відомостей відносно подій у Кримському ханстві та в Речі Посполитій

О секретном деле получен октября 23 дня 1758 году

Высокородный и превосходителнейший гдн генерал леитнант;

Премилостивый гсдрь

Вашего превосходителства секретное сообщение от 3 сего августа из шанца Новомиргородского отправленное с приложенными з доезда поданного вашему превосходителству от нарочно посыланного от вашего превосходителства до полского местечка Егорлыка, полкового обозного Ивана Хмелинского о разном разведывании, и с полученного вашим превосходителством от генералного камисара Ортынского писма кошелями, я сего ж течения 21 числа получил, за каковое уведомление покорно благодарствую, а за сим з должнейшим моим почтением пребываю;

Августа 28 дня
1758 году
Черкасское

Вашего превосходителства
премилостивого гсдря
покорнейший слуга
Степан Ефремов **[19]** //

Арк. 19.

№ 20 1758 р., вересня 30. — Донесення генерал-аншефа В.Лопухіна генерал-лейтенантові І.Хорвату про отримання надісланих йому останнім листів

По секрету Получено 24 октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходителнейший гсдн генерал леитнант;

Млстивый Гсдрь мой

Вашего высокопревосходителства писмо сего от 22 сентября отпущенное из сообщениями при том о татарских обращениях и о протчем копиями я здесь сего ж мсца 29 числа имел честь получить и за оное вашему высокопревосходителству покорнейшее мое приношу благодарение и со особливейшим моим почтением остаюсь

Млтивый Гсдрь мой
вашего высокопревосходителства
покорный слуга Владимир Лопухин

"30" сентября 1758 году
Киев **[20]** //

Арк. 20.

№ 21 1758 р., жовтня 5. — Донесення генерал-аншефа П.Стрєшнєва генерал-лейтенантові І.Хорвату про відіслання отриманих від нього відомостей керівництву Військової колегії

Высокородный и превосходителный гсдн генерал леитнант

Гсдрь мой.

Вашего превосходителства писмо от :29: минувшаго сентября, с прописанием некоторых с турецкой стороны ведомостей: да сего октября 4: дня получил:/ и по тому елико принадлежат до прибавки к корпусу вашему еще воинских команд; о том представлено к его высокопревосходителству гдну генерал фельдмаршалу и кавалеру Александру Борисовичу Бутурлину ибо мне такой прибавки за расположением дивизии моей здесь [полков] по опробованной от ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА репортации собою учинить не можно; а какую резолюцию на оное мое представление в получении иметь буду, о том вашему превосходителству знать не оставлю

Вашего превосходителства
покорный слуга П.Стрешнев
:5: октября 1758 года Киево Печерск **[21]** //

Арк. 21.

№ 22 1758 р., жовтня 14. — Донесення генерал-аншефа В.Лопухіна генерал-лейтенантові І.Хорвату з повідомленням отриманої від розвідників інформації щодо обставин придушення турецькими та кримськими військами бунту Єдисанської орди

О секретном деле Получено :24: октября 1758 году

Высокородный и высокопревосходителнейший гсдн генерал леитнант.

Милостивый гсдрь мой

Сего октября 13 числа обретающейся на Никитинской заставе для дачи указных печатных билетов гсдрственной коллегии иностранных дел актуариус Муратов в Киевскую губернскую канцелярию от 5 сего ж мсца репортовал что он Муратов от прибывшаго войска Запорожского к кошевому атаману с ханским писмом татарина Али Агу уведомился что хан крымской находится по сю сторону Перекопа в урочище [Кучкоре] разстоянием от Никитинской заставы двенатцать миль со оружейным войском крымским которого де щитается до двух сот тысяч, да сверх того близ реки Днепра в [Каире] при одном салтане до несколко члвк воинского крымского народа которые разьезды чинят по Днепру употребляя при том во всяком обезде члвк по сороку и более, хан же де крымской с войском намерен вскорости идти ко Ачакову якобы для поимки нехотящих под владением ханским едисанских татар, при том де хан крымской уведомился тому назад дней з десять что ис Царя града идет на помощь **[22]** // к нему при двух пашах арнаутского войска восемьдесят тысяч и состоит оной ныне в Бендерах и между оными едисанцами и арнаутами было сражение и при том ис тех едисанцов знатные из салтанов два члвка пропали безвестно и с тысячу члвк и побито, а об оных пропалых двух султанах крымской хан сумневается не ушли ли оные в Россию, да означенной же Али Ага по увещеванию за секрет обявил что слышел он Али Ага яко хан крымской говорил ежели де те едисанцы паче чаяния будут ретироватся в российские границы то де и он хан с войском не взирая ни на что будет за ними гнать и своего отыскиват. И того ради о вышеписанном для ведома и надлежащей предосторожности вашему высокопревосходителству сообщаю, а о том же хан к гсдам генералу майору Юсту, на Украинскую линию генерал лейтнанту графу Дивиэру и на Дон войска Донского войсковому атаману Ефремову от меня сообщено, так и в гсдрственную коллегию иностранных дел и к гсдну генералу аншефту и кавалеру Петру Ивановичу Стрешневу доношениями представлено, в протчем же со особливым моим почтением остаюсь,/

Млстивый гсдрь мой
вашего высокопревосходителства Владимир Лопухин

покорный слуга

14 октября 1758 году

№0168 Киев **[22 зв.]** //

Арк. 22.

№ 23 1758 р., вересня 16. — Донесення військового отамана Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про відсилку йому відомостей про події на Кубані, отриманих козаком-розвідником С.Анастасовим

О секретном деле Получено 24 октября 1758 году

Высокородный и превосходителнейший гсдн генерал лейтнант.

Премилостивый гсдрь

В какой силе бывшей от меня в посылке на Кубани под претекстом для разведывания о тамошних обращениях казак Семен Анастасов сего сентября 10 числа доезд мне подал со оного вашему высокопревосходителству для известия сообщаю копию, а в гсдрственные Военную и Иностранных дел коллегии о сем от меня донесено также и ко всем гсдам пограничному генералитету и командирам, таковые ж з доезда копии при сообщениях отправлены, что донеся з должнейшим моим почтением пребываю./

Вашего превосходителства
премилостивого гсдря
покорнейший слуга Степан Ефремов

Сентября 16 дня 1758 году
Черкаское **[23]** //

Арк. 23.

№ 24 1758 р., вересня 10. — Копія з доїзду донського козака С.Анастасова, який перебував на Кубані для збору розвідувальної інформації, відносно тамтешніх обставин

Копия.

Высокородному и высокопочтенному гдну Войска Донского
войсковому атаману Степану Даниловичу./

казака Семена Анастасова./

Всепокорнейший доезд,/

Минувшего августа 20 дня отправлен я был от вашего высокородия на Кубань с писмом к кубанскому сераскеру Крым Гирей салтану под претекстом требования содержащегося в [Бузудыках] войска Донского казака Никиты Чекунова а более для

разведывания о тамошних происхождениях и по выезде моем из Черкасского прибыл я на Кубань четвертым днем и за неимением означенного сераскера на Кубани стал в ауле называемом Казыяне на квартире у татарина [Карамысы] где пробыл восемь дней а на девятой день явился я приехавшему на Кубань в татарские аулы из гор бывшему кубанскому сераскеру Сеадет Гирей салтану Бахты Гиреву которо взяв от меня адрисованное на имя кубанского сераскера Крым Гирея салтана писмо и прочтя оное словесно мне сказывал хотя де оное писмо и не к нему Сеадет Гирей салтану но к кубанскому сераскеру Крым Гирей султану прислано; однако ж он как оного сераскера ныне на Кубани нет в сыску требуемого пленнаго казака Чекунова старание ево употребит может, толко де на выкуп потому что оной казак в давнем уже времени взят в полон а особливо де бузадыки в которых оной казак в полону содержитца имеют свою команду **[24]** // и для [буде] того от вашего высокородия нарочной к нему Сеадет Гирею с писмом был прислан а потом сего сентября "6"-го дня дав мне на имя вашего высокородия писмо отправил меня обратно в Черкаское куды я сего числа благополучно к Задонской заставе и прибыл; в бытность же мою на Кубани разведал я нижеследующее, /1е/ вышеписанного кубанского сераскера Крым Гирей салтана ныне на Кубани нет, и известно что оной находитца вверх по Кубани в верхней арде называемой Еланжик и намерение де имеет собрав многое войско итит войною на Кубань против вышеозначенного Сеадет Гирея салтана Бахты Гиреева и на согласного с ним Багадыр Гирей солтана для получения прежнего своего на Кубани сераскерского достоинства тайно с каким именно войском оной кубанский сераскер Крым Гирей салтан какое возстановление произвесть намерен неизвестно; /2е/ показанные ж Сеадет Гирей Вахты Гиреев и согласник ево Багадыр Гирей солтаны со всеми кубанскими аулами кочевьем находятца ныне близ урочища Кертмелей при коих никакого собранного войска кроме одних немногих ис черкес служителей нет /:3е:/ оные ж Сеадет Гирей и Богадыр Гирей салтаны по совету всех кубанских мурз положили намерение с кубанскими аулами в будущаю зиму кочевьем находитца на прежних местах к морю а скот свой содержат в пазбе по зингелям и по челбасам да к хану крымскому послать от себя нарочных с тем представлением чтоб им никаких обид от него показывано не было **[24 зв.]** // а сероскером бы у них учинен был тот ково они сами пожелают из них же салтанов Багадыр Гирей подкомандных своих татар называемых бурлак перевел кочевьем на ту сторону Кубани в урочище [Каполь] и то же учинено от него как тамошней народ незакритно обявляет для не пропуску иногда командированного на Кубань против их крымского войска токмо с ними в едином согласи Казы Гирей салтана ныне нет а жителствует оной особливо в черкесах называемых ададинских /: 4 :/ сказывал мне по протчим разговорам вышеписанной татарин Кара Муса у которого я на квартире стоял ест де у них кубанцов з белогородскими татарами одно согласие по чему де от них и назначены для посылки к тем белогородцам выбранные самыя лутчия пят сот человек татары кои де и могут на крымскую сторону переправитца ежели им препятствия от российской стороны не будет у бывшаго города Азова и ожидаемые де ныне в сообщение на Кубань белогородцы будут к ним хотя чрез море и в зимнее время /5е/ об опасной поветренной болезни где б оная на Кубани и в протчих тамошних местах на людях была тако ж конском и скотском падежи имелись ее не видел и ниоткого не слышел а состоит от того благополучно./ к подлинному доезду вместо вышеписанного казака Анастасова по ево прошению канцелярии войсковых дел писарь Андрей Юдин руку приложил./

Читал канцелярии войсковых дел писарь Алексей Гревцов
Сентября 10 дня 1758 года **[24-а]** //

Арк. 24, 24-а.

№ 25 1758 р., жовтня 25. — Рапорт поручика Й.Олішевського у Військово-похідну канцелярію Новосербського корпусу про відправлення в розпорядження канцелярії, згідно з отриманим ордером, підлікаря Пандурського полку Т.Барта

По секрету Подан 28 октября 1758 года

В военную походную его высокопревосходителства гсдна генерал леитнанта при гусарских полках Новосербского корпуса учреждающаго главного командира и перваго гусарского Хорватова полку непременного полковника Ивана Самойловича Хорвата канцелярию /.

Пандурского пехотного полку ис полковой канцелярии

Покорный репорт
Во исполнение его высокопревосходителства ордера сего октября "24" числа полученного пандурского пехотного полку подлекарь Тимофей Барт во оную походную канцелярию, при сем отправлен /.

Парутчик Иосиф Алешовский

Октября 25 дня 1758 году
ш: Крыловской **[25]** //

Арк. 25.

№ 26 1758 р., жовтня 21. — Рапорт поручика Й.Олішевського у Військово-похідну канцелярію Новосербського корпусу про суворе дотримання прикордонного та карантинного режимів на території Пандурського полку з метою запобігти появі чумної епідемії

О секретном деле Подан 29 октября 1758 году

В военную походную его высокопревосходителства гдина генерал леитнанта при гусарских Новосербского корпуса учреждающаго главного командира и перваго гусарского Хорватова полку непременного полковника Ивана Самойловича Хорвата канцелярию /.

Пандурского пехотного полку ис полковой канцелярии

Покорный репорт

Его высокопревосходителства ордер от 14 сего течения под № "159-м" отправленной о имении от распространившейся в городе Бендерах привеликой опасной болезни зело крепкой предосторожности, о предложении о том ко всем Пандурского пехотного полку ротным командирам, о непропуске приезжающих и приходящих из заграницы как чрез Крыловской форпост так и нигде никово ни с чем и ни для чего в сии места под лишением живота, а к пресечению тайных мимо форпостов на обе стороны проездов и проходов о имении от форпостных команд безпристанных днем и ночью разьездов и о протчем здесь того ж мсца "15" числа в покорности получен, и потому его высокопревосходителства ордеру при обявленной Пандурского полку полковой канцелярии не пременное исполнение чинено быть имеет, а для таковаго ж исполнения ко всем полку Пандурского ротным командирам ордерами наистрого из той полковой канцелярии предложено /.

Парутчик Иосиф Алешовской

Октября 21-го дня 1758 года
Ш: Крыловской

П:ш:Д:№3401 **[26]** //

Арк. 26.

№ 27 1758 р., жовтня 21. — Донесення прикордонного лікаря В.Ломакіна генерал-лейтенантові І.Хорвату про необхідність забезпечити витримання повного терміну перебування в карантині всіма чинами Новосербського корпусу, які повертаються з-за кордону

Получено 29 октября 1758 года

Высокородному гдну и высоко превосходителнейшему
гдну генерал лейтнанту Ивану Самойловичу Хорвату

Доношение

Прошлых мсцов июня 15: да июля 4: числ посланным от меня к вашему высокопревосходителству двоекратным доношением требовано чтоб благоволено было состоящим в команде вашего высокопревосходителства штат и обер афицерам во осторожность ВЫСОЧАЙШИХ ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА и для гдарственной целости предложить дабы они никого ни с чем и ни для чего приезжающим к тем фарпостам без выдержания назначенного от меня карантина особливо без осмотру и атестату лекарского в Росию не пропускали и в должности ево лекаря ни в чем препятствия не чинили но в случае вспомоществованием доволствовали на которые доношения и поныне никакой резолюции от вашего высоко превосходителства не имею а прошлого ж сентября 30: числа по присланному ко мне из главной медицинской канцелярии ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА указу ис приложенного при том правителствующаго Сената с указу ж копиею велено от продолжающейся в Кримских городах так же и в Константинополе опасной болезни иметь наикрепчайшее **[27]** // и зело строгое смотрение дабы чего боже храни в российские границы нанесено быть не могла и сего октября 13 числа находящейся в Новой Сербии при Архангелском шанце пограничной лекарь Яков Власов репортом ко мне

представил что следующие в Россию всякого звания люди по выдержании не более как пяти и осми дней карантина а в Миргороде без карантина и без осмотру ево лекаря пропускаются внутрь России а понеже ныне в турецкой области имеется опасная болезнь от чего чрез постовые пропуски может вскоре какое нещастие во интерес ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА последовать и просил оной лекарь куда надлежит представить дабы на нем яко за непреставлением взыскано не было того ради вашего высокопревосходителства прошу чтоб благоволено было по силе ВЫСОЧАЙШИХ ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА из правителствующаго Сената указов и для охранения гсдрственной целости состоящих по фарпостам штат и обер афицерам особливо в Миргороде подтвердить дабы они никого ни с чем и ни для чего без выдержания показанных от меня дней так же без осмотру и атестата лекарского в Росию не пропускали и в должности ево лекаря ни в чем препятствия не чинили **[27 зв.]** // но вспомоществованием доволствовали и что последует имею ожидать от вашего высоко превосходителства резолюции.

Пограничной доктор Володимир [Ломакин]

Октября 21 дня 1758 году
Василков **[28]** //

Арк. 27, 28.

КП — 38212 / АРХ. — 223
"Справа з Головної канцелярії Новосербського корпусу за 1762 р."

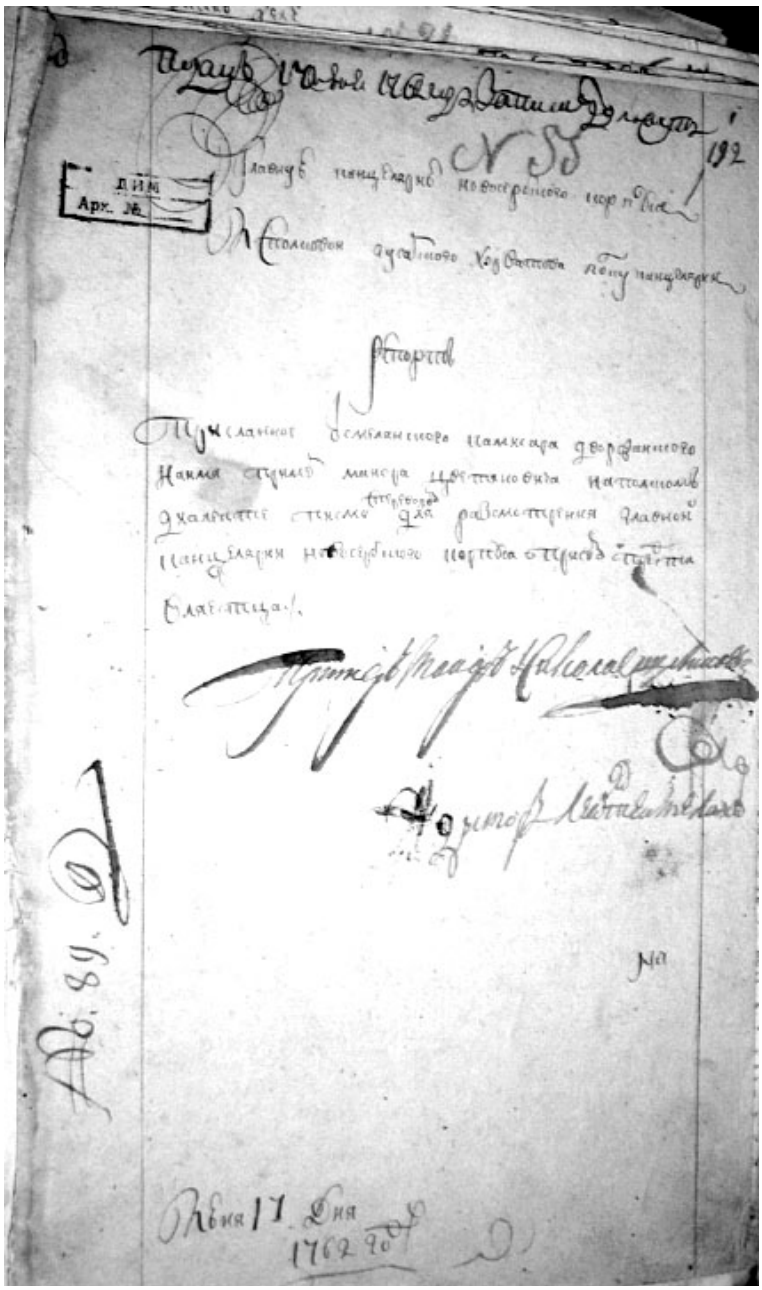

№ 1 1762 р., червня 17. — Рапорт полкової канцелярії Хорватового гусарського полку до Головної канцелярії Новосербського корпусу з повідомленням про пересилку листа, отриманого від комісара м.Сміли Я.Дворжанського

Подан 17 июля 1762 года записан до [...]

В Главную канцелярию Новосербского корпуса
Из полковой гусарского Хорватова полку канцелярии

№ 89

Рапорт

Присланное от смелянского комисара Дворжанского на имя пример майора Цветиновича на польском диалекте писмо с переводом для разсмотрения главной канцелярии Новосербского корпуса при сем предоставляетця.

Премиер майор Николай Цветинович
Аудитор Леонтей Мелихов

Июня 17 дня 1762 году **[1]** //

Арк. 1.

№ 2 1762 р., червня 14 (25). — Лист комісара м.Сміли Я.Дворжанського до прем'єр-майора Хорватового гусарського полку Цвєтіновича зі скаргою на порушення новосербцями польського кордону, що призвело до збройних сутичок (польською мовою)

Wielmożny mci panie premier major korpusu Nowoserbskiego i sąsiadzki przyjacielu!

Zjechawszy w dobra śmilańskie jaśnie oświęconego książiężcia jego mci Stanisława, hrabi na Wiszniczu i Jarosławiu Lubomirskiego, podstołego koronnego, pana mojego na pograniczu z Nowoserbią sytuowane dla uspokojenia i pomiarkowania interessów ekonomicznych, byłem umyślnie w Mirhorodzie, abym z uniwersałem pod ten czas kommende na miejscu j. w., j. m. pana, generała Chorwata mającym, zabrał znajomość i przyjaźń, a przeto dobra i ludzi śmilańskich ubezpieczył w wolności z obopolnych handlow i utwierdził spokojna kommunikacya wszelkich kommerciów w tak bliskim sąsiedztwie zwyczajnych; gdzie czyniłem z mojej strony i wzajemnie od w. mc. pana obfite oświadczenia odebrałem, że w zachodzących między ludzmi z obojej strony kontrowersiach, mieliśmy przyjacielskie po sąsiedzku czynić rekwizycye i nie dopuszczać ludziom w naszej mocy i dispozycji będącym, aby sobie sami przez zabory i zabójstwa czynili satysfakcya.

Dotrzymuje ja wiernie danego słowa i żadnej nie dałem okazyi do tej, tak wielkiej violencyi, ktoroś w. mc. pan ludziom, w kommendę swojej będącym, uczynić dopuścił; kiedyś dnia dwudziestego trzeciego junia według kałendarza łacińskiego roku terazniejszego tysiąc siedmset sześćdziesiątego drugiego nasłałeś w. mc. pan kilku set serbów z kommendy swojej z armatami i reczną strzelbą na gronta Turyjańcskie do włości Smilańskiej należące; a jeszcze w ten czas, kiedy podjazd wojska Rzeczypospolitej, zabrawszy ze wszystkich dobr pogranicznych, horodowych kozaków dla obiechania granic polskich przez Turyą przechodził i w trakcie marszu swego most na rzece Turyi w granicach polskich, nie wiedząc przez kogo i za jakim pozwołeniem pobudowany, znalazłszy, podciąc kazał, aby ustawiczne w tym kraju

najazdy hajdamackie łatwej przez rzeki nie miały przeprawy; którzy to serbi napadszy kozaków, w przedniej straży grontami Turyjańskimi nocą dla uniknienia upałów słonecznych, idących, do onych strzelali, pałaszami rąbali, armaty za niemi toczyli i dałej niż o miłe od rzeki Wysi (która wieś Turya z Mirhorodem graniczy) po grontach jaśnie oświęconego księcia, pana mego, po nieprzyjacielsku niepraktykowane czynili violency. **[2]** //

Nie udaje się ja tu w interessa granic Rzeczypospolitej, ani się pytam dla czego na nich wojska nowoserbskie takie czynią najazdy, wiedząc dobrze, że to nie mojej osoby jest powinność, przypominać traktaty z Koroną Polską poczynione; ałe tylko o całość grontow Turyańskich, aź do rzeki Wysi rozciagających się, do w. mc. pana rekwiruje z jakowej przyczyny ludzie z kommendy w. m. pana napadają Turyańskich i onych od własnych ich zasiewów, sianożęci, futorów, pasiek, stawów odganiają, bydła zabierają, lasy rujnują, przez które ustawiczne violencye z połowy prawie włośći Smilańskiej ludzi wystraszyli i wygnali, a stąd przez kilkunastołetni czas swego sąsiedztwa, więcej jak million złotych polskich intraty jaśnie oświęconemu księciu jego mci, panu memu, w dobrach jego wzieli, o nadgrodę której będzie rekwirował.

Nie wiadomo to było jaśnie oświęconemu ksiażeciu jego mośći, panu mojemu, że Nowoserbi od lat kilkunastu, zacząłszy za rzeką Wysią osiadać i nie kontentując sie tak wielkim krajem swoim, zaraz w początkach poczęli sie wdzierać w gronta Smilańskie, od wieków do Polskiej należyce, i żadnej kontrowersyi nie podpadające. Dla tego nie rekwirował tam, gdzie należało. Upewniam jednak w. m. pana, że jeżeli dłużej praktykować się będą od nich krzywdy, będzie się o to do najwyszszej referował władzy.

Ja zaś pominąwszy te wszystkie okoliczności, które za sobją wielkie pociągają konsekwencye, jako w. mc. pan sam doskonałe rozumiesz, wracam się z moją prożbą do w. mci. pana, abyś chciał zakazać ludziom w swojej kommendzie będącym, wielkich takich postepków, które by i przyjaźń nasze i sąsiedzką między ludzmi kommunikacją roznie mogły, a nie mnie proszę do terazniejszej awantury między podjazdem polskim i ludzmi, od w. mc. pana nasłanemi pociągać, chociąż dla interessów ekonomicznych właśnie pod ten czas zjechałem do Turyi.

Za odebraniem w tych wszystkich punktach responsu od w. mc. pana będę sam u w. mc. pana regimentarza partyi ukraińskiej z propozycyą, aby ludziom Śmielańskim, w sąsiedztwie z Nowoserbią będącym, do dalszej od najwyszszej oboch narodów kommendy, rezolucyi, nie kazał w podjazdowaniu czynić uprzykrzenia mam pewną nadzieje w łasce i przyjaźni w. mc. pana, że jakoś mi przyrzekł, **[2 зв.]** //we wszystkim swoje łatwość, tak ludzi w swojej kommendzie będących wstrzymasz i nazad do fortecy cofniesz. A ja nie mniej we wszelkich jego zachodzących rekwizycyach będę się starał czynić, co słuszność i sprawiedliwość każe.

Zostając ze wszelkim uszanowaniem w. mc. pana sąsiedzniego przyjaciela uniżonym sługa Je.Dworzański, komise smilan.

Datt w Łebedynie d. 25 juny 1762 anno.// **[3]** [1]

---

[1] Вельможний мосці пане прем'єр-майор Новосербського корпусу і сусідський приятелю!

Прибувши до смілянських добр ясне освіченого князя його мості Станіслава, графа на Вишничу і Ярославі, Любомирського, коронного підстолія, мого милостивого пана, на прикордоння з Новосербією задля заспокоєння і полагодження економічних справ, спеціально побував у Миргороді, щоб, маючи універсал від ясновельможного його мосць пана Хорвата, який тоді мав командування на цьому місці, зав'язав знайомство і приязнь, а також забезпечив добра і смілянських людей у (їхній) свободі у взаємній торгівлі і ствердив спокійні шляхи всяких комерційних справ, звичайних у такому близькому сусідстві. Це вчинив із свого боку і дістав взаємні від вашої мості пана значні запевнення, що в конф-

ліктах, які бувають між людьми з обох боків кордону, ми будемо по-приятельськи, по-сусідськи розбиратися, не допускати, щоб люди, котрі перебувають під нашою владою і в нашому розпорядженні, не чинили самі собі сатисфакцію грабунками та вбивствами.

Я вірно дотримуюся даного слова і не дав жодної оказії до цього так значного злочину, котрий ваша мость пан допустив учинити людям, які маєте під своїм командуванням. Отже, дня двадцять третього червня згідно з латинським календарем нинішнього тисяча сімсот шістдесят другого року ваша мость послав кілька сот сербів з своєї команди, з гарматами та рушницями на турянські грунти, що належать до Смілянської волості. А в цей час роз'їзд війська Речі Посполитої, зібравши з усіх прикордонних добр городових козаків для об'їзду польських кордонів, переходив через Турію. Тоді цей роз'їзд під час свого маршу міст на річці Турії у польських межах, який був поставлений невідомо ким з невідомо чийого наказу, наказав підрубати, щоб постійні у цьому краю гайдамацькі напади не мали легкої переправи через ріку. Оті серби напали на козаків, які у передній сторожі йшли турянськими грунтами вночі, а це вони робили для уникнення сонячної спеки. Серби стріляли по них, рубали палашами, били по них з гармат і далі ніж за милю від ріки Висі (це село Турія межує з Миргородом) на грунтах ясноосвіченого князя, мого пана, по-ворожому чинили нечувані злочини.

Не вдаюся тут у справу кордонів Речі Посполитої, ані не питаюся: чому на них новосербські війська чинять такі напади, добре знаючи, що це не моєї особи обов'язок нагадувати про трактати, вчинені з Короною Польською, але тільки стосовно Турянських ґрунтів, котрі простягаються аж до ріки Висі, звертаюся до вашої мості пана: з якої причини люди з-під команди вашої мості пана нападають на турянських людей і їх від їхніх власних посівів, сіножатей, хуторів, пасік, ставків відганяють, забирають бидло, руйнують ліси? Через ці постійні злочини вважай з половини Смілянської волості вистрашили й вигнали людей; протягом понад десятилітнього часу свого сусідства вони забрали у ясноосвіченого князя його мості. мого пана, у його ж добрах, прибутку на суму понад мільйон польських злотих, їх компенсації я буду домагатися.

Невідомо було ясноосвіченому князя його мості, моєму панові, що новосерби, почавши понад десять років тому поселятися за рікою Виссю, не задовольняються своїм таким великим краєм, а зразу ж уже на самому початку почали вдиратися у Смілянські ґрунти, котрі від віків належали Польщі і не були предметом якихось конфліктів. Тому я не входив у цю справу, де належало. Однак запевняю вашу мость пана, що коли й далі будуть чинитися від них кривди, то буду доповідати про це найвищій владі.

Поминаючи всі ці обставини, котрі тягнуть за собою значні наслідки, як ваша мость пан сам досконало розумієш, звертаюся з моїм проханням до вашої мості пана, щоб заборонив своїм підлегим людям чинити такі дії, котрі б і приязнь нашу і сусідський між людьми зв'язок могли б порізнити. Не менш прошу притягти (до відповідальності) винних у нинішньому конфлікті між нашим роз'їздом і людьми, посланими вашою мостю паном, хоча б заради економічних справ, задля яких я власне і приїхав нині до Турії.

Після отримання на всі ці пункти відповіді від вашої мості пана буду сам у вашої мості пана регіментаря української партії з пропозицією, щоб смілянським людям, котрі знаходяться по сусідству з Новосербією, до подальшого від найвищої обох націй влади розпорядження, не наказував роз'їздами чинити прикрості. Маю певну надію на ласку і приязнь вашої мості пана, що якось мені пообіцяв в усьому своє сприяння, що утримаєш своїх підлеглих людей і повернеш їх назад до фортеці. А я взаємно в усіх справах, що його стосуються буду старатися чинити те, що слушність і справедливість наказує. Залишаюсь із цілковитим шанування вашої мості пана сусідського приятеля пониженим слугою.

Я.Двожанський, комісар (?) смілянський.

Дано в Лебедині дня 25 червня 1762 року.

(Переклад з польської мови Ю.Мицика).

Арк. 2-3 [Опубліковано: Мицик Ю.А. Цікавий документ з історії Новосербії // Гуманітарний журнал. — Дніпропетровськ: Національний гірничий університет, 2003. — № 2 (Весна). — С. 119-122**].**

№ 3 1761 р., грудня 11. — Донесення військового отамана Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про відсилку останньому копій з листа кримського хана Крим-Гірея та доїзду козака-розвідника О.Каршина

Получено 7 января 1762 года записан [...]

Высокородный превосходительнейший гсдн генерал лейтенант.

№ 431 Милостивый Государь

Каков отвозвратившегося ис Крыму посыланного от меня туда для подлинного о предприемлемом ханом крымским с немалособранным войском на Кубанскую сторону чрез бариерные обоих держав места походе испрочих тамошних обращениях секретного разведывания казака Алексея Каршина взять доезд сооного, также испривезенного им комне отхана крымского писма, Вашему Превосходительству для известия ив потребном случае надлежащей посим ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА Указов предосторожности сообщаю присем точные копии, каковы отменя как в Гсдрственные военных иинострaнных дел коллегии прирепортах, так ик протчим гсдам пограничным генералитету и командирам присообщениях моих отправлены.

Вашего превосходительства Степан Ефремов
Милостивого гсдря декабря 11 -го дня 1761 года
Покорный слуга Черкаское

[5] //

Арк. 5.

№ 4 1761 р., листопада 28. — Копія з перекладу листа кримського хана Крим-Гірея військовому отаману С.Єфремову з обіцянкою сприяти розшуку російських полонених, які утримуються абазинцями

1761 году ноября 28-го дня. Перевод списма татарского присланного к гдну войсковому атаману Ефремову открымского Крымгирея хана чрез нарочно посыланного казака Алексея Каршина, вкотором попереводу войскового переводчика Абдрахмана Баичурина написано следующее:

Между господами в местном законе войсковом народе ныне находящимся на Дону приятелем нашему гдну войсковому атаману Степану Ефремову дружеское наше ханское писание сие.

Чрез присланного вашего казака Каршина писмо ваше я получил ичто вооном было писано выразумел, вы писали комне овзятых впрошедшую войну иныне в Абазе вплену содержащихся одном казаке Науме и поповой жене Варваре. И требовали ж оных осыску иоприсылке квам. Я потому писму вашему осыске тех пленных чрез нарочного члвка моего писал к вновь определенному от меня кубанскому сера[скер] Казыгирея солтану идля некоторого дела отправленному от меня накубань брату моему Калге солтану. Даинамерен же с присланным от вас посланцом Каршином отправить к вам члвка моего; точно оного заотлучкою ево послать [неускорим] идля того оней Каршин без него к вам от меня отправлен, и за отездом ево для некоторого дела пришлю квам члвка моего внемедленном времени, чрез сие ж уведомляю вас **[6]** // что я посиле свято пребывающего между обоими великими империями мирного благосостояния нахожусь вдружественном обхождении чего ради и вас прошу таковоеж дружественное обхождение сдержать.

Призаключении писма чернилная печать а вней написано:

Крым Гирей хан
сын Девлет Гирея ханов

[Підпис]

[6 зв.] //

Арк. 6.

№ 5 1761 р., листопада 21. — Копія з доїзду козака О.Каршина з викладенням обставин його перебування в Кримському ханстві

Высокородному и высокопочтенному гдну войска донского
войсковому атаману Степану Даниловичу Ефремову

Казака Алексея Каршина

Покорнейший доезд

Минувшаго октября 10 дня отправлен я был отвашего высокородия в Крым к тамошнему крымгирею хану для требования в выдачу содержащихся в Абазе в плену взятых вминувшею с турками войну в донской [быстряйской] станицы казака Наума да папова жену Варвару, а всамом деле для подлинного о предпринимаемом ханом крымским с немалособранным войском на кубанскую сторону чрез бариерныя обоих держав места походе, [но прочие] тамошних обрашченных, секретного разведывания, и поотправлении моему прибыл я к миюской у коровьего брода имеющей заставе. Тогож октября 15, а 16 числа и взяв конвойных казаков следовал до Перекопа одинатцать дней, где для отдохновения лошадей пробыл два дни, а на третий день з данным мне от тамошнего перекопского каимакана проводников прибыл в бахчисарай в три дни, и во первых явился ханскому аге которым поставлен **[7]** // был на квартиру, ионой ага без представления меня к хану взяв у меня посланное от вашего высокородия писмо предявил оное хану, и так я безпредставления к хану пробыл в Бахчисарае две недели, а потом я на при самом моем обратном отправлении представлен я был к хану крымскому, которой вручил мне на имя Вашего высокородия писмо обратно в Черкаское отправил, и при том спрашивал у меня словесно оосвободившемся исплену налегке Петре Тарасове, а с таким напоминанием что де хан данной за него выкуп хан и при [взяте] ево стоварищи в плен все последовавшие им

воотобрании у них лошадей оружия и одежде убитки он хан крымскай заплатит, итем их удовольствовать может, и для тогоб вашему высокородию о том у кого он Тарасов в плену был содержан кем именно из оного навыкуп и за какую цену освобожден с показанием их имен, и сколко ему ж Тарасову с товарыщи привзятье в плен убытку учинилось, так же осыску и о возвращении последнего ис товарищем. **[7 зв.]** // Ево Тарасова оставшегося тамо человека писать х кубанскому же сераскеру, и к находящемуся на Кубани отправленному от него хана крымского Калге султану, и о всем том и его хана крымскаго чрез нарочного писмом уведомить, почему де как в и от оставшей и сплену высвобождено будет, так и все убытки он хан заплатить имеет, и с тем меня обратно к вашему высокородию в Черкаское отправил, и я за крайнею лошадей худобою [к Аксаиским Вербам] в четырнадцать дней прибыл благополучно.

Бытность же моя в Бахчисарае […] от того что хан крымский намерен по силе получения им от Порты Оттоманской указу для некоторого дела находящегося жительством в Темрюк […] агу со мною к вашему высокородию в Черкаское отправить; но как я представил ему продолжительную мою там бытность, и об отправлении меня […] прозбу, то потом он хан обьявил мне что он того агу отправить может за мною вслед. Прямо кубанскою стороною, и так меня з Бахчисарая отправил, вовсю ж мою в Бахчисарае бытность как я с канвойными **[8]** // пищею тем и лошади кормом довольствованы были от хана; В принадлежащем же до интереса ЕЯ ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА разведал я следующее, 1е от находящегося в Крыму путимского купца Алексея Шестакова известился я что хотя хан крымской и имел намерение собрав крымское войско со оным на Кубань итит в поход и тот поход учреждал чрез бариерные обоих держав места, и для того походу с пятого дому по одному человеку уже и наряд учинил, но как бывшей при нем везирь представил ему что тот ево чрез бариерные места поход мирному трактату будет предосудителен, а войско донское примет за неудовольствие, то потому он тот поход свой отменил, а на везира и на агу за учененное ему представление взлобе отдолжности их отрешил, и на место прежняго в везирь определено буджатского сераскера как же и агу другова учинил, но однакож де предписанное к походу войско и ныне без отмены в жилищах своих состоит в готовности и некоторыми частями в Тамани чрез море **[8 зв.]** // переправляетца на кубанскую сторону к Калге салтану, так же и в самом Бахчисарае при хане крымском тысяч до двух собранного оружейного войска находитца, 2е, хан крымский сказывал мне что он для успокоения противных ему горских черкесов отправил на Кубань [...] Калгу султана и уповает де нынешним зимним временем все происходящие от тех черкес противности успокоить и установить на Кубани тишину. Сверх же того от тамошнего ханского переводчика которого имя запомнил, слышал я что Крым-Гирей он же и Муса салтану с черкеским войском из гор приехал на Кубани находитца ныне в Капыле и как у [к...ов] так и от протчих жителей грабительством на содержание имеющего при нем ханской брат в имение и несносные поборы, от чего и многое купечество разбежалось, и Калга же салтан по имеющей от него Крым-гирея салтана опасности на Кубань несчить, а находитца ныне в Темрюке, 3е, находящейся в Бахчисарае по купеческому промыслу живущей здесь в Черкаском грузине же **[9]** // Гаврила по подлинному ево от тамошних жителей известию говорил мне что вышеписанной находящейся ныне в Капыле с черкеским донском Крым-гирей [сообщит] имеет. точное ево намерение под здешние места учинить воровским подбегом нападение, 4е, хан крымский на

требование мое о вышеписанных содержащихся в Абазе в плену казаке Науме и поповой жене Варваре приказывал мне по приезде вчеркаском вашему высокородию обьявить чтоб со изьяснением и кого оне содержится и с требованием о выдаче их писать х кубанскому сераскеру их Калге салтану которые ж втом и приложить особливое их старание, 5е, в бытность мою в Бахчисарае известился я что от хана крымского назад тому з два месяца посланы к наместнику ханства калмыцкого посланец которой и доныне в Бахчисарае еще не возвратился, так же и в Кабарду от него посылка учинена а для чего именно разведатца не мог, бе, в протчем [отьезде] я в тамошней стороне к нарушению со всеросийскою империею **[9 зв.]** // мира ничего противного не слышал и ничего к подозрению приметить не мог. а обстоит от того настоящея тишина и все крымския конныя табуны в пастве находятца даже до речки Бердянки, 7е, опасной на людях болезни, конского и скотского падежей в Бахчисарае и в тамошних местах где проездить имел нигде нету, а состоит благополучно, о сем я по присяжной моей должности донеся самую истину подписуюсь и подлинному доезду попрошению из вышеписанного казака Алексея Каршина канцеляри войсковых [дел] писарь Никита Попов руку приложил.

[Підпис]

Ноября 21 дня 1761 года **[10]** //

Арк. 7-10.

№ 6 1762 р., червень. — Промеморія канцелярії фортеці Св.Єлизавети в Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про відправку копій з доїздів щодо подій у Речі Посполитій та Кримському ханстві

Получено . . дня

Промемория

В Главную канцелярию Новосербского корпуса высокородному господину генерал леитнанту Хорвату от бригадира и крепости Святыя Елисаветы каменданта Муравьева каковы […] в подтверждение прежних о движениях […] хана крымского с полскими […] здешних […] ваше высокородие прилагается.

[…] военную походную его высокопревосходительства гдна генерала аншефа и кавалера Стрешнева канцелярию [...] сообщен июня 6 дня 1762 года.

[13] //

Арк. 13.

№ 7 1762 р., червня 6. — Промеморія Головної канцелярії Новосербського корпусу до Військово-похідної канцелярії генерал-аншефа П.Стрєшнєва відносно отримання відомостей про можливість ворожих дій з боку поляків та татар та необхідність, у зв'язку з цим, підсилення обороноспроможності Нової Сербії

О секретном деле

Промемория

№ О: 37:

Из главной канцелярии Новосербского корпуса в военную походную гдна генерал аншефа и кавалера Петра Ивановича Стрешнева канцелярию.

По полученным от гдна бригадира и крепости Святыя Елисаветы коменданта Муравьева промемориям главной канцелярии известно что о движениях и намерениях крымского хана с татарскими войсками к нападению и разорению здешнего заднепровского новосербского и козацкого поселения, от него гдна брегадира Муравьеву его высокопревосходительству помянутому гдну генералу аншефу и кавалеру донесено и со учиненного им гдном брегадиром с протчими состоящими во оной крепости чинами консилиума копия отправлена и все те важные хана крымского предприятия и о вводе в здешние места в прибавку полков предано в высокое рассмотрение **[14]** // его ж высокопревосходительства и в подтверждение тех каковы в главной канцелярии новосербского корпуса, на сих днях получены новейшие от разных людей списки о собиравшихся и намерениях татарских войск со оных в реченную военную походную канцелярию — Прилагаются у сего точные копии. По которым оказывается по чому ж важныя опасности от которых надлежащая всиле ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА указов предосторожность в корпусе Новосербском принята а каким об держанием со учиненного постановления прилагается и сего копия и в разсуждении тех опасностей /: от чего боже сохрани : / и соизволено б будет от реченного высокопревосходительнейшего гдна генерала аншефа указом и защищение к недопущению здешних мест до представленных разорений завременно и в самом скорейшем времени из находящихся в Малоросии регулярных войск сюда в Новосербские места ввесть несколько полков и расположитца в пристойных местах и […] в корпусе Новосербском так **[14 зв.]** // и прикрепости Святыя Елисаветы консилиума так издешнего постановление усмотрено быть может во всех здешних местах регулярных и нерегулярных войск веема мало, в корпусе Новосербском шанцовой и гарнизонной артилерии все припасы состоят "41" пушка а служителей артилерийских при оной толко пятдесят девять человек состоит коих по комплету пушек по тому ж веема мало и в случае против неприятеля всею оное артилерия таким малым числом служителей действовать веема неможно и о прибавке тех артилериских служителей и о присылке в Новую Сербию ис крепости Святыя Елисаветы или ис Киева главная канцелярия требует разсмотрения, и какое по сему определение последует главную канцелярию с сим нарочно посланным оная военная походная канцелярия соблаговолит немедленным уведомлением не оставить.

Июня "6" дня 1762 года **[арк.15]** //

Прилагается при сем промемории три с каких вписаны по № 36. **[арк.15 зв.]** //

Арк. 14, 15.

№ 8 1762 р., червня 5. — Свідчення рядового 6-ої роти Хорватового гусарського полку В.Білецького, який побував у Речі Посполитій, відносно тамтешніх подій

1762 году июня 5 дня гусарского хорватова полку шестой роты гусар Василий Билецкий оного полку канцелярии пашпортом полской области в местечко Могилев для ево нужд и в вечное его ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА подданство за возвратом […] в главной канцелярии новосербского корпуса показал.

Будучи он Билецкий в показанном местечке Могилеве […] от тамошнего ротмистра [Калкатина] между разговорами тамошнему ж могилевскому коменданту Ивановскому слышал что он Калкатин в Крым […] в показанное местечко Могилев […] их купечества […] по некаких притчиненного ему запрещению и при том еще уведомился он Калкатин от тамошних жителей яко татарские орды числом пять тысяч пошло на цесарь […] более сорока тысяч человек своими лагерями на татарском Бутжацком степу состоят и какое […] Белецкаго особливо спрашевано которой кроме вышеобявленого ничево ему Белецкому не обявил но вполском месте же Ладычине от тамошних жителей уведомился что бывшеи де в Крыму из оного местечка […] для заработку люди по некакой причине высланы обратно в Полшу более же вышеписанного ничего неведает […] сказав по сущей христианской справедливости и поприсяжной своей должности. **[16 зв.]** //

Арк. 16 зв.

№ 9 1762 р., червня 6. — Промеморія коменданта фортеці Св.Єлизавети М.Муравйова в Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про відсилку отриманих відомостей щодо подій у Кримському ханстві

№ 17 О секретном деле

Получена 8 июня в 2-м часу пополуночи 1762 года
Записал […].

Промемория

От брегадира из крепости святыя Елисаветы каменданта Муравьева, в главную канцелярию Новосербского корпуса каков я сего июля "4" и "5" чисел в подтверждение прежних о движении крымского хана, известии получил со оных точные копии во оную главную канцелярию по усмотрению должному у сего включаю очем от меня и к Его высокопревосходительству гдну генералу аншефу и ковалеру Петру Ивановичу Стрешневу чрез нарочного донесено и гдну брегадиру Брынку сообщено, а и в Сечь Запорожскую к кошевому атаману писано и главная канцелярия Новосербского корпуса отом заблаговолит ведать и учинит по Ею императорского величества указам июня 6 дня 1762 года.

Матвей Муравьев № 112
Аудитор Гаврило Попов
Канцелярист Максим [Раки...] **[17]** //

Арк. 17.

№ 10 1762 р., червня 4. — Копія з доїзду купця фортеці Св.Єлизавети М.Бєлікова, який побував у м.Очакові з

метою збору розвідувальної інформації, відносно подій у Кримському ханстві

О секретном деле Копия

1762 году июня 4 пополудни в 7 часу возвращавшейся из Очакова посыланной туда под претекстом купеческим с товаром а в самом деле для разведывания о тамошних обращениях проживающей здесь торговому промыслу города Волхова купец Максим Беликов явясь гдну брегадиру крепости Святыя Елисаветы каменданту Муравьеву в гарнизонной канцелярии секретно обьявил

Минувшаго майя впервых числах по отправлени ево ис крепости Святыя Елисаветы с отправленным с ним товаром в Очаков прибыл благополучно и данное ему от объявленного гдина брегадира и каменданта писмо очаковскому паше верно чрез тамошнего перевотчика доставил и потому он Беликов по повелению оного паши принят был дружелюбно ипродажу товару чинил безпрепятственно даже по отправлении ево из Очакова сюда яко то сего мсца по "1е" число обид ни от кого причиняемо ему небыло кроме одного оказуемого благодеяния а в бытность ево Белякова там он разведал следующее (1) минувшаго майя 23 дня видел он ехавшего ис Крыму прусского посланника прикотором войска кроме одних жидов человек до двадцати **[18]** // было кои прибыл в Очаков и ожидал тут приезду хана крымского а того ж мсца 25 дня и хан ис Крыму с войском татарским котораго почитается до десяти тысяч прибыл в Очаков и расположился лагерем и обьявленой прусской посланник с ним остановился а при том ханском войске пушек и другова оружия кроме одних ружей списов и стрел неимеется будучи же в Очакове оной хан отправил в город Еникол для перевозу чрез море на сю сторону в прибавок имеющего при нем войска кубанцов двадцати дубасов то есть [стругов] и сего июня 1 числа оной хан с тем же своим войском и с прусским посланником из Очакова выступил при коем и он Беляков отправился и ехал сним верст з дватцать а оной хан как он Беляков слышал следует к речке Кодыми а тракт ево будет туда близ запорожского Гарду и российской слободы Орла. (2) В бытность же ево Белякова в Очакове сошелся он з запорожскими войсковым есаулом и писарем которые ему Белякову сказывали что они присланы от нашево атамана к хану крымскаму с требованием об отдаче захваченных татарами бывших на рыбной ловле запорожских казаков тридцати шести человек и о протчих учиненных от татар обидах [са...ся] но хан де **[18 зв.]** // им по их требованию тут ничего во удовольствие незделал а обещал им будучи у Гарду удовольствие во всей их претензии поизыскании учинить. (3) Будучи в Очакове оного хана крымского жена волошка из лагирей приезжала к тамошнему очаковскому волоскому попу в дом где и он Беликов случился быть между разговоров она оному попу сказывала о походе хана с войском прусской король чрез денги испросил на помощь себе и следоват де он с тем войском будет и с присланным от того короля посланником к венгерской границе а чтоб он хан какое к нападению на Россию или Полшу намерение имел того она от него хана не слыхала. (4) Следующих чрез Очаков [водною] комуникациею неженских греческих купцов три корабля с косами в Россию Очаковской паша поповелению хана крымского не пропустил по притчине той якобы в России из оных кос делают шабли и шпаги. (5) В Сечь Запорожскую из следующих из Царя Града с винами и протчим товаром турецких и греческих кораблей чрез Очаков по повелению ж ханскому оной же очаковской паша непропустил а отпустил те товары туда выгрузя ис кораблей на малых судах. (6) Будучи ж **[19]** // в Очакове он Беляков слышал от цареградских купцов што в город Бендеры ис Царя Града следует навстречу для приему следующего российского посланника придворной капыджы Баша со учрежденною при нем свитою которой там и ожидать имеет приезду оного посланника. (7) сверх

вышеписанного будучи в Очакове и следуючи трактом он Беляков ничего равно гдеб и опасная болезнь в тамошних местах продолжалась ни откого не слыхал а везде благополучно обстоят и сие показал он Беляков по самой сущей справедливости под страхом за лож смертной казни на подлинной скаске подписался своеручно купец Максим Беликов. //

Арк. 18, 19.

№ 11 1762 р., червня 1. — Копія з перекладу листа титулярного радника Г.Юр'єва товмачеві фортеці Св.Єлизавети Ф.Лемешеву з повідомленням про події у м.Очакові та всьому Кримському ханстві

Копия

Перевод з греческого писма присланного из Очакова от титулярного советника Игната Юрьева к здешнему перевотчику Федору Лемешову.

Писано сего 1762 году июня 1-го дня а получено сего же 1762 году июня 5 дня чрез сие обявляю вам что крымской хан сего числа из Очакова едит к своим местам в орду а имеет быть во ожидании указа однакож имеет при себе прусака а что касается до России чтоб он думал учинить нападение **[19 зв.]** // никаких тех мыслей не имеет а в Константинополь послан от него человек а с чем отом я еще не известился а известяся о всем уведомлю немедленно и он сам боится о перемене ево с ханства ибо здесь разглашают что сюда едет трех бунчужной паша нарочно ево хана переменить и о всем что услышу в скорости вас уведомлю.

Арк. 19 зв., 20.

№ 12 1762 р., червня 4. — Копія з рапорту капітана Пермського драгунського полку Дурасова комендантові фортеці Св.Єлизавети М.Муравйову відносно можливого нападу на Нову Сербію з боку кримських татар

Копия с присланного рапорта к гдну Брегадиру и крепости Святыя Елисаветы каменданту Муравьеву от состоящего при слободе Орле с командою Пермского драгунского полку капитана Дурасова июня от 4 дня.

После отправления от меня вчерашнего числа с нарочным купцом Беликовым /:которой из Очакова возвратился:/ к вашему высокородию рапорта бывшей здесь познакомству у здешнего сотника запорожского Гарду писарь приходя комне обявил что он по ту сторону реки Буга потурецкой стороне с камандою разьезд имеет по повелению от запорожского войска для примечания нет ли в близости где от здешних мест каких татарских войск к чему де и самому гордовому полковнику употребляти велено, **[20]** // и поразведани заподлинно дават в здешние команды знать и о собранных войсках и о протчем он писарь с протчими получаемыми здесь ведомостями сходственно предьявлять толко о движении их еще де у них неизвестно и по тем возвратить нату сторону [1-]отправился потом в

море поевилась партия[-1] паки к своей команде которая писно и состояла и прибыв к Перевозу требовано о пропуске сюда дву человек и по переправе оных гдином порутчиком Новинским явился ко мне один и с той партии и обявил о себе что он с полской области губерни Палеева озера села Есекова сотник зовут ево Иваном Ердаковым а имеетде он с командою казачьего разьезда поопасности от собратых татарских войск и подружественному соседству переехал де сюда осведомится нетли издесь каких известий начто я ему соответствовал что у нас известий нет но он повторяя говорил что пред сим бывал он в крепости Святыя Елисаветы у гдина генерал майора Глебова и прием я сам был тако ж посыланныя ис крепости в Полшу и в другие места разныя чины а особливо Пермского драгунского полку гдин капитан Ивашев у него Ердаковича в доме бывал и он Ердакович по доброхотству своему к России принимая оных и о чем требовано обявлял **[20 зв.]** // а при том изьяснял что невозможного статся дабы здесь каким либо известиям не быть ибо де посылаемыя ис Полши и проезжающия точно уверяют о множественном собрани татарских войск причем де и посланной прусской знатной снемалыми людми совокуплен с теми татарскими войсками и о намерении де их и о движении еще не слышно но разные разглашения следуют что те войска или наздешния границы или на Полшу к нападению склонны в протчем ж де и то полагается что не против ли Цесарии толко де везде в татарской земле и в Волощине всякие приуготовления чинятся и я слышал то обявление благодарил ево Ердаковича и просил чтоб впредь обявлял и зделав ему угощение отправился он так отсюда к своей команде которая состояла за Бугом рекою и с командою обратно в свой путь последовал почему ис предписанных обстоятельств которыя по опасности подтверждению имеют я пример взял и с давней предосторожности и как здесь караулы приумножил так и отводные караулы ж с тихостию учредил и к гдину капитану Корту и прапорщику Клепину кратко дал знать к предосторожности о чем вашему высокородию покорнейше доношу:/

Аудитор Гаврило Попов **[21]** //

Арк. 19 зв., 20, 21.

№ 13 1762 р., лютого 19. — Рапорт прем'єр-майора І.[Теревикіна] в Головну канцелярію Новосербського корпусу з вимогою інструкцій у справі подальшого розслідування карної справи драгуна С.Мартинова

Подан 19 февраля 1762 года Главную Канцелярию Новосербского корпуса

записан до № 3 по секрету

Рапорт

Сего февраля 15 дня находящейся при Петровском шанце оной пятисотной команде порутчик Сергей Андреев представил прирапорте своем […] делал находящегося ж при оном же шанце ландмилицкого Белевского полку драгуна Степана Мартынова за конвоем за сказывание гсдрева слова и дела кой приприсутствии моем сналичными афицеры по привозе того ж часу допрашивай

[1] Написано на полях.

которой драгун Мартынов при допросе показал что он то слово и дело сказал устрашая об реченного порутчика Андреева штрафу ложно а как за собою так и [ни…] того не знает з каковым **[23]** // обстоятельством вышепоказаннаго драгуна Мартынова следственно отправить на Украинскую линию к главной команде для сдержания над ним Фергера и Кригсрехта точию по [...] распутице а особливо за малоимением при здешнем шанце [...] эти по отправлению сии вконвой полковых служителей отстоять не может [неосторожности]. / Чего ради оной главной канцелярии Новосербского корпуса сим представя прошу что с вышепоказанных драгунов повелено чинить [...] дать в непродолжительном времени и указа.

Премер майор Иван [Теревикин] февраля 19 дня 1762 году **[23 зв.]** //

Арк. 23.

№ 14 1762 р., січня 9. — Донесення військового отамана Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про відсилку останньому копії з доїзду козака-розвідника Д.Жмуріна, який побував на Кубані

Подано 5 марта 1762 года записано в дело […] О Секретном деле.

Высокородный и превосходительнейший гсдн генерал леитнант

Млстивый гсдрь

Каков от возвратившагося с Кубани посыланного от меня туда для секретнаго о тамошних обращениях разведывания казака Дмитрия Жмурина взять доезд, со оного для известия вашему превосходительству сообщаю при сем точную копию, очем от меня как в государственныя Военную и иностранных дел колегии донесено так и к протчим гсдам пограничным генералитету и командирам знат дано что обявя с далнейшим моим почтением имею имею честь быть.

Вашего превосходительства Степан Ефремов
Млтивого гсдря Генваря 9 дня 1762 года
Покорный слуга Черкаское

[24] //

Арк. 24.

№ 15 1762 р., січня 2. — Копія з доїзду донського козака Д.Жмуріна, який перебував на Кубані для збору розвідувальної інформації, відносно тамтешніх обставин

Копия.

Высокородному и высокопочтенному гдну
войска Донского войсковому атаману Степану Даниловичу Ефремову,
от казака Дмитрия Жмурина

Покорнейший доезд

От "12" декабря минувшаго 1761 года отправлен я был ис Черкасского отвашего высокородия на Кубань к кубанскому сераскеру Казы Гирею солтану и к находящемся на Кубани крымскому калге Сеадет Гирею солтану с писмами для требования о отыскании и об отдаче содержащегося в Абазе из взятых в прошлом 1759 году попосылке от покойного гсдна Тайного советника Ефремова Мусою солтаном последняго оставшего вплену казака Еремея Чеботарева причем в самом деле приказано было мне от вашего высокородия и о тамошних обращениях иметь секретное разведывание, и по выезде моем казаком и четырмя калмыками всего в пяти человек прибыл я на Кубань в город Капыл за глубоким снегом девятым днем и сприезда моего тогож дня тамошним Ак агою поставлен был на квартиру, а наутре им же Агою за небытностию в Капыле кубанского серакера Калги Гирея солтана представлен помянутому крымскому калге Сеадет гирея солтану **[25]** // которой приняв от меня посланные кнему и к кубанскому сераскеру писма обявил мне что кубанской сераскер находится жителством по реке Лабе в вершинах называемых Гилинчицкие разстоянием от Капыла четыре дня езды о вышеписанном же содержащемся вплену в Абазе казаке Чеботареве обявил что оного понынышней горских народов хану крымскому обстоящей противности и продолжаемой с ними войне как ему Калге солтану, так и кубанскому сераскеру никоим образом отыскать и вздешнюю сторону возвратить невозможно, а впредь де кагда те противники усмирены и к хану крымскаму в послушание приведены будут тогда де могут ево отыскать и в Черкаское отправить, ис тем меня при словесном вашему высокородию о продолжении соседственной дружбы засвидетельствовании на четвертой день приезда моего с Капылу обратно в Черкаское отправил, / и я к задонскому у Подпольного кургана караулу за глубоким снегом и метелями и за худобой лошадей девятым днем яко то сего генваря 2 дня прибыл./ В бытность же мою на Кубани чтоб с турецкой стороны к нарушению со Всероссийскою империею мира были какие противные замыслы о том я ниоткого неслышал, и нималого к тому поощрения **[25 зв.]** // приметить не мог, так же и никаких военных приготовлений и собранных войск невидел кроме того что при крымском Калге Сеадет Гирее солтане в Капыле и по аулам находится тысяча триста человек крымского называемого джамбулуки с ним прибывшего войска, да и сам оной Калга салтан как я разведать мог жителством находится в Капыле точно для успокоения вышеписанные находящиеся в противности у хана крымского горские народы, для чего де от него к ним и двойная уже посылка учинена, но в бытность мою ни один посланник его оттуда не возвратился: кубанские ж аулные татары совсем скотом кочевьем находятца от реки Кубани даже [да Чамбаш] а салтанские татары вверх по реке Лабе :/ опасной поветренной болезни как же конского и скотского падежей на Кубани неиметца, и обстоят оттого благополучно очем я по присяжной моей должности доношу самую истину и подписую:

К подлинному доезду вместо вышеписанного казака Жмурина поево прошению канцелярии войсковых дел писарь Федор Процыков руку приложил :/

войсковой дьяк Иван [Чижев]

Генваря 2 дня 1762 года **[26]** //

Арк. 25, 26.

№ 16 1762 р., лютого 26. — Донесення військового отамана

Війська Донського С.Єфремова генерал-лейтенантові І.Хорвату про відсилку останньому копії з доїзду донського козака-розвідника К.Панайотова, який побував у Криму з метою збору розвідувальної інформації

О секретном деле.

Высокородный и превосходительнейший гсдн генерал леитнант.

Милостивый гсдрь

Каков от возвратившагося ис Крыму посыланного от меня к крымскому хану для требования данных Турченину мулле Магомету за выкуп им ис плену от абазинских черкес посыланного в прошлом 1759 году от покойного тайного советника Ефремова к кубанскому сераскеру и Мусою солтаном в плен взятого казака Тарасова да калмыка Бастая и за отобранные у них и у протчих товарищей их при пленении лошадей и протчае денег, а при том и секретного о тамошних обращениях разведывания казака Клима Пониотова взят доезд со оного вашему превосходительству сообщаю при сем точную копию и о чем от меня как в гсдрственные военную и иностранных дел коллегии донесено, так и к протчим пограничным гсдам генералитету и командирам знать дано.

Вашего превосходительства
милостивого гсдря
Покорный слуга
Степан Ефремов
Февраля 26-го дня 1762-го году
Черкасское

[29] //

Арк. 29.

№ 17 1762 р., лютого 16. — Копія з доїзду донського козака К.Панайотова, який перебував у Кримському ханстві для збору розвідувальної інформації, відносно тамтешніх обставин

Копия.

Высокородному и высокопочтенному гсдну
войска Донского войсковому атаману Степану Даниловичу Ефремову
от казака Клима Паниотова

Покорнейший доезд

Минувшаго декабря от 12 отправлен я был от вашего высокородия к крымскому Крым Гирею хану с писмом в одинатцати со мною человеках казаках и калмыках здешнею стороною для требования от него хана данных турчанину мулле Магомету завыкуп им из полону у абазинских черкесов четырех братов Емгиука, Атаргина, Юбатыра, Набдыка, посланного в прошлом 1759 году от покойного гсдна тайного советника Данилы Ефремовича, к кубанскому сераскеру и Мусою солтаном вплен взятого казака Петра Тарасова да калмыка Бастая денег тысячи ста десяти рублев, а при том и при взяте их вплен поддаными Оттоманской Порты за отобранные у них и у протчих товарышей их лошадей, збрую и одежду

девятисот пятидесяти дву рублев восми десяти семи копеек, всего дву тысеч шестидесят дву рублев восми десять семи копеек, также о соотыскании оставшего в Абазе последнего со оным Тарасовым взятогож в плен казака Еремея Чеботарева, причем от вашего высокородия приказано было мне, будучи в Крыму и отамошних обращениях иметь секретное разведывание, и мало повыезде моем из Черкасского прибыл я в Бахчисарай за прежестокою зимою, и великими снегами генваря 6 числа, где явясь ханскому аге поставлен был **[30]** // им на квартиру, и довольствован пищею, а на третий день туда моего приезда, оной ага взял у меня посланное от вашего высокородия писмо, вручил хану. А я в то время до хана по имеющей у него болезни допущен не был, апредставлен уже к нему на третей недели, яко то за день оттуды моего выезду, причем пообявлении ему хану крымскому от вашего высокородия соседственной дружбе на учиненное от меня о возвращении данные за откуп с плену казака Петра Тарасова и калмыка турченину мулле Магомету также и за причиненные при пленении их взятьем Оттоманской Порты поддаными лошадей, и збрую, убытки денег, всего дву тысеч шестидесят дву рублев осми десять семи копеек, а при том и о отыскании оставшего в Абазе из взятых вплен последнего казака Чеботарева требование, оной хан крымской обявил мне, чтоде от него хана к Калге салтану писано, дабы он по бытности своей ныне на Кубане, яко уже будучи известным о взятье казака Петра Тарасова с товарищи, и с тех людей коих пленили, хотя одного на Кубане старался сыскивать и попоимке содержав ево крепко, отом к вашему высокородию отписать, и к нему хану дать знать, а о взыскании с кого надлежит и о возвращении за выкуп казака Петра Тарасова с калмычениным и за протчае подлежащея суммы денег, и во все он хан умолчал, но едино толко упомянув сие абазинцов де состоит разными званиями доволно, а казак де Петр Тарасов в которой Абазе точно держался, о том якоб в писме вашего высокородия неизьяснено, и для того б впредь справясь об оном иукого казак Тарасов в руках был, к нему хану писать, почему де и последнего казака можно будет отыскивать **[30 зв.]** // причем он крымской хан, дав мне на имя вашего высокородия писмо ис тем отправил меня обратно к вашему высокородию, почему я из Бахчисарая генваря 30 выехал и при обратном до Черкасского следования от жестоких морозов и глубоких снегов такую ж как и при следовании в Крым имея крайнею нужду, едва сего февраля 15 числа ко Аксаю в урочище Вербы прибыл: в бытность же мою в Бахчисарае о принадлежащем до интереса ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА разведал я следующее: 1е: прежде бывающей здесь в Черкасском серебряк карасовской житель греченик Енакий Юрьев видившись сомною в Бахчисарае, по любопитству моему сказывал мне, что минувшего 1761 года в филипов пост в самые уже заморозь ис Константинополя пришло к Тамани девять судов с воинскими снарядами, яко то с ружьями, порохом, свинцом, и с ядрами, и при том триста человек мастеровых людей и хотя де носится в Бахчисарае такой слух, что с турецкой стороны есть намерение на кубанской стороне повыше Ачуевской крепости состроить вновь город, чего ради и те мастеровые люди кои города Яникаль и Тамань починкою вновь исправляли без розписку все одержаны в те места но толко в самом деле вышеписанныя девять судов с воинскими снарядами, и с работными людми для строения города, или другова чего прибыли, о том в подлинность узнать еще невозможно: 2е: оной же греченин Юрьев обявил мне что в Бахчисарае как ево греченина так и протчих пред сим здесь в Черкасском бывающих и туда яко во отечество возвращающихся греков и армян стараютца ловить и уже несколько переловя под караулом **[31]** // отвезено в

Еникаль а для чего неизвестно; отчего он греченин Юрьев переездом от места до места всячески укрываетца и намерен дождавшись весны ис Крыму в Черкасское, а ежели случай не допустит, то уже прямо в Константинополь уехать, охотственость того и в сию мою в Бахчисарае бытность где б я ни был то везде за мною яко приставами чауши хаживали, и поступки мои наблюдали, чего напред сего никогда не бывало. 3е живущей в Черкасском и ныне с торгом в Бахчисарае пребывающий грузинец Гаврила Андреев сказывал мне, что ныне на кубанской стороне при крымском Калге салтане перешедшаго ис Крыму войска яко то Белогородской орды, джамбуличков и сеименов будет до дватцати тысяч человек, так же и те мастеровые люди которыя Перекопскую крепость починкою возобновляли забраны в Тамань; 4е в бытность же мою в Бахчисарае видел я на свои глаза, приехавшего к хану крымскому ис Пруссии одного офицера, а в каком ранге разведать немог, потому что оной находится там под секретом, и в отменном у хана приеме, чего ради и ездит всегда на ханских лошадях и носитца там эхо, якобы тот афицер приехал туда для закупки на прусскую армию лошадей, а всвите ево находятца прусских солдат двое, да человек до десяти жидов, но толко от него закупки лошадям неточию не видно но и не слышно; 5е в бытность мою в Бахчисарае, из армян один ханской подтолмачий приехавший ис Пруссии **[31 зв.]** // афицер хану крымскому в дар привез знатную сумму золотых червонных и к нему же прибыли из Прусии на почте один за другим два куриера, да сверх оных и еще два ж куриера, один не доехавши Перекопи в пути со мною разьехавшись а другой в приезд мой в Перекоп ночью проехали, и тако при том афицере в Бахчисарае имеет быть приезжих из Прусии куриеров четыре человека, от кого б и с чем оные были отправлены, о том хотя я как ни старался но толко никоим образом ниоткого разведать не мог, бе в Бахчисарае мной же тамошние турки без закрытия обявлял мне также слова вы де намерены на Темернике вновь строить город, почему де из с турецкой стороны прежде бывший город Азов имеет быть возобновлен или в другом где месте вновь состроитца может, а когда де о том от русских воспрепятствовано будет, то инако и война последовать может, в следствие чего, и вышеписанной ханской подтолмачий Камыш Кулак напоминал мне, что летом едва ль будет у нас спокойно и не зделалось бы калыбалька: 17е опасной же болезни, то ли конскаго и скотского падежев, в Крыму и нигде втамошних местах нет, и про то не слышно, о чем я по присяжной мой должности сим доношу самую истину и подписуюсь, / к подлинному доезду по прошению вышеписанного казака Клима Паниотова канцелярии войсковых дел писарь Петр Ленивов руку приложил. /

Иван [Чижев] Февраля 16 дня 1762 года **[32]** //

Арк. 30, 31, 32.

№ 18 1762 р., травня 31. — Промеморія коменданта фортеці Св.Єлизавети М.Муравйова в Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про відсилку копії з протоколу загальної наради (консиліуму) за участю вищих офіцерів військових з'єднань, дислокованих на території Новосербського поселення

О секретном деле

№11. Подана июня 1762 года записана.

Промемория

От брегадира и крепости Святой Елисаветы коменданта Муравьева в главную Новосербского корпуса канцелярию: потребованию моему по учинению по нынешним обстоятельствам опредосторожности в защищение границ и о спасении людей к отпору и обороне от нечаянного неприятельского нападения общего консилиума от главной новосербского корпуса канцелярии чин хотя и явились но к назначенному термину не поспели, а к тому ж и не все рекомендованные, а по [...трости] сих обстоятельств каков /: яко оное времени нетерпящее :/ с находящимся здесь гдном брегадиром Брынком и штат афицерами вышеписанном консилиум в диспозиции учинен со оного копия ко усмотрению и усоглашению в главную Новосербского корпуса канцелярию при сем включая а в каких мерах в согласно с тим или иначе как останетца благоволит меня уведомить и учинить о том по его ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА указом.

Матвей Муравьев
Аудитор Гавриил Попов майя 31 дня 1762 года
Канцелярист Максим [Фанизин] **[35]** //

Арк. 35.

№ 19 1762 р., травня 29. — Копія з протоколу консиліуму, присвяченого питанням підсилення обороноспроможності через можливий напад з боку кримських татар, який відбувся під головуванням коменданта фортеці Св.Єлизавети та за участю вищих офіцерів усіх військових з'єднань, дислокованих на території Новосербського поселення

Копия О секретном деле

По ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА указу по случаю нечаянного известия, якобы крымский хан с татарами намерены грабежное нападение учинить а на какие именно места хотя точно и не показывалось но после […] подтверждается репортами от порутчика Ковинского 1м. от 24, хан крымской войско свое стал переправлять в Очаков, а сверх того три султана турецкие свойском з большим числом в Кинбург прибыли, а намерен разорять здешние слободы зато будто на их земле оные поселены 2м от 25, слух ему дошел, что ханское войско уже переправило и стоит близ Очакова лагерем о намерении ево неизвестно, войска запорожского от кошевого атамана Федорова писмом от 25 числа сего майя обявлено, крымской хан Кирим Герей следует за реку Буг, мимо Очакова и имеет намерение якоб напасть на российские границы, с одной стороны на Самаре и тамошние слободы, з другой стороны из-за Буга реки от Едисанской орды на крепость Святыя Елисаветы и на новопоселяемые слободы и Сербию, и уже с намерением тем сего майя всредних числах Перекоп переехавши **[36]** // к Очакову отправился а сним ханом сеймен и протчаго войска более дву тысяч имеется, от Жимбулуцкой и Едичкульской орд

татаре тудаж следуют, на перекопский же степь на сю сторону оного, Кубанскую из-за моря орду переправляет, и что переходит чрез Перекоп посланной от коша сам видел, для поможения той Кубанской орде Калгу султана з дивизиею бывшею против черкес возвратил, и с черкесами войну оставил, а кубанской орде татаре напавши тайно на запорожских казаков на рыбной ловле близ Калмиуса тридцать девять члвк вплен захватили одного до смерти убили, адругова ранили и в войске запорожском крепкая предосторожность предпринята :/

Здешнего слободского поселения слободы Орла сотник Черниченко репортует сего де майя 19 дня крымской хан с малою частию войска переправился и еще многое число переправляется в Очаков, а три султана в Кинбург вступили; и намерены взяв предосторожность в соблюдение высочайшего ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА интереса и целости гсдрства находящейся здесь генералитет регулярных войск командиры и штат **[36 зв.]** // афицеры, имели разсуждение хотя крымскому хану и татарам что до постов каменданского правления и с нерегулярными принадлежит никакова раздражения не зделано и уповать того не следовало, но не имеют ли какой иной притчины от внезапного нападения в силе многих от главной команды о крымском хане подтверждении быть вкрайней осторожности, и стоящим здесь Пермскому драгунскому пехотным ландмилицким двум полкам к движению в ежечасной готовности, а как недоволно того, чтоб защитить землю и подданых но в случае веема превосходного неприятеля, которого на такой обширности везде устеречь невозможно, хотя б и все верно подданыя должность употребится могла, потому что вполках регулярных перво некомплект, другое что и расходы людей невозвратные велики, коих в действо ожидат неможно, а теперь во всех полках в Пермском ак болшим триста и в дву ландмилицких и небольшим по четыре ста человек, старатся о правилнои спасении людей и защищение хотя главных дефензей яко то крепости которая еще недостроена совсем и многова исправления требует /: как отом репорт от инженер подполковника Менцелиуса представленной показует :/ и по обсерваци нашей тож нашлось, где магазейны **[37]** // и денежная казна, народу же из слобод показывать спасение в закрытные места и леса; помогая втом им прикрытием и партиями, не допуская сколко сил станет к разорению, а в дефензии главной до последней капли крови, как долг и присяга велят, в посредство чего и положили: (1) понеже от брегадира и крепости Свтыя Елисаветы каменданта Муравьева чрез нарочного почтою сего майя "26" дня а и от Сечи Запорожской пописму кошевого атамана полученному вчерашнего числа показуется в Киев к командующему гдну генералу аншефу и ковалеру Петру Ивановичу Стрешневу о том донесено, а в Новосербской корпус от каменданта знать дано, и в надобном случае хотя не совсем но несколко потребная помощь в надежде есть, а затем определено: (2) в Новосербии пятисотная с линии конная регулярная команда; и тако кроме малоросийских Козаков и гусар которых всех за военных людей почитать должно, неуповательно чтоб отсюда еще помощи к защищению требовали туда, паче ж что люди там все вшанцах и старинных редутах защитится могут, а столко открытых мест а особливо от степи татарской нет (3) додалнего и достоверного известия пост на границе нужен яко то вслободе Орле и на броду **[37 зв.]** // реки Синюхи, регулярными командами коменданского ведомства подкреплены, которыя закрывают здешнюю крепость, ак тому и еще и первой тысячи малоросийских казаков, с фарпостов от стороны степи запорожской к фарпостам Мигейскому Ташлыку и Карабелному где издавна оные есть прибавить пять сот члвк [...], от тех форпостов когда надобность последует всегда могут скорее соединитца к главному посту а та прибавка неможет

заграничным нанести сумнения к какой либо опасности; по притчине издавна учреждения тех фарпостов, и [оной] как по всей той тысячной команде и полковому хоружему Карнеевичу со артилериею быть вкоманде у капитана Дурасова; да от здешнего слободского полку казаков тот час откомандироват к нему Дурасову пятдесят члвк при сотнике и других старшинах и два фалканета которые уже тамо имеются авместо пятисот члвк первой тысячи на форпосты с коей они взяты будут командировать из второй тысячи малороссийских казаков от Днепра триста человек (4) в слободе Добрянке поставить [мне] из первой тысячной команды малороссийских казаков тритцать человек да для возки писем от слободы **[38]** // Орла до слободы Терновки в удобных местах или где и в прошлом году были по двенатцати члвк при старшинах, да сверх и на брод реки Синюхи тритцать члвк и препоручить их в команду прапорщика [Клеопина] (5) в слободе Терновке от пермского драгунского полку капитан Корт в числе редовых шестьдесят члвк и одна полковая пушка имеются, а к тому из слободских здешних казаков пятьдесят члвк пристаршине в команду ево препоручить (6) обявленным постам о крепкой предосторожности уже предьявлено а ныне о разъезде и о разведывании посылкою в Полшу способных людей к чему под приличным претекстом и [блакнет] от каменданта дают, сверх того и отсюда для достоверного разведывания в Очаков нарочно с товаром под протекстом купеческим послан (7) когда с постов или по разведыванию точно неприятельские движения покажутся, ко устремлению к границам нашим, тогда по разеуждению ж отсюда или посты регулярными и болшими командирами подкрепить или брегадиру Брынку со всеми тремя полками наличных людей тогда на самое устремление в отпор и защищение взять с собою полковую артилерию **[38 зв.]** // пики рогатки и шанцовые инструменты и з запасным месечным провиантом выступить, и имев при том орудии яко вновь инвентованном для лутчаго действия артилериского афицера, из гарнизону служителей; с тем в котором полку некомплект или болные станутся (8) при крепости тогда оставить из пехоты одних мушкатер по сту по дватцати по пяти сполку и того двести пятдесят члвк. Да для обьезду ковалерии дватцать пять с надлежащим числом афицеров да из слободских здешних пятьдесят члвк казаков, при старшине; и штапа одного для имения над ими команды которой должен тогда уже коменданту репортовать и плац майорскую должность по крепости управлять./ (9) Излишние против числа людей выступивших в защищение и отпор знамена обоз и болных оставить в крепости. (10) Ковалерию ис Черного лесу коя там у обьезде толко того леса чтоб самоволно рублен не был, для приумножения людей к движению тому взять к полку, а на то место определить казаков а и усмотрению заготовленных тамо **[39]** // по инженерной должности материалов ландмилиц спустить, а оставя при них двенатцать члвек при ундер афицере и барабанщика (11) из слободы Пушкаревки Пермского драгунского полку порутчика [Юснецкого] с командою которой там был для защищения той слободы от обид запорожских казаков взять к полку (12) находящийся от [ко...в] в дежурстве в полицейской должности в канцелярии где есть чины полковые на нужной тогдашней же случай спустить и полкам (13) в крепости и в других местах у персон караулов не быть а иметь [3с] гаубтвахты по чинам часовых (14) когда брегадир Брынк выступит совсем тогда из состоящей здесь четырех сотно команды для посылок и разведания пристаршине к регулярной команде сто члвк казаков придать которым по перве готовым приказать быть, а из здешнего слободского полку всем выборным казакам быть во всякой воинской исправности и доброконстве готовым

со всеми же полковыми и сотенными старшинами так когда нужда востребует могли б они куда повелится и издали от Днепра слободе поспеть не более как в 24 часа **[39 зв.]** //и к тому приуготовление им возыметь весма с скромностию что полагается на доброе старателство и попечение полковых командиров: (15) на которой пост неприятель напопал то следственно всем постам туда в секрете итъти то ж и к Новосербии, хотя по требованию от коменданта они в консилиуме и не были, сообщить, и по соединении быть в команде и диспозиции брегадира Брынка о чем в команды коменданского ведения накрепко [подтверждено] а ежели б и на посты гусарские то учинить главным образом вспоможение чинить, и полкам сколко из них тогда выступит, обращаться туда ж, нежели неприятель так множествен что и в откос от границ теперешних сил недостанет а он проходить будет внутрь то как о спасении людей так и крепости попечение иметь и ретироваться сюда к главной дефензии (16) мояки во всех местах где надежно поправить, чтоб при таком случае огни зажечь, чрез что и обыватели увидят будут тогда знать и уже им спасения своего искать по предписанному (17) от запорожского кошу требовать чтоб от Гарду запорожцы поблизости **[40]** // наших постов вовремя надобности к ним примыкались, и обще действовали, а и весь бы кош в само опасном случае здешним местам помогал, и с войском соединялся, чтоб единудумно действовать было можна, тогда того самая нужда требовать будет, как они уже и готовые состоят (18) а как крепость токмо одно заложение во всех частях ее иметь, и вся по притчине вынутой изо рва и насыпанной по несколку навал и [гласи] земли крепости оказывает, брустверах яко главного в сопротивлении прикрития и порядочного выровненного [валдайка] с которого оборону чинить и под прикрытием бруствера люди а паче артилерия и з места в место переводить совсем не имеет, хотя и не крайняя нужда настояла б, но на то сумма знатная быть потребна; каковой в наличности ныне на то нет, однако и с построенного что обветшало для нынешних экстранужностей поправить во первых полисад вместо подгнившаго новой, а ис Торок привесть в профиль, в покрытом пути банкет зделано, для ворот мостов **[40 зв.]** // и к штрунфалов и протчаго лесные материалы а к ним по потребности и железныя тот и туды болише пятьсот, малые тысяча пятьсот, и шлах баум [...] до тысячи заготовить, в могазейне, а в наружность не показывать, а лесные материалы заготовлять в Черном лесу, для заготовления вырубкою тех материалов взять по неимению других работных людей из Малоросийских второй тысячи двести пеших члвк казаков, а тапары им отпустить от инженерной команды да от здешнего слободского полку из слобод двести подвод со всею упряжью и с подводчики; к повоске командировать артилериских припасов на платформы досок и протчих надобностей и когда нужда потребует к деланию вновь батареи и заготовлению брусов и досок или по нужности плостининку да для обжигания бомб гранат к заготовлению дров командировать здешних слобод жителей пятьдесят подвод со всей упряжью да для вырубки в Черном лесу ис форпостных же казаков второй тысячи взять пятьдесят члвк пеших **[41]** // и топоры отпустить от инженерной же команды и быть им в ведомстве и смотрении при одной инженерной команде (19) оным употребленным в работу пешим и конным казакам за рабочие денги во все работное время по экстранужности производить из сербской суммы без удержно понеделно :/ (20) все то приуготовление производить не обявляя к чему а разглашая яко оное принадлежит на починку внутреннего обветшавшаго строения (21) крепостное строение по репорту и флеш и за нужно почитается зделать, но как оная земляная полевая работа дабы противной стороне тем причин к претензии не подать, ненужное оставить, а представить

правительствующему Сенату с нарочным курьиром (22) все вышеписанное содержать в крепком и собственном разсуждающих секрете и подкомондным своим не открывать и приуготовления к движению чинить начать каждому командующему до кого что принадлежит з завтрашнего числа и со всякою поспешностию. **[41 зв.]** // Толко не стревогою и когда етеми вышеписанныя известия недействителны чрез то какой стороне сумнения не подать, с сей диспозиции копию отослать на высокое разсмотрение главнокомандующему шефу с нарочным почтою от коменданта куриером, и когда по известным его высоко превосходительства [...] и важнейшим известиям не надлежит ли сюда регулярных войск прибавки заблаговременно или иначе как чтоб по всему послать могли по превосходным неприятельским силам заключении с крепости Святыя Елисаветы майя 29 дня 1762 года

У подлинного в [закреп...] тако

секунд майор Степан [Каниенберх]
обозной Василий Михалча
Слободского казачьего полку полковник Аким Литвинов
Пример майор Максим Ромодин
Пример майор Георгий Фон [Ростек]
В должности советника крикс цалмейстер Александр Яковлев
Подполковник Александр Молчанов
Подполковник Федор [Шелтанов]
Артиллерии майор Фридрих […]
Подполковник Петр Дреев
Полковник Петр [Десилов] **[42]** //
Инженер подполковник Иван Менцелиус
Бригадир и камендант Матвей Муравьев
Бригадир Вилим Брынк
Гаврило Попов **[42 зв.]** //

Арк. 36-42.

№ 20 1762 р., травня 26. — Промеморія гарнізонної канцелярії фортеці Св.Єлизавети в Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про відсилку екстракту з відомостей щодо подій у Кримському ханстві

О секретном деле

Подана 28 майя 1762 года
записав доложил

Промемория

Крепости Святыя Елисаветы из гарнизонной канцелярии: в главную канцелярию Новосербского корпуса: о движении хана крымскаго с войском и о ево намерениях, главная канцелярия из отправленного из оной канцелярии от 25 сего мсца при промемории экстракта известна есть; а ныне еще в сходство того от

кошевого атамана и от посту при слободе Орле к турецкой стороне Пермского драгунского полку порутчика Новинского получены известия со оных копии у сего к должной в силе высочайших указов предосторожности включаются : /

Матвей Муравьев
Аудитор Гаврила Попов
Канцелярист Максим [Ра...] майя 26 дня 1762 года. **[45]** //

Арк. 45.

№ 21 1762 р., травня 25. — Промеморія військового отамана Війська Донського С.Єфремова у Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про перехід ногайців з Кубані в Крим та необхідність посилення через це заходів безпеки в Новій Сербії

Подана 25 июня 1762 года записав доложил

Промемория

Войска Донского от войскового атамана Ефремова Новосербскаго корпуса в канцелярию: каково чрез нарочно присланного [Сарсембии] агу от крымского Крым Гирей хана соуведомление о переведение всех нагайских народов для кочевания с кубанской на крымскую сторону, и о имении в здешних местах от незапного Багадыр Гирея солтана нападения предосторожности писмо от сего майя 23 дня получил с оного для известия и надлежащей по силе ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА Указов предосторожности Новосербского корпуса в канцелярию прилагаю при сем точную копию, каковы от меня как в гсдрственные Военную и иностранных дел коллегии при репортах, так и к пограничным господам генералитету и командирам при сообщениях моих отправлены майя 25 дня 1762 года.

Степан Ефремов **[46]** //

Арк. 46.

№ 22 1762 р., жовтня 26. — Ордер київського генерал-губернатора І.Глєбова Головній канцелярії Новосербського корпусу з наказом якнайсуворіше контролювати дотримання прикордонного та карантинного режиму на території Нової Сербії

По секрету Получено октября 28 дня 1762 года
записав доложил

От генерал аншефа и Киевской губернии
генерала губернатора и ковалера Глебова.

В главную Новосербского корпуса канцелярию:

Хотя сего октября 22 числа в главную Новосербского корпуса канцелярию отменя писано и требовано дабы для продолжающейся в Константинополе и в других по тракту местах яко то Селявре Кучук, Чекмете и Боючекмете в Базаруке в Карасуле и до самых проводов, поветренной болезни чрез пограничные форпосты в Россию пропуски чинены были приезжающие и приходящие ис турецкой крымской и волоской областей с выдерживанием указной полной шестинеделной а ис полских смежных со оными областями мест двадцати дневного карантина а из ближних полских мест и следующих от заграничной росийской армии с надлежащими осмотрами безкарантинно: а с сего ж октября 23 числа обретающейся в Бендерах в ожидании российского посланника гсдрственной коллегии иностранных дел перевотчик Дементьев, минувшаго сентября от 25 числа в Киевскую губернскую канцелярию репортовал, что в Каушанах и в одной ближней деревне поветренная болезнь оказалась; того ради во осторожность высочайших ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА интересов и для гсдрственной целости, имеет главная Новосербского корпуса канцелярия от продолжающейся в выше помянутых турецких местах и оказавшейся вновь в татарском местечке Каушанах и во оной ближней деревне поветренной болезни, в Новой Сербии наикрепчайшую и зело строгую иметь предосторожность, и для лутчей безопасности из-заграницы отныне впредь приезжающих всякого чина людей, чрез учрежденныя в Новой Сербии по гсдрственной российской границе фарпосты — в Россию пропускать и с турецкой крымской и волоской областей и из даних с той стороны Полши мест с выдержанием указной полной шести неделной карантин а из самых ближних полских мест то же от той турецкой крымской и волоской стороны без полукарантина то есть дватцати дней **[47]** // со обыкновенными при форпостах лекарскими осмотрами и атестатами а где оных нет обер афицерскими, а без выдержания той карантины отнюдь никого ни с чем инидля чего в Россию непропускать. И дабы никто нигде проходил и прокрадыватца немогли, производить от фарпоста до фарпоста частыя разьезды непременно и главной Новосербского корпуса канцелярии чинить ПО ЕЯ ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА Указам, в крепости Святыя Елисаветы октября "26" дня 1762 году.

Иван […] **[47 зв.]** //

Арк. 47.

№ 23 1762 р., травня 14. — Промеморія військового отамана Війська Донського С.Єфремова у Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про вчинений на Єйській косі напад кубанських ногайців на запорозьких козаків-промисловців

Подано 24 июня 1762 года записав доложил

Промемория

Войска донского от войскового атамана Ефремова Новосербского корпуса в канцелярию сей час получен от находящегося на кубанской степи у речки Кагалнику с прикрытною сотною командою походною есаула Еремина репорт, которым представляет сего де майя 13 дня прибежал к заставе ево с Ейской косы один

запорожец и обьявил что на имеющихся на той косе для рыбной ловли Запорожского войска казаков напав неприятельские люди взяли в плен тридцать члвк, а одного убили всмерть, ипотому де известию от него походного есаула для осмотрения тех неприятельских людей послан до речки Еи нарочной розьезд ичто де по возвращении того разезда окажетца отом имеет сюда репортовать, того ради овыше писанном Новосербского корпуса в канцелярию чрез сие сообщаю, о чем от меня как в гсдрственные военную и иностранных дел коллегии донесено так и в протчие подлежащие по здешней пограничности места знать дано майя 14 дня 1762 года.

Степан Ефремов **[49]** //

Арк. 49.

№ 24 1762 р., червня 16. — Рапорт Головної канцелярії Новосербського корпусу генерал-лейтенантові І.Хорвату з екстрактним викладенням відомостей про можливість нападу на Нову Сербію з боку поляків та татар і переліком заходів, вжитих для уникнення небезпеки

[1]-В правительствующий сенат-[1]	О секретном деле
По титуле генералу	Генерал лейтенанту Хорвату
№64	Из главной канцелярии
Июня 16 дня 1762 год.	Новосербского корпуса

Покорнейший рапорт

Копия с турецкой стороны крымской хан с немалым числом татарских войск учинил движения и уже по переходе Очакова не вдалнем от здешних границ разстоянии лагерем располагается о том сприложением какая в Новосербском корпусе /: сверх учиненного от стороны крепости Святыя Елисаветы консилиума :/ по осторожности в сохранение высочайших ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА интересов Новосербского корпуса и протчими штап афицерами консилиума ж копии вашему высокопревосходителству чрез нарочного вахмистра Захарова от 7 числа сего июня представлено :/ **[51]** //

Сего ж июня 11 дня по полученным о движениях и в полской стороне войск известием и оприближении к здешней границе подошед уже до немалого числа в самое ближайшее село Турею кое от шанца Новомиргородского в пяти верстах стаковым намерением чтоб на здешней Новомиргородской а потом и на другие шанцы учинить нападение :/ По тем известиям принята здесь надлежащая предосторожность и ко обьезду по границе учреждены присътойнные команды и того ж числа для точного о тех польских войск собраниях и приближениях к здешним границам и ведания и находящемусь в селе Лебедине при войске наказному регементарю Бордышевскому отправлен был со отзывательным письмом гусарского Хорватова полку порутчик Петр Герман с одним сержантом и с четырмя гусарами и по возврате репортом представил по прибытии де их в предписанное село Турею от постановленного караула оне взяты и приведены к прибывшему **[51 зв.]** // в то село из местечка Смелова комисару и козацкому

[1] Закреслено.

полковнику у коих он о проезде и помянутому наказному регименторю пропуска требовал токмо не отпущен а обьявлено что де и сам регименторь в Турее будет и продержаны до вечера а в вечеру наказной от партии украинской регименторь призванием /: а не тот кои в Лебедине находится :/Зеленко прибыл, при коем прибыло польских драганов и Козаков немалое число и пришел к показанному смелянскому комисару коему он порутчик Герман данные на имя помянутого наказного регименторя Бардышевского писма к прочтению отдавал токмо не принял, тогда он порутчик обьявил тому приезжему регименторю для каких притчин близ российских границ польское войско так великое собрание имеет, на то от него регименторя порутчику Герману сказано якобы собираетца для обьезду пограницы у которого потому ж просил об отпуске в село Лебедин но не отпущен и приказано оставатца иначевать и приставлено к ним к присмотру несколько козаков и хотя он **[52]** // Герман о приставленном к ним карауле представлял, токмо тот регименторь не обявляя ничего пошел ис той квартиры вон и по отходе ево он Герман с сержантом и гусарами и еще ехавшими от сюда купецкими и другими людьми по отобрании сабель и верховых лошадей посажены в одну избу и приставлен был немалой караул где и содержаны и в ту ж ночь то есть под 12 число сего июня во втором часу по полуночи полские в немалом числе команды учинили нападение перво на отводной караул а потом стремлением из ружей пальбою почему по начатию с полской стороны и от здешних учрежденных команд к недопущению до шанца и до дальшего их усилованию учинено супротивление оружейное рукою и сражение с польскими командами и как уже стрельба услышана и от тех разставленных команд в шанец знать дано и туда из шанца сикурс отправлен в таком случае на рассвете польский команды коих как известно до полуторы тысячи было и почувствовать учиненной с укрепленной от полской стороны мошны пушечной удар увидя тот **[52 зв.]** // сикурс отходили обратно все отстреливаясь […] партиями и сражаясь при каких сражениях з здешней стороны один гусар до смерти убит капрал и один же гусар тяжело да еще два гусара легко ранены асполской стороны сколко побитых ираненых точно неизвестно, токмо един почтовой досмерти убит а другой жолнер тяжело раненой захвачен иноне вшанце Новомиргородском находитца, ипоотбытии тех полских войск от границы далее пяти верст как уже оныя скрылись в леса тогда здешния команды возвратились к шанцу Новомиргородскому, потому инаходящиесь вселе Турее в карауле припоказанном порутчике Германе и у протчих задержанных людей польские козаки оставя их всех забрав токмо их верховые лошади с седлами исаблями также ружье иаммуницию поехали затеми ж бегущими поляками а он порутчик **[53]** // освободясь с предписанными людьми явился прикоманде.

После того пополученным и с часу умножающимся известиям оказываетца что польские войска как из обозу так и из разных втом числе и из Уманской губернии в немалом числе собраныя имеют с намерением учинить нападение до первых паки на шанец Новомиргородской а потом и на протчие шанцы как и с приложенного при сем учиненного с полученных сказок и других известий экстракта обстоятельно усмотреть изволит :/

По тем известиям икрайним сумнительствам и уже учиненном нападении как в крепость Святыя Елисаветы к господам брегадирам Брынку и Муравьеву так и в Киев к господину генерал аншефту и ковалеру и киевскому генерал губернатору Глебову знать дано и по обоим тем с татарской и польской стороны сумнительствам о подкреплении сих мест /: чтоб и подлинно какова в

Новосербских поселениях разорения приключено не было :/ воинскими командами требовано, в какой же силе те требования отправлены с приложением усмотреть изволите :/ **[53 зв.]** //

Но по тем ис Киева еще ничего не получено, а с крепости поотправленным еще после тех другим требованиям из регулярных команд экскузуя что и тамо оных по отпору на всякой непредвидимой случай устремляющегось татарского войска при нечаянном иногда /: от чего боже сохрани :/ вздешние границы впадения крайне малолюдно, прислано с пермского драгунского полку при майоре Фон Ростоке две гренадерская да мушкетерская роты в числе всех чинов сто тридцать девять человек с одним [...] да слободского казачьего полку при старшинах двести человек казаков кош зафорштат шанца Новомиргородского но как дано здесь по известным с татарской стороны сумнительствам пробудут неизвестно :/

Однако потому как с экстракта о известиях предвидеть соизволите, что полские войска и в протчих около Новосербской границы местах собрании и к разорению поселения намерении имеют в таком случае во осторожность и к недопущению до таковых из собранной пришанце Новомиргородском /: по вышеписанному — во осторожность с татарской стороны — консилиуму :/ полку вашего высокопревосходительства трех сотной гусарской команды, от шанца Новомиргородского в обе стороны пристойныя команды первая к шанцу Архангельскому а вторая **[54]** // к Днепру до Цыбулева и далее отправлены, будут с таким наставлением как прежние вашего высокопревосходительства распоряжения повелевать дабы те команды всегда о собраниях и предприятиях польских команд ведали и тому всякие удобовозможные в разведованиях способы употребляли и куда б те полские команды ни обращались всегда б по своей границе противу их находились, и нежели до разъзорения поселений но и в границу стараясь всеми силами отнюдь не допускали, а в случае супротивления и оружейного рукою поступали: прочь отбивали за всем тем по многим учиненным по разным известиям требованиям и уже поведомым вашему высокопревосходительству с обоих сторон опасностям как в сохранении сих мест высочайшей интерес и целость государства требует будут ли в здешние места какие полки сведены поныне никакова известия не имеетца :/ О таких происходствах главная канцелярия за нужно почла вашему высокопревосходительству чрез нарочного по усмотрению всего произшествию **[54 зв.]** // донесть дабы усмотря силу оных и уведав тамошним о движениях крымского хана с немалым войском намерениях обстоятельства в нужности тех и противу сего о скорейшем сих мест воинскими командами подкреплении, не менше и о таковых польских нападениях по удержанию их от того самовольства и нарушениям границы чтоб и болшего кровопролития — последовать не могло не оставили учинить надлежащих в высокие правительства представлении, а всего лутче естли б на нонешной экстраважной случай сами ваше высокопревосходительство персоною своею здесь при корпусе присудствовать соизволили, понеже вашему высокопревосходительству открыто как о оставленных здесь по управлению на такой обширности и нужной границы много трудных дел исправленей командиром, кроми паче при таковых экстрах с кем ты то обдержатца и чинить на всякий случай должныя распоряжения кои иногда нимало времени терпеть не могут остаетца в милостивом уважении вашего высокопревосходительства а по таковым с обоих сторон опасностям **[55]** // сколько в секрете ни содержано простонародство уведывает о том в крайнем возмущении и опасности остаетца, и уже ко убранию из неукрепленных в укрепленныя места

просятся, однако до далших усмотрений к недопущению народа до болших сумнительств и к неподаче соседним сторонам о том слухов удерживаетца со ожиданием от вашего высокопревосходительства чрез сего же нарочного в самой скорости обо всем что тамо учинить соизволите обстоятельного наставления :/ **[55 зв.]** //

Арк. 51-55.

№ 25 1762 р., червня 15. — Свідчення мешканця с.Козацької Долини І.Кучеренка в Головній канцелярії Новосербського корпусу про підготовку польського війська до нападу на Нову Сербію

О секретном деле 246

1762 года июня в "15" день полской области села Казацкой Долины житель Иван Кучеренко в главной канцелярии Новосербского корпуса обявил./

Сего числа после полудня он Кучеренко из шанца Новомиргородского от здешней команды посылан был полской области в село Ситняжну для разведования о собирающихся полских войсках и по прибытии в то село заехал к живущему тамо малороссиянину Андрею Зелезнику которой ево Кучера спросил куда и откель едет на то он Кучер обявил что едит до своих в село Козацкую Долину тогда оной Зелезник сказал что полского войска между селами Туреею и Макеевкою в урочище Шеи много численно состоит и ожидают из Уманской губернии час от часу полского войска да испротчих мест козаков и мужиков у коих ружья имеются собирают и умножают болшим числом и имеют намерение чтоб новосербское поселение даже до крепости Святыя Елисаветы якобы оное на грунтах полских состоит разорить и населенной народ изрубить чтоб более их землями и другими угодьями корыстоватся немогли и при том оной Зелезник сказал ему Кучеренку что находящейся в том селе осадчик шляхтич а как заветца не знает которой то село осаживает будто собирающееся польское войско от Речи Посполитой имеют точное повеление чтоб Новосербское поселение всеконечно разорить и более народ к житю не допустить и о том раззорении показанной осадчик шляхтич поляк по собрании всем живущим в том селе мужикам обявлял что де чрез то село полское войско к Новосербским поселениям тракт иметь будут то оне никакой опасности не имели и боде от тех войск никакой никому обиды сказывано не будет и сие сказал самую сущую правду и подписался./

К сей скаске вместо вышеписанного малороссиянина Ивана Кучеренка по ево за незнанием грамоты прошению гусарского Хорватова полку ротной писарь Максим Надежин руку приложил. **[57]** //

Арк. 57.

№ 26 1762 р., червня 10. — Доїзд поручика Хорватового гусарського полку І.Нікоріци з викладенням зібраної ним, під час перебування у м.Паліївому Озері, розвідувальної інформації про події у Кримському

ханстві

О секретном деле.

1762 года июня "10" дня в главной канцелярии Новосербского корпуса прибывшей ис Полши гусарского Хорватова полку порутчик Андреяш Никорица следующее обьявил.

Сего июня "3" дня з данным ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии пашпортом отправился он порутчик для своих нужд /: а в самом деле для разведывания о обращениях хана крымского свойском до полского местечка Полеева Озера и не заезжал во оное заехал в полскоеж село Есеново /: кое состоит на самой полской границе а напротив оного состоит татарское село Есеновож и по прибытии во оное имел квартеру издавно узнаемого ему человека волошина Деордия Дидерима и в разговорах спрашивал ево о собирающемся татарском войске сколко оного и в каких местах состоит и какое намерение имеют и на то он Деордий ему порутчику обьявил что де племянник ево волоского местечка Факшан хорунжий Ионица Беректарь отправлен был от дубосарского хатьмана именем Шериеза для встречи следующего в Очаков крымского хана и по возврате де обявлял ему Деордию что он з стами человеки туда от хатмана отправлен был, и по прибытии в Очаков взял с собою толко двенатцать человек апротчих там оставил переправясь чрез реку Лиман на крымскую сторону во первых встретил оного хана войско коего было до трех тысяч от татарского местечка Кинбурга за восим миль, а потом хан в половину мили и ево хана встретил **[58]** // тогда оной хан призвал ево Иваницу спрашивал какие де в их стороне слободы стали селитца, и на то он Иваница ему хану ответствовал что российские слободы близ их татарских границ селятца, но оной хан сказал ему иде не о российских но о польских спрашивал кои на их татарской стороне поселились, и по прибытии с ним в реченное местечко Кинбург оставя во оном свое войско переправился чрез лиман в Очаков, а оттоль выступил на сю сторону Ачакова расположился лагерем а при нем де толко было татар до пяти сот человек да прусской посланник которой де оставлен был ханом в Очакове в форштате на квартире при коем и караул з знаменом состоит а служителей было при нем толко два человека, адля чего той посланник при оном хане находится неизвестно, и потому он порутчик Никорица послав от себя человека в то местечко Фокшаны к реченному Беректару дабы он прибыл к нему и приехал коего он порутчик о всем вышеписанном спрашивал почему оной Иваница Беректарь ему порутчику как выше изьяснено все сходственно обявил, и в Очакове предписанного пруского посланника сам персонално видел а еще де приказано было от хана заготовлять ведомства дубосарского хатмана в местах сухарей многое **[58 зв.]** // число для чегоде [...] отуда отправлен и велено по собрании оных сухарей отправлять к речке Чапчаклый на урочище Столповое где оной хан лагерем стоять будет, разстоянием то урочище от слободы Орла не более пятидесят верст, коих уже собрав на пятнадцати возах во оные места отправили, кои он порутчик как тех сейменов так и те возы с сухарями везены 5 числа сего месеца сам видел, а ногайской орды при нем хане нет и чтоб оные собираемы были он Беректарь не знает и не слыхал, какое же намерение он хан имеет, он Беректарь сам не знает, потом он Никорица "6" числа сего месяца с тем Баректаром приехал в полское местечко Палеево Озеро и видел приехавшего из Бендер чауша которой собрав бывших там и в других местах купцов турков отправился в Бендеры ис Константинополя от

Порты паши, и оной де чаушь обявлял помянутому волошину Беректару что отправлены от Порты и следуют на командование Сераскер паша в Очаков, другой в Хотин с небольшим числом конвойных турков, после ж того уведомился он порутчик от приезжаго к нему дубосарского ведомства селе Гедерим сотника Штефана Балана, что на сих днях приезжал де к нему **[59]** // дубосарской хатман Шернес и приказывал ему Штефану да тамошнему обывателю Иванице Фрунзе чтоб они поехали в здешния российские новосербские места под претекстом якобы для свидания с свойственниками своими а в настоящем деле для проведания сколко в собрании в здешних местах имеется войска точию оне Штефан и Иваница не поехали будучи ж в предписанном полском местечке Палееве Озере от приезжаго туда из Молдавского села Каралаш капитанского сына Штефана Костантинова между разговорами уведомился, что де прибыл ис Царя Града прусской посланник от Порты Турецкой к волоскому господарю с фарманом одозволении ему вербовать людей почему и дозволено из волных разных людей бурлак которой де и навербовал до пятидесят человек коим дано было лошади аммуниция и денги и побрав оное: бывших при них для обучения эксерциции двух прусаков связав разбежались врознь, и сего де июня перваго дня оной прусской посланник явясь отправился к хану, и о следующих от Порты выше предписанных в Очаков Бендеры и Хотын пашах подтверждал что слышно де яко оные идут **[59 зв.]** // и еще до Дуная не дошли да и от Галац ведомости нет, и на какие места следовать будут того неизвестно, более же вышеписанного ничего не слыхал и сие обявил по самой справедливости и по присяжной должности./

Порутчик Андрияш Никорица. **[60]** //

Арк. 58-60.

№ 27 1762 р., червень. — Екстракт, складений у Головній канцелярії Новосербського корпусу на підставі отриманих з різних місць та від різних осіб відомостей про підготовку поляками та татарами нападу на Нову Сербію

Экстракт.

Учиненной в главной канцелярии Новосербского корпуса какие в подтверждение прежних получены внов известил о обращениях с войском крымского хана и о собирающихся не в данном разстоянии от здешних мест полских войск к нападению в здешние места.

Сего июня "13" числа ис полковой гусарского хорватова полку канцелярии при репорте представлена с репорта ж подданого во оного полку от прапорщика Кушнира копия в которой явствует,

"10" числа сего июня прибывшая с полской области местечка Жаботина одна женка именем Анна Иванова дочь обявила что во оном местечке Жаботине собралось поляков тысяч до двух и для лутчей верности он прапорщик Кушнер посылал от себя шанца своего жителя Грицка Оленинка которой прибыв обявил что точно имеетца в том местечке Жаботине великое число поляков имеютде намерение учинить нападение на Новую Сербию и еще де ожидают тудаж немалого числа войска.

"14" числа тогож мца проживающей в хуторе здешнего генералитета прозываемом Виском малороссиянин Омелян Суховенко показал.

Сего ж течения "10"д. зданным ис полковой гусарского хорватова полку канцелярии билетом ездил он полской области в местечко Городище **[62]** // на ярмонок и в бытность ево тамо слышал от разных тамошних жителей что полского войска понад Днепром к Крилову многое число прошло да ныне еще оное ж следует и с разных полских сел козаков оружейных туда ж силою выгоняют коих он Суховеенко по два и по четыре на возах едущих к Чигиринскому старосту сам видел, а вчерашнего числа по возврате ево ж того местечка Городища в шанец Новомиргородской заехал он в село Лебедин и тамо один житель а как ево зовут и прозвание знает сказывал чтоб он ехал поскорее и остерегался полских команд и чтоде они вблизости здесь находятся чтоб ево захватить немогли и оные де полские войска намерены на Новую Сербию на шанец Новомиргородской и на хутор здешнего генералитета именуемой [Калиневатой.] да на Крыловский шанец же нападение учинить.

Того ж числа проживающий здесь в шанце Новомиргородском малороссиянин же Савелий Шатников обявил,

Вчерашнего то есть "13" числа отправлен он был от здешней команды полской области до села Лебедина для проведания о собраниях и обращениях полских войск по переходе на полскую сторону и шел тайно степом до полского села Турия и не доходя оного в поле увидел во первых малова пасущего волы пришед к нему спрашивал что у них в селе Турье слышно и нет ли там или вблизости полских войск которой ему обявил что из села их Турьи все жители во ожидании скорого прибытия туда полских команд вышли и скрываются в лесах а потом встретилась **[62 зв.]** // ему одна женка з девкою кои ехали из леса в реченное село Турью для набрання харчей то он и оную женщину потому ж спрашивал которая обявила что в селе Лебедине множество поляков и козаков в собрании имеется и по отходе о них нашел еще двух мужиков кои шли до пасики для набрання воды спрашевал и оных кои также обявили что в предписанном селе Лебедине многое число поляков и в разговорах говорили яко имеют намерение паки на шанец Новомиргородской нападение учинить и по отходе от них усмотрел человек до десяти разьезжающих поляков от которых он чтоб не усмотрели и не захватили скрылся в пашни :/

Того ж "14" числа сего июня взятой в поле разьездною командою полского пограничного села Турьи житель Остап Овчар показал,

Нынешней недели во вторник то. есть "11" числа сего ж мца у местечка Смелова владения подстолия коронного князя Любомирского комисар Дворжанский да полковник а как заветца не знает и с ними той смелянской губернии козаков более ста в то село прибыли и стоял он комисар квартирою жители со атаманом прозванием Тараном ходили к нему комисару испрашивали ево для каких надобностей он с немалым числом козаков прибыл и какое им повеление будет на то он комисар обявил что будет де сюда полское войско и регимептар и зачем того не обявил и выде какой час в домах своих просидите а потом что увидете то ищите убежища кто куда знает и того ж дня предвечером **[63]** // во оное село Турью прибыл наказной регимептар из войска состоящего под местечком Лысянкою а как заветца и прозвание не ведает и при нем полского войска драганов жолнеров и козаков /: как сказывали пришедшие козаки :/ что сот до осми и пара литавр а пушек не было и с ними пеших козаков с топорами шездесят человек и в разговорах слышел что они намерены строющиеся близ форпоста раскопанной могилы на

речке Турье мост разорят а еще другое какое намерение имели и от кого уведать не мог, и прошед то село Турью остановили в лощине к шанцу Новомиргородскому и стояли до ночи а в полночь поднявшись пошли к тому шанцу Новомиргородскому и зачал до света услышал близ форпоста Раскопанной Могилы великую стрелбу а поутру видимо им было что те полские войска поспешно шли мимо того села Турьи под лесами к селу Макеевки и слышно что истого войска пропало четыре козака и один убитой поляк видим был а сколко ранено не ведает и стояло де то войско при селе Макеевке сутки а ныне слышно что пришло всело Лебедин и ожидают там прибытия из других полских мест болшаго числа войска из Белоцерковщины да из Уманщины откуда де надеютца что и татары будут койде стоять у речки Кодиме и дождав того войска намерены паки учинить нападение на Новой Миргород впред идущую середу :/

Того ж числа находящейся в полском Лебединском лесе в пасике Киево Кириловского монастыря монах Феофил явясь в главной канцелярии Новосербского корпуса по полудни в "9" часу обявил. **[63 зв.]** // сегоде числа пред полуднем пошел было он монах ис той пасики в село Лебедин по произшедшим слухам что якобы в том селе полских войск многое число и не дошед до того села версты с полторы зашел в состоящую в томже лесе пасику оного села жителя Медухи и живущему во оной малоросианину прозываемому Бондарю коего он монах спрашивал что слышно в Лебедине на что оной пасечник Бондарь ему монаху обявил что он означенного Медухи от жены и от протчих ушедших ис того села Лебедин в лес жителей слышал что вто село Лебедин прибыло полского войска драгуни и жолнеров до несколко сот то ж полских казаков при смелянском комисаре с одним полковником триста да из Богуслава з Белоцерковщины с Чигирина, с Корсуна, с Лысянки и из протчих разных мест многое число козаков а всего будет до четырех тысячь человек где находитца один регементар а как зоветца незнает, и притом собранном войске имеютца пушки и гаковницы да из Уманской губернии чрез нарочно посланных сего ж числа трех сот козаков тож и татарской орды многова числа ожидают и оной регементар и протчие находящиеся при том полском войске разные команды [немритора] обявляет что сего числа в наступающую ночь на здешней Новомиргородской шанец нападение принять и при войске своем иметь будут несколко возов с накладенным грузом и всячески старатца имеют чтоб Миргород достать потом и протчие Новосербские шанцы разорить :/ **[64]** //

В копии представленной при репорте ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии с поданного во оную того полку от "13" роты репорта писано "14" а здесь получено "15" чисел,

Того де "14" числа прибывшей воонную роту полской области Чигиринской губернии з села Осоты крепости Святыя Елисаветы жител Тимофей Федоров обявил что будучи он в том селе слышал от брата своего родного тамошнего жителя что полских войск товарищ Чорнявской /: которой с обозу туда приезжал сказывал тамошним жителям секретно вы де когда хочите сидите или кто куда хочете идите ежели де нам Бог поможет москаля победить то вы как сидели так и будете сидеть, и вамде не будет ничего ибо де мы с татарами согласилися а ежели де не победим то вас татары заберут бо они напрасно непойдут и обявил оной Чернявской что ляхи хотят от полской области Нового Миргорода доставать а татары от той стороны и там совокупясь станут слободы руиновать.

[1-]"14" июня полской области местечка Грабова жителя волоха Константина Грекула в скаске показано,

Тому другая неделя ездил он Грекул ис показанного местечка Грабова в полское местечко Палеево Озеро для продажи хлеба и будучи во оном от тамошних жителей известился что в то местечко прислан был от крымского хана кой и ныне находится с семью тысячами татар **[64 зв.]** // у речки Чапчаклы и один гетьман с командою и у тамошних обывателей собрав до несколко возов провианта отправил ко оному крымскому хану да еще слышно что вместо ево крымского хана за что он зван к турецкому двору […] не поехал от турецкого двора прислан в Крым вновь другой хан которой прежде нонешнего в крыму ханом был с восмью тысячами татар и будто требует тот новой хан в отдачу себе под команду татарское войско толко де из оного буджацкие татары потому что тот прежде бывшей ханом и ноне паки от турецкого двора в Крым присланной прежде сего волоскому народу причинил многие обиды и на их буджацкое татарское войско провианта не выдал потому к нему не склоняются а кубанские и ногайские у того нового хана быть желают и чрез то между ими учинился немалой спор, а что далее между ими последует и куда тот стоящей у реки Чапчаклы и прежней и вновь присланной хан с войсками своими обращение возьмут не известно, хотя пред реченного местечка Грабова обывателям до ныне никаких обид татарами и непричинено однако народ в великом страхе находится в следовании к ево чрез Полшу известился что из Уманской губернии козаки с их старшиною отправляются в Полское местечко Смелою а для чего уведать не мог.[-1]

Июня "15" во взятой скаске посыланного для разведования о полских войсках полской области села Козацкой Долины жителя Ивана Кучеренка показано :/ **[65]** // сего де числа после полудня он Кучеренко из шанца Новомиргородского от команды посылан был полской области в пограничное село Сытнявку для разведования о собирающихся полских войсках и по прибытии в то село заехал к живущему тамо малоросианину Андрею Залезняку которой ево Кучеренка спросил куда и откель едет на то он обявил что едит в дом свой в село Козацкую долину тогда оной Залезник сказал ему Кучеренку что проехать неможет потому что полского войска между селами Турьею и Макеевскою в урочище Шеи много численно стоит и ожидают час от часу из Уманской губернии полского ж войска да ис протчих мест Козаков и мужиков у коих ружья имеются собирают и умножают большим числом и имеют намерение чтоб Новосербское поселение даже до крепости Святыя Елисаветы якобы оное на грунтах полских состоит разорить и населенной народ весь изрубить чтоб более их землею и другими угодьями корыстоваться не могли, а при том оной Зелезник сказал что находящейся в том селе осадчик шляхтич а как заветца не знает которой то село осаживает полское войско от Речи Посполитой имеют точное повеление чтоб Новосербское поселение всеконечно разорить и более к прожитью не допустить и о том разорении показанной осадчик шляхтич поляк по собрании всем живущим в том селе мужикам обявлял и что де чрез то село полское войско к Новосербским поселениям тракт иметь будет то бы оне никакой опасности не имели ибо де от тех войск никакой никому обиды оказывано не будет :/ **[65 зв.]** //

Июня "16" ис полковой гусарского Хорватова полку канцелярии присланная во оную того ж полку от порутчика Эрделия при репорте шанца Петроостровского жителя Дмитрия Галанченка в скаске показано,

Он Галанченко посылан был из третей роты шанца Петроостровского в полское село Капустино для разведования о полских войсках и будучи он

[1] Закреслено.

Галанченко в том селе уведомился от тамошнего жителя Антона что того "15" числа чрез Капустин Васильков и Шпалу пехотное полское войско следовало а сколко числом не знает при коем и пушки были и то войско пошло к селу Лебедину а полским мужикам обявлено было чтоб они ничего не боялись ибо де им от них никаких обид не будет толко оне пойдут к Новомиргородскому шанцу и тамо имеют с сербами граничить пока их полская граница а потом состоящие на их стороне устроенные от Новосербцов редуты и слободы жечь :/

"17"' июня переяславской епархии Красногорского золотоношского монастыря иеромонах Нифонт которой в Лебединском лесе в пасике находится,

Сего июня "12" числа заехал в ту пасику ис полского войска кое было под Новым Миргородом порутчик Григорий Жук сказывал я де регименторю и смелянскому комисару Дворжанскому и полковнику обявлял дабы оне из грунта на коих поставлены форпосты и хутора российские отписывали в здешние команды а нападения к разорению собою ни чинили но того представления оной гешментарь не послушал а толко сказал я де буде поступать поданному ему ордеру и пошед к шанцу Новомиргородскому по раззорении моста что строен **[66]** // на речке Турье учинилась з гусарами стрелба и сражении и гусарскими командами отогнаны, а "14" дня сего ж течения ходили и стой пасики ведомства ево монахи [Елеаким и Теуртий] в состоящую в том же лесу неподалеку другую пасику в коей живут лебединские козаки Засенки для некоторой потребности тогда приехал еще туда ж лебединской асаул акак зоветца не знает кой прислан был от регименторя и от смелянского комисара приказывал реченным козакам Засенкам дабы как можно старались для оных смелянского комисара и регименторя кои были тогда в том селе Лебедине сыскать рыбы а естли де не […] то де им великое будет истязание, а при том обявлял оной асаул что де один Лебединской житель ездил для козбы травы и по выезде из леса по ту сторону Лебедина не доезжая урочища прозываемого толмачев усмотрел в том урочище стоящие многое число войско все в черном плате а полское или татарское того знать не можно, а примечателно ежели не татарское то великолитовское а при том он иеромонах Нифонт от укрывающих в том лесу из сел Лебедина и Турьи обывателей сам слышал что де им полских войск барабанщик сказывал по уходе он испод Миргорода где было з гусарами сражение и несколко их побито и ранено и чрез то де крайчей коронной а как зовется не сказывал подговоря татарское войско а сколко неизвестно и ко оным то ж и великолитовским войском и здешним границам приближаются и следуют на урочище Колниболот с таким со оными татарами договором что когда достанут и разорят новосербское и слободское поселения и крепость Святыя Елисаветы **[66 зв.]** // тогда всех людей им татарам отдадут в плен а пожитки полские войска заберут буде же тех новосербских и слободских поселений не раззорять то де они поляки намерены отдать тем татарам своих людей Лысянской Смелянской и Уманской губернии а иные сказывали что от самой Белой Церкви всех украинских людей показанной же регименторь с командами в Лебедине на квартирах стоят и поныне в каждом доме человек по дватцати и по тритцати разставлено да и с протчих полских мест туда ж в Лебедин войско приходит и слышно де что оные войска по совокуплении в одно место как вышеобявлено имеют нападение учинить на здешние поселения перво шанец Петроостровской а потом и напротчие чтобы оные совершенно разорить, сверх же того слышал он Нифонт что многое число полского войска пошли чрез местечко Мошны до полского ж местечка Крылова а для чего неизвестно и йдучи дорогою чинить людям великое разорение и обиды с тем упованием что де оные не

их подданые будут вчерашнего ж числа то есть "16" он иеромонах Нифонт паки уведомился от турьянских людей что того де дня приезжал в то село Турью смелянской комисар и приказывал дабы все оного села люди по прежнему в свои домы сходились для собрания с них чинши которая прежде собираема была в осенное время чтоб оные люди как от российской так и от их полской стороны никакой опасности не имели и описывал оной комисар луга и урочища и собрав **[67]** // до несколко старых людей спрашивал их по коих де мест Российская граница владением была и на то оные турьянские старожилы ему ответствовали что по урочище Чолновку которое ростоянием от Турьи к Миргороду не более версты тогда реченной комисар немало тому удивлялся и имел некоторое разсуждение и спрося еще их неприезжают ли сюда гусары кои также обявили что в недавнем времени три члка гусар было тогда оной смелянской комисар не обявляя более ничего отьехал а куда неизвестно :/

Того ж числа полской области села Лебедина малоросианка Настасья Иванова дочь скаскою показала,

Назад тому шестой день полское войско бывшее под Новым Миргородом кое гусарами оттоль прогнано пришло паки в Лебедин […] как слышно от казаков драганов жолнеров до петисот да казаков было до пяти сот токмо за побегом из оных козаков сколко действительно при том войске осталось неизвестно командирами находились наказной региментарь да смелянской камисар Дворжанской то ж и козацкие полковники а как прозываются не знает а более вто село Лебедин ниоткель полского войска пушки или нет того она не знает и то полское войско побыв в том селе Лебедине дней пять вчерашнего числа собравшись и с того леса Лебедина пошли в полское село Капустин кои имеет дожидатся **[67 зв.]** // еще из Уманской губернии болшаго числа полского войска и Козаков и посовокуплении намерение имеют учинить паки нападение на шанец Новомиргородской и на другие новосербские поселения а в которое время того она Настасья Иванова не знает :/

Того ж "17" числа присланной от учрежденного форпоста при укрепленной Могилки от состоящего во оной Новомиргородского гарнизона от адьютанта [Горвасия] полских войск жолнер Яков Адамовской обявил :/

Находился он Адамовской в полской службе в командированном от Речи Посполитой украинском корпусе состоящем при местечке Лысянке в ведомстве региментаря старосты [Стечвилского] морзовицкого в шквадроне кашталяна Подлеского лет с тритцать а всего войска в той украинской партии состоит девять шквадронов в коих почитается конных драганов и шеренговых жолнеров до тысячи члвк при коем имеется походных три пушки и сего "762" года майя в последних числах ис того украинского корпуса от наказного региментаря войскового писаря прозываемого Гурскова по […] гетмана Браницкого откомандировал под командою войскового товарища прозываемого Зелеенко конного оружейного войска драганов сорок шеренговых жолнеров двесте шестнатцать итого двесте пятдесят шесть с которыми он Зеленко прибыл под местечко Черкасы и собрано им из Черкаской **[68]** // Чигиринской Мошенской и Смелянской губерний при полковниках несколко сот Козаков и несколко мужиков с топорами а сколко того войска и мужиков точно не знает ис теми командами сего июня "11" числа под приводом ево Зеленка прибыли Смелянской губернии под пограничное село Турью причем был смелянской комисар Ян Дворжанский и по согласию с ним комисаром показанной региментар Зеленко в наступившую ночь со всеми теми командами пошли к Новому Миргороду и пришед к строеному на реке Турье мосту приказано тем мужикам тот мост рубить коими

набитыя сваи рубить начались а он регементарь со всеми командами помаршировал на высоту на гору по учрежденному у Раскопанной могилы форпосту и от того форпоста повстречался гусарской разьезд и по учиненным от того разьезда двум окликам а на третьем хотя ответ и дан свой токмо выскоча один товарищ з жолнерами до несколко десять тот разьезд погнавшись намерены были схватить однако тот разьезд обратился назад побежал к форпосту а оной товарищ з жолнерами гнавшись к тому форпосту стреляя по их ис карабинов и пистолетов однако поймать не могли егда же от того учрежденного при Могиле форпоста и от других команд то их полское войско усмотрено и гусарские команды против их выступили тот час из оного войска по гусарским командам началась стрелба ис карабинов и пистолет тогда **[68 зв.]** // и от гусарской команды равномерно стрелба учинена и от тех гусарских команд войско их начало ретироватся к Турьянским лесам и происходили сражения и в тех сражениях от их войска убито до смерти жолнеров два казаков два ранено один драгунской хорунжей и редовой драгун и жолнеров один и казаков сколко именно незнает и поокончании тех сраженей войско их того ж дня возвратилась под село Лебедин и стояло там четверо сутки а "16" числа оной регементарь с тем войском пошел к селу Капустину куда еще из обозу следовало ис каждой хоренги по четыре члка и там соединится а оттуда куда намерен итит он Адамовской заподленно не знает околу ж регементарю с тем войском повелено было выше предьявленной мост разорить то ж и состоящие на той стороне реки Виси форпосты хутора и слободку спалить а какое другое повеление о раззорении новосербских селений он Зеленко имел ли он Адамовской не известен и когда же полские команды из Лебедина к Копустину выступили он Адамовской не желая болше в Полше служить приехал сюда и желает служить в российской службе :/ **[69]** //

Арк. 62-69.

№ 28 1762 р., червня 21. — Промеморія Головної канцелярії Новосербського корпусу генерал-майорові Бринку з повідомленням про пересилку йому секретних листів від київського генерал-губернатора І.Глєбова

№087

Промемория

3 главной канцелярии Новосербского корпуса высокородному и превосходительному господину генерал майору Бринку сего числа каковы чрез посыланного отсель в Киев курьера от его высокопревосходительства гдна генерал аншефа ковалера Киевской губернии губернатора Ивана Федоровича Глебова на имя вашего превосходительства два секретные конверта в главной канцелярии Новосербского корпуса получены оные при сем с нарочно посланным козаком Павлом Доценком к вашему превосходителству отправлены июня 21 д. 1762 году. **[70]** //

Арк. 70.

№ 29 1762 р., червня 21. — Промеморія Головної канцелярії

Новосербського корпусу комендантові фортеці Св.Єлизавети І.Муравйову з повідомленням про пересилку йому секретних листів від київського генерал-губернатора І.Глєбова

№ 088

Промемория.

Из главной канцелярии Новосербского корпуса высокородному гдну брегадиру и крепости Святыя Елисаветы коменданту Муравьеву сего числа каков чрез посыланного в Киев курьера от его высокопревосходительства господина генерала аншефа ковалера и Киевской губернии губернатора Ивана Федоровича Глебова на имя вашего высокородия секретного конверта оной при сем с нарочно посланным козаком Павлом Доценком к вашему высокородию отправлен июня "21" д. 1762 году; **[71]** //

Арк. 71.

№ 30 1762 р., червня 16. — Ордер київського генерал-губернатора І.Глєбова в Головну канцелярію Новосербського корпусу з вимогою без затримки надавати йому відомості про будь-які вияви ворожості з боку Речі Посполитої

№ 62 Получено 21 июня 1762 года записано в [...] акт.

О секретном деле

От генерала аншефа Киевской губернии генерала губернатора и кавалера Глебова Новосербского корпуса в главную канцелярию оная Новосербского корпуса главная канцелярия промемориею от 12 сего июня ко мне представляла о учиненном с полской стороны против 12 числа сего ж июня ночью на отводной российской караул и на форпост нападения и о убитом при том в сражении поляками здешней стороны одному гусар поранены одном капрал и трех гусарам да и о убитом же здешними одном полском почтовом и о захваченном в Ново-миргородском шанце одном же тяжело раненом полском жолнеров. Почему прилагается при сем от меня полских коронных войск украинской партии к регименту [Мрозовицкому] в надлежащих выражениях за моею печатью писмо и для ведения оной Новосербского корпуса главной канцелярии с того ж писма точная копия с требованием чтоб оного регименту Мрозовицкого таковые непорядочные с полской стороны поступки были прекращены и впредь то чинить запрещено и с винными поступлено б по сим полским прав без упущения; с которым писмом имеет оная Новосербского корпуса главная канцелярия и к помянутому регименту Мрозовицкому отправить нарочного к тому способного из обер или ундер офицеров и что потому произойдет, и ежели писменно на то с полской стороны ответ учинен будет о том ко мне той Новосербского корпуса главной канцелярии дать знать писменно без умедления, причом и писменной ответ в оригинал с нарочным прислать, а как обстоятельство сего дела [требует] следующего обяснения, то есть: вышеобявленной форпост на которой поляками учинено нападение не [...] Вись и на полской ли или на российской стороне

учрежден и копия именно и по какому делу и сколко в Новомиргородском шанце содержатся полские колодники о которых упоминается в приложенной при той промемории состоящего гусарского Хорватова полку в девятой роте на поселении военнослужащей фамилии Демьяна Бабалига скаске, и за что именно то нападение с полской стороны на российской фарпост учинено, то об оном часто упоминаемая Новосербского корпуса Главная канцелярия со обстоятельством выправе, и сверх того что при том **[72]** // происходить будет потому ж имеет ко мне давать знать немедленно, почему б можно было в случае отом с полской стороны отзыву надлежащим образом ответствовать; а о чинений по требованиям той Новосербского корпуса главной канцелярии ежели впред с полской стороны на новосербские поселения нападение учинено будет надлежащего вспоможения к гдну генералу-майору Брынку и брегадиру и крепости Святыя Елисаветы коменданту Муравьеву особливо ордерами от меня предложено; чего ради Новосербского корпуса главной канцелярии как самой так и за под командующими ей накрепко наблюдать чтоб с здешней стороны полякам никаких обид и огорчений и ничего того чтоб могло служить поводом к пограничному безпокойству причиняемо не было.

Иван Глебов
Киев 17 июня 1762 года **[72 зв.]** //

Арк. 72.

№ 31 1762 р., червня 17. — Копія з листа київського генерал-губернатора І.Глєбова регіментареві військ Української партії Мрозовицькому з закликом не порушувати принципів добросусідства у відносинах із поселенцями Нової Сербії

Копия с писма отправленного ис Киева от гдина генерала аншефа и Киевской губернии генерала губернатора и кавалера Глебова коронных Польских войск Украинской партии к регементарю Мрозовицкому июня 17 числа 1762 года

Понеже по высочайшему ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА ВСЕРОССИЙСКОГО всемилостивейшего государя моего соизволения определен я в Киев генералом губернатором и над всеми находящимися в Украине регулярными воиски поручена мне главная команда, то в разсуждении того за потребно нахожу во оное ваше превосходителство уведомить уверяя при том что по содержанию щасливо пребывающей между российскою ИМПЕРИЕЮ, и короною польскою дружбы во всем том что к непременному оной продолжению служить может с поспешество […] не премину, в несомненном на деянии что ис стороны вашего превосходителства равным образом тому со ответствовать оставлено не будет;

При том имею честь во известие вашему превосходительству обявить: из Главной Ново Сербского корпуса канцелярии представлено мне письменно что собравшимися при состоящих в недальнем от Ново Миргородского шанца разстоянии пограничных польских села Турье Капустине и Телепине польских в немалом числе командами посыланной от оной Главной Ново Сербского корпуса

канцелярии к находившемуся в польском же селе Лебедине наказному регименту Бердышевскому с письмом для осведомления для чего те польские команды близ российских границ собрание имеют гусарского Хорватова полку поручик Петр Герман с одним сержантом с четырьмя гусарами и с случившимися там здешними купцами и других званий людьми по отобрании у них сабель и верховых лошадей посажены в одну избу и приставлен к ним немалой караул. **[73]** //

А сего июня против "12" числа во втором часу по полуночи оные польские команды учинили нападение сперво на отводной российской караул а потом и на учрежденной при границе российской же форпост с немалым стремлением и пальбою из ружей и притом де нападении з здешней стороны один гусар убит до смерти а капрал и три гусара тяжело ранены, а понеже сей столь дерзостной поступок как соседственной дружбе так особливо и постановленному между российскою ИМПЕРИЕЮ и короною польскою вечно мирному трактату пред осудителен; того ради вашего превосходительства дружески прошу в разсуждении соседственной дружбы таковые непорядочные и дерзостные с польской стороны при границе происходимые поступки прекратить, и впредь того чинить на крепко запретить ис винными поступить по силе прав без упущения, и хотя я не сумневаюсь что оное на российские границы нападение и смертное убийство учинено не инако как от каких либо своевольников, однако без представления отом ВЫСОЧАЙШЕМУ ЕГО ИМПЕРАТОРСКОГО ВЕЛИЧЕСТВА ВСЕРОССИЙСКОГО двору оставить не могу; в противном же случае ежели впредь таковые предерзости с польской стороны произойдут ис здешней стороны терпимо быть не может; и что по сему от вашего превосходительства учинено будет о том не оставил меня письменно уведомить.

Секретарь Василий Чернявский
Подлинник читал регистратор
[Підпис] **[73 зв.]** //

Арк. 73.

№ 32 1762 р., червня 17. — Ордер київського генерал-губернатора І.Глєбова в Головну канцелярію Новосербського корпусу з викладенням диспозиції та підпорядкованості російського війська на території Новосербського поселення в разі нападу з боку Кримського ханства

О секретном деле
№ 63 Получено 21 июня 1762 года

От генерал аншефа и Киевской губернии генерал губернатора и ковалера Глебова в Главную канцелярию Новосербского корпуса из оной канцелярии при промемории прислан скаски копии посланного в Палеево озеро поручика Никорицы о движениях крымского хана и требовано какое ко охранению границ распоряжение учинено будет уведомление а понеже Главной канцелярии уже дано знать что тамошние войско яко старшему при крепости Святыя Елисаветы гдну генерал майору Бринку вверены и во всем поступают по данным указам и ордерам

напротив же того Нарышкина кирасирскому и Московскому драгунскому полкам приближатца к Днепру а московскому переправа Днепр расположитца лагерем около Мишуриного Рогу в сходственно […] чего и ныне на упоминаю поступать, ежели /от чего боже сохрани/ последует нападение к сохранению общественно по диспозиции ево гдна генерал майора неотменно :/ Киев июня "17" дня 1762 году.

Иван Глебов **[74]** //

Арк. 74.

№ 33 1762 р., червня 17. — Ордер київського генерал-губернатора І.Глєбова в Головну канцелярію Новосербського корпусу з викладенням першочергових заходів, яких необхідно вжити військовим поселенцям Нової Сербії у разі нападу з польського боку

По секрету №64 Получено 21 июня 1762 году.

От генерал аншефа Киевской губернии генерал губернатора и ковалера Глебова в главную канцелярию Новосербского корпуса из оной канцелярии присланно промемориею обявлено яко полские войска в немалых собраниях к нападению на Ново Миргородской и протчие шанцы собираютца, и требовано тою промемориею как к защищению от нападения крымского хана так и поляков о прибавке туда войск разсмотрению а понеже из сих обстоятельств видеть можно что о собирающихся полских войсках обявления последовали во первых бывшей в Польше попович а при том и посыланной Демьян Бабалич слышал от самонезнающих мужиков каковых хотя б и уверятца не надлежит однакож и без должной осторожности по притчине бывшего с поляками сражения оставить не можно, а пред сим в присланном при промемории со учиненного в главной канцелярии разсуждении каким образом тамошнему корпусу вовремя случившегося /от чего боже сохрани/ нападению поступать копия написано в 3-м пункте штаб и обер афицеров и других чинов и рядовых состоит в гусарском Хорватовом тысяча шездесят шесть в Новомиргородском гарнизоне триста дватцать девять в пандурском пехотном полках триста девяноста сем а всего тысяча семьсот девяноста два члвка которые ружьем и аммуницией снабжены а и верх того во 12-м обявлено кроме вышеписанных воинских чинов на поселении военно служащих фамилий так и кои в нужном случае отпор учинить могут **[75]** // доволное число есть, но толко карабинов и сабель нет, а требуются от ружейной канцелярии в присылку, и так в Новосербском корпусе немало людей набратца может хотя фамильных карабинов и сабель не имеют могут в таком необходимом случае удоволствованы быть спицами и другими чем что до обороны принадлежит, напротив того и петисотная украинского корпуса команда там же состоит почему и отпор противо поляк учинить свободно можно буде ж бы и превосходнее их силы состояли и тем болше в границе усиливатца, то посланным от меня к господину генерал майору Брынку ордером вспомоществование учинить велено токмо из границ российских не виходит и прежде начатого от них в границы наши вступление сражения не чинить чего ради и главной канцелярии Новосербского

корпуса по тому ж поступать и сколко возможно есть допустить супротивлятца тамошними как новосербскими так и другими войсками до разорения не допустить :/ что ж касается до прибавки туда войска то и главной канцелярии известно близ Днепра полков мало, но в разсуждении нынешних обстоятельств подвинуть от меня определено Нарышкина Кирасирской к Кременчуку да Московской драгунской полки переправясь чрез Днепр, расположетца лагерем около Мишуриного Рогу но оной еще **[75 зв.]** // и к Днепру не прибыл; паки главной канцелярии наупоминаю по нынешним строгим обстоятельствам поступать [...] не давая полякам ни малейшей притчины к нападению.

Киев "17" число июня 1762 году.
Иван Глебов **[76]** //

Арк. 75-76.

№ 34 1761 р., червня 30. — Копія з листа генерал-лейтенанта І.Хорвата комісарові м.Сміли Я.Дворжанському з проханням компенсувати збитки пограбованому поляками поручику П.Герману та утримувати надалі своїх підлеглих від подібних вчинків

Благородный и сиятельный господин [...] комисар №894

С писма вашего благородия к находящемусь в главной канцелярии Новосербского корпуса в должности […] комисара Булацель присланного к смотрению что ваше благородие учиненной [в киевском] полковником с ево подкомандными в Киеве нашими казаками отправлено до Лебедина с писмом здешнему афицеру порутчику Герману [...] при нем конвойными [...] сабель и карабинов и пистолет и протчих вещей и верховых лошадей от […] и домогателств того наказного регименторя господина Гурского но понеже преж сим с дву отправленных к вашему благородию писем доволно **[80]** // усмотреть можно что тому порутчику Герману […] арест и грабеж последовал не от подьездного регименторя [делан] войском на коего наказному регименторю Гурскому […] но совершено ведомства вашего от смелянского полковника и ево подкомандных козаков или на каком ином грунте но ведомства ж вашего в слободе Турье где вы и сами присудствовали наказного регименторя зело [...] и войска полского тогда еще и вторые […] […] здешняя команде о возврате всего порутчика Германа и конвойных арестом […] домагатся [...] резону до упоминаемых наказных регименторей […] предвидит и как то стороны в противность вечно мирных трактатов и обоюдных прав и от держащего между российскою империею и королевством **[80 зв.]** // польским […] соседски советуем […] в никаком случае не допускать сего дела до дальнейших разсмотрений единственно данною вашему благородию властью приказать показанные по последнему при первом писме регистру […] порутчика Германа […] ваших с ним конвойных верховых лошадей там же […] писмо [...] [пограбленые] вещи в натуре или [повиненном] в том регистре цене [...] сыскав прислать сюда, [...] будучи в так тесном соседстве в наблюдение тех вечно мирных трактатов и соседского [дружения] обходится дружественным образом как и от здешней стороны чинится что Смелянской и

протчих губерний люди [...] проезжают.[...] [81] // как обид и грабежа в чем ажидаю от вашего благородия чрез сего нарочного уведомления [...] соседской […] пребудем.

Июня 30 д. 1762 году. **[81 зв.]** //

Арк. 80-81.

№ 35 1762 р., червня 14. — Рапорт головного лікаря Нової Сербії А.Лау в Головну канцелярію Новосербського корпусу з викладенням отриманих ним, під час перебування у м.Смілі, відомостей про підготовку поляків до нападу на хутір генерал-лейтенанта І.Хорвата

№ 42. 15 июня 1762 года записав […]
о секретном деле

В главную канцелярию Новосербского корпуса
От главного лекаря Лау

Репорт

3 данным мне из главной канцелярии Новосербского корпуса пашпортом ездил дополского местечка Смелого а при возвратном оттоль проезде будучи в селе Деренковце от тамошних обывателей слышел что ушедшие с полского войска казаки обявляли что под шанцем Новомиргородским полские з здешними гусарскими командами имели сражение а за что вподлинность незнает толкоде гусары их прогнали, а по прибытии моем в Лебедин полскими командами остановлен для обявления пашпорта находящему тамо при войске регементарю прозываемому Зеленку, акак я к оному пришел и на вопрос ево обявил что Новой Сербии шанца Новомиргородского тогда тот регементарь сказывал для чего де с вашей стороны на власной полской стороне строятца хутора хлеб пашут и сено косят да еще де когда их полския команды следуют понад границею обездом то де гусарские команды чинят препятствия как исего июня "12" числа на розьезд полской напав гусарские команды оружейною рукою и ис пушки стреляли что видя полские команды возвратились обратно однакоде оныя не смотря и на то гнались за ними полскою стороною под самыя леса. Я на то неведением /: и что в то время в шанце Новомиргородском не был а находился в Смелом по своим нуждам :/ отрекся тогда оной регементарь повторяя что им крайне то несносно яко на их стороне построены хутора и владеют землею чего им уступить отнюдь неможно, и до владения оными не допустятся, а до Новосербских земель и жилищ им дела нет и касатца не могут, в ту ж мою в Лебедине бытность видел полского войска драганов **[82]** // почтовых шареговых и казаков полских с разных губерний премножество а лошади их по дворам и по лесам все оседланныя стоят а о числе оного войска и для каких точно намерений и естли при них пушки неизвестно, и от поляков ни откого разведать не мог, токмо в Лебедине ж от малоросиан мужиков известился якобы те полские команды имеют намерение учинить нападение и разорить хутор здешнего генералитета и поселяющуюсь близ построенной мелницы слободу и то де намерены зделать сего числа вночи, о чем главной канцелярии Новосербского корпуса во осторожность по присяжной моей должности доношу.

Антон Лау
Июня "14" дня 1762 году. **[82 зв.]** //

Арк. 82.

№ 36 1762 р., травня 14. — Промеморія військового отамана Війська Донського С.Єфремова у Головну канцелярію Новосербського корпусу з повідомленням про отримані ним відомості відносно останніх подій на Кубані та конфлікту тамтешніх ногайців із урядом Кримського ханства

По секрету Подана 15 июня 1762 года записав доложить

Промемория

Войска донского от войскового атамана Ефремова, в канцелярию Новосербского корпуса сего майя 10 дня, присланным ко мне с Кубани крымской калга Сеадет-Гирей солтан, чрез нарочного члвка ево Акгир Мамбетя писмом обявляет что по повелению крымского хана, будучи он калга солтан на Кубани находящихся тамо подвластных хану Крымскому ногайских народов, всех без остатку для кочевьев на крымскую сторону выслал и от Темрюка вверх все жилые места оставил пусты и ныне на кубанской стороне кочевьем и с подвластных крымскому хану никого не осталось кроме одних таких людей от которых происходят противности и другие неспокойства, и известно де что оные противники намерены учинить на здешние места воровской подбег, и от того б по получении оного писма в здешних местах сдержать осторожность а о протчем де помянутой **[83]** // нарочноприсланной члвк ево Акгир Мамбет на словах донесть может и при том требовал оной крымской Калга солтан, чтоб того присланного члвка ево сприбытия чрез одни сутки обратно кнему отправить, акак ему без выдержания указного карантина, самной видитца и словесного от Калги салтана приказания персонално мне обявит было невозможно. Карантина ж выстаивать он не пожелал, то потому для переговорки с ним к задонскому у Подполнего кургана имеющему караул нарочно посылан был от меня войсковой дьяк Иван Янов, которому он Акгир Мамбет сверх присланного от Калги солтана писма известил следующая, что де от хана Крымского Калге солтану было такое повеление, что когда пред сим бывшой Кубанским сераскером Багадыр Гирей солтану противных горских народов успокоит и в точное крымскому хану послушание приведет, то б ево Багадыр Гирей определит по прежнему **[83 зв.]** // кубанским сераскером, а ежели оные противники в послушание не склонятся то б уже ему Калге Солтану все кубанских татар аулы для кочевья перевести на крымскую сторону и хотя де потому ханскому повелению, он крымской Калга Султан брата своего настоящего кубанского сераскера Казы Гирей султана и при нем одного крымского агу с тысячью человек бывшаго при калге крымского ж войска, для соглашения и приведения тех противников крымскому хану в послушание в горы к Багадыр Гирею и посылал, но толко де он к тому никакой склонности не показал, чего ради он калга весь без остатку нагайской народ с Кубани для кочевья выслал на крымскую сторону, куды де уже еще при нем Акгир Мамбете половинная часть и

переправилась, и будут де оные кочевьем находитца по Конским и Молочным Водам даже до Берд, также Сачинской крепости и с Капыла жители в Темрюк, Тамань и в Ачуев **[84]** // а изменники некрасовцы для поселения ис прежняго места в имеюща[сь] близ Темрюка вадою на устье речки Кизилташ старинную крепость переведены и в Очинской и Сочинской крепости и Капыле по вывозе из оных воинских нарядов, деревянное строение и вороты созжены, и так де […] на Кубани из ногайцов никого не осталось, а находятца толко одни противники горские народы и их партии вверх по Лабе кочующие аулы называемые Наврюз Улу между тем как Багадыр Гирея солтан о переводе нагайских народов кочевьем с Кубанской на крымскую сторону уведал, то для недопущения к тому собрав горское войско и со оным в последних числах минувшаго апреля пришед между Темрюка и Капыла с кубанцами /: которыми за болезнию Калги Солтана командовал сыны онаго Калги :/ учинил баталию, причем однако ж он Багадыр Гирей солтан намеренного своего желания **[84 зв.]** // не исполнил, ибо пришедшае с ним горское войско кубанцами все так разбито, что он многое число всмерть побитыми /: в том числе двух мурз :/ и в плен взятыми потерял, с остовшими принужден был бегом себя спасти; оной же Багадыр Гирей Солтан пустил о себе такое явное разглашение, что он собрав войско как оставшие на кубанской стороне города Ачуев, Темрюк и Тамань разорит так и на донские казачьи городки нападение учинить может и тем зделает себе немалую славу, почему де и турецкой султан примет ево во особливую милость, о чем де о всем по соседственной дружбе от калги приказано ему Акгир Мамбетю по приезде в Черкасском обявить мне с тем чтоб от того в здешних местах взята была крепкая предосторожность что де принадлежит до Казы Гирея Солтана оной с агою и крымским в тысячи члвк состоящим войском **[85]** // остался в горах, куды послан к нему Казы Гирею от Калги нарочной с тем дабы он с гор преходил к кубанским вершинам, от оных подаваясь к Азовскому морю до Бейсуги где нарочно для перевозу ево морем и суда заготовлены, и тако потем полученным известиям от намеренного Богадыр Гирей солтаном на здешния донские казачьи городки неприятелского нападения и от того ко отпору в войске донском всенаикрепчайшея воинская предосторожность предпринята: того ради об оном для известия и надлежащей в силе его ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА указов предосторожности в канцелярию Новосербского корпуса чрез сие сообщаю о чем от меня как в государственные Военную и иностранных дел коллегии донесено, там и к протчим пограничным господам генералитету и командирам знать дано:

Майя 14 дня 1762 года.
Атаман Ефремов [Підпис]
[85 зв.] //

Арк. 83-85.

КП. — 38299 / АРХ. — 309
"Документи з канцелярії Новосербського корпусу за підписом генерала Хорвата. 1762 р."

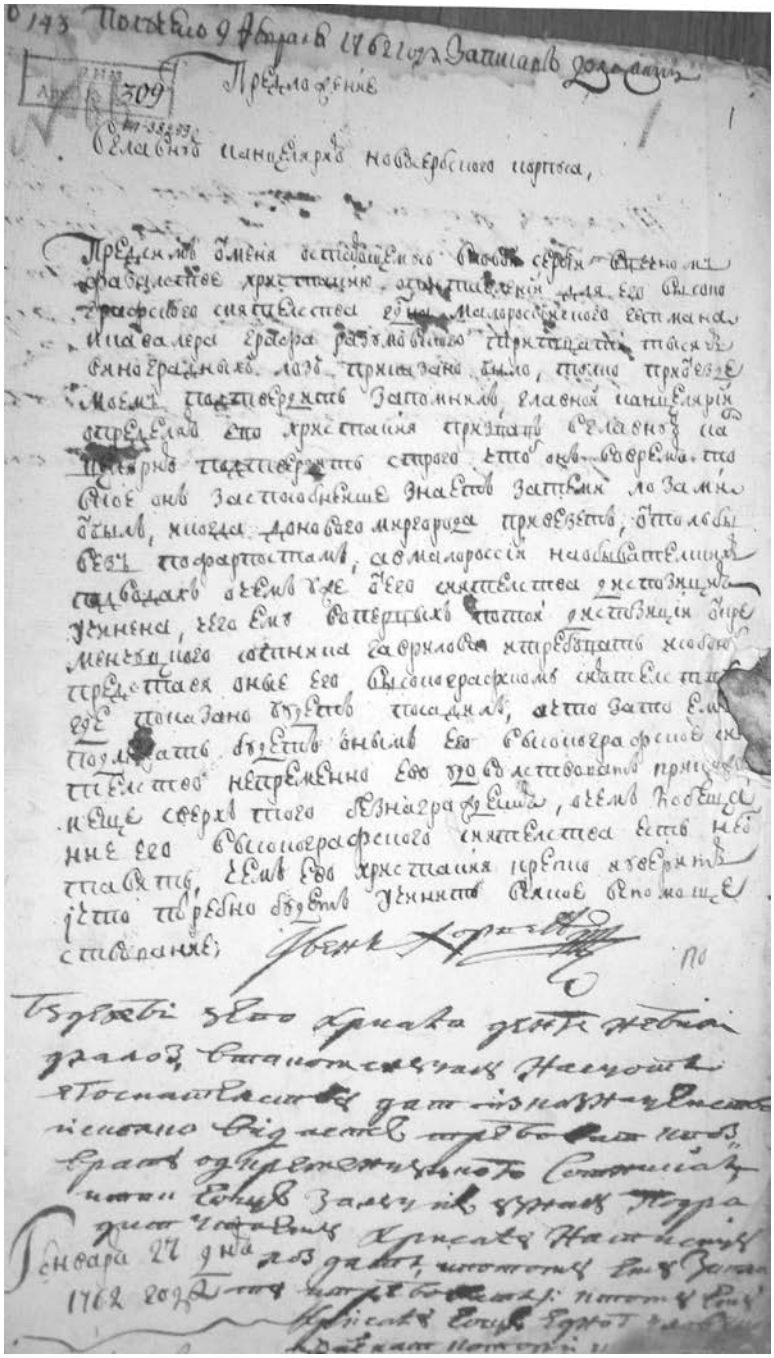

№ 1 1762 р., січня 27. — Пропозиція генерал-лейтенанта І.Хорвата Головній канцелярії Новосербського корпусу відносно сприяння закупівлі та доставки купцем Христакієм тридцяти тисяч виноградних чубуків для гетьмана К.Розумовського

Получено 9 февраля 1762 года Записан, доложен.

В главную канцелярию Новосербского корпуса.

Предложение

Пред сим от меня остающемусь в Новой Сербии в вечном жителстве Христакию о поставлений для его высокородного сиятелства гдна Малороссийского гетмана и ковалера графа Разумовского тритцати тысяч виноградных лоз приказано было, толко при отезде моем подтвердить запомнил главной канцелярии определяю ево Христакия призвав в главную канцелярию подтвердить строго чтоб он вовремя то в кое он за способнейше знает за теми лозами отбыл, и когда до Нового Миргорода привезет, оттоль бы вез по фарпостам, а в Малороссии на обывателских подводах о чем уже от его сиятелства диспозиция учинена, чего ему во первых по той диспозиции от Кременчуцкого сотника Гаврилова и требовать и собою б представя оные его высокографскому сиятелству где показано будет посадил, а что за то ему подлежать будет оным его высокографское сиятелство непременно ево доволствовать прикажет и еще сверх того без награждения, о чем и обещание его высокографского сиятелства есть не оставить, чем ево Христакия крепко и уверит и что потребно будет учинить всякое вспомоществование;

[1-]Иван Хорват

Буде жы у ево Христа денги не оказалозь, в таком случае на счот его сиятелства дать из казначейства, и сколко видастся требовать к возврату од кременчуцкого сотенного и так астче залучше узнаю подрадить что ему Хрисату на тисчу лоз дать, и потому ему заплатя истребовать. К тому ему Хрисату […] едног чловека […] которой […][…][-1].

Генваря 27 дня 1762 года
Сорочинцы **[1]** //

Арк. 1.

№ 2 1762 р., червня 17. — Копія з листа підполковника А.Хорвата смілянському комісарові Я.Дворжанському з закликом дотримуватися добросусідства у стосунках та сприяти відшкодуванню претензій мешканців Нової Сербії до польської сторони

Предложение
в главную канцелярию Новосербского корпуса;

[1] Автограф та приписку зроблено іншим почерком, очевидно, самим І.Хорватом.

в шанце Новомиргородском **[2 зв.]** //

Благородный и почтенный
гдн смелянской комисар
наш соседской преятель,

На писмо вашего благородия присланное Гусарского Хорватова полку к гдну пример майору Цветиновичу /: кое от него при репорте в главную канцелярию Новосербского корпуса подано :/ обявляется что принадлежит до содержания соседской приязни оная от здешней команды как с предместниками вашими [...] так и с вашим благородием содержана быть имеет, и конечно от здешней стороны людям вашим мнимых обид не будет, естли б толко с вашей стороны тому причин подавано не было, понеже доброе согласие в том тесном соседстве требует в пограничных делах обявления, как то от здешней стороны и не пропущено, и сего июня 11 дня отправлен был гусарского Хорватова полку порутчик Петр Герман в полское местечко Лебедин к находящемуся тамо при войске наказному регементарю Барденскому с отзывателным письмом ко уведомлению для каких обстоятельств во множественном числе полские войска и без всякого /: по соседству и без сумнителности пограничным командирам :/ обявления к здешней границе вооруженно сближаются, и как толко оной порутчик в первое полское село Турью прибыл то смелянским полковником задержан, куда вскоре и ваше благородие а потом и [лысянский] регементарь Зеленко с войском прибыли, и хотя оной порутчик Герман всем обявлял, яко он отправлен от здешней команды в Лебедин ко означенному регементарю Бардецкому с письмом и то писмо и пашпорт предьявлял, но не принимая оного и не взирая ни на что как порутчик так и бывшие с ним в конвое ундер афицеры и гусары арестованы сабли карабины пистолеты также лошади и протчую аммуницию от них поотбирали **[3]** // о чем с показанием цены прилагается реест а при том и другие здешние едущие отсюда в Полшу и ис Полши сюда люди задержаны и на ночь все в одну избу заперты и под крепким караулом содержаны были, а в ту ж ночь под 12 число сего июня во втором часу по полуночи те пришедшие в село Турью полские в немалом числе команды следовали к шанцу Новомиргородскому и во первых учинили нападение на розьезд учиненной к предосторожности от всяких злых людей соружейною стрелбою гнав оного до самого Новомиргородского полкового форпоста, а потом и на самой форпост с немалым стремлением и из ружей палбою, с какова с полской стороны начатия и повреждения от стрелбы людей, собрався и от здешних команд учинено супротивление и отгон от границы оружейною рукою при чем с обоих сторон и смертное убивство последовало;

2. Писать изволите якобы гусар было несколко сот члвк то надлежит спросить у предводителей полских команд сколко гусар было оне вас и сами уверят что ни пятидесят члвк гусар да и пушек ни одной при гусарах не находилось, а хотя отсел услыша такое полское нечаянное нападение [сикурс] отправлен и был но тот уже полской команды при форпосте не застал и далее от оного за полскою командою не ходил;

3. Из сего ваше благородие разсудить изволите чему такия с полской стороны в противность вечномирных и торжественно заключенных трактатов поступки и на здешнюю границу и команды задержав здешнего афицера умышленно к неприятелскому образу да и в ночное время нападение почесть неведомо;

4. Еще пишете будто перво здешней сторон на ту полскую команду нападение учинено, с того сами разсудить можете, как одному посланному токмо к предусмотрению всяких злых людей разьезду состоящему в числе пяти человек **[3 зв.]** // на то множественную команду учинить нападение, но как вышепоказано первее затем разьездом даже вблиз форпоста погоня и стрелба учинена с вашей стороны желая оной разъезд поймать на что имеются и доволныя доказателства, почему уже ко отпору их от границы сами принудили здешнюю команду;

5. Заборов турьянским людям и выгону их к Турьи с пасек и хуторов никогда не было и не чинится и впредь того не будет чего от здешней команды накрепко наблюдается да и подтверждении в команды чинятся, а кто тама турьянские люди будто от здешней стороны и когда выгнаты и какия хутора или пасеки и рыбныя ловли отняты следственно всем показать почему согласное с вами разсмотрение и буде найдутся обидимыя оными тот час удоволствие учинено будет, но справедливо признайтесь что как турьянские так Лебединские и протчих околичных сел люди оставя свои жилища разбегаются и по лесам скрываются совершенно не от здешних но от полских команд то не может ваше благородие и те разорителныя от самих вас и войска полского людям вашим притчины и убытки приписывать к здешней стороне;

6. Чтоб же отсель такое как от полской стороны нападение последовало сумневатца не изволите того никогда не будет а о том случае естли б так с полской стороны умышленно и суще им неприятелски не учинено то б и ничего не было, сами разсудите когда в ночное время та немалая команда оружейно на границу наступать не зная что такое и зачем подлежит ли быть осторожности и охранению своей границы;

7. Елико касателно до упоминаемых понад рекою Висью поселений что ваше благородие до Турьянских грунтов почитаете о том в завладении полскою стороною з давнего времени здешних земель к разобранию представлено в Санкт Питербург вышней дирекции и ожидается **[4]** // указу и когда по разсмотрению обоих сторон по трактатам что и к тех мест в полскую сторону принадлежит и об [отдаче] указ получен будет, тогда безспорно и отдадутся а на противу того сколко принадлежать будет здешней стороне, а Полши возвратить будет должно понеже сии места еще не разграничены почему одним вам токмо по реку Вись государственной границы утверждать не можна, а до того следственно иметь обоим сторонам терпение не наводя никаких между соседством ссор и народу беспокойств ибо справедливое дело само собою и безсорно разобратца может;

8. Наконец что ваше благородие обличуетесь сами у регименторя испросить дабы войско Речи Посполитой таких потаенных под границу подьездов и неприятелских нападений не чинило, и тем обоих сторон народу беспокойства не наводило веема изрядно, того пограничность а командиров при границе остающихся о тихости благосостоянии народа старатся должность требует, чего в продолжение соседской приязни навсегда желая и сим чрез нарочно посланного уверяя и по приложенному реестру о сыску при арестовании порутчика Германа и конвойных всего от них отобранного и о присылке сюда упрошая с почтением пребываем.

Вашего благородия доброжелателный слуга
Подполковник Антон Хорват
июня 17 дня 1762 году
Капитан Григорий Булацель **[4 зв.]** //

Арк. 2-4.

№ 3 1762 р., червня 6. — Протокол консиліуму штаб- та обер-офіцерів Новосербського корпусу відносно заходів із підсилення обороноспроможності Нової Сербії в разі можливого нападу з боку Кримського ханства

Общественной консилиум о секретном деле

По указу его императорского величества собранным в главную канцелярию Новосербского корпуса штап и присудствующия во оном в должности ассесоров обер афицеры, слушав полученные крепости святыя Елисаветы из гарнизонной канцелярии и той крепости от коменданта господина брегадира Муравьева промемории и при них приложенеи, коими знать дано:

Первою от 25 минувшаго майя, что в крепости святыя Елисаветы по показанию прибывшаго туда из заграницы православнаго человека известно следущее:

(1) в бытность ево с свойственником в местечке Балте (то есть Палеево озеро) для своих нужд имел случаи быть подле состоящего в том местечке казенного дому, слышел от сидящих в том яничар и протчих турок разговор, что крымской хан из области своей от города Кинбурга чрез лиман переехал к городу Очакову с немалым войском, а имеет намерение лагирем стать на очаковской степи близ Днестра у села Копанок, а оттоль с тем войском учинить чунбул (то есть грабежное нападение). А на какие места, на Новую ль Сербию, или на Полшу, о том де еще и сами они, турки, неизвестны. А должно де им лошадми и воинскою исправностию себя приуготовлять.

(2) Оные же турки говорили, что ногайской султан у посыланного в нынешнем майе месяце в крепости святыя Елисаветы от него, султана, с писмами мурзака Мусы спрашивал, многоль во оной крепости войска, и той де мурзак ему ответствовал, что только до трехсот человек он видел. И теж турки между собою говорили, тот де мурзак не для писем в крепость **[5]** // святыя Елисаветы ездил, но ради проведывания о числе имеющегося там войска.

(3) Дубасарской хатман Яний сущей арменин, которой содержит ханского владения села на аренде, будучи в Балте; чинил (по причине вознамерившихся к переходу в здешние слободы а особливо в Орел на поселение волохов) пред многими волохами, где и оной человек был, похвалки, будет де туда сам крымской хан, и увидите де вы, в какое разорение слободу Орел и протчие новосербские слободы приведет. А при том бывшим туркам приказывал, чтоб они лошадей откармливали и оружие свое приводили в ысправность.

(4) Оной же хатман, собрав из оных сел волоских Козаков вооруженных до двух сот человек, поехал навстречу помянутого хана, ктому селу Копанкам.

При второй промемории приложены еще с полученных в крепости святыя Елисаветы в сходство вышеписаннаго от кошевого атамана и от посту при слободе Орле, к турецкой стороне стоящего пермского драгунского полку порутчика Новинского известии, копии, в коих написанно от кошеваго атамана по показанию посыланного от Коша в Крымскую область для разведывания о тамошних обращениях запорожскаго козака куреня Ирклеевскаго Андрея Трофимова. Отправился он из Сечи минувшаго апреля "24" дня и прибыл в Перекоп того ж апреля "24" дня. За приездом квартирою стал на постоялом двору, где того ж числа

от тамошних греков купцов уведомился, что напред его туда приезду в четыре дни прусской посланник чрез Перекоп к хану ехал бутто с прошением о дозволении покупки лошадей, хотя напред того **[5 зв.]** // еще великой султан хану дозволение в той покупке не дал, но сам хан неколикое число лошадей в своей стороне скупить дозволил. После того ево, Трофимова приезду, третьего дни рано другой посланец с Пруссии в Перекоп прибывши, взял толко другие почтовые лошади, отправился зараз в Бахчесарай, к хану. И что его чрез Перекоп скоро переезд был усмотрен, и для чего он туда ехал уведать не мог. После того посланника ис Перекопу отъезду, в скором времени первее один, а после того и другой польские посланники в Бахчесараи, к хану ехали, а по каким делам не от кого уведать не можно было. Чрез три дни после тех еще один посланник с провожатыми очаковскими чрез Перекоп верхи ехал, кои по скаскам тамо бывших греков бутто немецкой подленно ж какой и по каким делам ехал, известия взять не мог. А в пятнадцать дней первой прусской посланник з Бахчисарая поворотился, чрез Перекоп следовал обратно, коего так же за скорым переездом усмотреть самого не можно было. Толко видел при нем бывших служителей одного прусака, а другова жида. Ныне хан в Бахчисарай находитца, и известно, что по неоднократному повелению султана великого, к нему в Царьград ехать не хотел. Ныне ж некоторым мурзам с их войском крымским приказ отдан, с ним нарежатца в путь. И сам уже нарежаетца. И слышно, что следовать будет чрез Перекоп и Очаков. А настоящее куда, знать не можно, ибо хотя те мурзы ево хана неоднократно бутто спрашивали, **[6]** // куда намерен путь, но на то им от него, хана, объявлено, пока де в Очаков не выедет, потоль о намерении своем не объявит, а в Очакове всем о том объявлено будет. С черкесами и до сего мира сказывают не окончано. По надлежащему известно ж, что посланной пред сим на черкесы калга Султан с войском будто и досель тамо находитца. Только войны нет, потому что он Султан калга с черкес уроженец, и много его тамо родственников имеется. Кроме де того и супротивится против силы черкеской никак ниможно. И хотя де хан к нему, колге султану посылал неоднократно, чтоб он с войском возвратился обратно, но не слушаетца и не едет, за что де, когда еще и за четвертым разом не послушаетца, то и не едет, за что де, когда еще и за четвертым разом не послушаетца, то их будуть заклинать находящеюся в кубанской стороне ево хана ведению орду, которой находитца двадцать тысяч казаней неведомо для какой притчины переводить на сю сторону Перекопа, будто для кочевья на Молочных Водах понад Бердами и Азовским морем, и что город Перекоп доделиваетца. Дабы вдоделки остановки переходом оной орды не зделали, велено следоват мимо Перекопа на Сиваш. От стоящего с командою при слободе Орле пермского драгунского полку порутчика Новинского (о коем и высше сего упомянуто) рапорте написано: (1) майя 23 числа польской области слободы Аганзаревой волох Мардарий Ардашенко, по прибытия в слободу Орел, нарочно секретно ему, порутчику, объявил, что он послан был от польского комисара с писмами в ханское местечко Ганкишло и, будучи тамо незакритно **[6 зв.]** // слышал от обывателей, что хан кримской войско свое стал переправлять в Очаков, а сверх того три султана турецкой области с войском з большим числом в Киненбурх прибыли. А намерение он хан имеет здешнния слободы разорить, якобы по той притчине, что здешнее население на их земле учинено. Да чрез проезжего Бершацкой губернии местечка Манковки жителя Андрея Рябки секретно уведомился он, порутчик, что бытностию ево с товарищами на косах и в Гарду

точно слышал, что ханское войско уже переправилось и стоит близ Очакова в лагире, а нападение куда хочет возыметь, о том неизвестный.

Предъявленной господин брегадир Муравьев присланою промемориею от 28 майя к бытию при канцилиуме новосербского корпуса штап афицеров в крепость святыя Елисаветы требовал в прибытие 29 числа в "10" час. И потому пример майоры Цветинович и Серезлий да присудствующеи в главной канцелярии Новосербского корпуса в должности ассесора капитан Булацель, по получении того требования 29 числа отсель при промемории к реченому господину бригадиру Муравьеву отправлены были, и прибыв в крепость святыя Елисаветы у оного бригадира явились "30" числа в "8" часу, и от оного объявлено им, что уже подлежащей о предпринятии от непреятельского нападения предосторожности канцилиум тамо находящимся генералитетом и штап афицерам учинен, и с оного копия в главную канцелярию прислана будет, которой концилиум при промемории ево господина брегадира Муравьева, от 31 майя сюда прислан и нами по разсмотрению **[7]** // опробуетца за полезное предприятие. К бытию при том консилиуме предявленные посланные отсель афицеры туда на требуемой и гораздо короткий термин не прибыли, по резону нахождения их не в одном месте, а особо майор Серезлий в шанце Архангельском, которой от шанца Новомиргородского разстоянием до семидесяти верст состоит.

И по вышеписанным обстоятельствам разсуждая о сохранении его Императорскаго величества интереса и государственной целости и к недопущению в разорение здесь в Новой Сербии вечностию офундованого поселения и прибывающаго под покров его Императорскаго величества иностранного народа за потребно разсудили и единогласно приговорили учинить в Новосербском корпусе следующее распоряжение:

(1). В случае (от чего Боже спаси) неприятельского нападения всему Новосербскому корпусу оставатца на силе учиненного прошлого 758 года ноября 26 числа главнокомандующим Новосербским корпусом его высокопривосходительством господином генерал лейтенантом Иваном Самойловичем Хорватом с общего разсуждения з бывшим в крепости святыя Елисаветы в должности камендантской господином генерал-майором Юстом консилиуме и на учиненной тогда ж, яко то 29 ноября означенным господином генерал лейтенантом Хорватом росписании з диспозициею, кои как правительствующему Сенату и государственной коллегии иностранных дел представлены, так и бывшему тогда пограничному генералитету отправлены и при ордерах в гусарской Хорватов и в пандурской пехотной полки посланы, **[7 зв.]** // равно и на учиненном же в главной канцелярии прошлого 1761 году июня "22" дня по полученным о заграничных обращениях и предприятиях к нападению на здешния места уведомлением определению, о чем уже ротные командиры достаточныя подтверждении имеют.

(2). Однаково о непременном по тем исполнении и об одержаний ныне в показанные полки учинить накрепчайше подтверждении, с тем чтоб каждому ротному командиру пространно внушено было, и они б в том прежнем учреждении довольно памятовать могли. А к лутчести определить [колоножных] напрежнем же основании штап, а по недостатку тех, из обер афицеров с полным касающимися к предосторожности на основании многих, о том последующих диспозицей наставлением, кои б следовали к сохранению высокого его императорского величества интереса и государственной целости.

(3). В Новосербском корпусе штап обер и ундер афицеров и других чинов и рядовых (как и с поданных от полков рапортов видно) состоит в гусарском Хорватовом тысяча шестьдесят шесть, в Новомиргородском гарнизоне триста дватцать девять, в Пандурском пехотном полках триста девяноста семь. А всего тысяча семсот девяноста два человека, которые ружьем и другою аммуницею снабдены и каждой по двадцати пяти патронов с пули имеют, да запасных тритцать восем тысяч патронов. Однако из ымеющагося в цейхгаузе полковаго пороха, мушкетного и свинца (коего довольное число имеется) гусарского Хорватова полку полковому командиру определить из свинца пуль а ис пороху зделать патронов, полагая, чтоб было на каждую фузею, кроме имеющихся по рукам в запас по пятидесят выстрелов. А на покупку подлежащих к тому материалов и бумаги употреблять денги ис полковаго казначейства ис общенародской сумы, только с таким при том наблюдательством, чтоб излишней издержки отнюдь не было и к лутчему смотрению пеолклвому командиру определить нарочного обер афицера.

(4). К непредвидимому случаю учредить з гусарского Хорватова полку трехсотную с надлежащим числом обер афицеров и других чинов команду под протекстом для обучения военной эзерции и подлежащее число пороху отпустить и расположить оную в скрытном и к корму способном месте у речки Кагарлыка и препоручить в единственное ведомство находящемуся в шанце Архангельском пример майору Серезлии с таким подтверждением, чтоб та команда непременно той эзерции им майорам обучаема была. И к лутчкй обороне придать полковых две пушки с положенным числом зарядов, одного капрала и потребное число артилериских служителей.

(5). Для разьездов к получению о неприятельских движениях и приближениях к здешним границам учредить ему майору от шанца Архангельска до слободы Терновки, ис козацкой состоящей при карантине команды по своему разсмотрению два постирунга или форпоста, при которых для лутчей исправности чинення разъездов и разведывания по два гусара и велеть тем постирунгам **[8]** // с командою, состоящею в слободе Терновке ведомства Пермского полку капитана Корта, иметь ежечасную коммуникацию. И от тех постов рапорты получать ему майору, как днем, так и в ночи не меньше как по три рапорта, равно и самому ему майору с ним, капитаном Кортом, о неприятельских обращениях писменно или словесно усоглашение иметь, и что происходить будет, присылать ему в полковую канцелярию ежедневные репорты.

(6). Той трехсотной команде быть в такой крепкой предосторожности, что как скоро о приближении неприятеля к здешним границам уведомление получится, дав известие чрез нарочных в полковую канцелярию и во все близ состоящие шанцы и команды всходство вышепрописанного учиненного в крепости святыя Елисаветы консилиума по требованию выступившего ис крепости святыя Елисаветы с одним драгунским и двемя лантмилицкими полками господина брегадира Брынка в самой тот час разделясь надвое при старшем афицере первой половине следовать в сикурс ко объявленному господину брегадиру Брынку и оставатца в ево точной диспозиции. А другой половине следовать и расположитца в укрепленных шанцах Архангельском и Петроостровском. Когда ж по превосходной неприятельской силе изъявленной брегадир Брынк к защищению слободского козачьего поселения и крепости Святыя Елисаветы ретираду возмет, в таком случае означенной первой половине, взяв дозволение от реченного брегадира, егда ж

неприятель **[8 зв.]** // устремитца прямо на новосербское поселение, то и всей команде ретироватца к защите здешнего поселения к шанцу Новомиргородскому.

(7). По резону, что выкомандированный предписанной трехсотной команде редовым гусарам в силе указов трехлетняя дача кончилась, то в силе высочайшей данной новосербскому корпусу привилеги о производстве оным со времени выступления их из домов денежное с порции и рации по штату и указам жаловнье требовать из новосербской сумы, дабы воинские служители; будучи в выкомандировании в содержании себя, а паче по оказавшему в здешних местах фураже, яко то во все мало имению своих верховых лошадей (в коих по должности к службе гусарской первая нужность зависить) недостатка не и мел и.

(8). Доставшим от показаний команды в шанцах всем чинам быть в крепкой предосторожности и лошадей содержать в конюшнях. И хотя о том предсим подтверждено, однако еще ко всем ротным командирам учинить паки подтверждение.

(9). Находящиеся в Новой Сербии в закрытии лантмилицкой пятисотной при майоре Веревкине команде наистрожайше подтвердить быть к неприятельскому супротивлению и отпору во всегдашней исправной готовности, и воинских служителей вдаль никуда не отлучать.

(10). Состоящие в Новосербском корпусе зделанные шанцы, яко то Архангельской, Петровской, Цыбулевской, Глинской, в которые предсим учиненною главнокомандующим Новосербским корпусом генералитетом диспозициею определено в нужном случае неприятельского нападения из неукрепленных шанцов всем воинским служителям с их фамилиями к защите и к единственному отпору и обороне збиратца велеть, поврежденное укрепление починить, дабы нималейших пролаз из шанцов не было. В силе прежних в том определениев непременно в крайней скорости тож в которых шанцах доныне церкви по веленным предсим полисадом не оставлены, неотменно остановить, а к тому в работу употребить, где есть закрытые козачьи команды проживающих в шанцах и хуторах мастеровых малороссиян, равно и поселенцов, как в таком нужном случае всякого верноподданическая должность есть.

(11). А понеже в сочиненном в крепости святыя Елисаветы консилиуме в 19 пункте написано употребленным в казенную к поправлению крепостного дела и ко изделанию нужно надобностей работу пешим и конъным козакам за рабочие деньги во все рабочее время по экстронужности производить из сербской сумы безудержно понедельно, следовательно и бывшим в работе при починке в Новосербском коръпусе объявленных состоящих укрепленных шанцов и других поделок людям и козакам (как равномерно и в том его императорского величества интерес зависит) требовать тех рабочих **[9]** // денег в отпуск чрез промеморию ис той же новосербской скммы чрез нарочно отправленного обер афицера, которой к роздаче тех и определен будет и отчет дать имеет.

(12). Понеже из бывшего в полковом гусарского Хорватова полку цейхаузе ружья более пятисот каждой вещи в македонской гусарской полк при экстром оного в повеленнои в заграничный поход отправлении отпущенно изатем тех вещей по справке оказалось в корпусе гораздо мало остающихся на поселении военнослужащих фамилей, таких только, которые за оружие взятца и в нужном случае отпор учинить могут доволное число есть и к роздаче тем фамилиям по представлению главнокомандующаго Новосербским корпусом генералитета в силе указа Правительствующаго Сената, состоявшегося прошлого 760 году февраля 28 дня казенной амуниции, яко то панталер, ледунок, сабельных пасков, каждой вещи

по две тысячи от главного комисариата в присылке имеетца, а каребинов, пистолет и сабель доныне в силе обьявленного ж Правительствующаго Сената указа в присылке нет, чего для по таковой необходимо нужной надобности в присылку на первой случай, хотя карабинов, пистолет и сабель на тысячу человек чрез промеморию от сей главной канцелярии ис тульской оружейной канцелярии требовать. А о скорейшей оного высылке представить главнокомандующему Новосербским корпусом генералитету чрез нарочного .

(13). Состоящия в Новосербском корпусе по границе фарпосты хотя в силе прежнего главнокомандующего **[9 зв.]** // Новосербским корпусом генералитета определения честоколом по примеру полисада и рогатками укреплены, однако для нынешней нужности подтвердить, чтоб ротные командиры прилежное старание употребили. Те если в чем иногда какая неисправность либо порча в рогатках последовала, неотменно стоящими при фарпостах козаками поправлены и укреплены и стоящие при тех фарпостах маяки, также очеретом веема исправно окриты и звязаны были.

(14). Хотя и разеуждаетца к лутчему собирающихся во все нужном случае из неукрепленных в укрепленные шанцы к обороне и защите из ымеющейся в шанце Новомиргородском шанцовой артилерии (коей как ис поданной от штыкъюнкера Томсина ведомости видно находитца) двадцать одна разных сортов да восем полковых отпущенных в новомиргородской гарънизон, всего дватцать девять пушек, по малому числу в неимущия оных в Цыбулев отправить. Однако по малолюдству артилерийских служителей впредь до подлиннейшего о неприятельских предприятиях уведомления, дабы народу какого сумнения не навелось, оставить, а естли чрез посланного к татарским границам для разведывания обращений и предприятии неприятельском гусарского Хорватова полку порутчика Никорицы какое достоверное ко опасности уведомление получено будет, то вышеписанное отправление пушек с их принадлежностьми неотменно учинить со употреблением в прибавление ко артилериским служителям из состоящей здесь лантмилицкой команды. **[10]** //

(15). А до того имеющияся в укрепленных шанцах батареи, а в коих нет, вновь и зделать так исправить, чтоб оные к действию годными быть могли, о чем к тем ротным командирам наистрожайше учинить, подтверждение чего наблюдат и колоножным командирам должно.

(16). Состоящия около шанца Новомиргородского цытодели и укрепленную за рекою Висью раскопаную могилу в силе прежнего главнокомандующаго Новосербским корпусом генералитета предложения к непредвидимому от неприятельского нападения случаю исправить гусарского Хорватова полку полковому командиру, употребляя к той работе находящихся здесь в закрытии от малоросиискиx полков козаков. А ко уплате оным заработаных денег употреблять денги в щет отпуску из новосербской сумы ис полкового гусарского Хорватова полку казначейства с верною запискою.

(17). Ис поданого от находящегося в шанце новомиргородском артилерии штыкъюнкера Тоисина репорта явствует, что в Новосербском корпусе разного колибра имеетца сорок одна пушка, а при тех артилериских служителей самое малое число, а именно капралов два, кананиров семнатцать, отбамбондиров гантлангеров два, фузелеров шеснадцать, да глуховского гарнизона в канонерской науке салдат дватцать два, а всего пятьдесят девять человек, ис чего видно, что против объявленного числа пушек артилерийских служителей, в комплект с чинами

требовать в присылку ис крепости святыя Елисаветы. А чтоб оныя в скорейшем времяни сюда в шанец Новомиргородский присланы были, писать к господину генерал-аншефу и кавалеру Петру Ивановичу Стрешневу.

(18). Новосербской корпус учрежден и учреждаетца выходящими из разных заграничных мест указных национов народом, ис которых есть довольное число таковых знающих, которые о неприятельском предприятии верно разведать могут, и для того запотребно признаетца, сыскав таковых людей из ундер афицеров или рядовых, надежных и к тому способных, исправя их платьем, каковое в татарской области носять, отправить к самой татарской границе. А для дорожного их содержания и на другие в случае надобные издержки выдать ис полковаго казначейства по разсуждению, кои к возврату во оное по времяни требовать ис крепости святыя Елисаветы, из определенной тамо в силе указу Правительствующаго Сената для таковых нужных и секретнейших посылок суммы. Все то важнейшее предприятие препоручить и на полное разсуждение положить на предреченного пример майора Серезлия. Следовательно ис полковаго казначейства ныне только на первой случай ко удовольствию отправъленных равно и на исправность их изображенным платьем, ему, майору Серезлию выдать сорок рублев. Записав в расход с росписью.

(19). Сии важнейшие известии равно и предприятия, паче починку шанцов, содержать в наивящшем секрете, а действо производить под приличным протекстом, **[10 зв.]** // чтоб поселившейся народ в какую-либо прежде времяни конфузию не привесть.

(20). По предъявленной нужности и дабы за выкоманъдированнем трехъсотной команды шанцы без людей не оставались определенную команду для сыску злодеев и гайдамак велеть распустить в роты.

(21). А сей наш общественной консилиум от главной канцелярии к разсмотрению к главнокомандующему генералитету со истребованием упущенного иногда к предпринятию и обдержанию наставления представить в Санкт-Питербурх с нарочным заключен Июня 6 дня 1762 года.

В должности ассесора капитан Павел Здрохлев
В должности ассесора капитан Григорей Булацель
Майор Петр Марцанович.
Пример майор Иван Веревкин
Пример майор Лазар Серезлий
Пример майор Николай Линев
Подполковник Иосиф Хорват
Подполковник Антон Хорват **[11]** //

Арк. 5-11. [Опубліковано: Абросимова С.В., Чумак О.М. До історії Нової Сербії (документи з архіву канцелярії Новосербського корпусу) // Записки науково-дослідної лабораторії історії Південної України ЗДУ. Південна Україна XVIII-XIX століття. — Запоріжжя: РА "Тандем-У", 1996. — Вип. 2. — С. 19-27**].**

ПРИМІТКИ ТА КОМЕНТАРІ

С. 112

...бывшей Херсонской губернии, а именно: Ольвиопольский, Александрийский и Новомиргородский уезды и северо-западную часть Верхнеднепровского уезда, бывшей Екатеринославской губернии… — територія колишньої Нової Сербії розташовувалася в межах сучасних Новоархангельського, Новомиргородського, Олександрівського, Олександрійського, Світловодського та Онуфріївського районів Кіровоградської області, а також частково на півдні Чигиринського району Черкаської області та Кременчуцького району (правобережна частина) Полтавської області.

...крепость Св. Елисаветы… — фортеця Св.Єлизавети (1754 – 1784), адміністративна одиниця у складі Новосербського поселення. Очолювалась комендантом, влада якого розповсюджувалась на все населення краю. Зі втратою оборонного значення у 1784 р. перетворено на м.Єлизаветград (нині Кіровоград).

...город Новомиргород… — нині м.Новомиргород, районний центр Кіровоградської області, розташований на лівому березі річки Великої Висі. Засноване у 1740 р. полковником Миргородського козацького полку В.Капністом та заселене козаками і посполитими лівобережних козацьких полків. У 1752 р. Новомиргород було перетворено на центральне поселення Нової Сербії.

С. 113

...по поводу выступления гайдамак… — укладач опису фонду "Канцелярії Новосербського корпусу" та автор пояснювальної записки В.Греков, що іменує згадані в документах фонду епізоди гайдамацької діяльності на території Нової Сербії та прилеглих до неї землях гучним терміном "*выступление*" у даному випадку підтримує, можливо й вимушено, загальну тенденцію в суспільних науках ранньої радянської доби, коли будь-яке явище розглядалося з позицій формаційної теорії. Реально ж, на півдні України у XVIII ст. терміном "гайдамак" сукупно означали шукачів "козацького хліба" з числа січової сіроми, чи то взагалі кримінального елементу. Трактування здобичницької діяльності запорозького козацтва, зокрема, та широких верств населення порубіжної зони, взагалі — гайдамакування, з позицій класової чи то національно-визвольної боротьби, як це робила радянська та зарубіжна українська історіографія, не має під собою реальної основи та не витримує елементарної критики при ретельному знайомстві з джерелами XVIII ст.

С. 114

...в Кременчуг… — нині м.Кременчук, районний центр Полтавської області, розташований у середній течії Дніпра на лівому березі. У період з 1765 до 1782 р. Кременчук був центром Новоросійської губернії, а у 1782 – 1787 рр. — Катеринославського намісництва.

...в 1787 году архив перевезен был в м.Новые Кайдаки, куда временно перевезены были из Кременчуга все Губернския учреждения, впредь до постройки для них в г.Екатеринославе зданий… — нині місце, на якому знаходився Новий Кодак (Кадак, Кайдаки) — правобережна частина м.Дніпропетровська. Губернський архів знаходився

у Н.Кодаці впродовж наступних 5 років. Після чого переїхав до новозбудованого Катеринослава-ІІ (на місці колишньої запорозької слободи Половиці).

С. 117

…по случаю рождения в. князя Павла Петровича… — Павло І Петрович (1754 – 1801). Великий князь, цісаревич, син Петра ІІІ та Катерини ІІ. Російський імператор у 1796 – 1801 рр.

...состоящим при форпостах... — військовослужбовці кожного з новосербських шанців були зобов'язані нести форпостну службу. Поблизу від кожного з 40 шанців, на відстані від 5 до 15 км, розташовувався однойменний форпост. Більша частина форпостів знаходилася вздовж лінії державного кордону Російської імперії з Річчю Посполитою та мала забезпечувати не тільки дотримання прикордонного режиму, але й перешкоджати гайдамацьким ватагам ходити на промисел до польських володінь. Як видно з відомостей форпостних команд, у цьому виді служби були задіяними близько 10% всіх військовослужбовців Нової Сербії (див.: *РГВИА, ф. 20, оп. 1, д. 641, л. 18 – 27*).

С. 120

…воинским чинам, командированным на форпосты для наблюдения и поиска гайдамак… — тут ідеться про чинів корпусу, які входили до складу спеціальної 3-хсотенної команди, яка займалася переслідуванням гайдамаків на теренах Нової Сербії. Її було створено 20.11.1755 р., згідно з рішенням усіх штаб- та обер-офіцерів Новосербського корпусу, прийнятим на загальній офіцерській нараді, яка являла собою відлуння традицій граничарського самоуправління (див.: *РГАДА, ф. 248, оп. 113, д. 1579, л. 597 – 601*). Новосербські військовослужбовці та їх родини від самого початку потерпали від гайдамацьких грабунків, які, однак, самі ж значною мірою й спровокували. Виселення так званого "*неуказного*" українського населення, серед якого було багато й запорожців, яке відбувалося впродовж 1753 – 1754 рр., призвело на теренах Нової Сербії до спалаху соціального конфлікту. Колишні мешканці краю, які добре знали його місцевість, складали переважну більшість гайдамаків, що завдавали відчутних збитків новим поселенцям. Оскільки, як вважало командування Нової Сербії, вищі посадові особи Новослобідського козацького полку та Війська Запорозького Низового не приділяли необхідної уваги гамуванню гайдамацької активності, вирішено було викорінювати її на території сербського поселення власними силами. Втім, вести розмову про те, що гайдамакування на теренах Нової Сербії було одним із проявів національно-визвольної боротьби українського народу проти нахабних зайд, не доводиться. Як переконливо свідчать документи середини XVIII ст., від дій шукачів "козацького хліба" потерпали не лише самі вихідці з Балкан, але й самі українці, які становили помітну частку населення Нової Сербії навіть після виселень 1753 – 1754 рр. У той же час, не тільки низи новосербців, але й офіцерство, залюбки долучалися до "прикордонного спорту" у складі гайдамацьких ватаг, які діяли на території Речі Посполитої, та від грабунків яких потерпали не виключно "орендарі та шляхта", як традиційно стверджувала радянська історіографія, а здебільшого все ті ж українські селяни.

С. 121

…полтавского полку… — адміністративно-територіальна і військова одиниця Гетьманської держави у 1648 – 1782 рр. Полк створено на початку Визвольної війни, а полковим містом була обрана Полтава. У різні часи до складу Полтавського полку входила територія скасованого Гадяцького полку, який кілька разів скасовувався та відновлювався. Початково складався з 19 нижчих адміністративно-територіальних одиниць

— сотень: 3 сотні у Полтаві, а інші з центрами у Зіньківі, Кобеляках, Опішні, Багачках, Борках, Куземині, Ковалівці, Балаклії, Лукомлі, Веприку, Гадячі, Книшівці, Подолькові, Рашівці, Лютеньках. У пізніші часи до Полтавського полку приєдналися південні сотні Біликів, Білоцерківки, Більська, Будищ, Говтви, Груні, Келеберди, Китайгорода, Кишеньок, Котельви, Маячки, Нових Санжарів, Орлів, Переволочної, Решетилівки, Сокільця, Старих Санжарів, Царичанки, Шишаків та Яресьок.

...Лантмилицкого корпуса... — йдеться про Український ландміліційний корпус, який формувався за рахунок російських однодвірців, оселених на Українській укріпленій лінії впродовж 1730 – 40-х рр. Усього в Українському ландміліційному корпусі налічувалося 9 полків (5 кінних та 4 піхотних): Борисоглібський, Лівненський, Рязький, Козловський, Білевський, Орловський, Єфремівський, Слобідський і Тамбовський.

...в полском местечке Немерове... — нині м.Немирів, районний центр Вінницької області.

...капрале Даниле Калугеренке... — у даному разі маємо досить цікавий зразок українізованого канцеляристом прізвища вояка-новосербця. Загальновживане в народів Балканського півострова грецьке слово *калугер (калуджер)*, що буквально означало "ченець" та інколи використовувалося як прізвисько, було подано та оформлено писарем-українцем у діловодному заголовку справи як родове прізвище. Взагаліж то цей приклад є досить показовим та пояснює походження таких українських прізвищ, поширених на теренах колишніх Нової Сербії та Слов'яносербії, як Тодоренко, Мільченко, Драганенко, Стояненко та тому подібних.

...чрез архангелскую слободу... — йдеться про Новоархангельський шанець. Нині м.Новоархангельськ, районний центр Кіровоградської області.

...Молдавского гусарского полка — так званий "старий" або "перший" Молдавський полк. Початок веде від Волоського корпусу (400 вояків), утвореного під час російсько-турецької війни 1735 – 1739 рр. Корпус було укомплектовано мешканцями Дунайських князівств. Після війни з корпусу утворено два гусарські полки — Молдавський та Волоський. У мирний час дислокувалися на території українських козацьких полків. Були задіяними у війнах Росії зі Швецією (1741 – 1743) та Семилітній. Розформовані під час військової реформи 1764 р.

С. 122

...Черногорской команды... — виникнення та функціонування Чорногорської команди було прямо пов'язане з діяльністю так званої "Чорногорської комісії". Справа в тому, що заради поповнення особового складу як новосербських, так і слов'яносербських полків, російський уряд радо сприймав відповідні пропозиції численних осіб духовного та світського звання, вихідців із Балкан. Протягом 1756 – 1759 рр. до Сенату послідовно звертались єпископи мелетійський Анатолій, славонський Симеон (Концаревич), чорногорський Василій (Петрович), які запропонували свої послуги у вербунку та виведенні на поселення сербів та чорногорців, албанців, болгар. Уряд, по розгляді всіх пропозицій, зупинився на найбільш, на його думку, реальній — на плані Петровича щодо переселення мешканців Чорної Гори, яка формально вважалася непідлеглою Туреччині. На початку 1757 р. було розпочато роботу "Чорногорської комісії", на забезпечення діяльності якої уряд щорічно субсидіював 15 000 крб. Участь у комісії взяли безліч установ Російської імперії — Правлячий Сенат, Колегія іноземних справ, Військова колегія, київський генерал-губернатор і генералітет Нової Сербії та Слов'яносербії. Австрійська імперія, пов'язана з Санкт-Петербургом союзним договором 1746 р., люб'язно надала свою територію для функціонування комісії. Головний тягар її проведення припав на гусарських офіцерів, відряджених на австро-

турецький кордон: капітана Хорватового гусарського полку І.Маркова та майора С.Пішчевича (полк Шевича). Також з ними мали співпрацювати полковник Пучкович, майор Петрович та поручик Єздемирович. Штаб-квартирою було обрано фортецю Петроварадин (нині м.Нові Сад, столицю Автономної області Воєводина, Сербія та Чорногорія). Влітку 1757 р. до Петроварадина, де містився головний збірний пункт, вийшло близько 1 000 мешканців Чорної Гори та інших балканських земель. З цього приводу Порта висунула ноту протесту офіційному Відню. Австрія, у свою чергу, натякнула членам комісії на те, що годі зловживати гостинністю. На початку літа 1757 р. до узбережжя Далмації, яка знаходилась під владою Венеціанської республіки, прибули кораблі під прапорами імперії Габсбургів, які й прийняли на борт останню партію бажаючих переселитись; 140 людей було перевезено до Трієсту (Фіуме), звідки вони, через хорватські землі, дістались Петроварадина. Роботу комісії було припинено. Переселенські валки рушили через Польщу до російського кордону і вже 16 липня 1757 р. перша група чорногорців, очолювана вахмістром М.Собецьким, опинилась на Васильківському форпосту. За рахунок нових переселенців планувалося укомплектувати Чорногорський гусарський полк. Питання про те, до складу якої з двох південнослов'янських колоній, — Нової Сербії чи Слов'яносербії, — мав увійти цей полк, залишалося відкритим. Генералітет кожного з сербських поселень намагався лобіювати свої інтереси. Втім, Військова колегія вирішила відправити чорногорців на поселення до оренбурзьких степів та оселити на одній з проектованих укріплених ліній, аби забезпечити російські володіння від нападів казахських орд. Відповідно до цього, вже наприкінці 1757 р. абсолютну більшість новоприбулих чорногорців відправили з Києва до Москви, а звідти, на початку весни 1758 р., до Оренбурга. Перспектива оселення у "ведмежому куті", осторонь від решти співвітчизників стала причиною кількох бунтів особового складу Чорногорської команди як під час перебування в столиці імперії, так і в Оренбурзі. Суворо покаравши заводіїв, уряд все ж таки погодився на повернення чорногорців в Україну та оселення їх у Новій Сербії. Вже влітку 1759 р., більшість з гусар Чорногорської команди, після поневірянь, було включено до складу Новомиргородського гарнізону. Діяльність Чорногорської комісії стала останньою, за часів Нової Сербії та Слов'яносербії, спробою зовнішньополітичного та військового відомств Російської імперії забезпечити приток іноземних підданців до південнослов'янських колоній в Україні.

…*слободского козачего полку*… — йдеться про Новослобідський козацький полк (1752 – 1764), військову адміністративно-територіальну одиницю, створену за ініціативою російського уряду та розташовану між ріками Дніпро та П.Буг, в їх середній течії (нині територія Кіровоградської та Миколаївської областей). Заселення цього регіону, так званих "Задніпровських місць", відчутно пожвавилося у 1710 – 1740-х рр., за рахунок вихідців із Гетьманщини та "Польської України". За переписом 1745 р. на території "Задніпрянщини" вже мешкало близько 20 000 осіб. Російський уряд у 1752 р. включив ці землі, в основному заселені українцями, до складу Нової Сербії. Українському населенню було наказано залишити обжиті місця у 6-ти місячний термін. Тим же наказом місцевому населенню було дозволено селитися південніше Нової Сербії на 30 км углиб запорозьких земель. Більшість мешканців Задніпров'я (2836 дворів) погодилися на подібну пропозицію. Так було покладено початок Новослобідського полку. Вже на 01.07.1755 р. його населення становило 9644 особи. Переселенці розмістилися у 38 населених пунктах. Верховне командування полку знаходилося у фортеці Св.Єлизавети, заснованої у 1754 р. Територія полку розподілялася на сотні, на чолі яких стояли сотенні отамани. До складу сотні входило від 1 до 4-5 населених пунктів (залежно від кількості мешканців). Землю під оселення було отримано за умови несен-

ня козачої служби. 22.03.1764 р. Новослобідський козацький полк було реформовано у Єлизаветградський пікінерський полк у складі Новоросійської губернії.

...об экзархе Генадии... — Васич, Геннадій (? – ?). Православний владика, який у 1759 р. виїхав зі своїм причтом зі Славонії (на той час володіння Австрійської імперії). Впродовж 1760 – 1762 рр. перебував на землях Нової Сербії. У вдачі Геннадія було чимало авантюристичних рис. Спираючись на підтримку свого приятеля — головного командира Новосербського корпусу І.Хорвата, він проголосив себе епископом неіснуючої Новосербської єпархії. Впродовж двох років Синод російської церкви марно намагався позбутися Геннадія та вислати його за межі імперії, аж поки на престол не заступила Катерина ІІ. Одним із перших її діянь стала ревізія Новосербського корпусу, а першим кроком у цьому напрямку став іменний наказ І.Хорвату про вислання Геннадія за кордон (15.07.1762 р.).

...до местечка Омелника... — у згадуваний час сотенне містечко Миргородського козацького полку, в якому з 1759 до 1762 рр. формувалися та постійно перебували команди Болгарського та Македонського гусарських польових полків, що входили до складу Новосербського корпусу. Нині с.Омельник Кременчуцького району Полтавської області.

С. 123

...полской области Савранской губернии... — йдеться про найближчі околиці містечка Саврані, які розташовувалися вздовж течії ріки Кодими, поблизу кордону Речі Посполитої з Османською імперією (Кримським ханством). Нині смт Саврань, районний центр Одеської області.

...партии Украинской... — "Українською партією" в Речі Посполитій у XVIII ст. називали сукупність коронного (регулярного) та міліційного війська, яке квартирувало та комплектувалося на землях так званої "Польської України" — правобережних районів сучасної Центральної України, в межах Вінницької, Житомирської, Черкаської, частини Київської областей.

...в полском местячке Бугуславе... — нині м.Богуслав, районний центр Київської області.

С. 124

...о злоумышленном на господина генерал лейтнанта Хорватова полковником Одобашем, подполковником Перичем, да прапорщиком Милютиновичем намерении... — у даному випадку йдеться про одну зі спроб офіцерства Новосербського корпусу покласти край зловживанням, якими так відзначилися роки тиранічного командування І.Хорвата. Показово, що однією з ключових фігур "*злоумышления*", про яке доносить Хорватові один із численних холуїв-доброзичливців, є Дмитро Петрович Перич (? – ?). Він походив зі знаного у граничарському середовищі старшинського роду Помароської Границі. Його батька, обер-капітана Перу Сегединця, було страчено за антиавстрійський виступ у 1735 р. Тому не дивно, що саме ця особа робила спробу відстоювати рештки традиційних граничарських вольностей (принаймні зберегти право на них за офіцерами). Перша спроба Д.Перича протистояти І.Хорвату припадає на липень 1754 р., коли він намагався підбурити решту офіцерів клопотатися перед імператрицею Єлизаветою Петрівною про зміщення Хорвата з посади головного командира Новосербського корпусу (див.: *РГАДА, ф. 248, оп. 113, д.1579, л. 6 – 130*).

...полского местечка Звенигородки... — нині смт Звенигородка, районний центр Черкаської області.

...плетенотащлецким жителем… — у згадувані часи слобода Плетений Ташлик відносилася до селищ Новослобідського козацького полку. Нині с.Плетенний Ташлик Маловисківського району Кіровоградської області.

...в шанец Петроостровский… — нині с.Петроострів Новомиргородського району Кіровоградської області.

...в шанце Могилном (которой ныне именуется Сента)… — населений пункт був заснований та заселявся козаками та посполитими Миргородського та Полтавського козацького полків у 1740-х рр. під назвою Могилів. Під час заснування Нової Сербії був переіменований на Сєнту, на честь одного з шанців Потиської Границі (нині м.Сєнта, АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині с.Родниківка Олександрівського району Кіровоградської області.

С. 125

…*в малороссийском селе Лютенке…* — нині с.Лютенька Гадяцького району Полтавської області.

...генерал майора Юста… — Юст фон, Федір Іванович (? – ?), генерал-майор, комендант фортеці Св. Єлісавети у період з квітня по грудень 1758 р.

...фергер и крикс-рехт… — терміни увійшли в лексикон російського війська ще з початку XVIII ст., в епоху петровських реформ. У перекладі з німецької буквально означали процедуру допиту — *фергер* та військового суду — *кригс-рехт*. У Новій Сербії, переважна більшість сербських офіцерів якої мали попередній досвід служби у австрійському війську, обидва терміни також були загальновживаними.

...пограничной с Брацловским воеводством для производства с обоих сторон следствей коммисии… — йдеться про так звану Брацлавську прикордонну польсько-російську комісію. Була утворена у 1748 р. як інструмент вирішення взаємних претензій населення та влади Брацлавського воєводства (Річ Посполита) та Запорожжя й "Задніпровських місць" (Російська імперія). Під час розгляду польських претензій засідала у містечках підросійського Задніпров'я, головне у м.Новоархангельську, а під час розгляду позивів російської сторони — у Польській Україні, головним чином у м.Торговицях. Головним предметом розгляду, як правило, ставали претензії польської сторони на запорозьких та новосербських гайдамаків, і скарги адміністрації Запорозької Січі й Нової Сербії на свавілля польських урядовців по відношенню до козаків та поселенців під час їх перебування на теренах Речі Посполитої.

...при Колонтаеве… — нині с.Калантаїв Світловодського району Кіровоградської області.

С. 126

...в шанец Печку… — населений пункт був заснований козаками Миргородського козацького полку в 1740-х рр. під назвою Коробчин. Під час заснування Нової Сербії був переіменований на Пєчку, на честь одного з шанців Помориської Границі (нині територія повіту Арад на заході Румунії). Нині с.Коробчине Новомиргородського району Кіровоградської області.

С. 127

...малороссийского Лубенского полку… — Лубенський полк (1648 – 1649, 1658 – 1782), адміністративно-територіальна й військова одиниця Гетьманщини. У згадуваний час полковим центром було м.Лубни, а сотенними центрами були: Глинськ, Городище, Горошне, Жовнин, Костянтинівка, Курінька, Лохвиця, Лукомль, Пирятин, Ромни, Сенча, Сміла, Снітин, Чигирин-Діброва, Чорнухи, Яблунів.

...шанца Мошорин... — населений пункт був заснований у 1740-х рр. під назвою Некрасове. За часів Нової Сербії був переіменований на Мошорин, на честь одного з шанців Потиської Границі (нині в АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині с.Мошорине Знам'янського району Кіровоградської області.

С. 128

...в шанце Чонграде... — населений пункт був відомий з кінця XVII ст. під назвою Андрусівка. За часів Нової Сербії отримав назву Чонград, на честь одного з шанців Потиської Границі (нині м.Чонград на півдні Угорщини). Нині с.Велика Андрусівка Світловодського району Кіровоградської області.

...полского села Капустина... — нині с.Капустине Шполянського району Черкаської області.

...слободского Харковского полку... — Харківський козацький полк, адміністративно-територіальна і військова одиниця Слобідської України (Слобожанщини, Слобідських полків) з 1650-х до 1765 р. Заселення території Харківського полку переселенцями з Правобережної України припадає на початок 1650-х рр., а сам полк організаційно оформився 1659 – 1660 рр. У 1677 р. до Харківського козацького полку приєднали територію Балаклійського полку, а в 1685 р. з нього було виокремлено Ізюмський полк. Полковим центром було м.Харків, а сотенними містечками — Бабаї, Валки, Гостроверхівка, Дергачі, Зміїв, Золочів, Липці, Люботин, Мерефа, Огульці, Ольшана, Тишки, Перекоп, Пересічне.

С. 129

...генерал лейтнанта графа Девиера... — Дівієр (Девьєр), Петро Антонович (1718 – 1773). Син португальського єврея-перехриста А.Дівієра, соратника та друга Петра I, санкт-петербурзького генерал-поліцмейстера та сестри князя О.Меншикова. Відзначився у Семилітній війні, за що отримав чин генерал-поручика. В зазначений час командував Українською армією (штаб-квартира у м.Полтаві). У період царствування Петра III отримав чин генерал-аншефа.

...с Крыловским протопопом... — церковна структура Нової Сербії копіювала військово-адміністративний розподіл: було утворено дві протопопії — Новомиргородську та Крилівську, які відповідно охоплювали територію поселень Гусарського та Пандурського полків. За розпорядженням Синоду від 27 серпня 1757 р. обидві вони були передані з відання Київської до Переяславської єпархії на тій підставі, що до складу першої входило старе українське населення, яке вже виселилося. Нова Сербія навіть цим різнилася від сусідніх адміністративних одиниць (усі козацькі полки залишилися у складі Київської єпархії).

...в Малороссии Миргородском... — Миргородський полк (1648 – 1782), адміністративно-територіальна й військова одиниця Гетьманщини. Полк було створено на початку Визвольної війни з полковим центром у м.Миргороді. В згадуваний час у складі полку перебувало 18 сотень із центрами в містечках Багачці, Балаклії, Баранівці, Білоцерківці, Власівці, Говтві, Городищі, Жигимонтові, Кременчуці, Омельнику, Остап'ї, Пісках, Потоках, Смілі, Сорочинцях, Хомутці, Шишаках, Яреських.

...Пивогородского Монастыря... — назву монастиря у діловодному заголовку справи подано некоректно, правильно треба було — Пивський Городиський. Монастир Пивський або Пивів, розташовувався на лівій стороні Дніпра, навпроти гирла ріки Тясмина, неподалік від містечка Городище — сотенного центру Лубенського козацького полку. Монастир було засновано запорозькими козаками наприкінці XVI ст. Нині тери-

торію, на якій знаходився монастир, затоплено Кременчуцьким водосховищем (на захід від сучасного смт Градизьк Глобинського району Полтавської області).

С. 130

...полского села Кветок... — нині с.Квітки Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

...шанец Че(а)наф... — населений пункт виник у першій половині XVIII ст. під назвою Богоявленське. За Нової Сербії його було перейменовано на Чанад (Чонад, Ченад) на честь одного з шанців Поморишської Границі (нині територія повіту Арад на заході Румунії). Нині с.Олександрівка Олександрійського району Кіровоградської області.

С. 131

…до Василковского форпоста… — йдеться про прикордонний форпост поблизу м.Васильківа (нині районний центр Київської області) на кордоні Російської імперії та Речі Посполитої. Оскільки командування Нової Сербії повинно було підтримувати тісні стосунки з київським генерал-губернатором, у справі закордонних зносин, розвідувальної діяльності та оборони кордонів, зносини між населеними пунктами Нової Сербії та Києвом були регулярними. Найближчий шлях до Києва лежав через польські володіння на Правобережній Україні. Прикордонний Васильків ставав неодмінним пунктом відвідання всіх військових чинів Новосербського корпусу.

…Уманской губернии… — йдеться про територію, прилеглу до м.Умані (нині районний центр Черкаської області).

С. 132

...шанец Вершац... — селище засновано у першій половині XVIII ст. під назвою Нестерівка, а за часів Нової Сербії переіменовано на честь одного з граничарських шанців Темешварського Банату (нині м.Вршац, АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині с.Вершаці Чигиринського району Черкаської області.

...Чугуевского козацкого полку... — Чугуївський козацький полк (1700 – 1808), один з іррегулярних кавалерійських полків російського війська, який комплектувався за рахунок українських козаків та хрещених калмиків, що були оселені в околицях м.Чугуєва (нині районний центр Харківської області) наприкінці XVII ст. Головною функцією козаків "Чугуївської козачої компанії" була охорона земель, що лежали на схід від Ізюмської засічної лінії (*черты*), від нападів з боку Кримського ханства. Попри те, що м.Чугуїв розташовувалося на кордоні між Харківським та Ізюмським козацькими полками, організаційно його військовослужбовці не входили до складу поселених слобідських полків. Упродовж XVIII ст. відбулося кількісне зростання особового складу Чугуївського козацького полку: від 200 козаків — у 1712 р., до 500 — у роки Семилітньої війни (при цьому власне козаки складали 3 сотні, а калмики — 2).

С. 133

...Крыловский форпост... — йдеться про форпост (з митницею та карантином) на кордоні Російської імперії та Речі Посполитої, при впадінні ріки Тясмин у Дніпро, поблизу від м.Крилова. Населений пункт виник наприкінці XVII ст. та до 1752 р. був сотенним містечком Миргородського козацького полку, після чого увійшов до складу Нової Сербії. Нині територію, на якій розташовувалося м.Крилів, затоплено Кременчуцьким водосховищем.

С. 134

…Тышковки — нині с.Тишківка Добровеличківського району Кіровоградської області.

...в полском местечке Медведовке… — нині с.Медведівка Чигиринського району Черкаської області.

...шанца Дмитровского… — населений пункт засновано наприкінці XVII ст. За часів Нової Сербії назва залишилася незмінною. Нині с.Дмитрівка Знам'янського району Кіровоградської області.

С. 136

...полского села Плоскова… — нині с.Плоске Таращанського району Київської області.

…генерал маиора Александр Степановича Исакова… — Ісаков, Олександр Степанович (? – ?), генерал-майор. Наприкінці 1763 р. змінив князя С.Мещерського на посаді головного командира Новосербського корпусу. З утворенням Новоросійської губернії (1764 р.) виконував обов'язки її віце-губернатора при губернаторові О.Мельгунову.

С. 137

...малоросийского Гадицкого полку… — Гадяцький полк (1648 – 1649, 1659 – 1660, 1672 – 1782), адміністративно-територіальна і військова одиниця Гетьманщини. Полк було створено на початку Визвольної війни 1648 – 1654 рр., з центром у м.Гадяч та сотнями у Бірках, Веприку, Груні, Зінькові, Котельві, Куземині, Лютеньках та Опішні. В 1649 р. Гадяцький полк було приєднано до Полтавського полку. На нетривалий час відновився у 1658 – 1660 рр., після чого його приєднали до Миргородського полку. Відновлено у 1672 р.; проіснував до скасування полкового устрою в 1782 р.

С. 138

...шанца Семлек… — населений пункт був заснований вихідцями з Миргородського козацького полку в 1730-х рр. під назвою Скелева. Під час заснування Нової Сербії був переіменований на Семлак (Семлик, Семлек), на честь одного з шанців Поморицької Границі (нині територія повіту Арад на заході Румунії). Нині с.Скалева Новоархангельського району Кіровоградської області.

...татарского Дубосарского гетмана… — у м.Дубосарах упродовж другої половини XVII — XVIII ст., як це виходить з тогочасних документів, резидували 2 "гетьмани" — татарський та волоський. Терміном "гетьман", запозиченим з польської, іменували головних командирів регулярного волоського та татарського війська у Бессарабії, які у разі необхідності ставали під турецькі штандарти та брали участь у всіх військово-політичних акціях Османської імперії.

...шанец Сомбор… — селище засноване наприкінці 1730-х рр. як хутір сотника Миргородського полку Дикого, від чого й дістало назву Диківка. За часів Нової Сербії нові поселенці переіменували його на Сомбор (Самбор) на честь шанця Потиської Границі (нині м.Сомбор, АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині с.Диківка Знам'янського району Кіровоградської області.

…Табурискоого шанцов… — населений пункт під назвою Табурище відомий з кінця XVII ст. Із заснуванням Нової Сербії був перетворений на один із шанців Пандурського полку. Територія, на якій розташовувався Табуриський шанець, нині затоплена водами Кременчуцького водосховища (на північ від м.Світловодська, районного центру Кіровоградської області).

С. 141

...шанца Суботица... — Засноване у 1752 р. сербськими переселенцями селище було названо на честь шанця Суботіца Помориської Границі (нині територія повіту Арад на заході Румунії). Нині с.Суботці Знам'янського району Кіровоградської області.

...в Черной лес... — Чорний (тобто дикий, густий) ліс. Історична назва лісового масиву, розташованого на межі степової та лісостепової зон, у межах сучасних Знам'янського та Олександрійського районів Кіровоградської області. Тотожну назву — *Kara-Orman* (Чорний ліс) використовували й тюркомовні кочівники регіону. У складі "великого" Чорного лісу, знаходиться кілька локальних масивів — Чута, Нерубай, Чорний та ін. Переважають листв'яні породи дерев. Багатий на фауну, бджільники. Природні багатства та переваги в обороні ще з XVI ст. перетворили Чорний ліс на один з найулюбленіших районів діяльності запорожців-промисловиків. У XVII ст. у лісі виникають численні запорозькі зимівники, а сам Чорний ліс та прилеглі до нього території аж до 1709 р. становлять північно-західну частину Запорозьких Вольностей. У часи Нової Січі точилися постійні суперечки між запорожцями та новими насельниками — козаками Полтавського та Миргородського полків, з приводу його належності.

С. 142

...слободы Аджамки... — нині с.Аджамка Кіровоградського району Кіровоградської області.

С. 146

…в полском местечке По(а)лееве Озере… — населений пункт Палієве Озеро відомий під цією назвою з середини XVIII ст. Селище було поділене рікою Кодимою на дві частини: північну — польську, та південну — татарську. Нині м.Балта, районний центр Одеської області.

С. 147

...полской области в селе Косары... — нині с.Косарі Кам'янського району Черкаської області.

С. 152

...коменданта крепости св. Елисаветы Толстого... — Толстой, Григорій Петрович (? – ?), комендант фортеці Св.Єлизавети з 1760 до січня 1762 р. Дійсний статський радник, граф.

...под лесом болтышевским... — лісний субмасив у складі Чорного лісу.

...в полском местечке Чигирине... — нині м.Чигирин, районний центр Черкаської області.

С. 153

...слободы Злынки... — нині с.Злинка Маловисківського району Кіровоградської області.

...шанца Цыбулевского... — селище засноване у 1730-х рр. козаками Миргородського полку. За часів Нової Сербії назва не змінювалась. Нині с.Цибулеве Знам'янського району Кіровоградської області.

...об отводе для укрепления переволоченского берега фашиннику... — увага, яку приділяли укріпленню дніпрового узбережжя в районі переволочанського перевозу, з огляду на загрозу кримського нападу, не є випадковою. Оскільки ширина ріки на дистанції між Переволочною та Мишуриним Рогом є малою, ця місцевість ставала зруч-

ним місцем для переправи ординської кінноти. Особливо відчутною небезпека ставала після того, як Дніпро вкривався кригою. Про це свідчать і події російсько-турецької війни 1735 – 1739 рр., коли впродовж зими 1736 – 1737 рр. вздовж всієї берегової лінії Дніпра стояли козацькі пікети та загони російського війська. У найбільш небезпечних місцях, часто на відстань у кілька десятків кілометрів, проводилося прорубування криги на акваторії Дніпра, яке тривало впродовж всієї зимової пори року. Втім, на одній невеликій ділянці — дистанції Переволочанського перевозу через Дніпро робити прорубування не стали, сподіваючись на те, що наявність двох фортець — Мишуриного Рогу та Переволочни завадить кримцям прорватися. 12.02.1737 р., вирубавши залогу Мишуриного Рогу зі 100 вояків, серед яких був і генерал-майор О.Леслі, війська кримського хана переправилися на лівий берег та здійснили чотириденний рейд вглиб Гетьманщини. Відлига та дощі, які могли спричинити злам криги на ріках, змусили ординців вже 16.02.1737 р. повернутися на правий берег.

С. 154

...при внов строющемся манастыре... — ініціатива зведення монастиря у Новій Сербії належала її головному командирові — І.Хорвату. Він не тільки збирався власним коштом збудувати обитель, але й докладав зусиль до створення на теренах Нової Сербії окремої єпархії. Ідея побудови монастиря виникла у головного командира новосербського корпусу ще в перші роки по переселенні. Зробити це він взявся власним коштом. З метою очолити проектовану обитель до Російської імперії у 1755 р. прибув крушедольський монах, серб Софроній (Добрашевич). Він жваво підтримав ідею будівництва. Спочатку зведення будівлі планувалося у безпосередній близькості від Новомиргорода (у 3-х верстах). Під господарство мало бути відведено 370 дес. пашні та сінокісної землі та 200 дес. лісу для пасіки. Уряд начебто схвально поставився до благочестивого прагнення новосербців. 05 листопада 1757 р. Сенатом було затверджено штатний розпис монастиря: з щорічної суми у 1 000 крб. архімандрит (С.Добрашевич) мав отримувати 300 крб.; 4 ієромонахи — по 35; 3 диякони — по 26, та 15 служителів — по 14 крб. на рік. Залишок у 232 крб. міг бути використаний для потреб будівництва та закупівлі продовольчого запасу для монастирських служителів. Було покладено й початок монастирю. Щоправда, змінено місце його розташування (Добрашевич переконав Хорвата в тому, що інокам не личить сусідити з мирянами) — у дачах 17 роти гусарського полку, шанця Дмитровського, які розкинулися на території Чорного лісу. Саме там у 1757 р. ієромонахом Ісаакієм та 3-ма іншими було закладено скит та церкву в ім'я Преображення Спаса. Проте, будучи натурою імпульсивною, І.Хорват так же само швидко й поклав край ідеї монастирського будівництва — полаявшись з Софронієм, який звинуватив його у надмірних амбіціях та зловживанні владою. Новосербський командир звелів зруйнувати розпочате будівництво, а монахів розпустити, що й сталося у 1759 р. Архімандрит Софроній знайшов притулок у переяславського єпископа Гервасія (Линцевського). Після того, як у 1763 р. І.Хорвата було заарештовано, Софроній намагався відновити розбудову монастиря, але у 1766 р. урядова Комісія з церковного майна винесла остаточний вердикт у відсутності підстав та необхідності його будівництва.

С. 156

…атамана кошевого Белецкого... — Білицький, Іван Григорович (? – ?), кошовий отаман Запорозької Січі у 1733, 1735. 1738 та 1760 – 1762 рр.

...в слободке Омелницкой... — нині смт Лихівка П'ятихатського району Дніпропетровської області.

…слободы Овнянки… — нині східна частина с.Чечеліївки Петрівського району Кіровоградської області.

С. 157

…принятых на поселение бывших старых гусарских полков… — йдеться про відставних чинів так званих "старих" польових гусарських полків — Сербського, Угорського, Молдавського та Грузинського, заснованих у першій третині XVIII ст. Питома вага представників південнослов'янських етносів серед їх службовців була досить вагомою, а тому Нова Сербія (як і Слов'яносербія) були центрами тяжіння для апшитованих за віком чи станом здоров'я гусар, які після виходу до відставки воліли осісти в оточенні співвітчизників.

…из Аренбурга… — нині м.Оренбург, обласний центр Російської Федерації.

…в государственную военную коллегию… — центральна державна установа Російської імперії, заснована у 1719 р. для керування військово-сухопутними силами. У ній були присутні президент, віце-президент та кілька членів з генералітету. При державній військовій колегії існувала канцелярія. Спочатку розподілялася на три експедиції: а) армійську; б) гарнізонну; в) артилерійську та фортифікаційну. Окрім того, при ній знаходились генерал-аудітор, генерал-фіскал та обер-аудітор. При Олександрі I перетворена на військове міністерство.

С. 158

…на Шалмошском форпосте… — селище виникло наприкінці XVII ст. та населялося, переважно, козаками і посполитими Миргородського полку. У 1752 р. було переіменовано сербськими переселенцями на честь шанця Шольмош Помориської Границі (нині територія повіту Арад на заході Румунії). Розташовувалося на кордоні Російської імперії із Річчю Посполитою. Нині с.Стецівка Чигиринського району Черкаської області.

С. 159

…в шанец Головиц (Глаговац)… — населений пункт виник у першій половині XVIII ст. під назвою Косівка. У 1753 р. його було переіменовано сербськими переселенцями на честь шанця Глоговац Помориської Границі (нині у повіті Арад на заході Румунії). Нині с.Косівка Олександрійського району Кіровоградської області.

С. 161

…в шанцах Каменском… — селище відоме під назвою Кам'янського (Кам'янки) з другої половини XVII ст. За часів Нової Сербії входило до складу Пандурського полку, однак назва залишалася незмінною. Нині с.Кам'яні Потоки Кременчуцького району Полтавської області.

…и Земуне… — населений пункт виник у першій половині XVIII ст. під назвою Плахтівка та був заселений вихідцями з Полтавського полку. Під час заснування Нової Сербії його було переіменовано новими поселенцями на честь фортеці Зємун на лівому березі Дунаю (нині район у північно-західній частині м.Бєлград, столиці Сербії). Нині с.Успенка Онуфріївського району Кіровоградської області.

…в слободы (у) Троицкую… — нині с.Троїцьке П'ятихатського району Дніпропетровської області.

…из шанца Стебловского… — наявною є очевидна помилка, оскільки на території Нової Сербії не існувало поселення з такою назвою. Можливо йдеться про мешканців с.Стеблів Корсунь-Шевченківського району Черкаської області (тоді на території Речі

Посполитої), які збиралися переселитися до російських володінь на територію Новослобідського козацького полку. Не виключено, що це просто описка, і під "шанцем" йдеться про містечко або село.

...действителного статского советника Фливерка… — Фліверк, Андрій Матвійович (? – ?), дійсний статський радник, керував Слов'яносербською комісією впродовж усього часу її існування. У середині 1770-х рр. перебував на посаді білгородського генерал-губернатора.

С. 163

...полского местечка Белой Церквы… — нині м.Біла Церква, районний центр Київської області.

С. 169

...в шанец Вараждин… — населений пункт виник у 1740-х рр. та був відомоий під назвою Протопопівка. За часів Нової Сербії отримав назву Вараждін, на честь фортеці Вараждін у Славонії (нині м.Вараждін на сході Хорватії). Нині с.Протопопівка Олександрійського району Кіровоградської області.

С. 170

...в шанец Крюковской… — населений пункт відомий з XVII ст. За часів Нової Сербії входив до складу Пандурського полку. Розташовувався на правому березі Дніпра, за 13 км вище течією від Кременчука; нині місце, на якому стояв Крюків, затоплене Кременчуцьким водосховищем.

С. 172

...в слободе Груской… — нині с.Грузьке Кіровоградського району Кіровоградської області.

…у броду реки Синюхи… — згадуваний брід через р.Синюху розташовувався на території сучасного с.Синюхин Брід Первомайського району Миколаївської області.

С. 174

...слободы Терновки… — нині с.Тернівка Новоархангельського району Кіровоградської області.

С. 175

…полского села Кишенец… — нині с.Кищенці Маньківського району Черкаської області.

…в шанце Надлак… — населений пункт було засновано в першій половині XVIII ст. під назвою Кільтень (Кільтенське). Сербськими поселенцями у 1753 р. селище було переіменовано на честь одноіменного шанця Помориської Границі (нині м.Недлак у повіті Арад на заході Румунії). Нині с.Надлак Новоархангельського району Кіровоградської області.

С. 176

...шанец Усовской… — селище Усівка (Усове) виникло у 1740-х рр. і відпочатку населялося козаками та посполитими Миргородського та Полтавського полків. Нові поселенці, які з'явилися в ньому після заснування Нової Сербії, переіменували населений пункт на Бечей (Бечу, Бечку) на честь одного з шанців Потиської Границі (нині у

АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині м.Олександрія, районний центр Кіровоградської області.

...в Сече Запорожской… — йдеться про так звану Нову, або Підпільненську Січ (1734 – 1775). Військово-адміністративний центр Війська Запорозького Низового. Була розташована на півострові неподалік від впадіння ріки Підпільної у Дніпро (в районі нинішнього с.Покровського Нікопольського району Дніпропетровської області; місце розташування Січі з 1955 р. затоплене Каховським водосховищем). На території цієї Січі, останньої з числа запорозьких січей, було зведено фортецю із земляним валом, баштами, ровом з водою. Фортеця складалася з замку, який мав форму правильного кола діаметром близько 100 м, так званий Кіш. Навколо нього розташовувався центральний січовий майдан із церквою Святої Покрови Богородиці. Навколо розташовувалось 38 куренів і кілька інших адміністративно-господарських споруд, зокрема пушкарня — арсенал з великим підвалом, де зберігалися гармати, рушниці і бойова амуніція, а також утримувалися в'язні. Зовнішній кіш був відокремлений від внутрішнього особливим валом, на середині якого було зроблено широкі ворота з високою вежею з дикого каменю, оснащеною гарматами. Поблизу від Січі знаходилося й торговельно-ремісниче передмістя — Гасан-баша, яке, у згадувані часи, було одним із найбільших торговельних центрів Північного Причорномор'я.

С. 177

...в полском местечке Смелом… — нині м.Сміла, районний центр Черкаської області.

С. 178

...малоросийском местечке Белоцерковке (в документах местечко называется то Белоцерковкой, то Балаклией)… — нині с.Балаклія Великобагачанського району Полтавської області.

С. 180

...в шанец Глинской… — селище виникло у першій половині XVIII ст. За часів Нової Сербії назва залишалася незмінною. Нині с.Глинськ Світловодського району Кіровоградської області.

С. 181

...при дву ворот Крымских и Полских… — одним з елементів фортифікації м.Новомиргорода, столиці Нової Сербії, були комбіновані деревяно-кам'яні мури. Як видно з діловодного заголовку справи, воріт у них було двоє — Кримські та Польські. При цьому перші — Польські, вірогідніше за все, знаходилися на півночі міста, там, де за рікою Виссю починалася територія Речі Посполитої, а другі — Кримські, навпаки, розташовувалися на півдні міста.

С. 184

...в шанце Вы(и)ло(а)гоше… — селище засноване наприкінці XVII ст. під назвою Онуфріївка. За часів Нової Сербії входило до складу Пандурського полку та було перейменовано новими мешканцями на честь одного з шанців Помориської Границі — Вілагошу (нині м.Шірія в повіті Арад на заході Румунії). Нині с.Деріївка Онуфріївського району Кіровоградської області.

С. 187

...Новомиргородского гарнизона квартермистру Арапову... — Арапов, Єгор Семенович (? – ?). Службу розпочав за часів Нової Сербії в унтер-офіцерському чині. Взяв участь у Семилітній війні у складі експедиційної тисячної команди Новосербського корпусу. В 1764 р. Є.Арапов уже згадується як секунд-майор Жовтого гусарського полку (колишнього Пандурського). Тоді ж його було призначено землеміром новоутвореної Новоросійської губернії (І-ої). До 1768 р. Є.Арапов займався розмежуванням земель, укладанням карт і планів губернії. Під час російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр. Є.Арапов, уже в чині прем'єр-майора, знаходився при І-ій армії та брав участь військових діях під Очаковим, Ізмаїлом та іншими турецькими фортецями. Після скінчення війни, згідно з адміністративно-територіальним розподілом 1775 р., він отримав посаду губернського землеміра Новоросійської губернії (ІІ-ої), яку й посідав до 1782 р. Автор багатьох карт та планів Південної України.

С. 189

...слободы Виси... — нині с.Велика Виска Маловисківського району Кіровоградської області.

С. 190

…новомиргородского гарнизона Таламбасиеву, Чайкашу и редовым… — під час складання діловодного заголовку канцеляристами було припущено логічної помилки. "*Таламбасиев*" та "*Чайкаш*" то не є особисті прізвища когось із військовослужбовців Новомиргородського гарнізону. Насправді йдеться про унтер-офіцерських чинів, які виконували функції "таламбаша" та "чайкаша", які були традиційними у граничарських полках Військових Границь австро-турецького кордону. "Таламбаш" (довбиш) відповідав за ситуативне оповіщення військовослужбовців конкретного з'єднання про необхідність виконання тієї чи іншої команди за допомогою "таламбаса" — ударного музичного інструмента у вигляді великого та плаского шкіряного бубна, вдягненого на резонатор, роль якого, зазвичай, відігравав великий казан. "Чайкашами" (серб. *шајкаш*) у граничарських полках Австрійської імперії називали моряків-прикордонників, які на легких суднах, — чайках (серб. *шајка*), — патрулювали ті ділянки австрійсько-турецького кордону, які проходили по акваторії Дунаю та його притоків. Вірогідно, у складі Новомиргородського гарнізону існувала й команда чайкашів, оскільки значна ділянка кордону Російської імперії з Річчю Посполитою, який йшов через територію Нової Сербії, проходила вздовж рік Висі та Синюхи.

С. 191

…в полском местечке Крутах… — нині с.Крутеньке Голованівського району Кіровоградської області.

С. 196

…в полском селе Турье… — нині с.Турія Новомиргородського району Кіровоградської області.

С. 197

...майору Пищевичу... — Пішчевич, Сімеон Степанович (1731 – 1785). Представник сербського дворянського роду, значна частина якого наприкінці XVII ст. переселилася до Австрії. Службу в австрійській армії розпочав юнаком. На момент переселення до Росії (1753) вже досягнув чина капітана: взяв участь в австрійсько-французькій вій-

ні, поході австрійської армії у Баварію. Один із діячів Чорногорської комісії (1757), яка займалася переселенням мешканців Чорної Гори до Російської імперії. Перший командир Болгарського гусарського полку. Його другою дружиною стала рідна небога І.Хорвата. Пізніше служив у Сербському та Молдавському полках. Учасник російсько-турецької війни 1768 – 1774 рр. та військових дій проти польських конфедератів. Георгіївський кавалер. Останній чин — генерал-майор, остання посада — полковий командир Харківського гусарського полку. Автор містких та захоплюючих мемуарів.

С. 198

...слободы Зеленой... — нині с.Зелене Петрівського району Кіровоградської області.

...полского села Жидовчика... — населений пункт знаходився на території Тетіївського району Київської області.

С. 200

...хана Крымского Крим-Гирея... — Крим-Гірей (? –), син Девлет-Гірея II. Кримський хан у 1758 – 1764 та 1768 – 1769 рр.

С. 202

…шанца Федвар… — населений пункт виник наприкінці XVII ст. та вперше згадується під назвою Лісне, або Ліснянське. У 1752 р. був переіменований сербськими поселенцями на честь шанця Фелдвар Потиської Границі (нині м.Бачко Градіште, АО Воєводина, Сербія та Чорногорія). Нині с.Підлісне Олександрівського району Кіровоградської області.

С. 203

...слободы Мишуринорожской... — нині с.Мишурин Ріг Верхньодніпровського району Дніпропетровської області.

...генерал аншефу и ковалеру Стрешневу... — Стрєшнєв, Петро Іванович (1711 – 1771). Російський державний та військовий діяч; генерал-аншеф.

С. 204

...в шанце Вуковарском... — селище було засноване у першій половині XVIII ст. та в перші роки свого існування відоме як Крутоярівка (Крутоярівське). Під час заселення Нової Сербії було переіменовано на честь міста-фортеці Вуковар, що у Східній Славонії (нині м.Вуковар на сході Хорватії). Нині с.Букварка Олександрівського району Кіровоградської області.

С. 207

...полского села Груской... — нині с.Грузьке Голованівського району Кіровоградської області.

С. 211

...императора Петра Федоровича... — Петро III Федорович (1728 – 1762), уроджений Пітер-Ульрік Голштинський. Російський імператор у 1761 – 1762 рр.

С. 213

...шанца Коробчинского... — йдеться про шанець Печку (нині с.Коробчине Новомиргородського району Кіровоградської області). Використання подвійних назв на-

селених пунктів — старої української та нової сербської було звичайним явищем не тільки у повсякденному вжитку, але й при веденні документації у місцевих установах.

С. 219

...в шанце Кидлак(?) (Килтенском) ... — маємо помилку внаслідок неправильного прочитання документа. Насправді — Надлак (див. примітки до с. 175), на що вказує й паралельна, досербська назва населеного пункту.

С. 225

...в малороссийском местечке Лохвице... — нині смт Лохвиця, районний центр Полтавської області.

С. 232

...Городиского монастыря... — йдеться про Пивський Городиський монастир (див. примітки до с. 129).

С. 234

...из местечка Поток... — нині с.Потоки Катеринопільського району Черкаської області.

С. 240

...господина генерала аншефа Глебова... — Глєбов, Іван Федорович (1707 – 1774). Генерал-аншеф. У 1750-х рр. довгий час командував угрупованням російських військ на території Новосербського поселення (Нової Сербії та Новослобідського козацького полку). З 1759 р. певний час обіймав посаду київського генерал-губернатора. З 1762 р. — заступник генерал-фельдцехмейстера; з 1766 р. — сенатор. Не плутати з комендантом фортеці Св.Єлизавети — бригадиром Олексієм Глєбовим.

С. 244

...генералу порутчику и кавалеру Олицу... — Оліц фон, Петро Іванович (? – 1771). На службі у російському війську з 1730 р. Учасник Семилітньої, та російсько-турецьких війн 1735 – 1739, 1768 – 1774 рр.

С. 246

...слободы Пушкаровки... — нині с.Пушкарівка Верхньодніпровського району Дніпропетровської області.

...генерал-лейтнанту и кавалеру Василью Василевичу Нарышкину... — Наришкін, Василь Васильович (1712 – 1779). Російський державний та військовий діяч; останнє військове звання — генерал-поручик.

С. 249

...слободы Лысой горы... — нині с.Лиса Гора Первомайського району Миколаївської області.

С. 256

...учинывшейся от черногорцев бунт... — йдеться про бунт військовослужбовців Новомиргородського гарнізону, який стався влітку 1761 р. Ініціаторами виступу стали вояки-чорногорці, які вимагали видачі їм грошового жалування за попередній рік служби. Командир Новосербського корпусу І.Хорват, чиї службові зловживання й фінан-

сові махінації фактично й спричинили конфлікт, наказав лояльній частині військовослужбовців використати зброю проти чорногорців. Під час збройного придушення виступу з обох сторін було вбито по кілька десятків людей. Заводіїв бунту за наказом І.Хорвата було страчено через колесування.

С. 259

...генерал порутчика Мелгунова… — Мельгунов, Олексій Петрович (1722 – 1788). Виховувався в сухопутному Шляхетському корпусі, був камер-пажем при дворі імператриці Єлизавети Петрівни. З 1756 р. — ад'ютант великого князя Петра Федоровича. Катерина II у 1764 р. призначила його губернатором новоствореної Новоросійської губернії. Після цієї посади — сенатор та президент Камер-колегії. З 1777 р. — ярославський та вологодський генерал-губернатор.

С. 262

...шанца Нестеровского… — паралельна, досербська назва шанця Вершац Пандурського полку (див. примітки до с. 132). Нині с.Вершаці Чигиринського району Черкаської області.

С. 264

...бригадиру Зоричу… — Зорич, Максим Федорович (? – ?), походив з граничарського дворянства Військових Границь Австрійської імперії. У 1753 р. заступив на російську службу: служив у Слов'яносербії (з 1753 р. у полку Прерадовича); командир Угорського гусарського полку в чині бригадира (з 1757 р.); командир Ізюмського гусарського полку в чині генерал-майора (з 1765 р.). Рідний дядько та всиновлювач С.Зорича (Неранжича) — фаворита Катерини II.

С. 266

...купца Ивана Маслянникова… — Маслєнніков Іван (? – ?). Російський старообрядець, який у 1754 р. оселяється у новоствореній фортеці Св.Єлизавети, записується у міщанство та розпочинає займатися торгівлею із прилеглими польськими та турецькими землями. І.Маслєнніков досить швидко накопичив значний капітал та заступив до купецтва. У період російсько-турецьких війн 1768 – 1774 та 1787 – 1791 рр. на поставках до війська І.Маслєнніков не тільки заробляє великі капітали, але й наділяється землею під заселення та, як наслідок, отримує офіцерський чин, що дарує дворянство йому та його потомкам. Один із засновників промислових підприємств на території колишнього Новосербського поселення, зокрема цукроварних та цегляних заводів.

С. 272

...полского села Вербовки… — нині с.Вербівка Чигиринського району Черкаської області.

С. 278

...полского местечка Олховца… — нині с.Вільховець Звенигородського району Черкаської області.

С. 282

...графа Н. Шувалова… — у діловодному заголовку справи помилка, правильно треба не "Н.Шувалова", а "П.Шувалова". Шувалов, Петро Іванович (1711 – 1762). Російський державний та військовий діяч; граф, генерал-фельдмаршал. У роки правління

Єлизавети Петрівни перебував на посаді конференц-міністра, керував артилерійською та збройною канцеляріями. Автор низки реформ у галузі адміністративного поділу Російської імперії, фіскального обліку її населення та ін.

С. 285

…оренбурских мещеряков и казанских татар… — йдеться про іррегулярні кавалерійські частини Російської імперії, які комплектувалися з числа представників різноманітних кочових етносів Поволжя, Уралу та Південного Сибіру — башкір, татар (астраханських, волзьких, сибірських), калмиків, чувашів та ін. *Мещеряками* в Росії XVII — початку XX ст. називали етнографічну групу волзьких татар-мусульман — *мишарей*, які, переважно, мешкали в середній течії Волги, на території сучасних Нижегородської, Самарської, Пензенської, Тамбовської та Саратовської, Оренбурзької областей, а також у Республіці Башкортостан Російської Федерації.

…Переяславский полк… — Переяславський полк (1648 – 1782), адміністративно-територіальна й військова одиниця Гетьманщини. Полк було створено на початку Визвольної війни з полковим центром у м.Переяслав (сучасний Переяслав-Хмельницький). У згадуваний час у складі полку перебувало 19 сотень: 6 із Переяслава, а також з Яготина, Гельмязева, Березані, Бикова, Воронкова, Борисполя (Баришполя), Баришівки, Басані, Гоголева, Козельця, Остра, Заворичів, Морівська. Крім того, в різні часи центри сотень перебували в містечках Бубнів, Буромль, Домонтів, Золотоноша, Ірклiїв, Канівка, Кропивна, Круки, Ліплява, Оржиця, Піщана, Трахтемирів.

С. 286

…к Ачаковскому паше… — під “очаковським пашою” слід розуміти призначенного турецьким урядом головного військового та цивільного управителя Очаківського єялету (зазвичай у чині двобунчужного паші).

…в Очакове… — Очаків (Дашев, Кара-Кермен, Ачі-Кале, Ача-кьой) — литовська, а згодом турецька фортеця, що розташовувалася в околицях сучасного м.Очаків — районного центру Миколаївської області. Очаків веде свій початок з 1415 р., коли на північно-західному березі Дніпровського лиману литовський князь Вітовт заснував укріплене місто під назвою Дашев. У 80-х рр. XV ст. місто захопили кримські татари. На місці литовського Дашева хан Менглі-Ґірей (1466 – 1515) збудував фортецю Кара-Кермен (Чорна фортеця), яка згодом потрапила під владу Туреччини (1538) і дістала назву Ачі-Кале або Ача-Кьой, що означало “фортеця (селище) біля виходу у відкрите море”. Остання з назв, у дещо видозміненому вигляді, й лягла в основу імені, під яким це укріплене місто було відоме в пізніші часи. Очаків був однією з ланок у добре налагодженій системі татарсько-турецької работоргівлі. Саме через це на нього неодноразово падала справедлива помста козацтва. У 1516 р. похід на Очаків здійснив П.Лянцкоронський, у 1523 фортецю штурмували вояки О.Дашкевича, а у 1541 р. — Б.Претвича, в 1557 р. — запорозькі козаки на чолі з Д.Вишневецьким. На початку 1660-х рр. турки зміцнили фортецю, побудували нові укріплення. Очаківська фортеця від цього часу набула вигляду зірки з 6 променями, на кінці кожного з яких було зведено напівкруглий бастіон. Ззовні фортецю оточували мури (6-8 м), вали та рови. Незважаючи на це, успішними були походи козаків на Очаків у 1669, 1688, 1692 і 1697 рр. та російсько-українських військ під час воєн із турками у 1735 – 1739, 1768 – 1774 та 1787 – 1791 рр.

Канцелярія Новосербського корпусу

С. 287

…при речке Березани… — ріка Березань (довжина течії 47 км), протікає у південно-західній частині Миколаївської області та впадає у Чорне море, утворюючи Березаньський лиман.

…к Кодиме… — ріка Кодима, правий приток П.Бугу. Протікає по північних районах Одеської та Миколаївської областей та впадає у П.Буг поблизу с.Кінецьпіль Первомайського району Миколаївської області.

…Белогороцкой орды… — у згадуваний час загальник для означення всього тюркомовного кочового населення, що мешкало на території південних районів сучасних Молдови та Одеської області — Буджаку, а також Румунії — Добруджі. Також вживаною була синонімічна назва — Буджацька орда. Головним чином ця орда складалася з ногайців, які на початку XVII ст., під тиском калмиків, відступили з прикаспійських степів у володіння Кримського ханства, однак присутні у її складі були також татари, та навіть казахи (*киргиз-кайсаки*). У першій половині XVIII ст. продовжувала відбуватися консолідація різних тюркомовних груп буджацьких кочівників у локальний субетнос ногайців — *буджаклар*. Центральними поселеннями орди (стаціонарними) були Ганкишла, Каушани, Комрат, Татарбунар і Тараклія. Буджацька (Білгородська) орда мала свого власного правителя (сераскира), якого призначав кримський хан, і поділялася на 5 родових гілок. У буджакців панували напівпатріархальні, напівфеодальні відносини.

…с Кинбура… — турецька фортеця Кінбурн (тур. *Kilburun* (*Kilburnu*) — Коса (географ.)) розташовувалася на кінці (крайньому заході) Кінбурнської коси. Основу укріплень Кінбурна становив збудований наприкінці XVI ст. круглий в основі форт з довжиною кам'яних стін близько 100 м. Впродовж XVII ст. до цього форту додалися кілька бастіонів, оснащених потужною далекобійною артилерією. Разом з фортецею Очаковом та фортом Кючюк Гасан-башою (на північному березі Бузько-Дніпровського лиману), Кінбурн контролював акваторію дніпрового гирла. Попри своє стратегічне положення околиці Кінбурнської коси не були придатними для утворення сталих міських поселень через її низьке розташування відносно рівня моря. Відповідно й населення турецької фортеці Кінбурну, впродовж усього часу існування, складалося майже виключно з військовослужбовців гарнізону та членів їх родин, але не сягало значної кількості та не перебільшувало 500-700 осіб.

С. 288

…до Перевоски… — йдеться про велике козацьке селище, відоме впродовж XVIII ст. під назвами Перевізка та Кам'янка, що розташовувалося у пониззях Дніпра, на правому березі, поблизу від впадіння в останній річки Мелової Кам'янки (нині в околицях с.Республіканець Бериславського району Херсонської області). У різні часи територія, на якій розташовувалося селище, знаходилася у володіннях то Кримського ханства, то Запорозької Січі (пізніше Російської імперії). Виникнення одної з назв селища, не в останню чергу, було зумовлене тим фактом, що на акваторії Дніпра, між сучасними с.Республіканець Бериславського району (на правому березі) та с.Каїри Горностаївського району (на лівому) Херсонської області з давніх часів функціонувала Каїрська переправа (перевіз). Збори мита на переправах були одним з найприбутковіших джерел надходження коштів до військової скарбниці за часів знаходження запорожців у підданстві Кримського ханства. У нагороду за свою військову службу запорожці мали право збирати мито з перевозів на ріках Дніпрі і П.Бузі. Каїрський (Кам'янський) перевіз був одним з 5 військових перевозів. За таких обставин виникнення стаціонарного запорозького поселення поблизу від гирла ріки Кам'янки було цілком закономірним. Вірогідно, що виникло воно вже у перші часи після переходу Війська Запорозького

Низового у підданство кримських ханів. У поселенні, яке досить швидко перетворилося на адміністративний центр — паланку, постійно перебувала козацька залога, функціонували митниця, базар. Однак, попри розповсюджену в історіографії хибну точку зору, Січі там не було аж до 1730 р., коли зневірившись у можливості повернення до російського підданства, січовики вийшли з Чортомлику та перенесли Кіш до козацької слободи Кам'янки (Перевізки), як її ще називали. Таким чином, ця січ виникла не випадково та не на пустому місці. Гадаємо, що впродовж 1730 р. до вже існуючого поселення просто додалася січова фортеця. Відомо, що Кам'янську Січ було обнесено валом і ровом. На території цієї Січі традиційно знаходилася церква Покрови Пресвятої Богоматері, адміністративні будинки та 38 січових куренів. Як і до 1730 р., функціонувало торговельно-ремісниче передмістя з розгалуженою інфраструктурою майстерень, крамниць, шинків, постоялих дворів. Січ у Перевізці простояла до 31 березня 1734 р., дня виходу Війська Запорозького з кримського підданства, після чого відродилася остання з січей — Запорозька Січ на річці Підпільній.

…*на косы запорожские*… — йдеться про Кінбурнську косу та розташовані на ній Прогноїнські соляні озера, або так звані *Прогної*. На цій косі окремо розташовано дві групи солоних озер: 1) Чорне, Засуха, Лисухине та ін.; 2) Оджиголь та Півнів (обидві у межах Голопристанського району Херсонської області). Наслідуючи А.Скальковського, більшість сучасних дослідників локалізує Прогної приблизно у 55 км (35 верстах) на схід від кінця Кінбурнської коси, тобто ідентифікує їх з озерами Оджиголем та Півнівим. У той же час, на картах останньої чверті XVIII ст. поклади самосадної солі вказуються саме у районі озер Чорного, Засухи та Лисухиного. Хочемо звернути увагу на той факт, що саме останні, менші за розмірами та глибиною, мали розгалужену гідросистему та низкою численних неглибоких проток з'єднувалися з Ягорлицькою затокою Чорного моря. Тобто, особливості їх басейнів та гідрорежиму більш сприяли осадженню солі. Приблизно наприкінці весни протоки ці пересихали, й вже у середині літа в озерах осідала сіль, яку можна було використовувати для господарських потреб, хоча вона й була нижчої якості ніж сіль-кримка (саме поблизу цих озер розташовані й сучасні соляні розробки, в чому можна переконатися, переглянувши карти Херсонської області). Видобуток солі з Прогноїв займав важливе місце в економіці запорозького козацтва, однією з основних галузей якої була рибна ловля та переробка риби з подальшим продажем продукції. Хоча, формально, Прогної знаходилися на кримській території, контроль ханства над ними ніколи не був цілковитим. Зрештою, у середині XVIII ст. запорожці спромоглися остаточно опанувати територію Прогноїв та утворити на ній окрему Прогноїнську паланку.

…*Крымская орда*… — йдеться про кочове населення північної, степової частини півострова Крим, власне кримських татар.

С. 292

…*в Переволочну*… — Переволочна — сотенне містечко Полтавського полку, що розміщувалося на півострові при впадінні ріки Ворскли в Дніпро. Являло собою невелике укріплене місто-фортецю. Переволочна розміщувалася поблизу стратегічно важливої переправи через Дніпро на шляху, який з'єднував Гетьманщину із Запорожжям та Кримом. Починаючи з середини XVII ст. між Гетьманщиною та Військом Запорозьким точилися нескінченні суперечки з приводу того, хто має контролювати перевіз та, відповідно, отримувати прибутки від нього. Так, за часів І.Самойловича Переволочанський перевоз знаходився у віданні гетьманської адміністрації, а після усунення його від влади, 12.09.1687 р., царською грамотою його було пожалувано Війську Запорозькому Низовому.

…в Бендеры… — турецьку фортецю Бендери (Тягин, Тегиню) було побудовано близько 1484 р. за проектом відомого османського фортифікатора Сінана-ібн-Абдули. Впродовж XVI – XVII ст. Тягиня неодноразово перебудовувалася. У згадувані часи являла собою чотирикутну кам'яну фортецю, оточену муром та ровом. Фортеця та турецьке укріплене селище Паркани, розташоване на лівому боці Дністра напроти неї, контролювали перевіз через ріку (інколи з середини літа також ставало можливим використання броду).

…едисанской народ… — з початку XVIII ст., з приволзьких степів у північнопричорноморський регіон починають масово переміщуватися ногайські роди групи *єдисан.* З 1740 р. простежується стабільне кочування єдисанців в Очаківському степу, за яким закріплюється назва Єдисан. На 1755 р. за єдисанцями остаточно закріплено територію між ріками Дністер, Південний Буг і Дніпро. Головний центр Єдисанської орди, зі ставкою каймакана, розташовувався на Куяльницькому лимані.

С. 293

…в местечко [Еаникий]… — не інакше як ідеться про Єнікьой (Нове Село), одне з поселень Буджацької орди, яке розташовувалося на східному березі о.Китай. Нині с.Новоселівка Кілійського району Одеської області.

…местечка Ганкишла… — м.Ханкишла (ногай. *Han-kişla* — Ханська зимівка), під час свого виникнення у XVI ст. означало не конкретний населений пункт, а місцевість взагалі. У ногайців Буджаку, перехід до осілості в яких відбувався впродовж усього XVII ст., він початково означав місце "кишли" — зимівки ватажків орди на узбережжі Чорного моря та причорноморських лиманів (на відміну від "яйли" — місця літнього кочів'я). З середини XVII ст., з відмовою буджакців від практики меридіонального кочування вздовж течій Дністра та Прута, місце розташування Ханкишли набуває цілком конкретних координат та локалізується в околицях сучасного с.Випасне Білгород-Дністровського району Одеської області. У 1663 р. Ханкишла вперше згадується як резиденція "намісника побережжя" — ханського чиновника, призначеного для управління ногайцями Буджацької орди.

…Бела Города… — Білгород (Акерман, Аккермен), турецька фортеця на правому березі Дністровського лиману (тепер місто Білгород-Дністровський Одеської обл.). Місце, на якому її було розташовано, заселене з давніх часів: давньогрецьке та римське місто Тіра (Тірас); слов'янський Білгород; генуезьке Монкастро та молдовське Четатя Альба (Біла Фортеця). У 1484 р. місто було захоплене турками-османами, які буквально переклали його молдавську назву на Акерман. Будівництво фортифікаційного комплексу Акерману було розпочато за генуезького панування, у першій половині XIV ст. Наступні володарі — молдавські господарі та османські султани неодноразово добудовували вежі та бастіони, мури та рови, внаслідок чого Акерман уже на початку XVI ст. став стратегічно важливим містом, опорним пунктом турецького панування в Північному Причорномор'ї. В описуваний час фортеця являла собою багатокутник з двома рядами оборонних стін, 35 вежами та 5 брамами — 2 зовнішні і 3 внутрішні. Внутрішні стіни ділили фортецю на три частини, що створювало додаткові можливості оборони міста в разі прориву ворога всередину. Місто було обнесене глибоким ровом шириною 10 м.

…Гажидеры… — Хаджидер, був одним із стаціонарних аулів єдисанських родів, які кочували вздовж Дністра. Розташовувався на місці сучасного м.Овідіополь, районного центру Одеської області.

…Килии… — місто-фортеця у нижній течії ріки Дунай (Кілійське гирло), за 40 км від Чорного моря. Перші писемні згадки про Кілію відносяться до XII ст. Впродовж

XIII – XV ст. місто часто переходило з рук у руки та перебувало у сфері впливу Болгарського царства, Угорського королівства та Молдавського князівства. У 1484 р. Кілію було захоплено Османською імперією. Фортифікаційний комплекс Кілії, головним чином, склався впродовж XIV – XVII ст. та у згадувані часи складався з головної фортеці (цитаделі) та трьох рядів мурованих стін, які межувалися численними вежами та бастіонами. У самій фортеці наприкінці XVII ст. налічувалося до 700 будинків, а поза межами фортеці, на форштадті — близько 2 000. Упродовж XVI – XVIII ст. Кілія продовжує бути не тільки великим торговельно-ремісничим центром, але й одним із ключових пунктів турецького панування у Нижньому Подунав'ї. З цієї причини відбуваються й масштабні походи запорозьких козаків на Кілію: під проводом С.Наливайка (1595), І.Сулими (1635), С.Палія (1690-ті рр.). Також Кілія неодноразово ставала об'єктом військових виправ під час російсько-турецьких війн XVIII ст. — у 1769, 1790 та 1806 рр. З 1812 р. Кілія у складі Російської імперії. Нині м.Кілія — районний центр Одеської області.

…*Смайлова* … — нині м.Ізмаїл, районний центр Одеської області. Фортеця та міське поселення навколо неї існували в околицях сучасного Ізмаїлу з давніх часів: римський Сморніс, давньоруський Сміл, молдавський Сініл. Це не було випадково, адже саме через цю місцевість проходив шлях з Балканського півострова до Північного Причорномор'я. З 1538 р. розпочався турецький період історії міста, яке після завоювання його військами Османської імперії отримує назву Ізмаїл (Ішмасіль). Упродовж XVI – XVIII ст. турки доклали чимало зусиль для того, аби перетворити фортецю Ізмаїл на одну з потужніших оборонних споруд Східної Європи. З цією метою основу фортифікаційних споруд — цитадель Табію було оточено кількома рядами потужних кам'яних мурів, висота яких коливалася у межах 7 – 11 м. До них додавалися вали та рови, наповнені водою. У середині XVIII ст. довжина околу фортеці становила 10 км. Бастіони, яких нараховувалося 11, вміщували близько 230 одиниць артилерії. Попри таку вражаючу обороноспроможність, Ізмаїл брали приступом під час російсько-турецьких війн, які велися за гегемонію в причорноморському регіоні у 1768 – 1774, 1787 – 1791 та 1806 – 1812 рр.

…*валоскаго города Яс*… — м.Яси, що розташовано на північному сході сучасної Румунії, з XVI ст. до 1859 р. було столицею Молдовського князівства, васала Османської імперії.

…*на Волощину; к горам к Великому Полю*… — під "Великим Полем", у даному випадку, мається на увазі Береганський степ — крайня південно-західна ділянка Великого Євразійського Степу в сучасній румунській Добруджі, — який тягнувся вздовж лівого берега Дунаю, на площі ≈ 240х200 км, між його притоками ріками Арджеш та Серет. Під "горами" слід розуміти гірські масиви Бузеу та Вранча, які поєднують між собою Південні та Східні Карпати та окреслюють північну і західну межу Береганського степу.

…*дабы чрез то между обеими сторонами не воспоследствовало противности мирному трактату*… — йдеться про сепаратний Бєлградський мир, укладений між Австрійською та Османською імперіями, та до якого 18.09.1739 р. була змушена долучитися й Російська імперія. Для останньої мир був вкрай невигідним. Через військові поразки своїх союзників — Габсбургів, у Трансільванії, уряд Анни Іоаннівни мав зректися своїх територіальних надбань на Балканах — зайнятого російським військом та, фактично, приєднаного Молдавського князівства. Територіальні надбання імперії на Півдні були теж більш ніж скромними та обмежилися поновленням статус-кво, яке існувало до Прутського миру 1711 р. Умови сепаратного Бєлградського миру між двома країнами було того ж року підтверджено й двома додатковими конвен-

ціями — Нисською (03.10.1739) та Константинопольською (28.12.1739). Головним питанням обох конвенцій було визначення кордонів між Османською та Російською імперіями.

С. 294

…Беглер Бей румелской… — *"бейлербей"* (тур. *beylerbeyi* — бей над беями); титул вищих військових начальників в Османській імперії.

…из города Сакиза… — під м.Сакизом тут, очевидно, слід розуміти тогочасний Кастрон, найбільший населений пункт і порт на о.Хіосі (тур. Sakyz — Мастичний острів), що лежить навпроти західного узбережжя Малої Азії, між о.Лесбосом й о.Самосом в Егейському морі. Це цілком узгоджується з маршрутом слідування згадуваних у документі 10 галер, які перевозили арнаутське та боснійське військо з турецьких портів Адріатики до Північного Причорномор'я.

…на Украинскую линию… — система укріплень з 15 фортець, зведених у 1730-х рр. для оборони від татарських наскоків: Борисоглібська, Ливенська, Васильївська, Рязька, Козловська, Натальїнська, Св.Іоанна, Орловська, Св. Параскеви, Єфремівська, Олексіївська, Михайлівська, Слобідська, Тамбовська, Св.Петра. Починалася від Дніпра й проходила по річці Орелі та її допливу Берестовій, а далі по річці Береці до її впадіння у Сіверський Донець. Загальна довжина лінії складала 240 верст. Після зведення нової Дніпровської укріпленої лінії (початок 1770-х рр.) остаточно втратила свою оборонну значущість.

…войска донского войсковому атаману Ефремову… — Єфремов, Степан Данилович (? – ?). Другий із представників відомої в історії Дону старшинської родини Єфремових, який був військовим отаманом Війська Донського (у 1753 – 1772 рр.) Учасник Семилітньої війни та російсько-турецьких війн 1735 – 1739 та 1768 – 1774 рр. У 1772 р. за звинуваченням у спробі вивести Військо Донське з російського підданства, С.Єфремова було заарештовано, та після слідства приречено до страти, яку, однак, в останній момент, у пам'ять про минулі заслуги, замінено довічним засланням у фортеці Пернові на Балтійському морі (нині м.Пярну, Естонія).

…Гсдрственную коллегию иностранных дел… — державна Колегія іноземних справ. Утворена в процесі колегіальної реформи 1718 р. замість Посольського приказу. У віданні Колегії впродовж усього XVIII ст. перебували справи, пов'язані зі стосунками місцевих адміністративно-територіальних одиниць, що існували на території сучасної України, з Річчю Посполитою, Османською імперією та Кримським ханством.

С. 296

…Хотин… — нині м.Хотин, районний центр Чернівецької області. Фортеця в середній течії ріки Дністер, відома з IX ст. У різні часи, разом із прилеглими територіями, входила до складу Київської Русі, Галицького (Галицько-Волинського) та Молдавського князівств. Наприкінці XV ст., коли Молдова стає васалом Османської імперії, Хотин потрапляє під безпосереднє управління турецької адміністрації. Впродовж XVI – XVII ст. фортеця Хотин та її округа стають місцем запеклої боротьби між турками та поляками, внаслідок чого кілька разів переходять із рук у руки. Місце зведення фортеці було вельми зручним із міркувань оборонного характеру — на берегових урвищах Дністра. Впродовж 1740-х рр. турки відновили зруйновані під час попередньої російсько-турецької війни, у 1739 р., оборонні споруди. У згадуваний час (середина XVIII ст.) фортеця Хотин являла собою потужний оборонний комплекс. Фортеця у плані мала вигляд прямокутника розміром 1200х250 м з товстими (4-6 м) та високими (20-40 м) стінами. Похила, приматерикова частина фортеці була обнесена глибоким ровом та

валами. У безпосередній близькості до фортеці Хотин розташовувалося одноіменне міське поселення, яке впродовж усього середньовіччя відігравало важливу роль у торгівельних зносинах країн причорноморського та прибалтійського регіонів.

…в правителствующий Сенат… — Правлячий Сенат (1711 – 1917), вищий державний орган Російської імперії у справах законодавства та управління. Його компетенція охоплювала нагляд за колегіями, фінансовими та судовими установами, розслідування державних злочинів, публікацію указів від імені царя.

С. 297

…Кошевой войска Запорожского атаман Григорий Федоров… — Лантух, Григорій Федорович (? – ?). Кошовий отаман Запорозької Січі у 1753, 1755 – 1756, 1758, 1761 та 1763 рр.).

…к Перекопу… — Перекоп (Ор-Капи, Ферах-Кермен — тур. *Or-Kapi* (Рів та Брама) та *Ferah-kermen* (Широка фортеця)) — кримська фортеця XVI – XVIII ст. (нині на території м.Армянськ Червоноперекопського району АР Крим). Також це назва комплексу фортифікаційних споруд, головною з яких був рів (тюрк. *Or* — рів) довжиною 8 км., що проліг у найвужчому місці Перекопського перешийку, між Каркінітською затокою Чорного моря на заході, та затокою Сиваш Азовського моря на сході. Рів має ще дотатарське походження: численні попередники татар на землях Криму не могли не звернути уваги на ті переваги в обороні півострова від небажаних візитерів, які дарували вдалі ландшафтні особливості Перекопського перешийку. За часів Кримського ханства вали біля рову було досипано, а його поглиблено та обкладено камінням. За правління хана Менглі-Гірея I (1478 – 1515), у першій декаді XVI ст., у центральній частині рову було вибудовано фортецю. Вона мала форму п’ятикутника з чотирикутними вежами на кінці кожної з вершин. Праворуч та ліворуч від фортеці, вздовж рову, було зведено по 3 форти (всього 6). Добре укріплені ворота на північному боці фортеці були єдиним шляхом до Криму. Підступи до воріт захищала численна артилерія на бастіонах та валах. Окрім захисників із числа місцевих татар, у фортеці постійно знаходився турецький гарнізон, який комплектувався за рахунок яничар. Під надійним захистом фортеці рік від року зростав форштадт, який досить швидко перетворився на велике торгове місто. Всі спроби взяти фортецю Ор-Капи приступом, які мали місце з боку українського козацтва та московського війська, впродовж XVII ст. (1628, 1663, 1675, 1689), закінчувалися невдачею. Найбільш реальним шляхом до Криму, окрім морського, залишався шлях з Чонгару через Сиваш.

…Кизикерменской перевоз… — Кизикермен (тур. *Gazi-kermen* — Переможна (над невірними) фортеця) являв собою кам’яну фортецю на правому березі Дніпра, навпроти о.Тавань, біля Таванської переправи (в районі сучасної пристані м.Берислава, районного центру Херсонської області). Початковий комплекс оборонних споруд Кизикерменю було зведено у другій половині 1660-х рр. Розвиток фортеці-міста розпочався із будівництвом цитателі, яка знаходилася на кам’яній скелі в околицях сучасної балки Кизикерменки. У 1678 – 1679 рр., в атмосфері протистояння з Московією та Гетьманською державою під час Чигиринських походів, фортецю було значно розширено — зі східного боку до цитаделі (замку) було добудоване “середнє” містечко з кам’яними стінами. Також Кизикерменську фортецю оточував великий форштадт (передмістя) із земляними укріпленнями (ровами та валами). Разом з іншими турецькими фортецями різної величини Кизикермен не тільки контролював Таванську переправу, але й унеможливлював масштабні морські походи запорозького козацтва на Чорному морі. Через це Кизикермен, від самих початків свого існування, став об’єктом військових виправ українського козацтва. У 1670 р. запорожці під проводом кошового отамана І.Сірка

взяли його в облогу, але взяти його того року не судилося. Однак уже наступного року його оборонні споруди таки було частково зруйновано козаками І.Сірка. У 1689 р. під час Кримського походу московсько-українського війська, під головуванням В.Голіцина, також робилися спроби здобути цю фортецю. Під час спільного Дніпровського походу, під керівництвом боярина Б.Шереметєва і гетьмана І.Мазепи, 31.07.1695 р. фортецю було захоплено і зруйновано. За умовами Константинопольського договору 1700 р. між Московським царством та Османською імперією фортеця Кизикермен не повинна була відбудовуватися, але ж невелике поселення під такою ж назвою при переправі через ріку існувало впродовж усього XVIII ст.

С. 298

…*хан Халим Гирей*… — Халім-гірей (? – ?), син Саадет-Гірея II, кримський хан у 1757 – 1758 рр.

…*[1172] году сентября "24" дня*… — 1172 р. мусульманського календаря (*Хіджри*) припадав на 1758 – 1759 рр. християнського літочислення (*Міляді*). Для періоду з 1748 до 1780 рр., переведення з однієї системи літочислення до другої здійснюється за загальною формулою: ***M = X — 622 + 36***, де ***M*** — мусульманський рік, а ***X*** — християнський (див.: Орбели И. Синхронистические таблицы европейского леточисления. — М.-Л., 1961. — С.286).

С. 299

…*к Бердам*… — Бердами, у XVI – XVIII ст. називали кілька річок Північного Приазов'я: Велику Берду (Берду), Середню Берду (Обіточну) та Малу Берду (Лозоватку), (нині протікають по південних районах Запорізької області). Однак у данному випадку йдеться про так зване урочище Берди — район Бердянських солоних озер в околицях сучасного м.Бердянська Запорізької області.

…*Молочные Воды*… — ріка Молочна (Молочні Води), протікає по території сучасних Токмацького і Мелітопольського районів Запорізької області та впадає у Молочний лиман, з'єднаний із Азовським морем.

…*до аулов киргиских народов*… — йдеться про кочів'я казахських (киргиз-кайсацьких) родів, які перебували на перекопському степу, починаючи з кінця 1720-х рр. Обставини появи казахів у Кримському ханстві, прямо пов'язані зі складними військово-політичними та економічними колізіями, які відбувалися на етнічних казахських землях у першій чверті XVIII ст. Так, з кінця XVII ст. казахи всіх трьох Жузів (орд) — Великого, Середнього та Малого, — були змушені відбивати масштабну агресію з боку кочівників Джунгарського ханства. За часом ці сутто військові події співпали з серією несприятливих за кліматичною ознакою років, коли внаслідок безкормиці відбувалися масові падежі кінського поголів'я та рогатої худоби, так званий "*джут*". Відповідно це підірвало й без того ослаблений військовий потенціал казахів. Не витримавши джунгарського натиску та економічного зубожіння, невелика частина казахів Молодшого Жузу, територія кочування яких знаходилася на північному заході сучасного Казахстану, в пошуках кращої долі впродовж 1725 – 1728 рр., разом із ногайцями Джембуйлуцької орди, перейшли у підданство Кримського ханства та отримали для кочування землі на лівобережжі Нижнього Дніпра. Згідно з документальними свідоцтвами, у 1750-х рр., разом з Джембуйлуцькою ордою кочувало 9 невеликих "киргизьких" аулів. Наприкінці XVIII ст. ці "киргиз-кайсаки" перейшли до осілості, утворивши поблизу Перекопу кілька селищ.

С. 300

…имелся в том месте знатной кусеп… — тут згадано представника родоплемінної знаті у тюркомовних кочових народів Євразійського Степу — ногайців, казахів та киргизів. *Кусепи* (*манапи*) в межах окремого роду отримували право здійснювати судові функції, а також, традиційно, очолювали чоловіків роду під час військових походів.

…в Басцы Сарай… — м.Бахчисарай (тюрк. *Bahçi(-e)-saray* — Палац серед садів), столиця Кримського ханства (до 1783 р.), резиденція правителів з династії Гіреїв. Бахчисарай розташовувався на річці Чюрюк-Су у Гірському Криму (нині районний центр АР Крим). Функціонування міського поселення як офіційної резиденції кримських ханів розпочинається з 1428 р., за часів правління Хаджі-Гірея І. У згадувані часи Бахчисарай являв собою значне міське поселення (близько 10 000 мешканців), торговельний, ремісничий та культурний центр мусульманського світу. Через особливості рельєфу фортифікація Бахчисарая була мінімальною та була присутньою, власне, на території ханського палацу — стіни, башти, брами. Найближчі околиці Бахчисарая впродовж XVII ст. неодноразово ставали об'єктом походів запорозького козацтва, зокрема під час отаманства І.Сірка. У 1737 р., під час російсько-турецької війни, місто було взято та дощенту зруйновано військами Б.-Х.Мініха. З 1783 р., після анексії Кримського ханства Російською імперією, Бахчисарай втрачає колишнє значення та перетворюється на повітове місто Таврійської області (згодом губернії).

…перекопскому каимахану… — каймакам (каймакан) — уповноважений хана в одній з адміністративних одиниць Кримського ханства — каймакамстві. Станом на другу половину XVII ст. у ханстві налічувалося 6 каймакамств — Акмечетське, Бахчисарайське, Гезлевське, Карасубазарське, Кефинське та Ор-Каписькe (Перекопське), — всі на території Кримського півострова. З другої треті XVIII ст. подібний адміністративно-територіальний розподіл було впроваджено й у материковій частині Північного Причорномор'я, де традиційно кочували ногайські орди. В останніх, зазвичай, каймакамом ставав *сераскір-бей* — уповноважений чиновник хана при одній з орд, її фактичний військовий командир. Зазвичай, на посаду каймакамів призначали когось із представників бокових гілок династії Гіреїв, або представників кримськотатарської родової знаті — *карачеїв*, з родів Ширин, Мансур, Аргин, Барин, Яшлав, Седжеут та ін.

…кубанцы на Кубани взбунтовались… — йдеться про одне з відгалужень Великої Ногайської Орди — Малу Ногайську Орду, яка відокремилась від неї у другій половині XVI ст. Також відома під назвою Алтаульської або Джембуйлуцької орди. За правління кримського хана Девлет-Гірея I (1550-1577) ногайці цієї орди вступають у підданство Османської імперії та васального від неї Кримського ханства. Внаслідок цього за ордою закріплюються для кочування території між турецькою фортецею Азов, Кубанню та Кабардою на Північному Кавказі. Адміністративно ця орда підпорядковувалася турецькому командуванню фортеці Азов, через що й називалася Азовською. З середини XVII ст., під тиском Війська Донського, з півночі, та Калмицької орди, з південного сходу, кочовища Азовської орди звужуються та зосереджуються, головним чином, у басейні ріки Кубані. З початку XVIII ст., за територіальною ознакою кочування, ногайці Азовської орди, у тогочасних кримських, польських, російських та турецьких документах починають називатися Кубанською ордою, або кубанськими ногайцями.

…которой ис Кумык… — тобто, був за походженням кумиком; кумики — невеликий тюркомовний народ, що мешкав та мешкає у центральній та східній частинах Великого Кавказького хребта, на його північних схилах. За мовною належністю кумики відносяться до кипчакської групи тюркської сім'ї. Значну роль в етногенезі кумиків,

так само, як і в етногенезі кримських татар та ногайців, відіграли роди половецького (кипчацького) походження. Нині кумики, переважно, мешкають у західній частині АР Дагестан Російської Федерації, а також, невеликими анклавами, у АР Чечня, Інгушетія та Північна Осетія.

С. 301

…полского местечка Егорлыка… — нині с.Гояни, Дубосарського повіту Молдови (Придністровська Молдавська Республіка). Населений пункт розташовано на правому березі ріки Ягорлика, поблизу впадіння останньої у Дністер.

…Черкасское… — Черкаське містечко (станиця Черкаська), адміністративний центр козацького Війська Донського у XVII – XVIII ст. Нині — стан. Старочеркаська Аксайського району Ростовської області Російської Федерації.

С. 302

…генерал фельдмаршалу и кавалеру Александру Борисовичу Бутурлину… — Бутурлін, Олександр Борисович (1704 – 1768). Граф, генерал-фельдмаршал (з 1758 р.). Головнокомандуючий військами Російської імперії у 1760 – 1761 рр.

…в урочище [Кучкоре]… — згадуваний у тексті документа Кучкор (Кочкар, від тюрк. *koçkar* — баран) у той час являв собою невелику річку (повноводу балку), яка протікала в південній частині сучасної Херсонської області та впадала у Перекопський залив Чорного моря в південно-східній частині Каланчацького району. Саме ж урочище локалізується в околицях сучасного с.Качкарівки Новотроїцького району Херсонської області.

…от Никитинской заставы… — мова йде про російську прикордонну заставу, при якій діяли митниця та карантин у селищі Микитине (діяла з середини 1740-х рр.). Була розташована на мисі Микитин Ріг. Також між Микитинським Рогом на правому березі Дніпра (тепер центральна частина сучасного м.Нікополя Дніпропетровської області) і урочищем Кам'яний Затон на лівому березі Дніпра діяла переправа через ріку, довжиною 3 км.

…в Каире… — під назвою Каїри (Каїрки) у документальних та картографічних джерелах XVIII ст. згадуються 5 невеликих річок (нині балок), які впадали у Дніпро з лівого боку, на відстані від с.Князе-Григорівки Великолепетиського району до с.Василівки Каховського району Херсонської області; до назви кожної з них додавалася приставка, яка конкретизувала локалізацію річки — Довгий Каїр, Малий Каїр, Західний Каїр та ін. Йдеться про околиці однієї з цих річок.

…арнаутского войска… — "арнаутами" у військах Османській імперії називали не лише албанців (арнаутів), за національністю, але й всі різновиди іррегулярного війська, які формувалися за рахунок представників й інших народів Балканського півострова — болгар, греків, сербів. При цьому "арнаутське" військо являло собою досить строкате явище не тільки в етнічному, але й у конфесійному відношенні — поруч із загонами укомплектованими навернених до ісламу болгарами (помаками), чи то сербами, перебували й їхні православні єдиновірці. Інколи, як це видно з тогочасних документів, "арнаутами" іменують саме християнські частини війська, в той час як по відношенню до балканських мусульман, які не були етнічними турками, вживається загальник "босняки", знову ж таки без етнічної диференціації.

С. 304

…скот свой содержат в пазбе по зингелям и по челбасам… — під "*зингелями*" слід розуміти околиці лиману Сінгілі на території Приморсько-Ахтарського району

Краснодарського краю Російської Федерації. У разі з "*челбасами*", ймовірно, йдеться про місцевості сучасного Каневського району Краснодарського краю Російської Федерації, на території якого протікають річки Челбаси, Сухі Челбаси та Середні Челбаси. Можливе й інше — "*челбасами*" (тюрк. *çölbaş*) тюркомовні кочівники Євразії називали бідні на воду та рослинність ділянки солончакового степу. Відтак, може йтися не про басейни річок Челбасів, а взагалі про кочування на лиманах Азовського моря, на "*челбасах*".

С. 309 – 310

…Лист комісара м.Сміли Я.Дворжанського до прем'єр-майора Хорватового гусарського полку Цвєтіновича… — переклад з польської мови о. Ю.А.Мицика:

Вельможний мосці пане
прем'єр-майор Новосербського корпусу і сусідський приятелю!

Прибувши до смілянських добр ясне освіченого князя його мості Станіслава, графа на Вишничу і Ярославі, Любомирського, коронного підстолія, мого милостивого пана, на прикордоння з Новосербією задля заспокоєння і полагодження економічних справ, спеціально побував у Миргороді, щоб, маючи універсал від ясновельможного його мосць пана Хорвата, який тоді мав командування на цьому місці, зав'язав знайомство і приязнь, а також забезпечив добра і смілянських людей у (їхній) свободі у взаємній торгівлі і ствердив спокійні шляхи всяких комерційних справ, звичайних у такому близькому сусідстві. Це вчинив із свого боку і дістав взаємні від вашої мості пана значні запевнення, що в конфліктах, які бувають між людьми з обох боків кордону, ми будемо по-приятельськи, по-сусідськи розбиратися, не допускати, щоб люди, котрі перебувають під нашою владою і в нашому розпорядженні, не чинили самі собі сатисфакцію грабунками та вбивствами.

Я вірно дотримуюся даного слова і не дав жодної оказії до цього так значного злочину, котрий ваша мость пан допустив учинити людям, які маєте під своїм командуванням. Отже, дня двадцять третього червня згідно з латинським календарем нинішнього тисяча сімсот шістьдесят другого року ваша мость послав кілька сот сербів з своєї команди, з гарматами та рушницями на турянські грунти, що належать до Смілянської волості. А в цей час роз'їзд війська Речі Посполитої, зібравши з усіх прикордонних добр городових козаків для об'їзду польських кордонів, переходив через Турію. Тоді цей роз'їзд під час свого маршу міст на річці Турії у польських межах, який був поставлений невідомо ким з невідомо чийого наказу, наказав підрубати, щоб постійні у цьому краю гайдамацькі напади не мали легкої переправи через ріку. Оті серби напали на козаків, які у передній сторожі йшли турянськими грунтами вночі, а це вони робили для уникнення сонячної спеки. Серби стріляли по них, рубали палашами, били по них з гармат і далі ніж за милю від ріки Висі (це село Турія межує з Миргородом) на грунтах ясноосвіченого князя, мого пана, по-ворожому чинили нечувані злочини.

Не вдаюся тут у справу кордонів Речі Посполитої, ані не питаюся: чому на них новосербські війська чинять такі напади, добре знаючи, що це не моєї особи обов'язок нагадувати про трактати, вчинені з Короною Польською, але тільки стосовно Турянських ґрунтів, котрі простягаються аж до ріки Висі, звертаюся до вашої мості пана: з якої причини люди з-під команди вашої мості пана нападають на турянських людей і їх від їхніх власних посівів, сіножатей, хуторів, пасік, ставків відганяють, забирають бидло, руйнують ліси? Через ці постійні злочини вважай з половини Смілянської волості вистрашили й вигнали людей; протягом понад десятилітнього часу свого сусідства вони

забрали у ясноосвіченого князя його мості. мого пана, у його ж добрах, прибутку на суму понад мільйон польських злотих, їх компенсації я буду домагатися.

Невідомо було ясноосвіченому князя його мості, моєму панові, що новосерби, почавши понад десять років тому поселятися за рікою Виссю, не задовольняються своїм таким великим краєм, а зразу ж уже на самому початку почали вдиратися у Смілянські ґрунти, котрі від віків належали Польщі і не були предметом якихось конфліктів. Тому я не входив у цю справу, де належало. Однак запевняю вашу мость пана, що коли й далі будуть чинитися від них кривди, то буду доповідати про це найвищій владі.

Поминаючи всі ці обставини, котрі тягнуть за собою значні наслідки, як ваша мость пан сам досконало розумієш, звертаюся з моїм проханням до вашої мості пана, щоб заборонив своїм підлегим людям чинити такі дії, котрі б і приязнь нашу і сусідський між людьми зв'язок могли б порізнити. Не менш прошу притягти (до відповідальності) винних у нинішньому конфлікті між нашим роз'їздом і людьми, посланими вашою мостю паном, хоча б заради економічних справ, задля яких я власне і приїхав нині до Турії.

Після отримання на всі ці пункти відповіді від вашої мості пана буду сам у вашої мості пана регіментаря української партії з пропозицією, щоб смілянським людям, котрі знаходяться по сусідству з Новосербією, до подальшого від найвищої обох націй влади розпорядження, не наказував роз'їздами чинити прикрості. Маю певну надію на ласку і приязнь вашої мості пана, що якось мені пообіцяв в усьому своє сприяння, що утримаєш своїх підлеглих людей і повернеш їх назад до фортеці. А я взаємно в усіх справах, що його стосуються буду старатися чинити те, що слушність і справедливість наказує. Залишаюсь із цілковитим шанування вашої мості пана сусідського приятеля пониженим слугою.

Я.Двожанський, комісар смілянський.
Дано в Лебедині дня 25 червня 1762 року.

С. 311

…чрез бариерные обоих держав места… — тут ідеться про територію у понизз'ях Дону, навколо колишньої фортеці Азов, яка, згідно з умовами Бєлградського миру 1739 р., мала залишатися незаселеною, бар'єрною. Також, зідно з умовами того ж мирного договору, бар'єром між двома країнами вважалася й Кабарда (див. нижче).

…в Абазе… — під Абазою у XVIII ст. слід розуміти території сучасних східних районів АР Адигея та західних районів АР Карачаєво-Черкесія Російської Федерації, у яких мешкали племена абазинців (абази), які належать до абхазько-адизько-черкеської групи північнокавказької мовної сім'ї. Паралельна та більш загальна назва абазинців у російських документах XVIII ст. — кубанські, або закубанські черкеси.

С. 312

…быстряйской станицы… — нині стан. Усть-Бистрянська Усть-Донецького району Ростовської області Російської Федерації.

С. 313

…[к Аксаиским Вербам] … — очевидно, йдеться про локальний лісовий масив байрачного типу на річці Аксаї, поблизу від сучасного м.Аксай, районного центру Ростовської області Російської Федерації, при якому знаходився форпост Війська Донського. Південніше розпочиналися землі Кримського ханства — Кубань (у розумінні історико-географічної області) та кочів'я місцевих ногайців.

…*к Калге салтану*… — калга-султан (калга), титул першого натупника (зазвичай, першого сина) кримського хана. Під час воєнних походів традиційно командував лівим флангом кримського війська. Титули *нуреддін* та *калга* у напівосілих кримських татар були відлунням традиційного давньотюркського суспільства, коли всі родові групи, за місцем кочування, розподілялися на центральну, головну, під проводом хана, ліву — під началом калги, та праву, керовану нуреддіном. У кримських татар, у XVII – XVIII ст., розподіл усіх родів на три частини (улуси), між ханом, калгою та нуреддіном носив уже не територіальний характер, а був, скоріше, основою військової організації кримського війська (з залученням ногайських загонів). Взагалі ж то султанами (салтанами) у Кримському ханстві називалися всі чоловіки, що по прямій лінії належали до династії Гіреїв. Як наслідок полігамії, кількість султанів була досить значною: за свідченнями Евлії Челебі, під час його відвідування Криму, їх було 77 (див.: Книга путешествия. Турецкий автор Эвлия Челеби о Крыме (1666 – 1667 гг.). Перевод и комментарий Е.В.Бахревского. — Симферополь: ДАР, 1999. — С. 59).

С. 314

…*в Кабарду*… — Кабарда, або П'ятигір'я — територія у центральній частині Великого Кавказького хребта, на його північних схилах та у басейні ріки Терека та його лівих притоків. У XVIII ст. була населена, переважно, так званними кабардинцями, або п'ятигірськими черкесами, племенами абхазько-адизько-черкеської групи північнокавказької мовної сім'ї. Впродовж усього XVII та початку XVIII ст. відбувалося військово-політичне протистояння між Османською імперією та Московським царством за зверхність над Кабардою. Згідно з умовами Бєлградського миру 1739 р., Кабарда визнавалася бар'єрною зоною між Османською та Російською імперіями. Після підписання та ратифікації умов Кючук-Кайнарджийського миру 1774 р. Кабарда увійшла до складу Російської імперії. Нині північна та західна частина території АР Кабардино-Балкарія Російської Федерації.

…*до речки Бердянки*… — у даному разі йдеться про, власне, ріку Берду (Велику Берду), а не про інші Берди. Ця річка протікає територією Запорізької області та впадає у Азовське море поблизу від с.Новопетрівки Бердянського району Запорізької області.

С. 315

…*местечко Могилев*… — нині м.Могилів-Подільський, районний центр Вінницької області.

С. 317

…*видел он ехавшего ис Крыму прусского посланника*… — посланцем, про якого йдеться, був особистий ад'ютант пруського короля Олександр фон дер Гольц (? – ?). Його обуло відправлено з дипломатичною місією до Бахчисарая ще наприкінці жовтня 1761 р. Початковою метою його посольства було втягнення Кримського ханства у війну проти Російської імперії, супротивниці Пруссії у Семилітній війні, Але після смерті імператриці Єлизавети Петрівни та укладення новим царем Петром III мирного договору з Фридрихом II, головні зусилля були зосереджені на спробі спрямувати військовий потенціал Криму проти австрійських володінь у Середньому Подунав'ї.

…*в город Еникол*… — йдеться про невелику турецьку фортецю Єнікале (тур. *Yenikale* — Нове місто), яка розташовувалася на східних околицях сучасного м.Керчі, районного центру АР Крим. Разом із фортецею Тамань на східному, кавказькому березі Керченської протоки Єнікале контролювала прохід з Азовського до Чорного моря.

…близ запорожского Гарду… — йдеться про запорозький військовий гард (споруду для рибної ловлі) в однойменному урочищі біля сучасного с.Богданівки Доманівського району Миколаївської області.

…слободы Орла… — нині м.Первомайськ, районний центр Миколаївської області.

С. 320

…на Кубань в город Капыл… — центральне поселення кубанських ногайців та ставка кубанського сераскира — Капил (Копил) розташовувалося на місці сучасного м.Слов'янська-на-Кубані, районного центру Краснодарського краю Російської Федерації.

С. 323

…к Тамани… — йдеться про півострів Тамань, утворений Чорним та Азовським морями з Керченською протокою (нині на заході Краснодарського краю Російської Федерації). На крайньому заході півострова, на правому боці Керченської протоки, знаходилася одноіменна турецька фортеця, яка разом з Єнікале, що на кримському боці, контролювала шлях з Азовського моря до Чорного.

…повыше Ачуевской крепости… — нині околиці смт Ачуєве Слов'янського району Краснодарського краю Російської Федерації.

…сеименов… — "*сейменами*" (араб.-тур. *seymen* — псар) в Османській імперії XV ст. називали яничар, які займалися доглядом за султанською псарнею та її охороною. З XVI ст. *сеймени* — узагальнена назва найманої піхоти на службі у можновладців Османської імперії. В Кримському ханстві XVII – XVIII ст. *сейменами* називалися піхотинці, озброєні вогнепальною зброєю та найняті представниками центрального султанського (*бейлербеями*), а не місцевого ханського, уряду.

С. 324

…на Темернике… — Темерник, річка в Ростовській области Російської Федерації. Довжина 38 км, впадає в Дон у межах м.Ростова-на-Дону, обласного центру Російської Федерації. З 1749 р. при гирлі Темерника діяв російський прикордонний форпост з карантином та митницею.

…бывший город Азов… — у XVI – XVII ст. Азов був великим містом-фортецею, одним із центрів работоргівлі та плацдарм турецької агресії в Приазов'ї. Фортецю було розташовано на лівому березі Дону, за 16 км до його впадіння в Азовське море. Являла собою потужний оборонний комплекс — високі кам'янні мури у три кільця оточували місто, вінчало їх 11 бастіонів. Гарнізон Азова складався зі стамбульських яничар, яких змінювали кожні 2-3 роки, та бешлеїв — своєрідного ополчення, яке комплектувалося за рахунок турецько-татарського населення азовського форштадту. Чисельність гарнізону залежно від воєнно-політичної ситуації коливалася у межах 3 000-5 000 вояків. Також у розпорядженні гарнізону була значна кількість артилерії — 150-200 одиниць різних калібрів. Втім, це не завадило запорозьким та донським козакам взяти у 1637 р. фортецю приступом та утримувати її впродовж п'яти років. У 1696 р. був взятий приступом російсько-українського війська. У подальшому Азов кілька разів переходив з рук у руки. У згадуваний час, згідно з умовами Бєлградського миру 1739 р., місце, на якому стояв Азов залишалося незаселеним (бар'єрним), а саму фортецю було зрито. Нині Азов — районний центр Ростовської області Російської Федерації.

С. 325

…от Жимбулуцкой и Едичкульской орд… — обидва згадувані кочові утворення з'являються на історичній арені внаслідок розпаду Великої Ногайської Орди. Джембуйлуцька орда отримала свою назву в другій половині XVI ст., через кочування вздовж ріки Емба (Джемба), що на схід від ріки Уралу (Яїка). Ногайці-джембуйлуківці під час перебування на прабатьківщині перебували в тісних контактах з казахами (киргиз-кайсаками), що позначилося на їх етнографічних рисах. Етнографічна група ногайців Єдичкульської орди відома з документальних джерел починаючи з XVII ст. та походить від Великих Ногаїв, котрі залишалися у Поволжі. З середини XVI ст. — початку XVII ст. розпочинається проникнення ногайців згадуваних орд до Північного Причорномор'я. Так, у 1569 р. турецький султан розселив у Буджаку до 30 000 ногайців, серед яких були присутні й джембуйлуківці з єдичкульцями, які разом з єдисанцями та місцевими татарами заклали фундамент у формування Буджацької орди (див. вище). Масовий перехід власне Джембуйлуцької та Єдичкульської орд у північні причорноморські степи відбувся впродовж 1724 – 1728 рр., коли близько 50 000 ногайців згадуваних орд перейшли з-під калмицького підданства до Кримського ханства, відповідно перейшовши з земель Нижнього Поволжя та Кубані. Впродовж наступних 30 років обидві орди не мали чітко визначених меж кочування та перманентно переміщувалися степами від Буджаку до Кубані. Стабілізація меж кочування Джембуйлуцької орди спостерігається у 1759 р., відколи близько 25 000 ногайців цієї орди постійно перебувають у межах так званого "Перекопського степу", від річки Каланчак на південному заході до ріки Молочної на північному сході. Єдичкульська орда також тривалий час не мала стабільних меж кочування, аж до кінця 1759 р., коли хан Крим-Гірей оселив близько 20 000 єдичкульців вздовж нижньої течії Дніпра, на відстані між фортецею Кизикерменом та річкою Рогачиком. Впродовж наступних п'яти років населення Єдичкульської орди зросло за рахунок переведення ханською адміністрацією з Кубані інших відгалужень колишніх Великих Ногаїв. Станом на 1766 р. кількість єдичкульців досягла близько 200 000 осіб. Дуже швидко кочів'я єдичкульців простяглися на схід та охопили всі землі між ріками Дніпром, Самарою, Конкою та Бердою.

С. 326

…к фарпостам Мигейскому Ташлыку и Карабелному… — згадуваний форпост на річці Мигійському Ташлику, як видно з "*Ведомости сколко при крепости Святыя Елисаветы и во всем Заднепрском поселении ныне как регулярных так и нерегулярных команд и где имянно по местам состоит*" (див.: *РГВИА, ф. 20, оп. 1, д. 641, л. 12 – 15*), знаходився при місці впадіння цієї річки у П.Буг, поблизу сучасного с.Мигія Первомайського району Миколаївської області. Відносно локалізації форпоста "Корабельного" стикаємося з труднощами, оскільки, як видно з тієї ж "*Ведомости*", на річці Корабельній знаходилося відразу 3 форпости — на витоках, при гирлі та в середній течії цієї річки.

…в слободе Добрянке… — нині с.Добрянка Вільшанського району Кіровоградської області.

С. 330

…в других по тракту местах яко то Селявре Кучук, Чекмете и Боючекмете в Базаруке в Карасуле… — під час складання документа канцеляристи зробили пунктуаційну помилку, яка переросла в логічну. Правильно треба — "*Селявре, Кучук Чекмете и Боюк Чекмете* [тобто, в Малому та Великому Чекметі — ***В.М.***] *в Базаруке в Карасу-*

ле". Тут перелічено містечка, що лежать на тракті, який ішов від Константинополя (Стамбула) до Адріанополя (Едірне) і далі на північ до Дунаю.

…в татарском местечке Каушанах… — з другої половини XVII ст. Каушани були центральним поселенням Буджацької орди. Розташовується у Південній Бессарабії (Буджаку) на річці Ботна (нині м.Кеушень — повітовий центр Республіки Молдова).

С. 331

…у речки Кагалнику… — Кагальник, річка в Ростовській області Російської Федерації. Довжина 162 км, впадає в Таганрозьку затоку Азовського моря.

…с Ейской косы… — коси Азовського моря з давніх-давен були улюбленими місцями запорозьких рибопромисловців. Багаті на рибу води Таганрозької затоки кожного літа збирали численні ватаги рибалок з Запорожжя. При цьому, досить часто, запорозькі промисловики ризикували навіть переправлятися на східний берег Азовського моря, на Єйську косу, та влаштовувати там сезонні поселення. Тимчасові риболовні заводи запорожців, на яких переробляли виловлену рибу, в даному випадку, виявилися погромлені ординцями.

С. 334

…в село Ситняжну… — нині с.Оситняжка Новомиргородського району Кіровоградської області.

…в село Козацкую Долину… — нині с.Козацьке Звенигородського району Кіровоградської області.

…между селами Туреею и Макеевкою… — тобто, між с.Турія Новомиргородського району Кіровоградської області та с.Макіївка Смілянського району Черкаської області (відстань між населеними пунктами складає 17-20 км, залежно від кінцевих точок).

С. 335

…волоского местечка Факшан… — нині м.Фокшани у повіті Вранча на сході Румунії.

…хорунжий Ионица Беректарь… — у даному разі маємо білінгвічну тавтологію. Турецьке *bayraktar* (прапороносець, хорунжий) не є прізвищем згадуваного Іониці, а лише вказує на те, що він як нижній офіцерський чин служив у турецькому, або молдавському війську.

…переправясь чрез реку Лиман… — під "рікою" *Лиманом*, тут слід розуміти Дніпровсько-Бузький лиман.

С. 336

…к речке Чапчаклый на урочище Столповое… — йдеться про місцевість поблизу сучасного с.Покровки Веселинівського району Миколаївської області, що розташоване на річці Чичиклії, неподалік від впадіння останньої у П.Буг. Походження назви урочища пов'язане з розмежуваннями кордонів між Річчю Посполитою й Османською імперією впродовж XVII ст. Саме при гирлі річки Чичиклії сходилися польські й турецькі володіння. Фіксація лінії кордону при цьому відбувалася за допомогою виставлення кам'яних стовпів — "знаків", звідки й назва урочища.

…приехавшего из Бендер чауша… — чавуш (тур. *çavuş*). Чавуші — спеціальні та уповноважені чиновники турецького султана, чи то кримського хана, які привозили відповідні накази, оголошували та особисто контролювали його виконання.

…*от Галац*… — нині м.Галац, повітовий центр на сході Румунії, у пониззі ріки Дунаю.

С. 337

…*полской области местечка Жаботина*… — нині с.Жаботин Кам'янського району Черкаської області.

С. 338

…*Киево Кириловского монастыря*… — Свято-Троїцький Києво-Кирилівський монастир було засновано в XII ст., за ініціативи чернігівського князя Всеволода Ольговича в околицях тогочасного Києва, на пагорбі між Реп'яховим Яром і урочищем Дорогожичі. Монастир пережив навалу Батиєвих орд, утиски в період католицько-уніатської експансії, але за правління Катерини II підпав під секуляризацію та був перетворений на богадільню. З монастирем пов'язана діяльність видатних церковно-політичних і культурно-освітніх діячів України-Руси — І.Гізеля, Л.Барановича, Д.Ростовського (Туптала) та ін.

С. 339

…*полской области местечка Грабова*… — нині с.Грабове Кодимського району Одеської області.

С. 340

…*чрез Капустин Васильков и Шпалу*… — нині с.Васильків, с.Капустине та смт Шпола Шполянського району Черкаської області.

С. 341

…*местечко Мошны*… — нині с.Мошни Черкаського району Черкаської області.

С. 348

…*в селе Деренковце*… — нині с.Деренковець Корсунь-Шевченківського району Черкаської області.

С. 350

…*весь без остатку нагайской народ с Кубани для кочевья выслал на крымскую сторону… и будут де оные кочевьем находитца по Конским и Молочным Водам даже до Берд*… — реально відбулося лише переведення тієї частини Єдичкульської орди, яка перебувала на Кубані, а не всіх кубанських ногайців.

…*изменники некрасовцы*… — некрасівцями впродовж XVIII — поч. XX ст. традиційно називали нащадків донських козаків з "верхових" станиць, які після поразки антимосковського повстання отамана Кіндрата Булавіна, впродовж 1707 – 1709 рр. переселилися на Кубань, де розчинили у собі попередні хвилі донської, переважно старообрядницької, еміграції. Оскільки переселення це відбувалося під проводом одного з булавінських отаманів — Гната Некрасова (1660 – 1737), то досить швидко за згадуваною групою донських козаків-старообрядців закріпився мікроетнонім "*некрасовцы*" або "*игнат-казаки*". Тоді ж відбулося й формування військової організації "*Войска Кавказского Игнатова казачьего*" або "*Кубанского ханского войска*" ("першого", як ще прийнято додавати до його назви в історіографії, аби відокремити від більш пізніх кубанських чорноморців). Козацьке самоуправління в Кубанському війську некрасовців несло у собі чимало архаїчних рис козацьких демократій XVI – XVII ст. та багато в чому

коригувалося зводом традиційного звичаєвого права, — "Гнатовими Заповітами", — який передавався з покоління до покоління в усній формі, та чиє створення приписувалося самому Г.Некрасову. Впродовж перших трьох чвертей XVIII ст. відбувався доплив на Кубань опозиційно налаштованих до центральної влади елементів з Дону та навіть з власне Росії. Сповідування старообрядництва, зазвичай, відігравало при цьому роль каталізатора міграційних рухів. Некрасовці брали найактивнішу участь у всіх російсько-турецьких війнах XVIII ст., при цьому їх загони відігравали роль особистої гвардії кримських ханів. Основу господарства некрасівців складали рибні промисли на Азовському та Чорному морях. При цьому, активність некрасівських рибалок-промисловців вже з 1720-х рр. поширювалася на величезні території Північного Причорномор'я — від Кубані до Дунаю. Впродовж 1777 – 1778 рр., як наслідок каральних експедицій російських військ на Кубані, абсолютна більшість некрасівських козаків морем переселилася до дельти Дунаю.

…для поселения ис прежняго места в имеюща[сь] близ Темрюка вадою на устье речки Кизилташ старинную крепость переведены… — переселення некрасівців переслідувало кілька цілей. По-перше, розпорошення некрасівського населення, яке було сконцентровано в селищах вздовж основного гирла Кубані — Темрюка, з метою послаблення у його середовищі опозиційних настроїв. Не в останню чергу цей крок з боку кубанських сераскирів був продиктований невдоволенням некрасівців їх політикою, що навіть вилилося у 1759 р. у посольство козаків до султанського двору, під час якого некрасівці просили дозволити їм масово переселитися з Кубані на Дунай. По-друге, за перспектив можливої конфронтації з Російською імперією, до якої активно підштовхувала прусська дипломатія, кримська адміністрація воліла максимально укріпити Таманський півострів, з метою перешкоджання можливим діям росіян на морі та їх виходу в Чорне море, через Керченську протоку. За таких обставин цілком логічним виглядало переселення некрасівців у фортецю Кизилташ (Червонокам'яну), яка розміщувалася на березі Кизилтаського лиману, при гирлі однойменної річки (старици ріки Кубань). Фортеця Кизилташ (*Kizilta*) у російських картографічних джерелах вперше зображена на мапі, датованій 1712 р., яку, очевидно, було укладено іноземними офіцерами-геодезистами, що перебували на російській службі, під час дій корпусу війська під командуванням П.М.Апраксіна проти кубанських ногайців та некрасовських козаків, що велися впродовж війни з Туреччиною в 1711 р. (див.: *РГВИА, ф. 450, оп. 1, д. 152, л. 1*).

…к Азовскому морю до Бейсуги… — йдеться про околиці Бейсузького лимана та нижню течію річки Бейсуг, яка в нього впадає, що на північному заході Краснодарського краю Російської Федерації.

С. 355

…в местечке Балте (то есть Палеево озеро)… — впродовж другої половини XVIII ст. серед населення слободи Палієве Озеро (нині м.Балта, районний центр Одеської області), значний відсоток становили вихідці з Волоського та Молдавського князівств. Особливо східнороманський елемент серед мешканців згаданого селища зріс після російсько-турецьких війн 1768 – 1774 та 1787 – 1791 рр. Очевидно, що саме наприкінці XVIII ст. відбулося поступове витіснення з повсякденного вжитку слов'янської назви селища романською (рум. *balta* — низька заболочена місцевість біля ріки).

…оттоль с тем войском учинить чунбул (то есть грабежное нападение)… — "*чамбули*" (тюрк. *çambul* — загін кінноти): 1) загони кримськотатарських або ногайських кочівників, чисельністю у кількадесятеро (не більше сотні) вершників, що виступи-

ли у грабіжницький похід з власної ініціативи чи за наказом кримських можновладців; 2) тактичні бойові одиниці ординського війська, на які дробилися більш крупні військові загони, з метою якомога ширшого охоплення ворожої території.

С. 356

…на Сиваш… — Сиваш — неглибока солона затока Азовського моря у його південно-західній частині, обмежена з півдня Керченським півостровом, а зі сходу косою Арабатська Стрілка.

Володимир Мільчев

ЗМІСТ

ВІД УПОРЯДНИКІВ
5

НОВЕ ВОЈНЕ ГРАНИЦЕ У СРЕМУ, ПОТИСЈУ И ПОМОРИШЈУ КАО ПРИМАРНЕ ОБЛАСТИ МИГРАЦИЈА У РУСКО ЦАРСТВО У XVIII ВЕКУ
(*Славко Гавриловић*)
11

СЕРБИ В УКРАЇНІ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ XVIII СТОЛІТТЯ
(*Володимир Мільчев*)
19

НОВА СЕРБІЯ ТА СЛОВ'ЯНОСЕРБІЯ — ВІЙСЬКОВО-ЗЕМЛЕРОБСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ (1751 – 1764 рр.) (*Ольга Посунько*)
43

СРБИ — ШТАБ-ОФИЦИРИ И ГЕНЕРАЛИ У РУСКОЈ ВОЈСЦИ У XVIII ВЕКУ (*Средоје Лалић*)
97

ОПИС ФОНДУ НОВОСЕРБСЬКОГО КОРПУСУ
111

ДОКУМЕНТИ КАНЦЕЛЯРІЇ НОВОСЕРБСЬКОГО КОРПУСУ
284

ПРИМІТКИ ТА КОМЕНТАРІ
362

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК
399

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК
423

ВИЙШЛИ З ДРУКУ В 1995 – 2005 рр.
439

ДЖЕРЕЛА
З ІСТОРІЇ ПІВДЕННОЇ УКРАЇНИ

ТОМ 7

КАНЦЕЛЯРІЯ НОВОСЕРБСЬКОГО КОРПУСУ

Компютерний набір: *Ю.Іріоглу, І.Кучерков, В.Ликова*
Художнє оформлення: *Ю.Головко, О.Коробов, В.Мільчев*
Комп'ютерна верстка та макетування: *А.Бойко*
Коректор: *Л.Ващенко*

Здано до набору 22.04.2004. Підп. до друку 14.10.2005.
Формат 84x108/16. Гарн. Таймс. Різографія.
Умов. друк. арк. 25,21. Обл.-вид. арк. 42,18.
Наклад 300 прим.

Адреса редколегії:
м.Запоріжжя-63, пр. Леніна, 74, ауд.305.
Запорізьке відділення Інституту української археографії
та джерелознавства ім.М.Грушевського НАН України
тел.: (0612) 64-45-81
e-mail: arh@zsu.zp.ua

Поліграфічна дільниця ЗНТН
м. Запоріжжя, вул.Тюленіна, 23.